

CATECHISMUSPREDICATIËN

**Des Christens enige troost in leven en sterven
of verklaring van de**

Heidelberger Catechismus, 3 delen.

Vermeerderd met voorrede van Ds. J. J. Knap, 1844

71 preken waarvan 14 over een vrije tekst.

Deze uitgave bevat de eerste 27 preken over de

HEIDELBERGER CATECHISMUS

door

THEODORUS VAN DER GROE

Laatst predikant te Kralingen

**Eerste uitgave:
J. van der Vliet Cz.
Rotterdam, 1844**

**Opnieuw uitgegeven:
Den Hertog's Uitgeverij
Utrecht, 1980**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

INHOUD

Voorrede ds. J. J. Knap

CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 1. VRAAG 1 en 2.	
CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 2. VRAAG 3, 4 en 5.	
CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 3. VRAAG 6, 7 en 8.	
CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 4. VRAAG 9, 10 en 11.	
CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 5. VRAAG 12, 13, 14 en 15.	
CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 6. VRAAG 16, 17, 18 en 19.	
CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 7. VRAAG 20, 21, 22, 23	
2 ^e CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 7.	
CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 8 VRAAG 24 en 25.	
CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 9. VRAAG 26.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 10. VRAAG 27.	
2e CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 10. VRAAG 28.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 11. VRAAG 29, 30.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 12. VRAAG 31, 32.	
LEERREDE OVER HET PRIESTERAMBT DER CHRISTENEN, ZIJNDE EEN	
VERVOLG VAN DE 12 ^e ZONDAG. Tekst: Jesaja 91: 6.	
<i>Maar gijlieden zult priesters des Heere heten. Men zal u dienaars van onze Gods noemen.</i>	
LEERREDE OVER HET KONINKLIJK AMBT DER CHRISTENEN,	
ZIJNDE EEN VERVOLG VAN DEN 12e ZONDAG. Tekst: OPENBARING 1: 6a.	
<i>Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters, Gode en Zijn Vader.</i>	
LEERREDE OVER HET PRIESTERAMBT DER CHRISTENEN, ZIJNDE EEN	
VERVOLG VAN DE 12 ^e ZONDAG. Tekst: Jesaja 91: 6.	
<i>Maar gijlieden zult priesters des Heere heten. Men zal u dienaars van onze Gods noemen.</i>	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 13. VRAAG 33, 34.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 14. VRAAG 35 EN 36.	
LEERREDE OVER 1 Timotheüs 3: 16. Een uitleg op zondag 14 handelende van Jezus'	
menswording. <i>En buiten allen twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot; God is</i>	
<i>geopenbaard in het vlees.</i>	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 15. VRAAG 37, 38 EN 39.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 16. VRAAG 40, 41, 42, 43 en 44.	
LEERREDE OF VERVOLG VAN DE 16e ZONDAG, VRAAG 43.	
Tekst: ROMEINEN 6: 6.	
<i>Dit wetende, dat onze oude mensen met Hem gekruist is, opdat het lichaam der zonde teniet</i>	
<i>gedaan. worde, opdat wij niet meer de zonde dienen.</i>	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 17. VRAAG 45.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 18. VRAAG 46, 47, 48, 49.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 19. VRAAG 50, 51 en 52.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 19. VRAAG 52.	
2e VERHANDELING OVER HET LAATSTE OORDEEL, VRAAG 52.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 20. VRAAG 53.	
LEERREDE OF VERVOLG OP DE 20e ZONDAG, BEHELZENDE DE PRAKTIJK	
VAN DE LEER VAN DE HEILIGE GEEST.	
Tekst: HANDELINGEN 19: 2. <i>Hebt gij de Heilige Geest ontvangen, als gij geloofd hebt?</i>	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 21. VRAAG 54, 55, 56.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 22. VRAAG 57 en 58.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 23. VRAAG 59, 60 en 61.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 24. VRAAG 62, 63, 64.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 25. VRAAG 65, 66, 67, 68.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 26. VRAAG 69, 70 en 71.	
CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 27. VRAAG 72, 73, 74.	

Voorrede

Geëerde Lezers,

De Boekhandelaar J. van der Vliet Cz. te Rotterdam, verzocht mij vriendelijk een Voorrede te schrijven voor een tweede uitgave der verklaring over de Heidelbergse Catechismus door T. van der Groe, in leven predikant te Kralingen, die ZED. van voornemen was te leveren. Ik heb gemeend 's mans verzoek te moeten voldoen.

In het algemeen, omdat ik iedere gelegenheid, die zich aanbiedt, om in wijdere kring, enig nut te stichten, niet ongebruikt wens te laten voorbijgaan; in het bijzonder omdat ik de Heidelbergse Catechismus hoog acht, omdat naar mijn oordeel de behoefte van de tegenwoordige tijd vordert, dat de leden van ons Kerkgenootschap meer en meer, met dezelve gemeenzaam worden, eindelijk omdat, zie ik wel, de Catechismusverklaring, zo omschreven, boven andere mij bekende door veel zich aanbeveelt.

Den Heidelbergse Catechismus acht ik hoog, ja, zeer ben ik met dezelve ingenomen. Zal zich iemand hierover verwonderen? is dit niet zeer natuurlijk, daar de Catechismus behoort onder de schriften, die het geloof der kerkgemeenschap uitdrukken, in die ik het Evangelie verkondig. Enz. Enz.

Ik weet wel, dat een verklaring van de Heidelbergse Catechismus, thans bewerkt naar de behoeften van de tegenwoordige tijd, aller-wenselijkst was. Hoe veel gevoelens toch en dwalingen, kwamen er in het licht, sinds VAN DER GROE dit zijn werk eindigde. De Heere Zelf wekke daartoe mannen op!

Doch, zolang wij zulk een werk missen, laat ons dankbaar zijn, voor hetgeen wij hebben en deze onze dankbaarheid doen blijken in naarstige gebruikmaking van het gegevene; daarbij, die dit werk zich heeft eigen gemaakt, niet licht zal hem een bedenking tegen onze Godsdienstleer, - zij dezelve dan al eens in later tijd uitgedacht of gewijzigd, - worden gemaakt, die hij niet zal kunnen weerleggen.

VAN DER GROE was een man van het geloof en van gebed. En de zodanigen immers, zij moeten boven andere met belangstelling worden gehoord. Hij alleen toch onderwijst wel, die door de oppersten Leraar der gerechtigheid wordt onderwezen. Ook om deze reden zij dit werk van de nu zalige man ons belangrijk! Hindert iemand de door hem meermalen gebezigde woorden ontdekking, bevinding, geestelijk licht, gestaltelijk; zodanige houde onder het oog, dat hij ongebruikt dit werk kan laten liggen, maar tevens zij hem herinnerd, dat die woorden Bijbels zijn. Men zie Ps. 119: 18, Rom. 5: 4, 2 Cor. 4: 6, Gal. 1: 16, 4: 19. En och, dat wij allen leerden kennen wat het is, ontdekt te worden aan de diepte en akeligheid der zonden, de waarheid in Gods woord voorwerpelijk gesteld, onderwerpelijk in het hart te gevoelen, door des Heeren Geest te worden verlicht en geleid. Dat Christus in onze harten een gestalte moge krijgen! Hoe gelukkig! Hoe zalig voor mij en u!

En nu, geëerde Lezer! Doe met dit werk uw voordeel. Leest biddende. De Heilige Geest wil de Heere geven, maar Hij wil tevens om die Geest worden gebeden. Wordt Hij, die aanbiddelijke Levenwekker in overvloedige mate over de Kerk uitgestort - en daar zal een nieuw leven gezien worden. Onze vrees zal worden beschaamd, de vijanden zullen in vrienden worden herschapen, overal zullen de knieën zich voor Jezus buigen, overal de tongen zich in Hem beroemen, als in onze grote God en

Zaligmaker.

Welaan, houd sterk aan in het gebed en waak daarin met dankzegging, biddende meteen ook voor mij, dat God mij de deur des Woords opene, om te spreken de verborgenheid van Christus.

J.J. KNAP

Fijnaart, 5 Augustus 1844.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 1.
VRAAG 1 en 2.**

Tekst: Romeinen 14: 7, 8. *Want niemand van ons leeft zichzelf en niemand sterft zichzelf; want hetzij dat wij leven, wij leven de Heere, hetzij dat wij sterven, wij sterven de Heere, hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren.*

1. Vraag. Welk is uw enige troost, beide in het leven en sterven?

Antwoord. *Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmaker Jezus Christus eigen ben, die met Zijn dierbaar bloed voor alle mijn zonden volkomen betaald en mij uit alle geweld van de duivels verlost heeft en zo bewaart, dat zonder de wil mijns Hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofde vallen kan. Ja, ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet. Daarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest van de eeuwige levens verzekert en Hem voortaan te leven van harte gewillig en bereid maakt.*

2. Vraag. Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven moogt?

Antwoord. *Drie stukken. Ten eerste: Hoe groot mijn zonden en ellenden zijn. Ten andere: Hoe ik van alle mijn zonden en ellenden verlost worde. Ten derde: Hoe ik Gode voor zulk een verlossing zal dankbaar zijn.*

Onder alle religiën en gezindheden, die door Gods toelating hier op aarde gevonden worden, is deze buiten twijfel de ware en de beste, die van de mensen onsterfelijke geest, op de wezenlijkste grond kan vertroosten en ook in de aller-grootste ellende en droefenissen, ja, in de dood zelfs, ten volle kan geruststellen. De religie die dat kan doen, is van een hoger beginsel dan van het ijdele en vleselijke vernuft van de mensen. Deze heeft haar oorsprong uit God zelf, de wezenlijke Fontein van alle troost en de Bronader van alle rust en vrede van de ziel. Nu zijn er zeer vele religiën in de wereld, in en volgens die de mensen hun hoogste troost en zaligheid zoeken. Maar helaas, zij zijn meest allen samen geheel vals, duivels en vleselijk en zij hebben hun oorsprong niet uit het eeuwig Licht, maar uit de eeuwige duisternis en zij brengen de mensen genen andere troost en rust aan dan die geheel bedrieglijk en zielverderfelijk is, want zij lopen allen in dat middenpunt samen, dat zij de mens laten zoals hij van nature is en dus in een poel van eeuwig gebrek en ellende, waaruit hij nimmer zo kan verlost worden. Er is dus maar een enige ware religie, die haar oorsprong uit God heeft en die in alle haar leerstukken hierop geheel uitkomt, dat zij de mens geheel leidt uit zichzelf, hem zo vernedert en vernietigt, dat hij al zijn rust, troost en zaligheid geheel alleen zoekt en vindt in de gemeenschap met God in Christus, door het geloof.

Vraagt iemand mij nu, welke die religie is? Zo zal ik hem antwoorden: dat het alleen die religie is, die uit Gods heilig Woord zuiver afgeleid, vervat en opgesloten ligt in onze Heidelbergse Catechismus.

Dit hier ruim in het brede te gaan aantonen, is ons voornemen niet; alleen zeggen wij er nu maar dit van, dat de Catechismus ons een religie voorhoudt, die in alle haar leerstukken hierop geheel uitkomt, dat zij de mens niets en God alles maakt of toeschrijft en bijgevolg de mens van zichzelf en van het hele schepsel geheel aftrekt, om alleen zijn troost, zijn vrede zaligheid geheel te doen zoeken en vinden in de Drie-enige God.

De waarheid hiervan blijkt al aanstonds middagklaar in de opening of inleiding van de Catechismus, vervat in de eerste zondag. Want daar leert de onderwijzer ons, wat zijn grond en enig oogmerk is in deze gehele Catechismus, niet anders namelijk, dan om alle mensen te leren, dat zij hun enige rust, troost en zaligheid, zo in leven als in sterven, geheel en oprecht moeten zoeken buiten zichzelf, in God door Christus.

Deze overheerlijke zaligheid neemt de onderwijzer voor, uit en volgens het Woord Gods, middellijk aan allen en een iegelijk te leren, met en benevens de weg, om daartoe te geraken. En met datzelfde oogmerk vangen wij ook weer de verklaring en verhandeling van deze Catechismus aan, in hoop, dat de Heere ons daarin zal sterken door de kracht van Zijn Heilige Geest en geven zegen en schijnsel over onze dienst, tot prijs en eer van zijn Grote Naam en tot zaligheid van veel zielen, in Christus Jezus, onze Heere. Amen.

In deze eerste zondagsafdeling, die een bekwame opening en inleiding van de Catechismus is, verhandelt de onderwijzer twee zaken van zeer groot gewicht en aangelegenheid voor alle mensen

(1) Waarin eigenlijk bestaat de enige vrede en troost van de mensen in leven en in sterven, vraag 1. En dan

(2) Wat ieder mens grondig moet kennen en weten om die troost deelachtig te zijn en in dezelve Godzalig te leven en te sterven, vraag 2.

A. Wat het eerste stuk betreft, daarin ontmoeten wij

(1) Het voorwerp van de onderwijzers onderzoek, zijnde: de enige troost van de mensen in leven en in sterven. En dan, welke die enige troost van de mensen zij en waarin die eigenlijk bestaat.

1. De onderwijzer handelt hier dan van een troost, die hij ons nader omschrijft als een *enige troost*, aan ieder mens voor zichzelf in leven en in sterven.

2. Troost is eigenlijk het tegengestelde hulpmiddel tegen droefheid en ellende, om die van ons af te weren en die is dus in de grond der zaak anders niet als een versterking, bevrediging en geruststelling van de mensen gemoed tegen enig kwaad, dat hem óf reeds dadelijk drukt, óf dat hem boven het hoofd hangt en hem grote vrees veroorzaakt.

Ene zodanige troost of versterking van het gemoed wordt nu veroorzaakt door middel van enig waar en wezenlijk goed, wat de mens óf dadelijk, of in een vaste en zekere hoop bezit en dat volkomen machtig is om het drukkende of gevreesde kwaad van de mens te weren en hem tijdelijk en eeuwig gelukkig te maken. Zodat zo de ware troost niet bestaat in een blote en ijdele inbeelding van het gemoed, die de mens voor een tijd zijn zwarigheid en ellende doet vergeten en hem daarvan ongevoelig maakt, maar zij bestaat in een wezenlijke bezitting van enig waar, allerhoogst goed, dat alle kwaad van ziel en lichaam afweert en de mens zo daarvan volkomen en voor eeuwig bevrijdt. Als het anders met de zaak gelegen is, dan is hetgeen troost, maar een snode bedriegerij van de vleses, die de mens, in zijn ellende, slechts van de te ongelukkiger maakt.

Gij begrijpt dan nu lichtelijk toehoorders, dat, daar wij hier handelen van de mensen troost, dit zo veronderstelt een staat van droefheid en ellende, waarin de mens zich bevindt en waartegen hij zodanigen troost nodig heeft. Want, waar geen ellenden en droefenissen zijn, die de mensen drukken, daar is ook geen troost of versterking nodig. David spreekt daarom terecht van een troost in zijn ellende, Ps. 119:5.

Wanneer de onderwijzer dus hier onderzoek doet, waarin van de mensen enige troost in leven en in sterven bestaat, zo veronderstelt hij zo daarmee dan ook, dat de mens in zichzelf een ellendig schepsel is, die nodig heeft, tegen deze zijn ellende van elders versterkt en vertroost te worden.

En waarlijk, mijn toehoorders, mogen wij bij geestelijk licht de mens eens beschouwen, in en op zichzelf, zo bevinden wij hem te zijn het aller-rampzaligste, ongelukkigste en ellendigste van alle Gods schepsels. O, de zou heeft de mens onuitsprekelijk ellendig gemaakt en hem gestort in een grondeloze poel van eeuwige en onbeschrijfelijke jammer, ellende en gebrek, beide naar ziel en lichaam. Want door de zonde is de mens geheel en voor eeuwig gevallen uit de aller-heerlijkste gemeenschap van Jehovah God, die de enige Bron is van alle zaligheid en de enige Fontein van alle goed. Hij heeft zich die Allerhoogste God geheel tot vijand maakt en zich gebracht onder zijn vloek en eeuwige toorn. Hierdoor ligt de mens nu midden in de eeuwige dood, is hij een kind van de duivels en een slaaf van de hel en de eeuwige verdoemenis. Hij is in zijn natuur een volslagen vijand van God, die zich ten enenmale tegen God en tegen Zijn heiligheid en heerlijkheid aankant en die zichzelf, in alle eeuwigheid, niet het minste kan of wil veranderen, omdat hij daartoe, door het vlees, geheel onmachtig is, zoals wij dit alles in het vervolg, uit de Catechismus, voor uw aandacht zullen moeten verhandelen.

Ziet in zulk een grondeloze poel van ellende liggen alle mensen op zichzelf aangemerkt. Zo zijn zij allen buiten Gods gemeenschap onder zijn vloek en toorn en in de macht van de duivels. En dat voor eeuwig, zonder enige de minste hoop van verlossing in zichzelf.

Zolang nu de mens van God op zichzelf gelaten wordt en de Heere de hand van Zijn genade niet aan hem slaat om hem te bekeren, zo blijft hij ongevoelig van deze zijn rampzalige ellende leven; hij wordt daarover niet waarlijk bedroefd en in zijn hart verslagen, maar hij leeft gerust en zorgeloos daarheen en zoekt dus naar geen vasten en zekeren troost tegen deze zijn ellende, noch naar een dadelijke verlossing; integendeel, het is met de zodanigen gelegen, zoals er staat in Openb. 3: 17, *want gij zegt: ik ben rijk en verrijkt geworden en heb geens dings gebrek en gij weet niet, dat gij zijt ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt*. En dus is het spreken van troost voor dezulken dan geheel tevergeefs, omdat zij in geen staat zijn, waarin zij waarlijk troost kunnen ontvangen. God moet zulke mensen eerst nog hun ellende op het hart drukken, eer zij naar troost zullen uitzien.

Waaruit nu dan ten duidelijkste blijkt, dat, als de onderwijzer hier handelt van de mensen enige troost, enz., hij hier alleen het oog heeft op ware gelovigen, die zichzelf, door de genade van de Heilige Geest, recht hebben leren kennen in hun diepe onmacht en ellende en die daarover geheel beroerd en verslagen zijn geworden, zodat zij het in zichzelf niet langer hebben kunnen stellen of houden, maar die, als recht verlorenen, ellendigen en armen van geest, uit zichzelf zijn gegaan en hun enige toevlucht hebben genomen tot de vrije genade Gods in Christus Jezus, om in dezelve al hun troost en verlossing te vinden. Ziet op zulke ware armen, ellendigen en gelovigen heeft de onderwijzer hier alleen het oog en bij deze doet hij onderzoek aangaande hun troost tegen deze hun ellende, waarin die eigenlijk bestaat.

Maar de onderwijzer maakt ons die troost nu nog nader af en omschrijft die, als een enige troost in leven en sterven.

Het eigenlijke kenmerk van de waren troost van de mensen is hierin gelegen, dat die troost slechts eenvoudig of enig is, dat is: dat er maar een enig voorwerp is, waarin de

ware troost kan gezocht en gevonden worden, zijnde de algenoegzame God met Zijn zalige gemeenschap. Dit is het enige en allerhoogste goed en buiten dit goed is er geen ander goed waarin een ellendig zondaar enige en wezenlijken troost voor zijn arme ziel zou kunnen vinden, want, omdat de ziel oneindige ellenden, noden en begeerten heeft en alles buiten God eindig en gebrekkig is, zo kan dan niets dan God alleen de ziel voldoen en haar waarlijk en wezenlijk verzadigen, vertroosten en versterken. En zo is er dan nu, voor een ellendig en gelovig zondaar, maar een enige troost. Dat is: maar een enig voorwerp, dat ware en wezenlijke troost kan aanbrengen; alle troost, die daar buiten wordt gezocht en gevonden, is ten hoogste schadelijk en ijdel. De ziel eens gelovigen zondaars moet hier tot haar God zeggen met Asaf, Ps. 73:25, *wien heb ik nevens U in de hemel?*, enz. van deze enige troost leert ons de onderwijzer hier nader, dat zij de mens nodig is in leven en in sterven. Zeker is dit zo, want de mens is en blijft altijd in zichzelf een geheel arm, onmachtig en ellendig schepsel en hij heeft niets buiten God, waarmee hij zichzelf kan vertroosten en versterken. Mist hij God en zijn dierbare genade, hij mist aanstonds alles en zo heeft hij dan gedurig nodig, tegen zijn menigvuldig zielsgebrek en ellende, buiten zichzelf troost en verkwikking te zoeken en te vinden in God.

Het behaagt toch de Heere om de zaligheid Zijner kinderen te volmaken, hun hier in dit leven te lelden langs een weg van kruis en verdrukkingen, zo geestelijke als lichamelijke, want zij zijn hier in de strijdende kerk en moeten hier dagelijks door een weg van strijd en kruis leren de doding van zichzelf. veel toch zijn hier de tegenspoeden van de rechtvaardigen, Ps. 34: 20.

De weg naar de hemel is een weg van kruis en vol scherpe doornen, waarover men gaan moet niemand moet er andere gedachten van maken, want de Schrift zegt duidelijk, dat wij door veel verdrukkingen moeten ingaan in het koninkrijk Gods, Hand. 14: 22. Het is hier een algemene regel, die geen uitzondering lijdt, dat die achter Jezus wil komen zichzelf moet verloochenen en Zijn kruis op zich nemen, Matth. 16:24.

Maar om in deze strijd altijd wel gemoedigd te zijn en om met sterkte en goede hoop te strijden, moet de strijdende Christen noodzakelijk altijd" een vasten troost hebben in dit leven, er moet iets wezen, dat hem gedurig uit de hemel moet worden toegediend, waarmee hij, in allen strijd en alle droefenissen van deze wereld, die zeer menigvuldig en onophoudelijk zijn, zijn hart kan opbeuren, versterken, verkwikken en vertroosten en zeggen: Wat buigt gij u neder, o mijn ziel? hoopt op God! enz. Ps. 42:5. Er moet iets wezen, dat hem op zijn reis door dit dal van moerbeziebomen altijd strekken kan tot een fontein en waarop zijn vermoeide ziel kan leunen als op een staf; iets, dat hem lijdzaam maakt, goede hoop geeft en hem doet wandelen in de vrees van de Heeren en in de vertroosting van de Heilige Geest, Hand. 9 : 31.

En zo gewaagt de Onderwijzer hier dan terecht van een troost in het leven. En dat niet alleen, maar ook van een *troost in het sterven!* Heeft de arme en ellendige Christen ooit troost nodig en wel een buitengewone, vaste en sterke troost; het is in die ure, wanneer hij van hier staat te verscheiden naar de eeuwigheid en hij in het strijd en worstelperk moet treden met zijn laatste vijand, de dood. Dan, in die ure, moet hij een drinkbeker drinken, die, omdat hij de laatste is, ook de zwaarste en bitterste van allen is. Dan gaat hij met Christus in Gethsémané en vandaar naar Golgótha, om te sterven en zijn vlees voor eeuwig af te leggen. En zo ooit, dan in deze laatste strijd is er een zeer grote versterking en vertroosting voor Gods kinderen nodig om niet te bezwijken, maar geheel in de Heere te overwinnen! Dan moet er noodzakelijk kracht naar kruis zijn, om al het duistere, verschrikkelijke en vijandelijke van de dood gelukkig te

boven te komen en geen schade of schipbreuk aan ons geloof en zaligheid te lijden. En billijk handelt daarom de Onderwijzer hier van de troost van een Christen, niet slechts in leven, maar ook in sterven.

Doch, het wordt tijd dat wij wat nader tot de zaak zelf komen en onderzoeken, waarin deze enige troost van de Christen, in leven en in sterven, eigenlijk gelegen is, volgens de uitleg en verklaring van onze Onderwijzer.

De Onderwijzer, ons wat nader zullende openleggen waarin de enige troost van een Christen in leven en sterven gelegen is, leert ons dat die geheel bestaat, *dat hij met lichaam en ziel, beide in leven en sterven, niet zijns, maar zijns getrouwen Zaligmaker Jezus Christus eigen is*, enz.

Al de waarheden die ons hier in deze leer van de onderwijzer voorkomen, zullen ons vervolgens in de gehele Catechismus zelf nader verklaard worden, waarom wij die dan nu, met van de Heeren hulp, door een korte en zakelijke verklaring een weinig nader willen ophelderen. De grond van de ware troost is volgens de onderwijzer hierin gelegen, dat men Christus eigendom is en dat geheel, naar lichaam en ziel en voor altijd, beide in leven en in sterven.

Van nature is de mens, als zijnde een kind van Adam en een afgewekene van God door de zonde, geheel het eigendom van zichzelf en leeft geheel in het vlees uit, door en voor zichzelf. Hij kent, dient en bemint geen andere God dan zichzelf en dus is hij dan geheel zijn zelfs eigen vervuld met duisternis en leeft naar de wil van de vleses en der gedachten, zonder God en zonder Christus in de wereld en op die wijze is de mens dan geestelijk dood en leeft geheel in dode werken, doende niet anders dan de dood vruchten te dragen, dan verzaakt hij alle redelijke heerschappij van God en schudt het juk Gods geheel van zijn schouders af en wandelt daarheen als een onbandige koe, zich in alles tegen de Almachtige geweldig en met dik verheven schilden aankantende zeggende: *Wij zijn heren, wij zullen niet meer tot U komen*, Jer. 2: 31, In dit aller-rampzaligst koninkrijk vanzelf eigen, zijn zonder enig onderscheid alle mensen van nature en leven daarin geheel en al; het zijn alleen de uitverkorenen en gelovigen, die daaruit door een wonderwerk van Gods oneindige wijsheid, almacht, barmhartigheid en genade, in Christus Jezus op zijn tijd verlost en in het koninkrijk van God en Christus overgezet worden, aanvankelijk door geloof, wedergeboorte en bekering, bij voortgang door de gedurige heiliging van de geloofs en van de Geest en bij voleindiging door de heerlijkmaking en volkomen verlossing van ziel en lichaam.

Het grote werk dan van zaligheid en verlossing, dat aan al de uitverkorenen en gelovigen gedaan moet worden is, hun uit zichzelf te leiden; hun van zichzelf te ontbloten en hun geheel eigen te maken aan God de Heere, of (dat in de grond hetzelfde is) aan de Heere Jezus Christus, als Middelaar en Verlosser en als de Weg om hun tot God te brengen.

Dit nu geschiedt door middel van een vrijwillige zelfverloochening of een vrijwillig uitgaan der gelovigen uit zichzelf. En door een vrijwillig geheel en onbepaald opdragen en overgeven van zichzelf aan de Heere Jezus, wat van hem geschiedt door het geloof dat de Heilige Geest met een grote Goddelijke kracht in hun harten werkt, want door het geloof gaan de uitverkorenen geheel uit zichzelf, verzaken zichzelf met al hun eigenwijsheid, gerechtigheid en sterkte en komen zij als arme, naakte, blinde en onmachtige zondaars tot de Heere Jezus en geven zich geheel met ziel en lichaam, voor tijd en eeuwigheid aan Hem over, om alleen door Hem gerechtvaardigd, geheiligd, gezaligd en tot God gebracht te worden. En op die wijze versenige de gelovigen nu zo met Christus, dat Christus de hun en zij de zijn worden, zoals de kerk getuigt Hoogl. 2: 16, *mijn Liefste is mijne en ik ben de Zijne*. De gelovigen worden

hier, door dit vrijwillig overgeven van zichzelf aan Christus, dan nu Christus eigendom;

(1) geheel, beide naar lichaam en ziel gelijk de onderwijzer zegt en de Apostel ons leert 1 Cor. 6: 20, *Gij zijt duur gekocht! Zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest die Godes zijn.* Zij worden naar beide deze delen met Christus verenigd en Hem ingeënt als ranken in de wijnstok, want zij geven zich zelf beide met lichaam en ziel aan Christus over en maken zichzelf zo geheel aan Hem kwijt, om geheel uit, door en voor Hem te leven en Christus komt hun daarop nu ook beide naar lichaam en ziel innemen, verlossen, zaligen, bezitten en beheersen, bij aanvang en bij gedurige voortgang.

(2) De gelovigen worden hier nu ook voor altijd Christus volk en eigendom, beide in leven en in sterven volgens de onderwijzer en volgens hetgeen wij de Apostel Paulus hebben horen leren in onze tekst Rom. 14:7, 8, *Want niemand van ons leeft zichzelf en niemand sterft zichzelf, want hetzij dat wij leven, wij leven de Heere, hetzij dat wij sterven, wij sterven de Heere, hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn van de Heeren.* Want de gelovigen geven zich voor tijd en eeuwigheid aan de Heere Jezus over en de Heere Jezus neemt hun voor tijd en eeuwigheid in Zijn macht en bezitting, om hun niet slechts aanvankelijk maar ook bij gedurige voortgang te zaligen en te heiligen tot de volkomen verlossing van de zou en de dood toe en zo kan hier dan niets Christus en de gelovigen van elkaar schelden, noch zonde, noch dood, noch duivel, noch enig ding, maar zij moeten eeuwig met Christus verenigd en Zijn eigendom blijven, beide in leven en in sterven, zoals Paulus ons leert Rom. 8:35, 39.

Dit stuk nu gaat de onderwijzer hier nader verklaren en openleggen, aantonende, wat de Heere Jezus aan de gelovigen al doet om hun niet alleen te verkrijgen, maar ook te bewaren, te verzegelen en te heiligen tot zijn eigendom.

(1) *Hij is het, die met zijn dierbaar bloed voor alle hun zonden volkomen betaald en hun uit alle geweld van de duivels verlost heeft.* Wat het eerste van deze twee stukken betreft.

(2) De uitverkorene gelovigen zijn in zichzelf door de zou geheel schuldenaars voor God, eeuwig onmachtig om hun schuld, om iets daarvan te betalen. Dus blijven zij dan geheel en eindeloos liggen onder Gods vloek, toorn en verdoemenis. Maar de Heere Jezus komt hier nu als hun Borg en Middelaar, neemt alle der gelovigen zonden en schulden met haar vloek of straf op zich, lijdt en sterft daarvoor de dood des kruises en voldoet het recht der wet volkomen in hun plaats. En zij omhelzen hier Christus door het geloof in de kracht van deze zijn volmaakte verdiensten en gehoorzaamheid en zo betaalt Christus hier dan nu met Zijn dierbaar bloed voor alle der gelovigen zonden volkomen en reinigt hun daarvan, volgens Joh. 1:7. En zo verkrijgt Christus hierdoor dan nu de gelovige tot Zijn eigendom, want Hij koopt Zijn Gemeente met de prijs van Zijn bloed, Hand. 20:28.

(3) Hierbij verlost Christus Zijn gelovigen nu ook uit alle geweld van de duivel. Het geweld van de duivel bestaat eigenlijk in Zijn macht en rijk der duisternis en van de dood, waarmee hij door de zou heerschappij voert over de zondaar, want de zou is enkel duisternis en zij vervult de hele ziel met duisternis en in en door die duisternis der zou heerst nu de satan met een volstreckte macht en vermogen over de ziel. Maar Christus, de gelovigen met zich verenigende en door Zijn bloed voor hun zonden betalende en hun daarvan reinigende, neemt daarmee nu ook weg de duisternis en de dood die door de zou van nature over de gelovigen heerst; Hij schenkt hun zijn Heilige Geest, verlicht hun duister verstand, vernieuwt en verandert hun wil en leidt

hun in de zalige gemeenschap Gods. Want Hij is de Weg, de Waarheid en het Leven, Joh. 14:6 en zo verlost Hij hun van alle geweld en macht van de duivels, hun roepende uit zijn rijk der duisternis tot Zijn wonderbaar licht, 1 Petrus 2: 9. Zo berooft de Heere Jezus hier dan nu die sterk gewapende van Zijn vaten. Zo verbreekt Hij hier nu de werken van de duivels. Zo vernietigt Hij zijn geweldige heerschappij in de ziel en rukt Zijn gelovigen uit de klauwen van die helse leeuw en komt met de wet van Zijn genade in en over hun heersen. En zo maakt Hij hun in en door die weg van verlossing dan nu weer tot Zijn eigendom, teniet doende de duivel, die het geweld van de dood had, Hebr. 2: 14.

Maar hier blijft het nog geenszins bij, nee, maar de Heere Jezus

(1) bewaart Zijn gelovigen, die Hij zo van de zonden en van alle geweld van de duivels verlost heeft, nu ook verder, door Zijn Goddelijke kracht en genadeheerschappij, *zodat zonder de wil huns Hemelsen Vaders geen haar van hun hoofd vallen kan*, enz.

De gelovigen, door Christus verlost, blijven in zichzelf altijd een zeer arm, ellendig, weerloos en onmachtig volk, die op zichzelf geen ogenblik bestaan kunnen tegen hun machtige vijanden, de Satan, de wereld en hun eigen vlees. Derhalve worden zij hier nu van de Heere Jezus, als zijn eigendom, gedurig met de tederste liefde, nauwste zorg en grootste kracht tegen alle hun vijanden ondersteund en bewaard, want zij zijn Christus oogappel, zijn lichaam, zijn vlees en bloed en Christus is hun ontfermende Heiland, hoofd, Man, Heere en Koning, wiens eer er aan gelegen is, dat Zijn gelovigen niet verloren gaan tot in eeuwigheid en dat niemand hun uit Zijn hand rukke, maar dat Hij hun behouden bringe op Zijn tijd in het Huis van Zijn Vader, waarin veel woningen zijn. En daarom, de Heere Jezus legt zich hier nu als een vurige muur rondom Zijn gelovigen en bewaart hun gedurig en zonder ophouden, zodat er geen haar van hun hoofd vallen kan, zodat hier dan nu op elk gelovige past hetgeen Petrus schrijft, 1 Petrus 1: 5, *die gij in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd*, zoals deze dingen nader en breder, als er tijd was, uit Gods Woord zouden kunnen verklaard en verhandeld worden.

(2) Ja, de Heere Jezus doet meer: *Hij verzekert hun*, volgens de onderwijzer, *ook van de eeuwige levens door zijn Heilige Geest*, door hen namelijk de beginselen van de eeuwige levens in hun zielen te doen ondervinden en genieten en hen (ieder op zijn tijd en wijze) Door het licht en de invloed Zijns Geestes van hun aandeel aan Hem en van hun eeuwige zaligheid op een troostrijke wijze te verzekeren, zodat zij kunnen roemen in de hoop der heerlijkheid Gods door hunnen Heere Jezus Christus en zo in hun zielen genieten die vrede Gods, die alle verstand te boven gaat. Het is waar, de Heere Jezus verzekert hier al zijn gelovigen niet op een en dezelfde wijze, mate en tijd, nochtans schenkt Hij aan hun allen *de Heilige Geest tot een Onderpand van hun erfenis en verzegelt hun daarmee tot de dag der verlossing*, Ef. 4: 30. En de minste gelovige geniet hier van Christus op Zijn tijd en wijze wel eens enige verzekering of hoop van zaligheid in de omhelzing van de Heere Jezus door het geloof.

(3) Eindelijk doet Christus hier, volgens de onderwijzer, ook nog een ander werk aan Zijn gelovigen, wat hierin bestaat, *dat Hij hun van hart willig en bereid maakt om Hem voortaan te leven*. Want *Christus is Zijn gelovigen niet alleen geworden wijsheid van Gode en rechtvaardigheid, maar ook heiligmaking en verlossing*, 1 Cor. 1: 30. Dus is Hij het dan ook die hun hoe langer hoe meer tot God brengt in heiligmaking

van de Geest door de besprenging van Zijn bloed op hun zielen en door het indrukken van Zijn wet en beeld in dezelve, waardoor de gelovigen dan hoe langer hoe meer veranderd en vernieuwd worden in de geest van hun gemoed, zodat het hun innigste lust, genoegen en vermaak wordt om geheel voor God, hun Vader en voor hun getrouwen Heere en Zaligmaker Christus Jezus te leven en Zijn geboden te onderhouden en alle zonden geheel te haten.

En zo maakt dan de Heere Jezus, dat Zijn gelovigen met hun hart afstand doen van alle ongerechtigheid, 2 Tim. 2: 19. Dat zij een vermaak hebben in de wet Gods, Rom. 7: 22. O, dit is aller gelovigen hartelijke lust, dit is hun zaligheid en hemel op aarde!

Ziedaar, geliefden, dat alles doet en werkt de Heere Jezus zonder onderscheid aan al zijn gelovigen en zo blijkt dan daaruit nu klaar, dat zij geheel naar lichaam en ziel beide, in leven en in sterven, zijn volk en eigendom zijn en dat voor eeuwig zullen blijven, zonder immermeer gescheiden te worden van zijn genade en liefde.

En hierin nu, in zo Gods en Christus eigendom te zijn en van Hem zo tot zaligheid en heerlijkheid bewrocht te worden, bestaat nu al van de Christens troost in leven en in sterven. Gelukkige zielen die deze kostelijke troost mogen genieten en die buiten denzelve nergens enige troost of rust voor hun onsterfelijken- geest kunnen vinden! Dit is dan de troost, mijn toehoorders, dit is de enige en ware troost! Dit is de troost in leven en in sterven! Dit is de troost die de ziel in alles verkwikt, opbeurt, versterkt, heiligt en met God in Christus nauw verenigt. O, deze troost veel, levendig, gestaltelijk, effenbaar en bestendig binnen in ons te hebben, zal ons niet ledig noch onvruchtbaar laten, maar ons van trap tot trap doen opwassen in de genade en kennis van onze Heeren Jezus Christus. Meer laat de verlopen tijd ons niet toe, tot roem en verheffing van deze aller-heerlijkste en zaligste zielentroost te spreken.

B. De onderwijzer gaat voort en houdt ons verder voor Vraag 2, hoe om deze zalige troost van de ziel waarlijk en wezenlijk voor zich te verkrijgen en daarin Godzalig te leven en te sterven, eigenlijk vereist wordt dat wij een rechte, grondige, geestelijke en bevindelijke kennis hebben van deze drie bijzondere en hoogwichtige stukken.

(1) Hoe groot onze zonden en ellenden zijn. O, hiervan moeten wij vooral recht en geestelijk ontdekt zijn en gedurig meer van ontdekt worden, teneinde wij ons als ware ellendigen, onmachtigen en armen van geest voor de Heere leren gedragen of wij kunnen niet het allerminste druppeltje van de verhandelden troost in onze zielen ooit genieten, maar wij blijven er geheel onbekwaam en onvatbaar voor, want de kennis van onze zonden en ellenden is de ware grond waarvan alle ware troost van de ziel eerst moet voortkomen. Omdat nu alle onbekeerde en onbegenadigde mensen de minste rechte kennis van hun zonden en ellenden niet hebben, noch lust om die te verkrijgen, zo leven zij geheel zonder ware en wezenlijke troost van de ziel en vinden hun troost alleen in ijdele en nietige dingen die hun met de dood allen samen zullen ontvallen en hun dan voor eeuwig zullen laten zonder enige troost.

Ach, wat zal dat dan onbeschrijfelijk akelig en rampzalig zijn voor alle zodanige mensen! Eeuwig, eeuwig te moeten verzinken in een grondeloze poel van jammer, gebrek en ellende en dat zonder een eeltig vonkje van troost! God drukke het nog eens, naar zijn grote en oneindige barmhartigheid, op van de mensen zielen, tot hun zaligheid en behoud in Christus Jezus. Zo is dan het eerste middel om rechte en ware troost voor zijn ziel te ontvangen, geestelijk en bevindelijk te weten hoe groot onze zonden en ellenden zijn.

(2) Maar dit alleen is geenszins genoeg, nee, het tweede stuk of middel om ware troost

in onze zielen te ontvangen, is ook te weten hoe wij van onze zonden en ellenden verlost worden.

Er moet een geestelijke en bevindelijke kennis zijn van het ware middel van zaligheid en behoud, zijnde de verlossing die in Christus Jezus is. Wij moeten hier uit de duisternis geroepen zijn tot Gods wonderbaar licht en onderwezen en geleerd zijn van God de Heere zelf in zijn aanbiddelijke wonderweg, om verlorene, arme, vervloekte en goddeloze zondaars te zaligen en te behouden om niet, uit enkele vrije genade in en door de gekruiste Middelaar Christus Jezus.

Wij moeten hier onze goedkeuring met ons hele hart aan die weg van enkele vrije genade gegeven en die weg blijmoedig en met alle toegenegenheid van ons gemoed omhelsd hebben en zo moeten wij hier dan bij ware bevinding geleerd hebben, dat er gewis in de Heere gerechtigheden en sterkten zijn. Dat men tot Hem moet komen. *Dat in de Heere zullen gerechtvaardigd worden en zich beroemen het hele zaad Israëls*, Jes. 45: 24, 25. Zolang men deze weg van verlossing en zaligheid nog niet geestelijk en bevindelijk kent, zolang kent men zijn zonden en ellenden ook nog niet recht en zo blijft de ware troost van de ziel ons dan ook nog geheel verborgen.

(3) Het derde stuk, dat de onderwijzer hier nu ook nog bijvoegt, is, *dat wij ook moeten weten hoe wij Gode voor zulke verlossing zullen dankbaar zijn*.

Deze dankbaarheid is anders niet dan de heiligmaking en het geestelijk Gode leven van de verlost van de Heere, waardoor zij inwendig zo in Christus naar zijn beeld veranderd en vernieuwd worden van de Heilige Geest, dat zij zichzelf met ziel en lichaam aan de Heere overgeven en zich aan Hem tot een heilige offerande van lof opofferen om geheel voor de Heere te leven en alles alleen voor Hem te zijn.

Dit nu weer grondig, geestelijk en bevindelijk te kennen en te genieten is het derde noodzakelijke stuk, dat er vereist wordt tot de ware troost van de ziel.

En zo hebben wij hier dan nu kort beschouwend, langs wie weg de ware troost in van de mensen ziel komt en hoe hij daarin Godzalig kan leven en sterven. O, dat wij allen hier maar van de Heere zelf mochten geleerd zijn en gedurig meer en meer geleerd worden!

De onderwijzer neemt nu op zich deze drie verhandelde stukken ons nader in deze zijn Catechismus te verklaren en open te leggen, of hij er onder des Heeren zegen nog enige door mocht brengen tot dadelijke genieting en omhelzing van de zalige zielentroost en hun alle valse en bedrieglijke troostgronden gelukkig mocht ontnemen. En met datzelfde einde en oogmerk wensen wij door de genade des Heeren deze Catechismus, die wij heden geopend hebben, uw aandacht weer opnieuw van stuk tot stuk te verklaren en nog overvloediger dan ooit te zijn onder ulieden in de arbeid van de Woords en in de prediking van het Evangelie der zaligheid, of er immers nog enige door mochten behouden worden. Waartoe de Heere dan genadig Zijn dierbare zegen gelieve te verlenen over dit ons gesproken woord en over het hele werk onzer bediening, opdat Zijn grote en Heiligen Naam onder ons moge verheerlijkt en het Koninkrijk van Zijn Zoon onder ons op allerlei wijzen moge bevorderd worden! Amen. De Heere doe zo, de Heere bevestig onze woorden! Amen.

ZONDAG 2. VRAAG 3, 4 en 5.

Tekst: Romeinen 3: 20.

3. Vraag. Waaruit kent gij uw ellendigheid?

Antwoord. ***Uit de Wet Gods.***

4. Vraag. Wat eist de Wet Gods van ons?

Antwoord. ***Dat leert ons Christus in ener somma: Matth. 22:37-40, Gij zult liefhebben de Heere uw God, met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en het groot gebod. En het tweede, deze gelijk is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de hele Wet en de profeten.***

5. Vraag. Kant gij dit al volkomen houden?

Antwoord. ***Nee, ik: want ik ben van nature geneigd God en mijnen naaste te haten.***

Het is een wonderlijke zaak, die men ons verhaalt van de Basiliscus, het venijnigste onder al de dieren, dat hij niet alleen door zijn bloot gezicht de mens kan doden, maar dat hij ook door zijn eigen vergif zichzelf kan doden, wanneer hij slechts zijn gedaante in een spiegel komt te aanschouwen.

Wat er van de waarheid of valsheid van zodanig verhaal zij, geliefden, dit zullen wij thans niet onderzoeken. Het is ons genoeg te weten, dat de basiliscus een zeer venijnig of vergiftig beest is en dat hij ons daarom zelfs in de Heilige Schrift wordt voorgesteld als een zinnebeeld van zondige en goddeloze mensen, die niet alleen zelf door de zou ten enenmale verdorven en vergiftig zijn, maar die door hun zondig vergif en venijn ook andere, die gemeenschap met hun hebben, besmetten, verontreinigen en zelfs doden.

Zo vinden wij dat Jes. 59: 5, waar van de goddeloze gezegd wordt: *zij broeden basiliscuseieren uit. Die van hun eieren eet moet sterven en als het in stukken gedrukt wordt, dan barst er een adder uit.* Eveneens nu, zoals er van de basiliscus verhaald wordt dat hij, zijn gedaante in een spiegel aanschouwende, terstond sterft door de kracht van zijn eigen vergif, zo gaat het ook met een zondaar in het geestelijke. Zodra ziet hij niet, bij het licht van de Heilige Geest, zijn gedaante in de heldere spiegel van Gods Wet, die hem van nabij voor ogen gehouden wordt, of hij valt ook aanstonds neer en sterft geheel aan zichzelf. Hij beschouwt zich in die heilige spiegel van Gods Wet zo zondig en verdorven, zo gruwelijk en walgelijk, zo afschuwelijk, verfoeilijk en doemwaardig, dat hij onmogelijk langer het leven van Zijn hand kan vinden. Hij krijgt een waar mishagen aan zichzelf; hij legt alle gedachten van eigen deugdzaamheid geheel af, waarmee hij zich tevoren zozeer vermaakte; hij tekent het doodvonnis over zichzelf en vlucht geheel uit zichzelf om zijn leven en zijn behoud alleen op vrije genade in de Heere Jezus te zoeken.

Ziet, zo helder en krachtig is de spiegel van Gods Wet, wanneer die de zondaar recht voor ogen gehouden wordt en hij daarin zijn gedaante bij Gods licht komt te zien. En deze waarheid is het, die de onderwijzer ons in deze Zondag verhandelt.

Hij heeft, in de vorige 2e vraag, de ganse hun inhoud van de Christelijke geloofs- en troostleer gebracht tot deze drie voorname hoofdstukken:

(1) Tot de rechte kennis van onze zonden en ellenden;

- (2) Tot de kennis van de waren weg, of het Middel onzer verlossing;
- (3) Tot de kennis der ware dankbaarheid aan God voor Zijn genadige verlossing.

Ieder van deze drie hoofdstukken zal hij ons nu in het bijzonder gaan openleggen en verhandelen. En daartoe begint hij nu eerst met het hoofdstuk van de kennis onzer zonden en ellenden. Dit is een voorname grondwaarheid, aandachtigen, van onze geloofsleer, waarvan wij bovenal een goede kennis en wetenschap moeten hebben. Wij moeten wel onderwezen zijn van onze natuurstaat en gesteldheid en hoe ten hoogste rampzalig en ellendig wij, door onze zonden zijn geworden, of wij kunnen niet een stap te doen ter verkrijging onzer zaligheid; ja, wij kunnen niet een waarheid van de Christelijke religie recht verstaan, zolang ons ontbreekt een rechte en geestelijke kennis van onze zonden en ellenden.

Ach, of de Heere dan hier, onder de prediking van de Woords, met zijn Heilige Geest geliefde te werken aan onze duistere zielen en onze ogen openen, zodat wij ziende mochten worden! Amen.

De onderwijzer brengt drie Zondagen door met ons het hoofdstuk van de kennis onzer zonden en ellenden te verhandelen.

(1) Legt hij ons open, in deze Zondag, door wie weg een Christen komt tot de kennis van Zijn ellendigheid, te weten: uit, of door de Wet Gods.

(2) Dan handelt hij Zondag 3 van de fontein of oorsprong van 's mensen ellendigheid, zijnde de val van onze eerste voorouderen in het Paradijs. Ook van haar grootheid en wijduitgestrektheid.

(3) En dan handelt hij eindelijk Zondag 4 van de strafschuld en verdoemeniswaardigheid onzer zonden en ellenden.

Voor het tegenwoordige hebben wij dan met de Onderwijzer te overwegen door wie weg, of op die wijze wij gebracht worden tot een rechte kennis van onze natuurlijke rampzaligheid of ellendigheid door de zonde. Hierin gaat de Onderwijzer zo te werk, dat hij ons

(1) in het algemeen leert, hoe een mens zijn ellendigheid kent uit de Wet Gods, vraag 3;

(2) Dat hij ons die zaak dan nader uitlegt en verklaart, Vraag 4 en 5, ons voorstellende aan de een kant de heiligen en volmaakten eis van Gods Wet. En aan de andere kant van de mensen volstreckte onmacht, om uit zichzelf in het allermiste aan die eis van Gods Wet te kunnen voldoen.

A. Wat dan het eerste aangaat, er wordt hier

(1) gehandeld van '**s mensen ellendigheid**'. En daarvan wordt getuigd, dat men die kent uit de Wet Gods.

§ Door ellendigheid wordt hier anders niet verstaan, dan die jammerlijke en rampzalige staat der zou en van de dood, waarin alle mensen van nature zijn en waarin zij worden ontvangen en geboren. O, daar is geen ellendiger of ongelukkiger schepsel dan een zondaar in de natuurstaat, want,

(1) Hij is door de zou geheel van God vervreemd en leeft in vijandschap met zijn allerhoogste en allerheiligste Schepper, in Wiens gunst en gemeenschap alle geluk en zaligheid gelegen is, want de ongerechtigheden maken een scheiding tussen God en de zondaar, Jes. 59: 2.

(2) Hij ligt onder de verschrikkelijkste vloek en toom van die Allerhoogste God, die de zou geheel haat en die te rein van ogen is, dan dat Hij het kwaad zou zien, Hab. 1: 13. Die daarom ook zijn vloek en toorn aan de zondaar bedreigd heeft, Gal. 3: 10.

(3) Ook is de mens, in zijn natuurstaat, een slaaf der zonde, die wegens zijn verdorven aard niets anders kan doen dan zondigen en het onrecht als water indrinken, waarom hij ten enenmale gruwelijk en stinkende is in Gods heilige ogen, Job 15:16.

(4) Ja, hij is ook geheel een slaaf van de Satan, de Vorst der duisternis, die de zondaar van nature onder zijn strik gevangen houdt, tot zijn wil, 2 Tim. 2: 26. De satan heerst over hem met een volkomen gezag en hij dient en gehoorzaamt de satan met een hartelijke gewilligheid. Want hij is uit de vader de duivel en hij wil de begeerte van Zijn Vader doen, Joh. 8: 44.

(5) En wie zou het alles kunnen opnoemen, de mens is in zijn natuurstaat een klomp van ellende, het is alles jammerlijk en ellendig wat in of aan hem is. Hij is een doodschuldige een helwaardige, een blinde en machteloze, die in alle eeuwigheid zichzelf niet het allerminste helpen of verlossen kan. Hij is van God verstoten en ligt daarheen weggeworpen op het vlakke van de velds, daar hij zich om en om wentelt in de bloede van Zijn walgelijke onreinheid, geheel hulpeloos, hopeloos, red en radeloos, terwijl zelfs geen oog medelijden met hem heeft, om hem enigszins te hulp te komen, Ezechiël 16: 5.

Ziet, mijn toehoorders, dit is aller mensen eigen staat van nature. Dit is hun aller algemene ellendigheid. Niemand is hiervan uitgezonderd: noch jong, noch oud, noch groot, noch klein, noch rijk, noch arm in zulk een aller-ellendigste en rampzalige staat worden wij allen geboren en leven daarin geheel en al, totdat de ontfermende God op ons komt neerzien en ons komt wederbaren en door het geloof Zijn Zoon Christus inlijven.

Van deze algemene ellendigheid en rampzaligheid van de mensen handelt nu de Onderwijzer hier en doet in het bijzonder bij een ieder onderzoek naar de kennis van zijn ellendigheid. vragende aan elk Christenbelijder: ***waaruit kent gij uw ellendigheid?***

Er is een tweeërlei kennis van onze ellendigheid; een die slechts algemeen en natuurlijk is en een die bijzonder en geestelijk is,

(1) De natuurlijke kennis van zijn ellendigheid is niet anders dan dat vleeselijk en letterlijk begrip, wat iemand heeft in zijn verstand en dat hij verkrijgt door middel van het uiterlijk onderwijs in Gods Woord, waardoor hij in het al algemeen weet dat hij en alle mensen door de zou zo ellendig zijn, gelovende die waarheid op een historische wijze en stemmende die met Zijn oordeel toe en doende daarvan belijdenis, zonder nochtans door de krachtadige werking van de Heilige Geest recht en met toepassing op zichzelf, inwendig in zijn gemoed van die waarheid overreed te zijn en zonder daarvan rechte indruk en aandoening te hebben en zich over zijn ellendigheid voor God te vernederen en te verootmoedigen en met een hartelijke begeerte naamzaligheid en verlossing uit te zien. Op een zodanige wijze kennen wel velen hun ellendigheid en gaan zij nochtans met die kennis eeuwig verloren, want ook zelfs de duivel kent op die wijze zijn ellendigheid en weet dat hij een zeer ellendig en rampzalig schepsel is, zonder dat hij nochtans een druppel ware droefheid en boetvaardigheid daarover in zijn hart heeft.

(2) Maar geheel anders is het gelegen met die kennis der ellendigheid, die inwendig en geestelijk is en die door de Heilige Geest gewerkt wordt in de harten der uitverkorenen, als Hij hun komt overtuigen van zou en van gerechtigheid en van oordeel, Joh. XVI: 8. Die kennis dringt door tot in 's mensen hart en doet hem zijn zonden en ellenden met grote smart en droefheid ondervinden. Die doorwondt en verbreekt de ziel en maakt dat de mens het niet langer onder zijn zonden en ellenden

stellen kan, maar dat hij als een vermoeide en belaste komt tot de Heere Jezus, om bij Hem rust en verlossing te vinden, Matth. 11: 28. En van die tweede of laatste kennis, die zodanig hartelijk, bevindelijk en geestelijk is, handelt de onderwijzer hier en vraagt en onderzoekt de Christen waaruit of waardoor hij die verkrijgt?

Met dusdanige vraag veronderstelt en leert de onderwijzer hier dan drie dingen:

(1) Dat het volstrekt noodzakelijk is, dat de mens zijn natuurlijke ellendigheid recht kenne en daarvan een grondige overtuiging hebbe. En dit is zeker zo geliefden, hoe zal een zondaar ooit bewogen worden, om te gaan tot Christus en bij Hem zijn verlossing en zaligheid te zoeken? Hoe zal hij ooit naar Gods gunst, genade en gemeenschap omzien, zo hij daartoe niet gedreven wordt door de smartelijke bevinding van zijn noden en ellenden, die hem noodzaken zich als een ellendige voor God te gedragen, Jak. 4:9. Het is immers hier, zoals de Heere Jezus zegt, Matth. IX:12, die gezond zijn hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Hierom vermaant God de mensen zo nadrukkelijk, dat zij hun zonden en ellenden toch zullen kennen, zeggende: Jer. 3: 13, alleen kent uw ongerechtigheid, dat gij tegen de Heere uw God hebt overtreden.

(2) Veronderstelt de onderwijzer hier ook met deze vraag, dat de mens van nature zijn eigen rampzaligheid en ellendigheid niet kent, maar dat die kennis hem van buiten moet aan en toegebracht worden. En waarlijk! tot die onbegrijpelijke hoogte is de ellende van alle mensen door de zonde gerezen, dat zij zelfs hun ellende niet eens weten noch kennen, maar in het midden van de aller-uiteerste rampzaligheid wel vergenoegd en tevreden zijn, menende dat alles wel met hun is en dat zij rijk en verrijkt zijn, Openb. 3: 17. Dit komt wegens die zware duisterheid, die de zonde op van de mensen verstand gebracht heeft, waardoor zijne

ogen nu geheel zijn toegesloten en de mens geheel verduisterd is geworden in zijn verstand en vervreemd van het leven Gods, Ef. 4:18. Ook door de gewoonte aan de zonde, die van de mensen gemoed geheel ingenomen, verstokt en verhard heeft. Want de mens is in die zondigen en rampzalige staat geboren, hij is daarin opgetrokken en zo is het dan zijn eigen aard en natuur. Hij is altijd gewend in de zonde buiten God te leven en daarom weet hij anders niet of het behoort zoo. Eveneens als degenen, die in slavernij gewonnen en geboren zijn en daarin altijd geleefd hebben, die mensen zijn in die beklaglijke en ongelukkige staat zo wel tevreden als andere in de gulden vrijheid. Het is dus uit die hoofde volstrekt nodig, geliefden, dat de arme en rampzalige mens eindelijk eens met een machtige hand gebracht worde tot kennis van zijn ellendigheid. Dat hij met de verloren zoon tot zichzelf kome, Luk. 15:17. Dat hij met Efraïm aan zichzelf bekend gemaakt worde, Jer. 31: 19, enz.

(3) Eindelijk leert de onderwijzer hier ook, dat ieder mens zijn eigen ellendigheid moet kennen, want hij vraagt aan elk christenbelijder: waaruit kent gij uw ellendigheid? Het is hier toch van nature zo met de mens gelegen, dat hij in zijn blindheid en verkeerdheid al omdooft buiten zichzelf en in een waan van eigen deugdzzaamheid zich alleen bemoeit en ophoudt met andere mensen, lettende op hun gedrag, op hun fouten en ondeugden en sprekende daarvan lasterlijk en met verachting, terwijl hij ondertussen zichzelf geheel over het hoofd ziet. Hij ziet wel de splinter in eens anders ogen, maar de balk in zijn eigen ogen merkt hij niet, Matth. 7: 3. Hij wil aanhoudend andere leren, vermanen, bestraffen, verbeteren, enz., maar hij denkt niet om het woord: Medicijnmeester! genees uzelf! Luk. 4: 23. Derhalve moet de mens dan nu noodzakelijk tot zichzelf te huis gebracht worden en zal hij gelukkig worden, hij moet zijn eigen ellendigheid leren kennen en kunnen zeggen met David,

Psalm 51: 5, ik kenne mijn overtredingen en mijn zonde is steeds voor mij. Zo is er dan nu in het al algemeen genoeg gehandeld van de kennis der ellendigheid.

Hieromtrent nu doet de onderwijzer onderzoek en vraagt een ieder, waaruit hij die kennis van Zijn ellendigheid bekomt of verkrijgt! En leert ons, dat een Christen die verkrijgt uit de Wet Gods. Wij zullen hier ter plaats niet in het brede handelen van Gods Wet, geliefden, omdat dit naderhand in het vervolg van de Catechismus met opzet zal moeten geschieden, alleen zeggen wij hier nu, dat wij door de Wet Gods ter van deze plaats niets anders moeten verstaan dan de zedelijke wet, die God aan alle mensen heeft gegeven tot een regel en onveranderlijk richtsnoer van hun ganse staat, leven en wandel, want omdat de mens Gods schepsel is en in zijn bestaan door God elk ogenblik onderhouden wordt, zo spreekt het vanzelf, dat de mens dus geheel ter eer Gods moet zijn en dat God als Heere en Schepper een volstrekt gezag over de mens moet oefenen en alle gehoorzaamheid en onderwerping van hem moet ontvangen. Maar zal de mens God, zijn geduchte Heere en Schepper, zo kunnen verheerlijken en gehoorzamen, zo is het nodig dat God Zijn heilige wil aan de mens bekend make en dat Hij hem een regel of richtsnoer voorschrijven, naar die de mens zich alszins zo in als uitwendig hebbe te richten. En dit heeft God de Heere nu ook gedaan, hij heeft Zijn heiligen wil zeer klaar en overvloedig aan de mensen bekend gemaakt, niet alleen door een vast ingeschapen licht der natuur, maar wel inzonderheid in en door Zijn Heilig Woord. Daarin heeft Hij hun zeer duidelijk voorgeschreven alles wat zij te doen en te laten hebben, zoals er zo getuigd wordt, Micha 6: 8, Hij heeft u bekend gemaakt o mens! Wat goed is en wat eist de Heere van U, als recht te doen en weldadigheid lief te hebben en ootmoediglijk te wandelen met uw God? Immers, het gehele Woord Gods is vervuld met geboden en verboden, waarnaar wij ons alszins te richten hebben om God te dienen en te verheerlijke. En al die geboden en verboden nu zo samen genomen, maken de Wet Gods uit, die God heeft begrepen en samen getrokken in tien voorname hoofdgeboden. Dit is dan nu de regel van ons aller bestaan, leven en werkzaamheid, zo inwendig als uitwendig. Dit is die kostelijke, dierbare, heilige en volmaakte Wet Gods, in welker onderhouding het leven en de zaligheid van de mensen bestaat. En uit die Wet Gods is het nu, dat men volgens de onderwijzer zijn ellendigheid komt te kennen. Dit is een eigenschap geliefden, van de Wet Gods bij geval heeft aangenomen en verkregen door de zonde van de mensen. Want uit haar eigen aard en natuur is de wet maar alleen ingericht om van ons onderhouden en gehoorzaamd te worden, maar nadat zij van de mensen overtreden geworden is, heeft zij ook dit gebruik aangenomen, dat zij de mensen moet strekken tot een spiegel waaruit zij hun zonden en ellendigheid moeten leren kennen. Dat de wet dit gebruik nu heeft, leert ons de Heilige Schrift duidelijk, Paulus zegt in onze tekstwoorden, Rom. 3: 20, want door de wet is de kennis der zonde en Rom. 7: 7, ik kende de zonde niet dan door de wet, want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: gij zult niet begeren. En deze zaak of waarheid gaat de onderwijzer ons nu nader openleggen en verklaren.

B. De onderwijzer willende ons leren hoe men uit de Wet Gods zijn ellendigheid kent, gaat daarin zo te werk: dat hij ons

(1) Voorstelt Vraag 4, de heiligen eis en inhoud der wet en dan

(2) Vraag 5, aller mensen volstrekte onmacht om minst of meest aan die eis der wet te kunnen voldoen, waaruit dan bij wettige gevolgtrekking 's mensen ellendigheid zeer klaar wordt afgeleid en openbaar gemaakt.

Wat het eerste aangaat, de onderwijzer vraagt Vraag 4, wat eist de wet Gods van ons?

En hij antwoordt dat leert ons Christus in een somma, enz. De onderwijzer stelt ons hier met de woorden van de Zaligmaker de korte en zakelijke inhoud van de wet voor, die uitkomt op twee grote en voorname hoofdgeboden, die de fondamenteen zijn, waarop al de geboden en verboden Gods geheel rusten, zijnde de volmaakte liefde Gods en van de naasten. Hier was een ruime stof geliefden, indien wij deze zaken grondig en nauwkeurig wilden verhandelen, Maar wat ons de kortheid van de tijd geenszins toelaat, daarom zullen wij er nu slechts een korte, zakelijke uitleg van geven.

1. Het eerste en voornaamste stuk, wat de wet Gods van ons en van alle mensen eist, bestaat hierin, ***dat wij de Heere onze God moeten liefhebben***, enz. De liefde Gods bestaat:

- 1, In Hem te kennen.
- 2, In Hem hoog te achten en boven alles te waarderen.
- 3, In de nauwste vereniging met Hem te zoeken en daarin te leven.
- 4, In te berusten in zijn zalige gemeenschap en zichzelf en alles geheel te verzaken.
- 5, In Hem te vrezen en te gehoorzamen en niets te doen dat Hem mishaaft.
- 6, In zich aan Zijn regering geheel te onderwerpen en eens willens met Hem te zijn.
- 7, In Hem in alles aan te kleven, te geloven en zich op Hem te vertrouwen en te verlaten.
8. En in Hem te verheerlijken en groot te maken, enz.

Ziet, dit is eigenlijk de zuivere en volmaakte liefde Gods, waardoor de mens zichzelf en alle dingen buiten God geheel verzaakt en zichzelf met alles wat hij is en heeft, geheel aan God overgeeft om alles alleen voor Hem te zijn, om Hem onafscheidelijk aan te hangen en Hem alleen te dienen, te prijzen en te verheerlijken zonder enige zondige gedachte of verkeerde beweging van de harten, In zulk een zuivere heiligheid en volmaaktheid heeft God de mens eerst geschapen en een zo zuivere heiligheid en volmaaktheid is de mens ook aan God schuldig en met minder kan Hij hem niet behagen en daarom eist de wet nu ook een zodanige heilige en volmaakte liefde Gods van ons en wij zijn verplicht deze eis der wet met ons hele hart te billijken en toe te stemmen en ons met een volkomen gehoorzaamheid, beide naar ziel en lichaam, daaraan te onderwerpen. Of, zo wij hier tegen slechts in het allermindste komen te misdoen, zelfs met een enige zondige gedachte of kwade begeerlijkheid van ons gemoed, zo zijn wij aanstonds daardoor schuldig aan de schending en overtreding. Van Gods wet, die volmaakt heilig is en zijn wij zo de eeuwige dood en eeuwige verdoemenis waardig. Hieruit zien wij dan nu onze plicht jegens God, volgens zijn wet. Zo moeten wij ons omtrent die allerhoogste Majesteit geheel gedragen. Dit eist Gods wet van ons en dit is, zoals de Zaligmaker ons leert, het eerste en het grote gebod, waaruit alle andere geboden Gods noodzakelijk als uit hun beginsel worden afgeleid.

2. Daarmee gaat nu gepaard een ander voornaam en groot gebod der wet, wat in kracht en heiligheid aan het eerste gelijk is en dat ons beveelt, ***benevens God ook onze naaste lief te hebben als onszelf***. Door onze naaste hebben wij hier in het al algemeen te verstaan onze medemens, die met ons uit enen bloede geschapen en gemaakt is en dat zonder enig onderscheid van geslacht, taal, volk of natie. Want God heeft uit een bloede het hele geslacht van de mensen gemaakt, Hand. 27: 26. Deze onze naaste

gebiedt de wet Gods nu, dat wij moeten liefhebben als onszelf, wat hierin eigenlijk bestaat, dat wij alle onze schuldige verplichtingen, zo algemene als meer bijzondere, die wij onze naaste verschuldigd zijn, met de daad en volkomen aan hem volbrengen, door hem met onszelf te achten, te beminnen, te Beren, te dienen, te helpen, zijn tijdelijk en eeuwig welzijn alszins te bevorderen en ter hart te nemen, enz., zonder daarin ooit in het minste aan onze naaste tekort te komen of iets tegen hem te misdoen met gedachten, woorden of werken. Ziet, hierin bestaat de liefde tot onze naaste en die liefde is een noodzakelijk gevolg en vrucht van de liefde Gods! Want, die God de Heere volmaakt bemint en liefheeft, die kan onmogelijk zijn naaste haten, omdat de liefde Gods in het hart uitgestort zijnde door de Heilige Geest, Rom. 5: 5, alsdan het gehele hart met zuivere liefde vervult en in een gloed van liefde als ontsteekt en doet branden, zodat een dusdanige ziel dan geheel in de liefde wandelt, Ef. 5:2 en zo heeft iemand, die God recht bemint, dan ook noodzakelijk zijn naaste lief en legt alle haat tegen hem met zijn hele hart af. Hierom zegt de Schrift 1 Joh. 4: 20, indien iemand zegt, ik heb God lief en haat zijn broeder, die is een leugenaar, want die zijn broeder niet lief heeft die hij gezien heeft, hoe kan hij God lief hebben die Hij niet gezien heeft?

En zo zien wij dan nu, hoe de wet van ons eist God en onze naaste volmaakt lief te hebben. En daarin bestaat nu de volmaakte heiligheid. Hierdoor wordt de wet van ons vervuld. Want de liefde is de vervulling van de wet, Rom. 13:10. Alles wat God van de mens eist en hem beveelt, dat ligt in deze een som vervat en opgesloten. En o, wat is dat niet een zeer grote som, wanneer de onderwijzer in het vervolg de wet der tien geboden aan ons verklaart, dan zal het blijken, wat er behoort tot de liefde Gods en van de naasten, want die gehele wet Gods moet in haar hele uitgebreidheid op het aller-geestelijkste en nauwkeurigste door ons onderhouden en volbracht worden, indien wij God en onze naaste recht zullen liefhebben. De allerminste overtreding tegen enig gebod Gods, al geschiedt zij maar met een enkele gedachte van ons gemoed, is hier een snode afwijking en schending van Gods wet en van de liefde Gods en van de naasten en maakt ons aanstonds de eeuwige dood schuldig, want de bezoldiging der zonde is de dood, Rom. 6:23.

Ziehier dan geliefden, hoe volkomen goed, heilig, rechtvaardig en volmaakt wij naar Gods wet behoren te zijn, Indien het nu anders met ons gelegen is, O, dan zullen wij de armste en ongelukkigste zondaars zijn en dan zal onze staat ten enenmale rampzalig wezen, hoedanige gedachten of inbeeldingen wij ook van onze deugdzaamheid zouden mogen voeden bij onszelf. Wij moeten deze heilige Wet Gods zo geheel volmaakt onderhouden, of wij moeten door de minste overtreding aanstonds neerzinken in een afgrond van onbeschrijfelijke ellende en rampzaligheid.

Laat ons dan nu gaan bezien wat er eigenlijk van ons en van alle mensen in hun natuurstaat is!

De onderwijzer vraagt Vraag 5, **kunt gij dit alles volkomen houden?** Dat is zonder enige de minste overtreding zoals het moet geschieden en hij doet de leerling antwoorden: **nee, ik, want ik ben van nature geneigd God en mijn naasten te haten.** Hier stelt de onderwijzer ons in korte woorden voor de natuurstaat en gesteldheid van alle mensen, zoals die door de zonde geheel en al verdorven is. Wij allen zijn nu in onze aard ten enenmale boos en goddeloos geworden, zodat onze hele geneigdheid nu alleen daarheen trekt om God en onze naasten te haten en alle ware liefde en gehoorzaamheid geheel uit onze harten weg te werpen, In die goddelozen, bozen en verdorven staat worden wij ontvangen en geboren en wij blijven daarin geheel leven

en voortgaan totdat de ontfermende God ons op een krachtdadige wijze door zijn Geest komt wederbaren en onze aard en natuur geheel komt vernieuwen en veranderen in Christus Jezus. Dit is een aller-zekerste en onfeilbaarste waarheid geliefden, hoewel zij slechts van weinigen onder ons recht en met nadruk geloofd wordt. De Heere leert ons die waarheid zeer klaar in Zijn Heilig Woord, als Rom. 8:7, waar met een algemene toepassing op alle mensen getuigd wordt, dat het bedenken van de vleses vijandschap tegen God is, want het onderwerpt zich der Wet Gods niet, want het kan ook niet en Rom. 1:30 noemt Paulus de heidenen, hoedanigen wij allen van nature in onszelfn zijn voordat wij wedergeboren worden, haters Gods en Rom. 5: 10 wordt ons geleerd, dat wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood van Zijn Zoon. En deze onze natuurlijke haat en vijandschap strekt zich niet tegen God uit, maar ook tegen onze naasten. Zo getuigt Paulus van alle mensen in hun natuurstaat, dat zij eertijds hatelijk waren en elkaar hatende, Tit. 3:3. Dit is zo dan een Schriftuurlijke waarheid geliefden, die wij in onze Gereformeerde kerk wel volmondig belijden, Maar die niemand nochtans recht begrijpen en verstaan kan, dan die door een zaligmakende overtuiging van de Heilige Geest verlichte ogen zijns eerstands ontvangt en recht aan zichzelf wordt ontdekt en bekend gemaakt. Dan ondervindt en ziet zo iemand klaar van zichzelf dat het waarlijk zo met hem gelegen is gelijk de Schrift zegt, dan wordt hij zijn vijandelijke aard en natuur tegen God en Zijn naasten zo dadelijk in zichzelf gewaar en klaagt en zucht daarover en verfoeit en veroordeelt zichzelf daarover en roept uit: *O, wee mij!* Dat ik zulk een boze vijand Gods en zulk een snode hater van mijn naaste ben! ach wat ben ik een ellendig en gruwelijk zondaar! Er woont niets goed in mij. De grond en reden van deze natuurlijke haat tegen God en de naasten is hierin gelegen, dat de mens door de zonde geheel van God afgeweken en in zichzelf ingekeerd en zichzelf eigen geworden is. Hiervandaan leeft de mens nu geheel in zichzelf en is hij onverbrekkelijk verbonden en verkleefd aan zichzelf. Zodat hij alleen zichzelf kent, zichzelf aanhangt en bemint, zichzelf in alles zoekt en behaagt en zich naar zijn eigen zin en wil geheel bestuurt, kennende en dienende zo geen andere God dan zichzelf.

Zolang de mens nu zo in zichzelf leeft, zolang kan hij onmogelijk God de Heere beminnen, aanhangen en dienen, maar hij moet Hem en Zijn Heiligheid noodzakelijk met zijn hele hart haten en verwerpen en met die dwaas in zijn hart zeggen: Daar is geen God, Psalm 14: 1. En met God zo te haten moet hij dan ook noodzakelijk zijn naasten haten, omdat de liefde tot de naaste geheel moet afkomen en voortvloeien uit de liefde Gods.

Ziedaar, geliefden, dit is nu onzer aller natuurstaat en gesteldheid! Zo boos en bedorven zijn onze harten door de zonde geworden, dat er zelfs niet een aasje of vonkje ware liefde Gods en van de naasten in ons gevonden wordt. O, beklagenswaardige en rampzalige staat! O, grote en verschrikkelijke verdorvenheid! Mochten wij allen daarvan eens een recht gezicht, indruk en gevoel hebben! O, hoe laag zouden wij ons dan wel voor God vernederen, hoe diep zouden wij ons dan wel schamen! Welk een groot mishagen zouden wij dan wel aan onszelf hebben en uitroepen: Wij allen zijn als een onreine en alle onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed, Jes. 64:6.

Uit al dit verhandelde zal nu ten laatste klaar aan ons openbaar worden, zo wij anders maar ogen hebben om te zien hoe de mens zijn ellendigheid komt te kennen uit de wet Gods, wat de voorname zaak is, die de onderwijzer ons hier wil leren en dan gaat dit zo in zijn werk. God de Heere komt met het helder licht Zijns Geestes van de mensen duister verstand beschijnen en openen en stelt in dat licht de mens zijn heilige wet

voor ogen en doet hem met aandacht daarbij stil staan, doet hem klaar zien en bemerken, welk een volkomen heiligheid of volmaakte liefde Gods en van de naasten de wet van de mens vordert; hoe alszins goed en betamelijk die eis van Gods wet is; hoe geheel en al een ieder mens als een schepsel Gods verplicht is die wet volmaakt te onderhouden en te gehoorzamen. Vervolgens brengt God de mens dan tot zichzelf, doet hem met helder licht zien hoe geheel ongelijkvormig hij in zijn natuur, in zijn werkzaamheid, in zijn leven en wandel, aan die heilige wet Gods is; hoe hij, die verplicht is God en zijn naasten volmaakt te beminnen, integendeel ten enenmale geneigd is die beide geheel te haten.

Hieruit ziet de mens dan nu aanstonds

- (1) Dat hij een zondaar is en een schender en overtreder van Gods wet.
- (2) Dat hij een zeer groot zondaar is die de gehele wet Gods altijd heeft overtreden en niet een gebod daarvan ooit heeft onderhouden of getracht te onderhouden.
- (3) Dat hij een goddeloos zondaar is, die, tot in de diepste grond zijns harten, van zijn jeugd af aan, alleen boos en verdorven is.
- (4) Dat hij een zeer schuldig zondaar is, die Gods vloek en toorn geheel op zich geladen heeft en de eeuwige dood en de eeuwige verdoemenis ten hoogste waardig is. Want de wet, door de zondaar zo geheel overtreden zijnde, werkt toorn, Rom. 4: 5. Zij klaagt de zondaar, als schuldig en strafwaardig voor God aan, stopt hem de mond en spreekt de vloek over de zondaar uit, Gal. 3: 10.
- (5) Ja, hieruit ziet de mens nu ook, dat hij een geheel machteloos zondaar is, onmachtig om God ooit te kunnen voldoen, noch te bevredigen en zijn schuld te verzoenen en weg te nemen. Onmachtig ook om Zijn boze en verdorvene natuur ooit te veranderen en zulk een heilige en volmaakte wet Gods ooit in het allermiste te kunnen onderhouden. En zo komt de mens hier dan door middel van de wet Gods tot kennis van zijn ellendigheid, vindt zichzelf geheel verloren in de zonde, verliest geheel het leven van Zijn hand en valt als een arm en verslagen zondaar aan de voeten van God en van de Heere Jezus neder, neemt tot zijn grondeloze vrije genade en barmhartigheid alleen zijn toevlucht en hij roept uit met de discipel: *behoud mij, Heere Jezus, want ik verga!*

Ziedaar geliefden, het zalige en dierbare gebruik dat de Wet heeft in van de mensen bekering. Zo leren alle uitverkorenen en gelovigen hun zonden en ellendigheid kennen uit de Wet Gods en dat niet alleen in hun eerste bekering en overgang tot Christus, maar ook nog dagelijks hoe langer hoe meer, gedurende de gehele tijd huns levens.

Wat hier nu onszelf aangaat, ach, of wij allen zo gelukkig waren dat wij onze ellendigheid zo recht en geestelijk uit de Wet Gods hadden leren kennen!

Maar helaas, wat zijn er niet velen onder ons die nog nimmer Gods Wet tot een zodanig einde gebruikt hebben, maar die daar nog leven in een zeer diepe onkunde van hun zonden en ellenden. O, onderzoek hier uzelf toch eens mensen! of God uw ogen door Zijn Wet nog wel ooit recht geopend heeft?

- (1) Zijt u wel ooit recht bedaard bij die Wet blijven stil staan? Hebt u haar heilige en volmaakte eis wel ooit recht gezien? Hebt u wel ooit recht erkend dat u geheel verplicht en schuldig zijt die wet volmaakt te moeten onderhouden en voldoen op straf van de eeuwige doods, zo u die in het allermiste kwam te overtreden?
- (2) Hebt u wel ooit recht gezien hoe schandelijk en hoe verschrikkelijk u die Wet Gods geschonden en overtreden hebt, hoe goddeloos en ten enenmale verdorven u in uw aard en natuur zijt? Hoe u God en uw naasten geheel haat en niet anders kunt doen dan zondigen tegen de Heere?
- (3) O, werd u wel ooit door God gearresteerd bij uw schuld, hel en doemwaardigheid?

Zag u wel ooit dat u de Allerhoogste God door uw zonden verschrikkelijk vertoornd hebt en dat u onder de vloek der wet zijt, dat u het leven en de hemel voor eeuwig verbeurd en de hel verdiend hebt?

(4) Werd u over deze uw ellendigheid wel ooit recht verlegen en verslagen in uw gemoed? Zijn uw zonden u wel ooit geweest tot een last, te zwaar om te dragen? Hebt u wel ooit uitgeroepen in bittere droefheid: *Wee mij!* Dat ik zo gezondigd en mijzelve in een zo rampzalig verderf gestort heb? Hebt u wel ooit een recht mishagen aan uzelf gehad, zodat u niets goed in uzelf kon vinden, maar het vonnis, van de dood moest tekenen ook op uw allerbeste plichten en werken?

(5) Zijt u wel ooit recht radeloos geweest in uzelf, dat u het van uw kant geheel moest opgeven en verklaren dat het buiten hoop was en dat u niets aan uw zaligheid kon doen, maar dat u in uzelf voor eeuwig verloren waart?

(6) Kreegt u wel ooit de Heere Jezus onder het oog in de dierbare beloften van het Evangelie? Zag u Hem wel ooit in Zijn gepaste volheid, algenoegzaamheid, noodzakelijkheid en gewilligheid om u te behouden en te zaligen? Kwam Hij zichzelf wel ooit aan uw zielen aanbieden en u toeroepen: Wend u naar Mij toe!

(7) Hebt u wel ooit uzelf met uw hele hart aan de Heere Jezus overgegeven en Hem als de enige hoorn en rotssteen van de heils aangegrepen, teneinde om uit enkele genade door Hem gerechtvaardigd, geheiligd en voor eeuwig gezaligd te worden? Hebt u met Paulus, Filipp. 111: 3, wel ooit alle dingen schade en drek gerekend, om maar in de Heere Jezus gevonden te worden?

O, of de ontfermende God van de mensen harten hier eens recht bij wilde bepalen en staande houden, teneinde zij eens mochten zien hoe het met hun waarlijk gelegen is! Die al deze dingen van zichzelf nog nooit in waarheid zodanig heeft ondervonden. O, die mens kent zijn ellendigheid ook nog niet uit de wet Gods, die is dan nog een blind zondaar, die leeft nog geheel buiten de Heere Jezus. En komt hij zo te sterven, dan is hij voor eeuwig verloren, die goede gedachten hij ook van zichzelf en van zijn staat mocht hebben, want hier moet het met ons toe komen, geliefden, indien wij zullen behouden worden. De Heere drukke het nog eens op sommiger harten en doe hun nog eens haastig tot zichzelf komen, dat zij hun ellendigheid mogen kennen en met ernst naar een middel van behoud mogen uitzien.

Wat u aangaat, aan die God die genade heeft bewezen, dat u aan uzelf zijt ontdekt en met Jezus door een waar geloof zijt verenigd geworden. O, mocht u

(1) De grootheid van uw geluk recht kennen, u daarover verwonderen en in nederigheid en aanbidding wegzinken, uitroepende: wie ben ik, dat de Heere mijn blinde ogen heeft believen te openen en mij te doen zien wie ik was?

(2) Mocht u hier veel Gods vrije genade aan u bewezen groot maken en verheerlijke! O, het was immers de Heere die naar u, toen u gerust in de zonde leefde, eerst kwam omzien. Die zijn Geest aan u schonk. Die u aan uzelf bekend maakte. Die u van uzelf ontblootte en tot Jezus bracht. u waart anders eeuwig in uzelf gebleven en zoudt nooit naar de Heere Jezus en Zijn genade omgezien hebben.

(3) Mocht u ook nog dagelijks een recht gebruik van Gods Wet maken, om er uw ellendigheid nog al meer en meer uit te leren kennen. Dit is volstrekt nodig, opdat u hoe langer hoe meer een mishagen aan uzelf krijgt en alleen in de Heere Jezus al uw gerechtigheid, heiligheid, troost en zaligheid zoekt.

Tot dat einde wil de Heere uw duister verstand nog steeds verlichten; u de heiligheid en geestelijkheid van Zijn Wet ontdekken; ge uw overgebleven zonde en verdorvenheid doen zien en u meer en meer gestaltelijk leiden uit uzelf, tot de Heere

Jezus, teneinde u in Hem, uw hoofd, moogt opwassen en in Hem meer en meer bevestigd worden, tot prijs der heerlijkheid van Gods vrije genade! Amen.

ZONDAG 3. VRAAG 6, 7 en 8.

Tekst: PREDIKER 7:29.

6. Vraag. *Heeft dan God de mens zo boos en verkeerd geschapen?*

Antwoord. ***Nee, hij: Maar God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is, in ware gerechtigheid en heiligheid, opdat hij God, zijn Schepper, recht kennen, hem van hart liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen.***

7. Vraag. *Vanwaar komt dan zulken verdorven aard van de mensen?*

Antwoord. ***Uit de val en ongehoorzaamheid onzer eerste voorouderen, Adam en Eva, in het Paradijs, daar onze nature zo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.***

8. Vraag. *Maar zijn wij zo verdorven, dat wij geheel onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?*

Antwoord. ***Ja, wij: Tenzij dan, dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.***

Het is een droevige geschiedenis van Absalom, Davids zoon, die door een verschrikkelijke ongehoorzaamheid tegen zijn vader en koning David, zichzelf in het grootste en beklaaglijkste verderf stortte, zoals wij lezen kunnen 2 Sam. 15, 17, 18.

In deze geschiedenis van Absalom ligt een zeer levendige afbeelding of schilderij van de zeer droevige zondeval van onzer aller eerste vader Adam, uit wiens lendenen alle mensen van de aarde zijn voortgekomen en door wiens overtreding zij allen tot zondaars voor God zijn gesteld geworden.

Laat ons de zaak eens wat nader, van nabij gaan overwegen.

(1) Absalom was een man van een wonderbare schoonheid. Er staat van hem aangetekend 2 Sam 24: 25: *Nu was er in geheel Israël geen man zo schoon als Absalom, zeer te prijzen; van zijn voetzool aan tot zijn hoofdschedel toe was er geen gebrek aan hem. Maar, zo was het ook met Adam, onze eerste stamvader. Hij was de schoonste man of mens die ooit op de aarde was, zijnde van God geheel recht en volmaakt geschapen zonder het allermiste gebrek aan lichaam of ziel.*

(2) Absalom was ook zeer gelukkig en hoog verheven, want hij was een zoon van David, die grote en beroemden koning Israëls en zeer van Zijn Vader geacht en bemind. Maar Adam was ook een zeer gelukkig en hoog aanzienlijk man, hij was de Zoon van de allerhoogste Koning en Heere van hemel en aarde, want hij wordt uitdrukkelijk de Zoon van God genoemd, Luk. 3:38. Hij was bij God ook grotelijks bemind en van Hem verheven tot een heer van alle schepsels, die heerschappij had over de vissen der zee, enz.

(3) Absalom kon zich in deze zijn hoogheid en gelukkige staat niet staande houden, hij was daarmee geenszins tevreden, maar hij nam de wapenen op tegen zijn eigen vader, hij rebelleerde tegen hem en zocht hem van zijn rijk, leven en alles te beroven. Maar Adam was ook niet tevreden met zijn groot geluk en aanzien dat hij genoot; hij wilde God, zijn Koning, Schepper en Vader, gelijk, ja, boven Hem verheven zijn. Daarom nam hij, door van de duivels ingeven, ook de wapenen tegen God op, ving

aan tegen Hem te rebelleren en zocht Hem van zijn hoogheid, macht en Koninkrijk te beroven, zichzelf dat alles aan te matigen en zichzelf op de troon van God te stellen. O, verschrikkelijke ongerechtigheid!

(4) Absalom stortte door deze zijn ongehoorzaamheid en rebe3e in een zeer beklagelijk verderf; vluchtende voor het leger van Zijn Vader, raakte hij met zijn hoofdhaar vast aan een eikenboom, bleef aan dezelve hangen en verloor daar zijn leven. Zo ging het ook met Adam op diergelijke wijze geestelijk toe. Hij stortte door deze zijn ongehoorzaamheid en snode rebe3e tegen. God ook in een aller-beklagelijkst verderf naar ziel en lichaam. Hij raakte ook zijn leven kwijt aan een boom, namelijk: de boom der kennis van de goed en van de kwaads, die in het Paradijs stond, van wie God hem verboden had te eten. Aan deze boom bleef hij ook hangen, daarin verwarde hij, want etende van deszelfs vrucht, zo werd die boom hem een boom van de dood en van de verderfs.

(5) Eindelijk, Absalom hangende aan de eikenboom, werd daarvan Joab, Davids veldheer, met drie pijlen doorstoken en zo gedood.

Maar Adam, etende van de boom der kennis van de goed en van de kwaads en daar zo met zijn hart aan vast hangende, werd toen mede van de satan, de helse Joab, niet drie pijlen gedood, die hem de satan wel diep in zijn hart stak. Deze pijlen waren: *blindheid van de verstands, verdorvenheid van de wil en verkeerdheid der lusten en begeerlijkheden*. Met deze drie rampzalige pijlen heeft de satan Adams hart aan de boom der kennis van de goed en van de kwaads zodanig doorstoken en doorboord, dat hij met alle zijn nakomelingen daardoor is gevallen in de lichamelijke, geestelijke en eeuwige dood, die God als een rechtvaardige straf der zonde bedreigd had, zodat het nu is gelijk Paulus leert, Rom. 5: 12, *daarom, zoals door een mens de zonde in de wereld ingekomen is en door de zonde de dood en zo de dood tot alle mensen door gegaan is, in wie allen gezondigd hebben*.

Van deze grote en aller-gewichtigste waarheid is het, dat wij in deze uur met uw aandacht nader moeten handelen, want de onderwijzer bezig zijnde met de verhandeling van het eerste stuk, door middel van wat de mens komt te geraken tot verkrijging van de waren troost en vrede van de ziel, zijnde de rechte kennis der zonde en ellenden, heeft, om ons dat stuk te verklaren, in de vorige Zondag gehandeld van de weg of het middel, langs die of waardoor de mens tot een rechte kennis van zijn ellendigheid gebracht wordt, namelijk: de wet Gods waarop hij nu overgaat in deze Zondag om te handelen van de fontein, bronader of oorsprong van de mensen ellendigheid, die hij vindt zeer diep te leggen in de val en ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders in het Paradijs.

Dit is dan weer een stof, mijn toehoorders, van het uiterste gewicht en de hoogste aangelegenheid, zonder welker rechte grondige en geestelijke kennis wij nimmer tot een wezenlijke bewustheid, onderscheid en bevinding onzer ellendigheid kunnen komen. Want hier zit de grond, de wortel van het kwaad en de plaag onzer melaatsheid, tot welke, zo wij niet geestelijk en bevindelijk komen neer te dalen, zo is het eeuwig onmogelijk dat wij, Moormannen, ooit onze huid zullen kunnen veranderen, maar als wij alle arbeid en moeite zullen hebben aangewend die in ons vermogen zijn, dan zullen wij met de Farizeeën nog slechts witgepleisterde graven zijn die van buiten wel schoon schijnen, maar die van binnen zijn vol doodsbeenderen en alle onreinheid.

De Heere gelieve ons dan nu hier met het licht van de Heilige Geest voor te komen en

ons daarbij in de nu te verhandelen waarheid in te leiden om Zijns Naams wil, Amen.

De Onderwijzer verklaart ons in deze Zondag twee zeer grote en gewichtige waarheden:

(1) Handelt hij van de fontein, de wortel of oorsprong van de mensen ellendigheid, vraag 6 en 7. En dan

(2) van de grootheid, diepte en wijduitgestrektheid van deze ellendigheid, zodat de mens, om en uit hoofde derzelve, geheel in zijn aard en natuur veranderd en opnieuw geboren moet worden, vraag 8.

A. Wat het eerste aangaat, dat stuk behandelt de Onderwijzer alzo, dat hij

(1) Aantoon, waarin men de grond en wortel van de mensen ellendigheid niet moet zoeken, namelijk niet in de eerste schepping Gods, omdat God de mens geheel recht en heilig, naar Zijn beeld heeft geschapen, vraag 6.

(2) En dan toont hij aan, waarin men de fontein en wortel dier ellendigheid al hebbe te zoeken, te weten: in de val en ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders, Adam en Eva, in 't Paradijs, vraag 7.

§ Rakende het eerste, hier wil de Onderwijzer de heiligen, goedertierenen en rechtvaardigen God eerst geheel verdedigen tegen het bedenken van de vleses, dat ten enenmale vijandschap tegen Hem is. En tegen alle helse duisternis, die zich tegen dat zuiver, onbevlekt en eeuwig Licht aankant, om dit te verdenken en te beschuldigen, van te zijn de eerste bron en fontein oorzaak der menselijke boosheid, gruwelijkheid, goddeloosheid en onheiligheid. Want zo vraagt de Onderwijzer zijn leerling: *heeft dan God de mens zo boos en verkeerd geschapen?*

De Onderwijzer veronderstelt hier, dat God de mens geschapen heeft en dus. aller mensen eerste Oorsprong, Maker en Formeerder is, zodat alle mensen dan hun wezen en bestaan geheel hebben uit en door God, in Wien zij leven, zich bewegen en zijn, Hand. 17:28. Een waarheid, die niemand in ons Christendom anders dan in de praktijk tegenspreekt, want zij belijden allen God als hun Maker en Schepper te kennen, terwijl zij Hem nochtans meest allen met hun werken verloochenen en dienen die van nature geen goden zijn.

Nochtans is en blijft deze waarheid in en op zichzelf bestaan door haar eigen Goddelijke en eeuwige kracht. En de Onderwijzer zal er ons een nadere opening van doen Zondag 9, waar hij handelt, uit de Geloofsbelijdenis, van God de Vader, de Almachtige Schepper en waarom wij er hier dan nu niet verder over zullen spreken. Alleen hebben wij maar wat nader te overwegen, hoe God de mens voortgebracht en geschapen heeft.

De Onderwijzer vindt de mens nu geheel ellendig en rampzalig, als zijnde boos en verkeerd. Zodanig wordt ons de mens van nature in Gods Woord ook beschreven. Neemt uit veel slechts deze weinige plaatsen, Matth. 12: 35, de boze mens brengt boze dingen voort uit de bonze schat. En Gen. 6: 5, waar gezegd wordt, dat al het gedichtsel der gedachten van de mensen hart te allen dage alleen boos is. Niet alleen beschrijft ons Gods Woord de mens van nature als geheel boos, maar ook geheel verkeerd. Petrus noemt de mens een verkeerd geslacht, Hand. 2: 40 en Salomo getuigt en leert ons, Spr. 21: 8, dat de weg van de mensen geheel verkeerd en vreemd is en hij noemt de zondaars en goddeloze daarom meermalen verkeerde.

Door deze boosheid en verkeerdheid van de mensen hebben wij hier nu niet anders te verstaan dan die onheiligheid, goddeloosheid en natuurlijke vijandschap van de mensen tegen God en de naaste, waar van de Onderwijzer in de voorgaande Zondag

gehandeld heeft, toen hij ons vertoonde, hoe geheel ongelijkvormig de mens van nature aan de heilige Wet Gods is. Nu, omtrent die boosheid en verkeerdheid van de mensen onderzoekt de Onderwijzer hier waar die vandaan komt. Of God de mens dan zo boos en verkeerd gemaakt heeft. De naaste en gemakkelijkste weg voor het vlees om de oorsprong dier natuurlijke boosheid en verkeerdheid uit te vinden is, die buiten zichzelf in God te zoeken en die Heilige Israëls te lasteren, als had Hij de mens zo boos en verkeerd geschapen. Want tot zulk een hoogte van vijandschap tegen God is het vlees opgeklommen, dat de mensen God, hun heilige en reine Maker, niet alleen in hun harten houden voor de auteur of oorsprong van hun boosheid en verkeerdheid, maar dat zij dit zelfs openlijk en onbeschaamd voor de gehele wereld durven uitroepen.

Is er, o gij ongelovig en verkeerd geslacht! niet een algemeen spreekwoord onder ulieden, waarmee gij, om uw misdaad en boosheid te verbloemen, zegt: wij zijn mensen, wij hebben onszelf niet gemaakt? Wat wil dit anders te kennen geven, dan dat Hij, die u gemaakt heeft, de oorzaak van uw boosheid is? Maar weet, dat God dit snode en verfoeilijk spreekwoord, waardoor zijn heiligen Naam zo gelasterd wordt, eens zal doen ophouden, dat zij het niet meer tot een spreekwoord in Israël gebruiken zullen, Ezech. 12: 23. Hoort, wat ons de Onderwijzer, uit het Woord Gods, van de schepping van de mensen leert! Ontkend hebbende, dat God de mens zo boos en verkeerd geschapen heeft, zo leert hij daarop ons verder, dat God de mens goed geschapen heeft en naar Zijn beeld, in was gerechtigheid en heiligheid.

Hier ontmoeten wij twee dingen, die door ons kort wat nader zullen moeten verklaard worden:

- (1) leert de Onderwijzer, hoe. God de mens geschapen heeft. En dan
- (2) toont hij aan de gelukzaligheid van de mensen, uit hoofde van deze Zijn schepping en zijn gemeenschap met God.

A. Wat het eerste aangaat, de onderwijzer leert ons *dat God de mens goed geschapen heeft*. Deze leer rust geheel op de Heilige Schrift. Zo getuigt de Heilige Geest, Gen. 1:31 en God zag alles wat Hij gemaakt had en ziet, het was zeer goed. En wij hebben een Salomo horen getuigen in onze tekstwoorden: alleen dit heb ik gevonden, dat God de mens recht gemaakt heeft. De goedheid ener zaak bestaat in het al algemeen nergens anders in dan in haar nauwe gelijkheid en overeenkomst met haar oorsprong, zijnde God die alleen goed is en de bronader van alles goeds, want niemand is goed dan een, namelijk God, Matth. XIX: 17. Hoe meer gelijkenis van God er dus in een zaak is, hoe meer was en wezenlijke goedheid die zaak bezit. Daarentegen, hoe verder enig ding van God haar eerste oorsprong afwijkt, hoe kwader het is. Nu is er eigenlijk een tweërlei goedheid in de schepsels, namelijk een natuurlijke en een zedelijke goedheid. Met de eerste waren al de onredelijke schepsels als God die eerst voortbracht geheel begaafd. Want zij hadden alle tezamen zoveel natuurlijke overeenkomst met hun heiligen, wijzen, Almachtige en goedertieren Schepper, dat zijn heerlijkheid alszins als een kleed over dezelve gespreid lag; ieder schepsel vertoonde Gods gadeloze grootheid en heerlijkheid, als in een beeld of schilderij, zoals het schepsel dat nog tegenwoordig doet wanneer men het slechts aanschouwt met een geestelijk oog, want toch de hele aarde is vol van Gods heerlijkheid, Jes. 6: 3.

Maar met beide, met een natuurlijke en een zedelijke goedheid, was alleen het redelijke schepsel, de mens, begaafd, zodat hij dan beide natuurlijk en geestelijk geheel goed was en gelijkvormig aan God, zijn Maker, want zo leert de onderwijzer,

dat God de mens naar zijn evenbeeld geschapen heeft, enz.

Deze waarheid wordt ons al weer in de Heilige Schrift klaar geleerd, want zo tekent Mozes aan, om geen andere plaatsen aan te halen, Gen. 1:27 en God schiep de mens naar Zijn beeld, naar den beelde Gods schiep Hij hem. Om van Gods beeld en waarin het bestaat te kunnen oordelen, zo moeten wij een rechte kennis van God hebben en ons verstand moet van het vlees gezuiverd, door dat zuiver, heilig, geestelijk en eeuwig Licht bestraald worden of wij kunnen niet het minste van Gods beeld recht begrijpen, hoeveel wij daarvan ook met een natuurlijk en geleend verstand mogen spreken, ook tot verbazing en verwondering van andere die ons horen. Zal ik er nu met woorden iets van zeggen, dan geven wij deze beschrijving van God

(Maar oneindig veel te laag om zijn aller-volmaaktst Wezen, dat onbegrijpelijk is, recht uit te drukken), dat Hij is een zuivere, heilige, eeuwige, oneindige, aller-volmaaktste en gelukzaligste Geest, die alleen zichzelf en alles in zichzelf kent, bemint, geniet en verheerlijkt op de allerheiligste en aller-volmaaktste wijze uit, door en tot Wien alle dingen zijn. Naar dit zijn allerheiligste en allerheerlijkst beeld nu, heeft God de mens geschapen, wat dan drie dingen in zich bevat en te kennen geeft

(1) Dat, zoals God is een eeuwig en aller-volmaaktste Geest, hij ook zo de mens met een redelijken en onsterfelijke geest of ziel begaafd heeft door middel van die geest de mens boven alle andere schepsels tot een nauwe gemeenschap en vereniging met God zijn Schepper werd bekwaam gemaakt, ontvangende zo'n redelijk verstand om God daarmee te kennen en een redelijken wil om God daarmee te omhelzen en te beminnen en zo God te genieten en zich zeer nauw met Hem te verenigen, die vereniging met God geenszins kon plaats hebben zonder een zodanig redelijken en onsterfelijke geest, omdat God, zoals wij gehoord hebben, een zuivere, eeuwige en aller-volmaaktste Geest is.

(2) Dat God de mens naar zijn beeld gemaakt heeft, sluit ook in zich, dat Hij de mens niet alleen boven alle andere schepsels met een redelijken en onsterfelijke geest, maar ook met een wijzen, heiligen, zuivere en volmaakten geest begaafd heeft, zoals Hij zelf een aller-zuiverste, allerheiligste en oneindig volmaakte Geest is, zodat de mens hierdoor een zeer nauwe vereniging en gelijkvormigheid met God had en een volmaakte gerechtigheid of rechtheid en heiligheid bezat, waardoor hij God zijn Schepper volmaakt kende, beminde, diende en verheerlijkte, zonder in het allerminste van Hem af te wijken of tegen Hem te zondigen, zelfs niet met een enige gedachte of begeerlijkheid van de harten, In die staat genoot de mens God volmaakt en werd hij met God en met Zijn heilig beeld zo vervuld en verzadigd, dat hij naar niets buiten God omzag, maar zijn gehele beschouwing, al zijn vermaak, vergenoegen en verlustiging was alleen in God en in zijn heilige dienst en gehoorzaamheid.

(3) Geeft het ook te kennen, dat, zoals God de opperste Heere en Koning was van het gehele geschapendom, voor wien alles zich geheel moest neerbuigen, hij de mens, die Hij naar zijn beeld schiep, ook begaafde met de heerschappij over alle andere schepsels, over de vogelen van de hemels, de vissen der zee en over al het gedierte van de velds. Over die allen stelde God de mens als een koning en heer, alles moest hem als Gods stedehouder onderdanig zijn, enz., ziet Gen. 1: 23.

Ziet, zo schiep God de mens naar Zijn beeld, enz. En dat volgens de Onderwijzer tot dat einde, opdat hij God zijn Schepper recht kennen, hem van hart liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen. Deze

gelukzaligheid van de mensen was een onmiddellijk en noodzakelijk gevolg van zijn schepping naar Gods beeld, zoals wij daar zo-even verklaard hebben, want genietende zo Gods heilig en zuiver beeld, dat hem gestaltelijk in zijn ziel ingedrukt was door de schepping, zo moest hij

(1) God noodzakelijk met zijn verstand op een geestelijke wijze kennen en Hem geestelijk in zijn verstand genieten, hebbende God met zijn onbegrijpelijke, heerlijke deugden en volmaakheden zo steeds van nabij voor ogen en zich in de beschouwing van dat oneindig, algenoegzaam Wezen op een effenbare wijze allerheerlijkst verlustigende, zonder dat de mens, om die kennis Gods te verkrijgen, enigszins behoefde te gaan tot iets buiten zichzelf, omdat het zuivere en eeuwige Licht, zonder vermenging van enige duisternis, helder binnen in zijn ziel scheen en zijn verstand geheel innam, vervulde en bestraalde, zodanig, dat de mens niets anders behoefde te doen, dan alleen dat Licht te volgen, zich daarvan slechts ogenblikkelijk te laten beschijnen, daar geheel van af te hangen en in dat Licht als een kind van de lichts te wandelen. Dit zo zijnde, zo moest de mens nu

(2) Ook noodzakelijk God, zijnde dat eeuwig Licht, dat zo helder in hem scheen, met zijn hele ziel omhelzen en zo volgens de onderwijzer van hart liefhebben, want de mens, zijnde in zijn verstand zo geheel met Gods heilig en eeuwig Licht vervuld, zag en beschouwende daardoor zoveel onbeschrijfelijke dierbaarheid, beminnelijkheid, heiligheid en heerlijkheid in God, zoveel volheid en algenoegzaamheid, dat geheel zijn hart in de zuiverste liefde tot God uitging om een zo volzalig en aller-heerlijkst Wezen met zijn gehele genegenheid te omhelzen om op het nauwst met dit verbonden en verenigd te zijn om niets tegen dat Wezen ooit te misdoen, om niets buiten dit immer aan te hangen of te begeren. De mens vond in de genieting en omhelzing Gods al zijn vergenoeging, heil en zaligheid en daarom beminde hij God nu ook. met zijn hele hart en zeide in zijn gemoed ik zal u hartelijk liefhebben, Heere, mijn sterkte! Psalm 18: 2 en in zodanige staat moest de heilige mens dan nu

(3) Ook noodzakelijk met God, volgens de onderwijzer, in de eeuwige zaligheid leven en Hem loven en prijzen, want omdat God een eeuwige, onveranderlijke en oneindige Geest is en de geest van de mensen in zijn wezen ook eeuwig en onsterfelijk geschapen was, zo moest die gelukzalige en nauwe geestelijke vereniging tussen God en de mens, wanneer die niet door enig onzalig toeval van buiten verbroken werd, dan nu ook noodzakelijk, eeuwig en onveranderlijk blijven bestaan en de mens moest door die vereniging God noodzakelijk eeuwig volmaakt blijven kennen, beminnen, genieten en verheerlijken, wat dan al de zaligheid was die de mens eeuwig naar zijn eindigheid kon bevatten en genieten.

Ziedaar, aandachtigen, op een zodanige wijze heeft God de mens eerst geschapen, zoals wij daar nu gezien hebben, waaruit dan ten klaarste blijkt, dat God hem geenszins zo boos en verkeerd geschapen heeft als de mens nu door de zonde is. En bijgevolg, dat de oorsprong van die boosheid dan ook geenszins in God, maar in een ander grondbeginsel buiten God moet gezocht en gevonden worden, gelijk de onderwijzer ons dat nu nader zal verklaren in de volgende vraag.

De onderwijzer hebbende ons nu aangetoond, hoe men de grond en wortel van de mensen ellendigheid, boosheid en verkeerdheid niet hebbe te zoeken in God, omdat Hij de mens goed naar zijn beeld heilig en recht geschapen heeft, leert ons nu verder, waar men die grond en wortel onzer ellendigheid eigenlijk moet zoeken, want, vragende zijn leerling: *vanwaar komt dan zulken verdorven aard van de mensen?* doet

hij hem antwoorden: *uit de val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders*, enz. Twee dingen komen ons hier ter overweging voor:

(1) Wat er is van die val en ongehoorzaamheid

(2) Hoe die val en ongehoorzaamheid van onze eerste voorouders de was grond en wortel is van aller mensen ellendigheid, boosheid en verkeerdheid.

A. Rakende het eerste dat Adam en Eva onzer en aller mensen eerste voorouders zijn, omdat God uit deze twee het hele menselijke geslacht op aarde heeft doen voortkomen en dat deze onze eerste voorouders in het Paradijs zijn gevallen en tegen God, hun Schepper en Koning, ongehoorzaam zijn geweest door die zij hebben gegeten van de verboden boom der kennis van de goed en van de kwaads, zijn dingen, die in de letter aan een ieder genoeg bekend zijn. En die in de eerste kapitels van het eerste boek Mozes, Genesis genoemd, omstandig beschreven zijn, waarom wij daarover nu niet verder zullen handelen, maar er alleen een weinig ter verklaring over zullen zeggen. Adam en Eva waren die gelukzalige en heilige mensen, die zo goed en recht door God de Heere zijn geschapen geweest naar Zijn evenbeeld, zoals wij gezien hebben, maar zij zijn slechts een zeer korte tijd in die gelukzalige staat en in die nauwe vereniging met God gebleven, Er was een rampzalig toeval, dat hun van buiten aankwam, niet zonder Gods eeuwige raad en hoogwijze besturing, wat hun in een ogenblik geheel van God aftrok, hun geheel in zichzelf deed keren en hun God en Zijn zalig beeld geheel uit hun zielen deed verliezen.

Dit toeval bestond hierin, dat zij, door van de duivels listige verleiding, zich moedwillig en vrijwillig begaven tot een snode rebellie en ongehoorzaamheid tegen God, overtredende zijn heilig gebod, dat Hij hun met een belofte van de levens en met een bedreiging van de dood had gegeven. De vrouw het zich tot deze ongehoorzaamheid verleiden door de slang en de man het zich verleiden door de vrouw, zodat zij beide van de verboden boom hebben gegeten en zo Gods gebod hebben overtreden, waarop zij beiden dan ook aanstonds geestelijk zijn gestorven, verliezende uit hun zielen dat zalig en heerlijk beeld Gods, waarmee zij tevoren begaafd en waarnaar zij geschapen waren.

De reden van dit verliezen van Gods beeld was hun vrijwillige afval van God. Want door hun ongehoorzaamheid wierpen zij Gods juk en zalige heerschappij geheel van hun schouders af, zij verkozen voor de dienst van God die van zichzelf en van de Satan, verbonden zich aan die vreemde Heeren en lieten zo God varen, die hun wettige Heere en Koning was. Door deze afval van God nu wierpen zij God met zijn heilig en heerlijk beeld uit hun zielen en blusten dat beeld zo geheel uit, dat daarvan in hun zielen niets overig bleef dan de rampzalige ruïnen.

Onze eerste voorouders zo van Gods beeld beroofd zijnde, werden daardoor nu geheel onheilig en goddeloos, want God was nu zo van hen, of liever, zij waren zo geheel van God geweken, dat zij God niet meer kenden, beminden, dienden noch verheerlijkten, maar zij waren nu in hun natuur geheel vijanden van God geworden, kinderen van de toorns, dienstknechten van de Satan en der zonde, zijnde gruwelijk ongehoorzaam en tot alle goed werk ondeugend.

Zie, dit is er, mijn toehoorders, van de val en ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders Adam en Eva in het Paradijs, die God naar Zijn allerhoogste wijsheid zo heeft bestuurd en toegelaten, opdat de wereld geheel verdoemelijk voor Hem wordende, de rijkdom der heerlijkheid van Zijn genade daardoor zou openbaar worden aan allen die geloven in Christus Jezus.

B. Nu, deze val en ongehoorzaamheid onzer eerste voorouderen stelt de Onderwijzer hier als de bron en wortel van aller mensen ellendigheid, verdorvenheid, boosheid en verkeerdheid, lerende dat door die ongehoorzaamheid onze natuur zo is verdorven geworden, dat wij geheel onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Dat alle mensen nu in zonden worden ontvangen en geboren en dus geheel verdorven, boos, onheilig en goddeloos zijn van de geboorte af aan, wordt ons zeer klaar en duidelijk in Gods Woord geleerd. Wij willen het slechts met enige weinige plaatsen en getuigenissen van de Heilige Schrift bevestigen, als daar is: Ps. 2: 7, waar de man Gods, David, van zichzelf getuigt: *ziet, ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen*. Jes. 48: 8 wordt tot de huize Jacobs gezegd: ik weet dat gij, van de buik af aan, een overtreder genoemd zijt. En Gen. 8: 21 getuigt God zelf, dat het gedichtsel van de mensen hart boos is van zijn jeugd af aan. Zodat alle mensen dan nu geheel onheilig en goddeloos in hun aard en natuur ter wereld komen. En deze zondige verdorvenheid, onheiligheid en natuurlijke goddeloosheid erven wij nu van onze eerste voorouderen, want uit hun val en ongehoorzaamheid komt die tot ons over en dat door twee bijzondere kanalen of wegen:

- (1) Door toerekening van de schuld en
- (2) Door overerving en aankleving van de smet van hun zonde en goddeloosheid.

1. Wat het eerste betreft, aller mensen verdorvenheid, onheiligheid en goddeloosheid heeft haar oorsprong uit de toerekening van Adams zonde en ongehoorzaamheid aan hun, waardoor zij bij God worden gehouden en gerekend als die in en met hun stamvader Adam gezondigd en Gods heilig gebod overtreden hebben. Geen waarheid wordt ons in de Heilige Schrift zo klaar en krachtig geleerd als deze. Wij zullen maar weer tot bewijs deze weinige plaatsen bijbrengen: Rom. 5: 12, daarom, zoals door een mens de zonde in de wereld ingekomen is en door de zonde de dood en de dood is doorgegaan tot alle mensen, in wie (namelijk in wie een mens Adam) Wij allen gezondigd hebben en vers 19, zoals door de ongehoorzaamheid van die een mens (te weten Adam) Velen tot zondaars zijn gesteld geworden, zo zullen ook, door de gehoorzaamheid van die een (te weten Christus) Velen tot rechtvaardigen gesteld worden en 1 Cor. 15: 22, *want gelijk zij allen in Adam sterven, zo zullen zij ook in Christus allen levendig gemaakt worden*.

De grond van deze toerekening van Adams ongehoorzaamheid aan al zijn nakomelingen, is hierin gelegen, dat God het verbond der werken, dat Adam overtreden heeft, met hem aanging als hoofd en stamvader van het gehele menselijk geslacht, dat toen als in zijn lendenen besloten zat, zodat, wanneer Adam zondigde, ook tegelijk de gehele wereld met hem kwam te zondigen en van God af te vallen, zoals dit in het brede nader zou kunnen worden aangetoond en verhandeld uit en volgens de Heilige Schrift.

2. De andere weg, waardoor onze natuurlijke verdorvenheid en onheiligheid tot ons komt uit de val en ongehoorzaamheid onzer eerste voorouderen, is de overerving en aankleving der smet van hun verdorvenheid aan en in ons.

Wij hebben gehoord, hoe goddeloos en onheilig onze eerste voorouders door hun ongehoorzaamheid en afval van God zijn geworden en hoe zij Gods beeld daardoor uit hun zielen hebben verloren. Nu, omdat alle mensen uit hun geboren zijn en uit hun als uit hun stam en wortel hun oorsprong hebben, zo moeten zij noodzakelijk hun in verdorvenheid, onheiligheid en goddeloosheid ook alszins gelijk zijn. Want gelijk de wortel is, zo moeten ook de takken zijn, waarom de Heilige Schrift dan ook duidelijk

zegt, dat Adam een zoon gewon naar zijn gelijkenis en naar zijn evenbeeld, Gen. 5: 3. En hierom leert de Apostel 1 Cor. 15: 49 *en gelijkerwijs wij het beeld van de eerste gedragen hebben, zo zullen wij ook het beeld van de Hemelse dragen.* En de Zaligmaker leert ons duidelijk, Joh. 3: 6, dat alles wat uit vlees geboren is, ook vlees is. En Job getuigt hfd. 14: 4, dat niemand of niet een, een reine zal geven uit de onreine. Want dat is in de natuur der zaak volstrekt onmogelijk, omdat de oorzaak geen meerdere volmaaktheid kan geven aan het gewrocht, dan zij zelf heeft en bezit, zodat alle mensen, omdat zij uit een geheel bedorven, onheilig en goddeloos zaad geboren zijn, daarom nu ook noodzakelijk zelf geheel bedorven, onheilig en goddeloos zijn. En hiermede hebben wij voor uw aandacht dan nu genoeg opengelegd wat er is van de fontein, bron en wortel van de mensen ellendigheid, wat het grote en voorname stuk is, dat de onderwijzer alhier in deze Zondag heeft willen openleggen en verhandelen.

B. Hierop gaat hij nu voort om ons ook kort aan te tonen de diepte, de grootheid en wijduitgestrektheid van deze natuurlijke ellendigheid van de mensen, ons lerende *dat wij en alle mensen in onze natuur en aard zo verdorven zijn, dat wij geheel onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.*

Daarin bestaat de grootheid en de grondeloze diepte van onze en aller mensen natuurlijke verdorvenheid, dat wij geheel onbekwaam zijn tot enig goed, enz. Wij moeten hier nu nog aanmerken dat er tweeërlei goed is, natuurlijk en geestelijk.

(1) Natuurlijk, dat de mens in zijn natuurstaat uitwendig kan doen onder algemene invloeden van Gods Geest en Voorzienigheid. Maar dat niet hoger reikt dan tot geveinsdheid, enz.

(2) Geestelijk, dat is door de vernieuwende en zaligmakende genade van de Heilige Geest. Op het laatste, als zijnde het ware, zaligmakende goed, ziet de onderwijzer hier alleen. Dit leert ons de Heilige Schrift mede zeer klaar en overvloedig.

Laten wij slechts enige weinige plaatsen tot bevestiging horen! Paulus schrijft Rom. 5: 6, dat Christus, als wij nog krachteloos waren, te van Zijn tijd, voor de goddeloze is gestorven en hfd. 8: 7, het bedenken van de vleses is vijandschap tegen God. Want het onderwerpt zich der wet Gods niet. Want het kan ook niet en hfd. 7: 18, getuigt de Apostel Paulus van zichzelf: *ik weet dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont; het willen is wel bij mij, maar het goede te doen vind ik niet* en 2 Cor. 3: 5, niet dat wij uit onszelf bekwaam zijn om iets te denken, als uit onszelf, maar onze bekwaamheid is uit God. De zaak met geestelijk licht beschouwend zijnde, is geheel klaar, toehoorders, uit dezelfde gronden, die wij nu reeds verhandeld hebben. Want het was goed, zoals wij hebben gezien, bestaat alleen in heiligheid en gelijkvormigheid met God. De mens nu, door de zonde van Gods beeld beroofd zijnde, is daardoor in Zijn natuur geheel onheilig en goddeloos en bijgevolg kan hij dus onmogelijk God en Zijn heiligheid beminnen, maar moet die geheel haten en zich daartegen aankanten. En zo is de mens daardoor dan nu noodzakelijk een vijand van alle goed en een dienstknecht van het kwaad.

Hierom, zal een mens waarlijk bekwaam zijn tot het goede en het kwade waarlijk en geheel haten, zo moet hij noodzakelijk, volgens de Onderwijzer, ***door de Geest Gods wedergeboren worden.***

Een leer, die weer geheel rust op de Heilige Schrift; leest Joh. 3: 3, waar de Zaligmaker zo spreekt tot Nicodémus: (Ach, dat het van de mensen maar eens recht

mocht gehoord worden!) *Voorwaar, voorwaar zeg ik u, tenzij dat iemand weer geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien*, dat is: hij kan geen heilig en gehoorzaam onderdaan van God worden, hij kan God als zijn Koning niet kennen, omhelzen, dienen en verheerlijken, maar hij blijft tegen God rebelleren, zijn heerschappij verzaken, Gods juk van zijn schouders afschudden en de zonde en de satan geheel aanhangen en dienen.

Deze wedergeboorte nu is niets anders dan een gehele herschepping, vernieuwing en verandering van de mens en van Zijn gesteldheid, vermogens, aard en natuur, die alle tezamen van de dienstbaarheid der zonde en van de dood worden afgetrokken en Gode worden onderworpen en dienstbaar gemaakt ter gerechtigheid, zodat de mens door deze wedergeboorte dan aanvankelijk tot God bekeerd en een geheel nieuw schepsel gemaakt wordt, want die in Christus Jezus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbijgegaan, ziet het is alles nieuw geworden, 2 Cor. 5: 17. Hierom worden de gelovigen dan ook genoemd nieuwgeboren kinderen, 1 Petrus 2: 2 en zij worden gezegd, een nieuwe mens aan te doen, Coloss. 3 vs. 10 en te wandelen in nieuwigheid van de levens, Rom. VI: 4. Deze wedergeboorte, of zalige vernieuwing van de mensen nu is zuiver geestelijk en zij heeft haar oorsprong uit God, waarom de gelovigen dan gezegd worden, uit God geboren te zijn en niet uit de bloede, noch uit de wil van de vleses, noch uit de wil van de mans, Joh. 1: 13. De werkmeester van deze wedergeboorte is de Heilige Geest, door Hem worden wij wedergeboren volgens de Onderwijzer en volgens de Heilige Schrift, want zo hoorden wij daareven de Zaligmaker, zeggen: zo iemand niet wedergeboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koninkrijk Gods niet ingaan.

Gelijk de Apostel dan, Tit. 3: 5, deze twee het bad der wedergeboorte en de vernieuwing van de Heilige Geest, waardoor de gelovigen van de zonden gereinigd worden, ook tezamen voegt, want de Heilige Geest, als zijnde de Geest van de geloofs, brengt de uitverkorenen tot Christus, verenigt die met Hem en doet hun Christus omhelzen en aannemen tot rechtvaardiging en heiliging en zo vernieuwt, heiligt en wederbaart de Heilige Geest de gelovigen dan nu in Christus en doet Christus door het geloof in hun harten wonen, wekt hun op met Christus in een nieuw leven, zoals dit alles nader uit de Heilige Schrift zonde kunnen worden aangetoond als er genoegzaam tijd overig was en de Heere het licht van de Geest verleende.

Zodanig een geestelijke vernieuwing en wedergeboorte nu moet aan ieder mens in het bijzonder geschieden, zal hij waarlijk heilig kunnen zijn en bekwaam tot het goede en zal hij afstand kunnen doen van zijn goddeloosheid. Zonder die wedergeboorte is en blijft de mens een onheilige vijand Gods, geheel onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. De mens mag zichzelf door zijn eigenwerkelijk wettisch grondbeginsel veel naar buiten veranderen, uiterlijk schoon voorkomen en zo de mensen, zelfs de vromen, bedriegen met zijn gemaakte goede schijn en gedaante van Godzaligheid, maar hij is en blijft inwendig geheel goddeloos, onheilig en een dienstknecht der ongerechtigheid. Hij mag zijn oude en buitenste vel gelijk de slang veranderen zoals alle huichelaars doen en de spotters van onze tijd, maar hij blijft evenwel zijn slangenaard behouden. *Want kan ook een Moorman zijn huid veranderen, of een luipaard zijn vlekken? zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen*, Jer. 13: 23. Er moet dan noodzakelijk een gehele vernieuwing en verandering van aard en natuur aan de mens geschieden, de Heilige Geest moet hem wederbaren en herscheppen of de mens blijft tot in alle eeuwigheid die hij is, te weten: onheilig, goddeloos, onmachtig, gruwelijk ongehoorzaam en tot alle goed werk ondeugend, Tit. 1: 16. En zo blijkt daar nu dan klaar uit de ondoorgrondelijke diepte, grootheid en

wijd uitgestrektheid van de mensen ellendigheid door de zonde, waarin hem de val en ongehoorzaamheid onzer eerste voorouderen Adam en Eva in het Paradijs gestort hebben.

Ziedaar, geliefden, deze stof hiermee dan nu ook voor uw aandacht opengelegd. Hierop gaat de onderwijzer nu in de volgende Zondag handelen over de strafschuld en verdoemeniswaardigheid van de mensen ellendigheid.

Al dit verhandelde en verklaarde nu is de Heere machtig door zijn Geest nader op ulieder gemoederen toe te passen en u in deze waarheden te heiligen, tot zaligheid op te bouwen en te bewerken in onze Heere Jezus Christus, wien met de Vader en de Heilige Geest moet worden toegebracht eer, lof en aanbidding tot in alle eeuwigheid! Amen.

ZONDAG 4. VRAAG 9, 10 en 11.

Tekst: Romeinen 1: 18.

9. Vraag. Doet dan God de mens geen onrecht, dat Hij in Zijn Wet van hem eist dat hij niet doen kan?

Antwoord. *Nee, hij: want God heeft de mens zo geschapen dat hij dat kon doen. Maar de mens heeft zichzelf en al zijn nakomelingen, door het ingeven van de duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid, haar gaven beroofd.*

10. Vraag. Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?

Antwoord. *Nee, hij geenszins: maar Hij vertoornt zich verschrikkelijk, beide over de aangeboren en werkelijke zonden en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen, zo Hij gesproken heeft: vervloekt zij een iegelijk, die niet en blijft in al dat er geschreven is in het Boek der Wet, dat hij dat doe.*

11. Vraag. Is dan God ook niet barmhartig?

Antwoord. *God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig, daarom zo eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde, die tegen de allerhoogste Majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is, met de eeuwige straffe, aan lichaam en ziel gestraft worde.*

Wanneer God de Heere oudtijds Zijn heilige Wet op de berg Sinaï, vervat in tien woorden of geboden, aan de kinderen Israëls en door hun aan alle mensen gaf, zo deed Hij dat op een zeer luisterrijke, verschrikkelijke en ongemene wijze, zoals wij kunnen lezen Exodus XIX: 16, enz., waar Mozes verhaalt, dat op de berg donderen en bliksemen waren en een zware wolk en het geluid van een sterke bazuin. Dat de Heere op de berg neerkwam in vuur en dat zijn rook opging als de rook van een oven en dat de hele berg, zeer beefde.

Degenen die dit alles toegepast hebben op de huishouding van het Oude Testament, die ons hierdoor in het bijzonder zonde afgebeeld zijn geworden in haar vreselijke dienstbaarheid, zijn, van onze oordeels, zelf bedrogen en bedriegen ook andere, in hun blindheid en in hun diep ingezogen, vleselijk vooroordeel.

De ware reden, waarom God Zijn heilige Wet zo verschrikkelijk en met zulke ongewone tekenen heeft gegeven, is geweest om de Israëlieten, ons en alle mensen, in alle tijden en eeuwen van de wereld daardoor een klaar vertoog te doen van de oneindige heiligheid en wraakoefenende rechtvaardigheid van de geduchte Wetgever. En wat diegenen van Hem zouden te verwachten hebben, die deze wet niet volmaakt heilig en rechtvaardig onderhielden; hoe Hij zijn verschrikkelijkste toorn over deze allen zonde uitstorten als een vuur, dat de tegenstanders zonde verslinden en dat roken en branden zonde tot in het onderste der hel, zodat deze ongemene en vreselijke tekenen dan zoveel waren als een doorluchtige uitroep en openlijke verklaring van Jehova's vlekkeloze heiligheid en oneindige rechtvaardigheid aan de gehele wereld, volgens die alle zondaars en overtreders van de wet noodzakelijk moesten komen onder Gods toorn, vloek en verdoemenis, omdat God, wegens Zijn oneindige heiligheid, voor alle zondaars een verterend vuur is, een eeuwige gloed, bij die niemand wonen kan, Jes. 33: 14. Hiervandaan is het, dat ons in Openb. 4: 5 Gods troon, waarop Hij zit en heerst, wordt afgebeeld als van wie uitgingen bliksemen, donderslagen en stemmen, om ons te betekenen dat gerechtigheid en gerichten de vastigheid van Gods troon zijn, Ps. 89: 2. Een waarheid, mijn geliefden, over die wij

tegenwoordig wat nader met uw aandacht zullen moeten handelen.

Want, de onderwijzer bezig zijnde met ons open te leggen het eerste stuk dat er nodig is om te geraken tot de waren troost en vrede van de ziel, namelijk: De rechte grondige en geestelijke kennis der ellendigheid, heeft daartoe eerst gehandeld, Zondag 2, van de weg of de wijze op en langs die men tot de ware kennis van Zijn ellendigheid komt, te weten: Uit en door de Wet Gods, wanneer men daarin bij geestelijk licht zichzelf als in een spiegel beschouwen. Vervolgens heeft hij Zondag 3 gehandeld van de was bron, fontein en oorsprong onzer ellendigheid, zijnde de val en ongehoorzaamheid onzer eerste voorouderen en tevens ook van de grondeloze diepte, grootheid en wijduitgestrektheid onzer ellendigheid, met die het zo gelegen is, dat de mens om tot enig goed bekwaam te zijn, noodzakelijk in zijn aard en natuur geheel veranderd en wedergeboren moet worden.

Daarop gaat hij nu in deze Zondag over om te handelen van de strafschuld en verdoemeniswaardigheid onzer ellendigheid, die afleidende als een noodzakelijk gevolg van Gods onbevleete heiligheid en strafoefenende rechtvaardigheid, die eist dat Gods toorn, vloek en straf moet komen over alle zondaars en overtreders van de wet, zo het bij God recht is, dat degenen die zulke dingen doen, van de dood waardig zijn.

Om deze gewichtige en noodzakelijke grondwaarheid van onze allerheiligste geloofs nu ook recht te verhandelen, wil de Heere ons bij het licht van Zijn Heilige Geest er zo inleiden, dat de beschouwing en overweging van deze waarheid onzer zielen nuttig en gezegend moge zijn! Amen.

Gelijk deze Zondagsafdeling bestaat uit drie onderscheidene vragen en antwoorden, zo behelst die ook drie bijzondere stukken of zaken.

(1) Toont de onderwijzer aan en maakt vast het heilig recht Gods, om van de mens, niettegenstaande zijn ellendigheid en volstreckte onmacht ten goede, nochtans evenwel de volkomen gehoorzaamheid van Zijn wet te mogen eisen, vraag 9.

(2) Grondt hij daarop dan verder: Gods wraak en strafoefenende gerechtigheid over alle zondaars en overtreders van Zijn heilige wet, vraag 10.

(3) Bevestigt hij die rechtvaardigheid Gods nader door dezelve te bevrijden van een tegenwerping, die tot vernietiging derzelve wordt ingebracht, genomen van Gods genade en barmhartigheid, vraag 11.

A. Wat het eerste aangaat, de grond van het gehele werk der zaligheid en van de zondaar. behoud in, den weg van het Evangelie ligt hierin, dat de mens, niettegenstaande zijn ellendigheid en vleselijke onmacht door de zonde, nochtans evenwel geheel een schuldenaar der wet blijft, liggende onder die wet en onder het verband van haar volkomen gehoorzaamheid op straf van de eeuwige doods en verdoemenis. omdat dit stuk nu een zo fundamentele waarheid van ons allerheiligste geloof is, zo had de onderwijzer grote noodzakelijkheid om die. waarheid dan nu ook eerst vast te maken, zoals hij hier dan ook doet, bij wijze van tegenwerping vragende: Doet dan God de mens geen onrecht als Hij in Zijn wet van hem eist dat hij niet doen kan. Het vlees, welks bedenken vijandschap tegen God is, omdat het enkel duisternis is, oordeelt over deze zaak alzo: Dat, omdat de mens door de zonde onbekwaam geworden is om Gods heilige wet volmaakt te kunnen onderhouden en te gehoorzamen, (gelijk in de twee voorgaande Zondagen klaar getoond is) Dat God dan nu ook met geen goed recht zodanige volmaakte gehoorzaamheid van de onmachtige zondaar kan vorderen.

De grond van dit verkeerde gevoelen van de vleses ligt in de onkunde van God en van Zijn wezenlijke en onveranderlijke heiligheid. Want de wereld, God niet kennende in Zijn wijsheid, door de wijsheid en het verstand van de vleses, verloochent God en stelt Hem met het nietige en eindige schepsel in een graad.

Nu, onder de mensen weten wij, dat deze regel plaats heeft, dat ren niemand kan verbinden tot volstrekt onmogelijke dingen, want zo leren ons de rechtsgeleerden, dat omtrent onmogelijke zaken geen verbintenis kan plaats hebben. Hoewel in zaken, van deugdelijk gemaakte schuld als anderszins, volgens het recht der natuur deze regels niet volstrekt onder de mensen doorgaan, omdat een schuldenaar, hoewel hij onmachtig is zijn schuld te betalen, nochtans evenwel tot die betaling verbonden blijft en door zijn onmacht de vervolging van Zijn schuldeisers geenszins kan ontgaan. Het vlees dan nu, de oneindige God bij het eindige en nietige schepsel afmetende, betwist God Zijn heilig recht, dat Hij op de zondigen mens heeft, om hem, niettegenstaande zijn volstreekte onmacht, nochtans de volkomen gehoorzaamheid der wet af te eisen.

Dit vijandelijk bedenken tegen God ligt zo diep in ons vlees ingedrukt, dat wij er van nature allen geheel mede bezet zijn en hier niet eer recht kunnen oordelen, voordat wij geestelijk worden en alle dingen leren onderscheiden, 1 Cor. 2: 15. En uit deze rampzalige bron en afgrond van eeuwige duisternis komen nu al de tegenwerpingen voort van degenen, die onze allerheiligste religie bestrijden en de waarheid van het Evangelie lasteren, als daar zijn, bijzonder deze drie hoofdketterse secten: Socinianen, Papisten en Remonstranten, die alle drie uit de helse duisternis gesproten, de grond van de eeuwige zaligheid geheel overhoop werpen en van die wij moeten zeggen hetgeen geschreven staat Jes. 59: 5, zij broeden basiliscus-eieren uit, die van haar eieren eet moet sterven en als het in stukken gedrukt wordt berst er een adder uit.

De Onderwijzer nu beschermt hier het heilig recht Gods tegen hen, en alle vijanden Gods, want vragende, *of God de mens geen onrecht doet, dat Hij in. Zijn Wet van hem eist, dat hij niet doen kan?*

Zo geeft hij tot antwoord: nee, hij. En dat met recht, want God kan Zijn schepsel, de mens, geen onrecht doen, omdat Hij aan de mens geen absolute of volstreekte verplichting of verbintenis heeft of kan hebben, om iets aan hem te doen of te laten, omdat Hij van de mensen volstreekte en soeverein Opperheer. Daarbij kan God de mens ook geen onrecht doen, omdat Hij goed en heilig is en in die beide oneindig volmaakt en dus is God dan ver van goddeloosheid en de Almachtige ver van onrecht, Job 34: 10.

Maar de Onderwijzer verklaart ons de zaak nader in het bijzonder, ons aantonende, *dat God, van de onmachtige zondaar de volmaakte gehoorzaamheid der wet afvorderende, hem daarin in het minst geen onrecht doet, omdat God de mens zo geschapen had, dat hij dat kon doen.*

Twee dingen bevestigt de Onderwijzer hier

(1) Dat God de mens zo heeft geschapen, dat hij Zijn heilige wet volmaakt kon onderhouden. Deze waarheid, hebben wij opzettelijk en breedvoerig in de vorige Zondag verhandeld, toen wij volgens de Onderwijzer beschouwend, hoe goed en heilig God de mens eerst geschapen heeft, naar Zijn, beeld, zodat de mens God, zijn Schepper, volmaakt kende, Hem van hart beminde en zo bekwaam was om met God in de eeuwige zaligheid te leven en Hem te loven en te prijzen.

Deze dingen behoeven wij dan hier nu niet weer te verklaren of aan te tonen, maar stelden die hier nu als reeds bewezen en verhandelde waarheden terneer.

(2) Hierop laat de onderwijzer nu een tweede waarheid volgen, te weten, *dat de mens,*

die zo goed, heilig en volmaakt van God geschapen was, zichzelf en al zijn nakomelingen door het ingeven van de duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid haar gaven beroofd heeft.

Ook deze waarheid hebben wij in de voorgaande Zondag volgens de leer van de onderwijzers breedvoerig en opzettelijk uw aandacht opengelegd en verhandeld, wanneer wij beschouwen hoe onze eerste voorouders Adam en Eva zich van de duivel hebben laten verleiden in het Paradijs om het gebod Gods te overtreden. Hoe zij daardoor moedwillig van God zijn afgeweken en hoe zij door die moedwillige afwijking en ongehoorzaamheid niet alleen zichzelf, maar ook alle hun nakomelingen van het Beeld Gods hebben beroofd en zo gestort in een grondeloze poel van allerhoogste eeuwige ellenden en geestelijke machteloosheid, zodat daardoor nu alle mensen ten enenmale goddeloos en onheilig zijn in hun natuur en zo eeuwig onbekwaam om Gods wet te onderhouden. Deze dingen mogen wij hier dan nu al weer als reeds bewezen en verklaarde waarheden terneer stellen en bouwen op het een en ander met de onderwijzer nu het besluit, dat, als God de volmaakte gehoorzaamheid Zijner wet van de onmachtige zondaar streng vordert, dat Hij daardoor de zondaar dan niet het minste, onrecht doet.

Want God heeft de mens, wanneer Hij hem eerst schiep, het vermogen om Hem volmaakt heilig te dienen en te gehoorzamen medegedeeld. De mens, zijn oor lenende aan de duivel, wijkt moedwillig van God, zijn Koning en Schepper, af en maakt zich en al zijn nakomelingen daardoor, tot de dienst en gehoorzaamheid Gods geheel en voor eeuwig onbekwaam. Zo blijft dan nu immers evenwel God, als van de mensen Schepper en natuurlijke Koning, zijn recht van volkomen gehoorzaamheid en onderwerping op de mens behouden, niettegenstaande de mens nu geheel onmachtig is door het vlees. Want van de mensen onmacht veroorzaakt door zijn eigene, moedwillige ongehoorzaamheid tegen God, kan God niet het minste beroven van zijn heilig recht, dat Hij als Soeverein Heere, Schepper en Onderhouder op de mens heeft, ten ware men wilde stellen dat door van de mensen onmacht en ongehoorzaamheid Gods heilige Majesteit werd verbroken en vernietigd, wat ook te denken een allerguwelijkste godslastering van het vlees is.

Zo blijkt het dan uit het betoogde van de Onderwijzer klaar, dat God zijn recht van volmaakte gehoorzaamheid en onderwerping op de onmachtige zondaar onveranderlijk behoudt uit kracht van zijn Heiligheid en Oppermogendheid; bijgevolg dat Hij deze volmaakte gehoorzaamheid van de onmachtige zondaar op straf van de eeuwige doods en verdoemenis blijvende eisen hem daardoor niet het minste onrecht doet.

Een waarheid aandachtigen, die ons ook zeer klaar en nadrukkelijk in de Heilige Schrift overal geleerd wordt als de grond van het gehele werk der zaligheid en van de zondaar verlossing. Hoort, hoe krachtig de Apostel Paulus dezelve beweert, Rom. 3: 5 en 6, *indien nu onze ongerechtigheid Gods gerechtigheid bevestigt, wat zullen wij zeggen? is God onrechtvaardig als Hij toorn over ons brengt? Dat zij verre! Want anders, hoe zal God de wereld oordelen?* Hiervandaan worden ons de zondaars, Matth. 18:24, enz. Voorgesteld onder de gelijkenis van een dienstknecht die aan zijn heer tienduizend talenten schuldig zijnde en niets hebbende om hem te betalen, daarom op het bevel van zijn heer met zijn vrouw, kinderen en alles wat hij had, verkocht werd, opdat de schuld zonde betaald worden, enz.

Hiermee deze zaak dan nu genoeg zijnde aangetoond en bevestigd, zo blijft evenwel nog deze vraag overig: *indien toch de mens geheel en voor eeuwig onmachtig is door het vlees om Gods heilige wet te gehoorzamen, wat dan God beweegt om die ge-*

hoorzaamheid nochtans de mens zo streng af te vorderen op straf van de eeuwige doods en der verdoemenis? Waarop wij thans maar alleen met een woord antwoorden, (want de onderwijzer verhandelt dit stuk afzonderlijk en opzettelijk Vraag 15)

Dat God hiermede niets anders voorheeft dan de mens daardoor in zijn verdoemeniswaardige onmacht en ellende aan zichzelf bekend te maken en hem daardoor te vernederen en te verootmoedigen en hem geheel uit zichzelf te leiden om in de Heere Jezus al Zijn gerechtigheid en sterkte te zoeken.

Ziet, daarom vordert God nu de onmogelijke onderhouding van Zijn heilige Wet zo streng van alle mensen om daardoor het Evangelie van Zijn Zoon Jezu Christus in te voeren en de uitverkorenen van onder de wet te doen uitgaan, daar zij van nature allen als onder.:een tuchtmeester besloten zitten tot op het geloof en hun te doen komen onder de genade. Hiermede hebben wij nu het eerste stuk genoeg voor uw aandacht verhandeld en gaan nu tot het tweede stuk over, zijnde Gods heilige wraak en straf oefenende rechtvaardigheid over de zonde en de zondaar.

B. De onderwijzer totnogtoe hebbende gehandeld over de rechte kennis, oorsprong en natuur van de mensen ellendigheid, gaat nu eindelijk over om de verhandeling van dit grote en gewichtige stuk te voltrekken tot het einde of gevolg van deze natuurlijke ellendigheid aller mensen, zijnde haar strafschuld en verdoemenswaardigheid, want vragende zijn leerling, Vraag 10: ***wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?***

Doet hij hem antwoorden: *nee, hij geenszins, maar Hij vertoornt zich verschrikkelijk, beide over de aangeboren en werkelijke zonden en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen.*

De Onderwijzer sprekende van de mensen ellendigheid door de zonde, noemt die ongehoorzaamheid en afval, namelijk van en tegen God en terecht, want daarin bestond de zonde van onze eerste voorouderen en daarin bestaat de zonde van alle mensen, dat zij tezamen geheel van God zijn afgevallen en Hem nu geheel ongehoorzaam zijn, schuddende Gods juk en heerschappij geheel van hun schouders af en zijnde daardoor nu alle tezamen gruwelijk ongehoorzaam en tot alle goed werk ondeugend, Tit. 1:16.

Hierover nu onderzoekt de Onderwijzer of God zodanige ongehoorzaamheid en afval wil ongestraft laten. Niets is van des mensen vlees meer genegen te denken dan dit, dat God de zonde en de ongehoorzaamheid niet zal straffen, maar dat Hij dezelve lichtelijk over het hoofd ziet en vergeeft. Dit verkeerde bedenken van de mensen vloeit uit zijn natuurlijke duisterheid en diepe onkunde van God en is ten hoogste schadelijk en zielverderfelijk, omdat het de mens alle vrees voor God en zijn heiligheid en rechtvaardigheid geheel doet afleggen en hem gerust en onbevreesd in zijn zonden en goddeloosheid doet voortgaan, zeggende, zoals er staat Psalm 94: de Heere ziet het niet en de God Jakobs merkt het niet; hiervandaan is het, dat als de zondaars al horen de woorden van de vloek, zij nochtans zichzelf zegenen in hun hart, zeggende ik zal vrede hebben wanneer ik schoon naar mijns harten goeddunken zal wandelen, Deut. 29: 19.

Maar hoort wat de Heilige God zegt tot alle zondaars, Psalm 50:21, deze dingen doet gij en Ik zwijge; gij meent dat Ik ten enenmale ben gelijk gij. Ik zal u straffen en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen. En deze wrekende en strafoefenende gerechtigheid van de Heilige God toont ons de Onderwijzer hier nu nader aan, ons lerende, *dat God Zich verschrikkelijk vertoornt, beide over de aangeboren en werkelijke zonden.*

Drie dingen komen ons hier in deze leer van de Onderwijzer voor:

- (1) Gods verschrikkelijke toorn over de zonde.
- (2) Het gevolg van de toorn Gods, zijnde de straf van de zondaar.
- (3) Het heilig oordeel der wet, naar die God deze straf uitvoert.

Wat het eerste aangaat, daarin komen ons

(1) Voor: de voorwerpen van Gods toorn en dan

(2) Gods toorne zelve.

De voorwerpen van Gods toorn zijn beide de aangeboren en werkelijke zonden. Door de aangeboren zonden moeten wij niet anders verstaan dan de toerekening van de schuld en de overerving van de smet van Adams zonde aan al zijn nakomelingen, waarover wij in de vorige Zondag breedvoerig met uw aandacht gehandeld hebben, aantoonende uit de Heilige Schrift, hoe alle mensen door toerekening in en met hun stamvader Adam hebben gezondigd en hoe uit die hoofde aller mensen aard en natuur nu ook zo geheel is verdorven geworden, dat zij nu allen in zonde ontvangen en geboren worden en zo ten enenmale onheilig en goddeloos zijn.

Bij deze aangeboren zonde van alle mensen komen nu ook hun werkelijke zonden, die zij uit hoofde van hun natuurlijke verdorvenheid en aangeboren goddeloosheid en onheiligheid zelf persoonlijk bedrijven met gedachten, woorden en werken, want de mens zo onheilig, goddeloos en verdorven ter wereld komende, kan anders niet doen dan zondigen. Evenals een kwade boom geen andere dan kwade vruchten kan voortbrengen, zo kan de mens, zijnde zondig, in zijn natuur ook niet anders dan zondige werken doen.

Nu, van deze aangeboren en werkelijke zonden getuigt en leert de Onderwijzer hier, *dat God Zich over die beiden verschrikkelijk vertoornt*, door Gods toorn moeten wij niet anders verstaan dan dat heilig misnoegen van God over de zonde en de zondaar, waardoor Hij beide, de zonde en de zondaar, oneindig haat en zich geheel tegen dezelve aankant. Want God, zijnde in zijn Wezen oneindig heilig en beminnde zichzelf en zijn hoogwaardige deugden en heerlijkheid op de aller-zuiverste en volmaaktste wijze, kan daardoor nu onmogelijk anders dan de zonde oneindig haten en verfoeien, omdat zij geheel tegen Zijn heiligheid is. Hierom wordt van God gezegd, dat Hij te rein van ogen is om het kwade te zien, Hab. 1: 13 en Psalm 5: 5 en 6 wordt de Heere zo van zijn volk aangesproken: want gij zijt geen God die lust hebt aan goddeloosheid. De boze zal bij U niet verkeren. De onzinnige zullen voor uw ogen niet bestaan. Gij haat alle werkers der ongerechtigheid.

Nu, uit deze oneindige haat van God tegen de zonde volgt zijn toorn over dezelve, want God is een rechtvaardig Rechter, een God, die alle dagen toorn, Psalm 7: 12 en deze toorn van God is nu voor de zondaar geheel vreselijk en verschrikkelijk, want zo leert de Onderwijzer, dat God Zich over de zonden verschrikkelijk vertoornt. Er is geen kwaad zo vreselijk als de toorn van God, omdat God, oneindig zijnde, zijn toorn ook oneindig is. En wanneer die toorn zich in haar geweld op de zondaar neerstort, zo verderft hij de zondaar voor eeuwig, naar ziel en lichaam.

Het is waar, een onbekeerd en zorgeloos zondaar vreest weinig of niet voor de toorn van God, maar acht die geheel licht en laat zich door de schrik van de Heeren niet bewegen tot het geloof en om de gunst van God te zoeken, Maar dit spruit uit vleselijke duisterheid en onkunde van God, waarin van nature alle mensen leven en waardoor zij allen dwaze atheïsten, of Godloochenaars zijn, die in hun hart zeggen: daar is geen God! Psalm 14: 1.

Maar zij, die geroepen zijn uit de duisternis tot de kennis Gods en tot Zijn wonderbaar licht, o, die hebben een weinig bevattning van de toorn Gods, wat hun doet uitroepen

met Paulus, Hebr. 10: 31, het is vreselijk te vallen: in de handen van de levende God. Deze beven en sidderen voor de ongenade van die allerhoogste Majesteit, als voor het verschrikkelijkste kwaad en de bron van alle ellende en rampzaligheid. Die kunnen, alleen door een levendige gedachte van de toorn Gods, als wegsmelten.

O, als God toornt, mijn vrienden! Dan moet het gehele geschapendom voor Hem beven als een blad. Dan verzet Hij de bergen, dat zij het niet gewaar worden en keert ze om in zijn toorn. Dan beweegt Hij de aarde uit haar plaatse, dat haar pilaren schudden, Job 9: 5 en 6.

Ik wil wensen dat God u, onbekeerde zondaars! tot uw zaligheid nog eens bevindelijk en geestelijk zijn heiligen en verschrikkelijkste toorn zal leren kennen, opdat gij moogt belijden, met de man Gods, Nahum 1: 2, een ijverig God en een Wreker is de Heere, een Wreker is de Heere en zeer grimmig en Hij behoudt de toorn zijn vijanden. Nu, deze Zijn heiligen toorn oefent God, volgens de Onderwijzer, beide over de aangeboren en werkelijke zonden, want door beide wordt Zijn heilige Naam gesmaad en onteerd. Door beide rebelleren de zondaars tegen God, zijn zij Hem ongehoorzaam en kanten zij zich, met hoogverheven schilden, tegen Hem aan, verbreken en vernietigen Gods Soevereine heerschappij. En daarom moet God Zich nu ook noodzakelijk over beiden verschrikkelijk vertoornen en zich in grimmige verbolgenheid tegen de zondaars aankanten, zoals wij dat, als er meer tijd was, nader uit de Heilige Schrift zouden kunnen aantonen. En zo blijkt hieruit dan nu klaar, hoe alle mensen, volgens hun aangeboren en werkelijke zonden, van nature geheel liggen onder de toorn van God, en kinderen des toorns zijn, Ef. 2: 3 en welk een aller-ellendigste en rampzaligste staat dit is, kennen en weten al de verlostten van de Heeren, omdat hun verstand hier bij aanvang verlicht is.

Doch, wat is nu het gevolg van deze toorn Gods? Dit leert ons de Onderwijzer, zeggende: *dat God de aangeboren en werkelijke zonden, omdat Hij zich zo verschrikkelijk over dezelve vertoort, daarom door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig wil straffen.*

Wraak en straf is ook, zelfs bij ons mensen, een gevolg van gramschap, haat en toorn. Waarom Salomo zegt, Spreuken 16: 14, dat de grimmigheid van de Konings is als de bode van de dood. Hoeveel temeer heeft dit dan plaats in de oneindig hogen, heiligen en rechtvaardigen God, want God hatende de zonde als geheel strijdig met Zijn heiligheid en zich over dezelve verschrikkelijk vertoornende, moet zich dan ook noodzakelijk tegen de zonde aankanten en de zondaar deze zijn haat en verschrikkelijkste toorn doen gevoelen, door Zichzelf niet alleen met zijn zalige algenoegzaamheid voor de zondaar te verbergen en hem zo van het hoogste goed van zijn gemeenschap geheel te bergoven, maar ook door de verschrikkelijkste kwaden, de oneindige straffen en oordelen over de zondaar te brengen, om deze zijn snode vijand en tegenpartijder zo geheel te verderven en tenorader te brengen. Dit vloeit uit Gods heilige natuur en. wrekende rechtvaardigheid, die niet toelaten dat het kwaad ongestraft blijve, zoals dit, zo er tijd was, nader en breedvoeriger zou kunnen worden aangetoond.

Daarom leert de Onderwijzer hier terecht, *dat God de zonde, zo de aangeboren als werkelijke zonden, tijdelijk en eeuwig straffen wil.* Tijdelijk straft God de zonde met alle zodanige algemene en bijzondere ziels- en lichaamsplagen als Hij in Zijn rechtvaardige toorn over de zondaars uitstort en waarvan Gods Woord en de vroegere en latere ondervinding duizend, duizend voorbeelden opleveren, die, als zij recht beschouwend en overwogen werden, ons de haat en toorn Gods ten klaarste zouden

doen zien. Maar het is met de aard der zondige mensen zodanig gelegen, dat zij wegens hun verschrikkelijke verstoktheid en verharding in de zonde, Gods menigvuldige straffen en oordelen niet bekennen noch gevoelen, maar gelijk de Heilige Schrift zegt: Jes. 1:5, hoe meer zij geslagen worden, hoe zij de afval dies temeer maken.

Maar niet alleen wil God wegens Zijn heiligheid en onbevleete rechtvaardigheid de zonde tijdelijk, maar ook *eeuwig* straffen. Want, omdat Hij een eeuwig levend en onveranderlijk God is en de zondaar, wanneer hij hier in dit leven niet bekeerd wordt, eeuwig en. onveranderlijk Gods vijand blijft en tegen Hem blijft zondigen, zo moet God dan nu ook noodzakelijk de zondaar als zijn vijand eeuwig blijven straffen. met de aller-zwaarste straffen en oordelen naar ziel en lichaam. Zoals de Heilige Schrift ons dan dat ook zeer klaar en overvloedig leert, beschrijvende ons de straffen der verdoemden en goddelozen als een eeuwig vuur, Matth. 25: 46. Als een worm die nimmer sterft, Markus 9:44. Als een rook der pijniging, die opgaat tot in alle eeuwigheid, Openb. 14:11, enz., Maar over die eeuwige straffen der zonde, zijnde een zeer verschrikkelijke stof, wij thans niet verder kunnen handelen. Alleen zeggen wij er maar over met de Apostel. Paulus, 2 Thess. 1: 8 en 9, *dat God met vlammen vuur zal wraak doen over degenen die Hem niet kennen en over degenen die het evangelie van onze Heeren, Jezus Christus niet gehoorzaam zijn.* Die zullen tot straf lijden het eeuwig verderf, van het aangezicht van de Heeren en van de heerlijkheid van Zijn sterkte.

Zie, zo wil God dan nu de zonde tijdelijk en eeuwig straffen en dat met de hoogste b3ijkheid en rechtvaardigheid door een rechtvaardig oordeel, zoals de Onderwijzer zegt. Want God is een rechtvaardig Rechter, Ps. 7: 12. Zijn oordeel is naar waarheid, Rom. 2: 2 en steunt op de bedreiging en vloek van Zijn heilige Wet, die Hij de mensen heeft gegeven als een onderwijzing, een regel of voorschrift, volgens die Hij in overeenkomst met Zijn hoogheid en heiligheid van hun wilde gediend en geëerd worden. Waarom de Onderwijzer zegt: *Dat God de zonde tijdelijk en eeuwig straffen wil, zo Hij gesproken heeft: vervloekt zij een iegelijk, die niet blijft in al dat er geschreven is in het boek der Wet, dat hij dat doe.*

Met deze uitdrukkelijke bedreiging heeft God zijn heilige wet de mensen gegeven, zoals wij dit vinden kunnen, Deut. 27:26, waar de Heere zegt: vervloekt zij hij, die de woorden van deze wet niet zal bevestigen, doende dezelve. Die plaats van de Apostel Paulus, Gal. 3: 10, zo naar de kracht en de zin der zake wordt overgezet, zoals wij die hier van de Onderwijzer aangehaald vinden.

Ziedaar geliefden, daar hoort gij God naar Zijn hoogste heiligheid en rechtvaardigheid, de vloek en de verdoemenis uitspreken over allen en over ieder overtreder van Zijn heilige wet. Nu eist immers Gods onveranderlijke waarheid en heiligheid, dat die bedreigde vloek en verdoemenis ook dadelijk kome over de zondaar die Gods wet overtreedt; bijgevolg blijkt het dan nu klaar, dat God de zonde noodzakelijk tijdelijk en eeuwig straffen moet, zoals Hij zo duidelijk in zijn Woord gesproken en bedreigd heeft en gelijk zijn heiligheid, rechtvaardigheid en waarheid vorderen, want God is, volgens het getuigenis van Biléam, Num. 23:19, geen man dat Hij liegen zonde noch een menskind, dat Hem iets berouwen zou. Zou Hij iets zeggen en het niet doen. Zou Hij spreken en het niet bestendig maken? En zo liggen dan nu alle mensen vanwege hun aangeboren en werkelijke zonden onder de vloek en toorn Gods en onder alle tijdelijke en eeuwige straffen.

C. Zo heeft de Onderwijzer ons dan nu opgelegd Gods wrekende en strafoefenende gerechtigheid over de zonde en de zondaar, die hij nu vervolgens nader bevestigt door te beantwoorden een tegenwerping, genomen van Gods genade en barmhartigheid, want zo vraagt hij zijn leerling,

Vraag 11: *is dan God ook niet barmhartig?* en hij doet hem antwoorden: *God is wel barmhartig, maar hij is ook rechtvaardig, daarom zo eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde, die tegen de allerhoogste Majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is, met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde.*

Deze tegenwerping van de Onderwijzer, die hij hier inbrengt en oplost, is al weer een valse en bedrieglijke redenering van het vlees. De vleselijke mens, God niet kennende door de onwetendheid die in hem is en derhalve niet verstaande het nauwe en wezenlijke verband dat er is tussen Gods heilige en heerlijke deugden, scheidt daarom die deugden van elkaar en sommigen in God behoudende en de andere verwerpende, zo schildert de vleselijke en natuurlijke mens hier door zich zelf een god naar zijn eigen zin en dwaze inbeelding. Een God, die maar alleen genadig, goedertieren, barmhartig en lankmoedig is en geenszins heilig, waar, rechtvaardig, enz. En hij zich zo'n God naar eigen zin en wil hebbende afgeschilderd, zo heeft nu de vleselijke mens van die God weinig of niets te vrezen, omdat. Hij maar alleen barmhartig en genadig is en de zonde lichtelijk vergeeft en zo heeft de mens dan nu de teugel ruim om maar te leven en te wandelen naar het goeddenken van zijn hart.

O, rampzalige onkunde van God, wat gaat er menig zondaar op zodanigen weg eeuwig verloren, zo wij naar goede lering en goed onderwijs in deze willen horen, zo zal de Onderwijzer ons die geven, zeggende, dat God barmhartig, maar ook rechtvaardig is.

Beide deze deugden van rechtvaardigheid en barmhartigheid gaan in Gods Wezen onafscheidelijk tezamen en moeten daarom geenszins van elkaar worden afgezonderd, of wij verloochenen God en maken onszelf een afgod die niets is, In de Heilige Schrift wordt ons God daarom nooit anders dan beide als recht. Vaardig en barmhartig voorgesteld. Bijna ieder blad van de Bijbel leert het ons. Hoort slechts die een plaats van Mozes, Exodus 34: 6 en 7, daar hij zo Gods heerlijkheid uitroept: Heere God! barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid, die de schuldige geenszins onschuldig houdt; bezoekende de ongerechtigheid der vaderen aan de kinderen en aan de kindskinderen, in het derde en vierde lid.

Zie, geen ander denkbeeld moeten wij van God maken dan Mozes ons daar geeft, namelijk: dat Hij wel groot is in genade, weldadigheid en barmhartigheid, maar ook, dat Hij de schuldige geenszins onschuldig houdt, maar de zonde op het aller-strengste tijdelijk en eeuwig straft. Dus moet Gods barmhartigheid dan geenszins strijden tegen zijn heiligheid en rechtvaardigheid, noch dienen om die te vernietigen of in het minste te benadelen. Maar zij moeten op het nauwste in God tezamen bestaan en verenige.

Nu, Gods rechtvaardigheid of gerechtigheid eist, volgens de Onderwijzer, *dat de zonde, die tegen de allerhoogste Majesteit Gods begaan is, ook met de hoogste, dat is, met de eeuwige straffe, aan lichaam en ziel gestraft worde.*

Dit stuk hebben wij in het vorige reeds bewezen en het zonde nog nader en krachtiger kunnen uitgebreid en bewezen worden.

Dit dan nu zo zijnde, zo kan Gods barmhartigheid of genade deze zijn wrekende en strafoefenende gerechtigheid geenszins vernietigen, maar zij moet geheel daarmee bestaan. Zodat wij, indien wij op Gods barmhartigheid willen vertrouwen, tevoren een middel voor ons gevonden moeten hebben om aan de eis van Gods gestrengte heiligheid en rechtvaardigheid genoeg te doen.

Eerst moeten wij óf zelf, óf door een ander de straf van al onze zonden, die wij verdiend hebben, volkomen hebben geleden en de laatste kwadrantpenning van de eis en inhoud der wet hebben voldaan, eer wij de minste genade of barmhartigheid bij God de Heere kunnen vinden. En zo blijkt dan nu klaar, dat al hetgeen men hier tegenwerpt van Gods barmhartigheid geenszins kan dienen om zijn wrekende en straf oefenende gerechtigheid te verminderen.

Ziedaar, aandachtigen, zo heeft de Onderwijzer dan nu in deze Zondag de strafschuld en verdoemeniswaardigheid van aller mensen natuurlijke ellendigheid klaar aangetoond en ons doen zien hoe wij allen als zondaars van nature geheel liggen onder de verschrikkelijkste toorn en vloek Gods en hoe wij vanwege onze zonden tijdelijk en eeuwig met de allerhoogste straffen naar lichaam en ziel waardig zijn gestraft te worden. Oordeelt dan hieruit nu, in wie onuitsprekelijk rampzalige staat alle mensen van nature zijn, als zijnde kinderen van de toorns, vervloekte wetschenders, vijanden Gods en slaven van de eeuwige dood en verdoemenis, wat gevoegd bij hetgeen wij in de twee vorige Zondagen over deze stof verhandeld hebben, zo zal het een en ander ons een genoegzaam klaar en krachtig vertoog opleveren van de natuurlijke ellendigheid aller mensen door de zonde.

Wat nu onszelf aanbelangt, Ach, mochten wij van al deze verhandelde waarheden een rechte, geestelijke en bevindelijke kennis hebben! Wat zouden wij dan gelukkig zijn! Want dit zonde het eerste stuk of middel zijn om te geraken tot die heerlijke troost en zalige vrede van de ziel, waar van de Onderwijzer gehandeld heeft in de eerste Zondag, zonder welkers bezitting en genieting wij noodzakelijk eeuwig moeten verloren gaan.

O mensen! Wij vermanen u allen dat gij er u met ernst aan gelegen laat liggen om tot een rechte kennis van uw zonden en ellendigheid te komen. De meeste mensen zijn hier geheel blind, zorgeloos en ongevoelig, menende met die van Laodicéa, dat zij rijk zijn en geens dings gebrek hebben, niet wetende dat zij zijn ellendig, arm, blind en naakt. Dit maakt dat zij zich niet als ellendigen voor God gedragen en naar geen zaligheid en behoud uitzien. Dit doet hun de genade Gods en de verlossing die in Christus Jezus is geheel verwerpen en verachten, omdat zij als gezonden de Medicijnmeester niet nodig hebben. Maar, wat zal het te zeggen zijn als zij hun ellendigheid eens voor eeuwig te laat zullen komen te kennen en te gevoelen, wanneer er voor hun geen verlossing noch genezing meer zijn zal!

Laten dan de zondaars in deze zo gerust en zorgeloos leven als zij willen, maar hun rampzalige ellenden worden daardoor geenszins verminderd! O nee! Zij blijven onder de toorn Gods, onder de vloek der Wet en onder de eeuwige verdoemenis! En hoe minder zij er geloof aan slaan, hoe meer hun ellendigheid door hun ongelovigheid wordt bevestigd en verzegeld Ach, vleit uzelf dan toch niet langer, mensen! En als God u om uwer zonden wil vervloekt en bedreigt u tijdelijk en eeuwig te zullen straffen, zo zegent u dan toch niet langer in uw harten, zeggende: Ik zal vrede hebben! Want weet volgens de Heilige Schrift, *dat als gij zult zeggen, het is vrede zonder gevaar, u dan een haastig verderf zal overkomen*, 1Thess. 5: 3.

En daarom, wilt gij de toorn Gods ontvlieden, zo bekeert u toch zonder langer uitstel tot de Heere, laat u van uw zonden en rampzalige ellenden overtuigen! Wendt u tot de Heere Jezus! bidt Hem ernstig om Zijn Geest, opdat Hij u de ogen opene en u van uw zonden overtuige en gij nog in de Heere Jezus uw zaligheid moogt vinden.

Ik eindig met dit woord van de Evangelist, o, dat de Heere het op onzer aller harten

drukke: *Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem. Amen.*

ZONDAG 5. VRAAG 12, 13, 14 en 15.

Tekst: PSALM 49: 8 en 9.

12. Vraag. Aangezien wij dan, naar dat rechtvaardig oordeel Gods, tijdelijke en eeuwige straffen verdiend hebben, is er enig middel waardoor wij deze straf ontgaan mochten en weer ter genade komen?

Antwoord. ***God wil dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiede, daarom moeten wij haar of door onszelf of door een andere volkomen betalen.***

13. Vraag. Maar kunnen wij voor onszelf betalen?

Antwoord, In ***generlei wijze, maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.***

14. Vraag. Kan ook ergens een blote creatuur gevonden worden die voor ons betale?

Antwoord. ***Nee, want ten eerste wil God aan geen andere creatuur de schuld straffen die de mens gemaakt heeft. Ten andere, zo kan geen blote creatuur de last van de eeuwige toorns Gods tegen de zonde dragen en andere creaturen daarvan verlossen.***

15. Vraag. Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?

Antwoord. ***Een zulke, die een waar en rechtvaardig mens is en nochtans ook sterker dan alle creaturen, dat is, die ook waar God is.***

Overwegenswaard is hetgeen wij geschreven vinden Levit. 16, van de ingang van de Hogepriester op de grote verzoendag in het Heilige der Heiligen, onder het Oude Testament, waarmee het zo gelegen was: De Hogepriester moest jaarlijks op de verzoendag, bekleed met de heilige klederen en na zichzelf met water gewassen te hebben, ingaan in het Heiligdom, met zich nemende het bloed der geslachte offeranden en daar met dat bloed voor de zonde van zichzelf, van zijn huis en van het hele volk, de verzoening doen op een wijze als daar bij Mozes kan gelezen worden. Van deze ingang van de Hogepriesters in het Heiligdom zeggen wij nu maar alleen met de woorden van Paulus, Gal. 4: 24 dat het dingen waren die andere beduiding hebben en door die God aan zijn gelovig volk onder het Oude Testament de geestelijke weldaden en verborgenheden van het genadeverbond op een zeer klare en levendige wijze heeft doen afbeelden, zoals blijkt uit dit volgende:

(1) Moest de Hogepriester voor het volk ingaan in het Heiligdom, terwijl zij buiten het Heiligdom van ver moesten blijven staan en moest hij daardoor van de volk zonden de verzoening doen; het beeldde de gelovigen Israëlieten levendig af, dat zij wegens hun zonden buiten het was Heiligdom van de hemels en Gods zalige gemeenschap gesloten waren, geheel en voor eeuwig. En dat het daarom nodig was, dat de was Hogepriester, de Heere Jezus Christus, voor hun inging in het hemels Heiligdom, om bij God de Vader verzoening te doen voor alle hun zonden.

(2) Moest de Hogepriester eer Hij tot God in het Heiligdom naderde om verzoening voor de zonde te doen, zijn lichaam met water wassen en reinigen; het beeldde af, dat de was Middelaar en Hogepriester, Christus Jezus, om de zonden te verzoenen, geheel heilig moet zijn en rein van alle zonden, zoals Paulus leert Hebr. 7: 26, ***want zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de***

zondaren en hoger dan de hemelen geworden.

(3) Eindelijk moest de Hogepriester om verzoening voor de zonden te doen in het heiligdom ingaan met het bloed der geslachte offerdieren; het schaduwde af dat de was Hogepriester, Christus, ook zo eens, niet met vreemd, maar met Zijn eigen bloed in het Heiligdom eenmaal zonde ingaan, om een eeuwige verzoening teweeg te brengen voor al de zonden van Zijn uitverkorenen en gelovigen. En deze grote waarheid is het, van die de Onderwijzer voorneemt in deze Zondag te handelen.

Zijn groot oogmerk en doelwit is allen mensen de weg aan te wijzen langs wie zij kunnen komen tot de zaligen troost en vrede van de ziel in leven en in sterven. Hiertoe leert hij, dat er niets anders nodig is dat de rechte, grondige, geestelijke en bevindelijke kennis van deze drie noodzakelijke stukken:

- (1) van de grootheid der zonde en ellende.
- (2) van de rechten weg der zaligheid of het was middel der verlossing.
- (3) van de dankbaarheid of het was Gode leven, als een verlost of bevrijde van de Heeren.

Nu, het eerste van deze drie stukken heeft de Onderwijzer in de drie voorgaande Zondagen verhandeld, ons vertonende de rechte kennis, oorsprong, grootheid en verdoemeniswaardigheid van onze en aller mensen natuurlijke ellendigheid door de zonde, wat gedaan hebbende, gaat hij daarop nu tot het tweede stuk over om ons onderscheidenlijk en breedvoerig te verhandelen het middel der eeuwige behoud en de weg langs wie een arm, ellendig vloek en doemwaardig zondaar uit zijn zonden en ellenden weer verlost en gezaligd wordt.

In de verhandeling van dit groot en noodzakelijk stuk gaat de Onderwijzer met een zeer goede en bekwame orde te werk, handelende eerst van de noodzakelijkheid eens Middelaars en Verlossers, die de gevallen zondaar uit zijn ellendigheid der zonde verlossen en van de noodzakelijke vereisten, die tot uitvoering van dit grote werk in hem moeten gevonden worden, met die verhandeling de Onderwijzer deze en de volgende Zondagsafdeling doorbrengt.

De Heere verlene ons het nodige licht van de Heilige Geest, om deze waarheden recht tot onze zaligheid te mogen beschouwen. Amen.

Hetgeen de Onderwijzer in deze Zondag verhandelt, kan tot deze twee hoofdzaken gebracht worden.

- (1) Toont hij aan, dat er een mogelijkheid van verlossing is voor de gevallen zondaar uit Zijn ellendigheid, mits dat er vanwege de zondaar voldoening geschiede aan Gods Heilige en wrekende gerechtigheid, Vraag 12 en dan
- (2) gaat hij onderzoeken hoe en van wien die noodzakelijke voldoening aan Gods gerechtigheid kan geschieden, Vraag. 13-15.

A. Wat het eerste aangaat, de Onderwijzer vraagt zijn leerling: *aangezien wij dan naar dat rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straffen verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straffen ontgaan kunnen en weer tot genade komen?*

Dat alle mensen van nature uit hoofde van hun zonden, goddeloosheid en onheiligheid liggen onder Gods vloek en toorn en alle tijdelijke en eeuwige straffen rechtvaardig verdiend hebben, ja, dat God. uit hoofde van zijn heiligheid, rechtvaardigheid en waarheid niet anders kan dan de zondaar wegens zijn aangeboren en werkelijke

zonden tijdelijk en eeuwig straffen. Dit alles heeft de Onderwijzer in de vorige Zondag klaar aangetoond en is toen ook door ons in het brede verhandeld. Daarop gaat hij nu over en onderzoekt: of er ook voor de vloek, straf en doemwaardige zondaar nog een weg of middel te vinden is, waardoor hij deze verdiende straf en verdoemenis zonde kunnen ontgaan en bij de Heilige en rechtvaardige God, Wie hij door zijn zonden zozeer vertoornd heeft, weer in genade komen, zo namelijk, dat hij met God weer bevredigd en verzoend worde en in plaats van straf, vloek en toorn weer alle liefde, gunst en genade van Hem ontvange.

Hierin toch bestaat al de zaligheid van de armen en ellendigen zondaar, dat de vijandschap, die door de zonde tussen God en hem gekomen is, geheel worde weggenomen en dat hij met zijn God verzoene, bevredige en op het nauwst voor eeuwig verenige. Maar, zal dit ooit kunnen geschieden, zal de goddeloze, strafschuldige, vloek en doemwaardige zondaar ooit tot zulk een groot geluk kunnen komen, zo moet er noodzakelijk een middel gevonden en een weg gebaad worden tot die verzoening en vereniging van de zondaar met God en van God met de zondaar.

En naar dat heilzaam middel doet de Onderwijzer hier nu onderzoek, *vragende of er enig zodanig middel is?*

Dit is een Vraag, mijn toehoorders, van het aller-grootste gewicht en aangelegenheid waardig, dat ieder zondaar voor zichzelf die vraag met goede ernst mocht doen in navolging van de stokbewaarder die zo vroeg aan Paulus en Silas: *Lieve heren! Wat moet, ik doen opdat ik zalig worde?* Hand. 16: 30.

Plegen wij hier raad met onze natuurlijke rede, buiten het geopenbaarde Woord Gods, zo zullen wij de Onderwijzer op zijn vraag weinig of niets weten te antwoorden, want de rede geeft ons hieromtrent de weg of het middel van de zondaar zaligheid en verzoening met God geen de minste gegronde opening, waarvan wij ons bedienen kunnen. Zien wij door het licht van onze rede op de genade, goedertierenheid en barmhartigheid van God en op Zijn almacht en wijsheid, zo schijnt het noodzakelijk, dat er een weg of middel om met God te verzoenen en te verenigen moet zijn, omdat het niet te begrijpen noch met de goedertierenheid Gods overeen te brengen is, dat God zonder onderscheid alle mensen eeuwig zonde laten verloren gaan.

Maar zien wij aan de andere kant op Gods heiligheid, rechtvaardigheid en waarheid, dan schijnt er volgens onze natuurlijke rede volstrekt geen weg of middel van verzoening en vereniging van de zondaar met God te kunnen zijn, zodat de rede in deze grote verborgenheid van de zaligheid en behoud van de zondaar dan ten enenmale duister en gebrekkig is. Waarom dit hele stuk dan alleen uit onderwijs en de openbaring van Gods heilig Woord moet gekend en opgemaakt worden. Zoals de Onderwijzer dat dan nu ook zeer onderscheiden doet. Want vragende naar een middel van verlossing, van verzoening en van vereniging van de zondaar met God, zo doet hij zijn leerling zo antwoorden:

God wil dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiede, daarom moeten wij derzelve of door onszelf, of door een andere volkomen betalen.

De Onderwijzer gaat in de verhandeling van dit gewichtig stuk met grote omzichtigheid te werk, zoals het betaamt, want niet terstond openbarende dat er een middel van verlossing voor de zondaar is, veel min waarin dit middel bestaat, leidt hij ons eerst in de grond der zaak in en vertoont ons wat er eigenlijk en noodzakelijk vereist wordt tot de weg of het middel van de zondaar verzoening en vereniging met God, te weten, dat God wil, dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiede en dat wij daarom derzelve of door onszelf of door een andere volkomen betalen. Twee dingen

stelt de Onderwijzer hier als waarheden ter neder:

- (1) Dat God wil, dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiede en dat haar eis geheel voldaan worde.
- (2) Trekt hij daar dan dit wettig en noodzakelijk gevolg uit, dat de zondaars of zelf of door een ander aan die eis van Gods gerechtigheid volkomen moeten betalen en genoeg doen.

Wat het eerste aangaat, daarin komt ons voor:

- (1) Gods gerechtigheid en dan
- (2) Hoe God wil, dat deze Zijn gerechtigheid genoeg geschiede.

Door Gods gerechtigheid moeten wij niet anders verstaan dan die heilige en allervolmaaktste deugd van het aanbiddelijke Wezen Gods, waardoor Hij met het redelijke schepsel, de mens, geheel handelt overeenkomstig met zijn heiligheid en oppermogendheid die Hij nimmer kan verzaken of verloochenen, zodat God hier dan voorkomt in twee bijzondere opzichten of betrekkingen tot de mens, die deze Zijn gerechtigheid onderworpen is.

- (1) Als des mensen Schepper, Onderhouder en Soeverein Koning en Opperheer.
- (2) Als des mensen allerhoogste heilige en rechtvaardige Rechter. Als Schepper en Opperheer eist God van Zijn schepsel, de mens, een volkomen gehoorzaamheid en onderwerping van ziel en lichaam aan al zijn geboden, volgens het voorschrift en de regel van zijn heilige en volmaakte wet, die Hij aan de mens gegeven heeft. Als opperste Rechter oordeelt God over van de mensen gehoorzaamheid en over al zijn daden en handelingen of die volkomen met het voorschrift van zijn heilige wet overeenkomen en vergeldt Hij de mens naar zijn werken, hem belonende als zij goed en hem bestraffende als zij kwaad zijn.

Waaruit wij nu dan zien, dat Gods gerechtigheid eigenlijk deze twee dingen van elk mens eist en vordert:

- (1) een volmaakte gehoorzaamheid, zo inwendig als uitwendig aan de gehele wet, zonder enige de minste afwijking of overtreding.
- (2) Het dragen en ondergaan van de allerhoogste straf, tijdelijk en eeuwig, als er bij de mens enige ongehoorzaamheid of overtreding der wet begaan wordt, wat nu van alle mensen geschied is. Zoals wij beide deze stukken in de vorige Zondag uw aandacht breedvoerig hebben opgelegd en aangetoond, dat God die beide van alle mensen streng vordert als wezenlijke en noodzakelijke gevolgen van zijn oneindige heiligheid en rechtvaardigheid. En zo zien wij nu dan hier wat er eigenlijk is van Gods gerechtigheid.

Van deze nu leert de Onderwijzer dat God wil *dat dezelve genoeg geschiede*.

Dat is: dat aan dezelve vanwege alle mensen volkomen zonder enige de minste korting voldaan worde. Die voldoening dan hierin bestaat, dat wij

- (1) Omdat wij tegen God, onze Koning en Heere, gezondigd en zijn heilige wet geheel overtreden hebben, dan nu ook dragen en ondergaan zijn oneindige toorn, rechtvaardigen vloek en alle tijdelijke en eeuwige straffen, die wij door onze zonden verdienden, op ons geladen hebben, teneinde God zo heilig en rechtvaardig zij in zijn richten en rein en waar in zijn oordelen.
- (2) Bestaat deze voldoening aan Gods gerechtigheid ook hierin, dat wij nog daarenboven aan God als onze Schepper en Soeverein Opperheer toebrengen een geheel volkomen en heilige gehoorzaamheid en dienst met ziel en lichaam naar het

voorschrift van zijn heilige wet, die Hij ons gegeven heeft, zonder enige de minste afwijking of overtreding.

Ziedaar geliefden, hiermede voldoen wij aan de heiligen eis van Gods gerechtigheid en met minder kunnen wij aan die gerechtigheid niet voldoen. En deze volkomen genoegdoening aan Zijn gerechtigheid wil nu God, volgens de Onderwijzer. Dat is: die eist en vordert God volstrekt van alle mensen, zonder dat Hij hier de mensen iets, niet het allermiste, vanwege zijn oneindige heiligheid en rechtvaardigheid, kan toegeven of kwijtschelden, want zo men dit van God wilde verwachten, zo zonde men van Hem moeten vorderen, dat Hij zijn heilige deugden zonde moeten vernietigen en zo zichzelf verloochenen, dat Hij geen heilig en rechtvaardig God meer bleef. Waarom dan de Religie der Socinianen, die leert dat God zijn heilige rechtvaardigheid, uit kracht van zijn Soevereine Oppermogendheid, kan ter zijde zetten om de onmachtige zondaar genadig te zijn en hem zijn zonden zonder enige genoegdoening te vergeven, ene vuile godslasterlijke en atheïstische religie is, hebbende haar oorsprong uit de eeuwige helse duisternis, hoewel de grond van deze vervloekte en duivelse religie zeer diep in onzer aller harten van nature is ingedrukt en alleen het eeuwige licht Gods die in ons kan uitroeien.

Zo is er dan nu getoond en aangewezen en het zonde nog breder en klaarder uit de Heilige Schrift, indien de tijd het toeliet, kunnen aangetoond en bevestigd worden, hoe God wil dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiede en waarin die genoegdoening aan Gods gerechtigheid eigenlijk bestaat.

Hieruit leidt de Onderwijzer nu dit gevolg af, ***dat wij daarom nu door onszelf of door een ander aan die gerechtigheid Gods volkomen moeten betalen of genoeg doen.***

Dat dit gevolg van de Onderwijzer geheel wezenlijk, wettig en noodzakelijk is, blijkt terstond aan iedereen, die van een gezond en geestelijk oordeel, dat alle dingen onderscheidt, voorzien is. Want eist Gods gerechtigheid zodanige voldoening, als wij gezien hebben, zo spreekt het vanzelf, dat wij die voldoening Gode dan ook schuldig zijn en dat God die ook van ons moet ontvangen en dat wel, zoals de Onderwijzer leert, volkomen, zodat wij hier onze schuld van tienduizend talenten Gode zuiver en geheel betalen zonder enige de allermiste korting of aftrek, lijdende alle verdiende tijdelijke en eeuwige straffen wegens onze zonden en brengende daarenboven Gode een geheel volmaakte dienst en gehoorzaamheid toe, volgens het voorschrift van zijn heilige wet, zonder enige de minste overtreding. Waarom hier met de Socinianen in te voeren een zogenoemde genadige schatting, waardoor God een gebrekkige en stukswijze gehoorzaamheid van de mens zonde ontvangen en overnemen voor een geheel volledige en volmaakte gehoorzaamheid, of met onze onbekeerde en blinde gereformeerden zijn best te willen doen om God te dienen en te gehoorzamen zoveel men kan en dan daarmee menen voldaan te hebben, in de grond niets anders is dan een heilloos spotten met God en een openlijk verloochenen van die heilige en hoogwaardige Majesteit. Nee! Wij moeten hier aan de gerechtigheid Gods zuiver en volkomen betalen. God, de grote Rechter der hele aarde, die recht doet en naar waarheid oordeelt, levert hier alle mensen wegens hun zonden zijn dienaar over en werpt hun in de gevangenis en zegt God tot hun: voorwaar Ik zegge u, gij zult daar geenszins uitkomen, totdat gij de laatste penning zult betaald hebben, Matth. 5: 25 en 26.

Nu, op wat wijze moeten wij zo de gerechtigheid Gods volkomen betalen?

De Onderwijzer leert, ***dat dit van ons moet geschieden óf door onszelf, óf door een***

ander.

Door onszelf voldoen wij aan Gods gerechtigheid en betalen dezelve, wanneer wij in onze eigen personen en door onze eigen kracht en wijsheid, zonder iemands raad of hulp, de verdiende toorn, vloek, straf en verdoemenis onzer zonden dragen, tijdelijk en eeuwig. En God bovendien geheel heilig en volmaakt dienen, gehoorzamen en verheerlijken, naar het voorschrift van Zijn heilige wet, zonder enige de minste overtreding met gedachten, woorden of werken, immermeer te begaan. Doch, ingeval wij onszelf hiertoe onbekwaam en onmachtig vinden, zo blijft er nog een andere weg voor ons over om aan de gerechtigheid Gods te voldoen en volkomen te betalen. En deze weg is hierin gelegen, dat wij dit doen door een ander, dat is: dat een ander, die bekwaam en machtig is, hier kome in onze plaats en dat wij van de zaak, als voor ons volstrekt onmogelijk, afstappende, die geheel aan die andere overgeven en dat deze dan als Borg onze schuld op zich neme en daarvoor volkomen aan Gods heilige gerechtigheid betale, lijdende de toorn, de vloek en de straf Gods die wij verdiend hebben en brengende Gode die volmaakte diensten gehoorzaamheid toe, die wij Hem als onze Koning en Schepper schuldig zijn, zodat wij hier dan zelf geheel stil zitten en laten die andere alles voor ons aan Gods gerechtigheid voldoen en betalen.

Dit is voorwaar een groot en oneindig voorrecht voor ons en voor alle mensen, dat wij onze schuld zo door een ander aan God mogen voldoen en betalen. Want zover heeft God in oneindige wijsheid, almacht en goedertierenheid de arme en ellendige mensen willen tegemoet komen, dat Hij tevreden is met de betaling van hun schuld aan Zijn gerechtigheid van hun door een ander te ontvangen en wel door Zijn eigen Zoon, die Hij hun daartoe tot een Borg en Verlosser heeft gegeven, zoals wij nog vervolgens zien zullen. En dit kan God doen zonder zichzelf en zijn heilige deugden daarmee in het minste te benadelen of te verloochen, zoals wij dat in het brede en uit de natuur der zaak en uit de Heilige Schrift zouden kunnen aantonen als er tijd genoeg toe overig was.

Want ook onder de mensen heeft dit recht van Borgtocht plaats, dat de een de schulden van de andere kan voldoen en betalen en zelfs dat de een voor de ander in sommige gevallen enig lijden of straf, ja, ook de dood zelf kan ondergaan, zoals Paulus dit duidelijk te kennen geeft als hij zegt, Rom. 5: 7, *nauwelijks zal iemand voor een rechtvaardige sterven. Want voor de goede zal mogelijk iemand ook bestaan te sterven.*

Ziedaar, aandachtigen, zo blijkt dan nu, dat wij door onszelf, of door een ander aan Gods gerechtigheid volkomen moeten betalen, zal er enig middel voor ons kunnen zijn om met de heiligen en rechtvaardigen God, weer te verzoenen en voor eeuwig te verenigen in vrede, gunst, liefde en genade.

B. Hebbende dan nu aangetoond, dat er een mogelijkheid is van verlossing voor de zondaar en van verzoening en vereniging met God, mits dat vanwege de zondaar volkomen worde genoeg gedaan aan Gods heilige gerechtigheid, zo gaat de Onderwijzer nu verder over, om te onderzoeken hoe en van wien die noodzakelijke voldoening aan Gods gerechtigheid kan en moet geschieden:

(1) *Of van de zondigen mens zelve;*

(2) *Of van enig schepsel buiten de mens;*

(3) *Of van iemand anders buiten de mens en buiten het schepsel.*

Eerst doet de Onderwijzer dan onderzoek op de mens, die gezondigd heeft, zelf, of die machtig en bekwaam is de vereiste voldoening aan Gods gerechtigheid door zichzelf

te geven, want zo vraagt hij zijn leerling, Vraag 13, maar kunnen wij door onszelf betalen?

En hij doet hem antwoorden: in *generlei wijze, maar wij maken de schuld nog dagelijks meerder*.

Hier leert de Onderwijzer dat de mens in en door zichzelf geheel onbekwaam en onvermogen is om aan de heilige gerechtigheid Gods zo, zoals wij gezien hebben, volkomen te voldoen en zijn schuld te betalen, door namelijk de verdiende straf ten volle te dragen en bovendien God met ziel en lichaam volmaakt te gehoorzamen. Deze waarheid is geheel klaar uit de Heilige Schrift en uit de natuur der zaak zelve.

(1) Uit de Heilige Schrift, want die leert ons op zeer veel plaatsen, dat de mens, omdat hij een zondaar is, zijn verzoening met God geenszins door en van zichzelf kan uitwerken of zijn schuld aan die hoge Majesteit betalen. Hoort maar deze weinige plaatsen! Job 9: 2 en 3, wordt van de mensen onmacht zo gesproken: *hoe zonde de mens rechtvaardig zijn bij God? zo Hij lust heeft om met hem te twisten, niet een uit duizend zal Hij hem beantwoorden*. En Matth. 26:26, vraagt de Zaligmaker wat zal een mens geven tot lossing van zijn ziel? Paulus leert ons, Gal. 2:10, dat alle mensen nu onder de vloek zijn.

(2) Daarbij blijkt deze onmacht van de mens niet minder klaar uit de natuur der zaak zelf, want beschouwen wij maar eens weer de schuld die de zondige mens Gode en Zijn heilige gerechtigheid moet, betalen, het zal terstond blijken, dat hij er geheel onmachtig toe is.

(a) Moet hij, zoals wij gezien hebben, tijdelijk en eeuwig Gods oneindige toorn, vloek en straf over zijn zonden dragen, maar als de zondaar Gods toorn en straf eeuwig moet dragen, hoe kan hij dan ooit zichzelf verlossen? Want dat eeuwig is eindigt nooit.

(b) Moet de zondige mens daarbij ook Gode een geheel volmaakte gehoorzaamheid toebrengen zonder de allerminste overtreding naar het voorschrift van Gods heilige Wet. Maar, hoe volstrekt onmachtig de zondige mens daartoe is, is in de vorige Zondagen van de Onderwijzer op het krachtigste getoond, zoals Vraag 5, waar hij leert: dat wij allen van nature geneigd zijn God en onze naaste te haten. En wij zo ten enenmale onmachtig zijn de Wet Gods te onderhouden.

En Vraag 8, waar hij geleerd heeft, dat wij geheel onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.

En hier voegt de Onderwijzer er nu nog verder bij, *dat wij ook de schuld nog dagelijks meerder maken*.

Dit volgt uit de reeds betoogde en ter neer gestelde waarheden, want die van zichzelf geheel onbekwaam is tot enig goed en geneigd tot alle kwaad en om God en zijn naaste te haten, die doet noch kan niet anders doen dan zondigen tegen God en zijn heilige Wet overtreden en dus maakt hij zijn schuld dan noodzakelijk nog dagelijks meerder. Waarom er dan ook van de zondaars in Gods Woord getuigd wordt, dat zij het onrecht als water indrinken, Job 15:16. En dat zij zichzelf naar hun hardheid en onbekeerlijk hart toorn vergaderen als een schat in de dag van de toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods, Rom. 2: 5.

Zelfs Gods wedergeborene kinderen, de gelovigen, die niet meer naar het vlees leven, maar naar de Geest, struikelen hier nog allen in velen, Jak. 3: 2 en zijn genoodzaakt uit te roepen uit Jes. 64:6, Maar wij allen zijn als een onreine en alle onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijke kleed. En wij alle vallen af als een blad en onze misdaden voeren ons heen weg als een wind.

Ziedaar toehoorders! Zo blijkt dan nu klaar hoe geheel onbekwaam en onvermogen wij zondige mensen zijn om uit of door onszelf aan de heiligen eis van Gods

gerechtigheid enigszins te kunnen voldoen.

Hierom stapt de Onderwijzer dan nu ook van de mens af, omdat hij de zaak hier geheel onmogelijk vindt. En onderzoekt Vraag 14 of de geëiste genoegdoening aan Gods heilige gerechtigheid ook te vinden is bij enig schepsel buiten de mens, vragende zijn leerling: *kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, die voor ons betale.*

Door een bloot schepsel verstaat de Onderwijzer een eindig schepsel, dat van God afhankelijk is en dat al zijn macht en heerlijkheid aan God als zijn oorsprong schuldig is. Van zulk een bloot schepsel, hoedanig het ook zonde mogen zijn, ontkent de Onderwijzer hier nu insgelijks dat het voor en in de plaats van de zondigen mens aan Gods gerechtigheid zonde kunnen voldoen.

De reden van deze ontkenning is aller-klaarst, want behalve hetgeen de Onderwijzer ons hier opgeeft, zo enig bloot schepsel van de mensen schuld bij God betaalde, zo zonde het noodzakelijk een levendig of een levenloos schepsel moeten zijn. Door een levenloos schepsel als daar is: goud, zilver, enz., kan de mens aan Gods gerechtigheid geenszins voldoen of betalen, omdat dit schepsel geheel Gods eigendom is en de mens daarop geen ander recht heeft dan hetgeen hem van God vergund wordt, waarom Petrus ons dan ook duidelijk leert, 1 Petrus 1: 18, dat wij niet door vergankelijke dingen, door zilver of goud, verlost worden uit onze ijdele wandeling. Ziet ook Matth. 16: 26.

Het zou dan noodzakelijk moeten zijn een levendig schepsel, dat voor ons aan Gods gerechtigheid zonde moeten genoeg doen. Dit levendige schepsel nu zou weer moeten zijn: of redelijk of onredelijk, Indien het een onredelijk schepsel was, als stieren, kalveren, bokken, schapen, enz., zo kan het voor de mens aan Gods gerechtigheid geenszins voldoen, omdat tot die voldoening vereist worden oneindige kracht en oneindige waardigheid, beide hoedanigheden en vereisten die in geen schepsel, veel min in een onredelijk schepsel kunnen gevonden worden. Zoals dan zelfs de blinde heidenen uit de duistere rede lichtelijk hebben kunnen zien, dat men Gode met de offeranden van redeloze beesten geenszins kan voldoen. Hierom sprak de heidense Cato: daar gij zelf schuldig zijt, waarom moet er dan een slachtbeest voor u sterven? En een ander zong, dat de goden in het offeren der dieren geen vermaak schepten.

Maar hoort wat Gods Woord er van leert. Paulus zegt duidelijk, Hebr. 10: 4, want het is onmogelijk dat het bloed van stieren en bokken de zonde wegneme en Ps. 4: 7 zegt Christus tot God zijn Vader: Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer, brandoffer noch zondoffer hebt gij niet geëist, ziet ook Micha 6: 6 en 7. Daar blijft dan niets anders over, wanneer een bloot schepsel voor ons aan Gods gerechtigheid zonde voldoen, dan dat het een redelijk schepsel zonde moeten zijn. Nu zijn er geen redelijke schepsels dan engelen en mensen.

Maar mensen kunnen voor ons niet voldoen, omdat zij volstrekt onmachtig zijn te voldoen voor zichzelf, zoals getoond is. Waarom ook de Schrift duidelijk zegt, Psalm 49:8 en 9, niemand van hun zal zijn broeder immermeer kunnen verlossen, hij aal Gode zijn rantsoen niet kunnen geven, want de verlossing van hun ziel is te kostelijk en zal in eeuwigheid ophouden.

Dus blijft er dan niets anders over dan dat wij ons oog zouden moeten slaan op de engelen in de hemel. Maar hoe heilige en volmaakte geesten, hoe krachtige helden deze schepsels Gods ook zijn en hoezeer zij ook uitgezonden worden ten dienste dergenen die de zaligheid zullen beërven, zo zijn zij nochtans geenszins daartoe bekwaam om voor ons aan Gods gerechtigheid volkomen te betalen. De reden is omdat zij slechts blote eindige schepsels zijn en omdat zij schepsels zijn van een

andere. natuur als de mensen, voor die voldaan moet worden. En dit is hetgeen de Onderwijzer ons hier nader voorstelt, ons lerende, dat geen bloot schepsel voor ons aan Gods gerechtigheid kan voldoen of betalen. En dat om twee redenen.

(1) Omdat God in geen ander schepsel de schuld wil straffen die de mens gemaakt heeft. Deze reden is klaar, want een mens heeft tegen God gezondigd, beide met lichaam en ziel. Zo heeft een mens Gods straf verdiend, bijgevolg moet hier dan ook een mens gestraft worden, beide naar lichaam en ziel. Daarbij heeft God Zijn wet ook aan de mensen gegeven, om van hun met ziel en lichaam gehoorzaamd te worden, bijgevolg moet deze gehoorzaamheid der wet hier dan ook van een mens naar ziel en lichaam geschieden.

Nu, de heilige Engelen hebben niets gemeenschappelijks met een menselijk lichaam en alle andere schepsels, buiten Engelen en mensen, hebben niets gemeens met een menselijke ziel; bijgevolg kunnen dan ook geen Engelen of andere schepsels voor de mensen aan Gods gerechtigheid betalen.

(2) De tweede reden van de Onderwijzer, waarom dit van geen bloot schepsel geschieden kan, is, omdat geen bloot schepsel de last van de eeuwige toorns Gods tegen de zonde dragen en andere schepsels daarvan kan verlossen. De toorn Gods tegen de zonde is eeuwig en oneindig, die dezelve dan geheel zal kunnen uitdragen en andere daarvan verlossen, die moet noodzakelijk van oneindige krachten en vermogens voorzien zijn. Maar blote schepsels, zoals zelfs de heilige Engelen, zijn eindig in hun natuur en hebben daarom ook niet meer dan eindige krachten en vermogens; bijgevolg kunnen zij de eeuwige en oneindige toorn Gods tegen de zonde dan ook geenszins volkomen uitdragen, maar zouden daaronder eeuwig moeten blijven liggen, zonder zichzelf van die toorn immermeer te kunnen verlossen, veel min dan andere schepsels.

Zie, zo blijkt dan nu middagklaar, dat in hemel of op aarde enig schepsel wordt gevonden, dat voor de zondigen mens aan de heiligen eis van Gods gerechtigheid enigszins zonde kunnen voldoen. Zo blijven wij dan nu van alle hulp en verlossing in onszelf en door het schepsel geheel en voor eeuwig verstoken.

Hierop van alles wat buiten God is, ten enenmale afziende als van gebroken bakken die geen water houden, zo vraagt de Onderwijzer nu voor het laatst zijn leerling vraag 15: *wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?*

Namelijk, die ons, zondaars, door zijn bemiddeling en tussenkomst met God weer zal kunnen verzoenen en verenigen en ons uit alle onze ellendigheid voor eeuwig verlossen en zaligmaken. Hierop antwoordt de leerling en beschrijft die Middelaar en Verlosser zo in het algemeen: ***een zulken die een waar en rechtvaardig mens zij en nochtans ook sterker dan alle creaturen, dat is: die ook waar God is.***

Twee noodzakelijke vereisten stelt de Onderwijzer in de persoon, die voor ons zal kunnen voldoen en die ons als Middelaar zal kunnen verlossen en met God verzoenen.

(1) Dat Hij moet zijn gelijk wij, een waar mens, bestaande uit een menselijke ziel en een menselijk lichaam, tezamen verenigd en daarbij ook een rechtvaardig mens, zijnde geheel heilig en volmaakt, zonder enige zonde of zondige verdorvenheid.

(2) Dat Hij nochtans ook moest zijn sterker dan alle schepsels, dat is: waar God, niet een zogenoemd, maar de wezenlijke Allerhoogste en ware God zelf, die boven alles, in der eeuwigheid te prijzen is.

Ziet, deze twee vereisten moesten er noodzakelijk in Hem gevonden worden, die ons als Middelaar van onze zonden zonde verlossen en met God verzoenen en verenigen.

Hij moest waar God en waar en rechtvaardig mens zijn, in enigheid van de persoons; geen ander in hemel of op aarde was bekwaam om dit grote werk onzer zaligheid en verlossing voor ons uit te voeren, zoals de Onderwijzer ons dit in de volgende Zondag nader in het brede zal aantonen en met kracht van goede redenen zal bevestigen.

Ziedaar, mijn toehoorders, dit voorbereidend onderzoek van de Onderwijzers naar een weg of middel van verlossing van de zondaar uit zijn natuurlijke ellendigheid uw aandacht wat nader geopend en verhandeld.

Toont de Onderwijzer hiermede zijn zorg voor van de zondaar eeuwige zaligheid en verlossing, o, wat was het zo wenselijk dat zodanige ernstige zorg en toeleeg om behouden en met God verzoend te worden ook bij ons allen tezamen mocht gevonden worden! Dat elk geestelijke kennis en gevoel van zijn zonden, ellenden en diepe machteloosheid mocht hebben en dat elk mocht zoeken naar een bekwaamen Middelaar en Verlosser om hem te behouden en zalig te maken, maar helaas, de meesten onzer bekommeren zich weinig of niet over dit een nodige ding.

(1) Velen leven daaromtrent geheel gerust en zorgeloos, niet kennende hun ellenden, noch zoekende naar verlossing, maar die al hun kommer, zorg en onrust besteden in de ijdele wereld en in de dingen van dit kort en vergankelijk leven.

(2) Andere hebben, door het gedurig prediken, leren en vermanen dat zij horen, soms nog wel enige lichte beweging of aandoening van de dingen der zaligheid, maar het verkrijgt volstrekt geen vat op hun zielen. Zij worden niet wezenlijk ontrust of bekommerd, maar het gaat en komt zo eens bij vlagen en is spoedig weer gedaan.

(3) Andere zijn van hun verloren staat en diepe rampzaligheid nooit recht en geestelijk ontdekt. Zij menen dat hun zaken wel staan omdat zij in geen openbare goddeloosheid en ijdelheid leven, maar een stipt, zedige en burgerlijke wandel leiden, beeldende zich verkeerd in, dat zij uit die hoofde goede Christenen zijn en dat de Heere Jezus, wie zij geenszins kennen zoals Hij tot zaligheid gekend moet worden, hen, als zij sterven, zal zalig maken.

(4) Er zijn nog andere die menen zichzelf met God te zullen verzoenen en aan Zijn gerechtigheid genoeg te doen met een deel uitwendige plichten en een gedaante van Godzaligheid en blijven daar geheel op rusten, zonder dat zij zich van hun verdoemeniswaardigheid, goddeloosheid en volstreckte onmacht willen laten overtuigen.

(5) Eindelijk zijn er ook andere onder ons, die meer ontdekking en gezicht van hun zonden en ellenden hebben en die wel moeten toestemmen dat zij in een rampzalige staat zijn, waarin zij eeuwig, als zij er in blijven, zullen moeten verloren gaan, die daarover nu en dan ook wel eens zeer ontrust worden, maar die zich nochtans door hun blindheid en verstoktheid van hun geheel verloren staat in zichzelf niet willen laten overtuigen en zich niet willen laten bewegen om hun zaligheid en behoud geheel buiten zichzelf in de Middelaar en Verlosser Christus Jezus te zoeken. Die nog niet dadelijk van hun zonden kunnen of willen scheiden, maar die zich nog blijven ophouden met gedurige nieuwe voornemens, om het dan en zo te beginnen en zo hun zaligheid in eigen kracht en wijsheid uit te werken.

O, wat zijn al deze mensen niet ten hoogste ongelukkig, want zij zijn en blijven onder Gods vloek en toorn en zullen voor zichzelf aan Gods gerechtigheid moeten betalen, omdat zij het niet willen doen door een ander, namelijk door de Heere Jezus, die zij totnogtoe, hebben blijven versmaden en verwerpen.

Ach, dat er door deze onze prediking, die wij heden gedaan hebben, nog eens iemand onder hun de ogen mochten geopend worden, dat hem zijn geheel onmachtige

verloren staat in de zonde eens recht ontdekt en op het hart gebracht mocht worden, dat men hem mocht horen uitroepen: "Het is buiten hoop, ik kan het leven mijner hand niet langer vinden, ik kan Gode mijn schuld niet betalen, ik kan Hem het rantsoen niet geven, want de verlossing mijner ziel is te kostelijk en zal in eeuwigheid ophouden." Ik wens dat God naar Zijn grote barmhartigheid zodanige overtuiging hier onder ons nog eens zal gelieven te werken door zijn Woord en Geest, terwijl ik afbrekende tot u allen zeg met de Zaligmaker: *Wat baat het een mens zo hij de gehele wereld wint en schade lijdt aan zijn ziel, of wat zal een mens geven tot lossing van Zijn ziel? Amen.*

ZONDAG 6. VRAAG 16, 17, 18 en 19.

Tekst: 1 Timotheüs 2: 5, 6.

16. Vraag. Waarom moet Hij een waar en rechtvaardig mens zijn?

Antwoord. ***Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonden betaalde en dat de mens, zelf een zondaar zijnde, niet kon voor andere betalen.***

17. Vraag. Waarom moet hij samen een waar God zijn?

Antwoord. ***Opdat Hij uit kracht van Zijn Godheid de last van de toorns Gods aan zijn mensheid dragen en ons de gerechtigheid en dat leven verwerven en wedergeven mocht.***

18. Vraag. Maar wie is dezelfde Middelaar, die samen een waar God en een waar rechtvaardig mens is?

Antwoord. ***Onze Heere Jezus Christus, die ons van Gode tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en tot een volkomen verlossing geschonken is.***

19. Vraag. Waaruit weet gij dat?

Antwoord. ***Uit het heilig Evangelie wat God zelf eerstelijk in het paradijs geopenbaard heeft en hierna door de heilige Patriarchen en profeten laten verkondigen en door de offeranden en andere ceremoniën der wet laten voorbeelden en ten laatste door zijn eniggeboren Zoon vervuld.***

Het verdient zijn overweging hetgeen wij lezen Exod. 27: 1 en 2. Daar belast God aan Mozes, dat hij zonde maken een altaar voor het brandoffer van Sittimhout en dat hij het met koper zonde overtrekken. De reden waarom de Heere wilde dat Mozes dat houten altaar met koper zonde laten overtrekken, dat is: geheel met koperen platen laten bekleden en beslaan, was niet alleen om dit daardoor te versieren, maar ook om het voor de kracht van het vuur te bewaren. Want omdat daar opdat altaar tot vertering van de brandoffers gedurig grote en sterke vuren moesten gestookt worden, zo moest het om tegen de kracht en hitte van de vuurs bestand te zijn nu noodzakelijk met dik en zwaar koper van rondom beslagen worden. Zoals alles in de Israëlitische Godsdienst schaduwachtig was, zo was het met dit brandaltaar ook, dat verbeelde levendig de Zoon van God, de Heere Christus, de grote en enige Middelaar Gods en van de mensen. Immers zo leert ons de hoog verlichte Apostel Paulus duidelijk, Hebr. 13: 10, waar hij de Heere Jezus beschrijft als een altaar dat de gelovigen hebben, van wat geen macht hebben te eten die de tabernakel dienen.

Moest nu het brandaltaar onder Israël uit tweeërlei stofte bestaan, namelijk uit hout en uit koper, waarmee het hout moest bekleed worden tot sieraad en tegen de kracht en hitte van de vuurs. Dat betekende en schaduwde levendig af de twee naturen in de Heere Christus, zijn menselijke en Goddelijke natuur, wordende de een verbeeld door het hout en de andere door het koper. Want gelijk het hout een zwakke stof was, die niet bestaan kon tegen de kracht en het geweld van het vuur dat op het altaar gestookt werd, zo was het ook met de menselijke natuur van de Middelaar Christus Jezus, die kon ook alleen geenszins bestaan tegen de kracht en hitte van het vuur van Gods toorn, dat op Hem als Middelaar voor de zonden der uitverkorenen moest ontstoken worden.

Nee, dat vuur zonde zijn menselijke natuur geheel verteerd hebben, daarom moest Hij hier nu als het was van rondom ook bedekt en bekleed worden met het sterke en vaste koper van Zijn Godheid, waardoor Hij bekwaam was dat ontstoken vuur van Gods geduchte toorn tegen der uitverkorenen zonden te kunnen verdragen en tegenstaan.

Het zijn dingen geliefden, die ons nader vertoond en verhandeld worden van onze Christelijke Onderwijzer in deze 6e Zondagsafdeling. Want bezig zijnde de weg te openen tot zaligheid en verlossing van de zondaar uit zijn ellendigheid, heeft hij ons in de vorige Zondag aangetoond:

- (1) Hoe er tot deze verlossing van de zondaar uit zijn ellendigheid noodzakelijk vereist werd een genoegdoening aan Gods heilige en wrekende gerechtigheid.
- (2) Hoe de zondaar en tegelijk alle blote schepsels tot deze genoegdoening aan Gods gerechtigheid volstrekt en voor eeuwig onmachtig zijn, omdat daartoe een Middelaar en Verlosser vereist wordt, die beide een waar en rechtvaardig mens en waar God moest zijn in een persoon.

Hierop gaat de Onderwijzer nu in deze Zondag over om ons deze laatste waarheid nader te verklaren en te bevestigen en dat wel volgens deze orde:

- (1) Verhandelt hij nader de nodige vereisten van der zondaren Middelaar en Verlosser, die hij in Vraag 15 slechts uiterlijk terneer gesteld heeft en bevestigt dezelve, Vraag 16 en 17.
- (2) Dan legt hij ons open, Vraag 18, wie deze Middelaar en Verlosser der zondaren is, die zodanige vereisten en bekwaamheden waarlijk bezit, namelijk de Heere Jezus Christus en dan
- (3) Ontdekt hij ons de gronden waaruit wij zeker kunnen weten dat deze en geen ander de was Middelaar en Verlosser van de zondaar is, Vraag 19.

De Heere gelieve ons door het licht van Zijn Heilige Geest al deze waarheden onderscheidenlijk open te leggen en dezelve aan onze zielen te heiligen. Amen.

A. Wat dan nu het eerste stuk betreft, de Onderwijzer had geleerd dat de zondaar, om uit zijn ellendigheid verlost te worden, nodig heeft een Middelaar en Verlosser die voor hem genoeg doe aan de heilige eis van de gerechtigheid Gods en dat die Middelaar om dat uit te voeren noodzakelijk beide deze heerlijke vereisten moet bezitten, die tegelijk in geen bloot schepsel kunnen gevonden worden.

- (1) Dat Hij moest zijn een waar en een rechtvaardig mens.
- (2) Dat Hij ook moest zijn sterker dan alle schepsels, dat is. Waar God. Nu van ieder vereiste handelt de Onderwijzer hier in 't bijzonder en bevestigt die nader, onderzoekende

De reden, waarom de Middelaar en Verlosser moet zijn een waar en rechtvaardig mens. Hiervan geeft de Onderwijzer deze reden: **omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonden betaalde en dat de mens, zelf een zondaar zijnde, niet kon voor andere betalen.**

Zoals van de Onderwijzers vraag tweeledig is, zo is het antwoord ook tweeledig. Het eerste lid van de vraag ziet op de waarheid van de Middelaars menselijke natuur, het andere op haar heiligheid en rechtvaardigheid.

Wat het eerste lid aangaat, de Middelaar en Behouder van de zondaar, die hem uit zijn ellendigheid zal verlossen, moet volgens de Onderwijzer een waar mens zijn, bestaande uit een waar menselijk lichaam en ziel, omdat de rechtvaardigheid Gods

vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd heeft, ook voor de zonden betale. Die tegen God gezondigd en zijn heilige wet overtreden hebben zijn mensen. Deze hebben tegen God gezondigd met ziel en lichaam, zo zij naar die beide aan God als hun Koning en Schepper alle gehoorzaamheid en onderwerping schuldig waren. Hierdoor hebben zij nu Gods vloek en toorn ook naar ziel en lichaam op zich geladen en hebben naar die beide verdiend van God tijdelijk en eeuwig gestraft te worden. Waaruit dan nu klaar blijkt, dat, zal iemand voor deze schuldige zondaars en overtreders aan Gods gerechtigheid kunnen voldoen, hij noodzakelijk een waar mens moet zijn, bezittende de beide delen uit die een mens bestaat, namelijk ziel en lichaam. De reden is, omdat Hij anders voor de mensen, die gezondigd hebben, aan Gods rechtvaardigheid niet kan betalen, want die betaling bestaat, zoals wij laatst gezien hebben, in deze twee onderscheidene stukken:

(1) in het ondergaan en dragen van de toorn, vloek en straf Gods, tijdelijk en eeuwig naar ziel en lichaam.

(2) in Gode daarbij toe te brengen een geheel heilige dienst en volmaakte gehoorzaamheid met ziel en lichaam, volgens het voorschrift van de heilige Wet Gods, zonder enige de minste afwijking of overtreding. Waaruit dan nu immers klaar blijkt, dat de Middelaar en Verlosser, die als Borg deze betaling voor de onmachtige zondaar aan de heilige gerechtigheid Gods doen zal, noodzakelijk een was menselijke ziel en een menselijk lichaam moet bezitten en dus waar mens moet zijn, want dit brengt de natuur van de betaling, die voor de zondigen mens aan Gods gerechtigheid moet geschieden, volstrekt mede, zodat niemand dan die een waar mens is, onze Borg, Middelaar en Verlosser bij God kan zijn.

Hierom wordt ons deze noodzakelijke waarheid ook overal in de Heilige Schrift zeer klaar en krachtig geleerd, zoals in Rom. 5: 19, want gelijk door de ongehoorzaamheid van die een mens velen tot zondaars zijn gesteld geworden, zo zullen ook door de gehoorzaamheid van enen, velen tot rechtvaardigheid gesteld worden. Dat is: van die een mens, Jezus Christus, van die hij tevoren in vers 15 gesproken heeft. En Hebr. 5: 1 leert de Apostel ons, dat alle Hogepriester, die gesteld wordt voor de mensen in de zaken die bij God te doen zijn, uit de mensen wordt genomen en brengt dit dan vervolgens op de grote Hogepriester, de Heere Jezus, over, van wien hij ons ook duidelijk leert, hfd. 2: 17, *dat Hij in alles de broederen moest gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zonde zijn in de dingen die bij God te doen waren om de zonden van de volk te verzoenen.*

Ja, de Apostel leert duidelijk in het vorige 11e vers van dat kap., dat Hij die heiligt, te weten Christus en zij die geheiligd worden, namelijk de gelovigen, allen uit één zijn, zinspelende op de eerstelingen onder het Oude Testament en dat Christus zich om die oorzaak niet schaamt de gelovigen broeders te noemen. Hierom heeft God deze waarheid van des. Middelaars menselijke natuur reeds van den beginne van de wereld de gelovigen laten verkondigen.

Zo stelde Hij hem aan onze eerste voorouders in het Paradijs reeds voor als het zaad der vrouwe, Gen. 3:15. En naderhand heeft God deze waarheid nog al veel klaarder en krachtiger door schaduwen en voorbeelden, alsook door voorzeggingen de gelovigen bekend gemaakt. Hoort vooral maar deze een duidelijke voorzegging, Jes. 7: 14, ziet een maagd zal zwanger worden en zij zal een zoon baren en zijn naam Immanuël heten, die naam zoveel betekent als God met ons of God en mens in een persoon. Zo blijkt dan uit al deze zeer klaar, dat de Middelaar en Verlosser, die voor de onmachtige en schuldige zondaar aan Gods heilige gerechtigheid zal betalen en hem met God weer zal verzoenen en verenigen, noodzakelijk moet zijn een waar mens. En zo is hiermede dan nu het eerste lid van de Onderwijzers voorstel genoeg beantwoord

en gaan wij daarmee nu

B Tot het andere lid over, waarin de Onderwijzer onderzoek doet naar de reden ***waarom de Middelaar en Verlosser van de zondaar niet slechts een waar, maar ook een rechtvaardig mens moest zijn.***

Door een rechtvaardig mens moeten wij eigenlijk verstaan een heilig en onzondig mens, in wien noch aangeboren noch werkelijke zonde plaats heeft, maar die in zijn natuur geheel onnozel, onbevlekt en rechtvaardig is, staande in de nauwste vereniging en gelijkvormigheid met God, zoals onze eerste voorouders zodanige heilige en rechtvaardige mensen waren voor de val. Nu, zulk een rechtvaardig en heilig mens moet de Middelaar ook zijn, die voor de onmachtige zondaar aan Gods heilige gerechtigheid zal kunnen betalen en de zondaar daardoor uit zijn ellendigheid verlossen.

De reden is volgens de Onderwijzer, omdat de mens zelf een zondaar zijnde, niet kon voor andere betalen. Deze reden is eenvoudig, klaar en krachtig, want die voor onmachtige zondaren aan Gods heilige gerechtigheid betalen en genoeg doen zal, moet zoals in de vorige Zondag genoeg door ons betoogd is, niet alleen Gods vloek, toorn en straf tijdelijk en eeuwig voor de zonde dragen, maar ook Gode een geheel volmaakte dienst en heilige gehoorzaamheid naar het voorschrift van Zijn Wet toebrengen en bewijzen zonder enige de allerminste afwijking of overtreding. Nu, wie zal God zo geheel heilig en volmaakt kunnen dienen en gehoorzamen dan Hij, die in Zijn natuur geheel heilig en rechtvaardig is?

Want, zo iemand een zondaar is, zo kan hij deze schuld van volmaakte gehoorzaamheid Gode, noch voor zichzelf, noch voor andere, in alle eeuwigheid betalen; bijgevolg blijkt hieruit dan nu middag klaar, dat de Middelaar, die voor ons, onmachtige zondaren, de schuld van een geheel volmaakte gehoorzaamheid aan de gerechtigheid Gods zal kunnen voldoen en betalen, ook noodzakelijk niet alleen een waar, maar ook een heilig en rechtvaardig mens moet zijn. Een waarheid die ons ook weer in de Heilige Schrift zeer klaar en duidelijk geleerd wordt, als: Hebr. 7: 26, want zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren en hoger dan de hemelen geworden; 1 Petrus 3: 18 wordt van deze Middelaar getuigd, dat Hij rechtvaardig moest lijden voor ons onrechtvaardigen; 2 Cor. 5: 21, want Dien, die geen zonden gekend heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. Hoort Hem ook zelf van deze Zijn heiligheid en rechtvaardigheid spreken, Psalm 40: 9, waar, hij tot God zijn Hemelse Vader zegt: Ik heb lust, o mijn God! om Uw welbehagen te doen en uw Wet is in het midden mijns ingewands. Opdat wij nu niet aanhalen hoe God onder het Oude Testament deze Middelaar al weer door veel voorbeelden en voorzeggingen als zodanig aan de gelovigen heeft laten verkondigen en bekend maken.

En zo is hiermee dan nu ook het andere lid van de Onderwijzers voorstel beantwoord en zo het gehele voorstel bevestigd, dat namelijk de Middelaar, die voor ons onmachtige zondaren aan Gods heilige gerechtigheid zal kunnen betalen en ons uit onze ellendigheid verlossen, noodzakelijk moet zijn beide een waar en een rechtvaardig mens, wat de eerste vereiste hoedanigheid was die de Onderwijzer vraag 15 leerde, dat in onze Middelaar en Verlosser noodzakelijk moest gevonden worden.

Maar deze een vereiste was op zichzelf geenszins genoeg! Nee, al was iemand al schoon een waar en rechtvaardig mens, zo zonde hij nochtans voor ons, strafschuldige, goddeloze en onmachtige zondaars, geenszins aan Gods heilige gerechtigheid kunnen betalen, noch ons met God verzoenen en verenigen. Maar Hij

moest bovendien nog een andere hoedanigheid bezitten, zonde Hij tot een zo groot werk bekwaam kunnen zijn.

Hij moest, volgens hetgeen de Onderwijzer vraag 15 geleerd heeft, ook noodzakelijk sterker zijn dan alle schepsels, dat is: wáárachtig God.

En naar de reden van deze noodzakelijke vereisten in onze Middelaar en Verlosser doet de Onderwijzer hier nu mede onderzoek vraag 17, waar hij vraagt: Waarom moet Hij samen waar God zijn? en wijst ons de reden hiervan zo aan: Opdat Hij uit kracht van Zijn Godheid de last van de toorns Gods aan Zijn mensheid dragen en ons de gerechtigheid en dat leven verwerven en wedergeven mocht.

Twee redenen geeft de Onderwijzer hier waarom onze Middelaar en Verlosser benevens Zijn ware en rechtvaardige menselijke natuur, ook de Goddelijke natuur moest bezitten.

Opdat Hij uit kracht van Zijn Godheid de last van de toorns Gods aan Zijn mensheid dragen en ons de gerechtigheid en dat leven verwerven en wedergeven mocht. Van de toorn Gods hebben wij Zondag 4 gehandeld, wanneer wij beschouwden hoe God Zich verschrikkelijke vertoornt, beide over de aangeboren en werkelijke zonden en die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen wil. Toen zagen wij hoe alle mensen wegens hun zonden van nature onder die toorn van God liggen en kinderen van de toorns zijn, verplicht om die toorn eeuwig te dragen.

Nu zullen wij onmachtige zondaars van die vreselijke toorn Gods en van haar gevolgen, zijnde alle tijdelijke en eeuwige straffen, immer kunnen verlost worden, zo moet onze Middelaar hier dan komen in onze plaats en ondergaan en dragen die gehele toorn Gods voor ons. Hij moet om onze overtredingen verwond en om onze ongerechtigheden verbrijzeld worden, de straf die ons de vrede aanbrengt moet op Hem zijn en door Zijn striemen moet ons genezing geworden, Jes. 53:5 en die straf en toorn Gods moet de Middelaar en Verlosser nu voor ons dragen, volgens de Onderwijzer aan Zijn mensheid, dat is: in Zijn menselijke ziel en lichaam, omdat de menselijke natuur die gezondigd heeft, ook voor de zonden moet betalen, zoals wij gezien hebben.

Maar hoe zou nu de Middelaar zo Gods toorn voor ons kunnen dragen zo Hij maar alleen een bloot mens was? want dan was Hij niet meer dan een eindig schepsel, wat niet meer bezit dan eindige krachten en bekwaamheden, daar integendeel Gods toorn een oneindige last is, van die wij moeten uitroepen met Mozes Ps. 90: 11, wie kent de sterkte van Gods toorn?

Hierom heeft de Onderwijzer ons geleerd, Vraag 14, dat geen bloot schepsel voor ons betalen kan, omdat geen bloot schepsel de last van de eeuwige toorns Gods tegen de zonde kan dragen en andere schepsels daarvan verlossen. Hieruit blijkt dan nu klaar dat, zal de Middelaar Gods oneindige en eeuwige toorn, die wij door onze zonden op ons geladen hebben, voor ons aan Zijn mensheid kunnen dragen, dat hij dat dan noodzakelijk moet doen, volgens de Onderwijzer, uit kracht van Zijn Godheid, dat is: dat Hij daartoe een Goddelijke kracht en oneindige almacht moet bezitten, evenredig aan de oneindige last van de toorn Gods, die Hij voor ons moet dragen.

Maar zal hij zodanige Goddelijke kracht en oneindige almacht kunnen bezitten, zo moet hij dan ook noodzakelijk de ware, oneindige en almachtige God zelf zijn, omdat God zijn eer en Goddelijke deugden aan geen ander kan geven, maar die alleen voor zichzelf moet blijven behouder om te kunnen zeggen: *Ik ben God en niemand meer*, Jes. 44: 22. En zo blijkt dan nu hieruit klaar en noodzakelijk, dat onze Middelaar en Verlosser ook moet zijn waarachtig God.

B. Hierbij voegt de Onderwijzer nu nog een andere reden van de noodzakelijkheid van

de Middelaars Godheid opdat hij ons de gerechtigheid en dat leven verwerven en wedergeven mocht. Van beide zijn wij door de zonden geheel en voor eeuwig ontbloot. Wij en alle mensen zijn hier geheel arm en naakt voor. God en liggen dood in de zonden en al onze ongerechtigheden zijn als een wegwerpelij klee d, zodat wij voor God geenszins kunnen bestaan. Nu moeten wij derhalve een Middelaar en Verlosser hebben die ons de verlorene gerechtigheid en het leven verwerft en wedergeeft.

(1) Moet hij het ons beide verwerven door namelijk de gehele Wet Gods voor ons volmaakt in en uitwendig te voldoen en daardoor het eeuwige leven voor ons te verdienen volgens de belofte der wet: de mens die deze dingen doet, zal door dezelve leven, maar indien nu de Middelaar slechts een bloot mens was, hoe zonde hij ons en al zijn gelovigen dan zo de gerechtigheid en het leven kunnen verdienen, of verwerven? Hij mocht dan voor zichzelf de heilige Wet Gods volmaakt kunnen onderhouden, maar Hij zou dat geenszins kunnen doen voor ons en de gehele uitverkorene wereld die Hij wilde verlossen, want hiertoe wordt vereist, dat de Middelaar alleen zoveel dienst en heilige gehoorzaamheid Gode toebreng e als de gehele uitverkoren wereld schuldig is, teneinde zij allen tezamen mogen worden rechtvaardigheid Gods in Hem. Zal nu de Middelaar dat kunnen doen, zo moet Hij noodzakelijk weer van een oneindige kracht en waardigheid voorzien zijn, waardoor Hij de gerechtigheid en het eeuwige leven voor al zijn gelovigen kan verwerven en van hun aller gehoorzaamheid aan God betalen, bijgevolg moet hij dan noodzakelijk de ware en oneindige God zijn, opdat Hij hun allen in zich heilige en zalige en voor allen tot God ga om te zeggen: *verlos dezen, dat zij in het verderf niet nederdalen! Ik heb de verzoening gevonden.*

(2) Maar dit was het nog niet al. De Middelaar moest niet slechts de gerechtigheid en het leven zo door zijn gehoorzaamheid voor ons verwerven, maar Hij moet ons dezelve daarenboven volgens de Onderwijzer ook wedergeven door ons Zijn gerechtigheid dadelijk toe te passen en ons het leven, wat Hij voor ons verworven heeft, dadelijk deelachtig te maken, waartoe dan in Hem vereist wordt, dat Hij moet bezitten een Goddelijke en Almachtige Geest, door welks kracht Hij zijn uitverkorenen kan komen innemen, verlichten en zo bewerken, dat zij in gehoorzaamheid des geloofs zich geheel aan hem onderwerpen, verloochenende zichzelf en grijpende zijn sterkte en gerechtigheid aan en wordende zo in en door Hem levendig gemaakt, daar zij dood waren door de misdaden en de zonden, Ef. 2: 1. Hij moet hun allen

- (1) Van het geweld van de Satan verlossen;
- (2) Door ware boete voor God vernederen en van alles ontbloten;
- (3) Door een oprecht geloof met zich verenigen;
- (4) Van de schuld der zonde, enz. verlossen en in de vrede en verzoening brengen en hun die dadelijk doen genieten;
- (5) Heiligen en wederbaren, enz.;
- (6) Krachtig bewaren en beschermen;
- (7) Door Zijn Geest en voorzienigheid regeren;
- (8) Hen, als de wortel en het hoofd dragen, onderhouden, bevestigen, enz.;
- (9) En eindelijk volkomen zaligen en verheerlijken in de dood en in de opstanding, enz.

Moet de Middelaar, die dit alles zal kunnen doen, dan niet God de Almachtige zelf zijn? Wanneer nu de Middelaar geen waar God, slechts een bloot mens was, zo zou hij immers Zijn uitverkorenen de gerechtigheid en het leven, die hij voor hun verworven

heeft, geenszins zo kunnen wedergeven. Hij zonde geenszins zodanige heerschappij over hun zielen kunnen voeren, van die door het geloof geheel te veranderen, met zich te verenigen en uit de dood der zonde op te wekken en levendig te maken. Derhalve blijkt het ook hieruit weer middagklaar, dat onze Middelaar en Verlosser ook de ware en allerhoogste God moet zijn. Zoals Hij ons in de Heilige Schrift dan ook overal als zodanig wordt voorgesteld, als: Jes. 44: 22, waar Hij zelf zo tot de zondaars spreekt: wendt u naar Mij toe en wordt behouden, want Ik ben God en niemand meer. En in Jer. 33:6 wordt Hij genoemd *Jehovah, onze gerechtigheid*.

Alzo heeft de Onderwijzer dan nu klaar aangetoond en bewezen hetgeen hij in Vraag 15 slechts uiterlijk had ter neer gesteld, dat namelijk Hij, die voor ons als Borg en Middelaar aan Gods gerechtigheid zal kunnen voldoen en ons uit onze ellendigheid verlossen, niet alleen een waar en rechtvaardig mens, maar ook de ware God moet zijn en dat tezamen in enigheid van Persoon.

B. Tot dusver de zaak in het al algemeen en bij wijze van voorbereiding verhandeld hebbende, zo gaat de Onderwijzer hierop nu verder over om naar die Middelaar en Verlosser in het bijzonder onderzoek te doen, vragende Vraag 18, maar wie is dezelve Middelaar die tezamen een waar God en een waar rechtvaardig mens is? Hieraan let ons en alle mensen ten hoogste gelegen, dat wij rechte en grondige kennis aan de Persoon dezes dierbare Middelaars en Verlossers hebben en niet alleen weten of er waarlijk zodanig een Middelaar en Verlosser is, maar ook wie Hij is, teneinde wij door de genade van de Heilige Geest in Hem geloven en op Hem ons vertrouwen mogen stellen. Hierom onderwijst de Onderwijzer hier nu, dat deze Middelaar geen ander is, dan onze Heere Jezus Christus, enz. Twee dingen komen ons hier ter beschouwing voor:

- (1) De aanwijzing van de Persoon van de Middelaars en dan
- (2) Een nadere beschrijving van zijn persoon.

De aanwijzing van de Persoon van de grote Middelaars en Verlossers betreffende, de Onderwijzer zegt dat het is: onze Heere Jezus Christus. Deze waarheid is in de letter aan allen bekend en zal van niemand met opzet worden tegengesproken. De duivel zelf zal er zijn toestemming aan geven en deze openlijke belijdenis van zijn geloof doen: Gij Jezus, Nazarener! Zijt Gij gekomen om ons te verderven? Ik ken U, wie Gij zijt, namelijk de Heilige Gods, Markus 1: 24.

Derhalve is het niet nodig, dat wij ons hier inlaten om deze waarheid in de letter nader te bewijzen. Alleen zonde er wel iets naders dienen gezegd te worden van deze hoogwaardig en gezegend Persoon. Maar de Onderwijzer zal in het vervolg breedvoerig over Hem handelen uit de Apostolische Geloofsbelijdenis van de 10^e tot de 19^e Zondag ingesloten en ons onder andere dan ook verklaren, waarom hij Jezus en Christus en der gelovigen Heere is en zo genoemd wordt, zodat wij dan nu tegenwoordig dit alles maar zonder verdere verklaring voorbijgaan.

Alleen moeten wij kort overwegen, de nadere beschrijving die ons hier van de Heere Jezus Christus gezegende Persoon gedaan wordt, namelijk: ***dat Hij ons van Gode tot wijsheid, gerechtigheid, enz. geschonken is.***

De Onderwijzer die deze zijn Catechismus geheel uit de Heilige Schrift en meest uit haar eigen woorden heeft samen gesteld, heeft ook deze beschrijving van de Middelaar Jezus uit de Heilige Schrift genomen, want gij kunt dezelve vinden 1 Cor. 1: 3, waar de Apostel tot de gelovigen zegt: *maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van Gode, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing.* Paulus ziet hier op alle drie de Middelaarsambten van de Heere Jezus, hoe de Vader

Hem de gelovigen heeft gegeven tot een profeet, Priester en Koning, die drie ambten noodzakelijk in de Heere Jezus als Middelaar moeten zijn, opdat Hij ons, zondaars, verlossen en tot God brengen zal.

(1) Heeft de Vader Hem ons geschonken tot wijsheid, opdat Hij ons blinde zondaren als profeet door zijn Heilige Geest zonde leren en onderrichten, want in Hem zijn alle schatten van wijsheid en van kennis verborgen, Coll. 2: 3. Nu deze schatten van geestelijke wijsheid deelt Hij al zijn gelovigen mede, hun gevende Zijn Woord en de Heilige Geest en daardoor hun blinde ogen openende en hun duister verstand bij aanvang en bij voortgang verlichtende, zodat de gelovigen hier dan meer en meer in hun diepe ellende en onmacht aan zichzelf ontdekt en met de kennis Gods en van Zijn heilige waarheid bestraald worden.

Zie, zo schenkt God hier dan zijn Zoon de Heere Jezus Christus, de blinde zondaren tot wijsheid en tot een allerhoogste leraar en profeet, schijnende door die zo'n der gerechtigheid in aller gelovigen harten, om hun te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus, 2 Cor. 4:6.

(2) Maar niet alleen schenkt Hij hun deze Middelaar, zijn Zoon, zo tot wijsheid, maar Hij geeft Hem de gelovige zondaren ook tot rechtvaardigheid of tot een getrouw en grote Hoge priester, om namelijk niet alleen voor hun volkomen te betalen aan zijn heilige gerechtigheid, dragende de straf van hun zonden en gehoorzamende God in hun plaats, maar om hun deze zijn verdiensten of lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid ook toe te passen en deelachtig te maken door het geloof, zodat zij hier dan om niet gerechtvaardigd worden uit Zijn genade door de verlossing die in Christus Jezus is, Rom. 3: 24, zoals de Onderwijzer dit stuk opzettelijk zal verhandelen Zondag 23 en 24.

(3) Boven dit schenkt God Zijn Zoon Jezus Christus de gelovigen ook tot heiligmaking, om hun namelijk mede door zijn Heilige Geest te heiligen, te wederbaren, te bekeren en hun aard en natuur inwendig hoe langer hoe meer te vernieuwen, te veranderen en den Beelde Gods gelijkvormig te maken, want hiertoe heeft de Heere Jezus zichzelf voor Zijn gelovigen gegeven, opdat Hij hun zonde verlossen van alle ongerechtigheid en zichzelf een eigen volk zonde reinigen ijverig in goede werken, Tit. 2: 14.

(4) Eindelijk heeft God Hem ook geschonken tot verlossing, om, namelijk de gelovigen ten volle te verlossen van alle hun ellendigheid bij aanvang in de wedergeboorte en bekering, bij voortgang door de gedurige heiliging van de geloofs en van de Heilige Geest en bij volmaking door de heerlijkmaking van ziel en lichaam, zoals Hij daarom vooral in de Heilige Schrift der gelovigen Heiland, zaligmaker en Verlosser genoemd wordt.

Ziet, om dit hele werk der zaligheid zo aan arme, blinde, naakte, vloek en doemwaardige zondaren te doen, heeft God zijn Zoon Jezus Christus hun geschonken. Zodat de Heere Jezus dus een vrij genadegeschenk van God de Vader is, dat Hij de zondaren uit oneindige liefde en onbegrijpelijke goedertierenheid aanbiedt en geeft, waarom Christus dan ook de gave Gods genoemd wordt, Joh. 4: 10, zodat een ieder die de Heere Jezus benodigd heeft en Hem wil hebben tot zijn profeet, Priester en Koning, hem dan vrij mag aannemen en voor zichzelf omhelzen, want de Vader biedt Hem allen aan en schenkt Hem ons om niet uit enkele liefde en genade. En deze Heere Jezus Christus is nu die grote en gezegende Middelaar, die tezamen waar God en waar

en rechtvaardig mens is en dus ten volle algoezaam, bekwaam en geheiligd om allen te worden een oorzaak van eeuwige zaligheid, Hebr. 5: 9. Hem heeft God door Zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker om Israël te geven bekering en vergeving der zonden, Hand. 5: 31.

C. En dit is nu het stuk dat de Onderwijzer ons nader ontdekt en openlegt, Vraag 19, waar hij onderzoek doet, waaruit men deze waarheid zeker weet, dat de Heere Jezus Christus deze algoeazame Middelaar en Zaligmaker van de zondaar is, namelijk: ***uit het het Evangelie, wat God zelf eerstelijk in het Paradijs geopenbaard heeft en hierna door de heilige Patriarchen en profeten laten verkondigen en door de offeranden en andere ceremoniën der wet laten voorbeelden en ten laatste door zijn eniggeboren Zoon vervuld.***

Door het heilig Evangelie, dat heilig genoemd wordt omdat het zijn oorsprong heeft van een heilig God, heilige waarheden bevat en dient om zondaren te heiligen, moeten wij niet anders verstaan dan het eeuwig voornemen en de aanbiddelijke raad Gods en genade, om goddeloze, vloekwaardige en onmachtige zondaren om niet te behouden en te zaligen in en door de gekruiste Middelaar Jezus Christus, tot prijs der heerlijkheid van Zijn genade.

Dit heilig Evangelie, waardoor God nu zo in Christus de wereld met zichzelf is verzoenende, haar zonden haar niet toerekenende, zonde nooit tot kennis van ons, zondige mensen, gekomen zijn, wanneer God dit slechts in zijn hart had willen besloten houden, Maar omdat daaraan de mens ten hoogste gelegen was, dat zalig Evangelie te kennen om het te kunnen omhelzen, zo heeft God dat nu ook zelf de mens verkondigd en heeft dat volgens de Onderwijzer eerstelijk in het Paradijs geopenbaard, zoals gezien kan worden uit de eerste moederbelofte van het vrouwenzaad, Gen. 3:15.

Maar het is bij die eerste openbaring of moederbelofte niet gebleven, maar God heeft dit zijn heilig Evangelie, volgens de Onderwijzer, hierna door de heilige Patriarchen en profeten ook laten verkondigen. Want dit leert ons de Apostel Paulus, Hebr. 1: 1, waar hij schrijft dat God voortijds veelmaal en op velerlei wijze tot de vaders gesproken heeft door de profeten. Waaruit al die Evangelische voorzeggingen en openbaringen van de Middelaar Christus en zijn Koninkrijk zijn voortgekomen, die wij in de Profetische Schriften van het Oude Testament zeer overvloedig vinden en van die de Messias zelf zo getuigt, Psalm 40: 8: *in de rol des boeks is van mij geschreven*. Verder heeft God, zoals de Onderwijzer leert, dit dierbaar Evangelie van de zaligheid van de zondaar in Christus ook door de offeranden en andere ceremoniën der wet laten voorbeelden.

De gehele uiterlijke Godsdienst van het Oude Testament bestond, zoals wij weten in de offeranden en andere ceremoniën, die allen tezamen heldere schaduwen en voorbeelden waren van het Evangelie der zaligheid of het geestelijk Koninkrijk van de Heere Jezus, in en over de gelovigen, bijzonder onder het Nieuwe Testament. Want zo leert Paulus, Hebr. 10: 1, dat de wet een schaduw had der toekomstige goederen en niet het beeld zelf der zaken was en Rom. 10: 4 getuigt hij dat Christus het einde der wet is tot rechtvaardigheid, een iegelijk die gelooft, wat beide op de ceremoniële wet van het Oude Testament en op de eeuwigdurende wet der zeden ziet, omdat Christus in zijn Evangelie van beide het einde of doelwit is, zodat de wet de gelovigen een tuchtmeester is tot Christus, Gal. 3: 24.

Maar ook hierbij is de openbaring van het Evangelie der zaligheid niet gebleven. Nee, maar God dit zo tevoren de vaders, dit sloofden, hebbende laten verkondigen, heeft

hetzelfde, volgens de Onderwijzer, ten laatste door zijn eengeboren Zoon vervuld, toen Hij Christus, zijn Zoon, in de volheid van de tijd in de wereld zond, om het werk van der uitverkorenen zaligheid lijdelijk en dadelijk uitte voeren en zo tot een Vorst, Koning en Heiland van Zijn volk verhoogd te worden.

Hieruit nu, uit dat heilig en dierbaar Evangelie, dat God zo zelf aan de wereld heeft geopenbaard en op Zijn tijd dadelijk vervuld, weten de gelovigen nu zeker, volgens de Onderwijzer, dat de Heere Jezus Christus de ware Middelaar en Verlosser is, tot Wie zich alle einden der aarde moeten wenden om behouden te worden.

En zo is hiermee dan nu van de Onderwijzer de Middelaar aangewezen en ontdekt, die bekwaam en algenoegzaam is om voor ons, schuldige en onmachtige zondaars, aan Gods gerechtigheid te voldoen en ons te verlossen uit al onze ellendigheid, in die wij door onze zonden als in een grondeloze poel zijn neer gezonken. Maar de blote kennis, dát er zodanig een Middelaar en Verlosser voor ons is, zonde ons niet kunnen helpen, indien wij niet waarlijk onszelf tot Hem en tot Zijn verlossing kwamen te wenden en ons als onmachtige zondaars ter zaligheid geheel aan Hem kwamen over te geven en zo was gemeenschap en vereniging met Hem verkrijgen door het geloof, zoals de Onderwijzer deze grote waarheid daarom nu ook in de volgende Zondag opzettelijk gaat verhandelen.

Wat nu onszelf betreft, de vrucht van dit aan ons gepredikte woord zonde hierin bestaan, indien ieder onzer recht belang mocht stellen in zijn aandeel en gemeenschap aan de Middelaar Christus Jezus, van wie wij gepredikt hebben, recht te onderzoeken en vast te maken, op goede en wezenlijke gronden van heilige bevinding van de Geest, volgens het Woord Gods. Wij hebben allen deze Middelaar en Verlosser nodig, zullen wij behouden, met God verzoend en uit onze ellendigheid, tijdelijk en eeuwig kunnen verlost worden. En Hij wordt ons allen in de aanbieding en voorstelling van de heilig Evangelie, *van God geschonken tot wijsheid*, enz.

Wij worden allen door het Evangelie als arme, blinde, naakte, doemwaardige en onmachtige zondaars tot Hem geroepen en genodigd. En het is het gebod en de raad Gods, dat wij tot Hem zullen komen en Hem als een vrij genadegeschenk van Gods eeuwige en oneindige liefde zullen aannemen en dat wij ons door Hem weer met God zullen laten verzoenen.

Nu, alle degenen onder ons, die dat nog niet gedaan hebben, die nog niet in waarheid en met hun hele hart in de Middelaar Christus Jezus geloven, maar die nog buiten Zijn gemeenschap leven in zichzelf, die worden van ons, als dienaren Gods, ernstig vermaand en gebeden, dat zij toch in hun ongehoorzaamheid en ongelovigheid niet verder willen voortgaan en sluiten zichzelf voor eeuwig buiten de zaligheid en verlossing die daar is in Christus Jezus, maar dat zij toch eens willen ontwaken uit de slaap van hun zorgeloosheid en vleselijke gerustheid en opstaan uit de dood der zonde, opdat Christus over hun moge lichten.

O, wij zijn van God gezonden om Christus Jezus hier onder ulieden te prediken en ulieden de zaligheid en verzoening met God in en door Hem te verkondigen. Wij zijn de getuigen en de gezanten van onze Heere Jezus Christus, om Hem door het woord der prediking alle zondaren voor te dragen en aan te bieden tot een Middelaar en Verlosser, tot een profeet om hem te leren, tot een Hogepriester om al hun zonden bij God te verzoenen en tot een Koning om hun te heiligen en te bekeren.

Ach mensen! Wie of hoedanige gij ook zijn moogt, veracht en verwerpt toch dit heerlijke geschenk van Gods vrije genade niet langer! Maar erkent toch eens uw geestelijke armoede, blindheid, naaktheid en doemwaardige machteloosheid! O, wordt

er toch eens met ernst over verlegen en verslagen en gaat toch eens uit uzelf als uit een grondeloze kuil van eeuwige rampzaligheid en ellende en opent uw harten toch eens voor de grote en algenoegzame Middelaar Christus Jezus en laat u van Hem uit enkele vrije genade behouden en verlossen.

En gij gelovigen in onze Heere Jezus Christus, wordt gij toch met deze uw Heiland en met Zijn zaligheid en genade nauwer en inniger in de geest uws gemoeds verenigd! Blijft in Hem! En gebruikt Hem dagelijks tot wijsheid, enz. En wast zo op in de genade en in de kennis van onze Heere Jezus Christus. Hem zij de heerlijkheid, beide nu en in alle eeuwigheid! Amen.

2. LEERREDE OVER DE 7de ZONDAG VAN DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS.

Tekst:

Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn Eniggeboren Zoon in de wereld heeft gezonden, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwig leven hebbe. Johannes 3: 16.

20. Vraag. ***Worden dan alle mensen weer door Christus zalig, zo zij door Adam zijn verdoemd geworden?***

Antwoord. Neen zij, maar alleen degenen die Hem door een oprecht geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.

21. Vraag. ***Wat is een oprecht geloof?***

Antwoord. Een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten of kennis waardoor ik het al voor waarachtig houde dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een zeker vertrouwen hetwelk de Heilige Geest door dat Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is uit loutere genade, alleen om de verdiensten van Christus' wil.

22. Vraag. ***Wat is dan een Christen nodig te geloven?***

Antwoord. Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, die ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een somma leren.

23. Vraag. ***Hoe luiden die Artikelen?***

Antwoord. Ik geloof in God de Vader, de Almachtige Schepper van de hemel en der aarde.

En in Jezus Christus Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere; die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de Maagd Maria, die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven, nedergedaald ter hel, ten derden dage weer opgestaan van de doden, opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des Almachtigen Vader, vanwaar Hij komen zal te oordelen de levenden en de doden.

Ik geloof in de Heilige Geest.

Ik geloof een heilige algemene Christelijke kerk, gemeenschap der Heiligen, vergeving der zonden, wederopstanding des vleses en een eeuwig leven.

Wij vinden onder de ceremoniële wetten aan Israël ook een gebod van de Heere betreffende het zondoffer, Lev. 6: 26 en 27: *dat alleen de Priester, die het voor de zonde offerde, mocht eten in de Heilige plaats. En dat niemand, die onheilig was, haar vlees mocht aanraken.* Hieronder nu werden de Goddelijke verborgenheden van de weg der eeuwige zaligheid, aan het volk Israël klaar geopenbaard.

(1). Dat zondoffer verbeeldde de Heere Jezus Christus, onze grote en gezegende Zaligmaker. Die eenmaal in de volheid van de tijds voor de zonden van Zijn uitverkorenen aan het hout van de kruises zou geofferd worden, om voor eeuwig die zou uit te wissen, weg te nemen en te verzoenen, gelijk dit nu reeds geschied is: want Christus heeft ook eens voor de zonde geleden, hij de rechtvaardige voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen, die wel is gedood in het vlees, maar levendig gemaakt door de Geest.

(2). Dat nu geen onheiligen van het vlees dezes zondoffer mochten eten, ja, dat zelfs

niet mochten aanraken, betekende, dat geen ongelovige of onheilige, die in hun zonde en ongeloof voortgaan te leven, aan de Heere Jezus en Zijn offerande, tot hun behoud enig deel kunnen hebben.

(3). Dat alleen de geheiligde Priesters, die dat zondoffer voor de zonde offerden, haar vlees mochten aanraken en dit in de Heilige plaats mochten eten. Dit gaf te kennen, dat alleen de ware uitverkorenen, dit uitverkoren geslacht, dit koninklijk Priesterdom, dit heilig en verkregen volk, 1 Petrus 2: 9, waarlijk deel en gemeenschap hebben, door een oprecht geloof aan de Heere Jezus en aan Zijn zoenofferande en met Zijn genade, zijn vlees en bloed, door de werking van de Heilige Geest, aan hun harten gespijsd en gelaafd worden, tot hun eeuwige zaligheid en behoud.

Wij zullen deze zaak hier niet verder uiteenzetten, want van deze hoogst gewichtige Goddelijke waarheid van het geloof is het, dat de onderwijzer in deze Zondag gaat handelen. Hij gaat ons aantonen, nadat hij in de vorige Zondag van de Middelaar Gods en van de mensen, van onze gezegende Heere en Zaligmaker Jezus Christus, die ons van Gode tot wijsheid en zaligheid geschonken is, gehandeld heeft, hoe niet alle mensen uit hun rampzalige zonden staat door Hem weer verlost en gezaligd worden. Maar alleen de ware boetvaardigen, die met verzaking van alles, tot die grote Middelaar Christus Jezus hun toevlucht nemen en op Hem en Zijn offerande aan het kruis al hun vertrouwen stellen. En dan gaat hij dat geloof zelf, wat de arme uitverkoren zondaar alleen deel aan Christus en aan Zijn Goddelijke zoenofferande geeft, nader openleggen en beschrijven.

Dit zijn dan zeker zaken en waarheden van het grootste gewicht, van welker rechte kennis onze eeuwige zaligheid afhangt. O, dat wij allen dat gewicht recht begrepen, door de genade van de Heilige Geest! En dat wij met onze harten recht nederig, ootmoedig en begerig mochten verlangen, om de waarheid Gods, die ons alleen kan behouden en zalig maken, uit Zijn heilig Woord te leren. *Hiertoe schenke de Heere ons Zijn Goddelijke genade, opdat wij onze eigen wijsheid in deze mogen verzaken; alle vooroordelen tegen Zijn Goddelijke waarheid geheel mogen afleggen. En dat wij de Heilige verborgenheden Zijns Koninkrijks als een kind mogen ontvangen!*

Drie onderscheiden zaken verhandelt de Christelijke onderwijzer in deze Zondag:

1°. Toont hij aan, vraag 20, wie degenen zijn, die door de Heere Jezus Christus, de enige Middelaar Gods en van de mensen, waarlijk uit hun rampzalige zondestaat weer verlost en behouden worden, namelijk: alle ware gelovigen.

2°. Dan gaat hij, vraag 21, nader handelen van de rechte aard en natuur van het ware geloof, dat ons alleen deel aan Christus en aan de eeuwige zaligheid geeft.

3°. En dan stelt hij ons eindelijk, vraag 22 en 23, de voorwerpen van het geloof voor ogen, zijnde al die Heilige Goddelijke waarheden, welke ieder Christen, door de genade van de Heilige Geest, recht te kennen en te geloven nodig heeft.

A. Wat dan de eerste zaak aangaat, deze stelt de onderwijzer ons zo voor: *Worden dan alle mensen weer door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn veroordeeld geworden?* Hoe alle mensen inderdaad en in waarheid door Adam zijn veroordeeld geworden en door zijn en hun eigen zonden, onder de vloek en toorn Gods gekomen zijn en alzo nu midden in de eeuwige dood en veroordelen liggen, zonder enige hoop op verlossing door zichzelf of door enig schepsel in hemel of op aarde, heeft de onderwijzer ons tevoren klaar opgelegd en behandeld uit de Heilige Schrift. Daarop heeft hij ons toen verder voor ogen gesteld, hoe God in Zijn ondoorgrondelijke genade en

barmhartigheid ons, arme zondaren, tot onze troost en eeuwige behoud, zijn eigen Zoon Jezus Christus heeft geschonken, tot een Zaligmaker en Verlosser, in de belofte van het Heilig Evangelie. Maar dit zo zijnde en dat ons uit het Heilige Evangelie geopenbaard zijnde, dat God alom onder ons laat verkondigen, is er nu niets gereder voor het verdorven verstand van de mensen, dat door de zonde geheel verduisterd is en door de satan meer en meer verblind wordt, dan op een verkeerde wijze, in die letterlijke verkondiging van het Heilig Evangelie, zo zorgeloos te gaan rusten. En het voor genoeg ter zaligheid te houden, dat hij met zijn verstand die waarheid van het Evangelie zo letterlijk begrepen heeft en dat hij die daarom ook al recht gelooft en alzo nu zeker zijn eeuwige zaligheid en behoud door Christus, uit vrije genade zal bekomen. Dit is de droevige en rampzalige toestand van de meeste onzer gereformeerde mondbelijders. Daarop wagen zij hun onsterfelijke zielen en gaan de eeuwigheid in met een uiterlijke inbeelding huns geestes en met een zorgeloze geruststelling, dat Christus hun Zaligmaker is en dat zij zeker door Hem zullen behouden en zalig worden.

En de meesten helaas, worden hun jammerlijke dwaling en verschrikkelijk zielsbedrog niet gewaar voordat zij in de hel liggen en het voor hen eeuwig onmogelijk is, de zaak weer te herstellen. En alzo is datzelfde Goddelijk Evangelie, dat de ware gelovigen een kracht Gods tot zaligheid en een reuk des levens ten leven is, dezen een reuk des doods ten eeuwige dode en ter verdoemenis, 2 Cor. 2: 16; omdat zij dit niet met een waar, levendig en boetvaardig geloof, maar alleen met een dood, ingebeeld geloof hebben gehoord en aangenomen. En het hun alzo een stuk geweest is, waarin zij door de duivel zijn gevangen gehouden tot hun eeuwig verderf.

Wat is er dan noodzakelijker, dan de arme, blinde wereld, die haar eeuwige zaligheid zo licht, op een ijdel bedrog waagt, met een klaar en goed onderwijs, uit des Heeren heilig Woord tegemoet te komen en haar de waarheid van het zaligmakend geloof recht voor ogen te stellen, of het de Heere in Zijn ondoorgrondelijke barmhartigheid nog eens behagen mocht, het haar tot nut te doen zijn en het haar mocht dienen tot een ogenzalf, om ziende te worden?

Daarom stelt onze onderwijzer dan ook zodanige vraag voor en beantwoordt die zo zakelijk en zegt: **Neen zij.** Alsof hij zei: Ach nee! alle mensen, die het Evangelie der genade Gods horen, al houden zij het daarvoor, dat Christus hun Verlosser en Zaligmaker is, worden nochtans geenszins weer allen door Hem zalig. **Maar alleen degenen, die Hem door een oprecht geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.**

Twee dingen stelt de onderwijzer hier neer, als noodzakelijke vereisten in al degenen, die door de Heere Jezus Christus van hun zonden verlost en zalig worden.

(1) Het eerste is, *dat zij Christus door een oprecht geloof moeten worden ingelijfd en op het aller-nauwst in de geest met Hem verenigd moeten worden*, zodat zij in Christus zijn en Christus ook weer in hun harten woont door het geloof, Efése 3: 17. Deze waarheid wordt ons immers in de Heilige Schrift zeer klaar geleerd. Zie maar Rom. 11: 24, waar de Apostel zegt van de gelovige Romeinen, dat zij afgehouden waren uit de olijfboom, die van nature wild was, zijnde de staat der zonde en dood in Adam: en dat zij tegen nature in de goede olijfboom, zijnde Christus, waren ingeënt. En hfd. 6: 5 leert hij ons, hoe de gelovigen met Christus, door die inenting of inlijving van het geloof, nu één plant waren geworden. En de Heere Jezus leert onszelf de noodzakelijkheid van die waarheid, Joh. 15: 14. Waar de Heere zegt, dat Hij de ware Wijnstok is en dat zij, die Hem door een oprecht geloof ingeënt waren, de ranken zijn. En die daarom, zouden zij vrucht kunnen dragen, door de werkzame en geestelijke

oefening huns geloofs, in Hem, hun Wijnstok, Stam en Wortel, steeds moesten blijven. Deze inenting of inlijving der gelovigen in Christus is in de grond der zaak die inwendige en geestelijke vereniging van de harten van alle ware gelovigen met de Heere Jezus, hun dierbaar Hoofd en Zaligmaker, die in aanvang in hun hart woont, steeds opwast en eeuwig blijft, door de kracht van het ware geloof, wat de Heilige Geest door het Evangelie in hun harten werkt en versterkt. Want het geloof doet een arm verloren zondaar geheel uit zichzelf uitgaan, zichzelf geheel verzaken en zich wenden tot de Heere Jezus, om in Hem, uit vrije genade, zijn behoud en zaligheid te vinden. Door het geloof geeft een arm zondaar zichzelf geheel, met lichaam en ziel, in de hand van Christus over en blijft op Hem rusten en zich geheel op Hem verlaten. En zo gaat hij dan van hart en gewillig als het ware over in Christus en wordt Hem voor eeuwig ingelijfd. Zodat een gelovig zondaar dan niet meer op zichzelf staat en zichzelf leeft; nee, maar hij hangt nu met zijn gehele hart de Heere Jezus aan, evenals een lid aan het hoofd. *Hij leeft nu alleen door het geloof des Zoons Gods*, Gal. 2: 20. Hij vindt al zijn leven in Christus en daarom hangt hij Hem ook steeds met zijn gemoed aan, door het geloof en is en wordt alzo een geest met Christus, 1 Cor. 6: 16.

O, zalige inlijving in de Heere Jezus! Tot groter staat van heerlijkheid en geluk kan een arm zondaar niet verheven worden, dan alzo door het geloof één met Christus te worden en met Hem ondertrouwd te worden in eeuwigheid, Hos. 2: 18. Dit is dan nu het eerste vereiste in al degenen, die waarlijk door de Heere Jezus van al hun zonden verlost en zalig gemaakt worden van hun verdoemelijke staat in Adam.

(2) Hierbij voegt de onderwijzer nu nog een tweede en wel, *dat zij ook door een oprecht geloof, al de weldaden van Christus aannemen*. Te weten: al die Heilige en schone verbondsgoederen, die de Heere Jezus met Zijn bitter lijden en sterven en met Zijn voldoening aan de gerechtigheid Gods, voor al Zijn ware gelovigen verdiend en verworven heeft; als daar zijn: Godskennis, gunst, Geest, genade, vergeving der zonde, heiligmaking, vrede, troost, blijdschap, bescherming en verzegeling. En hierna de volmaakte, eeuwige verlossing en zaligheid. Zie, al die dierbare en kostelijke weldaden heeft Christus voor de arme doemwaardige zondaar verworven door Zijn bloed. En die stelt Hij de arme zondaar nu ook klaar voor in de beloften van het Heilig Evangelie en biedt hem die alle om niet aan, uit loutere genade, tot zijn eeuwige behoud. Zeggende: *Wie dorst heeft, kome! En wie wil, neme het water van de levens om niet!* Openb. 22: 57. Zodra nu de Heilige Geest het geloof werkt in het hart van de uitverkoren zondaars, waardoor hij alzo de Heere Jezus waarlijk ingelijfd wordt, gelijk wij gehoord hebben, neemt die arme boetvaardige zondaar ook aanstonds met de hand van het geloof al die beloofde en aangeboden weldaden van Christus ootmoedig aan, als zijn eigen goed, dat hem uit vrije genade van God in Christus, tot zijn zaligheid geschonken wordt. Hij ziet hoezeer hij dat alles tot zijn eeuwige behoud nodig heeft en hoe hij ook niet één van al die weldaden van Christus missen of ontberen kan. Dit maakt zijn arme ellendige ziel naar die alle zeer begerig, door de heimelijke en innerlijke werking van de Heilige Geest, dat hij naar al die weldaden zeer hartelijk verlangt, gelijk een dorstig hert naar de waterstromen en hij rust niet, voor hij als uit de hand van Christus al dat beloofde goed ontvangen, aangenomen en gelovig aan zijn hart gebracht heeft en alzo nu waarlijk door het geloof deel aan Christus en aan al Zijn weldaden verkregen heeft.

Ziedaar! Deze twee zaken moeten noodzakelijk gevonden worden in alle zondaars, die de Heere Jezus tot hun Zaligmaker zullen ontvangen en door Hem van hun zonden en hun verdoemelijke staat in Adam weer verlost en voor eeuwig zalig gemaakt worden.

Welk goed iemand verder ook mag bezitten, als hij deze dingen niet heeft, heeft hij ook geen deel aan Christus en kan door Hem ook niet behouden en zalig worden. Hoeveel hij zichzelf van Christus ook mag laten voorstaan en zich op zijn Christendom en op zijn geloof mag beroemen. Dit is een eeuwige en ontegenzeggelijke waarheid en God zal oordelen naar dit Zijn Evangelie. Zodat dan voor ons allen niet anders overblijft, dan hetgeen de Apostel ons zo ernstig vermaant, 2 Cor. 13: 5: *Onderzoekt uzelf, of gij in het geloof zijt!* Dat waarachtig en oprecht geloof toch alleen zal ons kunnen behouden, zoals de Heilige Geest dat werkt en versterkt door het Evangeliewoord, in de harten der uitverkorenen: *want zonder dat geloof is het onmogelijk Gode te behagen*, Hebr. 10: 6. God heeft wel de wereld alzo lief gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon ons tot een Zaligmaker en Verlosser heeft gegeven. Maar dit is, *opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe*. Joh. 3: 36.

Zie, alleen die ware en oprechte gelovigen worden door Christus behouden. Maar geenszins de blote naam en schijn gelovigen. *Want zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft hij macht gegeven kinderen Gods te worden*, Joh. 1: 12. Men kan of mag hier dan een arm, verlegen zondaar geen andere raad geven, dan dat men tot hem zegge: "Uw ellende en doemwaardigheid is zo groot, dat alle schepselen in hemel of aarde u niet kunnen helpen, maar alleen de Heere Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon. Die moet uw enige Verlosser, Behouder en Zaligmaker zijn. En daarom, zoekt het geloof in Hem! En gij zult zalig worden," Hand. 16: 31.

Want het zal zijn, gelijk de Schrift zegt in Markus 16: 16: *die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, die zal zalig worden*. Wat is er dan voor ons noodzakelijker, geliefden, dan dat wij door Gods genade een rechte kennis bekomen van dit waar en zaligmakend geloof. En dat wij verstaan mogen waarin dat geloof eigenlijk bestaat; opdat wij onszelf ernstig daarbij mogen neerleggen en mogen onderzoeken, of wij door de genade des Heiligen Geestes en dat ware geloof zijn ingeplant en alzo deel aan Christus en Zijn zaligheid hebben? Hierom is het, dat onze Christelijke onderwijzer ook aanstonds een volkomen beschrijving van dat oprecht geloof, dat ons alleen behouden en zaligmaken kan, laat volgen, vragende: ***wat is een oprecht geloof?***

B. De onderwijzer vraagt en onderzoekt hier dan, wat een oprecht geloof is. Nooit zullen wij de leer van onze onderwijzer over het geloof recht kunnen verklaren, tenzij wij in acht nemen, wat eigenlijk de zaak is, waarnaar hij onderzoek doet. De onderwijzer drukt zijn ware mening hier zeer klaar uit. Hij vraagt niet in het algemeen: wat is geloof? of: wat houden de mensen zoal voor geloof? Ook vraagt hij niet: wat is het geloof in zijn volkomenheid, of in zijn verdere trap van volmaaktheid, zoals het van sommige kinderen Gods wordt bezeten? Of: wat is het *welwezen* van het geloof, waarnaar men te allen tijde arbeiden, jagen en staan moet?

Nee, de zaak ligt hier veel eenvoudiger. De onderwijzer vraagt maar alleen naar een *oprecht geloof*, dat de mens deel aan Christus geeft en waardoor wij Christus en al Zijn weldaden tot onze zaligheid aannemen. Hij wil ons nu dat oprecht geloof gaan beschrijven, zoals wij dat door de genade Gods in onze harten moeten bezitten, indien wij door de Heere Jezus zullen behouden worden.

Komaan! Laat ons dat dan nu van onze Christelijke onderwijzer gaan vernemen, die ons in deze Catechismus de zuivere en onvervalste waarheid Gods leert, zoals de Heere die in Zijn dierbaar Woord aan ons geopenbaard heeft.

De onderwijzer beschrijft ons het oprechte geloof, dat ons alleen kan behouden en zaligmaken, in van deze voege: ***Een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten of kennis, waardoor ik het al voor waarachtig houd wat God in Zijn Woord***

geopenbaard heeft. Maar ook een zeker vertrouwen, wat de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen aan andere, maar ook aan mij, vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit louter genade, alleen om de verdiensten van Christus.

Let wel! Hij noemt hier de zaak nog eens, wat hij anders zo niet gewoon is te doen van de andere leerstukken, om ons toch terdege te doen opmerken, dat hij ons hier anders niet dan eenvoudig het *wezen* van het geloof, of een oprecht geloof wil beschrijven, waardoor wij de Heere Jezus Christus worden ingelijfd en al Zijn weldaden deelachtig worden.

Weet geliefden, dat men het ware, zaligmakende geloof in de oude Gereformeerde kerk, op grond van Gods Heilige Woord, altijd in dier voege beschreven heeft, zoals de onderwijzer dit hier doet. De oude leraars mochten al eens andere woorden gebruiken. Maar in de grond kwamen hun beschrijvingen van het ware zaligmakend geloof met onze Catechismus toch zeer nauwkeurig overeen. Men kan in geen zaak van de wereld een groter en eenpariger harmonie of overeenkomst vinden, dan in de beschrijvingen, die de oude Gereformeerden omtrent het zaligmakend geloof gewoon waren te geven. De oude Gereformeerde kerk heeft het altijd eenparig daarvoor gehouden, dat deze geloofsbeschrijving van de Catechismus in alle delen goed, rechtzinnig en waarachtig is. En dat het oprecht zaligmakend geloof ons in zijn eigenlijke kracht, aard en natuur hier zeer wel beschreven wordt. Zodat wij ons daaraan standvastig moeten houden, als aan een vaste regel der Goddelijke geloofsleer, om niet af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus Jezus is.

Het is immers noodzakelijk, dat er ook geen de minste gedachte overblijft, dat ons ergens in onze Catechismus iets zou geleerd worden, strijdig met de eeuwige waarheid Gods. Men heeft dezelve van woord tot woord en van letter tot letter overwogen en met de hoogste eenparigheid op Gods Woord gegrond bevinden en tot een vast en onveranderlijk formulier onzer Gereformeerde leer vastgesteld, in die beroemde Nationale Synode van Dordrecht van 1618 en 1619.

En onze Hoge Overheid heeft toen, als een recht Christelijke Overheid en als voedsterheren der Kerk, bij een uitdrukkelijk Plakkaat, dat nog jaarlijks in alle kerkenraden moet worden voorgelezen, zeer ernstig gelast en bevolen, aan alle Predikanten in Nederland, zich in hun leer aan de Catechismus en aan de andere formulieren der leer te houden. En dat zij zich zorgvuldig moesten wachten iets te leren of te schrijven, dat daartegen strijdt.

Hierom heeft zeker beroemd oud leraar terecht gezegd, *dat deze Catechismus altijd de doodsteek geweest is voor diegenen, die naar verandering stonden.* Alzo mogen en kunnen wij immers geen ander geloof, of geen andere aard en natuur van het geloof in onze Gereformeerde Kerk leren, dan ons in deze 7e Zondag en verder in de ganse Catechismus zeer klaar en uitdrukkelijk wordt voorgehouden. Dit geloof alleen is het ware en zaligmakend geloof, door onze Gereformeerde Kerk altijd beleden. Daar mag geen leraar noch lidmaat van afwijken. Deze is onze ontwijfelbare geloofsleer. Al ons spreken, leren en schrijven van de ware aard en natuur van het geloof, moet daarmee geheel overeenstemmen, zonder ooit daarvan af te wijken of enige verandering in de natuur van het geloof voor te stellen.

Laat ons dan deze gewichtige zaak, waarbij wij allen in betrekking onzer eeuwige zaligheid zoveel belang hebben, wat nader overwegen. Onze Christelijke onderwijzer stelt hier twee zaken voor, waarin het *wezen van een oprecht geloof* bestaat, waardoor de mens alleen kan behouden en zalig worden. Namelijk: *een zekere kennis en een zeker vertrouwen, gewerkt door de Heilige Geest.* Hierin bestaat de aard en natuur van

het oprecht, zaligmakend geloof.

Wij hadden eerst gedacht, geliefden, u deze leer van het geloof in één predicatie te behandelen, zoals wij tevoren altijd gewoon waren. Maar wij hebben in deze ondervonden, hoe de mens schikkingen des harten heeft, maar hoe de Heere zijn gang bestuurt. En bij nadere overweging zijn wij bewogen geworden, eensdeels door de grote onkunde van ons gereformeerd volk in de zuivere leer van het geloof. En anderdeels door het onuitsprekelijk groot belang en gewicht van de zaak zelf, om onder afbedding van Gods genade, deze twee stukken van onze geloofsleer eens grondig te behandelen. En gelijk het geloof twee delen heeft, zo ook tweemaal over hetzelfde te prediken en ieder deel afzonderlijk te behandelen.

Er behoort dan tot een oprecht geloof **een zekere kennis**, in ziel of gemoed van de mensen gewerkt door de Heiligen Geest, door middel van het Evangelie, wat de onderwijzer zo voorstelt: *een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten*. En dit is een aller-zekerste waarheid: zal men iets, wat of hoe het dan ook zij, inderdaad en met zijn hart kunnen geloven, dan zal men dit eerst grondig moeten verstaan en als waarheid erkennen. Want hetgeen iemand niet weet of kent, kan hij ook onmogelijk als waarheid geloven, of met zijn hart aannemen. En veel minder daarop zijn vertrouwen stellen of daarvan zijn heil te verwachten. En zo is het ook in Goddelijke zaken: de mens kan nooit iets van God, van Christus, van de hemel of van de zaligheid geloven, of hij moet eerst door de Heiligen Geest zodanig bearbeid worden, dat hij de zaken als waarachtig leert inzien en begrijpen. Een geloof zonder kennis, gelijk men in de Roomse kerk leert, is niet anders dan een ijdel geloof en is geenszins de naam van geloof waardig.

Daarom wordt het zaligmakend geloof in de Heilige Schrift zeer dikwijls, onder de naam van kennis, of een kennis van God, van Christus en van de dingen der zaligheid aan ons voorgesteld. Zodat het niet nodig is dit nader met bewijspplaatsen te bevestigen. De kennis is de grond van het geloof; neemt u die weg, dan neemt u het ganse geloof weg. Daarom zegt Paulus, Rom. 10: 14, 17: *Hoe zullen zij in Hem geloven, van wie zij niet gehoord hebben? en hoe zullen zij horen, zonder dat hun gepredikt wordt? Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods*.

Maar hoedanige kennis van God, van Christus en van de dingen der zaligheid, wordt er tot een oprecht geloof vereist?

De onderwijzer zegt: daartoe behoren een zeker weten of kennis, dat is: een vaste, gewisse en grondige kennis, welke alleen kan verkregen worden van beproefde en beoefende zaken, waarin men niet meer kan bedrogen of misleid worden. Want een oprecht geloof is geenszins tevreden met een duister en verward begrip der zaken; noch met vage en algemene uitdrukkingen; noch met een losse en twijfelachtige mening. Maar tot zijn vaste grond vereist het volstrekt noodzakelijk een vaste en zekere kennis van God, van Christus en van de dingen der zaligheid, om die door het verstand alle klaar in te zien, waardoor het gemoed van haar wezen en waarheid zodanig moet overreed worden, dat zij door die kennis van het gemoed, als haar vaste grond kan blijven bestaan tegen alle geweld der duisternis en alle twijfelingen, hoe menigvuldig die daarop ook mogen aanvallen. Het moet in de grond een zodanige kennis zijn, als waar van de Apostel spreekt in Rom. 14: 14: *Ik weet en ben verzekerd in de Heere Jezus, dat geen ding onrein is in zichzelf*. Hoe ook zijn ongelovig vlees daaraan gedurig wilde twijfelen, zo bleef hij nochtans in de Heere Jezus daarvan verzekerd, door de genade van de Heilige Geest, die in hem woonde, om hem te verlichten en te versterken.

En een zodanige vaste en zekere kennis in de Goddelijke zaken van het geloof, eigent de Apostel zonder onderscheid toe aan alle gelovigen, zeggende: Rom. 14: 5, *Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd*. Die verzekering des gemoeds moest bij alle gelovigen gevonden worden niet alleen in de zaak der Goddelijke waarheid, waar van de Apostel hier bijzonder spreekt. Maar ook in het algemeen van de ganse waarheid Gods, in het Heilig Evangelie geopenbaard, zoals Paulus dit overal in de Gemeenten van de Heeren had gepredikt. Zo getuigt hij 2 Tim. 4: 17: *Maar de Heere heeft mij bijgestaan en heeft mij bekrachtigd; opdat men door mij ten volle overtuigd zou zijn van de prediking*, dat is: van de waarheid van het Heilig Evangelie van Christus, wat hij onder hen gepredikt had. Van die waarheid en die leer van Christus moesten zij ten volle verzekerd zijn, om dezelve met een oprecht geloof tot zaligheid, in hun harten te kunnen ontvangen.

En dezelfde Apostel zegt, nadat hij in Collossensen 2: 1 getuigd had, welke grote strijd hij voor hen had, in het 2e vers dat het was, *opdat hun harten vertroost mochten worden en zij tezamen gevoegd zouden zijn in de liefde en dat tot allen rijkdom der volle verzekerdheid des verstands, tot kennis der verborgenheid Gods des Vaders en Christus Jezus*. Zie, de volle verzekerdheid van de verstands bezaten zij reeds, door de genade van de Heilige Geest. Want dat was de grondslag van hun oprecht geloof. Maar de oorzaak van de vermaning van de Apostel was, dat zij die verzekerdheid in *volle rijkdom en volheid* ¹des verstands nog niet bekomen hadden, omdat hun kennis van de verborgenheid Gods van de Vader en Christus Jezus nog zo klein en zwak en met nog zoveel duisterheid en twijfelmoedigheid des vlees bezet was. Zodat het noodzakelijk was, *dat zij in die volle verzekerdheid van de verstands*, dat is: in die zekere kennis der verborgenheid Gods des Vaders en Christus Jezus, door de genade van de Heilige Geest meer en meer mochten vorderen en toenemen.

En daartoe had de Apostel zulke grote strijd en arbeid voor deze gemeente. Niet om hen te brengen tot die volle verzekerdheid van de verstands. Want die was reeds in hen, als de grond van hun geloof, maar om hen te brengen tot *alle rijkdom der volle verzekerdheid des verstands*, dat is: tot overvloedige aanwas, vermeerdering en toeneming daarin. Evenals iemand, die wel goud en zilver en andere schatten bezit, maar die nu ook werkt om meerder rijkdom, of om er een grote overvloed van te bekomen; gelijk dit het werk van veel aardsgezinde mensen is.

Zie, zo blijkt dan nu immers klaar uit hetgeen de onderwijzer ons hier leert en uit Gods heilig Woord, dat tot een oprecht geloof noodzakelijk en buiten alle twijfel behoort: een zeker weten of kennis, van God en Christus en van de gehele waarheid van het Heilig Evangelie, waardoor men dit alles, met zijn ganse hart voor waarachtig houdt en met volvaardigheid van gemoed aanneemt.

Maar, zo iemand wilde vragen, of dan een gelovige, die zodanige zekere en vaste kennis van de waarheid van het Evangelie, door de kracht van de Heilige Geest in zijn hart gewerkt, deelachtig geworden is, nu nooit meer twijfelt bij zichzelf aan de Goddelijke waarheid van het Evangelie. Maar het gehele Woord Gods nu als volkomen waarachtig, met een verzekerd geloof, omhelst en aanneemt, zonder daar ooit meer aan te twijfelen?

Dan antwoord ik aan zo iemand, dat hoewel de Heilige Schrift van alle ware gelovigen zegt: *Gij zijt een heilig volk*, 1 Petrus 2: 9, dit niet moet verstaan worden alsof een gelovige nu volstrekt geen zonden meer in zich omdraagt en bij gevolg ook met geen duisternis of zondige twijfel meer te worstelen heeft. En nu ook volkomen vrij van alle zonden is! Want immers, hij vertegenwoordigt een heilig en een zondig mens

¹ *volle rijkdom en volheid*, ontbreekt in de gedrukte versie *Elf Leerredenen, derde druk*;; maar is hier ingevoegd uit de volledige Catechismusverklaring

in een persoon. Maar daarom is de heiligheid geen zonde, noch de zonde heiligheid. Maar een waar gelovige moet in tweeërlei opzicht voor God worden aangemerkt, naar de geest en naar het vlees. Naar de geest is hij een heilig, maar naar het vlees is hij een zondig mens. En omdat hij tot zijn dood toe, uit vlees en geest blijft bestaan, zo blijft hij ook tot zijn dood toe zowel een heilig als een zondig mens. Deze zaak leert ons de Apostel zeer duidelijk in Rom. 7. En in Galaten 5: 17 zegt hij: *Want het vlees begeert tegen de geest en de geest tegen het vlees. En deze staan tegenover elkander, alzo dat gij niet doet hetgeen gij wilt.*

Nu, zo is het ook gelegen in deze zaak. Een waar gelovige bezit in de geest van zijn gemoed, door de genade van de Heilige Geest, een vaste en zekere kennis van God en Christus en van de waarheid van het Evangelie, welke hij van de Vader gehoord en geleerd heeft, gelijk er geschreven staat: *zij zullen allen van God geleerd zijn*, Joh. 6: 45. Van alles nu, wat de Heere de mens door Zijn Woord en Geest leert, bekomt de mens in zijn gemoed een zodanige vaste en zekere kennis, als geen menselijk onderwijs hem ooit kan geven. Nochtans draagt de gelovige altijd met zich om een zondig en bedorven vlees, dat geheel vervuld is met duisternis, ongeloof, twijfelingen, boosheid en vijandschap tegen God. Deze twee nu, zijn altijd zeer nauw tezamen verenigd en voeren een onophoudelijke strijd tegen elkander in het gemoed der gelovigen.

En zo heeft een waar gelovige wel altijd, in de grond zijns harten, een vaste en zekere kennis van God en Christus en van de waarheid van het Evangelie, zodat hij die oprecht gelooft, omdat de Heilige Geest in zijn hart woont en dat gedurig bewerkt en verlicht; maar hij heeft die kennis en dat geloof niet, zonder veel twijfelingen en duisterheid van het vlees, die in hem nog is overgebleven. En waardoor hij gedurig aangevallen en bestreden wordt en waarvan hij nooit geheel vrij is tot zijn dood toe. Maar daarom is die zekere kennis in zichzelf geen duisternis of twijfelingen. Maar het zijn twee onderscheiden werkingen in een gelovige en komen voort uit twee geheel *onderscheidene grondbeginsels*, te weten: vlees en geest, die altijd in strijd met elkaar zijn en waarvan nu de een en dan weer de ander de overhand heeft, al naar gelang de Heilige Geest het geloof in het hart werkt.

Maar nu handelt de onderwijzer hier alleen van de zekere kennis, die tot een oprecht geloof noodzakelijk is, zonder van de duisterheid en twijfelingen van de vleses, die nog in een gelovige is overgebleven, te spreken, daar hij ons hier maar alleen de ware *aard en natuur van een oprecht geloof* wil beschrijven en niet die der twijfelingen, want dit is een geheel andere zaak als het geloof. Zij is immers geheel het tegengestelde. En is een altijddurende vijand en vervolger van het geloof. Hoe kon de onderwijzer dan van haar handelen, als hij maar alleen van een oprecht geloof handelt?

En doordat dit niet altijd recht wordt opgemerkt en begrepen, ligt hierin dikwijls de oorzaak van zoveel misvattingen van de geloofsleer van onze Heidelbergse Catechismus en van velerlei verkeerde dingen die 's mensen verstand benevelen. Maar deze duisternis zal spoedig wijken, als men deze zaak maar recht bij 's Heeren eigen licht mag beschouwen.

Waarom de onderwijzer ons hier maar alleen het oprecht geloof op zichzelf beschrijft, is omdat het geloof juist het tegengestelde is van duisterheid, onzekerheid en twijfelingen, die nochtans, helaas! zo menigvuldig in het gemoed van de arme gelovigen gevonden wordt. Zodat hij er dikwijls zeer droevig door aangevochten en geplaagd en er levenslang grotelijks door bestreden wordt. Hoewel de een meer dan de andere, naar Gods aanbiddelijk en vrijmachtig welbehagen, terwijl hij daarvan slechts

bij ogenblikken verlost wordt door de versterkende en toenemende kracht van zijn geloof, door de Heilige Geest in zijn hart gewerkt.

Wij hebben het nodig geacht, geliefden, u deze zaak zoveel mogelijk klaar voor te stellen, want wij leven, helaas! in een tijd dat ons Gereformeerde volk over het algemeen zeer zwak in het geloof is. Waarom men de Goddelijke waarheden dus wel zo klaar mogelijk voor hun ogen dient open te leggen en er hen als met vinger en duim op te wijzen. En ach, dat dit dan nog maar door velen recht mocht worden ingezien en wij nog maar niet erger gesteld waren dan die daar roepen: *Wij tasten naar de wand, als de blinden. En gelijk die geen ogen hebben tasten wij*, Jes. 59: 10.

Nadat wij dan gezien hebben, dat er tot een oprecht geloof noodzakelijk een vaste en zekere kennis van God en Christus en van hoedanige natuur die kennis is en hoe het gemoed van een waar gelovige in de kracht van de Heilige Geest tot zaligheid daarmee werkzaam is. Zegt de onderwijzer, ***het oprecht geloof is een zeker weten of kennis, waardoor ik het alles voor waarachtig houd, wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft.***

Dit moet men niet zo verstaan, alsof het geloof een algemene en uitgebreide kennis is van alles wat in de Bijbel beschreven is, zodat men dit alles zonder onderscheid klaar en zeker in zijn verstand zou moeten bevatten en het alzo alles voor waarachtig houden! Nee, de zaak is veel gemakkelijker en eenvoudiger. Het wil in de grond niet anders zeggen, dan dat tot een oprecht geloof noodzakelijk een zodanige kennis Gods vereist wordt, zoals God Zichzelf in Christus, door het Evangelie aan ons openbaart, waardoor wij vast en zeker in ons gemoed geloven, dat het alles volkomen waarachtig is, wat ons de Heere in Zijn heilig Woord heeft gelieven te openbaren. Zodat daar niets in voorkomt, dat niet volkomen en eeuwig waarachtig en dus aller aanneming waardig is. Kortom, deze geloofskennis is niet anders, dan hetgeen de Apostel Paulus schrijft aan de Theszaloniësen: 1 Thess. 2: 13: *Daarom danken wij ook God zonder ophouden, dat, als gij het Woord der prediking Gods van ons ontvangen hebt, gij dat aangenomen hebt, niet als van de mensen woord, maar, gelijk het waarlijk is, als Gods Woord, dat ook werkt in u, die gelooft.* Wanneer een mens door de genade Gods zodanig verlicht en veranderd wordt, dat hij het woord der prediking en het gehele beschreven Woord, niet meer aanziet als een uiterlijk menselijk woord, maar als hij dat met alle eerbied, liefde en hoogachting waarlijk ontvangt als Gods Woord en in de grond van zijn gemoed nu oprecht gelooft, dat het alles volkomen waarachtig is, wat in het Woord van God geopenbaard en beschreven is. Dan heeft die mens die zekere kennis van God ontvangen, waar van de onderwijzer hier spreekt en waarin het oprecht zaligmakend geloof eensdeels bestaat.

En vraagt iemand, wat deze zekere kennis van het oprecht geloof is?

Dan antwoord ik u geliefden, dat zij zich openbaart in een zuiver hemels licht van de kennis Gods in Christus, wat van de Heilige Geest door het Evangelie en haar verkondiging in de duistere afgrond van de mensen dode hart ontstoken wordt; gelijk de Apostel ons leert in 2 Cor. 4: 6: *Want God, die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene die in onze harten geschenken heeft, om te geven verlichting in de kennis van Jezus Christus.* Nu, bij en door de beschijning van dat Goddelijk en geestelijk licht in het duistere hart, leert de arme zondaar God de Heere in het aangezicht van Jezus Christus kennen, in Zijn onbegrijpelijke heerlijkheid, genade en zondaarsliefde. Hij leert God de Heere kennen, zoals hij Hem nooit tevoren gekend of gezien heeft en daarom Hem ook nooit recht bemind noch gevreesd heeft en alzo de Heere in Zijn hoge heerlijkheid en genade aanschouwende, leert hij Hem nu

kennen als waarachtig, almachtig en vol van goedertierenheid. Waarachtig als die niet liegen of bedriegen kán in alles, wat Hij de mens in Zijn heilig Woord geopenbaard heeft. En almachtig, als die alles zeker kan en wil en zal doen, wat Hij in Zijn Woord gezegd, beloofd en bedreigd heeft.

En zo begint nu zo'n ziel voor Gods Woord heilig te beven, gelijk de Heere zegt: *op deze zal Ik zien, op de arme en verslagene van geest en die voor Mijn Woord beeft*, Jes. 66: 2. Hij heeft nu door de kracht van de Heilige Geest een zekere kennis, een diepe indruk en een vaste overreding in zijn gemoed ontvangen, dat de Heilige Schrift Gods eigen en waarachtig Woord is, waarin de Heere tot de mensen spreekt; en welke overreding hij nooit weer geheel kan verliezen, hoe ellendig hij ook nog eens worden mag. En dat de gehele waarheid van het Evangelie, welke de weg van der zondaren verlossing en eeuwige zaligheid ontdekt, geheel van God komt en dat de waarachtige en almachtige God daarvan alleen de Werkmeester is. Dit doet hem dus de gehele waarheid Gods, met de hoogste liefde en eerbied omhelzen en door de kracht en de genade van de Heilige Geest voor zichzelf daarvan een gelovig gebruik maken.

En dit is nu de Goddelijke en geestelijke kennis van het geloof, waarvan zo menigvuldig gesproken wordt in de Heilige Schrift en waarvan geschreven staat in Jes. 53: 2: *door Zijn kennis zal Mijn knecht, de rechtvaardige, velen rechtvaardig maken*. Al wie deze vaste en zekere kennis van God en Zijn Heilige waarheid, door de Heilige Geest, in zijn hart ontvangt, die ontvangt ook het eeuwige leven. *Want dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige, waarachtigen God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt*, Joh. 17: 3.

En zie, deze zekere kennis, in het gemoed van een arm en uitverkoren zondaar, is het eerste deel van een oprecht geloof, volgens de onderwijzer in de Heidelbergse Catechismus, waardoor de mens deel aan Christus krijgt en in Hem voor eeuwig behouden wordt. Ja, deze zekere kennis is de grond van het ware geloof, zonder welke het geloof, of het gelovig vertrouwen op God in Christus, in 's mensen gemoed niet komen noch bestaan kan.

Daarom is er hedendaags zoveel bedrieglijk en schijngeloof onder de mensen, terwijl deze kennis Gods en deze hemelse verlichting door de Heilige Geest in hun harten ontbreekt. Van hoevelen moet niet gezegd, ja, luid uitgeroepen worden, wat Paulus tot de gemeente van Korinthe zei: 1 Cor. 15: 34: *Want sommigen hebben de kennis Gods niet; ik zeg het u tot schaamte*. Dat is: opdat zij er door tot uzelf mag inkeren en beschaamd worden. Zij willen ware Christenen en gelovigen genoemd worden, maar zij missen de ware Godskennis en geloven volgens Zijn heilig Woord en Evangelie. Dit blijkt zonneklaar, terwijl al hun zogenoemde geloofwerkzaamheid alleen hierop uitkomt, dat zij zichzelf met God willen verzoenen en bevredigen, door hun eigen arbeid, hun pogingen, zuchten en tranen en honderderlei woelingen van hun onvaste geest, die alle daarop gericht zijn, om God en de Heere Jezus tot barmhartigheid over hen te bewegen. Maar waaruit vloeien al zulke bewegingen en woelingen van de mensen voort, dan enkel uit duisternis en ongeloof? Waardoor zij in eeuwigheid niet tot de zaligheid zullen geraken! is al zulk wurmen en wroeten van de mens wel iets anders, dan het bewijs dat hij nog leeft in het werkverbond?

Hadden zij die zekere kennis Gods door de Heilige Geest ontvangen, waarover wij nu gehandeld hebben en hielden zij door middel van die zekere kennis, voor waarachtig al wat God ons in Zijn heilig Woord geopenbaard heeft, dan zouden zij immers door de waarheid van het Heilig Evangelie overreed zijn, hoe God hen en alle oprecht heilbegerige zondaren en zondaressen, uit eeuwige barmhartigheid en grondeloze vrije genade, Zijn eigen Zoon Christus Jezus voorstelt tot een volkomen Verlosser en Zaligmaker, opdat zij tot Hem hun toevlucht zouden nemen om bekwaammakende genade,

waardoor zij Hem met een gelovig hart tot hun Zaligmaker zouden mogen aannemen. En wanneer zij dit waarlijk met een zekere Goddelijke kennis geloofden, zouden zij immers met zulk ongelovig wroeten en wurmen in zichzelf aanstonds geheel en al ophouden. Zij zouden hun eigengerechte arbeid om daardoor God tot barmhartigheid te willen bewegen geheel laten varen. Want zij zouden dan zien en waarlijk geloven, door het licht van het Heilig Evangelie, dat God oneindig is in genade en barmhartigheid; daar Hij ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet zou verderven, maar het eeuwige leven hebben in Zijn Naam.

Bestraald door het licht van Gods waarachtige en grondeloze barmhartigheid, zouden zij zich begeven tot de Heere Jezus, de beloofde Middelaar en Verlosser. Zij zouden als arme verloren zondaars tot Hem de toevlucht nemen en zo zouden zij uit Hem genade ontvangen, om met een waarachtig hart over te gaan tot dat andere deel van het oprechte geloof, namelijk: *tot dat zeker vertrouwen, dat niet alleen aan andere, maar ook aan mij, vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit loutere genade, om de verdienste van Christus wil.* Waar van de onderwijzer nu vervolgens spreekt.

Van welk deel van het ware geloof wij hopen, als het de Heere zal behagen, in een volgende predicatie, met uw aandacht te handelen.

Ach, of veler ogen geopend mochten worden, om de uitnemendheid van dit ware en oprecht zaligmakend geloof, dat de Catechismus onderwijzer ons hier beschrijft, te leren kennen. En dat zij al het andere, waarmee zij zich nu nog bezig houden, als gebroken bakken die geen water houden, mochten laten varen, om deze Parel van grote waarde te mogen deelachtig worden! Hiertoe bewege en bewerk de Heere veler harten door Zijn Geest en doe hen van ganser hart alle slechtigheden verlaten en treden op de weg des verstands, om te kopen dat beproefde goud, komende uit het vuur; dat oude beproefde geloof, dat in de harten van duizenden martelaren en geloofsbelijders, op de brandstapel en midden in de vlammen, altijd proefhoudend, onverderfelijk en onverteerbaar bevonden is!

Amen. De Heere doe alzo.

**VERVOLG LEERREDE OVER DE 7de ZONDAG VAN
DE HEIDELBERGER CATECHISMUS. VRAAG 21, 22 en 23**

Tekst Eféze 3: 12.

In Welke wij hebben de vrijmoedigheid en de toegang met vertrouwen door het geloof aan Hem.

21. Vraag. ***Wat is een oprecht geloof?***

Antwoord. Een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten of kennis waardoor ik het al voor waarachtig houde dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een zeker vertrouwen hetwelk de Heilige Geest door dat Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is uit loutere genade, alleen om de verdiensten van Christus' wil.

22. Vraag. ***Wat is dan een Christen nodig te geloven?***

Antwoord. Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, die ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een somma leren.

23. Vraag. ***Hoe luiden die Artikelen?***

Antwoord. Ik geloof in God de Vader, de Almachtige Schepper van de hemel en der aarde. Enz.

Tevoren wij tot de behandeling van de ons voorgestelde vragen van de Heidelbergse Catechismus overgaan, is het nodig, dat wij eerst onze afgelezen tekstwoorden wat nader voor uw aandacht openleggen.

U merkt, dat de Apostel hier spreekt tot de Gemeente des Heeren te Eféze, namelijk, tot alle gelovigen zonder onderscheid, hetzij zwakken of sterken. Want het zou een grote ongerijmdheid zijn, als iemand het zo wilde verstaan, alsof Paulus deze zendbrief maar alleen geschreven had aan de verzekerde Christenen te Eféze en dat hij *de duisteren, sukkelenden, de kleinen en zwakken in het geloof*, die zijn troost en raad het meest nodig hadden, zonder opmerking zou zijn voorbij gegaan, zonder van hen de minste melding te maken.

Ook moeten wij niet menen, dat de Gemeente te Eféze alleen uit sterke en verzekerde Christenen bestond en dat er onder hen geen *bekommerden en zwakgelovigen* werden gevonden. Want het tegendeel openbaart zich aan alle kanten. De Kerk van Christus heeft altijd bestaan uit zwakke en meer bevestigde gelovigen; uit kinderen, jongelingen en vaders in Christus; ook had de Apostel geen bijzonder onderzoek gedaan naar de staat van ieders geloof in het bijzonder. Want hij was reeds een geruime tijd van hen afwezig geweest. De Apostel Paulus was destijds te Rome gevangen om het Evangelie en hij hoorde slechts door andere, wat er nu en dan in de gemeente voorviel, gelijk hij zegt in hfd. 1: 15: *dat hij ook gehoord had van het geloof in de Heere Jezus, dat onder hen was*. Ja, hij hield hen merendeels nog klein en zwak te zijn in het geloof. Daarom schrijft hij in vs. 14, 16 en 17 van ons teksthofdstuk: *hoe hij zijn knieën voor hen boog tot de Vader van onze Heeren Jezus Christus, opdat Hij hun geven mocht naar de rijkdom van Zijn heerlijkheid, met kracht versterkt te worden, opdat Christus door het geloof in hun harten mocht wonen*. Zodat hieruit klaar blijkt dat Paulus spreekt tot alle ware gelovigen, zonder aanzien, of zij sterk of zwak in het geloof waren. En wat getuigt hij nu in onze tekst?

Hij zegt, *dat zij allen in de Heere Jezus hebben de vrijmoedigheid en de toegang met vertrouwen*. Om de rechte uitleg van deze woorden te vinden, hebben wij de

kanttekening maar in te zien, die ons de zaak in de grond verklaart. Wanneer men de onderscheiden aantekeningen op ieder woord bijeenvoegt, dan komt de verklaring zakelijk hierop neer, namelijk: *dat alle ware gelovigen in en door de Heere Jezus de vrijmoedigheid hebben om God als hun Vader aan te spreken en om te roemen in de hoop der heerlijkheid Gods. En dat zij ook allen de toegang in Christus tot God de Vader hebben en door de Heilige Geest, als met de hand, tot Hem geleid worden. Ja, dat zij ook een vertrouwen op God hebben door datzelfde geloof.*

Dat is: dat zij door het geloof in Christus, als hun Middelaar, ook geloven in en vertrouwen op God en tot Hem een vrijmoedige toegang hebben. Dit zijn alle voorrechten van het ware geloof, geliefden, hoe zwak of klein het ook zou mogen zijn. En met hoeveel strijd, tegenstand, wantrouwen en twijfelmoedigheid van het vlees het ook dikwijls moge vergezeld gaan; er blijft nochtans in het gemoed van een kind Gods, door de genade van de Heilige Geest, altijd iets liggen, dat het ware geloof in zijn grond en wortel kenmerkt, wat in een onbekeerde nooit wordt gevonden. En waardoor hij ook, door de bekwaammakende genade van de Heilige Geest, als het ware gedurig zijn hart weer opheft, tegen alle twijfelingen en tegenstand van vlees en bloed en met een kinderlijk vertrouwen tot God gaat, als tot zijn Vader, in de Naam van Zijn Zoon Jezus Christus. Vertrouwende op Zijn genade en op Zijn onveranderlijke beloften, dat Hij voor hem in Christus een verzoend en goedgunstig Vader is en dat Hij hem zeker om de offerande van Jezus Christus al zijn zou vergeven heeft en nooit meer op hem toornen of schelden zal. Een kind van God mag dan wel eens uit de diepste grond van zijn hart en met alle oprechtheid van gemoed, al is het dan ook dikwijls maar stamelende, als een klein kind uitroepen: Abba! Lieve Vader, mijn Vader! Ik vertrouwen op U en geloof, dat Gij mijn genadige en barmhartige Vader zijt en dat Gij mij, arm zondaar, om Uws Zoons Jezus Christus wil, al mijn zonden vergeven, ja, die voor eeuwig achter Uw rug hebt geworpen; ik verlaat mij op Uw Goddelijk Woord, ik vertrouwen op Uw toezeggingen, die niet feilen noch bedriegen kunnen!

En dit zeker vertrouwen op Gods genade kan het ware geloof nooit geheel ontnomen worden, hoewel het door droevige aanvechtingen en hevige bestrijdingen van het vlees bij een kind van God, soms voor lange tijd zeer kan onderdrukt, verzwakt en verduisterd worden, waar van de zonde of een aardsgezind leven dikwijls de oorzaken zijn. Maar dit kan de aard en de natuur van het ware geloof nooit veranderen. Het geloof blijft in wezen en grond altijd hetzelfde. En het vertrouwen op Gods barmhartigheid en op de beloften van de genadige vergeving der zonden in Christus, blijft altijd de steun van het geloof. Want een geloof zonder vertrouwen op God is een dood en werkeloos geloof. Daarom zegt de Apostel, Hebr. 3: 6, *dat wij door het geloof het huis van Christus zijn en dat wij altijd een vaste woonstede van Zijn Geest zullen blijven; indien wij maar de vrijmoedigheid en de roem der hoop tot de einde toe vasthouden* en die door ongeloof niet weer geheel uit onze harten verliezen. Want dan zouden wij het geloof zelf verliezen, waardoor wij der zaligheid moeten deelachtig worden. Maar Christus, onze getrouwe en barmhartige Hogepriester, heeft een zeer groot medelijden met onze zwakheid. Hij weet, dat wij zelf het geloof niet kunnen bewaren tegen alle strijd der zonden, tegen alle aanvechtingen van het vlees en van de Satan. Daarom heeft Hij voor ons gebeden, opdat ons geloof niet zou ophouden en opdat wij onze vrijmoedigheid en ons geloofsvertrouwen tot de einde toe mogen vasthouden. En hier mag u, arme en gelovig worstelende zielen, uzelf gewis op verlaten: want Hij Die het beloofd heeft, is getrouw.

Na deze voorafsprak, die ons veel licht in de zaak van het geloof geven kan, gaan wij

nu tot de verdere verhandeling van de grote verborgenheid van het geloof over en zullen, onder inwachting van de genadige zegen van de Heeren, de zaak nu weer opvatten, waar wij die in onze vorige leerrede hebben afgebroken.

De Catechismusonderwijzer stelt het ware geloof voor als in twee delen of stukken bestaande, namelijk: in een zekere kennis of weten en in een zeker vertrouwen. Bij het eerste gedeelte hebben wij de vorige keer met uw aandacht stilgestaan en hebben toen gezien en uit Gods heilig Woord klaar aangetoond, hoe tot een oprecht geloof, waardoor men de Heere Jezus wordt ingelijfd, noodzakelijk vereist wordt: een zekere kennis Gods, die de Heilige Geest in het hart van de zondaar werkt en deze ook versterkt door de verkondiging van het Heilig Evangelie, waardoor zo'n mens bekwaam gemaakt wordt om van ganser hart te geloven en in zijn gemoed voor waarachtig te houden alles, wat God in Zijn Woord geopenbaard heeft. Wij zagen, dat die zekere kennis Gods, waardoor het geloof aan de waarheid van Gods heilig Woord gewerkt wordt, niet slechts een deel, maar dat zij zelfs de innerlijke grondslag van het oprecht zaligmakend geloof is, zonder welke grondslag er nimmer enig oprecht geloof, of gelovig vertrouwen in 's mensen hart kan ontstaan. Maar dat alle geloof, dat niet vergezeld gaat met een vaste en zekere kennis Gods en van de waarheid van Zijn heilig Woord en hetgeen daarop, als op een vaste grondslag gebouwd is, niet anders is dan een vals of schijn geloof. Ach, of deze zaak toch door ons allen werd begrepen, of dat de Heere ons die nu in deze ogenblikken nog mocht leren verstaan!

Nu geliefden, door het verhandelde overtuigd zijnde, dat deze grondslag waarlijk in het hart van de gelovige zondaar moet gewerkt worden en dat hij door de werking van de Heilige Geest en door middel van het Evangelie, die zekere kennis Gods en dit vast geloof aan de geopenbaarde waarheid van Zijn Heilige Woord moet deelachtig worden; hoewel dit dikwijls nog met veel twijfelingen, duisterheden van het vlees en aanvechtingen van de Satan te worstelen heeft, wat wij in onze vorige verhandeling gezien hebben. Laat ons nu verder gaan vernemen, hoe zo'n gelovig zondaar, uit kracht van deze zekere kennis Gods, nu ook noodzakelijk moet komen tot een zeker vertrouwen, wat hij door de genade van de Heilige Geest, omtrent God en Zijn onveranderlijke beloften in het Heilige Evangelie geopenbaard, leert beoefenen.

Wij willen deze gewichtige zaak, van trap tot trap nasporen en die zo eenvoudig zoeken voor te stellen, als ons met de hulp van de Heilige Geest enigszins mogelijk is. Want het is onze hartelijke begeerte, dat het gewicht der eeuwige zaligheid door ons allen recht verstaan en begrepen moge worden en dat alle vooroordelen en kwade verdenkingen tegen de eenvoudige waarheid van Christus, waarmee de satan zoveel voordeel en macht behaalt, nog eens door Gods ontfermende genade, uit het gemoed van de mensen mogen uitgeroeid worden en dat wij allen nog eens mochten komen tot de enigheid van het geloof en der kennis van de Zoon van God, gelijk er waarlijk toch maar een Heere, een geloof en een doop is.

Wij hebben dan gezien, dat als een eeuwige waarheid Gods naar Zijn trouw en onbedrieglijk Woord is vastgesteld, dat een arm zondaar, die oprecht gelooft tot zaligheid, door de genade van de Heilige Geest, *een zekere kennis Gods in zijn ziel ontvangen heeft, waardoor hij in waarheid en in de grond zijns harten gelooft en voor waarachtig houdt alles wat God in Zijn Heilige Woord geopenbaard heeft.*

Die grondslag moeten wij altijd in het oog houden, indien wij het vertrouwen van het geloof, waarvan de Onderwijzer nu vervolgens spreekt, willen en kunnen verstaan.

De vraag is dan: Wat openbaart de Heere in Zijn heilig Woord, wat aan de arme

zondaar, die door de genade van de Heilige Geest oprecht gelooft, zo'n vast en zeker vertrouwen in zijn hart geeft, dat niet alleen aan andere, maar ook aan hem vergeving der zonden en eeuwige gerechtigheid geschonken is?

Hetgeen het andere deel van het geloof is en met het eerste deel samengevoegd zijnde, een oprecht geloof uitmaakt, **waardoor wij de Heere Jezus tot onze zaligheid en eeuwige verlossing worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen, zoals de onderwijzer tevoren geleerd heeft.**

Dit is nu een vraag, geliefden, van het hoogste gewicht en aan welker klaar inzien en recht verstand ervan onze gehele kennis van de verborgenheid van het geloof afhangt. Voor hem, die de zaak in deze vraag opgesloten niet recht verstaat, zal de waarachtige geloofsleer altijd duister blijven en hij zal aan allerlei dwaling in zijn verstand onderhevig zijn. De Heere alleen zal hem door de voorlichting van de Heilige Geest van zijn blindheid kunnen genezen door hem geloof te schenken, in hetgeen hij niet kan verstaan, tenzij hij het dadelijk in zijn hart ontvangen heeft; want het geloof is Gods gave, Efése 2: 8. *En de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn*, 1 Cor. 2: 14.

Zie hier dan wat de Heere God de **gelovige zondaar**² zeer klaar in Zijn heilig Heilige Woord tot zijn zaligheid en eeuwige verlossing en zaligheid openbaart en wat die zondaar door een zekere kennis in de kracht des Heiligen Geestes nu ook met zijn ganse hart voor waarachtig houdt en overredend gelooft:

(1). De Heere God openbaart hem in Zijn Heilige Woord, dat *hij arme gelovige, niet minder dan alle mensen*³ een groot zondaar is, die al de geboden Gods zwaarlijk overtreden en aan geen enkele daarvan ooit gedaan of gehouden heeft. En dat hij van zijn jeugd en ontvangenis af tot alle zonde en boosheid geneigd is geweest, terwijl hij God, zijn allerhoogste Koning en Schepper, in geen enkel opzicht kan beminnen of enige schuldige eerbied bewijzen. En dat hij bovendien ook nog schuldig staat aan de overtredingen van Adam, waardoor zijn aard en natuur alzo verdorven is geworden, dat hij van nature niet anders doen kan dan zondigen in gedachten, woorden en werken. Het Woord van God zegt tot hem: *Gij, gij zijt die zondaar; gij zijt die goddeloze; gij zijt die gruwelijke en snode mens, gij zijt een vijand van God en van uw naaste*. Wanneer dit getuigenis Gods door de Heilige Geest met kracht op het hart van de zondaar wordt gebracht, dan moet hij dat geloven. Want dan ziet en erkent hij zichzelf ook als zo'n gruwelijk en verschrikkelijk zondaar.

"Ja, Heere, zegt hij: zo een ben ik; ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen, Ps. 51: 7. Het is waarachtig, Heere, mijn God! Dat ik U, mijn Schepper en Formeerder, alzo gruwelijk onteerd, gesmaad en beledigd heb en dat ik daartoe nog steeds geneigd ben. O Heere! Het is waarheid, wat gij in Uw heilig Woord van mij zegt en openbaart; ik kan, ik wil dit voor U ook niet meer verbergen!"

Hij belijdt het voor de Heere, met een hartbrekende schaamte, met innige droefheid en diep berouw. Hij klopt zich op de heup, hij smelt weg in boetvaardige tranen, hij is bitter verlegen en gewond in zijn gemoed. Hij schrikt en walgt van zichzelf. Hij roept uit: *o Heere! Zo Gij met mij, arme zondaar, in t gericht wilt treden, op niet een uit duizend zou ik U kunnen antwoorden*, Job. 9: 4.

² Deze gecursiveerde tussenvoeging ontbreekt in een aantal andere uitgaven. De hertaling van de 2 preken over de 7^e Zondag is helaas niet altijd correct.

³ Deze gecursiveerde tussenvoeging ontbreekt in een aantal andere uitgaven.

(2). De Heere openbaart hem verder in Zijn Heilige Woord en doet hem zien, dat de Heere een heilig en rechtvaardig God is, die over de zondaar verschrikkelijk toorn en hem noodzakelijk tijdelijke en eeuwige straffen en toorn vergelden moet. De Heere God openbaart hem, dat hij arm zondaar zowel als alle ander mensen, door de zonde geheel van Hem vervreemd en van Zijn zalige gemeenschap gescheiden is. Dat hij een kind des toorns is. *Dat hij ligt onder de vloek der Wet en met de gehele wereld voor God verdoemelijk is*, Rom. 3: 19.

Terwijl nu de Heilige Geest die zekere kennis Gods in het hart van de arme zondaar werkt, gelooft hij dit ook in al zijn omvang en hij is over deze rampzalige ellendige staat geheel verslagen. Zijn hart wordt daarover verbroken. Hij merkt zichzelf niet anders aan, dan een waarlijk verdoemelijk, strafschuldig en vervloekt zondaar voor God. Als een slaaf der hel en van de Satan, die de eeuwige dood en verdoemenis rechtvaardig verdiend heeft en de allermiste verschoning of genade Gods onwaardig is. En het berouwt hem bitter, dat hij de Heere zijn God zozeer vertoornd heeft door zijn zonden. Hij kan het leedwezen en de smart, die hij daarover in zijn hart gevoelt, met geen woorden uitdrukken. Hij roept uit: *o Heere, mijn God! straf mij toch niet in uw toorn en kastijd mij niet in uw grimmigheid. Want zo Gij de ongerechtigheid wilt gadeslaan, Heere, wie zal dan bestaan?* Ps. 6: 2 en 130: 3.

(3). De Heere God openbaart *de arme gelovige zondaar, ook in Zijn Woord*,⁴ dat hij in zichzelf geheel arm, ellendig en onmachtig is, die niets tot zijn verlossing en behoud doen kan. En die ook geen de minste hulp kan vinden bij enig schepsel in hemel of op aarde. Maar die zonder Christus en zonder Gods genade voor eeuwig sterven en vergaan moet. En dat al zijn gerechtigheden, maar als een wegwerpelijk kleed zijn, Jes. 54: 6. Hij zinkt dan weg in zijn diepe machteloosheid. Hij is geheel arm en rampzalig in zichzelf.

*Ook dit gelooft die arme zondaar alweer door die zekere kennis Gods en van Zijn heilige Waarheid. Hij bevindt zichzelf waarlijk geheel arm en rampzalig, ten hoogste onmachtig en diep ellendig. Hij ziet dat al zijn gerechtigheden maar zijn als een wegwerpelijk kleed. Jes. 64. En dat hij zichzelf in genen dele in het leven kan behouden. Of elders van enig schepsel raad en hulp kan bekomen. Hij zinkt weg in diepe machteloosheid. En is geheel radeloos in zichzelf.*⁵

Hij roept uit met een geheel verbroken en verslagen gemoed, *dat het met hem buiten hoop is en dat hij een ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt zondaar is*, Openb. 3: 17. Zie eens hoe **vast en zeker een waar gelovig zondaar** tot hiertoe dat alles met zijn hart gelooft en voor waarachtig houdt wat God hem in Zijn heilig woord komt te openbaren. En door de werking des Heilige Geestes op zijn gemoed te drukken. Maar hier blijft het dan niet bij; nee, de Heere God openbaart ook

(4) Maar hier blijft het nog geenszins bij. Nee, de Heere God openbaart die arme gelovige zondaar nog al verder in Zijn heilige Woord dat de Heere ook een oneindig genadig, goedertieren en barmhartig God is. En dat dit Zijn Natuur en Wezen Zelf is. Dat Hij, de Heere zo waarachtig als Hij leeft, geen lust of behagen heeft in de dood van de goddelozen. Ezech. 33: 11. *Maar dat de Heere wil, dat de zondaar zich bekeert, opdat hij zou behouden worden en dat Hij de arme boetvaardige zondaren, die daartoe een oprechte begeerte hebben en zich weer tot de Heere zijn God wil bekeren, daartoe Zijn vrede en Zijn genade aan alle zondaren en zondaresen die onder het Evangelie leven, laat aanbieden.* En dat hij zulken daarin luid laat

⁴ Deze gecursiveerde tussenvoeging ontbreekt in een aantal andere uitgaven

⁵ Enkele van deze gecursiveerde passage's onder punt 3 en 4 ontbreken in een aantal andere uitgaven

toeroepen: *wendt u naar Mij toe en wordt behouden!* Jes. 55: 22. Nu,, dit alles gelooft die arme zondaar ook weder en houdt het voor volkomen waarachtig in de binnenste grond van zijn gemoed, door die zekere kennis Gods, die door de Heilige Geest zo vast in zijn harte gewerkt is.

Nu ziet hij ook met het oog van het geloof en door het licht van het Heilig Evangelie, dat in zijn hart ontstoken is, dat de Heere ook een oneindig, goedertieren en barmhartig God is, die, gelijk Hij geen lust heeft in de dood van enige goddeloze, hij ook de dood en het eeuwig verderf van hem, arm en boetvaardig zondaar, niet begeert. Maar dat Hij zowel aan hem als aan andere, vrede, genade en barmhartigheid laat verkondigen in het bloed van Christus. Omdat hij ziet dat van de Heeren goedertierenheid en eeuwige zondaarsliefde zo groot is en ook als zodanig in het Evangelie geopenbaard wordt, dat Hij niet een enig zondaar, zelfs niet de allergoddelooste, ervan uitsluit. En o, wat is dit een blijde boodschap voor een arme en door schuld verslagen zondaar! Hoe graag hoort hij nu naar die uitnemende, dierbare en verkwikkelijk zoete taal van het Evangelie, waarin hij God zo luid tot de wereld hoort roepen: *zou Ik enigszins lust hebben aan de dood van de goddelozen?* Ezech. 18: 23. Het is hem, alsof de Heere wilde zeggen: 'Hoe zou dat toch in Mij kunnen bestaan, dat Ik, de Heere, uw Schepper, die zo vol genade en barmhartigheid ben, een arme ellendige zondaar, die met een boetvaardig hart tot Mij de toevlucht heeft genomen, zou laten omkomen, daar Mijn hand hem verlossen en behouden kan?'

O, zoete en grondeloze barmhartigheid Gods! O eeuwige God! vol liefde en genade! Hoe moet een arm, verlegen zondaar, die waarlijk tot deze onbegrijpelijke barmhartigheid zijn toevlucht heeft genomen, hier niet uitroepen met Mozes: *o Heere! Heere God! barmhartig en genadig; lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid!* Exod. 34: 6.

(5). Maar dit is alles nog niet; nee, het Evangelie ontdekt de arme en verslagen zondaar nog heerlijker dingen. En hier is nu alle aandacht op dit stuk nodig, want nu zullen wij de rechte bron en grond gaan openen, waaruit *dat zekere vertrouwen van het geloof* tot zaligheid en de vergeving der zonde in het hart van de zondaar voortkomt, wat de onderwijzer ons nu, als het andere deel van het geloof neerstelt. God openbaart ons in Zijn dierbaar Woord de Weg, door Welke Hij Zijn grondeloze genade en eindeloze barmhartigheid aan alle arme zondaren en zondaressen wil bewijzen, namelijk: Zijn geliefde en eniggeboren Zoon Christus Jezus, in Wien Hij Zijn welbehagen heeft. Want Deze is de Weg, de Waarheid en het Leven, Joh. 14: 6. God getuigt in Zijn Woord van Zijn Zoon, dat in Hem het eeuwige leven voor een arme dode zondaar te vinden is, Joh. 5: 11. Dat Hij Hem door Zijn rechterhand heeft verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden, hand. 5: 31. *Dat Hij deze wereld also lief gehad heeft, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, (dat is: die Hem met een waarachtig geloof voor zijn enige en volkomen Zaligmaker omhelst) niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe,* Joh. 3: 16.

Ja, God openbaart hier de arme zondaar, door Zijn Heilig Woord en Evangelie, hoe Hij deze Zijn Zoon aan het hout van de kruises heeft doen nagelen en also verhoogd tot een Borg en Zaligmaker voor alle boetvaardige zondaren en zondaressen en *hoe Hij, de Rechtvaardige, eenmaal geleden heeft voor de onrechtvaardigen, opdat Hij hen tot God zou brengen,* 1 Petrus 3: 18 en hoe God nu in Christus de wereld met Zichzelf verzoend heeft, hun zonden hen niet toerekenende. En of dit alles nog niet genoeg ware, om de arme zondaar te overtuigen, dat het Zijn welbehagen is, om hem door deze Zijn Zoon te behouden en te zaligen. Zo openbaart de Heere aan de arme

zondaar, door het licht van de Heilige Geest in Zijn heilig Woord en Evangelie, hoe Hij deze Zijn geliefde Zoon Christus Jezus tot een Verlosser en Zaligmaker voorstelt en die ook wil schenken uit loutere genade aan alle arme zondaren, zonder onderscheid, tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, Rom. 3: 25. En gelijk Paulus dit ook predikte aan de Joden, Hand. 13: 38, zeggende: *zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat u door deze vergeving der zonden verkondigd wordt.* Dat is, geschonken wordt, indien gij met een oprecht geloof die genade Gods in Christus, naar de beloften van het Heilig Evangelie wilt ontvangen en aannemen. Daarom gaf Christus deze last en commissie aan Zijn discipelen, Luk. 14: 47, wanneer Hij van deze aarde ten hemel voer, als een van Zijn laatste bevelen: dat zij in Zijn Naam zouden prediken bekering en vergeving van zonden onder alle volken, beginnende van Jeruzalem.

(6). En tevens doet de Heere de arme en in zichzelf verloren zondaar zien, wanneer hij door de genade van de Heilige Geest tot het geloof gebracht wordt, dat hem met die vergeving der zonden ook alle andere goederen der zaligheid, door Christus verworven, uit genade geschonken zijn, terwijl Christus hem die gelooft, *geworden is wijsheid van God, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing*, 1 Cor. 1: 30. Zodat, om eeuwig met God verzoend te zijn en alle zaligheid van Hem uit genade te ontvangen, voor de arme zondaar niets anders te doen valt, dan zijn hart voor Christus en voor Gods genade wijd te openen en die aangeboden Middelaar met al Zijn verdiensten en heilgoederen als een genadegeschenk van Gods eeuwige liefde en grondeloze barmhartigheid met de armen van het geloof te omhelzen; nademaal deze beloften van het Evangelie voor alle arme zondaren is, die zodanig een Borg en Zaligmaker met Zijn heilgoederen waarlijk nodig hebben; terwijl Christus ook alle arme zondaars en zondaressen zeer vriendelijk tot Zich nodigt, zeggende: *komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven*, Matth. 11: 28. *En die dorst heeft kome en die wil, neme van het water van de levens om niet*, Openb. 22: 17.

Zo en niet anders, wordt overal in Gods Heilige Evangeliewoord de weg der zaligheid klaar beschreven. Daar is geen ander Evangelie. En geen andere weg tot zaligheid van God in Zijn Woord geopenbaard dan die wij u voorgesteld hebben, waarin de Heere God aan alle arme zondaren een zekere en gewisse belofte doet, dat Hij hun de Heere Jezus, zijn enige en eeuwig geliefde Zoon, tot een volkomen Zaligmaker en Verlosser schenken wil en dat Hij hun om Zijnentwil al hun zonden wil vergeven. En tot Zijn kinderen en gewisse erfgenamen van de eeuwige levens aannemen en hen van alles, wat tot hun zaligheid nodig is, door Christus, uit genade wil verzorgen en hen omhelzen met Zijn eeuwige liefde, Indien zij dit alles met een oprecht geloof begeren aan te nemen en zich op deze Zijn Goddelijke beloften tot zaligheid geheel en alleen verlaten en toevertrouwen en met een gewillig verzaken van zichzelf en alle schepselen, zich geheel aan Hem in Christus op vrije genade overgeven.

Zie, dit is het waarachtig en eeuwig Evangelie Gods. Zo openbaart Hij het ons in Zijn heilig Woord. En laat dat allerwegen in de wereld verkondigen. En zo moeten wij, leraars, dat Evangelie prediken: *want al ware het ook, dat wij, of een Engel uit de hemel, u een ander Evangelie verkondigden, buiten hetgeen wij u nu verkondigd hebben, die zij vervloekt!* Gal. 1: 8.

Nu dan, in deze door de Heilige Geest gewerkte geestelijke geloofskennis van dit Goddelijk Evangelie bestaat *het oprechte, zaligmakende geloof*. Nooit, in eeuwigheid zal een arm zondaar in de grond zijns harten zo'n oprecht geloof tot zijn behoud en

zaligheid in de grond van zijn hart ontvangen, tenzij de Heilige Geest hem dit Evangelie van Gods genade enigszins recht doet kennen en verstaan.

Maar is er nu een oprecht geloof door de Heilige Geest in van de zondaar hart gewerkt, dan gelooft hij van ganser harte dit ganse Evangelie Gods, zoals dat duidelijk en klaar in het Woord geopenbaard wordt, door middel van die zekere kennis Gods, welke de Heilige Geest in zijn ziel gewerkt heeft. *Waardoor hij alles zonder enig onderscheid voor waarachtig houdt, wat God ons in Zijn Woord geopenbaard heeft.*

En zie, wanneer nu de arme zondaar door die zekere kennis Gods in zijn hart waarlijk dat Evangelie Gods verstaat en als een gewisse en ontwijfelbare waarheid oprecht gelooft, zo gaat hij nu, door de werking van de Heilige Geest als een vast en noodzakelijk gevolg daarvan, een zeker vertrouwen van het geloof oefenen op God en Christus, gegrond op de Evangelische beloften.

(1). Hij gevoelt nu een zeer hartelijke liefde en hoogachting voordat dierbaar Evangelie, hij vindt hierin de enige en zekere weg der eeuwige zaligheid en verlossing geopenbaard. Hij ziet nu een oneindige schoonheid en dierbaarheid in dat zalig Evangelie van Gods vrije genade en ondoorgrondelijke zondaarsliefde in de Heere Jezus. Hij vindt in Hem al zijn heil en lust. Hij roemt en verheft het. Hij prijst en aanbidt het. Hij kan er zich niet genoeg over verwonderen, dat de Heere God zo'n onbegrijpelijke wonderweg van zaligheid voor arme, goddeloze en verdoemeniswaardige zondaren heeft uitgevonden in zijn eeuwige wijsheid en grondeloze mensenliefde. Dat Evangelie komt hem zo schoon en oneindig beminnelijk voor, dat hij er al het kostelijke van de aardse dingen geheel door gaat vergeten. Het is hem een getrouw woord en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, van welke hij, in zijn eigen ogen, de voornaamste is, 1 Tim. 1: 15. Het is hem een blijde tijding en als een boodschap uit een ver land, die is als water op een vermoeide ziel.

(2). De arme *gelovige zondaar* heeft nu een hartelijke begeerte naar die dierbare genade Gods, in het Heilige Evangelie geopenbaard. Hij wendt zijn vermoeide en belaste ziel daarheen, om die door de genade van de Heilige Geest deelachtig te worden en hij ziet van alle andere wegen en middelen van behoud af. Het is met woorden niet uit te drukken, hoe sterk hij in het binnenste van zijn gemoed kan hijgen en verlangen naar Gods genade, naar de vergeving van Zijn zonden, naar de gerechtigheid en eeuwige zaligheid in Christus Jezus.

Hij hongert en dorst er naar met zijn ganse hart. Hij kan de genade Gods in Christus Jezus niet langer ontberen: hij moet die hebben, of hij moet gewis in Zijn zonden en onder de last van de toorns Gods bezwijken. Hij kan het niet meer zonder Christus stellen, want hij is nu een ware hongerige en dorstige naar de gerechtigheid geworden, hoedanig een Christus zalig spreekt. Matth. 5:6.

(3). Zo strekt nu de *arme gelovige*⁶, door de Almachtige kracht en genade van de Heilige Geest, zijn hart wijd uit en zich verlatende op de gewisse beloften van het Heilig Evangelie, gaat hij als op arendsvleugelen, als het ware van de aarde tot de hemel, terwijl hij met een oprecht geloof de aangeboden genade Gods aanneemt. De Heere Jezus Christus met een sterke hand aangrijpt en zich gelovig de vergeving van al zijn zonden, de gerechtigheid en eeuwige zaligheid uit genade, om de verdiensten van Christus wil, *alzo zeker toepast en toe-eigent*,⁷ als hij zeker voor zijn ogen ziet en

⁶ In sommige uitgaven staat: arme zondaar

⁷ In andere uitgaven staat: uit genade geschonken zijn, enz. De actieve geloofsdaad wordt omgezet in de

met zijn hart gelooft, dat hem die uit vrije genade in het Heilige Evangelie door God aangeboden worden.

En zo gaat de arme gelovige zondaar aldus te werk door de heimelijke werking des Heiligen Geestes, op deze of dergelijke wijze, in zijn hart tot God:

"O, Heere, mijn God en mijn Rotssteen! omdat het Uw eeuwige liefde en grondeloze barmhartigheid is, door Uw Heilige Evangelie te openbaren, dat Gij Uw eniggeboren Zoon Jezus Christus aan alle arme boetvaardige zondaren, tot een volkomen Zaligmaker en Verlosser schenken wilt en Hem aan het hout van de kruises hebt doen nagelen; opdat zij vergeving der zonden, gerechtigheid en eeuwige zaligheid in Zijn Naam zouden ontvangen en dat alle mensen, die op deze belofte van de eeuwige levens pleitende tot u komen en deze Uw Goddelijke genade van ganser hart omhelzen en daarop in leven en in sterven hun vertrouwen stellen, dat Gij die geenszins zult uitwerpen. Zo kom ik, arme boetvaardige zondaar, tot U, o Heere mijn God! En werp mij bevende voor de voeten Uwer Goddelijke barmhartigheid neder, pleitend en steunend op Uw beloften; ik neem met mijn ganser hart Uw Zoon Christus Jezus aan tot Mijn volkomen Borg, zaligmaker, Koning en Verlosser; ik omhels van hart gewillig en bereid deze uw grote en ondoorgrondelijke goedertierenheid, dat Gij mij, arm en ellendig zondaar, om de verdiensten van Uw lieve Zoon, al mijn zonden vergeeft en mij die eeuwige gerechtigheid en zaligheid uit genade schenkt.

O Heere! mijn genadige God en Vader! ik kan aan deze uw beloften niet langer twifelen. Maar die met mijn ganse hart zeker en vast geloven en zal in leven en in sterven daarop alleen "al mijn vertrouwen stellen". En zal daarin alleen "al mijn troost en zaligheid zoeken." Ik roep nu uit met mijn ganse hart: Wien heb ik met U in de hemel en op aarde? Ps. 73: 25.

Ja, de arme zondaar, alzo tot het geloof gebracht, voegt er nog bij en zegt: "o Heere mijn God! omdat ik, arm en ellendig zondaar, nog zo zwak ben in het geloof en gedurig van de satan tot twijfelingen en mistrouwen aan Uw genade verzocht wordt en ik daartegen in mijzelf geen hulp of krachten vind, zo bid en smEEK ik U, Heere! mijn genadige God, dat Gij mij steeds weer wilt versterken, helpen en bijstaan, door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat ik in deze verzoeken niet bezwijk, maar de satan en mijn ongelovig vlees steeds een sterke tegenstand mag bieden en mij altijd standvastig in deze goede strijd van het geloof mag gedragen. En eenmaal door Uw genade alle twijfelingen van het vlees en alle aanvechtingen van de satan gelukkig mag te boven komen en alzo de vrijmoedigheid en de roem der hoop, die Gij mij geeft, tot de einde toe mag behouden!

Zie dan nu, o Heere, mijn God! ik arm zondaar geloof en betrouw mij geheel aan uw genade. O, kom Gij mij toch steeds in mijn ongelovigheid te hulp!"

Ziedaar, dit is nu dat andere deel van het oprecht geloof, wat de Catechismus noemt: *een zeker vertrouwen, dat niet alleen aan andere, maar ook aan mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit loutere genade, alleen om de verdienste van Christus wil.*

De onderwijzer noemt het terecht: een zeker vertrouwen; niet, alsof er altijd in de gelovige een zeker en gerust en vast vertrouwen van zijn zaligheid was, zonder enige duisterheid, ongelooft of twijfelingen van het vlees. O nee! Geheel niet! Alle ware gelovigen ondervinden dagelijks het tegendeel en dit zal wel zo blijven tot het einde van hun leven. Velen zijn zelfs zeer zwak in het geloof, vol beroering en twijfelingen tot hun dood toe en sterven zelf soms in een zeer droevige staat en varen als Elia met

een onweer ten hemel.

Maar als de onderwijzer dit deel van het geloof *een zeker vertrouwen* noemt, dan merkt hij dat vertrouwen op zichzelf aan, zoals dit zich in het hart der gelovigen doet kennen, wat ook wel de *nieuwe mens* genoemd wordt en die alleen het onderwerp en de woonplaats van het oprecht geloof is. Want in het vlees kan het geloof zijn woonplaats niet hebben, omdat dit uit zijn eigen aard en natuur enkel duisternis, vijandschap en ongeloof is.

Waarom het een geheel verkeerd zeggen is van sommigen, dat het geloof wat anders zou zijn in zijn *eigen wezen* en wat anders in zijn *onderwerp*. Alsof de gehele Persoon van de gelovigen het onderwerp van het geloof zou zijn, wat geenszins zo is. Want de *nieuwe mens* in een gelovige is eigenlijk maar alleen het onderwerp van het geloof. Maar het vlees, of de oude mens in dezelfde gelovige is het onderwerp van vertwijfelingen en ongeloof. Zodat een kind van God altijd gelooft naar de geest en twijfel naar het vlees. Wanneer dan nu de geest van het geloof de overhand krijgt door de genade Gods, dan overwint het geloof voor die tijd het ongeloof. Maar op een andere tijd, als het vlees weer de overhand krijgt door de kracht der zonde, de aanvechtingen van de satan en het gemis van Gods werkzame genade, dan overwint het ongeloof. En dan nemen de arme geslingerde zielen wel de toevlucht tot het geloof, maar zij kunnen niet geloven, gelijk de Schrift zegt, Gal. 5: 17: *alzo dat gij niet doet hetgeen gij wilt*; en Rom. 7: 15: *want hetgeen ik wil* (te weten: alleen door het geloof te leven en mij van mijn zaligheid, door Gods genade, volkomen verzekerd te houden, zonder enige twijfelingen) dat doe ik niet. *Maar hetgeen ik haat*, (namelijk: door ongeloof twijfelen aan mijn zaligheid in Christus) *dat doe ik*.

Maar dit verandert de aard en de natuur van het oprecht geloof niet. Maar waar de geest van het geloof in het hart gekomen is, blijft die voor eeuwig, al gaat het ook met duizenden ongelovige twijfelingen van het vlees vergezeld. Het is gelijk aan het goud. Al lag dit nog zo diep onder de grond en was het vermengd met aarde: dan zou het goud toch goud blijven, want goud is geen aarde en aarde is geen goud. En gelijk vuur, dat vuur blijft, al lag het nog zo diep begraven onder de as, zodat men het nauwelijks opdelven of iets ervan gewaar kon worden en licht blijft licht, al is er nog zoveel duisternis en nevel rondom; licht en duisternis blijven altijd twee onderscheiden zaken of wezens. Ja, twee verschillende uitersten. En verschillende zaken kunnen zich nog wel in een algemeen onderwerp tezamen brengen, maar laten zich nooit ineenmengen, of het bleven geen verschillende zaken meer. Evenzo is het ook met het geloof. Het geloof bestaat wel tegelijk met het ongeloof in dezelfde persoon, als een algemeen onderwerp. Maar het blijft in zijn aard en natuur altijd van het ongeloof onderscheiden. Het oprecht geloof is en blijft ook een zeker vertrouwen:

1. Omdat dit vertrouwen van het geloof berust op Gods zekere en onfeilbare beloften. Een huis staat vast en zeker, wanneer dat op een vast en onwrikbaar fundament gebouwd is. Maar zo staat dit vertrouwen van het geloof ook vast en zeker, omdat het berust op een zo vast en onbeweegbaar fundament, als Gods beloften Ja, en Amen zijn, in Hem, die het beloofd heeft.
2. Het is en blijft een zeker vertrouwen, omdat het een vaste en wezenlijke zaak is, die door de kracht van de Heilige Geest in het gemoed is ingedrukt en geenszins berust op losse en bedrieglijke inbeeldingen, gelijk het vertrouwen van alle schijn en tijdgelovigen is, waar van de Schrift zegt, Job. 8: 14, 15: *en zijn vertrouwen zal zijn als een huis der spinnenkoppen*. Hij zal zich daaraan vasthouden, maar het zal niet staande blijven.
3. Eindelijk, het is en blijft een zeker vertrouwen, omdat het door de kracht van

de Heilige Geest zeker en bestendig blijft tegen alle aanvallen en verzoeken van de satan, de wereld en het boze vlees, deze aartsvijanden van God en van de zaligheid van de mensen. Het geloof verduurt al dat geweld en zal nooit geheel bezwijken, hoezeer het ook door zware schuddingen, of door de heimelijk invretende kracht van het ongeloof verzwakt wordt. Evenals het goud, dat de kracht en het geweld van het vuur weerstaat. En gelijk een boom, die wel door de wind zeer geschud en heen en weer gedreven wordt. Maar nooit geheel van zijn vaste wortel wordt afgescheurd. *Want die op de Heere vertrouwen, zijn als de berg Sions, die niet wankelt, maar blijft in eeuwigheid*, Ps. 125: 1.

Zie, om deze redenen noemt de Onderwijzer dit gelovig vertrouwen terecht een *zeker* vertrouwen.

Hierop gaat de Onderwijzer nu over tot de voorwerpen van het geloof; te weten: de Goddelijke waarheden van het Heilig Evangelie, vragende **Vraag 22: wat is dan een Christen nodig te geloven?** En het antwoord is: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt*. Hij laat daarop dan aanstonds volgen de oude, algemene Apostolische Geloofsbelijdenis, waarin al die dierbare waarheden en beloften Gods in een korte hoofdsom vervat zijn. Maar omdat deze dingen nu vervolgens zullen moeten verhandeld worden, zo zullen wij ons daarmee nu niet verder ophouden.

Ziedaar, mijn geliefde toehoorders, zo hebben wij u dan nu in twee predaties, met de hulp Gods, de zuivere leer van het geloof wat nader voorgedragen en opengelegd. Deze twee zaken, die zekere kennis en dat zekere vertrouwen, zoals wij die nu verhandeld hebben, maken het oprecht geloof uit, waardoor wij de Heere Jezus Christus worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen. Allen nu, die zo'n oprecht geloof, door de genade Gods, in hun harten ontvangen hebben, (hoe klein en zwak het ook moge zijn) *worden ook weer door Christus zalig, gelijk zij in Adam zijn verdoemd geworden*.

Alleen dit geloof geeft ons waarlijk deel aan de grote Middelaar Christus Jezus en tevens ook aan al de goederen van het genadeverbond, die Hij voor zulke arme, alles dervende en alles verbeurd hebbende zondaren verworven heeft.

Dit is het oprecht en allerheiligst geloof, wat eenmaal de heiligen is overgeleverd. Dit is het geloof van Gods volk, wat altijd geweest is, van het Paradijs af en waardoor alle heiligen, die voor ons geweest zijn, de hemel zijn ingegaan. Die dit geloof heeft, zal gewis zalig worden en eenmaal Jezus mond horen: *Uw geloof heeft u behouden, gaat heen in vrede*. Maar die dit geloof in zijn stervensuur niet heeft, die zal gewis, zo waarachtig als de Heere leeft, eeuwig verloren gaan.

Terwijl ik dit geloof aan de wereld heb mogen verkondigen, vraag ik niet, wat de mensen van mij zeggen of oordelen. Maar laat dit over aan mijn dierbare Heere Jezus, terwijl ik de overige tijd van mijn aardse leven met Hem hoop te voleinden, onder goed gerucht en kwaad gerucht.

Ik arme en ellendige in mijzelf kan daar niets aan doen. Daarom geef ik nu voorts mijzelf in dit geloof, gegrond op onze Heidelbergse Catechismus en op de gehele Heilige Schriftuur, over in de handen van Hem, die gezeten is ter rechterhand Gods, de Almachtige Vader, vanwaar Hij eens komen zal, om te oordelen de levenden en de doden.

Eindigen wij nu met deze zuchtende vermaning tot het volk van de Heeren: *Gij*

rechtvaardigen, verblijdt u in de Heere en spreekt lof ter gedachtenis van Zijn heiligheid! Psalm 96: 12. Amen. Het zij alzo!

CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 8

VRAAG 24 en 25.

Tekst: 1 Johannes 5: 7.

24. Vraag. ***Hoe worden deze Artikelen gedeeld?***

Antwoord, In drie delen: het eerste is van God, den Vader en onze schepping. Het andere van God den Zoon en onze verlossing. Het derde van God, den Heilige Geest en onze heiligmaking.

25. Vraag. ***Aangezien er maar een enig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?***

Antwoord. Omdat God Zich zo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheiden Personen, de enige, ware en eeuwige God zijn.

Zeer merkwaardig is hetgeen wij verhaald vinden van de beroemde heidense wijsgeer Simonides, die gevraagd zijnde van de Koning Herodes wat, of hoedanig God was? een dag tijd verzocht, om daarop te antwoorden. En die dag verlopen zijnde, nog een andere dag en dat dikwijls herhaald hebbende en de koning eindelijk vragende, waarom hij zolang en zo dikwijls uitstel verzocht, zo gaf hij de koning dit antwoord: dat, hoe meer hij bij zichzelf overwoog, wat, of hoedanig God was, de zaak hem hoe langer hoe duisterder en moeilijker om te beantwoorden voorkwam.

Wij geloven ten volle, toehoorders, dat deze schrandere heiden de waarheid gesproken heeft. Want hebbende niet anders dan het geringe overblijfsel van het duistere redelicht, om zich daarmee te behelpen, zo was het hem volstrekt onmogelijk iets recht geestelijk en naar waarheid van het oneindige en aller-heerlijkste Goddelijk Wezen te begrijpen. Maar, hoe meer hij zichzelf pijnigde en het duistere schemerlicht van Zijn rede te werk stelde, hoe meer hij zijn blindheid en diepe onkunde van God moest gewaar worden. Gewis, de verstandigste heidenen hebben zich niet geschaamd, hun onkunde van God, openlijk te belijden voor de gehele wereld. Die van Athene schreven daarom op een van hun tempels dit opschrift: *de onbekenden God*, Hand, 17: 23. Zal God van ons nietige en zondige mensen, die alle kennis van Hem, door de zonde verloren hebben, nu weer recht en tot zaligheid kunnen gekend worden, zo moet Hij zichzelf aan ons openbaren en bekend maken, beide door Zijn Woord en Heilige Geest.

Nu, in Zijn Woord openbaart God Zichzelf en beschrijft daar zichzelf zodanig als Hij is, te weten: als een oneindig, allerheiligst, aller-heerlijkst en aller-zaligst God een in wezen en drie in personen, bestaande uit Vader, Zoon en Heilige Geest en van dit Drie-enig allerhoogst Goddelijk Wezen is het, dat de Onderwijzer in deze Zondag handelt, In de vorige Zondag heeft hij ons voorgesteld het oprecht of waar zaligmakend geloof, wat ons met Christus, de Middelaar, verenigt en ons zijn zaligheid en verlossing deelachtig maakt.

Toen leerde de Onderwijzer ons, dat tot dit geloof noodzakelijk vereist werd een rechte kennis van en een hartelijke toestemming aan al de Evangelische beloften en zaligmakende waarheden, die ons de artikelen van onze geloofs, in een somma of in een kort begrip leren en voorhouden.

Hierop neemt de Onderwijzer nu voor ons die artikelen van het geloof, als behelzende de voorname grondwaarheden van het Christendom, die nodig zijn van allen recht gekend en tot zaligheid geloofd te worden, een voor een nader te verklaren en open te leggen, waarin wij hem dan nu ook zullen navolgen.

O, dat het de Heere mocht behagen ons door de krachtige werking Zijns Heiligen. Geestes in al deze geestelijke waarheden zo te onderwijzen, dat wij dezelve tot onze zaligheid recht mochten verstaan en er inwendig door geheilgd mochten worden tot de dienst en de verheerlijking van de Drie-enige God, die waardig is van ons allen gekend, bemind, gediend en geprezen te worden tot in alle eeuwigheid, Amen.

Twee stukken of hoofdzaken komen ons hier in deze Zondag, ter overweging voor:

(1) Handelt de Onderwijzer van de korte inhoud en de bekwame verdeling der twaalf geloofsartikelen, Vraag 24.

(2) Handelt hij van de Drie-enige God, als het hoogwaardig voorwerp des, geloofs, die ons in die twaalf artikelen, zoals Hij van ons tot zaligheid gekend moet worden, wordt vertoond en voorgesteld, Vraag 25.

A. Wat de twaalf geloofsartikelen betreft, daarvan willen wij uw aandacht

(1) in het al algemeen enig nodig bericht geven en dan

(2) Met de Onderwijzer handelen over haar hoofdzakelijke inhoud en verdeling.

(1) Van de twaalf artikelen van het geloof moeten wij uw aandacht kort berichten, dat zij behelzen een eenvoudig en beknopt samenstel van de voornaamste grondwaarheden van het allerheiligst geloof, zonder welke rechte kennis, inwendige toestemming en geestelijke praktijk of gehoorzaamheid, niemand onzer kan behouden worden, noch met God gemeenschap hebben.

Dit kort samenstel der voornaamste Goddelijke waarheden is zeer oud en al vroeg in de Christenkerk in gebruik geweest als een algemene Geloofsbelijdenis, door die de Christenen zich van de Joden, de heidenen en van alle andere ketters en dwaalgeesten onderscheidden, zodat niemand voor een oprecht Christen gehouden werd, dan die deze twaalf geloofsartikelen openlijk beleed, hartelijk toestemde en geloofde. Hierom zijn dezelve genoemd geworden het Symbolum Apostolicum, dat is: het Apostolische geloofsteken of leuze, waaraan allen, die de leer der Apostelen en van de discipelen van onze Zaligmaker omhelsden, als aan een bijzonder teken gekend en van alle ketters onderscheiden werden. Zodat men nog ten deze dage geen ander voor Christen houdt, dan die deze twaalf artikelen van het geloof hartelijk belijdt en geloofde.

De tijd, wanneer deze Apostolische Geloofsbelijdenis eerst is opgesteld, is onzeker, Maar het aller-waarschijnlijkst is, dat dezelve in den beginne zeer kort is geweest en maar alleen bestaan heeft uit deze weinige woorden: *Ik geloof in God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest*. Maar dat dezelve zo van tijd tot tijd is uitgebreid geworden wegens de opkomende dwalingen en ketterijen tot zodanige twaalf artikelen, als wij nu bijeen hebben. Dit weinige zo in het algemeen vooraf gezegd hebbende van de twaalf artikelen des geloofs.

(2) zo gaan wij daarop nu verder over, om te beschouwen haar hoofdzakelijke inhoud en verdeling. De Onderwijzer leert ons, dat die artikelen bekwamelijk worden gedeeld in drie delen, waarvan het eerste handelt van God de Vader, de Almachtige, Schepper van de hemels en der aarde.

Het Voorwerp van het geloof, waarvan in de 12 Artikelen gehandeld wordt is God, die hoogwaardige, aller-heerlijkste en allerheiligste Majesteit, wien te kennen het eeuwige leven is, Joh. 17:3. Het is hier de plaats en gelegenheid om een weinig in het bijzonder van God te handelen.

Maar toehoorders, niet zodra beschouwen ik de noodzakelijkheid daartoe, of ik vind mij zeer verlegen, hoe ik hier bekwamelijk iets zal voortbrengen dat enigszins beantwoordt aan de oneindige grootheid en heerlijkheid van die Majesteit, over die ik zonde spreken. Ik bedroef mij meermalen over mijn zeer diepe onkunde van God.

En ach, wat zou ik gelukkig zijn en wat zou er een andere glans en heerlijkheid op mij, op mijn leer en mijn leven leggen, indien ik meer mocht bestraald worden van dat eeuwig en ontoegankelijk Licht, dat zo helder schijnt op die plaats, waar geen zon of Maan nodig is. Mij dunkt, ik zonde niet durven ontkennen of mijn ziel genoot liever een straaltje van dat Licht dan al de glans, heerlijkheid en luister van de wereld.

Nu, ik wil uw aandacht door Gods hulp, een zwakke beschrijving van God doen. Ach, dat mijn ziel er onder mocht beven. En dat die Naam mij ontzaglijk en vreselijk mocht zijn!

God is een zuiver, heilig, eeuwig, oneindig, aller-volmaaktst en aller-gelukzaligste Geest; een in Wezen en drie in Personen. Die alleen Zichzelf en alles in Zichzelf, op de allerheiligste en aller volmaaktste wijze kent, bemint, geniet en verheerlijkt: uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn. Wien toekomt alle lof, eer, heerlijkheid, wijsheid, majesteit, kracht en sterkte tot in alle eeuwigheid.

Ziedaar! geen andere, dan deze lage en onvolmaakte beschrijving kunnen wij u van Jehovah God geven. Gelukkig zal hij zijn, die er slechts een weinig van mag kennen.

Dat er nu zulk een God, als wij daar genoemd hebben, waarlijk is of aanwezig is, wordt door onze geleerden op velerlei, zeer klare en krachtige wijzen betoogd, beide uit de natuur en uit de Heilige Schrift. Maar de beste en enigste Leermeester om ons dit recht te betogen is Jehovah God zelve. Die moet zich noodzakelijk in Christus, door zijn Heilige Geest aan onze zielen openbaren en zeggen: *Zie hier ben Ik!* Jes. 50, of alle, ook zelfs de wiskunstigste, aller-klaarste en zekerste demonstraties of betogen dat er een God, hebben niet het minste vermogen om ons deze waarheid recht te doen erkennen en geloven.

Wij mogen, door de inwendige kracht en werking van het overgeblevene redelicht in onze zielen, ons gemakkelijk laten overreden dat er een God is en zo deze waarheid in het algemeen belijden. Maar wie of hoedanig die God is, dat kan ons geen geschapen tong of letter in het allermiste leren. Dat is een wijsheid, die voor alle wijzen en geleerden van deze wereld geheel verborgen is, zij mogen elkander met zulke hoge en verwaande eretiteln begroeten als zij willen, niemand kan weten dat God, zoals Hij is, aanwezig is, *dan alleen de reinen van harte, die God gezien hebben en die Hem verder eeuwig zien zullen*, Matth. 5: 8.

De reden hiervan is, omdat wij allen van nature atheïsten of Godloochenaars zijn, die God niet kennen, maar die geheel leven in de zonde en in de wereld, Ef. 2: 12. En al wat wij in die staat van God spreken, denken, lezen en horen, dat spreken, denken, lezen en horen wij met de Atheniërs van een onbekenden God, van wiens eigen Licht en Heerlijkheid nimmer een enige straal op ons duister verstand geschenen heeft. Zullen wij dan recht kunnen geloven dat er een God is en wie of hoedanig Hij is, zo moeten wij ons niet begeven tot wijsgeren of Schriftgeleerden, maar wij moeten tot God zelf gaan en tot Zijn Beeld Jezus Christus. Want Hij is in de schoot van de Vader en is gekomen tot de Oude van dagen, Dan. 7: 13.

En daarom, van geen ander, in hemel of op aarde, dan alleen van Hem, kunnen wij God leren kennen en enige straal van Zijn heerlijkheid ontvangen. Een waarheid, die ons in de Heilige Schrift zeer klaar geleerd wordt. Als Joh. 1: 18, *niemand heeft ooit God gezien. De eniggeboren Zoon, die in de schoot van de Vader is, heeft Hem ons*

verklaard en 2 Cor. 4: 6, want God, die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zonde schijnen, is Degene die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het Aangezicht van Jezus Christus. Dit bijzondere was het, dat wij u bij deze gelegenheid van de Allerhoogste God hadden te zeggen.

Nu keren wij weer tot de Onderwijzer, die leert ons, dat in de Apostolische Geloofsbelijdenis, of de 12 geloofsartikelen wordt gehandeld

(1) Van God de Vader en van God de Zoon en van God de Heilige Geest. Hoe God Zichzelf als een Drie-enig God in Zijn Woord geopenbaard heeft, zal de Onderwijzer in de volgende vraag nader voorstellen. Zodat wij hier dan nu maar alleen op deze twee dingen hebben acht te geven:

(1) Op de benaming van ieder hoogwaardig en aanbiddeijk Goddelijk Persoon, waardoor dezelve van elkaar worden onderscheiden;

(2) Op het bijzondere werk naar buiten, dat hier aan ieder Persoon wordt toegeëigend.

(1). Wat de benaming van ieder Goddelijk Persoon betreft, het heeft de Drie-enige God behaagd, die aan ons in Zijn Woord menigvuldiglijk te openbaren.

De eerste Persoon in de hoogwaardige Godheid heeft zich genoemd Vader, de tweede Zoon, de derde Heilige Geest. Onder die namen hebben zij zich in de Heilige Schrift aan ons bekend gemaakt en door die namen onderscheiden wij de Goddelijke personen van elkaar. Deze benamingen hebben hun kracht of fundament in het Heilig Wezen Gods. De eerste Persoon draagt de naam van Vader, omdat Hij de tweeden Persoon van alle eeuwigheid op een oneindig heerlijke en voor ons geheel onbegrijpelijke wijze heeft geteeld of gegenereerd; gevende Hem het leven te hebben in Zichzelf, zoals Hij, de Vader, het leven in zichzelf heeft, Joh. 5:26.

De tweede Persoon draagt de naam van Zoon, omdat Hij zo van de eerste Persoon de Vader geteeld en gegenereerd is, zoals de Onderwijzer van deze hoogwaardige verborgenheid nader en opzettelijk zal handelen, zondag 13.

De derde Persoon draagt de naam van Heilige Geest, omdat Hij op een dergelijke, oneindig heerlijke en voor ons onbegrijpelijke wijze uitgaat en gelijk als uitgeademd en geblazen wordt van de Vader en van de Zoon, zoals wij deze grote verborgenheid nader, als het Gode behaagt, zullen moeten verhandelen, zondag XX, die in het bijzonder van de Heilige Geest handelt.

Dit hebben wij uw aandacht te zeggen over de benaming van ieder Persoon in het aanbiddeijk, Goddelijk wezen.

(2). Nu volgt het werk naar buiten, dat aan ieder Goddelijk Persoon wordt toegeschreven. Aan de Vader wordt in de Apostolische Geloofsbelijdenis toegeëigend het werk van onze schepping; aan de Zoon dat van onze verlossing. En aan de Heilige Geest dat van onze heiligmaking.

Al het werk Gods naar buiten met Zijn uitverkoren volk en gelovigen, komt op deze drieërlei almachtige werking uit op hun schepping, dat is: hun voortbrenging en onderhouding, op hun verlossing en op hun heiligmaking uit de staat der zonde en van de eeuwige verderfs, waarin zij door hun moedwillige ongehoorzaamheid gevallen zijn. Dit is nu alle drie geheel het werk van Jehovah of van de Drie-enige God. Hij schept, hij verlost en Hij heiligt Zijn volk en gelovigen, zonder dat zij van hun zijde er iets toedoen of vermogen te doen. Zij zijn hier een enkel niet en geheel lijdelijk voor God. Zij worden van Hem geschapen. Zij worden van Hem verlost en zij worden van Hem geheilgd. Het is God die hier alleen alle dingen werkt naar de raad zijns willens, Ef. 1: 11. Die alles in allen is, 1 Cor. 15: 28. Zodat, indien iemand hier meent iets te

zijn, daar hij niets is, die bedriegt zichzelf in zijn gemoed, Gal. VI: 3. Doch, hoe is het hier nu met dit drieërlei werk van God gelegen? Het is zeker, dat het eigenlijk is het werk van Jehovah God Drie-enig en dat alle drie de Goddelijke personen daarin van eeuwigheid en in der tijd tegelijk werkzaam zijn, zodat Vader, zoon en Heilige Geest de mens scheppen, verlossen en heiligen. Want, omdat het maar een enig allerhoogst Goddelijk Wezen is, zo werkt of kan de een Persoon niet werken buiten of zonder de andere personen, maar zij werken in alles tegelijk door hun algemene kracht en eeuwige Godheid.

Nochtans, omdat er een eigenlijk en Personeel onderscheid is tussen de drie hoogwaardige, Goddelijke personen, zo werkt hier een ieder van hun in de werken naar buiten ook persoonlijk Zijn eigen werk, achterevolgers de huishoudelijke verdeling, die de drie Goddelijke Personen van eeuwigheid tot vertoning van hun hoogwaardige heerlijkheid, met en onder elkaar gemaakt hebben.

Nemende de Vader bijzonderlijk op zich het grote werk der schepping en onderhouding. De Zoon het grote werk der verlossing. En de Heilige Geest het grote werk der heiligmaking, zoals deze werken dan ook zo overal in de Heilige Schrift onderscheidenlijk aan de drie hoogwaardige Personen worden toegeëigend.

De Vader vertoont zich dan door die huishouding aan ons als de eeuwige springbron en fontein der Godheid, werkende tot Zijn heerlijkheid, in en door de Zoon en met Hem in en door de Heilige Geest.

Hier nu, zoals de dwaze wijsgeren van deze wereld, met ons eindig verstand in de wijze en natuur van deze Goddelijke werking nader en dieper te willen indringen, zonde een verfoeilijke goddeloosheid zijn en een vuile list van de duivels, om gelijk God te zijn. Onze ogen zijn volstrekt te zwak, om in die eeuwige en oneindige zo'n te zien. De minste straal daarvan maakt ons al ziende blind en doet ons uitroepen, met Zofar de Namathiet, Job XI 7 en 8, *zult gij de onderzoekingen Godes vinden? zult gij tot de volmaaktheid toe, de Almachtige vinden? zij is als de hoogte der hemelen! Wat kunt gij doen? dieper dan de hel! Wat kunt gij weten?*

God bewoont een ontoegankelijk licht. Hij, die er slechts een weinig van ziet, moet aanstonds sterven en al stervende uitroepen met Agur, Spreuken XXX: 4, *hoe is Zijn Naam? en hoe is de Naam van Zijn Zoon, zo gij het weet?*

Laten wij hier dan liever deze zaligen dood, die ons leven is, ondergaan en diep wegzinken in onze ellendigheid, nietigheid en laagheid en geven Jehovah met de rechtvaardigen Job, hfd. X16: 14, deze eer Zijns Naam, door met elkaar om strijd te belijden: *ziet dit zijn maar uiterste einden van Zijn wegen. En wat een klein stukken der zaak hebben wij van Hem gehoord? wie zou dan de donder van Zijn mogendheden verstaan?*

Nu, van deze Drie-enige God handelen de twaalf geloofsartikelen en dat in deze bekwame en gevoegelijke orde;

- (1) Handelen zij van God de Vader en onze schepping;
- (2) Van God de Zoon en onze verlossing;
- (3) Van God de Heilige Geest en onze heiligmaking, zoals dit in haar verklaring ons nader zal blijken.

B. Hebbende zo getoond, hoe de twaalf Artikelen van het geloof bekwamelijk verdeeld worden en die haar hoofd zakelijke inhoud is, zo gaat de Onderwijzer daarop nu verder over, om van het voor of onderwerp van deze twaalf geloofsartikelen, zijnde de Drie-enige God, nog nader in het bijzonder te handelen, waarin wij hem dan zullen

navolgen.

De Onderwijzer, om bekwame stof ter verhandeling te vinden, leidt de een vraag zo van de andere af: ***aangezien dat er maar een enig Goddelijk wezen is, waarom, noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?***

Dat er maar een enig allerhoogst Goddelijk Opperwezen is, is een waarheid, die ons geheel klaar en uit de natuurlijke rede en uit de openbaring van Gods heilig Woord bevestigd wordt. Ja, die zo algemeen van ons allen wordt erkend en uiterlijk beleden, dat het geheel onnodig schijnt iets, zelfs het minste tot staving van deze waarheid voort te brengen, zoals wij dan ook niet voornemens zijn dezelve anders, dan met enige weinige plaatsen uit de Heilige Schrift, te bevestigen, als: Deut. 6: 4, waar God tot Zijn volk Israël zegt: *hoor, Israël! De Heere, uw God, is een enig Heere*, Jes. 44: 6, waar wij dit getuigenis Gods vinden: zo zegt de Heere: *Ik ben de Eerste en ik ben de Laatste en behalve Mij is er geen God*; en hfd. 44: 22 spreekt de Heere ook: *Ik ben God en niemand meer*; en 1 Cor. 8: 4 leert de Apostel: *Wij weten dat een afgod niets is in de wereld en dat er geen ander God is dan een*.

Maar hoe bekend deze grote en eeuwige waarheid ook onder ons zij in de letter en hoe volmondig en geredelijk wij dezelve ook uiterlijk belijden, zo is er echter geen waarheid, waaraan de mensen in hun praktijk minder geloof slaan, dan aan deze waarheid, dat er maar een enig God is. Want van nature allen tezamen atheïsten zijnde en de enige waren God zoveel in ons is verlooehenende, zo doen wij, zoals blinde heidenen, niet anders dan te dienen degenen, die van nature geen Goden zijn, Gal. 4: 8. Wij belijden allen in een God te geloven en nochtans moeten wij geheel blind zijn, zo wij niet erkennen dat dit onze staat is waar van de Apostel spreekt, Tit. 1: 16, *zij belijden dat zij God kennen, maar zij verlooehenen Hem met de werken, zo zij gruwelijk zijn, ongehoorzaam en tot alle goed werk ondeugend*.

Wij kennen van nature geen andere God dan onszelf. Onze buik is onze God en onze heerlijkheid is in onze schande en wij bedenken aardse dingen, Filipp. 3: 19. Ja, zo menig schepsel er buiten ons is, waar wij buiten God aankleven, zo menige God stellen wij ons om die te dienen en er ons voor neer te buigen. En wij roepen er van in onze harten uit, met de afgodische Israëlieten, Exod. XXII: 4, dit zijn uw Goden Israël, die u uit Egypteland opgevoerd hebben.

Kortom en ach, mochten wij het maar met een diepe schaamte en zelfveroordeling belijden! Wij allen zijn die dwazen van nature, die in onze harten zeggen: Daar is geen God! Psalm X4: 1.. Er is dan niet minder nodig om ons deze waarheid, dat er maar een enig. Goddelijk Wezen is, recht te doen erkennen en geloven, dan dat die God Zichzelf, bij Zijn eigen licht, aan ons openbare en zich zo gedurig aan onze zielen vertegenwoordige. Dit is het enige middel om ons zo van trap tot trap van onze diepe atheïsterij te genezen en ons aan de eeuwige waren God te doen gewennen.

Ondertussen maakt de Onderwijzer uit deze waarheid van Gods Eenswezensheid zijn leerling nu deze tegenwerping: *Aangezien er maar een enig Goddelijk wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest*.

Dit voorstel beantwoordt de leerling alzo: Omdat God Zich zo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheiden Personen, de enige, ware en eeuwige God zijn.

De Onderwijzer, hier handelende van de aanbiddelijke verborgenheid der Heilige Drie-eenheid in Gods Wezen, sluit hier zeer wijselijk en godvruchtig alle natuurlijke redeneringen van de mensen verstand geheel uit en beroept zich maar alleen op Gods geopenbaarde Woord, dat ons deze hoogwaardige en onbegrijpelijke verborgenheid

klaar leert, zodat wij dezelve dan op het Goddelijke gezag van dat Woord en haar krachtige werking in onze zielen alleen moeten geloven, zonder haar met ons eindig verstand te begrijpen.

In dat Woord nu leert de Onderwijzer, dat. God deze twee dingen van Zichzelf aan ons heeft geopenbaard:

- (1) Dat in zijn Goddelijk Wezen zijn drie onderscheiden Personen;
- (2) Dat die drie onderscheiden Personen de enige, ware en eeuwige God zijn.

§ Wat het eerste betreft, door een Persoon verstaan wij in het al algemeen niet anders dan een redelijke zelfstandigheid, begaafd met verstand en wil. Zulke personen nu, of redelijke zelfstandig heden, Maar allerhoogst en aller-volmaaktst, zijn Vader, zoon en Heilige Geest.

Dat de Vader zulk een Persoon is, zal ons Paulus duidelijk leren, Hebr. 1: 3; waar hij Christus het beeld noemt des Vaders zelfstandigheid. Dat de Zoon ook zulk een Persoon is, leert en bevestigt Hij zelf ons, Joh. 5:26, waar Hij zegt: dat gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelf, hij ook zo aan de Zoon gegeven heeft het leven te hebben in Zichzelf. Dat ook de Heilige Geest zulk een Persoon is, mogen de Socinianen stoutelijk en onbeschaamd ontkennen, maar de waarheid wordt ons klaar in de Heilige Schrift geleerd, want daarin worden Hem beide de eigenschappen van een persoon, namelijk: verstand en wil, duidelijk toegeschreven. Van Zijn oneindig verstand spreekt Paulus 1 Cor. 2: 10, waar hij zegt, dat de Geest Gods alle dingen onderzoekt, ook de diepten Gods, welk onderzoeken van de Geest een daad of werkzaamheid is van een oneindig en aller-volmaaktst verstand. Van Zijn wil spreekt dezelfde Apostel 1 Cor. 12: 11, waar hij zegt, dat de Geest Zijn gaven aan een iegelijk in het bijzonder deelt, gelijkerwijs Hij wil. Dus blijkt het dan nu klaar dat, èn de Vader, èn de Zoon, èn de Heilige Geest drie Personen zijn, omdat ieder van hun als zodanig in de Heilige Schrift voorkomt.

Maar de Onderwijzer gaat nog verder en leert, *dat Jehovah God Zich in Zijn Woord zo geopenbaard heeft, dat in Zijn Goddelijk Wezen drie onderscheiden Personen zijn*, die waarlijk van elkander onderscheiden zijn; niet in Wezen, want wij hebben gezien, dat er maar een enig Goddelijk Wezen is, maar in de wijze van bestaan en van werken. Zodat de Vader een ander, de Zoon een ander en de Heilige Geest een ander is, hoewel zij alle Drie bezitten het de hoogwaardig, Goddelijke Wezen en dat, om zo te spreken, als algemeen onder elkaar hebben. Ieder aanbiddelijk Goddelijk Persoon heeft nochtans Zijn Personele eigenschap, wat Hem van de andere Personen onderscheidt.

- De Personele eigenschap van de Vader is, de Zoon te genereren en met de Zoon, de Heilige Geest van Zich te doen uitgaan.
- De Personele eigenschap van de Zoons is, *van de Vader gegenereerd te worden en met de Vader, de Heilige Geest van Zich te doen uitgaan.*
- En de Personele eigenschap van de Heilige Geest is *uit te gaan, beide van de Vader en de Zoon.*

Ziedaar! Hierin zijn Vader, Zoon en Heilige Geest persoonlijk van elkander onderscheiden, hoewel wij de wijze of natuur van dit personele onderscheid met ons zwak en eindig verstand geenszins kunnen begrijpen.

Wij zijn nochtans verplicht het tegen de oude Sabe3anen en andere dwaalgeesten staande te houden en te geloven, omdat God Zich als zodanig in Zijn Heilig Woord heeft geopenbaard, want dat Woord maakt overal onderscheid tussen Vader, Zoon en

Heilige Geest en kent aan ieder Persoon zijn bijzonder bestaan en werk toe. Hoort slechts deze twee plaatsen! 1 Joh. 5: 7, *want Drie zijn er, die getuigen in de hemel. De Vader, het Woord en de Heilige Geest en deze drie zijn één.* En Joh. 14: 16 en *Ik zal de Vader bidden en Hij zal U een andere Trooster geven, namelijk: de Geest der waarheid.* Hier komen immers drie onderscheiden Goddelijke Personen voor: de Zoon, biddende de Vader om de Heilige Geest. Het eerste gezegde van de Onderwijzer is dus volkomen waar, dat namelijk in het hoogwaardig Goddelijk Wezen drie, van elkander onderscheiden Personen zijn en dat God Zich zo in Zijn Woord heeft geopenbaard.

Maar de Onderwijzer gaat voort en leert ons nog verder als een Goddelijke openbaring in het Woord, *dat deze drie onderscheiden Personen, de enige ware en eeuwige God zijn.*

Deze waarheid behoeft geen breedvoerig bewijs, ieder waar gelovige heeft Gods getuigenis dienaangaande in zijn hart als een gewrocht van de Heilige Geest. Maar omdat de Socinianen en andere blinde en verleidende dwaalgeesten zich tegen deze eeuwige waarheid zo openlijk aankanten en andere, als de Remonstranten, enz., zich omtrent dezelve geheel onverschillig betonen, ja, geen andere dan de was wedergeborenen dezelve recht geloven, zo willen wij ter bevestiging van deze grote waarheid nog kort iets zeggen.

Dat Vader, Zoon en Heilige Geest tezamen de enige ware en eeuwige God zijn, blijkt reeds klaar en krachtig genoeg uit ons vorig verhandelde, want wij hebben getoond en bewezen uit de Heilige Schrift, dat er maar een enig Goddelijk Wezen is en dat in dit Goddelijk Wezen drie onderscheiden personen zijn. Derhalve spreekt het dan immers vanzelf, dat deze drie onderscheiden Personen Zijn Goddelijke Personen en dus tezamen de enige en eeuwige ware God. Maar boven dit, zo wordt ons ook in de Heilige Schrift ieder Persoon in het bijzonder als de enige en eeuwige ware God zo krachtig en klaar beschreven, dat het alleen een duivels ongeloof en blindheid van zinnen is, die ons belet deze eeuwige waarheid aan te nemen en te erkennen.

(1) Wat de Persoon des Vaders betreft, niemand zal met opzet loochenen, dat de Heilige Schrift ons Hem overal vertoont als de enige, ware en eeuwige God, waarom wij de bewijzen van zijn hoogwaardige Godheid dan nu niet verder zullen aandringen of voorstellen.

(2) Niet minder klaar en krachtig wordt ons de Godheid van de Zoon in de Heilige Schrift voorgehouden en bevestigd. Want

(a) Overal worden Hem de namen, die niemand dan de ware God kan dragen, in haar volle kracht en nadruk toegeëigend. Hij wordt Jehovah of Heere genoemd, Jer. 23:6, welke hoge Naam Gods nooit aan iemand buiten God gegeven wordt, omdat dit Gods aanbiddelijke gedenknaam is, Hos. 12:6. Hij wordt genoemd de sterke God, Jes. 9: 5. Paulus getuigt zo heerlijk van de Zoon, dat Hij is God, bovenal te prijzen in der eeuwigheid, Rom. 9 : 5. Ziet ook 1 Joh. 5: 20.

(b) Daarbij worden in de Heilige Schrift ook al de heerlijke eigenschappen en volmaakte deugden Gods overvloedig aan de Zoon toegeëigend.

Zo komt Hij ons voor als eeuwig, Jes. 9 : 5, waar Hij de Vader der eeuwigheid genoemd wordt. En Micha 5:1, waarvan Hem getuigd wordt, dat zijn uitgangen zijn vanouds en van de dagen der eeuwigheid, als overalteenwoordig, Matth. X8: 20, waar Hij belooft in het midden te zijn, waar twee of drie in zijn Naam vergaderd zijn.

Hij komt ons voor als Alwetend. Zo zegt Petrus tot Hem, Joh. X11: 17, Heere, Gij

weet alle dingen. Als Almachtig, Openb. 1: 9, waar Hij van zichzelf uitroept: Ik ben de Almachtige, enz.

(c) Boven dit komt ons de Zoon in de Heilige Schrift ook overal voor als genietende dezelfde Goddelijke eer met de Vader en moetende evenals de Vader van ons gehoorzaamd en gediend worden. Hoort hoe krachtig Hij ons dit zelf leert, Joh. 5:22 en 23, waar Hij zegt: *dat de Vader al het oordeel aan de Zoon heeft gegeven, opdat zij allen de Zoon eren, zoals zij de Vader eren.*

En Paulus schrijft van Hem, Filipp. 2: 10, *dat zich in de Naam van Jezus zouden buigen alle knieën dergenen, die in de hemel, die op de aarde zijn en die onder de aarde zijn.* Hierom moeten wij ook zowel in Zijnen, als in de Naam van de Vader gedoopt worden, omdat wij Hem, zowel als de Vader voor onze Allerhoogste God en Koning moeten erkennen.

(d) Eindelijk komt ons de Zoon van God in de Heilige Schrift boven dit alles ook voor als die dezelfde hoge Goddelijke en Almachtige werken doet met de Vader, als daar is: het grote werk der schepping van hemel en aarde, dat door Hem geschied is. Want zo getuigt de Psalmist Ps. XXXIII: 6, dat door het Woord van de Heere de hemelen zijn gemaakt, wat ons de heilige Johannes zo duidelijk bevestigt in het begin van zijn Evangelie. Ook werkt de Zoon, met de Vader, in de onderhouding van al het geschapene, want zo getuigt Hij zelf, Joh. 5: 17, *Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook*; en Paulus getuigt van de Zoon, Hebr. 1:3, *dat Hij alle dingen draagt door het Woord van Zijn kracht.*

Voegt hierbij al zijn Goddelijke wonderwerken, die Hij hier op aarde gedaan heeft, die niemand dan de ware God doen kan. Want het is God alleen die grote wonderen doet, Psalm CXXVI:4.

Zie, uit dit alles, wat nochtans slechts een weinig is van hetgeen de Heilige Schrift er van getuigt, blijkt de ware en eeuwige Godheid van de Zoon nu zo klaar, dat wanneer de Heilige Geest het getuigenis Gods in onze harten werkt, er in het allerminst niet aan getwijfeld kan worden.

(3) Wat nu eindelijk ook de Derde Persoon, de Heilige Geest, aangaat, van Hem en Zijn ware en eeuwige Godheid wordt niet minder klaar en krachtig in de Heilige Schrift gesproken, als van die van de Vader en van de Zoon. Maar dit willen wij thans alleen zeggen, zonder de zaak nader te bevestigen, omdat de Onderwijzer ons de Godheid van de Heilige Geest opzettelijk vertoont Zondag XX, waar Hij leert, dat de Heilige Geest tezamen met de Vader en de Zoon eeuwig God is, op die plaats deze waarheid van ons nader zal moeten verhandeld worden. Waarom wij er ons hier dan nu niet verder zullen inlaten.

Ziedaar, mijn toehoorders, zo blijkt dan nu uit allen dezen, dat God Zichzelf in Zijn Woord aan ons heeft geopenbaard als een Drie-enig God; een in Wezen en drie in Personen. Verder moeten wij met ons eindig verstand in deze oneindige verborgenheid niet indringen, maar wij moeten ons door het getuigenis, dat God van zichzelf in Zijn Woord gegeven en geopenbaard heeft, laten overreden om deze verborgenheid van ganser hart toe te stemmen en in een waar geloof te omhelzen, wetende dat het getuigenis Gods waar is en dat God maar alleen van zichzelf kan getuigen. Ja, zonder deze verborgenheid der Goddelijke Drieëenheid te geloven, kunnen wij niet zalig worden. Waarom het ten enenmale goddeloos, heilloos en atheïstisch is te stellen, met de Remonstranten, dat het niet volstrekt nodig tot zaligheid is, Gods Drieëenheid te geloven.

Is dat niet nodig tot de zaligheid, te geloven dat er een Drie-enig God is, wel dan is het

ook niet nodig tot zaligheid te geloven, dat er een God is. Want die gelooft dat God is, die moet Hem erkennen en aannemen gelijk Hij is, namelijk: als een in Wezen en drie in Personen, of anders verloochent hij de ware God en gelooft een afgod, naar zijn eigen verbeelding gevormd, die niets is in de wereld.

Wie dan niet van hart gelooft en belijdt dat God Drie-enig is, die heeft God nooit gezien, noch gekend. Maar die is een openbare Godloochenaar omdat hij de waren Drie-enige God, buiten Wien geen ander God is, geheel verloochent. Ja, die is een openbare goddeloze, geheel vervreemd van God en Zijn zalige gemeenschap. Want wij kunnen niet dan met een Drie-enige God gemeenschap hebben, omdat onze toenadering tot God de Vader, moet geschieden in en door God de Zoon, als de enige Weg tot de Vader. En tot God de Zoon moeten wij gebracht en geleid worden door God de Heilige Geest.

Derhalve, die geen Drie-enige God met zijn hele hart gelooft, die neemt Gods getuigenis, dat Hij van zichzelf gaf, niet aan, maar hij maakt God tot een leugenaar, verloochent God en kan in alle eeuwigheid met Hem geen gemeenschap hebben, noch in Gods Koninkrijk ingaan.

Hiermede oordelen wij dan, nu genoeg over deze waarheid van God en Zijn Heilige Drieëenheid gehandeld te hebben.

Ach, dat maar de Heere zichzelf aan van de mensen zielen openbare en hun Zijn heerlijkheid doe zien, teneinde zij, naar datzelfde Beeld, in gedaante veranderd mogen worden van heerlijkheid tot heerlijkheid!

Hiertoe is nodig

(1) Dat wij ons van onze diepe onkunde en ver vervreemding van God laten overtuigen en daartoe van de Heere Jezus begeren die ogenzalf van zijn Heilige Geest, die de blinden ziende maakt.

(2) Dat wij ons laten inleiden, door de verlichting van de Heere Geest, in onze geestelijke onmacht; hoe God een zuiver en eeuwig Licht is en wij geheel duisternis zijn in onszelf. Hoe wij derhalve God niet kunnen kennen, tenzij Hijzelf, als het eeuwige Licht, in en door Christus Zijn Zoon, met de stralen van Zijn Goddelijke heerlijkheid, op onze ziel schijne en onze duistere ogen opene en verlichte.

(3) Dat wij ons ook door de Geest van het geloof laten overreden, om te erkennen de noodzakelijkheid, algenoegzaamheid en bereidwilligheid van de Heere Jezus, om ons God bekend te maken, zo Hij het beeld van de onzienlijken Gods is en het afschijnsel van Zijn heerlijkheid, daartoe gegeven en gezonden uit de schoot van de Vader, omdat eeuwig Licht aan ons te openbaren.

(4) Eindelijk, dat wij hier dan ook, in een gehele en gewillige verloochening van alle eigen wijsheid, ons als onmachtige blinden voor de Heere Jezus en voor de bestraling van Zijn licht neerleggen, wachtende door het geloof opdat Licht, zoals de wachters op de morgen. Ziet dit is de enige weg, waardoor wij kunnen komen tot de zalige kennis Gods. De Heere zelf leer ons dit zo door Zijn Heilige Geest! Amen.

CATECHISMUSPREDICATIE ZONDAG 9.

VRAAG 26.

Tekst: 1 NEHEMIA 9 : 6.

26. Vraag. Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige Schepper van de hemels en der aarde?

Antwoord. *Dat de eeuwige Vader van onze Heeren Jezus Christus, die hemel en aarde, met al dat er in is, uit niets geschapen heeft, die ook dezelve nog door Zijn eeuwige raad en voorzienigheid onderhoudt en regeert om Zijn Zoons Christus wil mijn God en mijn Vader is, op die ik zo vertrouw, dat ik niet twijfel of Hij zal mij met alle nooddrift van de lichaams en van de ziel verzorgen en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toe schikt, mij ten beste keren, want Hij dat doen kan als een Almachtig God en ook doen wil als een getrouw Vader.*

Het zijn grote en heerlijke dingen, die in de tekst van God de Heere getuigd worden door de mond der Joodse priesters en Levieten, die daar sprekende en biddende voorkomen.

(1) Roepen zij zo van Gods grootheid, dat Hij alleen die Heere of Jehovah was, dat is: dat Hij alleen die hoge ontzaglijke, heilige en heerlijke God was, die geens gelijke had in de hemel of op aarde, die alleen heerst met oneindige majesteit.

(2) Erkennen zij die hoge en verheven God daar ook voor de enige Fontein, Bron, Schepper en Formeerder van alles, die de hemelen, de aarde, de zee en alles wat daarin is door Zijn Almachtige hand en oneindige wijsheid had gemaakt en voortgebracht, zodat alle dingen alleen waren en bestonden door zijn Goddelijke wil en dus uit Hem, door Hem en tot Hem.

(3) Erkennen zij Jehovah God ook voor de enige Onderhouder en Regeerder van het gehele geschapendom, die alle dingen gedurig levendig maakt en krachtadig onderhoudt.

(4) Brengen zij die hoge en heerlijke God ook toe alle eer van Goddelijke aanbidding en vertrouwen, getuigende dat Hem het heil der hemelen aanbidt, gaande daarin met hun voorbeeld ons lage en nietige mensenkinderen voor, ons lerende die hoge en heiligen God ook te eren, te vrezen, te aanbidden en op zijn grote Naam te vertrouwen.

(5) Aan een zo groot en heerlijk God wilden deze priesters en Levieten zich nu geheel en voor eeuwig verbinden om Hem tot een volk en eigendom te zijn, hem te houden en te erkennen voor hun God, Schepper, Vader en Koning.

Al deze grote en luisterrijke dingen, die wij zo in deze tekst vinden, lopen tezamen in het eerste artikel van de heilige Apostolische Geloofsbelijdenis, die de Onderwijzer ons in twee Zondagen nu gaat verklaren en openleggen en die zo luidt: *Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige Schepper van hemel en aarde.*

Tot verklaring van welk artikel de Onderwijzer in deze Zondag handelt, van het geloof in God de Vader als Schepper en in de volgende Zondag van het geloof in Hem als Onderhouder, Regeerder en Bestuurder van hemel en aarde.

Om de eerste van deze twee zaken dan nu tegenwoordig met de hulp Gods voor uw aandacht te verhandelen, zo zullen wij

- (1) Die woorden van de artikels openleggen, dat God de Vader is de Almachtige Schepper van hemel en aarde en dan
- (2) Wat het is in die God de Vader als zodanig te geloven.

A. Wat het eerste aangaat van God de Vader hebben wij in de vorige Zondag gehandeld, gelijk ook van God de Zoon en van God de Heilige Geest en gezien hoe deze drie onderscheiden Personen, de enige ware en eeuwige God zijn.

Nu moeten wij in het bijzonder overwegen, hoe God de Vader is de Almachtige Schepper van hemel en aarde.

De Onderwijzer geeft ons van deze woorden een dusdanige korte en zakelijke verklaring, *dat de eeuwige Vader van onze Heeren Jezus Christus, hemel en aarde met al dat daarin is, uit niet geschapen heeft en dezelve ook door zijn eeuwige Raad en Voorzienigheid, nog onderhoudt en regeert.*

Omtrent die woorden wij vooraf in het al algemeen hebben aan te merken, dat, zoals in de Geloofsbelijdenis, zo ook in de Heilige Schrift, het werk der schepping en onderhouding van hemel en aarde wel eerst en in het bijzonder aan God de Vader wordt toegeëigend, maar dat dit niet zo moet verstaan en genomen worden, alsof daarmee de Zoon en de Heilige Geest van dit werk geheel werden uitgesloten. Want, voor zover er slechts een enig enkelvoudig Goddelijk Opperwezen is, uit drie onderscheiden Personen of zelfstandigheden bestaande, zo kan de een Goddelijke Persoon niets doen of werken buiten of zonder de andere. Waarom het werk der schepping en onderhouding dan ook in de Heilige Schrift aan de Zoon en de Heilige Geest uitdrukkelijk wordt toegeschreven. Maar allermeeft en in het bijzonder nochtans aan God de Vader, uit hoofde van de huishoudelijke verdeling van de werken naar buiten tussen de drie hoogwaardige Goddelijke Personen van eeuwigheid aangegaan en opgericht, volgens die het werk der schepping en onderhouding bijzonder en voornamelijk behoort aan God de Vader, dat der verlossing aan God de Zoon en dat der heiligmaking aan God de Heilige Geest, zoals wij in de vorige verhandeling gezien hebben.

Dit zo begrepen en vastgesteld zijnde, zo laat ons nu verder gaan overwegen hoe God de Vader is de Almachtige Schepper van hemel en aarde.

Hier komen ons voor:

- (1) De voorwerpen die God geschapen heeft en onderhoudt. En dan
- (2) Zijn almachtige schepping en onderhouding zelve.

§ De voorwerpen van Gods schepping en onderhouding worden hier genoemd hemel en aarde.

In deze twee wordt doorgaans in de Heilige Schrift het gehele geschapendom, met alle schepsels, klein en groot, verdeeld. Zo begint Mozes zijn boek der schepping: in den beginne schiep God de hemel en de aarde. Door de hemel wordt verstaan alles wat God gemaakt en geschapen heeft boven en buiten de, aarde, als daar zijn: de luchthemel, het firmament of de sterrenhemel en de opperste of bovenste hemel, die genoemd wordt: de hemel der hemelen of de derde hemel.

Door de aarde wordt verstaan de gehele aarde of de wereld, die God tot een woonplaats voor de mensen geschapen heeft en voor al de schepsels, tot gebruik van de mensen, tegelijk met de daaraan vast zijnde zeeën, rivieren en andere grote wateren en alles wat tot haar omtrek of uitgebreidheid behoort.

Deze twee nu, hemel en aarde zijn de twee grote en verbazende kunststukken van Gods oneindige almacht en wijsheid en bevatten alles in zich wat er buiten of behalve Jehovah God aanwezig is, niets uitgezonderd. Waarom de Onderwijzer in zijn

verklaring hier dan noemt hemel en aarde met al dat daar in is. Dat is alles wat er in de omtrek en de uitgebreidheid van die hemel en aarde wordt gevonden, niets uitgezonderd.

Nu weten wij, dat er in de hemel en op de aarde menigvuldige schepsels zijn.

(a) Wat de hemel betreft; in de luchthemel onthouden zich de vogelen en alle vliegend gedierte, benevens de wolken, dampen, luchtdelen, enz, In het firmament of de sterrenhemel, vindt men die verbazende wonderstukken van Jehovahs oneindige wijsheid en almacht: de Zon, de Maan en een ontelbare menigte van grote en kleinere lichten of sterren, met de planeten, In de derden of bovensten hemel worden gevonden een grote en onnoembare schare van heilige vlekkeloze Engelen en verheerlijkte geesten der gestorvene gelovigen. Ook de verheerlijkte lichamen van die kinderen Gods, die God levend van deze aarde met ziel en lichaam tot Zich in de hemel heeft opgenomen. Al deze voorgestelde schepsels komen in de Heilige Schrift gewoonlijk voor onder de benaming van het heil van de hemels; van de hemelse heirscharen, enz. Gelijk de hemel zo met heerlijke schepsels vervuld is, zo is het met de aarde, het andere deel van het geschapen dom ook gelegen. Op en rondom haar oppervlakte woont niet alleen geheel het menselijk geslacht, wat God op de aarde heeft geschapen, maar daar onthoudt zich ook het geslacht der dieren of beesten, met duizenderlei soorten, tegelijk met een onuitdrukkelijke menigte van allerlei ziel of levenloze schepsels als: kruiden, planten, bomen, gewassen, enz, In en onder de aarde is het overal met levendige dieren en met levenloze schepsels, van duizenderlei soort geheel vervuld, In de wateren onthoudt zich het geslacht der vissen van allerlei soort, grote en kleine, in een onnoemelijke menigte.

Zie, zo is beide, de hemel en de aarde, dan geheel met Gods schepsels vervuld en daarom noemt de Onderwijzer hier met recht hemel en aarde, met alles wat daarin is, in navolging van de Heilige Schrift, die ook zo spreekt. Als: Hand. 4: 24, waar de discipelen zo bidden: *Heere! Gij zijt de God, die gemaakt hebt de hemel en de aarde, de zee en alle dingen, die in dezelve zijn.* Wilden wij ons hier nu in een nadere beschouwen van dit grote en heerlijke geschapendom van hemel en aarde en al wat daarin is, bijzonderlijk inlaten en openen zo dit grote boek der natuur, o, wat zouden wij, als de Heere ons met Zijn licht bestraalde, uit de schepsels niet overvloedig verstaan en doorzien, beide Jehovahs eeuwige kracht en Goddelijkheid, Rom. 1: 20. Wat zouden wij allen het geschapene niet met oneindige glans, luister en Goddelijke heerlijkheid vervuld vinden en in een diepe aanbidding en verwondering met de Psalmist moeten uitroepen, Psalm CIV: 24: *Hoe groot zijn. uw werken, o Heere! Gij hebt ze allen met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van uw goederen.* Maar omdat hier voor ons geen einde van beschouwen en van onderzoek zou zijn, zo willen wij ons hier dan nu ook niet inlaten, maar gaan liever van het geschapen dom over tot de grote Schepper en tot Zijn almachtige werking.

God de Vader, als zijnde, om zo te spreken, de Eeuwige Springbron en Fontein der Godheid, die in de huishoudelijke verdeling van de Goddelijke werken naar buiten de oneindige heerlijkheid, Majesteit en luister der Godheid als het was ophoudt en in zijn Persoon bijzonderlijk representeert, komt ons hier dan voor als de Schepper en Formeerder van hemel en aarde en al dat daarin is.

Zo noemt Christus zijn Vader daarom, Matth, 11: 25: een Heere van de hemels en der aarde. En de Apostel Paulus vertoont ons de Vader als de Fontein en Oorsprong van alles, zeggende 1 Cor. 8: 6, *wij hebben een God, de Vader, uit Wie alle dingen zijn.* Ja, de Heere komt hier in de Geloofsbelijdenis met nadruk voor als de almachtige

Schepper, wiens macht en vermogen oneindig zijn. Wien niets onmogelijk is, maar die alles kan doen en doet wat Hem behaagt. Hierom spreekt Elihu zo van God, Job 37: 13, de Almachtige die kunnen wij niet uitvinden; Hij is groot van kracht. De reden, waarom de Geloofsbelijdenis hier zo nadrukkelijk God de Vader aan ons voorstelt als een Almachtige Schepper is, om daarmee aan te duiden dat het werk der. Schepping van hemel en aarde een werk is van oneindige sterkte en almacht, waartoe een eindig schepsel geheel onbekwaam is om daarin iets te doen, of mede te werken. Zodat het wel degelijk goddeloos en God ontterende is, te stellen met de Socinianen en Papisten, dat God de macht van iets te scheppen aan een schepsel kan overdoen en dat Hij dat ook gedaan heeft in de schepping van hemel en aarde, gevende aan de Heilige Engelen macht om met Hem de wereld te scheppen. Zodat niet Jehovah God alleen, maar ook de Engelen met Hem, hemel en aarde zouden gemaakt hebben.

Langs deze weg menen dan de Papisten hun verfoeilijk en heilloos misoffer krachtig te kunnen sterken en staande houden dat de misPriester het was lichaam en bloed Christus voortbrengt door de transsubstantiatie van brood en wijn in hetzelf, omdat hem deze macht van God verleend wordt, zoals de macht van scheppen werd verleend aan de Engelen. En de Socinianen menen

met deze stelling ons bewijs geheel te vernietigen, dat wij hebben voor de Godheid van de Zoon en van de Heilige Geest, uit het werk der schepping, dat ook duidelijk in de Heilige Schrift aan die beiden wordt toegekend. Maar beide, Socinianen en Papisten, betonnen hiermede, dat zij God niet kennen, noch Zijn almachtige werking, maar dat zodanige stellingen geheel zijn uit de duivel, de vader der leugenen, in wien geen waarheid is. Want als zij slechts het oor wilden lenen aan de Heilige Schrift, zo zou die hun zeer duidelijk onderrichten dat het Jehovah God alleen is, die de wereld geschapen heeft en dat niemand Hem daarin heeft geholpen of kunnen helpen, maar dat God Zich dat gehele werk alleen toe-eigent, zeggende: *Mijn eer zal Ik aan geen ander geven*, Jes. XLVIII: 11. Laat ons slechts enige weinige plaatsen uit Gods Woord horen, als Jes. XLIV: 24, Ik ben de Heere die alles doet, die de hemel uitbreidt. N.B. Ik alleen en die de aarde uitspant door Mijzelven.

Zie, daar zegt God immers duidelijk, dat Hij hemel en aarde alleen schept, en dat Hij dit ook maar alleen door Zichzelf doet, zonder hierin iets te doen door hulp van een ander of van enig schepsel. En Job 9: 8 wordt op dezelfde wijze van God getuigd, dat Hij alleen de hemelen uitbreidt. Ja, God eigent zich deze schepping van hemel en aarde toe als een kenmerk van Zijn Goddelijke hoogheid en heerlijkheid en Hij onderscheidt zich daardoor van alle valse afgoden die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben, Jer. 10: 11. Behalve dat er niet een enige plaats in de ganse Bijbel is, in die het werk der schepping aan iemand anders dan aan Jehovah God wordt toegekend.

Wat is het dus een snoodheid, Gods eer hier alzo schandelijk te verduisteren. O, alle liefhebbers van de Heere zullen er zich over bedroeven en uitroepen: de Heere zij groot gemaakt! Want alleen uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Het staat dan als een eeuwige waarheid vast, dat God, de Vader van de Heere Jezus Christus, de Almachtige Schepper is van hemel en aarde en van al wat daarin is.

Van deze nu leert de Onderwijzer, dat Hij dat alles uit niets geschapen heeft. Het is waar, dat God alles uit niets geschapen heeft, staat met deze eigenlijke woorden wel niet in de Heilige Schrift, nochtans Wordt ons de zaak zelf daar klaar geleerd, Rom. 4: 17, waar Paulus leert, dat God de dingen, die niet zijn, roept alsof zij waren. En Hebr. 11: 3, getuigt, dezelfde Apostel: door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het

Woord Gods is toebereid, zodat de dingen die men ziet, dat is: alles wat er geschapen en aanwezig is, niet geworden zijn uit dingen die gezien worden. Dat is, hun oorsprong niet hebben uit enige zienlijke stof, maar uit een onzichtbaar niet. Zo mede Spreuk. 8: 26, daar Christus getuigt, dat Hij geboren was wanneer God nog de aanva)g van de stofkens van de wereld niet gemaakt had. Dat is, wanneer er nog niets buiten God was, ook niet het allereerste beginsel, van de aller-geringste stofkens der geschapene stoffe, enz.

Daarenboven, dat God hemel en aarde, met al wat daarin is, uit niets geschapen heeft, blijkt ook zelfs klaar uit het Hebreeuwse woord, vertaald door scheppen, welk woord in haar eigenlijke kracht zoveel betekent als iets, door een almachtig bevel van de wil, te doen zijn, of daar te stellen, wat tevoren niet bestond en geeft dus te kennen, dat God op geen andere wijze alle dingen geschapen heeft, dan alleen door het Woord van Zijn kracht, of door het bevel van zijn Almachtige wil, waardoor Hij slechts gebod dat de dingen, die niet waren, zouden voortkomen en zich daar voor Zijn Aangezicht stellen zo en in dier voege, als Hij die hebben wilde. Hierom zegt de Heilige Schrift duidelijk van God, Ps. 33: 9, *want Hij spreekt en het is er; Hij gebiedt en het staat er*. Meer heeft God niet te doen, om een schepsel, dat niet was, aanwezig te doen zijn, dan alleen het bevel Zijns monds uit te zenden en te gebieden, dat dit schepsel daar zij, op zodanige wijze en in zodanigen staat, als Hij dit voor Zijn Aangezicht hebben wil.

Dit is al het werk, dat Jehovah God in het scheppen of voortbrengen der schepsels doet, dat, hij ze slechts roept en beveelt te zijn, zoals Hij die wil hebben. Een gehele wereld, als er nu bestaat, is er gekomen door een enkel bevel van Gods Almachtige wil.

Lees slechts hoe Mozes ons Genesis 1 het gehele werk der schepping beschrijft! En gij zult daar zien, dat God tot elk schepsel, dat Hij voortbracht, slechts Zijn bloot bevel gaf en dat het daarop aanstonds was, zoals God beval. Want zo schrijft Mozes daar: en God zeide, daar zij licht! En daar was licht. *En God zeide: daar zij een uitspansel in het midden der wateren! En God maakte dat uitspansel. En God zeide: dat de wateren van onder de hemel in een plaats vergaderd worden en dat het droge gezien worde! En het was zo*, enz.

Zie, zo blijkt hieruit dan nu de oneindige almacht Gods in de schepping van hemel en aarde en al wat daarin is o, gadeloze grootheid en heerlijkheid van Jehovah! Wie is een God, zoals Gij? Wat moest zich alles voor die oneindige Majesteit niet nederbuigen, die het hele geschapendom, door een enkel woord van Zijn bevel, uit niets heeft voortgebracht! Hier zien wij en ach, dat wij het toch zagen! Wat ons allen het wezen en ogenblikkelijk bestaan geeft; niet anders namelijk, dan het bevel van Jehovah.

Want als God slechts dit een woord sprak: daar zij niets! Zo zouden wij met de gehele hemel, de aarde en met alles wat daarin is, zo geheel verdwijnen, dat er niet een enkel stofje van ons en het hele geschapendom zou overig blijven, maar alles zou tot zijn vorig niet, waaruit het gekomen is, wederkeren en er zou buiten God niets aanwezig zijn. Roem dan niet langer, gij dwaas schepsel en verbeeldt u niet alsof gij iets waart! Want alles wat gij zijt, zijt gij door het Woord van Jehovahs kracht, door wat Hij alle dingen Draagt, Hebr. 1: 3. Een enkel woord van Zijn bevel heeft u en al het geschapene daar gesteld; een enkel woord van Zijn bevel kan u weer geheel en voor eeuwig vernietigen!

Ach, dat de mensen het wisten dat zij slechts zo'n enkel niet waren, zij zouden zich zo hoovaardig niet aanstellen, maar zich voor God, hun Maker, zeer diep in het stof vernederen en uitroepen: wij wormkens, wij stofjes, wij nieten!

Ziet, zo heeft Jehovah God dan nu de hemel, de aarde met al wat daarin is, uit niets

geschapen en gemaakt.

Wat hen betreft, die deze waarheid bestrijden, als de Socinianen en veel oude ketters, daar willen wij ons nu niet verder mede in redetwist inlaten, het disputeren over de waarheden en het verdedigen derzelve tegen de partijen, heeft van onze oordeels meer pas in de scholen en bijzondere catechisatiën, dan op de predikstoel, waar men de waarheden maar eenvoudig moet voorstellen, uit de Heilige Schrift bevestigen en op van de mensen gemoederen aandringen, wat wij menen dat meer zegen zal voortbrengen, dan het breedvoerig disputeren en wederleggen van allerlei dwalingen tegen onze Leer.

Hebbende dan nu gezien hoe God hemel en aarde en al wat daarin is, uit niets geschapen heeft, zo zouden wij nu nog verder kunnen handelen over de wijze op die de Heere dit alles zo uit niets heeft geschapen, hoe Hij dat heeft gedaan met orde in een tijd van zes achtereenvolgende dagen en wat de Heere heeft geschapen op elkendag, totdat Hij eindelijk al zijn werk zo volbracht, als wij dit nu zien en aanschouwen.

Doch, omdat noch de Onderwijzer, noch de 12 geloofsartikelen daarvan iets in het bijzonder melden en wij die beiden nochtans op het spoor willen volgen, zo zullen wij hiervan het werk der schepping dan nu in het bijzonder ook niet verder handelen, maar onze toehoorders, wijzen naar het verhaal, dat de man Gods, Mozes, Gen. 1 en II, daarvan doet, teneinde een ieder, na de Godsdienst, deze kapittels in zijn huis naleze en zich zo van de zesdaagse schepping Gods nader late onderwijzen, want Mozes beschrijft ons daar, hoe God alles van dag tot dag geschapen heeft en hoe Hij alles in zes dagen volbracht hebbende, op de zevende dag van Zijn volbrachte werk rustte en daarom die dag zegende en heiligde, opdat de mensen Gods voorbeeld zouden navolgen en na zes dagen gaarbeid te hebben ook op de zevenden dag van hun arbeid voor de Heere zouden rusten.

Ziedaar, mijn toehoorders, dit zijn nu, zeg ik met Mozes, Gen. 11: 4, de geboorten van de hemels en der aarde, als zij geschapen werden ten dage als de Heere God de aarde en de hemel maakte. Zo heeft alles wat er is dan nu geheel zijn bestaan en oorsprong uit God. Derhalve blijkt hieruit dan nu ook klaar, dat Jehovah God, volgens het geloofsartikel, de Almachtige Schepper is van hemel en van aarde, die het hele geschapendom heeft voortgebracht tot Zijn eigen eer en heerlijkheid, want iets anders beoogde de Heere daarmee niet dan alleen om Zichzelf te openbaren en een straaltje van Zijn gelukzaligheid mede te delen aan andere, hiertoe werd Hij bewogen door Zijn oneindige goedertierenheid en daarom schiep Hij nu de wereld, die Hij voor zichzelf niet nodig had, tot een werktuig van Zijn heerlijkheid, makende zo alles om Zichzelfs wil, Spr. 16:4.

Maar ligt er niets anders of iets meer in dit eerste geloofsartikel opgesloten, dan het werk der schepping?

Zeker ja! De schepping en voortbrenging van alles brengt ook noodzakelijk met zich de onderhouding, besturing en regering van al het geschapene door dezelfde Almachtige hand, die het geschapen heeft, want buiten dat moest alles wat geschapen is aanstonds tot zijn vorig niet wederkeren. Hierom voegt de Onderwijzer in zijn verklaring van dit eerste geloofsartikel ook wel degelijk de onderhoudingen regering van al het geschapene er bij, zeggende: *dat de eeuwige Vader van onze Heeren Jezus Christus, die hemel en aarde met al dat er in is uit niets geschapen heeft, die ook*

dezelve nog door zijn eeuwige raad en voorzienigheid onderhoudt en regeert, om Zijn Zoons Christus wil mijn God en mijn Vader is, op wie ik zo vertrouw, dat ik niet twijfel of Hij zal mij met alle nooddrift van de lichaams en van de ziel verzorgen en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren, want Hij dat doen kan als een Almachtig God en ook doen wil als een getrouw Vader Zodat Jehovah, God de Vader, ons hier dan niet alleen voorkomt als de Almachtige Schepper, maar ook als de almachtige Onderhouder en Regeerder van hemel en aarde en van al wat daarin is.

Doch, omdat de Onderwijzer in de volgende Zondag over het werk van Gods onderhouding en regering van al het geschapene in het bijzonder gaat handelen, zo willen wij daarvan dan nu hier niet verder spreken.

Hiermede hebben wij uw aandacht deze woorden van de Apostolische Geloofsbelijdenis, dat God de Vader, de Almachtige Schepper van Hemel en van aarde is, nu genoeg verklaard en opengelegd en gaan daarop nu over om nog mede kort te overwegen,

B. Wat het is in die God, de Vader, de Almachtige te geloven, want zo luidt dit artikel: *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige Schepper van de hemels en der aarde.*

Hierin willen wij geheel volgen de verklaring van onze Onderwijzer, die ons leert dat men met deze belijdenis van in God de Vader, de Almachtige te geloven, niets anders te kennen geeft dan: ik geloof dat die God om van Zijn Zoon Christus wil mijn God en mijn Vader is, op wie ik zo vertrouwen, dat ik niet twijfel of Hij zal mij met alle nooddrift van de lichaams en van de ziel verzorgen en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toe schikt, mij ten beste keren, want Hij dat doen kan als een Almachtig God en ook doen wil als een getrouw Vader.

Twee dingen leert de Onderwijzer hier, dat het geloof in God de Vader, de Almachtige Schepper van de hemels en der aarde in zich sluit

- (1) een toeëigening van die God tot zijn God en Vader in Christus.
- (2) Een daaruit voortkomend gelovig vertrouwen op die God en een volkomen overgeven van zichzelf met ziel en lichaam aan Hem.

A. Wat het eerste aangaat, hij die waarlijk met zijn hart in God de Vader gelooft, die eigent zich op goede gronden, volgens de Heilige Schrift, die God door dat geloof toe, als die om van Zijn Zoon Christus wil zijn God en Zijn Vader is, met Wien hij in Christus geestelijk en eeuwiglijk verenigd is. Verwacht niet, mijn toehoorders, dat wij hier dit in het brede zullen gaan verhandelen en openleggen, hoe God in Christus door het geloof de God en Vader wordt van de uitverkoren zondaar en wat daarin al opgesloten ligt, want dit zou de korthed van onze tijd niet toelaten. Wij zijn gewoon deze waarheid nader te verhandelen met de Onderwijzer in de verklaring van de aanspraak van de gebeds "Onze Vader", enz.

Nu zeggen wij maar alleen, dat God Zich aan ons, zondaren, die van nature geheel buiten zijn gemeenschap zijn, in Zijn Heilig Woord en Evangelie voorstelt en aanbiedt om onze genadige God en Vader te zijn door het geloof in en door de vereniging met Zijn Zoon Christus Jezus.

God kan met ons, zondaars, als zondaars op onszelf, nooit in alle eeuwigheid verenige, of onze God en Vader zijn. O nee! Zijn heiligheid en rechtvaardigheid laten dat geenszins toe, want door dezelve haat God de zonde en alle werkers van ongerechtigheid! Ja, hij vertoornt Zich verschrikkelijk over dezelve en wil die daarom, volgens Zijn wet, tijdelijk en eeuwig straffen, zoals dat in het eerste deel van de

Catechismus zeer overvloedig aangetoond en bewezen is.

Maar hier komt God nu ons, zondaren, tegemoet en wijst ons een weg of middel aan, waarop en waardoor Hij met ons weer wil verzoenen en verenigen en onze genadige God en Vader voor eeuwig wil worden. En deze weg is Zijn Zoon Christus Jezus, In deze heeft God alle volheid, algenoegzaamheid en bekwaamheid gesteld, om ons, goddeloze, vloekwaardige en onmachtige zondaren, van onze zonden te verlossen, terechtvaardigen, te heiligen en te bekeren. En deze Zijn Zoon schenkt en geeft God ons nu, met geheel Zijn algenoegzaamheid, opdat wij in Hem tot zaligheit zouden geloven, hem met Zijn gerechtigheid en sterkte aannemen, ons zo door Hem met God laten verzoenen en verenige.

Die nu zo waarlijk de Heere Jezus aanneemt en in Hem gelooft, die blijft niet langer een zondaar voor God, vloek en doemwaardig voor Hem, maar die wordt in en door Christus van al zijn zonden verlost en krijgt zo deel, gemeenschap en vereniging met God in Christus. God ontmoet hem in Zijn oneindige goedertierenheid, liefde en genade en verklaart zich in Christus Zijn Zoon eeuwig zijn God en genadige Vader te willen zijn en met alles wat Hij is en heeft, voor hem te willen wezen, zeggende tot een dusdanige ziel, door Zijn Woord en Geest, zoals de Vader van de verloren zoon tot zijn oudsten zoon sprak, Luk. 16: 31, *kind, gij zijt altijd bij mij en al het mijn is uwe.*

Op deze genadige verklaring Gods in Christus aan de ziel ontvangt nu een zodanige gelovige geestelijke sterkte en vrijmoedigheid, om Jehovah God Zichzelf tot een genadegen God en barmhartigen Vader toe te eigenen, hem daarvoor aan te nemen, en met hartelijke liefde te omhelzen. Want dit is toch de eigen aard en de natuur van het was rechtvaardigende en zaligmakende geloof, dat het zichzelf God in Christus met geheel Zijn Algenoegzaamheid toepast en toeëigent, zeggende mijn God! mijn Vader! enz. Dit is het geestelijke leven van de ziel, zo met God in Christus door het geloof gemeenschap te hebben en zichzelf zo God met geheel Zijn volzalige Algenoegzaamheid toe te eigenen, zoals dit van alle Gods kinderen in een meerdere of mindere bevinding gekend wordt.

Hierin bestaat Gods Verbond, dat Hij met Zijn uitverkorenen opricht, dat Hij hun zal zijn tot een God en dat zij Hem zullen zijn tot een volk, Jerem. XXXI: 33. Wanneer hier dan nu een kind van God voorkomt, als belijdende te geloven in God de Vader, de Almachtige, Schepper van de hemels en der aarde, dan geeft het daar dit mee te kennen, dat het die God en Almachtige Schepper in en door Christus Jezus, Zijn Zoon, aanneemt, omhelst en houdt voor zijn God en Vader, wien dit kind alleen en geheel, met ziel en lichaam wil aanhangen, beminnen, dienen en verheerlijke, met volkomen verzaking van alles wat buiten Hem is.

B. Uit deze grond komt hier in de tweede plaats dan nu ook voort zodanig vertrouwen, als de Onderwijzer hier voorstelt, zeggende: op wie ik zo vertrouwen, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddruft van de lichaams en van de ziel verzorgen en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toe schikt, mij ten beste keren; omdat Hij dat doen kan als een almachtig God en ook doen wil als een getrouw Vader.

Wij lezen van God: *die uw Naam kennen, zullen op U vertrouwen*, Psalm 9: 11, dat is, die God kennen in Zijn Hoogheid, Almachtigheid, Goedertierenheid, Algenoegzaamheid, enz., zoals God Zichzelf in Christus aan de zielen van Zijn gunstgenoten openbaart, die zullen ook op die God vertrouwen en zichzelf met ziel en lichaam aan Hem overgeven.

Dit kan niet anders zijn, aandachtigen, want diegenen, die God kennen in Zijn heerlijkheid, in en door Zijn Zoon Christus Jezus, die omhelzen Hem met alles wat Hij

is en heeft voor zich. Die eigenen zich God, met al Zijn Heerlijkheid, Algenoegzaamheid en Gelukzaligheid toe en zeggen in hun harten met een meerdere of mindere sterkte van het geloof: mijn God! mijn Vader! gelijk wij gezien hebben.

Voor de zodanigen nu is God, met alles wat Hij is en vermag, geheel ten goede. Zijn mogendheid, zijn rechtvaardigheid, genade, barmhartigheid, enz. Het is alles voor hen!

Kortom: God ie hun tot een God! Derhalve gebruiken zij God als zodanig nu ook voor zich. Zij geven zich geheel met ziel en lichaam aan Hem over en stellen op Hem een vast vertrouwen, dat Hij hun, volgens de Onderwijzer, met alle noodduft van de lichaams en van de ziel verzorgen en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren zal. Want Hij dat doen kan als een Almachtig God en ook doen wil als een getrouw Vader, zodat hun nimmer iets van hetgeen zij behoeven, zal ontbreken, noch in het tijdelijke, noch in het geestelijke. Want de Heere, zijnde iemands God en. Vader, zal niet ophouden de zodanigen van alles wat hij naar lichaam en ziel nodig heeft, gedurig in Zijn gunst, liefde en genade te verzorgen, evenals een Koning zijn onderdanen en een vader zijn kinderen. Zodat deze twee altijd onafscheidelijk samen gaan: *de Heere is mijn Herder. Mij zal niets ontbreken!* Psalm 23: 1.

O, die het ondervonden heeft, die kan het getuigen dat nooit de ziel God in Christus aanschouwt en voor haar God en Vader omhelst, of zij verliest zichzelf in Hem en geeft zich gewillig aan Hem over met een aanklevend vast vertrouwen, dat Hij haar tijdelijk en eeuwig naar ziel en lichaam van alle noodduft overvloedig zal verzorgen en dat haar niets zal ontbreken.

Verder vertrouwt een gelovig kind Gods ook, volgens de Onderwijzer, *dat God alle kwaad dat Hij in dit jammerdal toe schikt, ten beste zal keren.*

Van de Heere gunstgenoten weten, dat hun goed en deel niet is in dit leven, maar dat zij door veel verdrukkingen en kwaden van ziel en lichaam in het koninkrijk Gods moeten ingaan. Dat hun ouden mens nog dagelijks door tegenspoed en kruis moet gedood en ten onder gebracht worden. Dus verwachten zij dan ook niets anders, dan dat zij in dit jammerdal altijd de lidtekenen van het kruis van Christus in hun vlees zullen dragen en een dagelijkse kruisiging en doding van vlees en bloed zullen moeten ondergaan. Doch, wel ver van hierover zich zozeer te bedroeven en aan de goedertierenheid van hun God en Vader te wantrouwen, zo grijpen zij integendeel moed door de levendige kracht van hun geloof en zij houden het daarvoor, dat hun God en genadige Vader hen, in alle hun tegenspoeden, om geen andere reden ooit zal kastijden, dan omdat Hij hun liefheeft, Spreuk. 3: 12. Bijgevolg dat Hij alle kwaden, die Hij hun toezendt, altijd tot hun beste zal keren. Om namelijk hun zaligheid door dezelve meer en meer te bevorderen. Zodat hoe het ook met hun nog mocht gaan en wat hun nog nader mocht overkomen, zij houden het door het geloof geheel daarvoor, dat alle dingen hun, door de liefde Gods en hun eeuwige roeping tot zaligheid, ten goede zullen moeten medewerken, Rom. 8: 28.

De gronden nu, waarop Gods kinderen het een en ander zo vast van hun genadige God en Vader kunnen geloven en vertrouwen zijn, volgens de Onderwijzer, eensdeels omdat Hij dat doen kan als *een almachtig God*. Het geloof ziet en erkent Gods oneindige almacht. Dat omhelst en grijpt Hem aan als die grote en Almachtige Schepper van hemel en aarde, wien alleen alle macht en alle kracht is, wiens macht en Rijk zich over alles uitstrekt; bijgevolg legt zich een kind Gods dan gerust door zijn geloof op die Almachtige God en Schepper neer als op een vasten rotssteen en vertrouwt zichzelf, met lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid aan Hem en aan Zijn

almacht toe, zoals wij gezien hebben.

Maar deze grond van Gods almacht zou alleen niet genoeg zijn tot een volkomen vertrouwen van de ziel op God maar daar moet volgens de Onderwijzer ook nog deze andere grond bijkomen, dat God dat ook doen wil als een *getrouw Vader*.

God stelt zich aan Zijn gunstgenoten voor en openbaart Zich aan hun niet alleen in Zijn almacht, maar ook in Zijn gewilligheid, om hun zo te helpen en genadig te zijn, zoals wij gezien hebben. Hij vervult Zijn gehele Woord met de krachtigste toezeggingen en beloften aan Zijn gunstgenoten, die allen daarop uitkomen, dat Hij hun in Christus een God van zaligheid, ja, van volkomen zaligheid wil zijn. En dat hij Zich geheel over hun wil ontfermen, zoals een vader zich ontfermt over de kinderen.

Nu, het geloof ziet en omhelst al die beloften Gods en ziet op God zelf, als op een getrouwen Vader, die niet zal nalaten deze Zijn beloften waar te maken en dezelve alle tezamen te vervullen. En zo werpt dan de ziel eens gelovigen zich hier met al haar gebrek, armoede, blindheid en naaktheid, beide op Gods almacht, op Zijn genade en op Zijn trouw geheel neer en geeft zich zo geheel aan Hem over, steunt en vertrouwt op Hem, zoals wij gezien hebben. En dit is dan nu eigenlijk te geloven in God de Vader, den Almachtige, Schepper van de hemels en der aarde.

Ziedaar, mijn toehoorders, zo hebben wij dit eerste artikel van het geloof hiermede dan nu genoeg voor uw aandacht verhandeld. En omdat er nu voor ons geen tijd ter nadere toepassing over gebleven is, zo willen wij alles met deze wens en bede besluiten, dat God het dierbaar geloof van al Zijn uitverkorenen in Hem, óf bij aanvang in hun zielen, door Zijn Woord en Heilige Geest verwekke, óf bij voortgang in hun verder opbouwe en versterke tot volmaking van hun eeuwige zaligheid in Christus Jezus. Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 10.
VRAAG 27.**

Tekst: JOH. 5: 17.

27. Vraag. Wat verstaat gij door de Voorzienigheid Gods?

Antwoord. *De Almachtige en overalteenwoordige kracht Gods, door die Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepsels, als met Zijn hand nog onderhoudt. En zo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede en alle dingen niet bij geval, maar van Zijn Vaderlijke hand ons toekomen.*

Wij lezen in 1 Kron. XXVI: 26 en 27 van een Selomith, die tezamen met zijn broeders van de Koning David gesteld werd om het opzicht te hebben over de schatten der heilige dingen, die David en zijn oversten van de krijg en de buit geheiligd hadden om het huis van de Heere te onderhouden.

De koning David had zeer grote schatten bijeen vergaderd in zijn regering en menigvuldige voorbereidselen gemaakt om de Heere een prachtig huis of tempel te bouwen. Maar daarenboven vinden wij hier ook aangetekend, dat hij met zijn vorsten en oversten ook nog andere schatten van de krijg en van de buit had bijeen verzameld en afgezonderd om te dienen tot onderhouding van het huis van de Heeren, wanneer dat zou gebouwd zijn. Waaruit wij kunnen afnemen Davids grote voorzichtigheid, hoe hij niet alleen voor de opbouw, maar ook voor het dagelijkse onderhoud van de tempel zorg droeg, als lichtelijk kunnende voorzien, dat daartoe jaarlijks grote kosten zouden vereist worden, wilde men de tempel en alles wat tot haar dienst behoorde, in staat houden.

En waarlijk, het is niet genoeg grote werken te bouwen. Maar gebouwd zijnde, moeten zij ook met alle zorgvuldigheid, arbeid en kosten onderhouden worden, wil men dezelve niet in korte jaren geheel zien vervallen. Wat er nodig is tot de werken en gebouwen van de mensen, wordt ook vereist tot dat grote en gadeloos heerlijke gebouw van hemel en aarde, met alles wat daarin is, wat Jehovah God in den beginne heeft gemaakt en uit niets heeft voortgebracht. Tot dit grote geschapendom wordt ook vereist een Goddelijke onderhouding, regering en besturing. Dezelfde almachtige hand en wijsheid, die het gemaakt heeft, moet het ook nog dagelijks dragen en onderhouden, indien het zal kunnen blijven bestaan.

Hierom gaat onze Onderwijzer, bezig zijnde met het eerste geloofsartikel te verklaren, dan nu van het grote werk der schepping van hemel en aarde en hetgeen daar op en in is, door Jehovah God, de Vader en Almachtige Schepper, dan nu aanstonds over tot zijn Goddelijke Voorzienigheid, door die Hij al het geschapene met oneindige kracht en wijsheid onderhoudt en regeert en bestuurt, waarin wij onze Onderwijzer met Gods hulp en genadige ondersteuning dan nu weer zullen navolgen, wensende dat de Heere onze verhandeling zegene! Amen.

De Onderwijzer houdt deze orde:

- (1) Verhandelt hij het leerstuk der Goddelijke Voorzienigheid, Vraag 27 en dan
- (2) toont hij aan de heerlijke nuttigheid en het rechte en heilzame gebruik van Gods Voorzienigheid voor alle ware gelovigen, Vraag 28.

A. Wat het leerstuk aangaat; hier willen wij

- (1) een weinig handelen van het woord voorzienigheid en dan

(2) Willen wij de zaak zelf nader gaan overwegen.

a. uw aandacht hoort hier dan de Onderwijzer gewagen van de Voorzienigheid Gods. Het woord voorzienigheid stamt af van voorzien of tevoren zien; wat niet anders is, dan de dingen reeds tevoren beschouwen en kennen, eer zij dadelijk geschieden, of aanwezig zijn. Waaruit blijkt, dat het woord voorzienigheid dan, in zijn eigenlijke betekenis, niets anders te kennen geeft dan een voorgezicht, of een voorkennis van zaken die gebeuren zullen en zo zou er dan niets anders door moeten verstaan worden, dan Gods blote voorkennis of voorwetenschap, door die Hem al zijn werken van eeuwigheid bekend zijn, Hand. 15: 18, indien wij alleen wilden zien op de eigenlijke en letterlijke kracht van het woord.

Doch, wij moeten hier het woord voorzienigheid niet slechts nemen in zijn letterlijke, maar in zijn zakelijke kracht. En dan zullen wij bevinden dat het bekwamelijk kan gebruikt worden om te betekenen Gods almachtige onderhouding en regering van al het geschapene. Want, het woord voorzien wordt in de Heilige Schrift ook wet genomen voor verzorgen, besturen en diergelijke werking. Zoals in Gen. XX2: 8, waar Abraham spreekt tot zijn zoon Izak: *God zal zichzelf een lam ten brandoffer voorzien.* Dat is: beschikken, verzorgen, enz.

Nu, hiervandaan is het, dat men het woord voorzienigheid heeft ingevoerd, om daarmee de daad Gods in het onderhouden, regeren en besturen van al het geschapene uit te drukken. Waarom wij ons dan nu ook blijf aan dit woord houden, omdat men geen bekwamer woord in deze kan vinden.

B. Laat ons nu, het woord daar latende, tot de zaak zelf overgaan! De Onderwijzer geeft ons van Gods Voorzienigheid deze korte en zakelijke beschrijving, dat zij is *de almachtige en overalteenwoordige kracht Gods, door die Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepsels, als met Zijn hand nog onderhoudt en zo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede en alle dingen, niet bij geval, maar van Zijn Vaderlijke hand ons toekomen.*

Hier hebben wij

(1) Het onderwerp te overwegen, namelijk: Gods almachtige en overalteenwoordige kracht en dan

(2) hetgeen daarvan getuigd wordt, te weten: dat God door dezelve hemel en aarde, mitsgaders alle schepsels, als met Zijn hand nog onderhoudt en regeert.

aa. Door Gods kracht moeten wij niet anders verstaan dan die heerlijke en oneindige deugd van God, waardoor Hij alles doet en werkt wat Hem behaagt en waarmee Hij invloet in al het geschapene om dit in zijn wezen, bestaan en werkzaamheid niet alleen te onderhouden, maar ook geheel te regeren en te besturen. God bezit een Almachtige wil, waardoor Hij in al zijn werkzaamheden maar spreekt en het is er, maar gebiedt en het staat er, Ps. 33: 9. En door deze Almachtige wil Gods zijn, leven en bewegen zich alle dingen. Zodat er geen de minste kracht buiten God in het schepsel is. Maar alle kracht, die het schepsel bezit, natuurlijk en geestelijk, is anders niet dan een ogenblikkelijke invloed van Gods kracht in het schepsel, zonder die alles wat er is volstrekt macht en krachteloos zou zijn. Dus is alle kracht dan geheel van God, van wien daarom zo getuigd wordt, Jes. 11: 26, dat Hij alle dingen geschapen heeft en die alles bij Naam noemt, vanwege de grootheid van Zijn kracht en omdat Hij sterk van vermogen is.

Dit leert ons de Zaligmaker, als Hij ons beveelt te bidden: *Uwe is de kracht!* Waarmee

beleden en erkend wordt, dat alle kracht, die er 1a, in Gods boezem als het was berust en dus uit en van God tot het schepsel afkomt.

Ach, dat deze waarheid van de mensen recht gekend mocht worden, aanstonds zouden zij geheel sterven aan de voeten Gods en alle duisternissen van de ziel zouden in dat eeuwige licht verdwijnen en er zou met luider stem gezongen worden met de Psalmist, Psalm 62: 12, *God heeft een ding gesproken. Ik heb dit tweemaal gehoord, dat de sterkte Godes is.*

Doch, de Onderwijzer hier van Gods kracht sprekende, beschrijft ons dezelve nader in haar grootheid en heerlijkheid als een almachtige en overalteenwoordige kracht.

(1) Almachtig is Gods kracht, omdat zij, zoals God oneindig is en door geen andere kracht kan worden tegengehouden of bepaald, zodat God door dezelve alles kan doen en werken en ook doet en werkt wat Hij wil, zoals Job zo tot God zegt, hfd. 13: 2, ik weet dat Gij alles vermoogt en dat geen van uw gedachten kan worden afgesneden. En Ps. 115: 3, onze God is toch in de hemel, hij doet al dat Hem behaagt.

(2) Daarbij is Gods kracht, volgens de Onderwijzer, ook overalteenwoordig, dat is: overal werkzaam en invloeiende in het gehele geschapendom. Want wij bevinden, dat er een kracht is in ieder schepsel naar haar aard en hoedanigheid. En dat die kracht zich uitbreidt in en door het hele schepsel, zodat er niets is, nog zijn kan zonder kracht. Nu, omdat alle kracht, Gods kracht is, zoals wij gezien hebben, zo spreekt het vanzelf dat Gods kracht dan ook overalteenwoordig is en werkt en invloeit in het hele geschapendom. Dat wordt ons ook in de Heilige Schrift geleerd. Paulus getuigt Hand. XVI: 27 en 28, hoewel Hij, namelijk God, niet ver is van een iegelijk van ons. Want in Hem leven wij, bewegen ons en zijn wij. En Jeremia Cap. 23: 23 en 24, ben Ik een God van nabij, spreekt de Heere en niet een God van verre? zou zich iemand in verborgene plaatsen kunnen verbergen dat Ik hem niet zou zien, spreekt de Heere? en vervulle Ik niet de hemel en de aarde, spreekt de Heere?

bb. Wat is er nu van deze almachtige en overalteenwoordige kracht Gods? De Onderwijzer getuigt er van, dat God door dezelve hemel en aarde, mitsgaders alle schepsels onderhoudt en regeert. De voorwerpen van Gods almachtige voorzienigheid zijn hemel, aarde en alle schepsels. Dat is, het gehele geschapendom alles wat er buiten God aanwezig is; niets uitgezonderd. Want, dat God hemel en aarde, met al wat daarin is geschapen heeft, heeft de Onderwijzer ons in de vorige zondag reeds geleerd. Nu, omtrent dit hele geschapendom is God, door Zijn almachtige en overalteenwoordige kracht ook werkzaam, om hetzelfde, volgens de Onderwijzer, *als met Zijn hand te onderhouden en zo te regeren.*

De Onderwijzer stelt Gods voorzienigheid in deze twee daden, of werkzaamheden van God, Maar die in zichzelf slechts een enkelvoudige daad zijn, van Gods almachtige wil in het onderhouden namelijk en in het regeren van alles.

Maar men handelt nog klaarder en onderscheidenlijker, als men er nog een derde daad van Gods almachtige wil bijvoegt, namelijk: een medewerking Gods in al het geschapene, waardoor God met zijn almachtige en overalteenwoordige kracht in alle daden, bewegingen en werkzaamheden der schepsels in of medewerkt. Zodat Gods Voorzienigheid dan eigenlijk in deze drieërlei almachtige daad en kracht Gods bestaat, dat Hij al het geschapene onderhoudt, daarin medewerkt en dit regeert of bestuurt en deze beschrijving van Gods Voorzienigheid stemt dan overeen met de Heilige Schrift. En bijzonder met die plaats van Paulus Hand. 27: 28, in *Hem, namelijk in God, leven wij, bewegen ons en zijn wij*, waar Paulus op zodanige drieërlei daad van Gods

Voorzienigheid schijnt het oog gehad te hebben, zodat de zin zou zijn, wij leven in God, door Zijn besturing of regering. Wij bewegen ons in Hem door zijn medewerking: en wij zijn in Hem, door zijn krachtdadige onderhouding. Volgens deze beschrijving van de Goddelijke Voorzienigheid.

Willen wij dan deze woorden in van de Onderwijzers verklaring hebben ingevoegd en lezen alsof er stond: door die Hij hemel en aarde mitsgaders alle schepsels, als met Zijn hand nog onderhoudt, in dezelve medewerkt en dezelve zo regeert. En, om op deze wijze het stuk wat nader te verklaren, zullen wij kort van iedere daad van Gods Voorzienigheid in het bijzonder handelen.

1. De eerste daad van Gods Voorzienigheid is de *onderhouding*, of conversatie van hemel en aarde, mitsgaders van alle schepsels. Deze onderhouding is niet anders dan Gods almachtige en overalteenwoordige kracht, waardoor Hij al het geschapene verder bewaart en gelijk als met Zijn hand onderhoudt in dat wezen en bestaan, wat Hij door de schepping aan dit heeft gegeven, zodat het geenszins tot zijn vorig niet kan vervallen of wederkeren. God heeft door. De schepping het gehele geschapendom, dat tevoren niets was, gemaakt door zijn Almachtige wil, dat het aanwezig werd en wel zo en in diervoeg, als het aanwezig is. Maar hoe heeft God het gehele geschapendom aanwezig gemaakt?

Op zodanige wijze, dat het nu voortaan alleen door haar Inwendige kracht zou aanwezig blijven? Nee, volstrekt niet! Want wij hebben reeds gezien dat er in het schepsel geen kracht is, maar dat alle kracht die wij in het schepsel vinden, een onophoudelijk uit of invloei is van de kracht Gods, die in het schepsel werkt. Derhalve spreekt het dan nu vanzelf dat, zal het geschapendom zoals het geschapen is blijven bestaan en zijn aanwezig blijven behouden, dit niet anders kan geschieden dan door de kracht Gods, die ogenblikkelijk daartoe moet verleend worden en van God moet uitgaan. Zodat het dan alleen Gods almachtige en overalteenwoordige kracht is, waardoor de wereld en al het geschapene in zijn wezen en bestaan gedurig moet worden onderhouden en bewaard.

Dit wordt ons zo in de Heilige Schrift geleerd, Job XXVI:7, dat God de aarde aan een niet hangt, dat is te zeggen dat God de wereld en al het geschapene daar neer stelt zonder enige andere ondersteuning dan van Zijn alvermogene kracht, die het alleen alles draagt en ondersteunt, zodat God dan het gehele geschapendom op geen ander fundament heeft gebouwd dan op zijn eigen eeuwige en almachtige kracht. Daar rust, daar staat en steunt dan alles op. God Zelf is het fundament van de wereld! Hij draagt het alles op zich! wat de heidenen ons hebben afgebeeld door hun Atlas, die de ronde wereld op zijn schouders draagt en dezelve met zijn handen vasthoudt, zo draagt God ook het gehele geschapendom als het was op de Schouders van Zijn eeuwige almacht en houdt alles met zijn sterke hand vast, dat het niet kan vervallen of tot zijn vorig niet wederkeren. Niet anders is de Heilige Schrift ook gewoon van Gods krachtige onderhouding van al het geschapene te spreken.

Paulus getuigt Hebr. 1: 3, *dat Hij alle dingen draagt door het woord van Zijn kracht*. Coll. 1: 17 en Hij is voor alle dingen en alle dingen bestaan samen door Hem. Job zegt hfd. X2: 10, dat de ziel van al wat leeft in de hand van de Heere is en de geest van alle vlees van de mensen. En hfd. 6:9 wenst hij, dat God Zijn hand wilde loslaten en een einde met hem maken.

Ziet aandachtigen, zo draagt God dan nu, door Zijn almachtige en overalteenwoordige kracht, al het geschapene en onderhoudt het gelijk als met Zijn hand, die sterk is, zodat het in zijn wezen en in dezelfde staat waarin het eerst

geschapen is, nog gedurig onwrikbaar en onveranderlijk blijft bestaan. Zo behoudt God dan gedurig mensen en beesten, Psalm XXXVI: 7. Zo maakt Hij gedurig al het geschapene als het was opnieuw levendig, Nehemia 9 : 6. Waarom deze onderhouding Gods zoveel is als een voortdurende nieuwe en herhaalde schepping, omdat er dezelfde almogende kracht en sterkte Gods als tot de eerste schepping toe vereist wordt. Zodat er tussen de schepping en de onderhouding Gods geen ander wezenlijk onderscheid is, dan dat de schepping heeft gegaan omtrent dingen die nog niet aanwezig waren, maar de onderhouding gaat en werkt omtrent de dingen die reeds aanwezig zijn. Dus hebben wij hier mede dan nu de eerste daad van Gods Voorzienigheid beschouwend en willen nu tot de tweede daad, zijnde Gods medewerking in al het geschapene overgaan.

2. De tweede daad der Goddelijke Voorzienigheid is de *medewerking Gods* in al het geschapene, die de Onderwijzer insluit in de regering Gods, Maar wij zullen die uw aandacht in het bijzonder voorhouden. Door deze medewerkende daad van Gods Voorzienigheid moeten wij niets anders verstaan dan die almachtige en overalteenwoordige kracht Gods, waardoor God, als de eerste opperste Oorzaak invloet en medewerkt in alle bewegingen, daden en werkzaamheden der schepsels, zo geestelijk als lichamelijke. Zettende die beweging en werkzaamheden in de schepsels door de invloed van zijn verborgene Goddelijke kracht onophoudelijk voort en dezelve also besturende en bepalende, dat de schepsels, op geen andere wijze zich bewegen of werken dan God wil, dat zij zich bewegen of werken zullen. Zodat het schepsel hier in al zijn bijzondere bewegingen en werkzaamheden geheel van God afhangt en zonder Zijn kracht en wil zich in het minst niet kan roeren noch bewegen. Deze daad van Gods Voorzienigheid is hierin van de vorige daad der onderhouding onderscheiden, dat Gods onderhouding slechts alleen gaat omtrent het wezen en bestaan der schepsels waarin God dezelve gedurig, zoals wij gezien hebben, draagt en onderhoudt. Maar Gods medewerking gaat omtrent de beweging en werkzaamheid der schepsels, die God niet alleen gedurig onderhoudt, maar ook door Zijn verborgene kracht, zoals wij reeds gezegd hebben, gedurig voortzet en in het bijzonder als de eerste en opperste Oorzaak geheel bestuurt en bepaalt en naar zijn wil regeert, zodat het lichamelijke schepsel zich geheel beweegt en het geestelijk schepsel geheel werkt afhankelijk van God en in en door God en naar de wil Gods, die volgens de raad van zijn Soevereinen wil alles alleen werkt in het schepsel, omdat er in het schepsel geen kracht is om deze wil Gods enigszins te wederstaan.

Dat er nu waarlijk zodanige medewerking van God in al het geschapene, dat zich beweegt en werkt is, blijkt ten duidelijkste én uit de rede, èn uit de Heilige Schrift.

Het blijkt uit de rede, omdat, indien, God niet zodanig in de schepsels medewerkte, zoals wij gezien hebben, de schepsels alsdan in hun bewegingen of werkzaamheden onafhankelijk van God zouden zijn, dat ten enenmale ongerijmd en volstrekt onmogelijk is, omdat niemand onafhankelijk is en onafhankelijk werkt dan God alleen, die geen ander boven zich heeft.

Het blijkt niet minder klaar uit de Heilige Schrift, dat geen lichaam zonder Gods medewerking kan leven of zich bewegen, leert ons Paulus in die plaats, Hand. X7: 28: want in Hem, te weten in God, leven wij; in Hem bewegen wij ons en Jer. 10: 23, ik weet o Heere! Dat bij de mens zijn weg niet is; het is niet bij een man die wandelt, dat hij zijn gang richt. Dat ook een geschapen geest niet kan werken, noch denken en willen dan door Gods krachtdadige medewerking, leert ons Paulus duidelijk. Van het denken van onze geest zegt hij 2 Cor. 3: 5, niet dat wij van onszelf bekwaam zijn iets te denken, als uit onszelf, maar onze bekwaamheid is uit God. Van het willen van

onze geest getuigt hij, Filipp. 1I: 13: *want het is God, die in u werkt, beide het willen en het werken.*

Zie, zo blijkt dan nu, dat God door Zijn almachtige en overalteenwoordige kracht niet alleen al het geschapene gelijk als niet Zijn hand onderhoudt, maar ook daarin gedurig en zonder ophouden medewerkt.

3. Hierop volgt nu de derde daad van Gods Voorzienigheid, die hierin bestaat dat God ook al het geschapene door Zijn almachtige en overalteenwoordige kracht *regeert en bestuurt*. Deze regering of besturing van God is anders niet dan die daad van zijn Almachtige wil, waardoor God al het geschapene naar Zijn hoogste wijsheid en eeuwig raadsbesluit, door middel van Zijn onderhouding en medewerking geheel bestuurt en regeert, tot Zijn eer en heerlijkheid. Van deze Goddelijke regering spreekt de Psalmist, Psalm CXXXV; 6: *al wat de Heere behaagt doet Hij, in de hemelen en op de aarde, in de zeeën en alle afgronden*. Hierom wordt God gezegd, over alles te heersen met Zijn koninkrijk, Psalm 103: 19. Uit kracht van deze Goddelijke regering moet alles in het geschapendom zo geschieden, zoals het God gedacht heeft en alles moet zo bestaan, zoals Hij het beraadslaagd heeft, Jes. XIV: 24.

Ziedaar aandachtigen, dit is nu eigenlijk Gods Voorzienigheid, dat Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepsels, door Zijn almachtige en overalteenwoordige kracht, als met Zijn hand gedurig onderhoudt, in dezelve medewerkt en dat alles geheel regeert en bestuurt, tot Zijn Goddelijke eer en heerlijkheid.

En deze Voorzienigheid van Jehovah God strekt zich nu over al het geschapene zodanig uit, dat niets ter wereld daarvan uitgezonderd is, noch zijn kan, zoals de Onderwijzer ons dat nu verder aantoonst door ons een gehele lijst voor te houden van bijzondere voorwerpen, waarover Gods Voorzienigheid dagelijks gaat, die lijst wij eens kort willen doorlopen.

(1) Zegt de Onderwijzer dat Gods Voorzienigheid gaat over loof en gras. Dit bevestigt de Heilige Schrift, Psalm C4: 14, waarvan God getuigd wordt: Hij doet het gras uitspruiten voor de beesten en het kruid tot dienst van de mensen, doende het brood uit de aarde voortkomen.

(2) Noemt de Onderwijzer regen en droogte. Dat Gods Voorzienigheid over de regen gaat, getuigt de Psalmist, Psalm CXX15: 7, hij doet dampen opklimmen van het einde der aarde; Hij maakt de bliksemen met de regen; Hij brengt de wind uit Zijn schatkamers voort. Ziet ook Jerem. XIV: 22 en Psalm L15: 11, enz. Zo gaat Gods Voorzienigheid ook over de droogte. Mozes vermaant het volk Israëls, Deut. 11: 7, dat zij zich zouden wachten, dat de toorn van de Heere tegen hun niet ontstake en Hij de hemel toeslote, dat er geen regen zij en het aardrijk zijn gewas niet gawe. Ziet ook Deut. XX7:23, 1 Kon. XVII, Joël, hfd. 1.

(3) Gewaagt de Onderwijzer van vruchtbare en onvruchtbare jaren. Hoe Gods Voorzienigheid gaat over de vruchtbare jaren, leert ons Paulus, Hand. 14: 17, waar Hij zo van God spreekt: hoewel Hij nochtans zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, goeddoende van de hemel, ons regen en vruchtbare tijden gevende. Dat ook Gods Voorzienigheid over de onvruchtbare tijden en jaren gaat, kunnen wij vinden niet alleen in de zevenjarige Egyptische hongersnood, ten tijde van Jozef, maar ook in ten tijde van Eliza, die van die profeet zegt, 2 Kon. 8: 1, *want de Heere heeft een honger geroepen, die ook in het land zeven jaren komen zal*.

(4) Verder spreekt de Onderwijzer van spijs en drank. Dat ook Gods Voorzienigheid

daarover gaat, leert ons de Psalmist, Psalm CIV: 15, daar hij zegt dat God de wijn uit de aarde doet voortkomen, die het hart van de mensen verheugt. En het brood, dat het hart van de mensen sterkt. Ziet ook Psalm 104: 15 en 16, aller ogen wachten op U en Gij geeft hun hun spijs te van Zijn tijd en Matth. 6: 25.

(5) leert de Onderwijzer dat Gods Voorzienigheid ook gaat over gezondheid en krankheid. Van beide blijkt het klaar uit die wonderbare genezing van de Koning Hiskia, Jes. XXXVIII. En uit hetgeen er van God aangetekend staat, Job 5: 18: want Hij doet smart aan en Hij verbindt; Hij doorwondt en Zijn handen helen.

(6) Getuigt de Onderwijzer dat Gods Voorzienigheid Ook gaat over rijkdom en armoede. Dit blijkt uit Agurs gebed, Spreuk. XXX: 8: armoede noch rijkdom geef mij niet! voedt mij met het brood mijns bescheiden deels. En uit Hanna's gezang, 1 Sam. 11: 7, de Heere maakt arm en maakt rijk; Hij vernedert, ook verhoogt Hij. En Spreuk. X12: 2, Rijken en armen ontmoeten elkaar, de Heere heeft ze allen gemaakt. Dat erkent Job ook, hfd. 1: 20, de Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam van de Heere zij geloofd. En Psalm CXX7: 2, 't is zodat Hij het Zijnen beminden als in de slaap geeft.

En toehoorders, waar vond de Onderwijzer een einde, als hij hier alles in het bijzonder wilde opnoemen? Hierom voegt hij tot besluit daarbij, dat Gods Voorzienigheid in het al algemeen gaat over alle dingen, ook zelfs de aller-geringste, zoals daar zijn de vogelen van de hemels, van die niet een enig klein musje zonder Gods wil en voorzienigheid op de aarde valt, Matth. 10: 29. Ook de vissen in het water, grote en kleine, zoals blijkt uit de wonderbare visvangst der discipelen, Joh. X11: 6. Zo gaat Gods Voorzienigheid ook over de luizen, zoals wij kunnen zien uit de zware plaag der luizen in Egypte. Over de wormen, zoals blijkt uit het geval van de trotse Koning Herodes, die door Gods toorn levende van dezelve gegeten werd, Hand. 12: 23. Over de bloemen en leliën van de velds gelijk wij kunnen lezen, Matth. VI: 28 en 29.

Ja, niet alleen gaat Gods Voorzienigheid zo over de geringste en laagste, maar ook over de toeva3gste dingen, die ons toeschijnen geheel bij geval te geschieden, Maar waarin God nochtans wel degelijk Zijn hand heeft en alles doet en werkt. Zoals duidelijk blijkt uit de ram, die God Abraham ten brandoffer voorzag, Gen. X12: 13. En uit het geval van de ongelukkige doodslager, die hout in het bos hakte, Ex. X11: 13. Ja, zelfs uit het lot, dat immers in ons oog de allerdroevigste zaak is, die er zijn kan. En nochtans zal Salomo ons leren, Spreuk. 16: 33, dat het lot in de schoot wordt geworpen, maar het gehele beleid daarvan is van de Heere.

Benevens dit, gaat Gods Voorzienigheid ook over alle vrijwillige daden en handelingen van de mensen, waarin de mensen hoe vrijwillig en ongedwongen zij ook te werk gaan, nochtans geheel en al van Gods Voorzienigheid afhangen, die het alles als de eerste en opperste Oorzaak in hun werkt, zoals wij reeds gezien hebben. Dit schijnt wel tegen elkaar te strijden, dat de mens zijn daden geheel vrijwillig doet en nochtans daarin ten enenmale van God afhangt en van Hem daarin bewerkt, bestuurd en geregeerd wordt, zodat hij niet anders doet dan hetgeen God wil, dat hij doen zal.

Maar hoe vreemd dit ook schijnt, zo is het evenwel ten volle waar en het wordt ons klaar in de Heilige Schrift geleerd aangaande de Koningen, die wegens hun hoogheid immers het minste van God zouden schijnen af te hangen, getuigt nochtans Salomo, Spreuk. X11: 1, van de Konings hart is in de hand van de Heere als waterbeken; Hij neigt het tot al dat Hij wil. Een voorbeeld daarvan vinden wij in Cores, de Koning van Perzië, van wien wij lezen, 2 Chron. XXXVI: 22 dat God zijn Geest verwekte, dat is,

boog en neigde, dat hij vrijwillig een bevel gaf om het Joodse volk te laten trekken naar hun land en Jeruzalem met de tempel weer op te bouwen.

En Paulus getuigt, Fil. 2: 13, dat God in ons ook het willens werkt. Dat is: dat Hij onze wil overbuigt en neigt en onze genegenheid in ons ontsteekt, zodat wij iets vrijwillig komen te doen en zonder de minste dwang in ons te gevoelen.

Deze waarheid, hoe zwaar zij ook mocht zijn om te verstaan en hoezeer zij daarom ook van velen mocht worden tegengesproken, blijft daarom niet minder in haar volle kracht, omdat zij ons duidelijk in de Heilige Schrift geleerd wordt en ons ook zo klaar blijkt uit de rede. Want indien de mens in zijn vrijwillige daden zo geheel van God niet afhing, zo zou hij onafhankelijk van God moeten zijn, wat niet alleen ten hoogste ongerijmd en God onterende is te stellen, maar ook volstrekt onmogelijk is, omdat er geen kracht is dan van God, zoals wij reeds gezien hebben.

Eindelijk, Gods almachtige en overalteenwoordige Voorzienigheid gaat over alle zondige daden en handelingen van de mensen. Want ook deze kunnen geenszins onafhankelijk van God zijn. Doch, hoe Gods Voorzienigheid daarover gaat, zonder dat God nochtans in het allermiste een Werkmeester of oorzaak der zonden is, wil ik graag bekennen, aandachtigen, dat een zaak of stuk is, zwaar om recht te verstaan, voornamelijk voor ongeheiligde en natuurlijke mensen, die God niet kennen en niet begrijpen de dingen die van de Geest Gods zijn, 1 Cor. 2: 14.

Nochtans staat daarom de waarheid evenwel in haar volle kracht dat God, zoals wij gezien hebben, alles natuurlijker wijze in de mens werkt en de mens hier geheel in al zijn kracht en levende werkzaamheid van God afhangt en dat nochtans God niet in het allermiste een oorzaak of Werkmeester is van de zonde.

O nee, God is oneindig heilig en haat de zonden met een oneindigen haat. En ik ben wel verzekerd, dat allen die God kennen, van Hem zullen uitroepen met Elihu, Job, XXX4: 10, *daarom, gij mensen van verstand, hoort naar mij! verre zij God van goddeloosheid en de Almachtige van onrecht.*

Verwacht niet, aandachtigen, dat wij hier over dit stuk breedvoerig zullen gaan redeneren! Alleen zal ik maar zeggen, dat hier nodig is een geestelijke eenvoudigheid en een geheiligd verstand, dat van de vleselijkheid gezuiverd is. Anders, zo men hier in deze zaak diep wil indringen met het verstand des vleses, zo is men in het grootste gevaar om zichzelf te storten in een grondeloze poel van helse duisternis en droevige atheïsterij. En hoe hoger men hier klimt, hoe steiler en gevaarlijker de klip wordt. De mensen onderzoeken waar de plaats der hel zou zijn. Maar hier heb ik de hel gevonden en de afgrond der eeuwige duisternis, die aan weinigen bekend is. Hier in dit stuk, waarvan wij nu spreken, vind ik de duivel, met de eeuwige ketenen waaraan hij de wereld kluistert en waaraan hij zelf met al zijn engelen gebonden ligt, om tot het oordeel van de grote dags bewaard te worden.

Ik kan, noch mag daarvan niet verder spreken, toehoorders, maar ik wil God liever bidden, dat Hij al de Zijnen hier beware voor de listige omleiding van de duivels; voor de grondeloze diepten van het vlees; voor de duisternis van deze eeuw en voor de geestelijke boosheden in de lucht, Ef. VI: 12.

Hetgeen wij hier veilig mogen geloven is dit, dat Gods Voorzienigheid omtrent de zonde werkzaam is op drieërlei wijze: namelijk door toelating, door bepaling en door besturing.

(1) God laat de zonden toe, dat zij geschieden. Zo lezen wij van de heidenen, dat God hun allen heeft laten wandelen in hun wegen, Hand. XIV: 16. Daarentegen, als God de

zonden niet wil toelaten, dan belet Hij dezelve en weerhoudt de mens, dat hij niet zondige. Zo zegt God tot de koning Abimelech, Gen. XX: 6 en Ik heb u ook belet van tegen Mij te zondigen.

(2) God bepaalt de zonden, door die paal of perk te stellen, hoe ver zij zal moeten komen en hoe ver niet. God bepaalde zo de duivel, hoeverre hij in zijn boosheid tegen de vrome Job zonde mogen komen, Job 1: 12. En Hand. 4: 27 en 28 lezen wij duidelijk van. Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israëls, dat zij daartoe tegen de Heere Jezus zijn vergaderd geweest, NB., om te doen, al wat Gods hand en Zijn Raad tevoren bepaald had, dat geschieden zou.

(3) Eindelijk, God bestuurt het kwaad en de zonden, dezelve door Zijn toelating en bepaling doende komen en uitvallen tot verheerlijking Zijns Naams en ten goede van Zijn gunstgenoten. Zo getuigt Salomo, Spreuk. 16:4, dat God alles gemaakt heeft om Zijns zelfs wil, ook de goddeloze, tot de dag van de kwaads. Zo verhardde God de Koning Farao en verwekte hem daartoe, om tegen Hem te zondigen. Maar waartoe deed God zulks? om geen ander einde, dan opdat Hij zijn kracht in hem zou bewijzen en opdat Zijn Naam verkondigd zou worden op de hele aarde, Rom. 9 : 17.

Zo was het ook gelegen met de zonde van Jozefs broeders tegen hem. Want zo sprak Jozef tot hun, Gen. L: 20, gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht. Maar God heeft het ten goede gedacht, opdat Hij deed, zoals het te deze dage is, om een groot volk in het leven te behouden.

Ziedaar, geliefden, zo gaat Gods Voorzienigheid dan nu, zonder onderscheid, over alles, ook zelfs over de zondige daden van de mensen. En hiermede menen wij dit grote en voorname leerstuk dan nu genoeg voor uw aandacht verhandeld te hebben.

B. Nu blijft er nog overig, met een woord iets te spreken van de werkzaamheid van het geloof omtrent Gods Voorzienigheid en van de dierbare nuttigheid die een gelovige door middel van zijn geloof daaruit ontvangt. Hier doet de Onderwijzer onderzoek in vraag 28, *waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn Voorzienigheid onderhoudt?* en antwoordt: *Dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen en in alles dat ons nog toekomen kan een goed toevoorzicht hebben op onze getrouwen God en Vader, dat ons geen schepsel van Zijn liefde zal scheiden, aangezien dat alle schepsels zo in Zijn hand zijn, dat zij tegen zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.*

Hier ontmoet ons nu als het was een verzameling van zeer kostelijke voordelen en dierbare practicale waarheden, die uit Gods Voorzienigheid voortkomen. Maar omdat het leerstuk zelf zo zaak en stofrijk is geweest, zo blijft er nu voor ons geen tijd overig om dit nuttige en practicale van het leerstuk naar behoren te overwegen. Waarom wij dan voorgenomen hebben, als het de Heere behaagt dat te doen in een volgende verhandeling.

Hierom zeggen wij er nu maar dit weinige van, tot een besluit, dat al hetgeen de Onderwijzer hier vraag 28 voorstelt, alleen ziet op de ware gelovigen, die zo oprecht in God de Vader de Almachtige geloven, zoals hij in de vorige Zondag heeft aangetoond. Zij, die die God in en door Christus aannemen, omhelzen en houden voor hun VerbondsGod en genadige Vader. Die zichzelf geheel met ziel en lichaam voor tijd en eeuwigheid aan Hem overgeven en zo behoren tot dat volk waarvan getuigd wordt Psalm 144: 12, welgelukzalig is het volk diens God de Heere is, het volk dat Hij zich ten erve verkoren heeft. Deze kinderen en bondgenoten Gods ontvangen nu, door middel van de werkzame kracht huns geloofs, die lering en die nuttigheid uit de Goddelijke Voorzienigheid, waar van de Onderwijzer hier spreekt. Zij worden daardoor onderwezen in tegenspoed geduldig en in voorspoed dankbaar te zijn, zoals

wij dat alles, met Gods hulp, uw aandacht in het vervolg breder hopen open te leggen en op uw gemoederen aan te dringen.

Ach, dat elk onzer dan nu maar voor zichzelf met goede ernst daarop uit mocht zijn om die grote en heerlijke God, die het gehele geschapendom zo, zoals wij gezien hebben, door Zijn almachtige en overalteenwoordige kracht onderhoudt, bewerkt en regeert, tot zijn God, Vader en Koning te hebben in Christus Jezus! Dat wij allen mochten begeren personele verbondsvereniging met Hem te hebben, opdat Zijn Goddelijke Voorzienigheid ons zo geheel ten nutte mocht zijn en wij al ons vertrouwen op Hem mochten stellen en nimmermeer wankelen!

God biedt zichzelf in Zijn Evangelie door Christus Zijn Zoon daartoe aan ons allen aan en Hij wil ons tot een God van zaligheid, ja, van volkomen zaligheid worden, zo hier in de tijd, als hierna in de eeuwigheid. O, dat het slechts van ons erkend, aangenomen en hartelijk geloofd mocht worden! En dat wij onze zielen eens voor God mochten openen en Hem met geheel Zijn zalige algenoegzaamheid tot ons inlaten, opdat wij eeuwig uit Zijn vereniging in Christus mochten leven!

De Heere bewerkte er al de zijn toe, door Zijn eeuwige kracht en genade in Christus Jezus, wien met de Vader en de Heilige Geest toekomt alle eer, lof en aanbidding tot in alle eeuwigheid! Amen.

**2e CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 10.
VRAAG 28.**

Tekst: 1 PETRUS 4: 19.

28. Vraag. *Waar toe dient ons, dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn Voorzienigheid onderhoudt?*

Antwoord. *Dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen en in alles, dat ons nog toekomen kan, een goed toeverzicht hebben op onze getrouwen God en Vader, dat ons geen schepsel van Zijn liefde zal scheiden, aangezien dat alle schepsels zo in Zijn hand zijn, dat zij tegen zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.*

De woorden van de Apostel Petrus, die wij uw aandacht tot onze tekst hebben voorgelezen, behelzen een zeer kostelijke, dierbare en troostrijke plicht der gelovigen, om in alle hun rechtvaardige tegenspoeden en verdrukkingen, die hun naar de wil Gods hier op aarde overkomen, lijdzaam en geduldig te zijn. En in geloof en heiligmaking niet te vertragen, maar al hun zorgen geheel te werpen op de Heere hun God en hun zielen Hem te bevelen met weldoen en ootmoedigheid, als zijnde de getrouw Schepper, die Zijn schepsel en handenwerk, in de natuur en in de genade, niet zal verlaten, maar dit trouw zal onderhouden, bewaren, beschermen en van alles voor tijd en eeuwigheid genadig verzorgen.

Ons voornemen is niet, aandachtigen, om u deze dierbare woorden van de Apostels nader te openen en te verhandelen, maar alleen, om dezelve te leggen tot een grondslag van de stof, die wij tegenwoordig wat nader wilden overwegen, zijnde de practicale en nuttige waarheden van het leerstuk der Goddelijke Voorzienigheid, daar wij op de voorgaande dag van de Heere uit de Catechismus over gehandeld hebben, Maar van die nuttige waarheden wij destijds wegens de zaakrijkheid der stof slechts met een woord hebben kunnen spreken. Waarom wij haar verhandeling en overweging toen uitstelden tot een nadere gelegenheid, die ons van de Heere goedertierenheid nu belooft te verlenen.

Het is dan de 28e Vraag van de Catechismus, die wij met de hulp en de genade Gods nu wat nader wilden inzien en voor uw aandacht openleggen.

Daarin stelt ons de Onderwijzer voor, wat lering en nuttigheid een gelovige ontvangt door zijn geloof van de Voorzienigheid Gods, door die God al het geschapene gelijk als met Zijn hand nog dagelijks onderhoudt, op dit met Zijn almachtige en overalteenwoordige kracht invloeit en zo regeert en bestuurt, dat er niets, ook niet het geringste ding, bij een bloot geval, maar alles door Gods, kracht en wil geschiedt.

Hieromtrent nu vraagt de Onderwijzer, Vraag 28, waar toe ons, (te weten de gelovigen), dat dient, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn Voorzienigheid onderhoudt? en antwoordt: *dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen en in alles, dat ons nog toekomen kan, een goed toeverzicht hebben op onze getrouwen God en Vader, dat ons geen schepsel van Zijn liefde zal scheiden, aangezien dat alle schepsels zo in Zijn hand zijn, dat zij tegen zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.*

Tweeërlei nuttige en troostrijke lering voor een gelovig kind Gods haalt de Onderwijzer uit de waarheid van de Goddelijke Voorzienigheid, waar van de een ziet op het tegenwoordige, de andere op het toekomstige.

Eer wij hierover in het bijzonder gaan handelen, zo moeten wij de rechte mening van

de Onderwijzer wel begrijpen. Hij leert ons hier niet dat deze nuttige en. troostrijke lering der Goddelijke Voorzienigheid zonder onderscheid is voor alle mensen en dus ook voor de zondaars die buiten God zijn, maar alleen voor Gods kinderen, de ware gelovigen. Want dit blijkt klaar uit de vorige vraag en antwoord, die met deze zeer nauw verbonden is, in die de Onderwijzer Gods volk invoert met deze belijdenis huns geloofs, dat zij God de Almachtige Schepper omhelzen, als die om van Zijn Zoon Christus wil, in het bijzonder elks God en Vader zij, op wie een ieder gelovige zo vertrouwt, dat hij niet twijfelt, of Hij zal hem met alle nooddrift van de lichaams en van de ziel verzorgen.

Zie, van zodanige ware gelovigen, die God de Schepper van hemel en aarde, voor hun God en Vader in Christus omhelzen en geheel op Hem vertrouwen, spreekt en handelt de Onderwijzer hier. Van deze getuigt hij, dat Gods voorzienigheid hun daartoe dient om in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar te mogen zijn en waarlijk! Die nog een ongelovige is en buiten God in Christus in de zonde leeft, hoe zal die de leer van Gods Voorzienigheid toch recht tot zijn troost en sterkte kunnen gebruiken? Hoe zal die zich met een ootmoedig, kinderlijk vertrouwen aan God en Zijn genadige en albesturende Voorzienigheid kunnen overgeven. Want hij leeft nog geheel in zichzelf, buiten de zalige gemeenschap Gods, hij erkent God nog niet, hoe zal hij dan op Hem waarlijk kunnen vertrouwen? Want de Schrift zegt: *die Uw Naam kennen, zullen op U vertrouwen. Omdat Gij Heere! niet hebt verlaten degenen die U zoeken*, Psalm 9 : 11. De blinde, ongelovige en natuurlijke mens die buiten Gods gemeenschap leeft, kan dan niet de minste was nuttigheid uit Gods Voorzienigheid trekken, noch enige waren troost uit dezelve halen, al ziet, erkent en gelooft hij Gods voorzienigheid en al wil hij zichzelf daarmee ondersteunen en vertroosten, hij kan niet, hij moet geduld oefenen, Maar alleen door dwang, omdat hij niet anders kan en zeggen met de onheilige mensen van deze wereld: wat zullen wij daar tegen doen? God wil het zo, wij moeten wel lijden, of wij willen of niet.

Zie, zo moet een onbekeerd mens hier in zijn tegenspoed zich dan nederzetten, als op een fatum stoïcum, een nood schikkelijk lot, dat zo over hem beschoren is en dat hij met al zijn tegenstand niet ontgaan kan, zeggende: daar is niets tegen te doen, het moet zo zijn. En wat wonder! Hoe zou een natuurlijk en ongelovig mens zich Gods voorzienigheid tot zijn troost en versterking in al zijn zwarigheden kunnen ten nutte maken, daar hij geheel tegen God en God geheel tegen hem is en dus Gods gehele voorzienigheid tot zijn eeuwig verderf en ondergang is voorbereid, als hij zich niet tot God bekeert? Het spreekt dan vanzelf, dat alle troost en nuttigheid van Gods voorzienigheid maar geheel alleen is voor Gods geliefde volk en kinderen, de ware gelovigen, die met God in Christus door het geloof op het aller-nauwst voor eeuwig zijn verbonden en verenigd en jegens die God Zich verklaart, dat Hij hun tot een God en dat zij Hem tot een volk zullen zijn, Ezech. 11: 20.

Van deze nu handelt onze Onderwijzer hier en vertoont ons wat dierbare lering en die zalige nuttigheid zij van de Voorzienigheid van hun God en hemelse Vader ontvangen,

- (1) ten opzichte van hun tegenwoordige staat,
- (2) Daarna ten opzichte van hun toekomstige staat.

A. Wat hun tegenwoordige staat betreft, hieromtrent ontvangen de gelovige kinderen Gods van de Heere Voorzienigheid deze tweeërlei lering of nuttigheid, door middel van de werkzame kracht en oefening huns geloofs

(1) Dat zij in alle tegenspoed geduldig,

(2) Dat zij in alle voorspoed dankbaar zijn mogen.

a. Wat het eerste aangaat, Gods Voorzienigheid onderwijst en verleent de gelovigen geduldig te zijn in al hun tegenspoed. Dat Gods kinderen hier op de wereld meest altijd door een weg van tegenspoed en verdrukkingen geleid en van God ter zaligheid gebracht worden, is een waarheid die ons in de Heilige Schrift zeer klaar en overvloedig geleerd en door de bevinding aller vromen krachtig bevestigd wordt. Zo lezen wij Psalm 34: 20 van de Heere Jezus en van Zijn volk: veel zijn de tegenspoeden van de rechtvaardigen en zo heeft de Heiland al de zijn vermaand, Joh. 16: 33: in de wereld zult gij verdrukking hebben. Maar hebt goede moed! Ik heb de wereld, overwonnen. Niet zodra komt een gelovige tot de Heere Jezus, of hij komt tegelijk in Zijn kruisschool en hoort daar deze les, Matth. 16: 24, *zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme Zijn kruis op en volge Mij*. Niet anders hebben ons van de Heere Apostelen geleerd. Van Paulus en Barnabas lezen wij, dat zij het land doorgingen, de zielen der discipelen overal versterkten en hun vermaanden, dat zij zouden blijven in het geloof. En dat wij door veel verdrukkingen moeten ingaan in het koninkrijk Gods, Hand. 14: 22.

Het is wel waar, dat destijds door de vijanden der kerk zware vervolgingen en algemene verdrukkingen tegen dezelve werden aangericht, waarvan wij door Gods genade alsnog bevrijd zijn. Maar zoveel de bijzondere staat eens gelovigen betreft, is het tegenwoordig nog zo met ons hetzelfde, als het altijd met Gods volk geweest is. En die regel zal niet licht veranderd worden, die Paulus ons zo algemeen voorstelt, 2 Tim. 3: 12 en ook allen, die Godzaliglijk willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden. Dat is van den beginne zo geweest en dat zal zo blijven, tot zolang de Heere Jezus alle dingen aan Zijn voeten zal hebben onderworpen.

Met de zondaars en de onboetvaardige is dit zo niet, omdat zij mensen van deze wereld zijn. En omdat hun deel in dit leven is, zo genieten zij dikwijls grote voorspoed en tijdelijke zegen hier op aarde, althans van het bijzondere kruis en de tegenspoed van Gods kinderen zijn zij bevrijd. Zodat zij niet zijn in de moeite als andere mensen en met andere mensen niet geplaagd worden, Psalm 73: 5.

Maar, met de vrome kinderen Gods is het wat anders! Die moeten noodzakelijk, zullen zij kunnen zalig en van de zonde en het vlees verlost worden, van God geleid worden in een weg van velerlei kruis en tegenspoed, beide naar ziel en lichaam. Want al hun zaligheid bestaat alleen in de doding van hun vlees en van hun aardse leden, die zij gedurig in zich moeten omdragen. En in hun nadere vereniging met God in Christus, door het geloof. Zal nu hun vlees zo gedurig gekruist, gedood en in hun tenonder gebracht kunnen worden en zij daardoor temeer bereid en bekwaam gemaakt kunnen worden om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht, zo kan dit niet anders dan door een weg van tegenspoed en van kruis geschieden. Want ons vlees laat zich niet doden en ten onder brengen dan met veel gevoel, pijn, smart en tegenstand.

En hier vandaan zijn nu al de tegenspoeden en verdrukkingen van Gods kinderen, die hun in dit jammerdal ontmoeten, de een meerder, de ander minder.

Doch, wel ver van daarom hun staat te beklagen of tegen God te murmureren en in en onder de tegenspoed moedeloos te worden, zo dient integendeel nu Gods voorzienigheid daartoe, opdat zij in al hun tegenspoed geduldig zouden mogen zijn. Dat is, stil, onderworpen en lijdzaam, latende God zijn hoogwijzen en aanbiddelijke raad over hun uitvoeren en zijnde met zijn handelingen en bestuur tevreden; een wonderbare kracht haalt het geloof daartoe uit Gods Voorzienigheid, want

(1) Gods kinderen mogen hieruit weten en wel vast geloven dat alle tegenspoed die

hun overkomt, ook zelfs die, die zij zichzelf dikwijls door hun eigen zonde veroorzaken, hun van hun goedertierenen God en Hemelse Vader wordt toegezonden. Dat er niets geschiedt of omgaat zonder zijn wil en Goddelijk bevel, zoals de profeet zegt: zal er een kwaad in de stad zijn, dat de Heere niet doet, Amos 3:6.

(2) Dat hun Hemelse Vader en genadig God hun al hun tegenspoed om geen andere reden toezendt dan tot hun beste en om daardoor hun zaligheid te bevorderen, hoewel zij de wijze hoe niet kunnen begrijpen. Want zij mogen naar de genade die hun gegeven is, met meerder of minder sterkte en vrede van de gemoeds vertrouwen dat God hun God is en dat Hij in Christus met hun verzoend is en dat Hij daarom geen verderfelijke haat, of toorn, wegens hun zonden meer tegen hen behoudt, maar dat Hij hun alleen door tegenspoed kastijdt in Zijn Vaderlijke gunst en genade, omdat Hij hun lief heeft en weet, wat best voor hun is, zodat zij dan gerust mogen vertrouwen dat "alle dingen hun zullen medewerken ten goede, Rom. 8: 28.

(3) Eindelijk Gods kinderen mogen hier ook vertrouwen, dat God alle tegenspoed, op Zijn tijd, door zijn voorzienigheid weer van hun zal wegnemen, als dezelve niet meer nodig is en dat Hij hun intussen niet meer tegenspoed zal opleggen als zij kunnen dragen, zoals de Apostel de gelovigen zo versterkt en vertroost, 1 Cor. 10: 13, Maar God is getrouw, die u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt. Maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen. Ziet, dit is de eerste nuttigheid, die een kind Gods door het geloof trekt uit Gods Voorzienigheid.

b. Hierbij voegt de Onderwijzer nog een andere nuttigheid, die Gods kinderen mede uit de genadige voorzienigheid huns Gods ontvangen, namelijk: *opdat zij in voorspoed dankbaar mogen zijn.*

Bij de tegenspoed schenkt en geeft God zijn kinderen dikwijls ook al veel voorspoed en welvaren; niet alleen naar de ziel maar ook naar het lichaam. Als daar is gezondheid, gerustheid en vrede. Zegen in hun tijdelijk beroep of handwerk. Soms ook wel rijkdommen, eer, aanzien, vermogen, enz.

Nu, deze tijdelijke voorspoed zou dikwijls Gods kinderen zeer nadelig zijn en hun God doen vergeten, door met hun harten te kleven aan het ijdele stof, zoals het ging met David, Psalm CXIX: 25. Waarom de man Gods Agur daarvoor zo grotelijks vreesde, biddende de Heere, dat Hij hem niet alleen geen armoede, maar ook geen rijkdom wilde geven, opdat hij zat zijnde, de Heere dan niet mocht verloochenen en zeggen: wie is de Heere? Spreuk. XXX: 9.

Maar hiertegen dient nu Gods voorzienigheid grotelijks, door Zijn genade, de gelovigen tot een middel om de voorspoed, die de Heere hun in Zijn goede voorzorg verleent en beschikt, aan hun zielen te heiligen en hun tot God en Zijn gemeenschap op te leiden. Want zij worden daardoor onderwezen en geleerd dat al de zegeningen die zij genieten, hun van de hand van de Heere worden toegezonden. Dat zij in zichzelf geheel arm en onmachtig zijn om voor zich enige de minste zegen te verkrijgen, dat de Heere alleen de Fontein, Schepper en Gever daarvan is, die het hun ook weer alles in een ogenblik, indien Hij wil, kan ontnemen.

Kortom, Gods voorzienigheid doet van de Heere volk zien en erkennen, dat zij al het goede van ziel en lichaam alleen van Jehovah God ontvangen en dat dagelijks, ja, ieder ogenblik. Zij zien dat God onophoudelijk als een getrouw Vader voor hun zorg draagt. Dat Hij aan alle kanten werkzaam is om hun gedurig van al het nodige naar ziel en lichaam en soms zeer overvloedig, te verzorgen. Hoe meer Gods kinderen dit

mogen zien, hoe meer zij tot hun God worden opgeleid om Hem met hart en mond te verheerlijken.

O, niemand zou geloven, dan die het ondervonden heeft, hoe de goede Voorzienigheid Gods, als zij aan het hart gebracht wordt, ons tot prijs en verheerlijking van de Heere kan opleiden en ons kan doen erkennen dat wij geheel van Hem afhangen en dat wij alles wat wij hebben zo op ieder stond en ogenblik van die goedertieren en genadige hand ontvangen; wat de ziel dan wel eens doet uitroepen: *uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen; Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid!* Rom. 11: 36 en op die wijze worden Gods kinderen dan bewrocht en enigszins bekwaam gemaakt, om God in alles te danken, als zijnde dat de wil Gods in Christus Jezus over hen, 1 Thess. 5: 18.

En dit is nu de andere nuttigheid van de leer van Gods Voorzienigheid, die de Onderwijzer hier aanhaalt in opzicht van het tegenwoordige. Daarop laat hij nu ook de grote nuttigheid volgen, die men uit de leer van Gods Voorzienigheid ontvangt, in opzicht van het toekomstige.

B. Van het tegenwoordige gaat de Onderwijzer nu over tot het toekomstige en leert ons, dat de voorzienigheid Gods ook verder dient, opdat wij, te weten, de ware gelovigen, in alles dat ons nog toekomen kan, een goed toeverzicht hebben op onze getrouwen God en Vader. Twee dingen leert ons de Onderwijzer hier

(1) Het vaste vertrouwen dat Gods kinderen, uit van de Heere genadige voorzienigheid, op Zijn onveranderlijke liefde, in opzicht van het toekomstige mogen stellen.

(2) De grond, waarop het zodanig vertrouwen rust, aangezien namelijk, dat alle creaturen zo in Zijn hand zijn, dat zij tegen zijn wil zich noch roeren noch bewegen kunnen.

a. Wat het eerste betreft: Gods voorzienigheid dient mede daartoe, om de gelovigen in alles wat hun nog toekomstige is een goed toeverzicht of vertrouwen op de Heere en op Zijn liefde te doen stellen, In geen ding zijn wij zo onkundig als in hetgeen ons nog toekomstige is. Wij ondervinden dagelijks wat ons van de Heere ontmoet. Maar wat ons voortaan nog na deze ontmoeten en overkomen zal en hoe het nog verder met one naar ziel en lichaam gaan zal, daarvan hebben wij geen de minste bepaalde en zekere kennis. Dat heeft de Heere in aanbiddelijke wijsheid voor ons en voor alle mensen verborgen gehouden en niemand dan de Heere zelf kan ons daarvan iets openbaren.

Nu, het vlees, welks bedenken geheel vijandschap tegen God is, is geheel genegen zich niet alleen in dit toekomstige steeds in te mengen, maar dat zelfs, als het ware, God uit de hand te nemen, om het zelf alles te besturen.

Hier vandaan komen al die zorgen der vleselijke mensen over de toekomstige dingen, waarmee zij zich gedurig ophouden en de Heere vooruitlopen. Waartegen de Zaligmaker Zijn volk zo ernstig vermaant, Matth. VI, waar Hij wil dat Zijn gelovigen volstrekt niet zullen bezorgd zijn over het toekomstige op een ongelovige wijze, ook zelfs niet voor de dag van morgen, omdat eensdeels al hun zorg en bekommernis geheel onnodig is en zij daarmee niet een el tot hun lengte kunnen toedoen. En anderdeels, omdat God, hun hemelse Vader, door Zijn goede en genadige voorzienigheid voor hun zorgt en dat zal blijven doen tot de einde toe.

En waarlijk, de Voorzienigheid gebracht op het hart van Gods kinderen, is het krachtigste en bekwaamste middel om hun voor al hetgeen hun nog toekomstige en geheel voor hun verborgen is, op geen ongelovige wijze te doen zorgen, maar al hun zorgen en bekommernissen op de Heere hun God en genadige Vader te doen werpen

en dit toevorrecht op Hem te hebben, volgens de Onderwijzer, dat hun geen scheepsel van Zijn liefde zal scheiden.

Zie, hierin bestaat al de kracht van het vertrouwen van Gods volk op van de Heere voorzienigheid, dat God hun God is. Dat zij van Hem in Christus bemind zijn. En dat God in Zijn liefde eeuwig onveranderlijk is; bijgevolg, dat zij dan ook eeuwig in Gods liefde zullen blijven. Dat niets hun nimmer of nooit van die liefde zal kunnen scheiden, volgens Rom. 8:39.

Nu, dit zo door het geloof als een vaste grond wordende aangegrepen, dat God in Zijn liefde onveranderlijk is gelijk de ziel, die God kent en met Hem verenigd is, zeer gemakkelijk door Gods genade kan doen, zo gaat Gods volk hier dan nu nader in het geloof aanmerken, hoe hun God en Vader, die in Zijn liefde jegens hun ten enenmale getrouw en onveranderlijk is, door Zijn eeuwige kracht en voorzienigheid alles alleen onderhoudt, bewerkt en regeert, zoals wij dit laatste maal beschouwend hebben. Dit doet hun dan klaar zien en erkennen, dat hun beminde God en Vader geheel voor hun zorgt en standvastig en onveranderlijk voor hun zal blijven zorgen, dat Hij hun onderhouding, bewaring, verzorging, bescherming, besturing, enz. geheel op zich genomen heeft en die nooit zal of kan laten varen, omdat Hij in Zijn genade en liefde jegens hun onveranderlijk is.

Nu, wat kan dit anders veroorzaken, dan dat Gods kinderen in opzicht of ten aanzien van alles wat hun nog toekomende is, alle eigen zorg geheel laten varen en zo doen en handelen als Petrus hun vermaant, 1 Petrus 5 7: *werpt alle uw bekommernissen op Hem! Want Hij zorgt voor u.* O, het is niet te zeggen, als Gods voorzienigheid zo recht van ons wordt aangemerkt, zoals wij gezien hebben, welk een stil vrede en een gerustheid in de ziel en welk een sterk vertrouwen op God die dan komt te veroorzaken, dan wordt de ziel ontheven van al die zorgen en onnodige bekommernissen, daar zij totnogtoe zozeer door geslingerd werd. Dan komt God in hun en neemt al die zorg en kommer van hun af en de ziel geeft die de Heere met innige toegenegenheid, blijdschap en hartelijke gewilligheid over, zeggende van alles wat haar nog toekomende is, met vader Abraham: *de Heere zal het voorzien*, Gen. X12 14. En daarmee is zij dan wel tevreden en berust in en op de Heere en gedraagt zich als een gespeend kind bij Hem en laat zich van Hem behandelen zoals de Heere het wil.

O, dit is de aller-dierbaarste en betamelijkste gestalte van Gods kinderen! Hier wordt de Heere van hun het meest verheerlijkt en zij genieten en ontvangen dan het meest van de Heere.

Gelukkige kinderen Gods, die er wat veel van mogen genieten en die veel zodanig hun weg op de Heere wentelen en op Hem vertrouwen mogen, want dan wordt er gedurig in en om alles op de Heere gewacht en de ziel heeft vrede. Doch, gelijk er in het vorige reeds gezegd is, zal iemand zodanig gebruik van Gods voorzienigheid waarlijk kunnen maken en er deze dierbare en heerlijke nuttigheid van kunnen ontvangen, hij moet met God in Christus verenigd zijn en grond van vertrouwen hebben dat de Heere zijn God en genadige Vader is, in Wiens liefde hij waarlijk staat en van die hij in eeuwigheid door geen scheepsel kan gescheiden worden.

Nu, als iemand God zijn God kan noemen en zodanig van Gods liefde ten zijn opzichte kan vertrouwen, dan is dit laatste, te weten, dat geen scheepsel hem van Gods liefde zal scheiden, door het geloof zeer gemakkelijk voor ons aan te nemen en vast te houden. Want behalve veel andere krachtige redenen, die het geloof hier, om dit te vertrouwen, Gods kinderen aan de hand geeft, zo strekt hun Gods voorzienigheid in dit opzicht mede ook tot een zeer vasten grond van vertrouwen, omdat die hun,

b. Volgens de Onderwijzer ook leert, dat alle creaturen zo in Zijn hand zijn, dat zij

tegen zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.

Dit is van ons klaar genoeg aangetoond, toen wij de leer van de Goddelijke Voorzienigheid verhandelden en zagen, hoe er geen kracht was dan van God. Hoe Gods kracht alleen het gehele geschapendomschap en al de schepsels onderhoudt, bewerkt, bestuurt en regeert, zodat God de Heere dan alles alleen doet en werkt als de eerste en opperste Oorzaak, van Wien het schepsel geheel en in alles afhangt.

Was dat zo niet, toehoorders, zo zou God geen volstrekt Heere en Koning van de wereld kunnen zijn en de gelovigen zouden onmogelijk in alles zulk een goed toeverzicht of vertrouwen op Hem en Zijn onveranderlijke liefde kunnen hebben, zoals wij getoond hebben. Want de gelovige kinderen Gods zijn hier geheel van hun aller-bitterste en dodelijkste vijanden omringd. De satan, de wereld, hun eigen vlees en het hele verdorven schepsel spannen samen tegen hun tot hun verderf en zetten zich tegen hun zoals het licht zich zet en kant tegen de duisternis. Want Gods kinderen hebben geen vriendschap dan alleen met God en met al wat uit God is. Nu, waren dus de schepsels slechts in het minste in hun kracht onafhankelijk van God. O, zij zouden gewis al hun krachten ten verderve van de Heere volk aanleggen en hun van God en Zijn liefde voor eeuwig zoeken te vervreemden. De duivel zou niet eerder rusten, voordat hij Gods rijk zo geheel in de grond verwoest had.

Maar nu is het geheel anders met de zaak gelegen. Nu bekennen Gods kinderen, uit de Goddelijke voorzienigheid, dat zonder onderscheid alle schepsels zo in Gods hand zijn, dat zij tegen zijn wil zich, noch roeren, noch bewegen kunnen.

Nu zien wij, dat hun God en Vader Koning is en de Soevereine Heere en Bevelhebber van alle creaturen. Nu zingen zij met grote blijdschap uit Psalm 99: 1: *de Heere regeert! Hij is met hoogheid bekleed. De Heere is bekleed met sterkte.*

Bijgevolg vrezen zij dan nu geen schepsels, hoe sterk en machtig zij van hun God ook gemaakt worden, want zij weten dat de schepsels deze hun, macht geenszins tot schade en verderf van Gods volk kunnen gebruiken. Dat zij met hun macht niet anders noch meer kunnen doen, dan God hun toelaat en beveelt. Dus valt hier dan nu alle schepselvrees geheel ter neder; God klimt op de troon van Zijn heerlijkheid en de ziel grijpt Gods eeuwige en onveranderlijke liefde en voorzienigheid aan en roept uit: wat zullen wij dan tot deze dingen zeggen? zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn? Rom. 8:31.

Ziedaar, mijn toehoorders, zoveel grote, dierbare, zalige en heerlijke nuttigheid ontvangt een gelovige uit de leer van Gods voorzienigheid, wanneer hij die recht door het geloof overweegt en zich die steeds zodanig door Gods genade toeëigent en ten nutte maakt.

En daarmee menen wij deze leer van de Onderwijzer dan nu genoeg verklaard te hebben. Was er nu nog meer tijd over, zo zouden wij niet alleen zeer overvloedig de zonde kunnen aanwijzen van de onbekeerde wereld en haar atheïstische handel en gedraging omtrent Gods Voorzienigheid, maar ook mede die van het volk Gods, de ware gelovigen. Maar nu willen wij maar alleen met een woord de grond aanroeren, waaruit het alles, zo bij deze als genen, voortkomt.

1. Gij natuurlijke en onbegenadigde mensen! Dat u geen kracht, troost of nuttigheid van de Heere voorzienigheid ontvangt, maar er in alles zo geheel atheïstisch en ongelovig omtrent leeft, evenals of er geen Goddelijke voorzienigheid was, zoals dat in al uw gedrag klaar blijkt, dat komt u daar vandaan, omdat u God de Heere niet kent en niet met Hem door het geloof in de Heere Jezus verenigd zijt, zoals u uit deze onze prediking genoegzaam hebt kunnen horen, als u op alles maar recht acht gegeven hebt. En daarom, wilt u ooit van dit uw doemwaardig en rampzalig gebrek genezen worden

en ware nuttigheid, sterkte en troost uit Gods genadige voorzienigheid ontvangen, o, blijft dan toch niet langer zo buiten God leven, maar wij bidden u, als gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade: laat u toch, zonder langer uitstel, met God verzoenen!

Laat u toch eens onderwijzen van de raad van Gods genade, waardoor Hij met doemwaardige, goddeloze en onmachtige zondaren, in Christus Zijn Zoon voor eeuwig wil verzoenen en verenigen en hun hun zonden niet wil toerekenen, maar hun in genade wil aannemen en hun tot een God van volle zaligheid worden.

Ach, Leert deze genade Gods in Christus toch eens kennen en dezelve van ganser hart goedkeuren, aannemen en omhelzen, opdat u deel aan God moogt krijgen en zo al het nut van Zijn dierbare Voorzienigheid, dat er voorgesteld is, moogt ontvangen,

2. En wat Gods volk en kinderen aangaat: twee dingen hebben wij hun hier maar voor ogen te stellen. O, dat de Heere die aan hun zielen mocht zegenen!

(a). Dat, zullen zij recht nut, kracht en voordeel, zoals er geleerd is, uit Gods voorzienigheid kunnen trekken, dat zij dan toch vooral van hun deel aan God moeten trachten meer en meer door het geloof vergewist en verzekerd te worden. Want dit is een vaste waarheid, hoe klaarder men zijn deel aan God kent, hoe meer en krachtiger nuttigheid men uit Gods Voorzienigheid trekken kan. Hierom moeten alle kinderen Gods zich dan toch dies temeer benaastigen, om hun roeping en verkiezing vast te maken. Want dit doende, zullen zij nimmermeer wankelen of struikelen, 2 Petrus 1: 10.

(b). Het andere, waartoe wij hier van de Heere volk te vermanen hebben is, dat zij door de genade toch trachten aan de Heere te gewinnen en veel geestelijke gemeenschap met Hem in Christus te houden, want hoe meer gemeenschap men met iemand houdt, hoe meer men zijn persoon, werk en bekwaamheid die hij bezit, leert kennen en hoe meer men aan hem vastgehecht en verkleefd raakt. Mochten beide deze dingen zo in al Gods kinderen bereikt worden en mochten zij in beide meer en meer overvloedig worden, door het geloof in de Heere Jezus!

O, het zou gewis een veel schoner en heerlijker volk zijn dan het nu is en Jehovahs aller-genadigste en aller-heerlijkste Voorzienigheid zou veel meer gekend, aangebeden, omhelsd en geprezen worden. De Heere moge er al Zijn volk zelf steeds door zijn genade en kracht toe bewerken in Christus Jezus, wien met de Vader en de Heilige Geest toekomt alle eer, lof en aanbidding tot in eeuwigheid! Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 11.
VRAAG 29, 30.**

Tekst: MATTH. 12:1

29. Vraag. Waarom wordt de Zoon van God Jezus, dat is Zaligmaker genoemd?

Antwoord. *Omdat Hij ons zalig maakt en van onze zonden verlost. Daarbij, dat bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is.*

30. Vraag. Geloven dan die ook aan de enige Zaligmaker Jezus, die hun zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zichzelf of ergens elders zoeken?

Antwoord. *Nee, zij, maar zij verloochenen metterdaad de enige Heiland en Zaligmaker Jezus, of zij schoon zijns met de monde roemen. Want van tweeën een, of Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn. Of die deze Zaligmaker met waren geloof aannemen, moeten alles in Hem hebben dat tot hun zaligheid van node is.*

De Heere Jezus sprak eens tot Zijn discipelen, wanneer zij over Zijn afscheiden van hun zeer aangedaan en bewogen werden: *Uw hart worde niet ontroerd, gijlieden gelooft in God, geloof ook in Mij*, Joh. XIV: 1. De Heiland stelt hier zichzelf met zijn Hemelse Vader en wil dat Zijn discipelen gelijk zij in God de Vader geloofden, ook zo in Hem geloven zouden. De reden was, omdat het een en ander noodzakelijk en onafscheidelijk aan elkaar verbonden ligt en het geloof in de enen, zonder en buiten de andere niet kan bestaan, want die in God de Vader ter zaligheid gelooft, die kan dat niet anders doen dan door de Zoon, omdat de Vader zich niet dan in en door Zijn Zoon aan ons, zondaren, ontdekt en zich ter geloofsomhelzing aan ons voorstelt.

Alzo spreekt het dan nu vanzelf dat, zal iemand kunnen geloven in God de Vader, hij ook noodzakelijk mede op dezelfde wijze moet geloven in de God de Zoon, want die hier de Zoon niet eert, die eert ook de Vader niet.

Derhalve is het terecht dat belde, de twaalf geloofsartikelen en de Christelijke Onderwijzer, hier aanstonds van het geloof in God de Vader overgaan tot het geloof in God de Zoon, want zo luiden de artikelen van onze geloofs: ik geloof in God de Vader, de Almachtige Schepper des, hemels en der aarde en in Jezus Christus zijn eniggeboren Zoon, onze Heere.

Deze orde volgt de Onderwijzer en gaat daarom nu over om in enige Zondagen te handelen van dat dierbaar Voorwerp van het geloof, de Heere Jezus; van Zijn naturen, staten en ambten, zoals Hij ons in de Geloofsbelijdenis tot lering, troost en versterking aller ware gelovigen wordt voorgesteld, In deze Zondag handelt de Onderwijzer alleen van de Naam Jezus, die dierbare, kostelijke en aller-beminnelijkste naam, die daar is als een uitgestorte olie, die de aangenaamste en aller-liefelijksten reuk van zich geeft en die overal verbreidt. Een naam, die boven alle namen is, die de kinderen Gods boven alles wat er is waarden en teder beminnen, die gedurig op hun lippen zweeft en aangaande wie zij zich zeer kwellen en bedroeven, dat hij in zijn kracht niet meer gekend wordt en dat zo weinige knieën zich in die naam neerbuigen. Van deze dierbare en heerlijke Naam van Jezus zouden wij nu mede met de hulp en genade Gods wat nader handelen en die in haar kracht openleggen.

Ach, dat van de Heere Geest mocht medewerken, om ijskoude zielen te ontvonken en in liefde voor de Naam van Jezus aan te steken! Dat de Heere Jezus zelf zijn naam hier onder ons eens als een olie wilde uitstorten, opdat Hem de geestelijke maagden mochten omhelzen en liefhebben.

Om dan nu ter zake zelf te komen, wij vinden, toehoorders, dat de Heere Jezus ons in de Apostolische Geloofsbelijdenis onder vierderlei benamingen wordt voorgesteld: als Jezus, als Christus, als Gods eniggeboren Zoon en als der gelovigen Heere. Van iedere benaming zal de Onderwijzer in het bijzonder handelen.

Voor het tegenwoordige zullen wij

- (1) Met de Onderwijzer de naam Jezus overwegen en die in haar dierbare kracht uw aandacht ontvouwen en openleggen. En dan
- (2) Zullen wij beschouwen, hoe het ware zaligmakende geloof omtrent die Naam en haar kracht werkzaam is.

A. Wat het eerste aangaat. Dat de tweede Persoon in het aanbiddelijk en hoogwaardig Goddelijk Wezen de naam Jezus Draagt, is aan allen uit de Heilige Schrift zodanig bekend, dat dit geen nader bewijs nodig heeft. Dezelve is Hem hier op aarde van zijn ouders in de besnijdenis gegeven, niet door een eigenwillige verkiezing, maar op het uitdrukkelijk bevel Gods, die dit door een Engel uit de hemel aan hun beide het bevelen, volgens Matth. 1: 21 en Luk. 1: 3

1. Het is bekend, dat de heiligen oudtijds aan hun kinderen betekenende namen gaven. Dat is, zodanige namen, in die de grond en kracht van enige bijzondere betekenis lag opgesloten, hetzij van enig groot heil, dat men van of door die kinderen was hopende, hetzij van enige in het bijzondere gelegenheid die zich omtrent de geboorte der kinderen opdeed. Lees slechts bij Mozes, hoe het zich toedroeg in de geboorte der eerste mensen en gij zult deze zaak zodanig bevinden.

Ja, niet alleen waren het de mensen, die hun kinderen zodanige betekenende namen gaven, naar hun verkiezing en zinnelijkheid, maar God de Heere zelf het zich soms in het bijzonder daaraan gelegen liggen om de zijn zodanige namen, van een goede betekenis, af te geven, of hun namen daartoe te veranderen, zoals geschied is in Abraham, Sara, Jakob, enz. Maar, was er immer een Persoon, aan wiens naam Jehovah God Zich wilde laten gelegen liggen, het was Zijn beminden Zoon, de grote Zaligmaker Jezus Christus.

Deze, komende in het vlees om de wereld te verlossen en zalig te maken, moest noodzakelijk van een naam voorzien zijn, door die Hij van Zijn volk mocht gekend en genoemd worden en die zijn Persoon en zaligheid aan de wereld bekend maakte en hiertoe gaf God Hem nu de Naam Jezus, zijnde uit de Hebreeuwse taal afkomstig en zoveel betekenende als een Zaligmaker, heiland, Behouder, enz.

De Hebreeën hebben een woord, dat zoveel zegt als *zaligmaken of behouden*. Hiervan komt Jehoschuah, een Behouder of Zaligmaker, daarvan komt weer bij verkorting Joschuah, met die naam van de Heiland voorbeeld, de vorst Jozua is benoemd geworden, als te zien is Num. 13: 16, die ook een rechte Joschuah, dat is een behouder of verlosser van het volk Israëls geweest is, want hij heeft dit geleid in het land Kanaän en onder zijn geleide zijn al hun vijanden verslagen geworden.

Nu, de naam van Joschuah in het Grieks overgezet, wordt volgens de aard van die taal veranderd in Jesus en van daarin het Latijn in Jezus. Zodat hieruit dan nu blijkt, dat de naam Jezus afstamt van de Hebreeuwsen naam Joschuah en eigenlijk een Behouder, Verlosser, heiland of Zaligmaker betekent, zoals deze betekenis van de naams dan ook duidelijk van de Engel werd aangewezen, toen Hij in de droom tot Jozef sprak: en gij zult zijn naam heten Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden.

En naar deze betekenis van de Naam Jezus, doet de Onderwijzer hier nu mede onderzoek, vragende: waarom wordt de Zoon van God Jezus, dat is Zaligmaker

genoemd. En antwoordt: *omdat Hij ons zalig maakt en van onze zonden verlost.*

Hier moeten wij, vooraf uw aandacht vermanen, dat de Onderwijzer hier maar alleen ziet op Gods volk, de ware gelovigen, die de Heere Jezus met een oprecht geloof voor hun enige, algenoegzame en bereidwillige Zaligmaker aannemen en omhelzen en zo waarlijk aan Zijn zaligheid, genade en verlossing deel hebben, want omdat niet alle mensen de Heere Jezus waarlijk met hun hart voor hun Zaligmaker en Verlosser aannemen en erkennen, zo maakt Hij ook niet alle mensen zalig, maar alleen Zijn gelovigen of Zijn uitverkoren en gelovig volk, zoals de Engel van de Heere daarom ook uitdrukkelijk zegt: gij zult Zijn naam heten Jezus! Want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden.

Van deze zegt de Onderwijzer nu, *dat de Heere Jezus hun zalig maakt en hun van hun zonden verlost.*

Twee redenen brengt de Onderwijzer bij, waarom de Zoon van God Jezus of Zaligmaker genoemd wordt;

(1) Omdat Hij zijn gelovigen zalig maakt en hun van hun zonden verlost;

(2) Omdat bij niemand anders dan bij Hem enige zaligheid te zoeken of te vinden is.

a. Wat de eerste reden aangaat, de Zoon van God wordt Jezus of Zaligmaker genoemd, omdat Hij zijn gelovigen zalig maakt en hun van hun zonden verlost. Wanneer de Onderwijzer zo spreekt, zo mene niemand, dat de Onderwijzer enig onderscheid maakt tussen zalig maken en van de zonden verlossen.

Nee, aandachtigen, dit is bij de Onderwijzer een en hetzelfde; hij breidt het woord Zaligmaker hier slechts nader uit en leert ons dat het niet anders is, dan ons te verlossen van de zonden.

De natuurlijke en onherboren mens, geen de minste rechte kennis van de zaligheid hebbende, vormt er zich nochtans enige verbeelding of begrip van, overeenkomende met zijn ongeheiligd oordeel en vleselijk verstand. Hij meent dat de zaligheid hierin gelegen is, dat men van de helse straf en verdoemenis verlost en in de hemel in een staat van vreugde en van heerlijkheid, bevrijd van alle droefheden en ellenden, overgevoerd wordt. En zodanige zaligheid menen nu de natuurlijke mensen, dat de Heere Jezus voor hun verdiend en verworven heeft door Zijn gehoorzaamheid, lijden en sterven. En die zaligheid verwachten zij dan te zullen genieten na hun dood en weten daarnaar soms nogal zeer te verlange en met veel bewegelijke aandoeningen van te spreken, inzonderheid als het hun hier op aarde alles tegenloopt en hun het leven moeilijk en verdrietig wordt.

Ziet, zo begrijpen het de onbegenadigde mensen van deze wereld en zo houden zij de Heere Jezus dan voor een Heiland en Zaligmaker, die hun zo zal verlossen en zalig maken.

Maar ach, wat zijn dit grove, onheilige, vleselijke en erbarmelijke gedachten van de Heere Jezus en van Zijn zaligheid! Hoezeer weet de duivel de blinde wereld in deze strik gevangen te houden. En klein en groot, jong en oud, geleerd en ongeleerd aan deze ketenen der duisternis vast te klinken en hun door de zoete en vermakelijke verbeelding van een zo bedrieglijke zaligheid en zaligmaker in het eeuwig en allerrampzaligst verderf der hel neer te storten! Het is nodig dat de mensen hier van dit duivels bedrog ontdekt worden en hun de ware zaligheid van de Heere Jezus door Zijn Woord en Geest worde bekend gemaakt, opdat zij uit hun droom en slaap mogen ontwaken en uit het gezicht en gevoel van hun droeve rampzaligheid naar de was zaligheid mogen beginnen te zoeken.

Onze Onderwijzer, van de was zaligheid van de Heere Jezus handelende, leert ons, dat

dezelve hierin alleen bestaat, dat hij zijn gelovigen zalig maakt en verlost van hun zonden. Zo leerde ook de Engel van de Heeren, zeggende: *want Hij, te weten Jezus, zal Zijn volk zalig maken van hun zonden.*

Ziet, hierin is de was zaligheid van de Heere Jezus gelegen, dat Hij Zijn volk van de zonden verlost en van alles wat de zonde aankleeft en daarmee gemeenschap heeft, zodat zij heilig worden, met God zeer nauw in de geest verenigd en der zonde afsterven om Gode te leven en Hem in nieuwigheid van de Geest te dienen en te gehoorzamen. Om dit nu een weinig nader open te leggen, zo weet, aandachtigen en laat het u van de Heere zelf recht leren, dat de zonde niet anders is dan een snode rebellie en verfoeilijke ongehoorzaamheid tegen God, waardoor de mens Gods geduchte heerschappij verzaakt, zijn jok moedwillig van zijn schouders werpt. Zijn heilige Wet schandelijk veracht en overtreedt en zijn eigen boze lust en wil doet.

O, er is geen gruwelijker monster of wangedrocht dan de zonde, waarom zij ook in de Heilige Schrift bij de aller-vuilste en verschrikkelijkste dingen wordt vergeleken, In de staat der volmaaktheid, waarin God de mens geschapen heeft, was zodanige zonde niet bekend, maar de mens diende, gehoorzaamde, beminde en verheerlijkte God op een volmaakte wijze met ziel en lichaam en hij stond daarom met God in een zeer nauwe vriendschap en vereniging, alsnog de heilige Engelen, die God geheel dienen overeenkomstig hun geestelijke natuur en geen zonde kennen.

En hierin, in deze staat van heiligheid, gehoorzaamheid en vereniging met God, was geheel de zaligheid van de recht geschapen mens gelegen. Hij kende noch genoot geen andere zaligheid en hij stond geen andere zaligheid ooit te genieten. Maar door de tonde is de mens van deze zaligheid, heiligheid en vereniging met God geheel en voor eeuwig in zichzelf beroofd geworden. Hij is door moedwillige ongehoorzaamheid van God, zijn hoge en heiligen Schepper, tegelijk met al zijn nakomelingen ten enenmale afgeweken en hij heeft voor de heilige dienst en liefde Gods verkoren de dienst en de liefde van de Satan, van zichzelf en van de ijdele wereld. Door deze vrijwillige afwijking en verlating van God en zijn heiligen dienst heeft het mensdom zich van God, van Zijn beeld en van Zijn zalige gemeenschap geheel en voor eeuwig beroofd en heeft het zichzelf geworpen in een goddeloze en onheilige staat, waarin de mensen ten enenmale in zichzelf zonder en buiten God leven, zijnde geheel verduisterd in hun verstand, vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid die in hun is, Ef. 4: 18.

Ja, zijnde nu dood door de misdaden, Ef. 11:5. Hier is de mens nu een zondaar geworden, in zijn aard en natuur. Dat is een volstrekt onheilige en een vijand Gods, die zich met al zijn natuurlijke vermogens zo geheel tegen God aankant, als de duisternis zich aankant tegen het licht en de dood tegen het leven. Dit is nu van de mensen aard en natuur die hij zelf in alle eeuwigheid niet het minste kan veranderen, maar de mens moet nu in en uit zichzelf volstrekt blijven dat hij is, te weten: een onheilig, dood en vleselijk zondaar. Want de Geest, de kracht en het leven Gods is nu uit de mens geweken door de zonde en dus is er nu van de mens anders niets dan vlees of een dood lichaam overgebleven. Evenals het toegaat in de scheikunde, daar stookt men de geesten, de kracht en het leven uit een lichaam en hetgeen er dan overblijft is een dode stof of vlees, dat men wegwerpt. Zo is de mens, van het leven en de Geest Gods geheel beroofd zijnde, nu anders niet dan vlees, zoals de Heere zegt, Gen. 6: 3, Mijn Geest zal niet in eeuwigheid twisten met de mens, omdat hij ook vlees is. Van dit vlees schrijft Paulus, Rom. 8:7, dat het volstrekt vijandschap tegen God is, zeggende: het bedenken des vleses is vijandschap tegen God. De mens, zo door de zonde ten enenmale vleselijk

en onheilig geworden zijnde, is daardoor nu van alle zaligheid geheel en voor eeuwig beroofd en geheel rampzalig, want Hij mist God en Zijn Geest en is in zodanigen staat een voorwerp van Gods heilige toorn, verfoeiing, grimmigheid, vloek en verdoemenis en God moet al zijn oneindige kracht en heiligheid geheel tot zijn eeuwig verderf aanleggen, zoals wij tevoren in het eerste deel van de Catechismus, al deze waarheden reeds voor uw aandacht verhandeld en uit de Heilige Schrift bevestigd hebben.

Ziedaar aandachtigen, dit is de ware staat van alle mensen van nature. Onbeschrijfelijk ellendig, goddeloos, onheilig en rampzalig is nu het gehele mensdom door de zonde. Zo is alles nu alleen vlees. Dit is die vallei vol dorre en dode beenderen, van die Ezechiël profeteert, hfd. 37 en van die hij zegt vs. 8, daar was geen geest in hen, In deze staat van zonde, goddeloosheid, dood en vlees moest nu het hele mensdom eeuwig blijven.

Maar ziet dit heeft de eeuwig levende Jehovah zo niet gewild, maar uit innerlijke beweging van Zijn eigen harte, zonder enig toedoen van buiten, heeft de Heere een eeuwige en vrijmachtige Raad van zaligheid en verlossing in Christus Jezus, Zijn Zoon, over dat dode en rampzalige mensdom gehouden en besloten een bepaald gedeelte daarvan weer, uit oneindige liefde, barmhartigheid en genade, voor eeuwig te verlossen en zalig te maken. En omdat tot dit werk der zaligheid en verlossing de gehele volheid der Godheid noodzakelijk vereist werd, zou het kunnen volbracht worden, zo heeft Jehovah God dat hele werk van zaligheid nu geheel en alleen, als het ware, gelegd op de schouders van Zijn Zoon Jezus Christus; gevende Hem, om dit uit te voeren, zijn eeuwige en Goddelijke Geest tot Zijn hulp en ondersteuning. En zo wordt de Heere Jezus hier nu van Zijn Vader aangesteld tot een Heiland, Verlosser, Behouder en Zaligmaker van het onheilige, goddeloze en dode, Maar ten eeuwige leven uitverkoren mensdom.

Want zo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe, Joh. 3: 16. En dit grote ambt en werk komt de Heere Jezus nu ook te volbrengen en uit te voeren aan al zijn uitverkorenen, die de Vader Hem om te verlossen en zalig te maken gegeven heeft. Voor deze is Hij in de volheid van de tijd in de wereld gekomen; heeft Hij hun lage, menselijke natuur aangenomen en in dezelve hun zonden, goddeloosheid, vloek, toorn en alles wat zij aan God schuldig waren, als hun aangestelde Borg op zich genomen. Ziet 2 Cor. 5: 21, want dien, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt en Jes. 53. En voor deze hun zonden heeft Hij geleden en is Hij de dood des kruises gestorven, opdat Hij hun van de zonde, vloek, toorn, hel en verdoemenis voor eeuwig zou verlossen, zoals de Heilige Schrift ons zo leert, 1 Petrus 3: 18. *Want Christus heeft ook eenmaal voor de zonden geleden, hij, Rechtvaardige voor de onrechtvaardigen. Opdat Hij ons tot God zonde brengen.*

Hierbij heeft de Heere Jezus ook als Borg in de plaats van Zijn dode en onheilige uitverkorenen, alle gerechtigheid en gehoorzaamheid der Goddelijke Wet voor hun volbracht en daardoor het eeuwige leven en de Geest van de levens, van die zij door de zonde geheel beroofd waren, zoals wij gezien hebben, voor hun van God weer verworven. Dit bevestigt Paulus, Rom. 5: 19, want gelijk door de ongehoorzaamheid van die een mens, (te weten Adam) *Velen tot zondaars zijn gesteld geworden, zo zullen ook door de gehoorzaamheid van Een (namelijk Christus) velen tot rechtvaardigen gesteld worden.*

Christus dit zoals Borg voor de uitverkorenen volbracht en voor hun verworven hebbende, als zij nog zondaars waren, komt nu de Heere Jezus hier deze Zijn verworven zaligheid verder in der tijd Zijn uitverkorenen toepassen en hun die, door

middel van het geloof, naar ziel en lichaam, met de daad deelachtig maken, zoals wij uw aandacht dit nu nog een weinig nader zullen openleggen.

Om nu nog wat nader te overwegen, hoe de Heere Jezus Zijn volk en uitverkorenen van hun zonden dadelijk en persoonlijk zalig maakt en verlost, zo willen wij u door Gods genade hier maar eens een korte opening van doen. Want hier het gehele werk van geloof en bekering in al zijn omvang en uitgebreidheid te verhandelen, zou ons te ver vervoeren.

Merkt dan nu aan, toehoorders, dat de Heere Jezus, de zijn zullende zalig maken, hun vindt in zodanigen staat van zonde, onheiligheid, goddeloosheid, dood en onmacht, als wij U het hele mensdom hebben voorgesteld. Hiervan moet de Heere Jezus nu Zijn gelovigen verlossen en hun zalig maken door hun weer tot God te brengen en tot die staat van volmaakte heiligheid en zaligheid, waarin God de mens eerst geschapen heeft. Hij moet hun van de zonde en van alles wat hun van de zonde aankleeft, ten enenmale heiligen en verlossen; herstellen God met Zijn beeld weer volmaakt in hun zielen, trekken hen geheel van zichzelf en van de dienstbaarheid der zonde en van de dood af en onderwerpen hun weer geheel en al aan God, hun wettigen Heere en Koning. Dus bestaat het werk van de Heere Jezus om Zijn volk zalig te maken dan eigenlijk hierin, dat Hij moet weg nemen en in hun ten onder brengen datgene, dat hun eigenlijk rampzalig maakt en hun geheel van God en Zijn zalige gemeenschap afscheidt, namelijk de zonde. Daar, moet Hij hun van verlossen en als Hij hun daar geheel van verlost heeft, dan heeft hij hun ten volle zalig gemaakt.

Nu, de gelovigen leggen van nature door twee onverbreekbare banden aan de zonde vastgeklonken, namelijk door schuld en door dood of smet. Want de zonde is de prikkel van de dood, 1 Cor. 15: 56. Door deze beide, namelijk de schuld en de dood, heerst de zonde van nature over alle mensen en sluit hun eeuwig buiten Gods gemeenschap. Bijgevolg, zal de Heere Jezus dan de zijn waarlijk zalig maken, zo moet Hij hun beide van de schuld en van de smet of dood der zonde volkomen bevrijden en verlossen.

En dit doet Hij nu ook met der daad.

aa. Hij verlost Zijn gelovigen van de schuld en van de straf der zonde en dat op deze wijze: Hij komt hun door Zijn Woord en Geest tot een oprecht geloof bewerken, hun geheel doende gaan uit zichzelf en doende hun als arme, naakte, blinde en onmachtige zondaren tot Hem komen en Zijn aangeboden sterkte en gerechtigheid aangrijpen, waardoor Hij dan Zijn heilig lijden en sterven en Zijn volkomen gehoorzaamheid der Wet, waarvan wij reeds tevoren gesproken hebben, hun toe-eigent en deze Zijn volkomen gerechtigheid hun als een kleed en mantel aan en omdoet, volgens Jes. 91: 10.

Op die wijze wordt de Heere Jezus hier dan voor al Zijn uitverkorenen de Heere hun gerechtigheid, Jerem. 34: 6. Zijn volmaakte verdiensten, gerechtigheid en gehoorzaamheid worden hen, door het geloof, van God als hun eigendom toegerekend en geschonken. En zij worden geheel van God de Vader aangezien en gevonden in Christus en dus even of zij, om zo te spreken, Christus zelf waren. Alsof zijzelf geheel volkomen de toorn Gods, de vloek der Wet en alle straf en verdoemenis wegens hun zonden hadden geleden en bovendien God, overeenkomstig met Zijn heilige Wet, geheel volmaakt hadden gediend, bemind en gehoorzaamd.

God de Vader, de gelovigen nu zo aanmerkende en houdende in Christus Jezus Zijn Zoon, rechtvaardigt hun daarmee nu van de zonde: Hij verklaart hun geheel onschuldig en onzondig in de Heere Jezus; Hij ziet in hun niet de minste schuld of

overtreding meer; Hij ontheft hen. Daarom nu ook geheel van Zijn vloek en toorn. Hij neemt hen, in oneindige liefde en genade, aan tot Zijn kinderen en tot erfgenamen van Zijn eeuwige heerlijkheid, met en benevens de Heere Jezus, Zijn Zoon.

Dit is die Goddelijke en genadige rechtvaardigmaking aller uitverkorene gelovigen in Christus, waar van de Onderwijzer op zijn plaats nader handelen zal, zondag 23 en 24, waarom wij daarvan dan nu niet verder spreken zullen.

Ziedaar! op zodanige wijze verlost de Heere Jezus nu zijn gelovigen van alle schuld en daaruit volgende straffen der zonde. En verzoent en verenigt hun met God en dit doet Hij nu:alzo gedurig; want omdat Zijn gerechtvaardigde en geheiligde gelovigen nog steeds uit zwakheid zondigen en dus gedurig weer nieuwe schuld bij God maken en daardoor ook telkens. weer opnieuw Gods toorn, vloek en straf verdienen, zo komt Hij, door geloof, hen nu ook gedurig Zijn bloed en Zijn gehoorzaamheid ter wegneming van hun zonden en haar schuld en straf toe te eigenen, waardoor zij dan gedurig hebben en verkrijgen de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden naar de rijkdom van Zijn genade, Ef. 1: 7. En zo maakt de Heere Jezus Zijn volk dan nu zalig en verlost hun van de schuld en van de straf van hun zonden, zodat er voor hen, die zo in Christus Jezus zijn, nu geen verdoemenis meer is, Rom. 8:1.

bb. Maar dit is het niet alleen. Maar daarenboven verlost de Heere Jezus Zijn volk nu ook en maakt Hij hun zalig van de smet der zonde en van die geestelijke dood, daar wij gezien hebben dat zij alle samen van nature in liggen, buiten God. En Zijn zalige gemeenschap. Want de Heere Jezus, hebbende voor hun de Geest van de levens verworven, gelijk. wij zagen, komt die Geest nu, door het geloof, in hun harten te zenden en hun door Zijn kracht en werking, van de dood der zonde op te wekken en levendig te maken. Christus is Zijn uitverkorenen en gelovigen niet uiterlijk alleen rechtvaardigheid geworden van Gode, maar ook heiligmaking en verlossing, 1 Cor. 1: 30. De gelovigen worden niet slechts gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus, maar zij worden ook geheiligd door de Geest van onze God, 1 Cor. 6: 11.

En die heiligmaking ontvangen zij nu van hun Hoofd en Zaligmaker Jezus door zijn Heilige Geest.

En dat wel op deze wijze: de Heere Jezus, zijn gelovigen door middel van een oprecht geloof niet zich verenigd hebbende, brengt hen, zoals wij gezien hebben, in de rechtvaardigmaking tot God, verzoent en verenigt hen met God, doet hun God kennen, omhelzen, beminnen, genieten, dienen en verheerlijken. Hierdoor wordt de zonde en het vlees nu in de gelovigen gedood; een Geest van leven komt hun beademen, verlichten, beroeren en verwarmen. Die Geest komt hun geheel heiligen, vernieuwen, wederbaren en herscheppen in Christus Jezus, hiermee wordt Gods Beeld en leven, dat door de zonde uit hun geweken was, nu weer in hun zielen bij aanvang hersteld.

En de Heere Jezus krijgt door het geloof een gestalte in hen, volgens Gal. 4: 19. Waaruit voortkomt dat de gelovigen nu de zonde en het vlees afsterven door al wat zonde is en met de zonde slechts de minste gemeenschap heeft, innig en met de diepste grond huns harten te haten en de was heiligheid, bestaande in een gewillige gehoorzaamheid en onderhouding van al de geboden Gods alleen te beminnen; verloochenende, door de Geest van de levens in Christus Jezus, zichzelf met al de werken des vleses en zich in een nieuwe gehoorzaamheid aan God onderwerpende om Hem te dienen, te gehoorzamen en in alles alleen van Hem af te hangen.

Ziedaar geliefden, zo verlost de Heere Jezus Zijn volk nu ook en maakt hun zalig van

de smet en de dood der zonde, door hun geheel te vernieuwe, te veranderen, te wederbaren en te bekeren, *zodat zij met der daad afleggen aangaande de vorige wandeling, de oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding en vernieuwd worden in de geest huns gemoeds. En dat zij de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid*, Ef. 4: 22, 24,

Doch, hier moet wel aangemerkt worden, dat de Heere Jezus Zijn volk niet in eenmaal zo volkomen heiligt en hun van de dood der zonde geheel verlost. Neen! maar de Heere doet dit aanvankelijk in de wedergeboorte en eerste bekering en vervolgt deze heiligmaking, verlossing en levendmaking dan voortaan verder van trap tot trap, door de werken des vleses in Zijn gelovigen en hun leden: die op aarde zijn hoe langer hoe meer te doden en met Zijn Beeld en Geest hoe langer hoe meer in hun te kermen leven, waardoor hun heiligmaking dan dagelijks aanwast en toeneemt. En ten laatste in en door de dood geheel volmaakt wordt met de volkomen afsterving van het vlees, of het lichaam van de dood. Waardoor de gelovigen dan reeds volkomen zaligheid genieten naar de ziel, die dan nog verder op zijn tijd volmaakt staat te worden met de volkomen zaligheid van het afgestorven lichaam ten jongsten dage, wat de Heere Jezus dan ook weer geestelijk uit het stof der aarde zal opwekken en levendig maken, opdat Zijn gelovigen zo met ziel en lichaam belde voor eeuwig volkomen zaligheid mogen genieten en ten volle met het Beeld en het leven Gods verzadigd worden, Psalm XVII: 15.

En als het met de zaak daartoe gekomen zal zijn, dan zal de Heere Jezus Zijn volk ten volle hebben zalig gemaakt en van de zonden verlost. En dan zal alles weer in die heiligen en volmaakten staat zijn voor eeuwig, waarin God het eerst geschapen heeft; wat dan zijn zal datgene, wat de Apostel Petrus noemt, Hand. 3: 21, *de wederoprichting aller dingen*, tot welke *tijd* toe de hemel de Heere Jezus Christus moet ontvangen en gelijk als het was Zijn verblijf moet zijn. Maar dan zal Hij wederkomen met grote heerlijkheid op de aarde, om al Zijn geheiligd en gezaligd volk voor eeuwig tot Zich op te nemen in de hemel, Zoals Hij beloofd heeft, toen Hij heenging.

Ziedaar mijn toehoorders, meer hebben wij u van deze zaak niet te zeggen. Daar ziet gij, als in een kort tafereel, hoe de Heere Jezus Zijn volk zalig maakt en van de zonden verlost. Dit is nu de zaligheid en verlossing die in Christus Jezus is, waarvan overal in de Heilige Schrift zo heerlijk en zo overvloedig gesproken wordt en waarvan nochtans zo weinige mensen rechte kennis hebben.

Zo richt de Heere Jezus al hetgeen door de zonde vervallen is nu weer op. Zo brengt Hij alles weer tot God, van Wien het geheel was afgeweken en dit is nu hetgeen Paulus noemt Ef. 1: 9 en 10, de verborgenheid van Gods wil, naar Zijn welbehagen, hetwelk; Hij voorgenomen had in zichzelf, om in de bedeling van de volheid der tijden weer alles tot een te vergaderen in Christus, beide dat in de hemel is en dat op aarde is.

En hierom nu, om dit grote werk van zaligheid en verlossing, dat de Heere zo volkomen aan al Zijn volk verricht, wordt hij nu Jezus, dat is: Heiland, Behouder of Zaligmaker genoemd. Hoe geheel terecht die naam nu op Hem past en hoe die Hem volkomen eigen is, dit bewijst de zaak zelf en zo was er dan nu voor ons hier gedaan werk, nadat wij de stoffe zo breedvoerig uit de grond verhandeld hebben.

Maar de Onderwijzer voegt er nog het een en ander bij, dat wij nu nog maar eens kort zullen overzien.

b. De Onderwijzer zegt verder, *dat er buiten de Heere Jezus geen zaligheid te zoeken of te vinden is.*

Dit blijkt nu ten overvloede klaar uit hetgeen wij verhandeld hebben, alsook uit Zondag 5 en 6, langs die wij volgens de Onderwijzer toen breedvoerig hebben aangetoond en bewezen, dat buiten de Middelaar Christus Jezus, geen schepsel in hemel en op aarde machtig is, om ons uit onze ellendigheid te verlossen en weer tot God te brengen. Waarom wij hier dan nu verder er niets zullen bijvoegen, dan alleen de zaak met twee krachtige getuigenissen uit de Heilige Schrift nader te bevestigen.

De een vinden wij Hand. 4: 12, waar Petrus zo getuigt van de Heere Jezus: en de zaligheid is in geen andere, want er is ook onder de hemel geen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door die wij moeten zalig worden. De andere plaats is die van Paulus, 1 Tim. 2: 5 en 6, waar hij ons leert dat, zoals er maar een God is, er zo ook maar een Middelaar Gods en van de mensen is, de mens Christus Jezus, die zichzelf gegeven heeft tot een rantsoen voor allen.

Dus blijkt dan nu, dat volgens de Onderwijzer buiten Christus geen zaligheid te zoeken of te vinden is, maar dat Hij de enige Zaligmaker en Behouder van de zondaar is. En uit die hoofde dan nu ook met recht de Naam van Jezus of Zaligmaker draagt.

Hierop gaat de Onderwijzer nu over, teneinde het stuk nog nader te bevestigen en vraagt zijn leerling vraag 30, *Geloven dan die ook aan de enige Zaligmaker Jezus, die hun zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zichzelf of ergens elders zoeken?*

Hier heeft de Onderwijzer wel eerst het oog op de Papisten, Socinianen en alle Pelagianen buiten onze kerk, die, terwijl zij met de mond belijden dat zij in de Heere Jezus Christus als de enige Zaligmaker geloven, nochtans evenwel in Hem alleen met de daad en in waarheid, hun zaligheid geenszins zoeken, maar die tot zichzelf inkeren en tot de schepsels, zoals wij weten dat zij allen doen, die buiten de ware kerk zijn, om door zichzelf en door de schepsels enige zaligheid buiten de Heere Jezus te verkrijgen, die verkeerde en dwalende gevoelens wij in de Catechisatie behandelden, zo gaan wij die nu, om tijd te winnen, voorbij.

Maar daarbij ziet de Onderwijzer hier ook algemeen op alle ongelovige en onbegenadigde mensen in onze kerk, die, hoezeer zij ook uiterlijk belijden alleen in de Heere Jezus te geloven, om van Hem alleen al hun zaligheid te verkrijgen, nochtans met de daad hun zaligheid bij de schepsels en in zichzelf zoeken; trachtende hun zaligheid, door hun eigen wijsheid, eigen gerechtigheid en eigenwerkelijke kracht, buiten Christus fait te werken, zoals, dit de rampzalige blindheid en verkeerdheid van zeer ver het grootste deel onzer belijders is, die God nog eens wil genadig zijn en hun aan zichzelf ontdekken!

Van deze allen nu vraagt de Onderwijzer of zij wel waarlijk aan de enige Zaligmaker Christus Jezus geloven?

En antwoordt, *nee, zij, maar zij verloochenen met de daad de enige Heiland en Zaligmaker Jezus, of zij schoons zijns met de monde roemen. Want van tweeën een, óf Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn, of die deze Zaligmaker met waren geloof aannemen, moeten alles in Hem hebben, dat tot hun zaligheid van node is.*

Dit is zeker, mijn toehoorders, allen, zo binnen als, buiten onze kerk, die nog niet geestelijk van hun onmacht en verloren staat in zichzelf door de zonde zijn ontdekt geworden en van de ledigheid en hulpeloosheid van het hele schepsel en die nog niet klaar hebben gezien en erkend, dat maar alleen in de Heere Jezus gerechtigheden en sterkte zijn en dat Hij maar alleen de zondaar tot God kan brengen en die daarom zichzelf en alles niet geheel hebben verloochend en de Heere Jezus door een oprecht geloof hebben omhelsd en aangenomen en nu al hun vertrouwen alleen in en op Hem stellen. Deze allen, zo binnen als buiten onze kerk, wat zij ook van hun geloof in de

Heere Jezus mogen voorwenden en hoeveel verbeeldingen zij hieromtrent ook in zichzelf mogen hebben, zo verloochenen zij nochtans door hun blindheid en ongelovigheid de enige Zaligmaker Jezus Christus, erkennen Hem niet machtig, gewillig en algenoegzaam, om hun alleen te verlossen en zalig te maken. Zij willen niet tot Hem komen, Joh. 5: 40. Zij willen zichzelf en al wat buiten Jezus is, niet ten enenmale met hun harten verzaken en het alles schade en drek rekenen, om maar in Christus gevonden te worden, Fil. 3: 8.

Nee, zij sluiten hun harten wel vast voor Hem toe en verwerpen Hem zo met de daad, hoezeer zij Hem ook eren en belijden met de mond, want gelijk de Onderwijzer verder zegt, want van tweeën een: óf Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn, óf die deze Zaligmaker met waar geloof aannemen, moeten alles, in Hem hebben, dat tot hun zaligheid van node is.

Dit zeggen van de Onderwijzer is buiten allen twijfel waarachtig, want of wij moeten de Heere Jezus voor een volkomen, óf voor een onvolkomen Zaligmaker houden. Zo wij nu, óf bij de schepsels, of bij onszelf, of ergens elders nog enige zaligheid willen zoeken, zo spreekt het vanzelf, dat wij de Heere Jezus dan voor geen volkomen Zaligmaker houden en wij Hem zo dan met de daad verloochenen. Maar indien wij dit willen ontkennen en wij belijden dat wij de Heere Jezus houden voor een volkomen Zaligmaker, die volkomen kan zalig maken allen, die door Hem tot God gaan, Hebr. 7: 25, zo spreekt het dan nu ook vanzelf, dat wij dan onszelf en het hele schepsel ten enenmale en voor eeuwig moeten verzaken, ons vertrouwen daarvan geheel moeten aftrekken, om het alleen op de Heere Jezus, als onze volkomen en algenoegzamen Zaligmaker te stellen en al ons licht, gerechtigheid, sterkte, vrede, troost en zaligheid van Hem alleen door het geloof gedurig te verwachten, laten Hem zo alleen volstrekt Koning en Meester van onze zielen, om die te heiligen, te zaligen en van de zonden te verlossen.

En zo blijkt hieruit dan nu nog verder, dat de Heere Jezus alleen slechts de ware, volkomen en enige Zaligmaker van de zondaar is en dat Hij derhalve met het volste recht en kracht de Naam van Jezus of Zaligmaker draagt.

Hiermede oordelen wij nu genoeg over deze aller-dierbaarste en aller-heerlijkste Naam van Jezus gehandeld te hebben.

Wie onzer, die de kracht der zaken enigszins recht door Gods genade begrijpt, moet hier nu met de Heiligen Apostel niet uitroepen en belijden van de Heere Jezus, hetgeen er staat Fil. 2: 9, 10 en 11. Daarom heeft Hem God ook uitermate verhoogd en heeft Hem een naam gegeven, die boven alle naam is, opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knieën dergenen, die in de hemel en die op de aarde zijn. En alle tong zou belijden dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders.

B. Hebbende zo de dierbare naam Jezus nu genoeg verhandeld, zo laat ons nu tot besluit van zaken nog eens kort en als met één woord beschouwen, hoe hier het geloof eens christens omtrent werkzaam is. Want in de Apostolische Geloofsbelijdenis belijden wij, in de Naam van Jezus te geloven; wat in de grond der zaak niets anders is dan de Heere Jezus voor de enige, waren en volkomen Zaligmaker te erkennen, te omhelzen en te gebruiken en zich met al zijn gebrek, ellende en onmacht geheel en voor eeuwig aan Hem op te dragen en over te geven, teneinde zo alleen door Hem behouden en zalig gemaakt te worden, zoals ons in de verhandeling getoond is.

Want dat doet het geloof indien het oprecht is, dat neemt de Heere Jezus geheel en alleen als zodanigen algenoegzame Zaligmaker van zondaren aan. Dat verzaakt en verloochent alles geheel buiten Jezus. Dat acht alles waarlijk schade en drek. En dat wil alleen slechts, zo arm en ellendig als het met de ziel is, in de Heere Jezus

gevonden worden, Fil. III; 9.

Hierom kleeft het de Heere Jezus onophoudelijk aan; het volgt Hem; het rust op Hem. En het hangt geheel van Hem af, als van de Fontein van de levens en der zaligheid. En door middel van dit geloof verlost nu de Heere Jezus Zijn volk en maakt dit zalig van de zonde. En dit is dan nu te geloven in de Heere Jezus, wat wij allen belijden te doen, Maar weinigen in waarheid en in oprechtheid van de gemoeds.

Ach, dat het nu de Heere Jezus mocht, behagen, ons allen bij dit verhandelde en gepredikte woord zo te bepalen, dat wij onszelf in waren ernst aangaande de oprechtheid van ons geloof in Hem mochten beproeven en onderzoeken. En dat wij lust mochten hebben tot waarheid in het binnenste! opdat zoveel bedrogen schijngelovigen, als er onder zijn, eens recht van hun dwaling, gemis en rampzaligheid mochten overtuigd worden en andere, die waarlijk geloven, van de oprechtheid huns geloofs en van hun zalig aandeel aan de Heere Jezus mochten worden verzekerd en daardoor temeer in hun geloof bevestigd.

De Heere gelieve daartoe dit gepredikte woord genadig te zegenen en met zijn Heiligen Geest aan 's mensen harten verder te achtervolgen, om de Naam van Jezus wil! Amen.

LEERREDE OF VERVOLG VAN DE 10e ZONDAG HANDELENDE OVER DE NAAM JEZUS.

Tekst: 1 Johannes 4: 14.

En wij hebben het aanschouwd en getuigen dat de Vader Zijn Zoon gezonden heeft tot een Zaligmaker van de wereld.

Onder degenen die oudtijds luisterrijke voorbeelden zijn geweest van de Heere Jezus en die Hem met Zijn verlossing en zaligheid aan de wereld hebben bekend gemaakt, is niet van de minst aanmerkbaarste de vorst Jozua, die van God aan, het volk Israëls werd gegeven om hun behouder en verlosser te zijn en hun uit de woestijn te voeren in het land Kanaän, wat God hun Vaders beloofd had.

Het was dan onder het bestuur en geleide van deze vorst, dat de Heere de kinderen, Israëls in de voorbeeldige rust van het land Kanaän invoerde en hen van de hand van hun vijanden verlost, zoals wij dat uit het heilig boek Jozua overvloedig kunnen weten. Door deze aardse vorst Jozua, het behouder en verlosser van het volk Israëls, werd nu de tegenbeeldige Vorst des Heeren, de grote Heere Jezus Christus, naar het leven afgemaald. Hij werd door Jozua verbeeld als de machtige Verlosser, Behouder en Zaligmaker van het geestelijk Israël; het uitverkoren en gelovig volk Gods, wat Hij met grote kracht zou verlossen uit de nare en rampzalige woestijn van de zonde en de eeuwige verdoemenis en uit de sterke hand van alle hun vijanden en brengen dit in het geestelijk Kanaän van de hemels en in de ware rust van de zalige gemeenschap Gods bij aanvang en in beginsel hierop aarde en hierna volmaakt in de eeuwige heerlijkheid. Hij is die grote Jozua, Behouder en Zaligmaker, wien God de Vader van Zich tot ons uitgezonden heeft, opdat Hij de wereld uit de woestijn der zonde, van de dood en der verdoemenis zou verlossen en zaligmaken, zoals de Apostel Johannes zo van Hem getuigt in de woorden van onze tekst, zeggende: *en wij hebben het aanschouwd en getuigen dat de Vader Zijn Zoon gezonden heeft tot een Zaligmaker van de wereld.*

Het was op verleden dag van de Heeren, wanneer wij uw aandacht de dierbare en kostelijke naam Jezus uit de Catechismus verhandelden. Wij vonden toen in haar verklaring zoveel en overvloedige stof, dat wij geen tijd overhielden om het verhandelde nader tot onszelf over te brengen en op onze gemoederen toe te passen. En omdat het nochtans waarheden zijn, in welker toe-eigening onze eeuwige zielen het aller-wezenlijkste en hoogste belang hebben en wij die in onze beoefening geheel moeten opvolgen en gehoorzamen, zullen wij kunnen behouden worden, zo is het ons voornemen, met Gods genadige ondersteuning de verhandeling van de Naam Jezus nu wat nader ter toe-eigening en beoefening voor te dragen en daartoe onze tekstwoorden tot een gepaste grondslag eerst kort voor uw aandacht openleggen.

De Heere wil onze prediking genadig zegenen! Amen.

De Apostel Johannes is in dit ons tekstkapittel voornamelijk daarop uit, om de gelovigen tot heilige en geestelijke liefde jegens elkaar op te wekken. Hiertoe vertoont hij hun de liefde Gods jegens hen, die zich daarin zo krachtig vertoont, omdat Hij, om hun zaligheid en behoud, de Heere Jezus Zijn Zoon, zijn liefste en waardste Pand dat Hij heeft, van zich in de wereld heeft uitgezonden, opdat Hij de wereld zou zaligmaken en van de zonden verlossen. Want zo zegt hij hier in onze tekst: *en wij hebben het aanschouwd en getuigen dat de Vader Zijn Zoon gezonden heeft tot een Zaligmaker van de wereld.*

In die woorden ons dan nu twee zaken ter overweging voorkomen,

(1) De dierbare weldaad en genade Gods, waar van de Apostel spreekt, hierin bestaande, *dat de Vader Zijn Zoon gezonden heeft*, enz.

(2) De zekerheid en onfeilbaarheid van deze waarheid. *Onze Apostel had dit aanschouwd en getuigde er daarom van met grond en volkomen zekerheid.*

A. Wat het eerste aangaat, Johannes getuigt dat de Vader Zijn Zoon gezonden had tot een Zaligmaker van de wereld. Hier moeten wij

(1) van des Vaders zending van Zijn Zoon overwegen. En dan

(2) Waartoe Hij Hem gezonden heeft, namelijk tot een Zaligmaker van de wereld.

§. Rakende van des Vaders zending, hij had Zijn Zoon gezonden, te weten: hier op de wereld, in de volheid van de tijds, om de uitverkorenen te zaligen en van de zonden te verlossen, zoals wij nog zien zullen. God de Heere, van eeuwigheid besloten hebbende, de uitverkorenen uit genade te behouden en zalig te maken in en door de Heere Jezus Christus, Zijn Zoon, moest daartoe deze Zijn Zoon een ware menselijke natuur doen aannemen en Hem in het vlees hier op aarde zenden, opdat Hij in deze Zijn menselijke natuur leed en stierf voor al Zijn uitverkorenen en alle gehoorzaamheid der Wet voor hun volbracht. Dit nu beloofde God reeds van stonde aan in het Paradijs, stellende de Heere Jezus Zijn Zoon aan onze eerste voorouders voor als het zaad der vrouw, Gen. 3: 15 en doende hun door het geloof als zodanig op Hem ter behoud zien.

Deze belofte herhaalde God de gelovigen Vaderen van tijd tot tijd; stelde hun die hoe langer hoe klaarder voor en schaduwde hun de dierbare zending van Zijn Zoon Jezus in het vlees door veel voorbeelden af, waardoor der Vaderen geloof op Hem dan steeds onderhouden, gevoed en versterkt werd, totdat eindelijk de tijd van Gods belofte vervuld zijnde, God de Vader Zijn Zoon metterdaad hier op de wereld kwam te zenden als de lang verwachten Heiland en Zaligmaker van Zijn volk en Hem de menselijke natuur deed aannemen, hem doende ontvangen worden van de Heilige Geest en geboren uit de Maagd Maria, teneinde in deze zijn menselijke natuur het grote werk der zaligheid van Zijn gelovigen en hun eeuwige verlossing hier op aarde uit te voeren, zoals deze waarheid de meesten onzer uit de letter van het Woord der waarheid genoeg bekend is.

Nu, deze menswording van de Heere Jezus en Zijn verschijning in het vlees wordt ons op verschillende wijzen in de Heilige Schrift voorgesteld. Aan de zijde van de Zoon van God wordt dezelve genoemd een komst of een komen, een uitgaan, een openbaren, een verschijnen van Hem, enz. Maar aan de zijde van God de Vader, wordt dezelve gewoonlijk genoemd, een zenden van Zijn Zoon in de wereld.

Reeds onder het Oude Testament werd deze grote weldaad Gods zo geheten, zoals in Jes. XIX: 20, daar wordt de komst van Christus in de wereld zo van God beloofd: *en Hij zal hun een Heiland en Meester zenden, die zal ze verlossen.* En zo horen wij de Heere Jezus zelf uitroepen, Jes. 61: 1, *de Geest van de Heere Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de verbrokenen van hart.* Maar veel klaarder en overvloediger wordt van de zending van de Heere Jezus gesproken in het Evangeliewoord van de Nieuwe Testaments, als Joh. 3: 17, *want God heeft Zijn Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou het behouden worden.* En Paulus zegt, Rom. 8: 3, dat God Zijn Zoon gezonden heeft in de gelijkheid van de zondigen vleses, zo noemt de Apostel Johannes die hier ook, getuigende dat de Vader Zijn Zoon gezonden heeft, waaruit

dan blijkt dat van de Heiland menswording en openbaring in het vlees ook mede en wel voornamelijk, het werk van God de Vader is, die uit oneindige en eeuwige liefde, voor de zaligheid en behoud der uitverkoren wereld, wel heeft willen Zijn waardste en liefste Kind Jezus, die al Zijn lust en vermaak was en in Wien Hij Zijn welbehagen had, overgeven en in der tijd van zich uitzenden in de wereld opdat Hij de wereld door die Zoon zou verlossen en van de zonden zalig maken, zoals onze Apostel dit nader openlegt, in het 9de en 10de vers, zeggende: *hierin is de liefde Gods tegen ons geopenbaard, dat God zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat wij zouden leven door Hem. Hierin is de liefde, niet dat wij God lief gehad hebben, maar dat Hij ons lief heeft gehad en Zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening voor onze zonden.*

Wij zullen hier van deze zending van de Vader van Zijn Zoon in het vlees niet breder handelen, hoewel daarin zeer veel tot ontdekking van Gods oneindige grootheid en heerlijkheid ligt opgesloten. Wij willen liever nog kort in overweging nemen, waartoe de Vader Zijn Zoon gezonden heeft.

Onze Apostel leert dat Hij hem gezonden heeft tot een Zaligmaker van de wereld. Op tweeërlei wijze kan het van ons genomen en verstaan worden, dat de Heere Jezus hier een Zaligmaker van de wereld genoemd wordt;

(1) in een algemene zin, voor zover Hij algemeen aan de hele wereld tot een Zaligmaker en Verlosser wordt aangeboden en voorgesteld en alle zondaars en zondaressen, die het Evangelie horen prediken, tot de Heere Jezus geroepen worden en ook vrij tot Hem mogen komen met hun harten, als tot hun Zaligmaker, die hun van God uit loutere genade geschonken wordt, wanneer zij geheel met hun zonden belast en beladen zijn, zo is de Heere Jezus voor de gehele wereld een Zaligmaker, waar het Evangelie gepredikt wordt: Hij roept hun allen tot zich, die vermoeid en belast zijn, Matth. 11: 28; Hij belooft in het algemeen, dat Hij geenszins uit zal werpen of verstoten, die tot Hem komt, Joh. VI: 37. Ieder arm, verlegen zondaar mag dan vrij tot Hem komen, eveneens als een medicijn of geneesmeester, die is de geneesmeester van de gehele plaats, niet omdat hij hun allen in de plaats waarlijk en dadelijk geneest, maar omdat hij zonder onderscheid ten dienste van al het volk is en allen die ziek zijn hem halen mogen, enz.

(2) Maar in een bijzonderder en krachtiger zin wordt de Heere Jezus hier ook een Zaligmaker van de wereld geheten, te weten der uitverkorene en gelovige wereld, want de uitverkorenen en gelovigen zijn allerwegen in alle landen en plaatsen van de wereld verspreid.

Overal, onder alle volken heeft de Heere de Zijnen, die Hij door het Woord van de Evangelies en door de werking van de Heilige Geest krachtig roept tot Zijn gemeenschap. Dit was onder het Oude Testament zo niet, toen was de Heere Jezus zo geen Zaligmaker van de wereld, omdat Hij toen zijn genade maar alleen schonk aan het Joodse volk en onder hun zijn gelovige kerk of gemeente had. Maar nu, onder het. Nieuwe Testament, is Hij zonder onderscheid een Zaligmaker van de wereld. Dat is, aller gelovigen, die overal in de wereld en in alle delen en plaatsen van de wereld verspreid zijn. Want gelijk Paulus zegt, Hand. 17:26: *God heeft uit een bloede het hele geslacht van de mensen gemaakt, om op de gehele aarde te wonen, bescheiden hebbende de tijden, tevoren geordineerd en de bepaling van hun woningen.* Hierom is het volk van de Heere Jezus, dat Hij zalig maakt en van hun zonden verlost, dan een gemeente of vergadering, die Hij roept en bijeen verzamelt uit de gehele wereld, zoals de ziener Johannes ons dat zo vertoont, Openb. 7: 9: *Na deze zag ik en ziet een grote*

schare die niemand tellen kon, uit alle natiën en geslachten en volken en talen, staande voor de troon en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte klederen en palmtakken waren in hun handen.

Daarom staat dit ook al voorzeggd van de kerk van de Nieuwe Testaments, Ps. 87: 4: Ik zal Rachab en Babel vernielden onder degenen, die Mij kennen. Ziet de Filistijn en de Tyriër met de Moor, deze is daar geboren. En zij komen mede onder de benaming van de wereld voor, omdat de gelovigen, die door de Heere Jezus zalig worden, het beste en edelste deel van de wereld zijn, die tezamen met elkaar een wereld op zichzelf uitmaken, onderscheiden van de grote wereld der goddelozen, die geheel in het boze ligt en van God rechtvaardig verworpen is door haar ongelovigheid.

Ach, wat was toch deze wereld, als er nog niet enige vrome en Godzalige mensen in waren! Zij kon dan immers niet langer bestaan. De vromen zijn het steunsel van de wereld. Om hun draagt en spaart God de wereld. Toen de rechtvaardige Noach met zijn familie uit de wereld uitgegaan was in de ark, werd de wereld aanstonds door het water van de zondvloed verdelgd.

De gelovigen en uitverkorenen worden door deze benaming van wereld ook onderscheiden van de goede en kwade engelen, die tot de wereld niet behoren. Want wat de goede engelen aangaat, die hebben de Heere Jezus Christus tot een Zaligmaker niet nodig, omdat zij hun beginsel, waarin God hun eerst geschapen heeft, standvastig bewaard en nooit gezondigd hebben. En wat betreft de kwade engelen, die nu duivels in de hel zijn, O, die rampzalige geesten zijn eeuwig buiten de verlossing en zaligheid van de Heere Jezus geheel gesloten! Hij heeft nooit hun zaligmaker willen zijn. O nee! Hij neemt de engelen niet aan. Maar Hij neemt alleen het zaad Abrahams aan, dat is, alle ware gelovigen, die op een verborgen wijze, naar de geest uit Abraham, de Vader aller gelovigen, geboren zijn, Hebr. 2: 16.

Zie, hierom worden de uitverkorenen en gelovigen nu doorgaans in de Heilige Schrift de wereld genoemd en zo moeten door dit woord wereld hier dan geenszins alle mensen, hoofd voor hoofd, verstaan worden. Want de Heere Jezus is immers geen Zaligmaker van de gehele wereld. Dan zouden immers alle mensen noodzakelijk moeten zalig worden en dan zou er niet een enig mens verloren kunnen gaan, hetgeen tegen het gehele Woord Gods strijdt, dat ons overal leert dat maar weinigen zijn uitverkoren, dat er maar weinigen oprecht in de Heere Jezus geloven en dat er zo slechts weinigen door Hem zalig en van de zonden verlost worden.

Van deze gelovige en uitverkoren wereld nu getuigt de Apostel hier dat de Vader Zijn Zoon gezonden heeft tot haar Zaligmaker, dat is, tot haar enige Behouder en Verlosser, om haar te verlossen en zalig te maken van de zonden en van die staat van aller-uiteerste rampzaligheid, waarin zij door de zonde gekomen zijn en om haar weer tot God te brengen en in Zijn zalige gemeenschap.

Hiervan hebben wij nu verleden dag van de Heere uit de Catechismus breedvoerig met uw aandacht gehandeld en u aangetoond op wat wijze de Heere Jezus de uitverkorenen zalig maakt en hoe er bij niemand buiten Hem enige zaligheid te zoeken of te vinden is. Zodat de Zoon van God dan nu met volle recht en kracht, deze aller-dierbaarste Naam van Jezus of Zaligmaker draagt.

Verwacht niet, geliefden, dat wij hier van dit werk van zaligheid door de Heere Jezus, nu weer zullen handelen. Nee, wij zullen het bij ons vorige behandelde laten rusten en nu slechts alleen met weinige woorden voorstellen, om die redenen de Heere Jezus hier de Zaligmaker van de wereld genoemd wordt.

Dat geschiedt

(1) Omdat alle zaligheid, die de uitverkoren wereld geniet, geheel en alleen van Hem komt; Hij heeft dezelve voor de wereld verdiend en teweeg gebracht door Zijn heilig lijden en sterven en door Zijn volmaakte en dierbare gehoorzaamheid aan Gods Wet; Hij komt dezelve de uitverkorenen ook door zijn Heilige Geest toepassen, hun bewerkende, hun gedurig versterkende en opbouwende in het geloof, waardoor zij deze zaligheid van de Heere Jezus dan eens bij aanvang en gedurig bij voorgang komen aan te nemen, te ontvangen en die zichzelf toe te eigenen. Zodat de gelovigen dan hier zelf niets met al tot hun zaligheid doen, noch kunnen doen. Maar als geheel arme, blinde, naakte en volstrekt macht en krachteloze van de Heere Jezus, behouden, verlost en zalig gemaakt worden.

O, Christus is de Auteur of Werkmeester van alle zaligheid eens armen en rampzalige zondaars; er is geen zaligheid, geen heil noch verlossing, dan alleen van Hem. Daarom wordt er van Hem gezongen, Psalm 68:20 en 21, die God is onze zaligheid; Hij is ons een God van volkomen zaligheid. En Jes. 25: 9, wordt zo van Hem geprofeteerd: en men zal te die dage zeggen, *ziet deze is onze God. Wij hebben Hem verwacht en Hij zal ons zalig maken.*

Hij wordt daarom de hoorn der zaligheid genoemd, die God ons opgericht heeft in het huis Davids zijns knechts, zoals Hij gesproken heeft, door de mond van Zijn heilige profeten, die van den beginne van de wereld geweest zijn, Luk. 1: 69 en 70.

(2) De Heere Jezus wordt de Zaligmaker van de wereld genoemd, wegens de uitnemende dierbare, grote en heerlijke zaligheid, die Hij de uitverkorene en gelovige wereld aanbrengt. Want het is geen geringe en lage, maar een aller-heerlijkste en gewichtigste, verlossing die Hij aan hun doet. Hij verlost hun van een oneindige rampzaligheid, die met geen pen beschreven kan worden, noch met woorden uitgedrukt, noch met het eindig verstand kan worden begrepen en waarin zij, buiten Hem, eeuwig hadden moeten blijven liggen. En Hij brengt hun over in een oneindige gelukzaligheid, bestaande in de altijddurende gemeenschap en genieting van de Drie-enige God, met al Zijn heerlijkheid.

O, dit is een zaligheid die voor ons geheel onvatbaar en onbegrijpelijk is! gelijk geschreven is: *hetgeen het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord en in het hart van de mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben*, 1 Cor. 2: 9. Het is een geheel onuitsprekelijke zaligheid. Paulus, die er iets bijzonders van gesmaakt, gezien, gehoord en ondervonden had in de derden hemel, moest er van uitroepen: dat het waren onuitsprekelijke woorden, die een mens niet is geoorloofd te spreken, omdat de gehele ziel er van vervuld en weggenomen werd en dus alle taal en woorden, in het grote gevoel van deze onuitsprekelijke zaligheid, als verzwolgen werden, 2 Cor. 12: 4.

(3) Eindelijk, de Heere Jezus wordt de Zaligmaker van de wereld genoemd, omdat Hij de wereld volkomen en voor eeuwig zalig maakt, zoals Paulus van Hem getuigt, Hebr. 7: 25, dat Hij volkomen kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan.

Hij laat niet de minste zonde of rampzaligheid in Zijn volk overblijven, maar Hij verlost er hun van, van trap tot trap en eindelijk volkomen bij de dood en de wederopwekking van het gestorven lichaam en maakt hun zo geheel en volkomen zalig, als de mens was voor de val.

Ja, zelfs maakt, hij Zijn volk nog oneindig zaliger, omdat hun zaligheid eeuwigdurend is en zij nooit in alle eeuwigheid van God weer kunnen afvallen, noch van Zijn zalige gemeenschap gescheiden worden. Hij stelt hun zo vast in hun woonstede, dat zij dezelve nooit weer verlaten kunnen, zoals zij eens gedaan hebben.

Zo getuigt Paulus, Hebr. 5: 9, dat Christus geheiligd zijnde, allen die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak van eeuwige zaligheid is geworden. En hij beschrijft ons daarom der gelovigen zaligheid als een geheel zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2 Cor. 4: 17. En Petrus noemt deze zaligheid hierom een onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis, die voor Gods volk in de hemelen bewaard wordt, 1 Petrus 1: 4.

Ziedaar! Hierom is het nu, dat de Heere Jezus in onze tekst een Zaligmaker van de wereld genoemd wordt. En tot een zodanig einde had God de Vader Hem, Zijn Zoon, nu gezonden en van zich in de wereld doen uitgaan. En dat wist onze Apostel Johannes nu met volkomen zekerheid, want zo zegt Hij: *en wij hebben het aanschouwd en getuigen dat de Vader Zijn Zoon gezonden heeft tot een Zaligmaker van de wereld.*

B. De Apostel Johannes, ons nader willende aantonen de onfeilbaarheid en zekerheid van deze waarheid, dat de Vader zijn Zoon gezonden heeft tot een Zaligmaker van de wereld, voegt er bil: *en wij hebben het aanschouwd en getuigen.*

Hij ziet hier voornamelijk op, zichzelf en spreekt van zichzelf, zoals gebruikelijk is in het meervoudig getal. En opdat uw aandacht zijn zeggen moge begrijpen, zo weet, dat Johannes de langstlevende is geweest van al de Apostelen van de Heere en dat hij reeds een zeer hoge ouderdom bereikte toen hij deze Zendbrief schreef. Waarom hij, hetgeen gij in de andere Apostolische Zendbrieven zo overvloedig niet zult vinden, de gelovigen steeds zijn kinderen noemt.

Nu, omdat hij zeer oud was, zo had hij de Heere Jezus zelf in het vlees aanschouwd en gemeenzaam met Hem verkeerdt en was de teder geliefdste van alle Jezus Apostelen geweest en die discipel, die Jezus liefhad en die in zijn schoot aangezeten had, in het laatste Nacht of Avondmaal, Joh. X3 23.

Hij had Hem aanschouwd in Zijn heerlijkheid op de berg, Matth. XVII; in Zijn lijden in de hof, hfd. XXVI; in Zijn sterven, Joh. XIX; in Zijn opstanding en hemelvaart, enz. Uit die nauwe verkering en omgang met de Heere Jezus had nu onze Johannes een zeer grote en geestelijke kennis van de Heiland en van Zijn zaligheid ontvangen en hij was daarom degene, die daarvan het best en aller-zekerst aan andere kon getuigen, zoals hij zich daarop dan ook met zoveel kracht en nadruk beroept in het begin van deze zijn Zendbrief, zeggende hfd. 1: 13, *hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben en onze handen getast hebben, van het Woord van de levens; (want het Leven is geopenbaard en wij hebben het gezien en wij getuigen en verkondigen ulieden dat eeuwige Leven, wat bij de Vader was en ons is geopenbaard); hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben en deze onze gemeenschap ook zij met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus.*

Hij had de Heere Jezus, de grote Zaligmaker van de wereld, niet alleen lichamelijk gekend en gezien in het vlees, want hoe groot een geluk en voorrecht dit ook voor Johannes al moge geweest zijn, zo was dat nochtans op zichzelf alleen slechts een kleine en geringe zaak, daar die Heilige Apostel weinig voordeel van had kunnen trekken, want ook Judas de verrader heeft de Zaligmaker van de wereld in het vlees gezien, maar hij was duizendmaal gelukkiger geweest, indien hij Hem nooit met ogen aanschouwd had.

Ook zij, die de Heere Jezus gekruist hebben en zeer veel andere, hebben Hem hier op de wereld gezien, maar de meesten hebben daarom, wegens hun blindheid en ongelovigheid, geen het minste voordeel van Hem getrokken. Maar de heilige

Johannes had de Heere Jezus, de Zaligmaker van de wereld niet slechts als lichamenlijk gezien, maar hij had Hem ook leren kennen en aanschouwen met een geestelijk oog van het geloof, hij was een van de Heere Apostelen, op wien de Heilige Geest zo rijklijk op de Pinksterdag werd uitgestort, de Heere Jezus had zich op een bijzondere wijze aan hem geopenbaard en hem een grote mate van geestelijk licht en kennis van Zijn heerlijkheid geschonken, zodat Johannes hier dan terecht zich op deze zijn dubbele kennis van de Heere Jezus, de Zaligmaker van de wereld mocht beroepen, zeggende: en wij hebben het aanschouwd en getuigen, dat de Vader Zijn Zoon gezonden heeft tot een Zaligmaker van de wereld.

Uit kracht van deze kennis spreekt Johannes hier nu in onze tekst en leert ons daarmee dat niemand recht van de Heere en van Zijn zaligheid kan getuigen, dan die Hem geestelijk gezien, aanschouwd en gekend heeft en aan wiens ziel zich de Heere Jezus met Zijn dierbare zaligheid geopenbaard heeft. Vandaar komt onder ons al dat rampzalig spreken en prediken van de Heere Jezus en van Zijn zaligheid, omdat de ogen zelf Hem nooit aanschouwd hebben en de Heere Jezus zich met Zijn uitnemende dierbaarheid nooit aan de zodanigen ontdekt heeft, waardoor alles wat zij van de Heere Jezus en van Zijn zaligheid voortbrengen, dan, maar alleen voortkomt uit een natuurlijke, onbevindelijke en ongeheiligde letterkennis, die zij van de Heere Jezus door studie en naarstigheid uit de Heilige Schrift opgezameld hebben.

Nee, geliefden, niemand kan hier recht van de Heere Jezus getuigen en Zijn zaligheid aan andere verkondigen, dan die Hem en Zijn zaligheid, bij Zijn eigen licht, bevindelijk heeft leren kennen en door het geloof aanschouwen en onder deze zijn hiertoe diegenen nog het meest bekwaam, die het meest met de Heere Jezus door het geloof omgaan en verkeren en die als zijn bemindste discipelen het meest van Zijn liefde smaken en van Zijn genade ondervinden. Deze kunnen best zeggen met Johannes: *en wij hebben het aanschouwd en getuigen.*

Ziedaar geliefden, daar hebt gij nu de voornamen zin en inhoud van de Apostels woorden. Daaruit blijkt voor allen deze grote waarheid, dat alle zaligheid en verlossing eens armen en doemwaardige zondaars, geheel en alleen is in de Heere Jezus. En dat wij, om aan deze zaligheid deel en gemeenschap te hebben, waarlijk door een oprecht geloof met Hem moeten verenigd zijn en wij geheel onze zaligheid buiten onszelf alleen in Hem moeten zoeken.

Het is geenszins genoeg te horen, te weten en te geloven,

(1) Op een algemene wijze, dat de Heere Jezus een Zaligmaker van de wereld is en dat Hij zondaren verlost, behoudt en zalig maakt. O nee! Zulk een algemeen geloof kan ons in het bijzonder niet behouden en zalig maken. Want dat geloven de duivelen en alle goddeloze mensen ook wel. Zonder dat zij zichzelf nochtans waarlijk om het verkrijgen der zaligheid tot de Heere Jezus wenden.

Ook is het geenszins genoeg,

(2) Zo maar los neer te stellen, ons zonder grond op te dringen en stijfhoofdig in te beelden, dat de Heere Jezus ook onze Zaligmaker is en dat Hij ook ons zal verlossen en zalig maken. Nee, geenszins! maar wij moeten daartoe met het hart in de Heere Jezus geloven en onszelf geheel verzaken, om maar alleen in de Heere Jezus gevonden en zo om niet gerechtvaardigd te worden, uit Gods genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is, Rom. 3: 24.

O, mijn geliefde toehoorders, is er een zaak in de wereld, die gewichtig is en daar wij allen het hoogste belang bij hebben, het is deze, dat wij mogen weten, dat wij ook mogen aanschouwen en naar waarheid getuigen, dat wij de Heere Jezus, die in het

algemeen de Zaligmaker van de wereld is, ook in het bijzonder hebben tot onze Zaligmaker. En dat wij door een waar geloof met Hem voor eeuwig verenigd zijn.

O, dit is dat een nodige ding, daar geheel onze zaligheid en al ons geluk van afhangt, want wat wij ook al mogen hebben, zo wij de Heere Jezus niet hebben tot onze Zaligmaker en indien Hij door het geloof niet woont in onze harten, O, dan hebben wij nog niets, maar wij zijn dan nog doodarm en ten hoogste rampzalig. Geen overtuiging, geen bekommernis, geen kennis van geestelijke zaken, geen omgang met vromen, geen uiterlijke Godsdienstplichten, o, niets kan ons behouden en van onze zonden verlossen, indien wij de Heere Jezus en het ware geloof missen. Men moge al gedoopt zijn in zijn jeugd en nu stichtelijk ten Avondmaal gaan en verzuimen nooit het Sacrament van de Heere te gebruiken.

Maar o, mijn vrienden! Even datzelfde moet ons strekken tot van de te zwaarder oordeel en verdoemenis, indien wij ons hart zelf op de Heere Jezus nog niet gesteld hebben en Hem door een oprecht geloof, in de kracht van de Heilige Geest, met een hartelijke gewilligheid als onze allerhoogste Zaligmaker binnen in ons ontvangen hebben.

Daarom, mijn geliefde toehoorders, laten wij onszelf onder ootmoedige afbedding van 's Heeren licht en Geest, toch met allen ernst op dit een stuk terdege trachten te onderzoeken of wij wel de Heere Jezus, de grote Zaligmaker van de wereld, waarlijk hebben tot onze Zaligmaker en van ganser hart in Hem geloven.

Want immers,

(1) Dit wordt ons in Gods Woord zo ernstig bevolen, ziet 2 Cor. X3: 5;

(2) Dit vereist het Heilig Avondmaal van de Heeren, waartoe de Heere alle arme, verslagen en gelovige zondaars gedurig laat roepen;

(3) Dit vereist onzer alle geestelijke staat, opdat wij onszelf, in een zaak van zo groot gewicht niet ellendig bedriegen en onszelf niet tevreden stellen met een ingebeelde Christus en met een ingebeelde zaligheid, zoals helaas, zoveel duizenden zorgeloze mondbelijders en blinde naam-christenen doen.

O, dat de Heere het gewicht van deze plicht ons allen dan eens recht op het hart legde! En dat niemand dit noodzakelijk onderzoek van zichzelf mocht achter laten of verzuimen!

En hiertoe vinden wij in de Heilige Schrift goede en duidelijke kentekenen, die in ons noodzakelijk moeten gevonden worden, wanneer de Heere Jezus in waarheid onze Zaligmaker is. En waaruit wij, door de genade Gods, van ons aandeel aan Hem kunnen overtuigd en verzekerd worden. Wij willen er hier tot elks onderwijzing eens enige weinige van voorstellen. O, dat een ieder, die zijn eeuwige zielszaligheid lief heeft, er zich in de kracht van de Heilige Geest toch bij zoeken neer te leggen en ernstig en nauwkeurig er aan te onderzoeken en te beproeven. Opdat wij door de hulp en medewerkende genade Gods, toch tot een rechte kennis van onze staat mogen geraken!

(1) Die de Heere Jezus in waarheid tot zijn Zaligmaker heeft, die is door de Geest Gods overtuigd geworden van zijn zonden, ellende en rampzaligheid. Die heeft zich leren kennen als een ten enenmale onheilig, goddeloos, walgelijk en doemwaardig zondaar, liggende geheel onder de toorn Gods. Onder de vloek der Wet en in de macht en heerschappij der zonde en van de satan. De zodanige is over dit gezicht en deze kennis van Zijn rampzaligheid ernstig ontrust, beroerd, verlegen en verslagen geworden. Die heeft ook levendig leren kennen en ondervinden zijn geestelijke onmacht en heeft zich zo geheel verloren gezien in zichzelf door de zonde; geheel ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt, Openb. 11I: 17. Zodat hij aan alle zaligheid

in zich zelf volstrekt wanhopende, als een geheel red en radeloze, begon uit te roepen met een ten enenmale verlegen en heilbegerige ziel, wat moet ik doen, om zalig te worden?

Een ieder, die zodanige geestelijke overtuiging van zijn rampzaligheid en geheel verloren staat niet waarlijk gehad heeft, (wij bepalen hier geen trap of tijd, hoe groot of hoe lang, maar wij zien alleen op het wezen der zaak,) die is nog geheel buiten de Heere Jezus, de Zaligmaker van de wereld en bedriegt zichzelf in alles wat hij zich van Hem en Zijn zaligheid inbeeldt of toe-eigent, omdat hij nog nooit vatbaar voor de genade en de zaligheid van de Heere Jezus geweest is. En nog nooit als een ware verlegen en kranke naar deze Medicijnmeester heeft omgezien.

(2) Hij, die de Heere Jezus waarlijk tot zijn Zaligmaker heeft, die heeft Hem, met onze Apostel, ook aanschouwd; niet met de ogen van de lichaams, maar met de geestelijke ogen van Zijn ziel. Aan die heeft de Heere Jezus zich bij zijn eigen licht geopenbaard en zich door zijn Woord en Geest aan hun zielen bekend gemaakt in Zijn volstreekte noodzakelijkheid, volle algenoegzaamheid en dierbare bereidwilligheid, om niet slechts verlorene zondaren in het algemeen, maar ook hun in het bijzonder van hun rampzaligheid te verlossen en van hun zonden zalig te maken. Als zulk een Zaligmaker hebben zij de Heere Jezus met hun eigen ogen gezien en kunnen dus van Hem en van zijn zaligheid getuigen.

Die Zon der gerechtigheid is over hun dan opgegaan en heeft zacht, liefelijk en verwarmend, met de blinkende stralen van Zijn genade, op hun duistere zielen beginnen te schijnen. En zij hebben daardoor Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de eniggeborenen van de Vader, vol van genade en waarheid, Joh. 1: 14.

Toen bekenden zij, dat hun zielen totnogtoe van dat zalige licht beroofd en voor die aller-dierbaarsten Zaligmaker wel vast gesloten waren geweest en dat zij Hem nooit, in alle eeuwigheid zouden hebben kunnen kennen, veelmin ter zaligheid aannemen en omhelzen, als Hij zich niet zo, bij Zijn eigen licht, in Zijn schoonheid en allerbeminnenswaardigste heerlijkheid aan hun zielen had komen vertonen en openbaren.

Die nu weer zodanige geestelijke openbaring van de Heere Jezus aan zijn ziel niet heeft verkregen, (wij zien slechts alleen weer op de wortel en het wezen der zaak, zonder mate, trap, tijd of wijze, in het openbaar te bepalen), die heeft de Heere Jezus alsnog onmogelijk voor zijn Zaligmaker kunnen aannemen en leeft dus nog geheel van Hem vervreemd en buiten. Zijn zaligheid en gemeenschap.

(3) Die de Heere Jezus tot zijn Zaligmaker heeft, die heeft Hem daardoor ook door een waar en oprecht geloof omhelsd en aangenomen, die heeft niet langer kunnen vinden het leven van Zijn hand, of langer in zichzelf kunnen blijven, maar die heeft zichzelf, met al zijn eigen wijsheid, eigen gerechtigheid en eigen sterkte geheel en voor eeuwig verzaakt en is als een geheel arme, blinde, naakte, ontblote, verlorene en machteloze, ja, als een geheel vloekwaardige en goddeloze gekomen tot de Heere Jezus en heeft zichzelf geheel op Hem, als op de enige Rotssteen van de heils en der volkomen zaligheid neer geworpen en zich gewillig onbepaald en voor eeuwig met al zijn gebrek, rampzaligheid en ellende aan de Heere Jezus overgegeven, om uit enkele vrije genade van en door Hem verlost, gezaligd en geheiligd te worden. Zo'n heeft zich dan voor eeuwig aan de Heere Jezus verbonden, om alleen en geheel Zijn eigendom te zijn en geen het minste recht meer op zichzelf behouden.

(4) Eindelijk hij, die de Heere Jezus tot zijn Zaligmaker heeft, die maakt ook steeds gebruik van Hem, om door Hem van de zonden verlost te worden. Het is de zonde, waarvan zo een, omdat hij een nieuw schepsel in Christus geworden is, nu het meeste afkerig is en die hij zonder onderscheid nu geheel verfoeit. En bij bevinding geleerd hebbende en nog dagelijks lerende, dat de Heere Jezus Zijn volk zalig maakt van de zonden, Matth. 1: 21 en dat Hij het maar alleen doet, zo wendt zich zulk een dan nu gedurig, met zijn zonden beladen, naar de Heere Jezus, ziet naar Hem uit, wacht op Hem, grijpt Hem aan, houdt Hem vast en volgt Hem overal achterna, naarmate de ziel daartoe genade en kracht van de Heere ontvangt.

Ja, zo een houdt de Heere Jezus, als zijn Zaligmaker, ook grotelijks in waarde, volgens 1 Petrus 11: 7, *U dan, die gij gelooft, is Hij dierbaar*. Hij heeft een zeer diepe eerbied en hoogachting voor Hem; hij geeft zich door het geloof, geheel gewillig, tot zijn dienst over. Hij bemint ook met de Heere Jezus Zijn geboden en vindt zijn grote loon en zaligheid in haar geestelijke onderhouding. Het is zijn hartelijke wens, zijn lust en begeerte, om openlijk voor de Heere Jezus uit te komen en zijn Naam voor de gehele wereld te belijden. En vindt hij zich in deze nog met zoveel mensenvrees bezet, O, dit is zijn innerlijke smart en droefheid.

Hij voegt zich ook openlijk, of begeert zich te voegen bij het ware volk van de Heere Jezus, want daar heeft hij nu een innige liefde en hoogachting voor gekregen, omdat zij tempelen zijn van de Heere Jezus, daar Hij met Zijn beeld, liefde, genade, licht en Geest in woont en aan wie Hij zich mede heeft geopenbaard.

Ziedaar geliefden, al deze voorgestelde dingen moeten zo waarlijk en wezenlijk in ons gevonden worden, bijaldien de Heere Jezus onze Zaligmaker zal kunnen zijn.

O, dat de meesten onzer hier zich zelf eens ernstig aan mochten onderzoeken! Zij zouden door van de Heere genadige ontdekking weldra gewaar worden, dat zij nog geheel van de Heere Jezus vervreemd zijn en buiten Hem en Zijn zaligheid in zichzelf en in de zonden leven.

Ach mensen! Hoort toch eens naar ons!

Hebt u deze voorgestelde dingen nooit zo in u ondervonden? Zijn zij niet in u waar? O, vleit en bedriegt uzelf dan toch niet langer met deze valse inbeelding, dat de Heere Jezus al uw Heiland en Zaligmaker is! noemt Hem niet langer mijn of onze Zaligmaker. Want wij verkondigen u, in die bijzondere gesteldheid gij ook moogt zijn en wat gij ook zoudt mogen hebben, dat gij de Heere Jezus nog niet hebt en dat gij nog in het minst geen deel hebt aan Zijn zaligheid en verlossing. Maar integendeel dat gij nog zijt in een onbeschrijfelijke rampzaligheid en nog ligt onder de toorn van God, onder de vloek der Wet en dat uw zielen nog geheel gesloten zijn voor de enige Zaligmaker Christus Jezus.

Gij zijt van al die dierbare en heerlijke zaligheid nog geheel ontbloot en komt gij in deze staat te sterven, O, dan gaat gij gewis naar een aller-verschrikkelijk st verderf en een eeuwige rampzaligheid. En waar komt het u vandaan?

(1) Het komt u van uw zorgeloosheid, dat gij u niet met ernst aan uw deel aan Christus en aan uw eeuwige zaligheid wilt laten gelegen liggen en u daaromtrent niet ernstig wilt onderzoeken.

(2) Het komt u van uw verstoktheid, dat gij uw harten, tegen alle ontdekkende middelen, overtuigingen en vermaningen, die van des Heeren wege onophoudelijk geschieden, aankant en verhardt.

(3) Het komt u van uw losheid en onachtzaamheid, dat gij u niet wilt toeleggen, door de genade van de Heeren, om acht te geven en te letten op het Woord der zaligheid, dat u steeds voorgehouden en verkondigd wordt.

(4) Het komt u van uw ijver en lusteloosheid, waardoor gij de middelen der genade zo schandelijk en zo onverantwoordelijk verzuimt en verwaarloost, u niet met ernst bevljigende om alle predicatiën en catechisaties naarstig en gezet bij te wonen en Gods Woord in uw huizen zonder ophouden naarstig te lezen en te onderzoeken, wat u door de medewerkende genade van de Heilige Geest wijs zou maken tot zaligheid,

(5) Het komt u van uw aards en wereldsgezindheid, dat ge u meest alleen ophoudt, bezorgt en bekommert met de dingen van dit tijdelijk en ijdele leven en niet in alles eerst het Koninkrijk Gods zoekt en Zijn gerechtigheid.

(6) Het komt u van uw onwetendheid en dat gij u in de weg der zaligheid niet wilt laten onderwijzen, die schone gelegenheid gij daartoe ook hebt. En die middelen u daartoe ook steeds worden aangeboden.

(7) Het komt u van uw, lust tot zondigen, Gij wilt van uw oud zondeleven geen afstand doen en u van de Heere Jezus niet laten zalig maken en verlossen van de zonde. Gij wilt er liever lichaam en ziel en alles aan wagen en gaan eeuwig verloren, eer gij van uw beminde zonden en van de wereld scheiden wilt.

(8) Het komt u van uw arglistig hart en van uw sterke lust tot zelfbedrog. Gij zijt geheel genegen uzelf met as te voeden, met bedriegelijke inbeeldingen te vleien en op valse en ijdele zandgronden te rusten.

(9) Het komt u van uw hoogheid en geestelijke trotsheid. Gij meent en beeldt u in, dat gij rijk en verrijkt zijt en geen ding gebrek hebt.

(10) Eindelijk het komt u van uw strode onwilligheid en onbuigzaamheid, dat gij u van uw zonden en aller-diepste rampzaligheid en van de dierbare genade, bekwaamheid, algenoezaamheid en bereidwilligheid van de Heere Jezus om u zalig te maken, niet wilt laten overtuigen en dat niet kunt noch wilt geloven en daarom uw harten geheel verhardt en toeluit voor de Heere Jezus en Hem met Zijn zaligheid en genade in u niet wilt ontvangen.

Ziedaar! gij allen, die nog buiten de Heere Jezus zijt; hier hier of van sommige van deze dingen komt het u, dat Jezus uw Zaligmaker nog niet is en dat gij Hem nog niet kent en Hem

nog nooit aanschouwd en Zijn zaligheid nog nooit ondervonden hebt en daarom van Hem ook niet kunt getuigen, of uitgeestelijke bevinding van Hem spreken.

Ach, mocht dit door Gods ontfermende genade nog iets teweeg brengen tot uw wezenlijke ontdekking en veroorzaken, dat gij niet langer zo onversch3ig blijft omtrent een zo dierbare Zaligmaker en een zo dierbare zaligheid, als u nu nog wordt verkondigd en aangeboden.

O, mochten nog eens hardslapende zondaars hierdoor ontwaakt. Zorgeloze en wereldsgezinden door ontrust; verstokten door vermurwd. Zelfbedrogenen door ontdekt en vijandelijke tegenstanders door terneer geslagen worden.

O, mocht de Heere Jezus, de Zaligmaker van de wereld, de mensen hier van hun

zonden en rampzaligheid eens komen overtuigen en breken eens met kracht de deuren van zoveel versteende en vastgesloten harten open en doen alle hoogten voor Hem neer vallen!

Ons voornemen is, als het de Heere behaagt, deze stof van de Zaligmaker Christus Jezus bij een nadere gelegenheid te vervolgen en nog meer op van de mensen gemoederen aan te dringen.

Die de Heere Jezus en Zijn zaligheid liefhebben, wensen en bidden met mij, dat de Heere het zegene! Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 12.
VRAAG 31, 32.**

Tekst: JOHANNES 1: 42.

31. Vraag. Waarom is Hij Christus, dat is: een gezalfde genoemd?

Antwoord. *Omdat Hij van God de Vader verordineerd is en met de Heilige Geest gezalfd, tot onze hoogste profeet en leraar, die ons de verborgen raad en de wil Gods van onze verlossing volkomen geopenbaard heeft. En tot onze enige Hogepriester, die ons met de enige offerande Zijns lichaams verlost heeft en ons met Zijn voorbeding steeds voor treedt bij de Vader. En tot onze eeuwige Koning, die ons met Zijn Woord en Geest regeert en ons bij de verworvene verlossing beschut en behoedt.*

32. Vraag. Maar waarom wordt gij een Christen genoemd?

Antwoord. *Omdat ik door het geloof een lidmaat Christus en zo van Zijn zalving deelachtig ben. Opdat ik zijn Naam bekenne en mij zelf tot een levendig dankoffer Hem offere. En met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijde en hierna, in eeuwigheid met Hem over alle creaturen regere.*

Een iegelijk die gelooft, dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren. Zo spreekt de Apostel Johannes, 1 Joh. 5: 1; te geloven dat Jezus is de Christus, is anders niet dan de Heere Jezus oprecht en met het hart te erkennen, aan. te nemen en te omhelzen voor de waren Christus of Messias, die van de Vader aangesteld en gezalfd is tot de enige allerhoogste profeet, Priester en Koning van alle uitverkorene en gelovige zondaren, om hun zalig te maken en van de zonden te verlossen, zoals wij uw aandacht deze zalige en heerlijke waarheid des geloofs in dit namiddaguur, met de hulp en ondersteuning van de Heere nader zullen moeten openleggen en verhandelen.

Want de Onderwijzer, hebbende in navolging van het geloofbelijdenis, eerst gehandeld van de Naam Jezus, gaat hier nu over om ook te handelen van de Naam Christus, een naam, geliefden, even uitnemend en dierbaar, als die van Jezus. En die de Heiland, met Zijn volheid, zaligheid en heerlijkheid niet minder dan deze, aan de wereld vertoont en bekend maakt.

Ach, dat haar beschouwing en overweging, door de genade van de Heeren, nog aan onze zielen mocht gezegend worden! En wij er, óf bij aanvang, of bij voortgang door aan de Heere Jezus mochten verbonden worden, in geloof en liefde!

De Heere verlene het ons, uit zijn eeuwige en ontfermende genade! Amen.

Wij zullen hier

(1) eerst weer moeten overwegen de kracht en betekenis van de Naam Christus. En dan

(2) Moeten beschouwen de werkzaamheid van het geloof eens Christens daaromtrent.

A. Wat het eerste aangaat, dat de Zoon van God niet alleen Jezus, maar ook Christus genoemd wordt, is aan allen uit de Heilige Schrift ten overvloede kenbaar. Dezelve is Hem van God gegeven, om Zijn dierbare Persoon en Middelaarsbediening tot zaligheid van de zondaar aan ons bekend te maken. Deze Naam stamt af van een Grieks woord dat overgezet zijnde zegt, ik zelf en dus zegt Christus dan zoveel in haar letterlijke betekenis, als een gezalfde, of een die gezalfd is. En betekent zo hetzelfde dat Maschiach of Messias betekent in het Hebreeuws. Want die naam zegt ook een gezalfde, die met olie gezalfd is. Zoals dit blijkt uit onze tekstwoorden, waar Andréas zegt tot Simon, zijn broeder: wij hebben gevonden de Messias, wat is, overgezet

zijnde,

(nl, In het Grieks) De Christus.

Deze naam van Christus of van, Messias was in de oude tijden een luisterrijke erenaam, die onder de mensen aan geen andere, dan alleen aan zodanige personen gegeven werd, die door een uiterlijke zalving met de heilige olie tot de hoge ambten van Koning, Priester en profeet gezalfd werden. Deze droegen de naam van gezalfden, of van gezalfden van de Heere en waren uit die hoofde bij hun volk in groot aanzien.

Verwacht niet van ons, aandachtigen, dat wij hier over het uiterlijk zalven van mensen en van andere dingen breedvoerig zullen handelen. Wij zeggen maar alleen, dat het zalven al zeer vroeg onder Gods volk is in gebruik geweest.

Wij vinden het al geschied van vader Jakob aan de steen,

waarop hij geslapen had te Bethel, Gen. XX8: 18; naderhand heeft God de Heere het tot een voorbeeldig gebruik ingevoerd onder Zijn volk Israëel en Mozes belast daartoe een heilige zalfolie te maken, waarvan wij lezen Exod. XXX: 23, enz. Gebiedende die olie in een kruik in het Heiligdom te bewaren en daarmee de heilige dingen en de heilige personen te zalven, om dezelve tot de dienst Gods van het algemene volk af te zonderen.

Nu, met deze heilige olie werden dan gezalfd,

(1) De priesters. Maar bijzonder de Hogepriester, wiens zalving veel ruimer en heerlijker geschiedde dan die der algemene priesters. Zo lezen wij, dat Mozes, op Gods bevel, Aaron en zijn zonen tot priesters zalfde met de heilige olie, Levit. 8: 12, 30.

(2) Werden met de heilige olie naderhand ook de Koningen van het volk Israëls gezalfd. Zoals wij daarvan veel voorbeelden in de Heilige Schrift aangetekend vinden. Waarom zij dan ook Gezalfden van de Heere genoemd worden en onder die benaming meermalen in het Woord voorkomen.

(3) Wat de profeten betreft, van deze is de zaak der zalving wel zo duidelijk niet als van de priesters en de Koningen; nochtans geloven wij evenwel, dat zij ook met de heilige olie zijn gezalfd geworden.

(a) Omdat zij mede in de Heilige Schrift uitdrukkelijk gezalfden genoemd worden;

(b) ten andere, omdat wij duidelijk lezen, 1 Kon. XIX: 16, dat God bevel gaf aan Elias de profeet, om Eliza, de zoon van Safat van Abelmehola, tot profeet te zalven in zijn plaats.

Zie, hierom geloven wij dat ook de profeten oudtijds, op Gods bevel, met de heilige olie zijn gezalfd geworden.

De reden nu van deze uiterlijke zalving der priesteren, koningen en profeten ware drieërlei.

(1) Om aan te duiden en te kennen te geven, dat de personen, die zo gezalfd werden, tot priesters, Koningen of profeten, van God zelf tot die luisterrijke ambten verkoren en geroepen waren. En dat zij zichzelf daar geenszins hadden ingedrongen.

(2) Om te kennen te geven, dat God hun ook zo met zijn Heilige Geest inwendig in hun harten zou zalven en maken hen, door die geestelijke zalving, niet alleen tot de bediening van hun hoge en luisterrijke ambten bekwaam, maar ook van een goede reuk onder hun volk. En dat Hij hun zou beschermen en bewaren, zeggende: tast Mijn gezalfden niet aan! En doet Mijn profeten geen kwaad, Psalm CV: 15. Want deze zalfolie, waarmee zij gezalfd werden, was een zinnebeeld van de Heilige Geest.

(3) Eindelijk geschiedde deze zalving ook, om te verbeelden de geestelijke zalving van de Heere Jezus en van Zijn gelovigen, zoals wij nu, wat nader zullen moeten gaan

overwegen.

- (1) Zullen wij handelen met onze Onderwijzer, van de Heere Jezus en van Zijn Goddelijke en geestelijke zalving. En dan
- (2) Van die van Zijn gelovigen.

a. Wat de Heere Jezus aangaat, hij is het geweest, wien de Hogepriester, de Koningen en profeten met hun zalving oudtijds hebben voorgesteld en afgeschaduwd als diegene, die van de Vader aangesteld en gezalfd was met de Heilige Geest tot der gelovigen profeet, hogepriester en Koning, om hun door de uitvoering van deze drie ambten te behouden en zalig te maken van de zonden en daartoe in de volheid van de tijd in de wereld te komen en de menselijke natuur aan te nemen.

Hierom wordt de Heere Jezus onder het Oude Testament ook bij uitnemendheid en in kracht de Messias, of de Gezalfde genoemd. Zo heette Hem dan de Profetes Hanna allereerst, 1 Sam. 2: 10, waar zij van God de Vader getuigt, dat Hij de hoorn Zijns Gezalfden zal verhogen. David spreekt van Hem Psalm 2: 2, zeggende in een profetisch vooruitzicht, *dat de Koningen der aarde en de heidenen tezamen beraadslaagden tegen de Heere en tegen Zijn Gezalfde*. Van deze Goddelijke en hoogwaardige zalving van de Messias wordt meermalen in het Profetisch Woord gesproken, als Psalm 45: 8, waar Hem van Zijn gelovig volk wordt toegejuicht: daarom heeft U, o God! uw God gezalfd met vreugdeolie, boven uw medegenoten; te weten: het Messiasvolk, de gelovigen, die met Hem medegenoten zijn van Zijn Geestelijke zalving, van al Zijn zaligheid, genade en heerlijkheid. En de Heere Jezus zelf spreekt er zo van, Spreuken 8:23. *Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest, van de aanvang van de oudheden der aarde aan*.

De ambten of heerlijke bedieningen, waartoe de Heere Jezus zo van Zijn Vader reeds van eeuwigheid is gezalfd geworden, waren deze drie, die Hij moest uitvoeren en bedienen om Zijn volk te verlossen en zalig te maken van hun zonden:

(1) is Hij gezalfd geworden tot een profeet voor Zijn gelovigen, om hen, die geheel blind en verduisterd in hun verstand waren, door Zijn Woord en Geest te verlichten en hun God en de Vader zaligheid bekend te maken. Hier komt Hij ons dus sprekende voor, in Zijn persoon, als de allerhoogste heil-Profeet, verkondigende aan de wereld, Jes. 9I: 1, *de Geest van de Heere Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen en de gebondenen opening der gevangenis*.

En van Hem is het, dat Mozes zo geprofeteerd heeft, Deut. XVIII: 15, *een Profeet, uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de Heere uw God verwekken, naar Hem zult gij horen*.

(2) is de Heere Jezus ook gezalfd tot Hogepriester van Zijn volk, om door Zijn offerande en voorbidding alle hun zonden bij God te verzoenen en hun alle genade en zaligheid te verwerven. Zo heeft de profeet David van Hem gesproken, Ps. CX: 4: *de Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in der eeuwigheid, naar de ordening van Melchizédek*.

(3) De Heere Jezus is ook van de Vader gezalfd tot een Koning over Zijn gelovigen, om hun van de zonden te heiligen, door Zijn Woord en Geest te regeren, te beschermen, enz. Zo voert David God de Vader, van Hem, Zijn Zoon sprekende, in, Psalm 2:6, *Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid*.

Hieruit ziet uw aandacht nu, waarom de Zoon van God, onder het Oude Testament,

reeds bij uitstek de naam gedragen heeft van Messias of Gezalfde. En hoe Hij, in alle drie Zijn Middelaarsambten toenmaals reeds aan de gelovigen is bekend gemaakt geweest.

Nu, alles wat de profeten oudtijds dienaangaande hebben voorzien en getuigd van de Messias, is in zijn volle kracht vervuld geworden in de Heere Jezus. Hij was die Messias of Christus, in wien de profeten van het Oude Testament geloofd en van wien zij zo heerlijk gesproken hebben. Daar is Hij van al de zijnen, komende in de wereld, voor erkend aangenomen en gehouden geworden. Zo zeide Andréas in onze tekstwoorden: *Wij hebben gevonden, te weten, in de Heere Jezus van Nazareth, de Messias, wat is, overgezet zijnde, de Christus.* En Petrus zeide tot Hem, Joh. 6: 69, wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Christus, de Zoon van de levendigen Gods. Hebbende hiermede genoeg open gelegd de letterlijke betekenis van de Naam Christus, zo wordt het tijd, dat wij ons keren tot onze Onderwijzer en uit hem de heerlijke kracht van deze benaming uw aandacht wat nader gaan voorstellen.

De Onderwijzer zegt dat de Heere Jezus daarom Christus, dat is een Gezalfde genoemd wordt, omdat Hij van God de Vader verordineerd is en met de Heilige Geest gezalfd is.

Hier willen wij

(1) gaan overwegen de drie Middelaarsambten van de Heere Jezus, die Hij bedient tot zaligheid van Zijn volk,

(2) en dan verder beschouwen, hoe Hij tot deze ambten van den Vader verordineerd en met de Heilige Geest gezalfd is, waaruit dan ten volle zal blijken, dat de Heere Jezus met het grootsterecht deze naam van Christus of Gezalfde draagt.

Wat de drie ambten of bedieningen van de Heere Jezus aangaat,

a. Het eerste ambt, dat de Heere Jezus tot zaligheid van Zijn volk waarneemt en bedient, is dat van profeet, want zo leert de Onderwijzer, dat God Hem verordineerd heeft tot onze (te weten: aller ware gelovigen), hoogste profeet en leraar. De profeten onder het Oude Testament, door die de Heere Jezus in zijn hoge profetische bediening is voor en afgebeeld geworden, waren heilige mannen, van God geroepen en bekwaam gemaakt om het volk van zijn verborgen raad en Goddelijke wil te leren en te onderwijzen.

Drie dingen werden er in hun bediening gevorderd.

(1) Dat zij het volk zo, van Gods verborgen raad en wil, of van de weg der zaligheid, moesten leren en onderwijzen. En hun daartoe de verborgenheden, die zij van God gehoord hadden, trouw moesten bekend maken, zo tegenwoordige als toekomstige.

(2) Dat zij hun leer en onderwijs, met een heiligen en Godzaligen wandel en als het nodig was, ook zelfs met hun bloed en dood moesten bevestigen.

(3) Dat zij, als het vereist werd, hun leer en openbaring ook door wonderwerken voor het volk moesten bevestigen, om zichzelf daarmee van de valse profeten te onderscheiden.

Nu, als een zodanig profeet en wel als de hoogste en grootste profeet van allen, heeft de Heere Jezus zich hier op de wereld ook vertoond. En als zodanig vertoont Hij zich nog dagelijks aan al zijn gelovigen.

1. Dat Hij zich als een zo groot en luisterrijk profeet voor ons zondaren heeft vertoond hier op de wereld, in de dagen van zijn vlees, kunnen wij overal vinden, in de Schriften van het Nieuwe Testament. Daarvoor werd Hij van het volk, dat zijn leer hoorde en Zijn wonderen zag, aangenomen en erkend. Zo lezen wij Luk. 7: 16, dat, als de Heere Jezus een dode, die reeds naar het graf gedragen werd, had levendig

gemaakt, al het tegenwoordig zijnde volk God verheerlijkte en gezamenlijk uitriep: *een groot profeet is onder ons opgestaan en God heeft Zijn volk bezocht*. En Joh. 6: 14 wordt ons verhaald, dat de mensen, het teken der broden gezien hebbende, wat de Hellend gedaan had, zelden: deze is waarlijk de profeet, die in de wereld komen zou. Maar bijzonderlijk werd de Heere daarvoor gehouden en erkend van Zijn Apostelen, discipelen en van al zijn ware gelovigen, welker harten Hij inwendig door Zijn Woord en Geest had komen verlichten en die naar Hem, als de waarheid en de wijsheid Gods hoorden. Zo verkondigde de Apostel Petrus de Heere Jezus de Joden te Jeruzalem, als die grote profeet, van wien Mozes geprofeteerd had en naar Wien zij horen moesten, of dat anders hun ziel uit hun volk zou worden uitgeroeid, Hand. 2: 22 en 23.

Doch, laat ons eens kort overwegen, hoe de Heere Jezus, naar het getuigenis van de Evangelies, als de grote profeet en leraar Gods, hier op de wereld verkeerd heeft, in navolging niet alleen van de profeten, die Hem voorafgebeeld hadden, onder het Oude Testament, maar die Hij ook in alles oneindig ver in kracht en heerlijkheid overtrof.

(1) De Heere Jezus heeft, als de grote profeet en leraar der gerechtigheid, de mensen hier, op aarde, volgens de Onderwijzer, de verborgen raad en wil Gods van hun verlossing, volkomen geopenbaard en hun daarin zelf geleerd en onderwezen. Door Gods verborgen raad en wil van onze verlossing, verstaat de Onderwijzer niets anders dan die eeuwig aanbiddelijke wonderweg van Gods vrije genade, waardoor Hij van eeuwigheid in zich zelf voorgenomen en besloten heeft om verlorene, goddeloze, doemwaardige en onmachtige zondaren, weer van hun ellendige zondestaat te verlossen en hun om niet te behouden, te zaligen en eeuwig tot Zijn gemeenschap te brengen in en door de Heere Jezus, Zijn Zoon, tot roem en verheerlijking van Zijn rechtvaardigheid en genade.

Deze raad en wil Gods, van der zondaren verlossing, noemt de Onderwijzer hier met recht Gods verborgen raad en wil, omdat die alleen in Gods boezem en hart besloten en verborgen was. Want God had deze raad van verlossing, naar zijn welbehagen in eeuwigheid, alleen voorgenomen in zichzelf, zoals Paulus getuigt, Ef. 1: 9 en 10, ons bekend gemaakt hebbende de verborgenheid Zijns willens, naar Zijn welbehagen, wat Hij voorgenomen had in zichzelf, om in de bedeling van de volheid der tijden weer alles tot een te vergaderen in Christus, beide dat in de hemel is en dat op de aarde is.

Dewijl God nu de raad van der zondaren verlossing zo van eeuwigheid in zichzelf voorgenomen had, zo was er niemand buiten God, die daarvan iets, het allerminste zelfs kon weten, want niemand weet hetgeen Godes is, dan de Geest Gods, 1 Cor. 2: 11, ook zelfs de heilige Engelen waren begerig in deze dingen in te zien, 1 Petrus 1: 12. Dus was er dan volstrekt nodig, zouden wij blinde zondaren, die geheel van God afgeweken zijn en ook zelfs niet de minste ware kennis van onze eigen rampzaligheid hebben, hier ooit enige rechte kennis van de raad en wil Gods wegens onze verlossing, kunnen verkrijgen, dat God die dan zelf aan ons kwame te openbaren.

En omdat God, als een zuivere Geest, met ons vleselijke mensen, hierover niet kon onderhandelen, zo was het nodig, dat Hij met ons sprak door Zijn Zoon in het vlees en die als een leraar of profeet tot ons zond, om ons de weg onzer zaligheid en verlossing, zoals God die van eeuwigheid in zichzelf voorgenomen had, onderscheidenlijk en geestelijk bekend te maken, teneinde wij, door Goddelijke kracht en beweging in ons, die weg mochten aannemen, goedkeuren en met ons hele hart omhelzen en inslaan.

En hiertoe was de Zoon van God, de Heere Jezus, in het vlees verschenen, slechts alleen bekwaam. Want als de Zoon kende Hij maar alleen de Vader, aanschouwde Hem en kwam voort uit zijn schoot, zodat Hij, met de Heilige Geest, dan nu maar

alleen wist hetgeen Godes was en hetgeen van eeuwigheid in Gods hart verborgen was. wat Hij dan ook slechts alleen aan de wereld door Zijn Woord en Geest kon bekend maken. Zoals er daarom van Hem geschreven staat, Joh. 1: 18, *niemand heeft ooit God gezien. De eniggeboren Zoon, die in de schoot des Vaders is, heeft Hem ons verklaard.*

Uit kracht der beloftenissen aan de Vaderen, onder het Oude Testament geschied, werd Hij daarom ook als zodanig hier in de wereld in het vlees van de zijn verwacht, zoals dit blijkt uit hetgeen de Samaritaanse vrouw tot Hem zeide: ik weet, dat de Messias komt, die genoemd wordt Christus, wanneer Die gekomen zal zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen, Joh. 4: 25. En gelijk dit van Hem verwacht werd, zo is het ook geschied.

Hetgeen dan van de Heere Jezus, als de grote beloofden leraar en profeet, verwacht werd, is ook zo in der tijd van Hem geschied. Hij is van de Vader uitgegaan, hier in de wereld gekomen; heeft de mensheid aangenomen en heeft de verborgen raad en wil Gods van der uitverkorenen verlossing aan de wereld bekend gemaakt, lerende en openbarende overal, zowel zelf als door Zijn discipelen en Apostelen, het Evangelie der zaligheid; hoe God nu in en door Hem de wereld met Zichzelf was verzoenende, hen hun zonden niet toerekenende. Hoe alle zaligheid en genade nu alleen was en verkregen werd in en door Hem; hoe God nu de verloren zondaar om niet rechtvaardigde in Zijn bloed en verlost en heiligde door Zijn Geest.

In een woord, de Heere Jezus heeft te deze aanzien aan Zijn gelovigen alles bekend gemaakt, wat Hij van Zijn Vader gehoord heeft, volgens Zijn eigen getuigenis, Joh. 15: 15. Hij heeft hun Gods verborgen raad en wil van hun verlossing, volgens de Onderwijzer, volkomen geopenbaard, hun alles lerende en bekend makende wat zij nodig hadden tot zaligheid te weten en te ge loven, waarom Hij dan meermalen zichzelf het Licht van de wereld noemt en getuigt dat hij, die Hem maar hoort en volgt, in de duisternis niet zal wandelen, maar het. Licht van de levens hebben, Joh. 8: 12. Maar niet alleen heeft de Heere Jezus hier in het vlees als profeet zo de weg der zaligheid geleerd, maar Hij heeft, zoals de profeten voor Hem gedaan hadden, zijn leer ook door een heiligen en geheel onbevleete wandel bevestigd en zo getuigenis gegeven, dat Hij en Zijn leer waarlijk uit God was. Hij heeft toch geen zonde gedaan en daar is geen bedrog in zijn mond gevonden, 1 Petrus 2: 22, In Zijn voorbeeld heeft Hij zijn gelovigen geleerd, hoe zij Gode welbehaaglijk in de Geest moesten wandelen. Ja, hij heeft ook Zijn leer met Zijn bloed en dood bevestigd, zoals wij weten.

Daarbij heeft de Heere Jezus, als de grote van God gezonden Profeet, om zich daardoor aan de wereld bekend te maken, zijn leer ook bevestigd door menigvuldige Goddelijke tekenen en wonderwerken, die niemand voor of na Hem zo gedaan heeft, waarom Nicodémus tot Hem zeide, Joh. 3:2, *Rabbi, wij weten dat Gij zijt leraar van God gekomen, want niemand kan deze tekenen doen, die Gij doet, zo God met hem niet is.*

Ziedaar, aandachtigen, zo heeft de Heere Jezus dan nu Zijn Profetisch ambt bediend en uitgevoerd in het vlees hier op aarde.

2. Maar dit alleen was geenszins genoeg. Maar Hij voert dit Zijn Profetisch ambt ook nog dagelijks uit in de harten van al zijn uitverkorenen, door Zijn Woord en Heilige Geest. Want Hij is hun van de Vader geworden tot wijsheid, 1 Cor. 1: 30.

Wat was hierover niet veel te zeggen, zo wij dit stuk met opzet zouden verhandelen, wat ons de korte tijd geenszins toelaat. Hierom zeggen wij er nu slechts alleen met een woord van, dat het de Heere Jezus is, van Wien de gelovigen, die geheel duisternis in zichzelf zijn, al hun licht eens en gedurig, ja, ogenblikkelijk, door het geloof moeten

ontvangen.

Hij is de leraar, aan Wiens voeten zij onophoudelijk moeten zitten, om van Hem de weg der zaligheid te leren. Hij is de zo'n der gerechtigheid, die hun blinde en duistere zielen steeds moet beschijnen; geen ogenblik kunnen zij Zijn licht ontberen, of zij wandelen in de duisternis. Want alle schatten van wijsheid en van kennis zijn alleen in Hem verborgen, Col. 2: 3. Meer nu hiervan te spreken laat ons de tijd niet toe.

Ziedaar, zo blijkt dan nu, dat de Heere Jezus de grote en gelijk de Onderwijzer zegt, de hoogste profeet en leraar is, om ons de verborgen raad, enz. Volkomen te openbaren. Al de profeten, die voor Hem geweest zijn, zijn slechts zwakke schaduwen van Hem geweest, om Hem aan de wereld bekend te maken. Maar Hij is de leraar en de profeet zelf, op Wiens lippen de genade is uitgestort, Ps. 45: 3.

B. Nu gaan wij over tot het tweede Middelaarsambt van de Heere Jezus, dat Hij tot verlossing en zaligheid van Zijn volk bedient, te weten, dat van Hogepriester, die allen, die in Hem geloven, volgens de Onderwijzer, met de enige offerande Zijns lichaams verlost heeft. Zo noemt Paulus Hem, Hebr. 2: 17, een barmhartig en getrouw Hogepriester, in de dingen die bij God te doen waren, om de zonden van de volk te verzoenen. En op meer andere plaatsen van de Heilige Schrift komt de Heere Jezus als zodanig voor. Het voorname werk van de Hogepriesters onder het Oude Testament, die een voorbeeld was van de Heere Jezus, bestond in deze twee dingen:

(1) Dat hij voor het volk moest offeren en door die offerande verzoening voor hun zonden doen in het heiligdom.

(2) Dat hij voor het volk moest bidden en dit zegenen, beide nu heeft zijn volle kracht en waarheid in de Heere Jezus.

De uitverkorenen zijn wegens hun zonden en goddeloosheid geheel schuldig en doemwaardig voor God en geheel vervreemd van Zijn gemeenschap. Zullen zij nu tot God kunnen wederkeren en met Hem weer voor eeuwig verzoend en verenigd worden, zo moet er een Gode betamelijke Middelaar of Hogepriester tussen beide komen, die zich zelf voor hen, door de eeuwige Geest Code onstraffelijk moet opofferen, Hebr. 9 : 14. Die al hun zonden en goddeloosheid met haar schuld, toorn, vloek en verdoemenis op zich neme en daarvoor geheel betale en genoeg doe aan Gods heilige en gestrenge rechtvaardigheid. Die bovendien ook voor hun alle gehoorzaamheid der wet volmaakt volbrengt en hun zo'n volkomen gerechtigheid ter zaligheid en ten eeuwige leven verwerve, waarmee zij voor Code oneindige heiligheid kunnen bestaan en om niet kunnen gerechtvaardigd worden, uit Zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is, Rom. 3: 24.

Nu, deze enige, grote en dierbare Hogepriester is de Heere Jezus, die heeft dit alles zo voor Zijn gelovigen teweeg gebracht en uitgevoerd, want Hij heeft hen, volgens de Onderwijzer, door de enige offerande zijns lichaams verlost. Als de grote Hogepriester van zijn uitverkoren en gelovig volk heeft de Heere Jezus. Zijn eigen lichaam of menselijke natuur, die Hij voor hun had aangenomen, ook door een dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid aan God zijn Vader voor hun eenmaal opgeofferd en Zijn bloed voor hun vergoten, om hun daardoor de zaligheid en een eeuwige verlossing teweeg te brengen. Van die offerande van de Heere Jezus wordt overal in de Heilige Schrift zo heerlijk gesproken en dezelve is door al de schaduwachtige offeranden, voor en onder de wet, de gelovigen levendig afgebeeld geworden. Paulus spreekt er van, Ef. 5: 2, daar zegt hij, dat Christus zichzelf voor ons heeft overgegeven tot een offerande en een slachtoffer Gode, tot een welriekende reuk. En Hebr. 9: 26 *getuigt hij dat de Heere Jezus eenmaal geopenbaard is, om de zonde te niet te doen, door Zijns zelfs offerande.* En deze offerande van de Heere Jezus

is nu maar eenmaal geschied, toen Hij hier op aarde was en kan van Hem nooit weer herhaald worden, zoals het geschiedde in de schaduwachtige offerande van het Oude Testament, die jaarlijks, ja, op iedere dag weer moesten geschieden.

Nee, van de Heere Jezus enige offerande is en blijft volkomen genoeg tot zaligheid en verlossing van al zijn gelovigen, van het begin tot aan het einde van de wereld. Hij heeft hen, volgens de Onderwijzer, verlost met de enige offerande Zijns lichaams. Dit wordt ons ook in de Heilige Schrift zo duidelijk geleerd. Paulus getuigt Hebr. 10: 14 dat de Heere Jezus met een offerande in eeuwigheid volmaakt heeft degenen, die geheiligd worden. Dus hebben de gelovigen, om van alle zonden verlost en voor eeuwig behouden te worden, dan nu niet meer of niets anders nodig, dan alleen deze enige offerande van de lichaams en het bloed Jezus Christus. Zodra zij die met een waar geloof omhelzen, worden zij daardoor geheel verlost en gerechtvaardigd van al hun zonden en gedurig als zij weer vallen in nieuwe zonden en nieuwe schuld bij God maken, zo moeten zij weer tot deze zelfde en enige offerande van de lichaams Christus, door het geloof hun toevlucht nemen, om daardoor hun zonden bij God uit genade vergeven en uitgewist te krijgen, zodat de Heere Jezus hier dan wel gedurig, als opnieuw verzoening doet bij Zijn Vader voor de zonden van Zijn gelovigen.

Maar dit steeds doet door Zijn eens volbrachte offerande, die Hij gedurig voor de nieuw gemaakte schuld van Zijn gelovigen aan de Vader vertoont en door die Hij dan gedurig de verzoening en verlossing voor Zijn gelovigen van de Vader verkrijgt en die aan hun harten door de Geest van het geloof toepast.

En op die wijze verlost de Heere Jezus, volgens de Onderwijzer, zijn gelovigen dan nu door de enige offerande Zijns lichaams. En de gelovigen hebben de Heere Jezus, met deze zijn offerande, gedurig nodig en kunnen zonder dezelve niet een enige zonde van God vergeven of uitgewist krijgen.

Hierbij treedt de Heere Jezus, als de grote Hogepriester, zoals de Onderwijzer verder zegt, voor Zijn gelovigen nu ook steeds met Zijn voorbidding voor bij de Vader.

Dit was ook mede het werk van de Hogepriesters onder het Oude Testament, telkens als hij geofferd had, voor het volk te bidden en dit te zegenen. En dat doet nu ook de was Hogepriester Christus Jezus, hij houdt niet op steeds de Vader voor Zijn gelovigen te bidden om alle genade, zaligheid en verlossing die zij gedurig nodig hebben. Zo getuigt Paulus, Rom. 8: 34, dat Christus ter rechterhand Gods zit en voor ons bidt. En Hebr. 7: 25 zegt hij van de Heere Jezus, dat Hij volkomen kan zalig maken allen, die door Hem tot God gaan, zo Hij altijd leeft om voor hun te bidden. Deze gedurige voorbidding van de Heere Jezus voor al zijn gelovigen is volstrekt noodzakelijk, want omdat zij in zichzelf onheilige, vloek en doemwaardige zondaars zijn, zo kunnen zij op zichzelf nooit enige de minste gemeenschap met God hebben, noch enige genade van Hem begeren of ontvangen.

O nee! God hoort de zondaars niet, maar Hij is, wegens Zij+he heiligheid, een verterend vuur voor hen. Zullen hier dan de gelovigen tot God naderen. Zullen zij enige gemeenschap met Hem hebben. Zullen zij iets tot hun zaligheid van Hem begeren en ontvangen, zij moeten hier gedurig door de Heere Jezus tot de Vader gaan. Want Hij en wel Hij alleen is de Weg en niemand komt tot de Vader, dan door Hem, Joh. 14: 6. Hij moet hier met Zijn voorspraak en voorbidding gedurig voor hun voortreden bij de Vader en zij moeten hier gedurig en om alles de Heere Jezus als hun Voorspraak en Voorbidder bij de Vader, aangrijpen door het geloof en geven alle hun gebeden in Zijn hand en leggen die neer op Hem, als op het gouden reukaltaar, dat voor de troon is en bidden zo geheel in zijn Naam en zo worden zij hier dan nu gedurig van de Vader gezegend met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus, Ef. 1: 3. En zo zien wij hier dan nu ook het Hogepriesterlijke ambt van de

Heere Jezus.

C. Volgt nu eindelijk Zijn Koninklijk ambt, waarvan wij zeer overvloedig overal in het Woord getuigd vinden. Maar om de verlopen tijd zullen wij hier geen bijzondere plaatsen tot bewijs aanhalen, dan alleen die van Paulus, 1 Cor. 15: 25, *want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al zijn vijanden onder Zijn voeten gelegd zal hebben*. De Onderwijzer noemt Hem der gelovigen eeuwige Koning, omdat Zijn heerschappij een eeuwige heerschappij is en nooit, in eeuwigheid, verbroken noch verstoord zal worden, zoals er van Hem getuigd wordt Openb. 11: 15, *de koninkrijken van de wereld zijn geworden van onze Heere en Zijn Christus en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigheid*.

Dit koninklijk ambt van de Heere Jezus bestaat hierin, volgens de Onderwijzer, dat Hij Zijn volk en gelovigen

(1) Door Zijn Woord en Geest regeert. Als koning komt de Heere Jezus van de zielen van Zijn gelovigen bezit nemen en hun aan zich onderwerpen; allereerst in de wedergeboorte en bekering, wanneer Hij hun van de dood der zonden komt opwekken en levendig maken door de Geest van de levens, die Hij voor hun verworven heeft en nu in hun harten uitzendt. En hun inwendig zo komt heiligen en vernieuwen, dat zij zich geheel aan Hem, als hun eeuwige Koning onderwerpen en met ziel en lichaam overgeven, om geheel en gedurig van Hem door Zijn Woord en Geest inwendig beheerst en bewerkt te worden tot zijn en van zijns hemelse Vader dienst en gehoorzaamheid; aan wie dienst de gelovigen nu alleen lust hebben, zijnde hartelijk genegen de dienst der zonden nu geheel en voor eeuwig te verzaken.

Zie, zo komt de Heere Jezus als Koning zijn gelovigen nu in de wedergeboorte en bekering eerst innemen en aan zich en Zijn Woord en Geest onderwerpen en Zijn troon, heerschappij en Koninkrijk in hun zielen oprichten. Zodat de gelovigen daardoor dan nu getrokken worden uit de macht der duisternis en overgezet in het koninkrijk van de Zoon van Gods liefde, Coloss. 1: 13 en zo nu onderdanen zijnde geworden van God en van de Heere Jezus, zo regeert Hij hun voortaan als Zijn onderdanen nu ook gedurig en zonder ophouden door Zijn Woord en Geest; hun door Zijn Woord steeds zijn wil en welbehagen bekend makende en hun door Zijn Geest daartoe steeds heiligende, om Zijn wil te doen en te gehoorzamen. Zodat de gelovigen hier dan nu van de Heere Jezus zonder ophouden bewerkt en door Zijn Woord en Geest geregeerd en tot alle gehoorzaamheid steeds bekwaam gemaakt en zo tot alle goed werk volmaakt toegerust worden, 2 Tim. 3: 17.

En dat niet alleen, maar het is de Heere Jezus, die hun

(2) Volgens de Onderwijzer, als Koning, *bij de verworven verlossing beschut en behoedt*. De gelovigen zouden in de staat der verlossing en der genade niet een ogenblik kunnen blijven bestaan; eensdeels wegens het groot geweld en de macht van hun geestelijke vijanden tegen hen; anderdeels wegens hun zwakheid en volstreekte macht- en krachteloosheid in zichzelf tot alles. En daarom is het nu de Heere Jezus, die hen, als Koning en Hoofd, zonder ophouden beschut, beschermt en zo behoedt en bewaart, dat zij niet alleen nooit tot de dienst der zonde en het rijk van de Satan kunnen wederkeren, waaruit zij eenmaal verlost zijn. Maar dat zij zelfs hoe langer hoe meer geheiligd, verlost en Gode en het Lam in de geest onderworpen en dienstbaar gemaakt worden. Zoals de Heere Jezus zelf zo van Zijn volk onder de afbeelding van een wijngaard getuigt, Jes. 27:3, *Ik de Heere behoede dien; alle ogenblik zal Ik hem bevochtigen. Opdat de vijand hem niet bezoeke, zal Ik hem bewaren nacht en dag*. Leest ook Joh. 10: 27 en 28 en zeer veel andere plaatsen van Gods Woord. En zo zien

wij hier dan nu ook, wat er is van de Heere Jezus Koninklijk ambt.

Ziedaar geliefden, zo is de Heere Jezus dan nu dit alles tegelijk, te weten: de hoogste profeet, de enige Hogepriester en de eeuwige Koning van al Zijn volk en gelovigen. Maar hoe komt nu de Heere Jezus deze Zijn drie hoogwaardige Middelaarsambten zo te bedienen? Dit leert ons de Onderwijzer in het begin van Zijn vraag en antwoord, zeggende: dat Hij van God de Vader daartoe verordineerd en met de Heilige Geest gezalfd is. Het is de Vader, die de Zoon daartoe zelf aangesteld en verordineerd heeft en rijkelijk met de Heilige Geest uit der hoogte overstort heeft. Opdat Hij zo der uitverkorenen profeet, hogepriester en Koning zou zijn, want Hij is hun van God geworden tot wijsheid, tot rechtvaardigheid, tot heiligmaking en verlossing, 1 Cor. 1: 30. De Vader heeft Hem, te weten de Zoon, daartoe dan zelf verzegeld, Joh. 6: 27. En heeft Hem zo gemaakt tot een Heere en Christus, Hand. 2: 36.

Zodat het hier dan nu met alle drie de ambten van de Heere Jezus gelegen is, zoals Paulus getuigt van Zijn Hogepriesterlijk ambt, Hebr. 5: 4 en 5 en niemand neemt hem zelf die eer aan, maar die van God geroepen wordt, gelijkerwijs als Aäron. Zo ook Christus heeft zichzelf niet verheerlijkt, om Hogepriester te worden, maar die tot Hem gesproken heeft, Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd.

Deze zalving en verordineren van de Vader is geschied:

- (1) Van alle eeuwigheid;
- (2) Bij van de Heiland menswording;
- (3) Bij zijn doop in de Jordaan;
- (4) Na zijn hemelvaart, zoals dit alles nader zou kunnen aangetoond en uitgebreid worden.

En hierom is het nu, dat de Heere Jezus eigenlijk in volle kracht en nadruk wordt genoemd Christus of Gezalfde. Zodat wij daarmee deze heerlijke naam nu genoeg voor uw aandacht menen opgelegd en verhandeld te hebben.

Hierop gaat de Onderwijzer nu, Vraag 32, van de Heere Jezus, het Hoofd, over tot de gelovigen, zijn ledematen, onderzoekt en verklaart ons, waarom die ook naar Hem Christenen of gezalfden genoemd worden. Maar omdat ons hier nu geen tijd overig blijft om daarvan te handelen, zo nemen wij voor als het de Heere behaagt, dat in het vervolg afzonderlijk te doen.

D. Hierop schiet nu anders niet over, dan de geloofswerkzaamheid eens Christens omtrent deze Naam van Christus.

Want in de Geloofsbelijdenis betuigen wij in *Hem, als de Christus te geloven*; hetgeen dan niet anders is, dan de Heere Jezus waarlijk en met een oprecht hart voor de Christus te erkennen en Hem voor zijn hoogste profeet, enige Hoge priester en eeuwige Koning aan te nemen en zich zelf met een volkomen verloochening van alle eigen wijsheid, gerechtigheid en sterkte, geheel en voor eeuwig aan Hem over te geven, om door Hem alleen geleerd, gerechtvaardigd en geheiligd te worden en zo al zijn licht, vrede, sterkte en zaligheid gedurig door het geloof alleen van Hem te ontvangen.

Ziedaar, als de ziel dit alles waarlijk doet, dan neemt zij de Heere Jezus voor de waren Christus aan en gelooft en bekent dat Jezus is de Christus en is daardoor dan nu uit God geboren. En dat geloof maakt haar dan nu zalig. Ik wens, mijn toehoorders, om te besluiten, dat de Heere dit dierbaar geloof nog dagelijks moge verwekken door Zijn Woord en Geest, in de harten van al zijn uitverkorenen, en dit in Zijn reeds geheiligd

volk nog gedurig wil opbouwen en versterken! Amen, het zij zo!

**LEERREDE OVER HET PROFETISCH AMBT DER CHRISTENEN,
ZIJNDE EEN VERVOLG VAN DE 12^e ZONDAG.⁸**

Tekst: PSALM 105: 15.

En tast Mijn gezalfden niet aan en doet Mijn profeten geen kwaad.

In de woorden van onze afgelezen tekst ontmoet ons de Heere God in Zijn getrouw benaming en krachtadige bescherming van Zijn uitverkoren volk en dienaren, die Hij tot zijn zaligen dienst geroepen en met zijn Heilige Geest mildelijk gezalfd heeft. Hierom noemt Hij hun Zijn gezalfden en Zijn profeten.

Het is zeker, geliefden, dat hier door deze gezalfden en profeten van de Heere wel allereerst worden verstaan de heilige Patriarchen, Abraham, Isaac en Jacob, als van wie hier in deze Psalm bijzonderlijk gehandeld wordt. Maar daarna worden er in het al algemeen ook door verstaan alle gelovige en Godzalige dienaren Gods, zonder onderscheid, die de Heere belooft te roepen in Zijn heilige dienst en die Hij zalft en overstort met zijn Heilige Geest. Want Gods Woord is van een zeer ruime betekenis en strekt zich, door accommodatie of toepassing, zeer wijd uit.

In dit opzicht ziet deze tekst dan op alle van de Heere gezalfden en profeten, in alle tijden en plaatsen der wereld.

De Heere bewaart en beschermt dit Zijn volk altijd op gelijke wijze en zegt altijd van hun: en tast Mijne gezalfden niet aan en doet Mijn profeten geen kwaad.

Onder deze moeten wij dan tellen:

(1) Al die heilige mannen Gods en profeten van het Oude Testament, door die de Heere zijn Goddelijke raad en verborgenheden aan de wereld op een bijzondere wijze heeft bekend gemaakt;

(2) Moeten wij daaronder ook verstaan, alle gezanten en dienaren Gods, nu onder het Nieuwe Testament, door die de Heere overal Zijn Woord laat verkondigen tot zaligheid der uitverkorenen, hoedanige daar zijn alle vrome herders en leraars in de Kerk. Van deze maakt de Apostel Paulus gewag, Ef. 4: 11 en 12 en dezelve heeft gegeven, sommigen tot Apostelen en sommigen tot profeten en sommigen tot Evangelisten en sommigen tot herders en leraars, tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van de lichaams Christus.

Ziet, al deze opgenoemde personen neemt de Heere als Zijn dienaars in Zijn bijzondere bewaring en verbiedt aan de wereld hun de allerminste verachting of belediging aan te doen. Hij zegt van hun allen: en tast Mijn gezalfden niet aan en doet Mijn profeten geen kwaad.

(3) Maar hier hebben wij hun nog niet allen, op die deze genadige en in de bijzondere bewaring van de Heere ziet, waarvan David in deze tekst gewaagt.

Nee, wij moeten hier onder van de Heere gezalfden en profeten in een gemene zin ook verstaan alle ware gelovigen en kinderen Gods hier op de wereld, aan die de Heere Zijn genade en Heilige Geest geschonken heeft, waardoor zij wedergeboren en bekeerd en met Christus door een waar geloof zijn verenigd. Al dezulken zijn nu ook geroepen in de zaligen dienst van God, om Hem en zijn grote Naam onder de mensen

⁸ Daar het blijkt, dat de Eerw. Van der Groe nog een Leerrede gedaan heeft over de Geestelijke vereniging van alle ware gelovigen niet Christus en met Zijn dierbare en heilige zalving, die dus hier behoorde te volgen. Maar onder zijn Leerredenen vermist wordt, zo hebben wij die er die niet kunnen bijvoegen.

te verheerlijke. Dus zijn zij dan ook van de Heere gezalfd tot Zijn dienaren en tot Zijn Geestelijke profeten, door die Hij zijn Naam, waarheid en heilige deugden overal wil laten verkondigen. Immers, dit wordt ons overal in Gods Woord zeer klaar geleerd. Zo zegt de Heere van al Zijn bekeerd volk en gelovigen, Jes. 44:21, dit volk heb Ik Mij geformeerd. Zij zullen Mijnen lof vertellen. En 1 Petrus 2:9 wordt zo getuigd van alle ware bekeerden en gelovigen: gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk. Opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht. En van dit Profetisch ambt der ware gelovigen is ons voornemen, om in deze ure wat nader met uw aandacht te handelen.

Wij zijn bezig geliefden, met de verhandeling en overweging van de kostelijke Naam van Christen of Christenen, die alle ware gelovigen naar de Heere Christus, hun Koning en Hoofd, dragen. Volgens de beschrijving, die de Catechismus Vraag 32, ons van die naam geeft, zo bestaat haar eigenlijke kracht en betekenis in deze twee zaken:

(1) in een ware vereniging van het geloof met de Heere Jezus en met Zijn heilige en geestelijke zalving;

(2) in de bediening van drie zeer luisterrijke en heerlijke ambten, van profeten, priesters en Koningen, waarmee alle ware Christenen van God bekleed worden en waartoe zij zo met Christus hun Hoofd en met Zijn heilige zalving, door het geloof verenigd worden.

Wij hebben het eerste van deze twee zaken de vorige reis verhandeld en toen gezien dat niemand een waar Christen kan zijn, of hij moet door het geloof een waar lidmaat van Christus en zo Zijn zalving deelachtig zijn. Nu zouden wij tot de drie kostelijke en geestelijke ambten overgaan, die alle ware gelovigen, in navolging van Christus hun Hoofd, uit kracht van hun ware gemeenschap aan Hem, hier op aarde bedienen. En eerst zullen wij handelen van het Profetisch ambt der ware Christenen of gelovigen.

De Heere verlene mijn toehoorders een toegenegen aandacht en drukke door zijn Heilige Geest het Woord op hun harten, teneinde een ieder zichzelf daarbij met rechten ernst mag neerleggen en onderzoeken! Amen.

Wij zullen de zaken in deze orde voorstellen, dat wij

(1) tot een grond van alles klaar zullen bewijzen uit Gods Woord, dat alle ware gelovigen daar als geestelijke profeten aan ons voorgesteld worden. En dan

(2) Zullen wij van dat heilig ambt zelf nader handelen.

De eerste geestelijke bediening dan, die er behoort tot een waar Christen en waartoe God al zijn uitverkoren en gelovig volk, in navolging van Christus, hun Heere en Hoofd bevordert, is deze van profeten. Tot dit ambt worden alle ware gelovigen van God geroepen en in Christus hun Hoofd en Koning, met de Heilige Geest genadig gezalfd. En dit ambt bedienen zij daarom ook allen, zonder onderscheid, in trappen en beginselen hier op aarde en hierna voor eeuwig geheel volmaakt in de hemel.

Zal iemand dan nu waarlijk een Christen kunnen zijn, zo moet hij dit profetisch ambt bedienen en inderdaad wezen een heilig en geestelijk profeet.

Dat dit waarlijk zo is en moet zijn, zullen wij uw aandacht nu eerst eens uit de Heilige Schrift gaan bewijzen en aantonen en daartoe uit velen slechts deze weinige plaatsen aanhalen.

Geeft er toch wel acht op, geliefden, zoekt en leest de teksten zelf in uw Bijbel na. Joël 2: 28, daar belooft God, dat Hij zijn Heilige Geest over alle vlees, dat is over al

Zijn Volk en gelovigen zou uitgieten, (die uitgieting van de Geest is, dat deelachtig worden van de zalving Christus, waar van de Onderwijzer hier spreekt) en dat zou nu van dit gevolg zijn, dat de kinderen Gods, de zonen en dochteren, zouden profeteren.

Ziet ge wel, dat zodra de gelovigen de Heilige Geest, of de zalving Christus van God ontvangen, dat zij dan aanstonds profeten worden en profeteren, hoe onbekwaam en hoe onwetend zij tevoren ook mochten geweest zijn! En hoewel zij nog maar zonen en dochters zijn, dat is jong van jaren. Nu, leest hier van deze waarheid ook verder in het Nieuwe Testament, 1 Cor. X3: 9, waar Paulus zegt: want wij kennen ten dele en wij profeteren ten dele.

Ziet gij daar wel weer, dat de Apostel daar zonder onderscheid van al de gelovigen getuigt, dat zij hier in dit leven ten dele profeteren en dus alle samen profeten zijn. Leest verder 1 Cor. 14: 37, daar schrijft dezelfde Apostel aan de gelovigen alzo: indien iemand meent een profeet te zijn, of geestelijk, die erkenne dat hetgeen ik u schrijf, van de Heere geboden zijn en vs. 39 vermaant hij de gelovigen en wekt hun op, om dit hun profetisch ambt toch trouw waar te nemen en er alleszins naar te staan, zeggende: zo dan, Broeders, ijvert om te profeteren. Meer of andere plaatsen, hoewel zij genoeg in Gods Woord zijn, zullen wij hier niet aanhalen.

Ziet gij hieruit nu wel, aandachtigen, dat alle ware Christenen en gelovigen, heilige en geestelijke profeten moeten zijn en dat zij alle samen moeten profeteren hier op de wereld. Zodat, indien er enige Christenen bij elkander zijn, die de Heere vrezen en die samen niet elkander God prijzen en verheerlijken, zo mag men van hun zeggen, zoals er staat 1 Sam. XIX: 20, dat men daar ziet een vergadering van profeten, profeterende. Hebbende velen uwer dit tevoren wel geweten, dat er nog hedendaags waarlijk profeten onder ons zijn. Want God heeft nog overal de Zijnen. En dat een ieder, die een Christen zal zijn, zodanigen profeet moet wezen en ijveren moet om steeds en overal te profeteren. Hoewel het ook waar is, dat in deze bozen tijd maar zeer weinige zodanige ware profeten onder ons zijn, nadat men begonnen heeft bijna algemeen met de allerheiligste verborgenheden van onze geloofs de spot te steken en onze predikanten, degenen die willen profeteren, nu voor oproerige mensen, voor kwakers, geeetdrijvere, fijnen, femelaars, enz. uit te maken. En er vlak tegenaan profeteren, zodat men nu welhaast met de Psalmist mag klagen, Psalm 74: 9, 10: wij zien onze tekenen niet, er is geen profeet meer, hoe lang, o God! Zal de wederpartijder smaden? zal de vijand uw Naam in eeuwigheid lasteren?

Nochtans, uw aandacht ziet hier uit de Bijbel, dat ieder waar en gelovig Christen daar als een profeet aan ons wordt voorgesteld en dat zij allen waarlijk moeten profeteren, of dat zij anders geen Christenen moeten zijn.

Doch, om de aard en natuur van deze profetische bediening aller ware gelovigen nu wat nader te beschouwen, zo weet, aandachtigen, dat nu de gelovigen wel niet in alle delen zodanige profeten zijn als de buitengewone profeten van het Oude en Nieuwe Testament zijn geweest, die op, een buitengewone wijze van God tot dit grote ambt werden geroepen en van hun medegelovigen afgezonderd. En die buitengewone gezichten, openbaringen en gaven van profeteren van God ontvingen en hun profetieën met wonder werken bevestigden. Nee, zulke buitengewone profeten zendt God tegenwoordig onder ons niet; niet omdat Hij dit niet meer kan doen, maar omdat het Hem niet meer behaagt te doen. Maar alle ware en gelovige Christenen zijn nu profeten, omdat zij, door hun genadestaat en inwendige vereniging met God in Christus, door de Heilige Geest allen samen een algemene profetische bediening van God ontvangen, waardoor er een grote overeenkomst en gelijkheid is, niet alleen

tussen hun en de buitengewone profeten van de Ouden en Nieuwe Testaments, maar ook enige overeenkomst tussen hun en hun Hoofd Christus, de grote profeet, naar Wien zij allen moeten horen. Wij zullen deze waarheid maar eens in twee hoofdstukken voorstellen:

1. De buitengewone profeten ontvingen oudtijds van God hun. openbaringen door de werking van de Heilige Geest. God maakte hun niet alleen middellijk door Zijn beschreven Woord, maar ook onmiddellijk buiten en zonder dat Woord Zijn heilige verborgenheden van Zijn Goddelijke raad en wil bekend. Zodat al die profeten hier dan nu rechte Godgeleerden waren, die van God zelf in Zijn waarheid onderwezen en geleerd werden. Maar op diergelijke wijze geschiedt het nu nog met alle ware Christenen en gelovigen. Deze worden allen samen mede van God zelf en van zijn Heilige Geest door middel van het beschreven Woord geleerd en ontvangen zo de openbaring van de verborgenheid van het geloof van God zelf door Zijn Woord en Heilige Geest, In zichzelf zijn de gelovigen hier ten enenmale blind en verduisterd in hun verstand. En begrijpen of verstaan als natuurlijke mensen niets van de dingen die van de Geest Gods zijn, 1 Cor. 2: 14. Maar de Heere Jezus, zichzelf met Zijn zaligheid en heilige verborgenheid aan hun zielen openbarende, komt hen, door middel van het beschreven Woord, de ogen van hun verduisterd verstand openen en hun in de rechten weg der zaligheid onderwijzen en leren. Als die grote Zon der gerechtigheid komt Hij nu schijnen op het duistere aardrijk van hun zielen en maakt hun van kinderen der duisternis, zoals zij tevoren waren, met al hun ongeheiligde letterkennis, die zij mochten bezitten, tot kinderen van de lichts. Als de grote profeet en leraar der gerechtigheid van God verwekt, uit het midden van Israëls broederen, komt de Heere Jezus hier Zijn uitverkoren en gelovig volk nu wijs maken tot zaligheid. God de Vader komt hier nu mede, door de Zoon, de Zijnen roepen tot Zijn kennis, heerlijkheid en wonderbaar licht, 1 Petrus 1:9. En komt zo nu ook mede tot hun spreken door de Zoon, Hebr. 1: 1; hun lerende de verborgenheid van zijn Goddelijke raad en wijze. De Heilige Geest gaat hiermede uit van de Vader en van de Zoon. En komt als de Geest der wijsheid, van de verstands, der kennis en der waarheid, nu het verstand der gelovigen krachtdadig, door middel van het Woord aandoen en bewerken. En hun zielen zo inwendig verlichten, dat zij van Hem in alle waarheid geleid worden, Joh. XVI: 13, zodat zij daardoor nu de waarheid verstaan en van de waarheid ook vrijgemaakt worden, Joh. 8: 32.

Zie, zo worden de gelovigen hier dan nu van de Drie-enige God zelf als ware en geestelijke profeten geleerd en onderwezen door middel van het Woord, bij aanvang, bij gedurige voortgang en eindelijk bij volmaking, in het uur van de dood. Het Woord wat zij gedurig voor zich hebben, lezen en onderzoeken, stelt hun de waarheid of de heilige verborgenheden van Gods raad en wil, van der zondaren zaligheid voor. En de Heilige Geest komt door zijn krachtdadige en hemelse werking hun harten voordat Woord en haar verborgen waarheid openen en hun duister verstand daardoor verlichten en leidt hun zo gedurig en hoe langer hoe meer in de waarheid in en heiligt hun in de waarheid van het Woord, want het Woord is de waarheid. Hierom wordt die Geest dan nu ook met nadruk genoemd de Geest der wijsheid en der openbaring in Gods kennis, Ef. 1: 17. En zo worden de gelovigen hier dan nu van de Heere zelf in de waarheid onderwezen en geleerd. En soms ook wel eens zo diep in de heilige verborgenheid Gods ingeleid, dat zij op ene wijze, niet grotelijks verschillende van die buitengewone profeten van de Ouden en Nieuwe Testaments, in zeer klare, krachtige en levendige vervoeringen en verrukkingen van de Geest, wel eens voor een tijd

worden opgenomen en opgetrokken en van rondom zodanig met Goddelijk en hemeis licht, uit en door het Woord worden omschenen en bestraald en met zodanige hemelse gloed en warmte van Gods genade worden aangedaan, vervuld en omringd, dat zij gelijk als buiten zichzelf gevoerd worden en door de liefde en heerlijkheid, van de Drie-enige God boven al het aardse en zichtbare als heen gedreven worden om te genieten en te smaken, hetgeen het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord en in het hart van de mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben.

Maar dit laatste is iets bijzonders en buitengewoons, wat alle Gods kinderen zo genieten en ook niet altijd. Maar alleen sommigen van hun en dan nog of op hun sterfbed, of op andere bijzondere, buitengewone tijden en gelegenheden.

Maar dat eerste, namelijk het gewone onderwijs van Gods Woord en de Heilige Geest, genieten zonder onderscheid alle ware gelovigen, geen een uitgezonderd. Hoewel Ook niet allen op dezelfde wijze en in dezelfde mate, want de Geest deelt hier aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkewijs Hij wil, 1 Cor. 12: 11.

En zo is dit dan nu die geestelijke lering en onderwijzing, die alle ware Christenen en gelovigen van God zelf ontvangen en waardoor zij van Hem tot heilige profeten worden aangesteld en van de wereld afgezonderd.

Hoort, hoe daarvan in de Heilige Schrift gesproken wordt, Jes. LIV: 13 wordt er zo van geprofeteerd: en alle uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn en Joh. VI: 45, een iegelijk, die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij en 1 Joh. 2: 10 en 27 wordt het genoemd, *de zalving der heiligen, waardoor zij alle dingen weten en niet van node hebben, dat iemand hun lere*. Omdat die zalving hun leert van alle dingen en ook waar is.

Ziedaar, dit is het eerste stuk, dat er behoort, zonder onderscheid, tot alle ware Christenen om hun bekwaam te maken tot geestelijke profeten van de Allerhoogste Gods.

Het andere stuk, dat er oudtijds behoorde tot het buitengewone profetische ambt, bestond hierin, dat die heilige mannen niet alleen zodanig van God zelf op een bijzondere wijze werden onderwezen en geleerd van zijn heiligen wil en verborgen raad, maar dat zij ook gehouden of verplicht waren, hetgeen zij zo van God zelf geleerd hadden, ook weer aan de mensen te openbaren en te verkondigen en hun in de raad Gods en de weg der zaligheid te onderwijzen en zo Gods deugden aan de wereld te verkondigen met woord en wandel.

En zelfs, als het nodig was, de waarheid van hun leer en belijdenis met hun bloed en dood te bevestigen, opdat God zo in alles door hun groot gemaakt en verheerlijkt werd. Maar ook, datzelfde behoort tot alle gelovigen en ware Christenen. En daartoe worden zij van God geroepen en aangesteld tot geestelijke profeten. En van Hem, zoals wij hoorden, met zijn Heilige Geest gezalfd, opdat zij zouden profeteren, dat is: overal God en Zijn heilige deugden aan de wereld verkondigen; andere in de weg der zaligheid zouden leren en onderwijzen en zo ieder hunner, naarmate Hij genade en gaven van de Heere ontvangen heeft, de onnaspeurlijke rijkdom van Christus onder de mensen zou verkondigen en de reuk van Zijn kennis overal zou openbaar maken aan alle plaatsen. Want dat profeteren eigenlijk is andere te leren en te onderwijzen in de weg der zaligheid en Gods raad en deugden aan de wereld te verkondigen, zal ons Paulus duidelijk leren, 1 Cor. 14: 3 en 4, maar die profeteert spreekt de mensen stichting en vermaning en vertroosting.

Nu, hierin dan bestaat het profetisch ambt aller ware Christenen en gelovigen, dat zij de genade en deugden van God en van Christus, hun Zaligmaker, steeds en zonder

ophouden aan de wereld moeten verkondigen en zich, door de genade Gods, daarop geheel moeten toelagen zoveel in hun is en zij daartoe genade, gaven en talenten steeds van de Heere ontvangen.

Dit moeten zij doen,

(1) Mondeling, dat is door hun woord en leer, lerende alle mensen; vermanende alle mensen. En een iegelijk tot de vrees Gods opwekkende, zoals de Apostel vermaant, Coloss. 3: 16, *het woord Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid, leert en vermaant elkaar, met lofzangen, Psalmen en geestelijke liederen.*

En wij vinden die vermaning van elkaar te leren en te onderwijzen op zoveel plaatsen van de Heere Woord aan ons voorgedragen, zodat dit dan de plicht is van alle gelovige Christenen, om zichzelf, met Gods genade, daar geheel op toe te leggen en alle bekwame gelegenheden daartoe te zoeken en waar te nemen, om hun naasten als geestelijke profeten te vermanen, te leren, te onderwijzen in de weg van de Heere en zo van de Heere Naam en deugden overal te verkondigen, opdat God verheerlijkt en de naaste daardoor behouden en gesticht moge worden.

Hiertoe heeft elk gelovig Christen enig talent of gave van de Heere ontvangen, die hij verplicht is in Gods dienst te besteden en tot woeker aan te leggen.

O, mocht dit eens van velen recht ingezien en geloofd worden, die mede al Christenen heten en ondertussen niets minder betonen te zijn dan geestelijke profeten, die hun werk maken van andere te leren en te vermanen.

(2) Moeten hier het volk Gods, de ware Christenen, ook mede steeds en zonder ophouden profeteren door hun wandel, dat is, met een alleszins heilig, voorbeeldig en Godzalig leven, wandelende waardiglijk de roeping, met die zij van God geroepen zijn en latende hun licht, volgens van de Zaligmaker bevel, zo gedurig schijnen voor de mensen.

Dit profeteren der gelovigen, niet hun Godzalig leven en wandel voor de wereld, is van de grootste kracht en noodzakelijkheid. Want daardoor maken zij voor allen openbaar de heiligheid en Goddelijke kracht van de leer Christus en geven dus openlijk getuigenis aan dezelve, dat die leer waardig is, om van allen met een waar hart aangenomen en omhelsd te worden. Er is geen krachtiger profeteren, dan hetgeen zo geschiedt, met een heilige en Godzalige wandel, in geloof en gerechtigheid. Want hierdoor worden, met Gods genade, andere in hun geloof grotelijks gesterkt, gedurig gesticht en tot Godzaligheid aangespoord. Hierdoor worden zondaars en uiterlijke mondbelijders dikwijls uit hun zorgeloosheid en aardsgezindheid wakker gemaakt, van hun rampzaligheid overtuigd en met Gods genade tot een ware bekering en ongeveinsd geloof gebracht, enz.

Het is toch altijd waar, zoals het bekende spreekwoord zegt, *dat vermaningen wel wekken, maar dat voorbeelden trekken.*

Hierom worden Gods kinderen nu ook overal in de Heilige Schrift zo ernstig tot een heilige, voorbeeldige en Godzalige wandel opgewekt, zoals zij, die gewoon zijn Gods Woord naarstig te lezen, dit daarin overvloedig zullen vinden. Maar niet alleen is het zo met woord en wandel, waarmee alle ware en gelovige Christenen hier aanhoudend moeten profeteren, maar zij moeten dat ook doen in navolging van hun grote leraar Christus en van Zijn heilige profeten, als het de nood en wil Gods vordert,

(3) Met hun dood en bloed. Met hun dood, als zij stervende, door Gods genade, standvastig Christus Naam tot het laatste toe blijven belijden. En van hun sterfbed gelijk als een predikstoel maken, waarop zij voor allen en een ieder openlijk

profeteren met leringen, vermaningen, vertroosting, enz. Zoals God daartoe Zijn kinderen veeltijds verwaardigt, dat zij op hun dood en sterfbed het allermeest en het allerkrachtigst profeteren en in en met dat werk hun leven eindigen in de dienst huns Gods en van hun lieven Zaligmaker. Hierbij moeten Gods kinderen ook profeteren, als het de wil van de Heere is, met hun bloed, te weten, in tijden van openbare vervolging, wanneer zij om hun goede, belijdenis van de vijanden der waarheid worden vervolgd en ter dood gebracht.

Dan moeten zij, door de genade Gods, ook zelfs hun leven niet dierbaar achten, maar dat gewillig voor de waarheid en voor de Naam Jezus opofferen, zoals zoveel martelaren en heilige bloedgetuigen hun hierin zijn voorgegaan, die met vreugde, door Gods kracht, de martelkroon hebben ontvangen en hun bloed, om Christus wil, hebben laten vergieten en zo God, door hun dood en sterven, openlijk hebben verheerlijkt, door die zij er velen in het geloof versterkten en andere tot het geloof opwekten, zoals bekend is, dat het bloed der martelaren is geweest het zaad van Christus kerk, die daardoor krachtig werd opgebouwd en voortgeplant. En tot zodanig profeteren worden de ware gelovigen overvloedig in het Woord vermaand en opgewekt. Zo zegt de Heere Jezus tot hun, Openb. 2: 10, *zijt getrouw tot de dood! En Ik zal u geven de kroon des levens*. En Luk. XIV: 26, *indien iemand tot Mij komt en niet haat zijn vader, moeder, vrouw en kinderen, broeders en zusters, ja, ook zelfs zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn*.

Z

iedaar geliefden, in al datgene, dat wij u daar nu hebben voorgesteld, bestaat het profeteren van alle ware Christenen en gelovigen. Dit alles sluit de Onderwijzer samen op in deze enkele uitdrukkingen, van de Naam Christus te bekennen of te belijden, in navolging van de Heilige Schrift. Want zo spreekt de Zaligmaker, Matth. 10: 32, *een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, die in de hemelen is*. En op die wijze zien wij dan nu, hoe alle was. Christenen en gelovigen, geestelijke profeten zijn. En hoedanig profetisch ambt of bediening tot het ware Christendom geheel behoort en niemand zonder dit een Christen zijn kan, hoezeer hij zich die naam ook zou willen toe-eigenen, daarop vertrouwen en roemen.

Ziedaar geliefden, zo hebben wij u dan nu wat nader voorgesteld, hoe alle ware Christenen een heilige profetische bediening op zich hebben en van God daartoe met zijn Heilige Geest gezalfd zijn en daarom zichzelf ook daadwerkelijk als zulke heilige profeten aan de wereld moeten betonen. Waar dit nu alles in iemand niet met de daad en in waarheid gevonden wordt, daar 's zo iemand ook geen waar Christen, hoewel hij met die naam mag genoemd worden en al beeldt hij zichzelf ook nog zoveel in vat zijn Christendom.

O of God gave, dat wij allen hier dan nu eens ogen hadden om onszelf te bezien en dat wij eens een behoorlijke ernst mochten aanwenden om onszelf in deze recht te onderzoeken, of wij wel in waarheid zulke heilige profeten en zodanige ware Christenen zijn.

(1) Zou u wel zulke heilige profeten zijn, o, alle onwetende mensen! Die, hoewel sommigen van u zelfs ledematen van onze Christelijke kerk zijt, nochtans zo ongeoeffend en zelfs onkundig zijt in de Goddelijke waarheden, dat u niet in het minste bekwaam zijt om te profeteren, of uw naaste te vermanen, te leren en Gods deugden in de gemeente te verkondigen. O, wel ver dat gij, als Christelijke profeten, door de Geest Gods aan uw harten zoudt geleerd en onderwezen zijn, zo hebt u zelfs nog niet eens een letterlijke kennis van Gods Woord en waarheden en de meesten uwer hebben

ook geen lust om. Zich daarin te laten leren en onderwijzen.

O, ongelukkige mensen! o rampzalige Christenen! Wee u, zo u zo in uw onwetendheid voortgaat. Van u roept God uit in Zijn Woord: een os kent zijn bezitter en een ezel de kribbe zijns Heeren, maar Israël heeft geen kennis. Mijn volk verstaat niet.

(2) Zou u wel Christelijke profeten zijn, die niet meer bezit dan een blote en natuurlijke letterkennis van de Goddelijke waarheden, die u zo temet (of nu en dan) geleerd hebt en waarvan u nu zo wat kunt praten. Daar u ook zeer trots en hoogmoedig op zijt gelijk de natuurlijke kennis de mens toch opgeblazen maakt, 1 Cor. 8: 1. Die meent, dat u al heel wat groots zijt en ver boven andere uitmunt, ja, dat u zelfs de waarheden Gods al beter verstaat dan uw leraars en daarom doorgaans toelegt om op hun predicaties zo wat te fitten en te kritiseren. En die ondertussen nog nooit van de Heilige Geest inwendig onderwezen zijt aan uw harten. Maar die nog ten enenmale geestelijk blind zijt en nog nooit een enige Goddelijke waarheid bevindelijk in haar ware wezen en kracht aan uw gemoed hebt leren kennen, ja, die zelfs dikwijls dat inwendige en geestelijke onderwijs van de Geest, dat ons God in zijn Woord zo overvloedig leert, wel in uw onkunde durft verachten en tegenspreken en meent dat het maar fantasie of geestdrijverij is, enz., lasterende zo hetgeen u niet weet, Judas vs. 10.

O vrienden, ik kan al dezulken niet anders dan met een innig medelijden van de harten aanzien. En ik wil hartelijk hopen en wensen, dat de Heere Jezus hun nog eens ogenzalf moge geven om ziende te worden.

(3) Zou u wel in waarheid geestelijke profeten zijn, die uzelf dagelijks met niet minder ophoudt dan met tot stichting van uw naaste te profeteren. Die bijna nooit met enige ernst of gezetheid van God en Goddelijke zaken spreekt. Die geheel geen werk maakt om met uw huisgenoten binnenshuis en de mensen daar u dagelijks bij verkeert buitenshuis, Gods Woord en waarheid te leren en hun op te wekken en te vermanen om de Heere te vrezen, enz., Integendeel, die altijd in uw gezelschappen en bijeenkomsten alleen maar van ijdele en aardse dingen spreekt en niet anders weet te profeteren dan van de lage dingen van de wereld. Die beschaamd zoudt zijn om op een godvruchtige wijze van geestelijke zaken te spreken en andere te vermanen en te leren. Die vreest dat u daarmee van de mensen gunst en achting zoudt verliezen, omdat men u voor een fijne of zo zou aanzien. Die ook niet graag van Goddelijke zaken hoort spreken, wien dat verdrietig en lastig valt, die veel liever dentijd slijt met een werelds discours, omdat u dan zelf mede kunt spreken, enz., u ongelukkige mensen, waaruit blijkt het toch, dat God u met van Zijn Heilige Geest gezalfd en tot geestelijke profeten en ware Christenen gemaakt heeft?

O, of u eens zag, dat u het een en ander nog geheel mist!

(4) Zou u ook wel ware profeten zijn, die gewoon zijt zo bijster lebbig en laag te spreken van het geestelijke profeteren der Christenen in de gemeente? die meent, dat dit maar alleen het werk van de leraars is en dat het niet betaamt aan particuliere Christenen en aan ongestudeerde leden der gemeente. Die de profetische oefeningen onder ons wel durft bespotten en verachten en openlijk toont, dat u uzelf te waardig oordeelt om daarin te komen en die er andere ook wel graag zou willen uithouden, in plaats dat u God ernstig behoorde te danken, zo Hij nog particuliere Christenen onder ons verwekt, die lust hebben om tot stichting en zaligheid van hun evennaaste openlijk te profeteren. En dat u zulk profeteren naarstig behoorde bij te wonen, dat te prijzen

en andere daartoe op te wekken.

Wij hebben u immers voor deze zo klaar geleerd, dat dit werk op het Woord Gods gegrond is en dat het alle Christenen zo ernstig van de Heere is bevolen en belast en is er iemand die durft bestaan dit tegen te spreken!

O vrienden! u moogt er nu van denken, van zeggen en van spreken wat u wilt, maar ik geloof, als u eens op uw sterfbed ligt en uw consciëntie dan eens ontwaakt, dat u dan nog wel eens roepen zult: ach, had ik toch naar de vermaningen van mijnen leraar gehoord! ach, had ik mij daar zo niet tegen aangekant! En wat mij aangaat, ik weet wel, hoe kwalijk sommigen daarvan oordelen, dat een leraar zich zou laten vinden in zulke profetische oefeningen van algemene Christenen, evenals was dit beneden zijn achtbaarheid en waardigheid.

Maar, mijn toehoorders, ik moet u hier eens iets zeggen. De koning David, toen hij de ark van de Heere plechtig inhaalde, had zijn koninklijk kleed en sieradiën voor die tijd afgelegd en hij ging met het algemene volk voor de ark te voet, in een slecht gewaad, springende en spelende en lovende de Heere. Toen werd hij daarover veracht en bespot van zijn hoogmoedige huisvrouw, die meende, dat het hem als koning niet paste, zich zo laag met het algemene volk en met de slechte vrouwen in de dienst Gods te vernederen. Maar hoort eens, wat hij daar antwoordde en datzelfde willen wij ook antwoorden, 2 Sam. VI: 21 en 22: naar David zeide tot Michal: *Voor het Aangezicht des Heeren, die mij verkoren heeft voor uw vader en voor zijn hele huis, mij instellende tot een voorganger over het volk van de Heeren, over Israël. Ja, ik zal spelen voor het Aangezicht des Heeren. Ook zal ik mij nog geringer houden dan zo en zal nederig zijn in mijn ogen en met de dienstmaagden, daarvan u gezegd hebt, daarmee zal ik verheerlijkt worden.*

(5) Zou u ook wel ware Christenen en geestelijke profeten van de Heere zijn, die niet het minste tot eer van de Naam van God en tot nut en stichting van uw naaste profeteert, met uw wandel?

Ach, hoe is toch de wandel van de grote menigte onzer naam Christenen? O, of de Heere de mensen het eens te zlen gawe bij het ontdekkend licht Zijns Geestes!

(a) Wat is der meesten wandel niet geheel aards en ijdel! Zij leven alleszins als wereldse mensen, naar wereldse zeden en gewoonten, in hovaardij en pracht, in aardse vermaken en wellusten. O, hun gehele wandel wijst het uit, dat de wereld hun God is en dat zij nog niets anders dan aardse dingen bedenken, enz.

(b) van de mensen wandel is geheel ongodsdienstig. Zij leven in een geheel verzuim van de openbare en bijzondere godsdienstplichten, enz.

(c) Veler wandel is zeer ergerlijk en aanstotelijk. Zij leven in openbare zonden en goddeloosheden en betonen daar nooit ware boete en berouw over, enz.

(d) Ach, hoe weinigen zijn er, wier wandel alleszins stichtelijk, voorbeeldig en Godzalig is en die het, door de genade Gods, daarop alleszins toeleggen om God te verheerlijken, hun naaste te stichten en met de wandel te profeteren.

Ach, of dan de mensen al deze dingen eens wilden nemen in ernstige overweging en dat de Heere hun ogen hier eens wilde openen. Wij leggen al deze zaken zo weer voor hen neer. O, dat zij zichzelf daarbij eens recht onderzochten! Velen zouden zien, dat zij wel Christenen genoemd worden, maar dat hun nog alles ontbreekt, wat een waar

Christen uitmaakt.

Ach, of de Heere gave

(1) Dat gij uw groot voorrecht eens mocht zien, dat Hij nog zo laat arbeiden aan uwer arme zielen ontdekking en bekering! Dat genieten immers de doden niet, die in hun zonden gestorven zijn, enz.

(2) Dat gij het in acht mocht nemen, er stil bij staan en u mocht laten overtuigen van uw ellendigheid en gebrek.

En wat u aangaat, ware gelovige Christenen, die van de Heere geroepen en aangesteld zijn tot geestelijke profeten:

(1) O, mocht de Heere u eens licht geven, om uw zaligen staat en heerlijk ambt eens te erkennen.

Wij zeggen tot u met Petrus: maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht.

(2) Mocht de Heere u ook eens met licht daarin leiden, hoe geheel onvruchtbaar gij zijt in de oefening van uw profetische bediening; hoe verzuimend en nalatig, hoe traag, ernst en geesteloos in de dienst van de Heeren, waarin gij uzelf nochtans geheel verbonden en overgegeven hebt, om daarin te vinden al uw lust en al uw heil.

O, zo wij onze ogen thans eens slaan op het hedendaagse Christendom, wat is het verval in ijver en Godzaligheid thans helaas! niet groot, zou men aan de meeste Christenen nu wel kunnen gewaar worden, dat zij dienaars en profeten van de Allerhoogste God zijn en dat zij met de Heilige Geest tot dat ambt gezalfd zijn! Immers nee. Want

(a) Er wordt geen werk gemaakt van het profeteren. Men legt zich er niet op toe. Men ijvert niet om de beste gaven en allermeeft, om die van de Profetie.

(b) De Christenen zijn in deze de wereld grotelijks gelijkvormig. Wanneer zij in de wereld zijn, dan doen zij evenals de wereld, zij spreken mede en profeteren van de wereld. Zij hebben doorgaans geen hart noch lust om voor God en Zijn zaak uit te komen, enz.

(c) Wat is er bij velen niet een schaamte en mensenvrees! Men vreest de wereldse mensen ongenoegen te geven. En daarom durft men hun niet behandelen naar licht en plicht, maar men is trouweloos aan Christus zaak en belijdenis. Men is bang voor haat, smaad, laster en bespotting. O, arm en ellendig Christendom!

Wat wordt de Heere Jezus nu van de zijn niet onteerd! Wat hebben zij weinig voor Hem en voor Zijn zaak over! Ach, of het maar eens recht van ons gezien werd!

(d) Geschiedt het nogal eens, dat men profeteert en de mensen een woord tot stichting spreekt. O, wat gaat het doorgaans niet lauw, ernst en geesteloos in zijn werk! Wat geschiedt het niet indrukkeloos en oneerbiedig! Wat straalt er dan al niet een duisterheid, blindheid en onverstand in zulk profeteren door.

(e) O, wat is er weinig vuur en hitte in het hart! Hoe letterlijk, hoe koud, hoe harteloos

gaat niet het profeteren thans onder ons toe! Hoe gauw zijn wij niet ledig en uitgeput! Een teken dat wij maar waterloze fonteinen zijn, die men in een ogenblik kan ledig pompen.

En ach, waar komt dit droevig gebrek anders vandaan, dan dat onze zielen te ver af verspreid liggen van de hartader van Christus Geest en genade.

O, daar scheelt het ons. Dat grondeloos gebrek van de Geest maakt ons zo bijster ledig, dor en onvruchtbaar.

Ach, dat de Heere Jezus

(1) Het onszelf eens ontdekke en ons eens ogenzalf geve.

(2) Dat wij ons over onze schuld en geesteloosheid nog eens diep mochten schamen en ons voor de Heere verootmoedigen!

(3) Dat wij nog eens met ernst mochten lopen tot de volle fontein van Jezus bloed en genade, om daarin dikwijls gewassen en gereinigd te worden.

(4) Dat wij onze zielen nog eens recht mochten brengen voor de voeten van onze Allerhoogste profeet en leraar en bij Hem, door ernstige en gelovige gebeden, nog eens mochten aanhouden om licht, Geest en leven. En dat Hij ons nog eens mocht leren profeteren en getrouw zijn aan onze staat, ambt en gaven.

Dat geve de Heere ons! Amen.

LEERREDE OVER HET PRIESTERAMBT DER CHRISTENEN, ZIJNDE EEN VERVOLG VAN DE 12^e ZONDAG.

Tekst: Jesaja 91: 6.

Maar gijlieden zult priesters des Heere heten. Men zal u dienaars van onze Gods noemen.

Het is bekend, dat in de schaduwachtige huishouding, die God instelde onder het Oude Testament, niet alleen een opperste of hogepriester was, maar behalve hem ook nog andere priesters, die algemene priesters waren en onder de hogepriester, als hun algemene hoofd stonden en met hem de dienst van de tempel waarnamen. De hogepriester verbeeldde de Heere Jezus, de grote en waren Hogepriester van Zijn volk en gelovigen, die met een offerande in eeuwigheid volmaakt heeft alle degenen die door Hem gezaligd en geheilgd worden. De andere of algemene priesters, die geheel onder de hogepriester stonden, verbeeldden Gods kinderen, de ware gelovigen, die de Hogepriester Jezus hebben tot hun Hoofd, van Wien zij geheel afhangen en onder Wien zij samen het geestelijk Priesterdom bedienen.

Deze waarheid zijn wij voornemens, met Gods hulp en genadige zegen, heden uw aandacht wat nader open te leggen.

Wij zijn bezig met te handelen van de Naam van Christen of Christenen, die wij allen naar de Heere Christus dragen, wien wij voorgeven en belijden, ons Hoofd en Koning te zijn en waarmee wij allen van der jeugd af aan genoemd worden. Nu, volgens hetgeen onze Onderwijzer leert, Vraag 32, behoort er, om die naam recht en naar waarheid te dragen, niet alleen een ware vereniging met de Heere Jezus door het geloof en met Zijn Geestelijke zalving, maar ook de bediening of bekleding van drie zeer dierbare, heilige en heerlijke ambten, waartoe alle ware Christenen en gelovigen van God in Christus hun Hoofd geroepen en door de Heilige Geest gezalfd en bekwaam gemaakt worden; te weten: van profeten, priesters en koningen.

Door deze drie geestelijke ambten worden de ware Christenen en gelovigen geheel afgezonderd van de wereld, die in het boze ligt. En zonder de ware bekleding en dadelijke bediening van deze drie heilige en geestelijke ambten kan niemand een Christen zijn, hoewel hij zodanig ook genoemd wordt. Want het is niet de blote naam, maar de daad zelf, die iemand iets doet zijn.

Nu, in onze vorige predicatiën hebben wij gehandeld van de geestelijke vereniging aller gelovigen en ware Christenen met Christus hun Hoofd en met Zijn heilige zalving; vervolgens van het profetische ambt der gelovigen. Wij zagen hoe alle ware Christenen, achtereenvolgens de Heilige Schrift, heilige en geestelijke profeten moeten zijn, van God zelf, door Zijn Woord en Geest geleerd en onderwezen in de weg der zaligheid. En hoe zij, als zulke profeten van de Allerhoogste God, nu ook onder de mensen moeten wandelen en gedurig en overal, door Gods genade, met woord en wandel voor de wereld moeten profeteren en God verheerlijken.

Hierop zouden wij nu vervolgens overgaan om op gelijke wijze voor uw aandacht te handelen van het priesterlijke ambt der ware Christenen en gelovigen; hoe zij allen, volgens de Woorde Gods, niet alleen geestelijke en heilige profeten, maar ook heilige en geestelijke priesters moeten zijn, die zichzelf naar de leer van de Onderwijzer, Vraag 32, *Gode moeten offeren tot een levendig dankoffer.*

Om van deze heilige bediening van Gods volk, het ware Christendom, nu recht te handelen, zo zullen wij niets anders zeggen, dan hetgeen ons God in Zijn heilig Woord daar vanzelf leert.

En ach, dat de mensen hun blinde vooroordelen hier toch eens mochten afleggen en geven Gods heilig Woord en waarheid plaats en onderwerpen er zichzelf aan! Want die naar Gods Woord en Getuigenis niet wil horen, maar zichzelf daartegen wil aankanten, van deze zegt de Heilige Schrift, dat hij geen dageraad zal zien, maar dat hij voor de donkerheid en de eeuwige duisternis bewaard zal worden.

De Heere drukke dit, door Zijn Geest, op van de mensen harten en make mij, zijn dienstknecht, tot de prediking Zijns Woords bekwaam, om Zijns heiligen Naams wil! Wij zullen in de verhandeling der zaken deze orde volgen:

(1) Zullen wij aantonen uit Gods Woord, dat alle gelovigen en ware Christenen een heilige priesterlijke bediening op zich hebben, en volgens dezelve geestelijke priesters moeten zijn.

(2) Zullen wij nader van nabij dit priesterlijke ambt gaan beschouwen en overwegen de aard en natuur van deze heilige bediening.

A. Wat het eerste aangaat, dat alle ware Christenen en gelovigen geestelijke priesters zijn en ons als zodanigen in de Heilige Schrift worden voorgesteld, dit zullen wij uw aandacht nu weer eens met enige plaatsen aantonen, die wij u vermanen zelf met aandacht te overwegen en na te lezen.

Zoekt hier eerst Jes. 91: 6, waarvan Gods volk, de gelovigen, onder het Nieuwe Testament zo geprofeteerd en zij zelf zo aangesproken worden: Maar gijlieden zult priesters van de Heere heten men zal u dienaars van onze Gods noemen.

Ziet u wel, aandachtigen, dat alle, gelovigen hier priesters van de Heere genoemd worden; niet door een ijdele benaming, maar omdat zij inderdaad en in waarheid geestelijke priesters zijn en zich als zodanigen gedragen. Leest verder 1 Petrus 2: 9, waar de Apostel zo schrijft aan de gelovigen: maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zoudt verkondigen de deugden van de genen, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht.

Ziet, daar komt het hele lichaam der gelovigen voor als een koninklijk priesterdom, omdat ieder lid van dat lichaam een geestelijke priester is. Zie voorts na Openb. 1: 6, daar komt ons het volk Gods, de ware gelovigen, voor in dit danklied ter verheerlijking van hun dierbare Heiland en Zaligmaker Christus. Jezus: en die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en zijn Vader. Ook Openb. XX: 6, waarvan de Heere gelovig volk in het laatste der dagen zo geprofeteerd wordt: maar zij zullen priesters Gods en Christus zijn.

Ziet, uit deze aangehaalde plaatsen van Gods Woord blijkt nu klaar en zonder enig tegenspreken, dat ieder gelovig en waar Christen een heilig en geestelijk priester is en dat hij een ware priesterlijke bediening op zich heeft en zonder dezelve geenszins een waar Christen zijn kan, hoezeer hij zich ook met die naam laat benoemen en daarop verkeerdelijk zijn roem en vertrouwen stelt.

Ziet u hieruit nu wel, toehoorders, dat gij allen, die Christenen wilt zijn, volgens Gods heilig Woord ook geestelijke priesters moet wezen en dat gij u als zodanigen door de genade Gods moet vertonen, of dat gij anders de naam van Christen ten onrechte draagt en met dezelve niet moogt benoemd worden.

Dat is dan een klare waarheid, die niemand kan tegenspreken, die Gods Woord gelooft.

B. Laat ons hierop nu eens verder onderzoek gaan doen naar de aard of de natuur van deze priesterlijke bediening van alle ware gelovigen en die dingen, volgens Gods Woord, al tot dezelve vereist worden. Geeft er allen samen maar terdege acht op!

Want ik zal niets zeggen, of ik zal het van stuk tot stuk en van letter tot letter, uit de Bijbel bewijzen.

Meent niet, geliefden, dat Gods volk, de ware en gelovige Christenen, hier zodanige priesters zijn, als de schaduwachtige of voorbeeldige priesters van het Oude Testament. Nee, geenszins, want na de dood van de Heere Jezus, de waren Hogepriester, kunnen of mogen er geen vleselijke of eigenlijke priesters, zoals die van het Oude Testament meer zijn, omdat Christus nu met een offerande in eeuwigheid heeft volmaakt degenen, die geheiligd worden, Hebr. 10: 14 en daardoor de gehele Levitische schaduw en priesterdienst voor eeuwig heeft vervuld en afgeschaft.

Maar dit priesterschap der ware Christenen en gelovigen is van een geheel andere natuur als dat van Levi, onder het Oude Testament en geheel uitnemender en heerlijker, omdat haar bediening niet is naar de letter, maar naar de geest. De gelovigen worden priesters genoemd, op dezelfde wijze als wij tevoren zagen dat zij profeten genoemd worden, namelijk omdat zij, door hun inwendige genadestaat en ware vereniging met God in Christus, door de Heilige Geest, een heilige en geestelijke bediening verkrijgen, die een grote overeenkomst heeft met de voorbeeldige priesterlijke bediening van het Oude Testament en waardoor zij ook enige gelijkheid hebben met hun grote en waren Hogepriester Christus, naar Wien zij Christenen genoemd worden.

Want om deze waarheid nu eens een weinig nader op te helderen,

(1) De priesters onder het Oude Testament moesten geheel volkomen of volmaakt zijn naar het lichaam, zonder ergens enig gebrek te hebben. Zoals God de Heere dit zo uitdrukkelijk belastte, Lev. X11: 17. Maar zo is het met Gods volk, de ware Christenen en gelovigen ook. Deze, als heilige en geestelijke priesters, moeten ook allen samen, als zij dat hoge en heilige ambt van geestelijke priesters zullen kunnen of mogen bedienen, geheel volnaakt en volkomen heilig zijn, zonder enige de allerminste zonde of onvolmaaktheid. En zodanigen zijn ook alle ware gelovigen.

Zij zijn allen, door de vereniging van het geloof met de Heere Jezus, geheel heilig en volmaakt in Hem. Want in Christus worden zij, door rechtvaardiging en door heiliging, van al hun zonden geheel ontheven en verlost, zodat zij voor God geen de minste zonde hebben, noch kunnen doen.

Hoort, hoe het ons in de Heilige Schrift geleerd wordt, Coll. 2: 10 zegt Paulus tot alle gelovigen: en gij zijt in Hem volmaakt, die het Hoofd is.

In Christus worden de gelovigen herboren tot nieuwe schepsels, geschapen naar Gods Beeld, in ware gerechtigheid en heiligheid en voor zover zij zodanig wedergeboren, vernieuwd en herschapen zijn in Christus, kunnen de gelovigen niet meer zondigen, omdat zij naar dit hun vernieuwde en wedergeboren deel niet meer zijn onder de wet, maar onder de genade en zo der zonde zijn afgestorven, om Gode in de Geest te leven, zoals de Apostel Johannes zegt, 1 Joh. 3: 9, *die uit God geboren is, doet de zonde niet, want Zijn zaad blijft in hem en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren.*

Nochtans zijn de gelovigen en blijven zij hier in dit leven altijd met een lichaam der zonde en van de dood bezet, waardoor zij dagelijks, ja, ieder ogenblik zondigen. Maar dit belet geenszins, dat zij evenwel in Christus zo geheel volmaakt, heilig en rechtvaardig zijn en dat naar hun inwendige, vernieuwd en wedergeboren deel geen zonde meer over hun heerst, volgens de leer van de Apostels, Rom. VI: 14, *want de zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade.*

Ziedaar geliefden, zo zijn alle gelovigen en ware Christenen dan nu als geestelijke priesters van de Heere geheel heilig en volmaakt in Christus, zonder enige zonde of geestelijke onvolmaaktheid. Zij zijn zonder het allerminste gebrek, volgens het

getuigenis dat Christus zelf van hun geeft, hooglied 4: 7, geheel zijt gij schoon Mijn vriendin en daar is geen gebrek aan u. Hierom dragen zij ook in de Heilige Schrift de naam van volmaakten. Paulus zegt van alle ware Christenen en gelovigen, 1 Cor. 2: 16 en wij spreken wijsheid, onder de volmaakten. En Filipp. 3: 15, zegt hij tot Gods volk, zovelen dan, als wij volmaakt zijn, laat ons dit gevoelen. Coll. 1: 28, betuigt hij, *een iegelijk mens te leren en te vermanen, in alle wijsheid, opdat hij zou een iegelijk mens volmaakt stellen in Christus Jezus.*

2. De priesters onder het Oude Testament genoten alleen dit voorrecht, dat zij voor het aangezicht van de Heere in het heiligdom mochten naderen en de heilige dienst daar verrichten; ter ij1 dat aan niemand van het algemeen volk werd toegelaten, maar aan allen, op straf van de dood, van de Heere zelf uitdrukkelijk werd verboden. Want zo luidt van de Heere bevel aan Mozes, Num. 3: 10, maar Aaron en zijn zonen zult gij stellen, dat zij hun priesterambt waarnemen. En de vreemde die nadert zal gedood worden. Hierom werden de priesters dan ook *Cohanim* genoemd, dat is dienaars of naderaars tot God, die dagelijks in het heiligdom tot de Heere moesten naderen. Leest hetgeen ten die einde staat Exod. 19: 22, waar. God zegt, daartoe zullen ook de priesters die tot de Heere naderen zich heiligen.

Maar dit is hier in het geestelijke ook weer zo van alle ware en gelovige Christenen waar. Zij allen, zonder onderscheid, worden daartoe verwaardigd en geroepen, om als heilige priesters tot God te naderen en Hem te dienen in Zijn heiligdom. Want zij worden allen, door geloof en bekering, geroepen uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht, 1 Petrus 2: 9. Christus, met Wien zij door het geloof verenigd worden, is hun allen tot een Weg, langs en door wie zij tot God gaan, om Hem te kennen en met Hem waar gemeenschap te hebben, Joh. XIV: 6.

Voor hun bekering en vereniging met Christus zijn zij geheel van het leven Gods vervreemd en zijn en leven ten enenmale zonder God in de wereld, maar als de Heere Jezus zich met Zijn genade aan hun door Zijn Woord en Geest komt te openbaren en hun zielen liefelijk inneemt en geheel achter Hem uitleidt, zodat zij met Hem door het geloof verenigd worden, dan worden zij, die ver van God vervreemd waren, nu door Hem nabij gebracht tot God en Zijn zalige gemeenschap, zoals Paulus zo zegt tot de gelovigen, Ef. 2: 13, maar nu in Christus Jezus, gij die eertijds ver waart, zijt nabij geworden door het bloed Christus.

Dan gaan zij in en door de Heere Jezus over in een staat van vriendschap en vereniging met God, met Wien zij tevoren in vijandschap waren en Wiens heerlijkheid zij niet kenden. Die God komen zij nu in Christus, zijn Beeld, geestelijk te aanschouwen, te kennen, te beminnen, te genieten, te dienen, te verheerlijke en zo gedurig in Zijn heiligdom tot Hem te naderen, om gemeenschap met Hem te hebben door het bloed Christus, zoals Paulus ons zo duidelijk leert, Hebr. 10: 19, waar hij tot Gods volk, de gelovigen, zegt: omdat wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom, door het bloed Jezus.

En hfd. 4: 16 vermaant hij de gelovigen en wekt hun op, om als geestelijke priesters met vrijmoedigheid toe te gaan tot de troon der genade, opdat zij mochten barmhartigheid verkrijgen en genade vinden om geholpen te worden ter bekwamer tijd.

En hierop, op dit geestelijk naderen der gelovigen, in Christus, tot God, om gemeenschap met Hem te hebben, ziet de man Gods David, Psalm 65: 5, waar hij van de Heere volk, de gelovigen en van hun zaligheid zo getuigt: *welgelukzalig is hij, die Gij verkiest en doet naderen, dat hij wone in uw voorhoven. Wij zullen verzadigd worden met het goede van Uw huis, met het heilige van Uw paleis.*

Hierop ziet Asaf, Psalm 9X3: 18, waar hij zegt, *maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen*. Of gelijk die woorden ook kunnen vertaald worden, de nadering Gods of tot God, te weten, als een heilig en geestelijk priester is mij goed nabij God te wezen.

Ziet, zo worden alle gelovigen en ware Christenen hier dan van God zelf in Christus Jezus verkoren en aangesteld tot geestelijke priesters, om steeds tot Hem in Zijn heiligdom te naderen, welk heerlijk geluk en voorrecht de gelovigen hier als heilige en geestelijke priesters nu ook slechts alleen genieten in onderscheiding van de onheilige, onbekeerde en ongelovige wereld, die hier geheel buiten God, in het rijk der duisternis leeft en niet de minste toenadering tot God heeft, noch hebben kan, omdat God, wegens Zijn oneindige heiligheid en rechtvaardigheid, buiten Christus voor alle zondaars een verterend vuur is en een eeuwige gloed, waarbij niemand wonen kan.

O nee, zolang de mens nog in en op zichzelf leeft buiten Christus, zo is en blijft er een aller-grootste scheiding tussen God en hem en hij blijft geheel van het leven Gods vervreemd, door de onwetendheid die in hem is, Ef. 1V: 18.

(3) De priesters onder het Oude Testament moesten, zo tot God naderende, ook dagelijks en zonder ophouden zijn dienst in het heiligdom waarnemen, zowel bij dag als bij nacht. Leest het bevel van de Heere aan Aäron, Num. X8: 7, maar gij en uw zonen met u, zult uw priesterambt waarnemen, in alle zaken van de altaars en in hetgeen dat van binnen de voorhang is, dat zult gij bedienen; uw priesterambt geve Ik u tot een dienst eens geschenken.

Maar op dezelfde wijze zijn alle gelovigen en ware Christenen nu ook weer heilige en geestelijke priesters, om niet alleen tot God zo gedurig te naderen, maar om Hem met ziel eil lichaam ook steeds zonder ophouden in Christus door Zijn Geest te dienen en Zijn wacht in Zijn huis en heiligdom waar te nemen.

Hierom lezen wij overal in de Heilige Schrift van een dienst der gelovigen, waarmee zij de Heere hun God zonder ophouden dienen en gehoorzamen, in de geest. Zo zegt Paulus tot de gelovigen, Filipp. 3: 3: want wij zijn de besnijding, wij die God in de geest dienen en in Christus Jezus roemen. En Openb. 7: 15 wordt van het volk Gods, het ware Christendom, die hun lange klederen hebben gewassen en wit gemaakt in het bloed van de Lams, getuigd: dat zij voor de troon Gods zijn en Hem dag en nacht dienen in Zijn tempel.

Hierom worden de gelovigen dan ook met nadruk dienaars Gods genoemd, als in die reeds aangehaalde plaats, Jes. L11: 6, Maar gijlieden zult priesters van de Heere heten. Men zal u dienaars van onze Gods noemen. En Joh. 12: 26 zegt de Heere Jezus van Zijn volk en gelovigen: *zo iemand Mij dient, die volge Mij en daar Ik ben, daar zal ook Mijn dienaar zijn*. Deze dienst der gelovigen geschiedt nu van hun geheel in de geest door Christus en zij bestaat in die heilige onderwerping en gehoorzaamheid aan God en Zijn geboden, inwendig en uitwendig, waartoe zij gedurig door de Heilige Geest worden bekwaam gemaakt en bewrocht en al hun kracht, genade en licht, steeds door het geloof trekken van de Heere Jezus. En in zodanige heilige en geestelijke dienst van God vinden de gelovigen nu alleen al hun zaligheid. Daarin is al hun lust, al hun heil, al hun begeerte. En alles wat daartegen strijdt, haten zij met een zeer innige, oprechte en geestelijke haat. Zij kennen geen andere vreugde, noch vermaak, dan die zij vinden in de wet Gods, naar de inwendige mens, Rom. 7: 22.

En dit is en blijft zo in hun standvastig en onveranderlijk, wat de wortel der zaak aangaat. Zij zijn aan deze heiligen dienst Gods in Christus Jezus geheel overgegeven en hebben er zichzelf, als geestelijke priesters, geheel en voor eeuwig toe verbonden, om niet anders te doen, in alle eeuwigheid, dan de Drie-enige God te dienen en al

dienst van de wereld, der zonde en van de satan te verzaken. Zij zeggen hier steeds met de Psalmist, Psalm 27: 4 en het blijft hun gedurige keuze: *Een ding heb ik van de Heere begeerd, dat zal ik zoeken, dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het Huis des Heeren, om de liefelijkheid van de Heere te aanschouwen en te onderzoeken in Zijn tempel.*

Hiertoe vermaant Paulus de gelovige Christenen zo ernstig, 1 Cor. 15 :58, *dat zij toch zouden zijn standvastig, onbewegelijk en altijd overvloedig in het werk van de Heeren.*

4. De priesters van het Oude Testament moesten zonder ophouden bezig zijn, met de Heere in het heiligdom te offeren. Al de offeranden der wet moesten door hun verricht worden. Dat was hun voornaamste werk en dienst voor het aangezicht van de Heere, zoals dat vooral in de Heilige Schrift en voornamelijk in de wetboeken van Mozes ons geleerd wordt. Maar niet anders is het hier ook weer in het geestelijke met alle gelovige en ware Christenen gelegen; hun. werk en dienst bestaat ook voornamelijk, ja, geheel alleen hierin, dat zij als heilige en geestelijke priesters de Heere hun God zonder ophouden offeren.

Want zo leert ons de Apostel Petrus, 1 Petrus 2: 5, daar hij wil dat de gelovigen zullen opgebouwd worden tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.

En wilt gij eens zien geliefden, hoedanige offeranden de gelovigen hier gedurig als heilige en geestelijke priesters aan de Heere opofferen en wilt gij het van stuk tot stuk uit Gods. Woord bewezen zien, luistert dan maar toe!

(1) Gods kinderen offeren hier zichzelf geheel met ziel en lichaam aan God de Heere op, door zichzelf zo geheel en voor eeuwig aan Hem over te geven en aan zijn dienst te verbinden. Of gelijk de Onderwijzer zegt, door zichzelf tot een levendig dankoffer aan de Heere op te offeren.

Zo getuigt Paulus van die van Macedonië, 2 Cor. 8: 5, dat zij zichzelf eerst gaven aan de Heere. En hij vermaant de gelovige Romeinen, Rom. 12: 1, dat zij hun lichamen toch zouden stellen tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande, die was hun redelijke Godsdienst.

(2) Zij offeren hier de Heere, zo dikwijls zij daartoe genade van Hem ontvangen, een ootmoedig en nederig hart en een geest, die over hun zonden verbroken en verslagen is. Want zo getuigt David, de man Gods, Psalm 2: 19, de offeranden Gods zijn een gebroken geest, een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten.

(3) Zij offeren de Heere hun God hier ook gedurig, want daartoe worden zij door Zijn Geest steeds bekwaam gemaakt, uit en inwendige offeranden van lof en van dankzegging, voor de weldaden, genade en zegeningen, die zij zonder ophouden van Hem ontvangen. O, het hart van de Heere volk wordt hier dikwijls opgewekt tot erkenning, lof en verheerlijking van hun God.

Daar komen heilige en geestelijke bewegingen in hen, die hun zo aansporen: offert Gode dank! En betaalt de Allerhoogste uw geloften! Want die dank offert zal Mij eren, Psalm L: 14 en 23.

(4) De gelovige en ware Christenen offeren hier als geestelijke priesters de Heere ook onophoudelijk de offeranden van vurige smekingen en gebeden, waarmee zij steeds voor de troon van Gods genade komen. Christus is hier het Reukaltaar, op Wien de gelovigen hier gedurig hun gebeden offeren, Openb. 8:3. Hoort, hoe er van getuigd

wordt, Psalm 142:2, waar een gelovig kind Gods zegt: *mijn gebed worde gesteld als reukwerk voor Uw aangezicht, de opheffing mijner handen als het avondoffer.*

(5) De gelovigen offeren hier als geestelijke priesters ook steeds offeranden van allerlei liefdewerken en van mededeelzaamheid, naar hetgeen zij vermogen, bijzonder aan de arme leden Christus, zoals Paulus het volk van de Heere zo vermaant, Hebr. 12: 16 en vergeet der weldadigheid en der mededeelzaamheid niet, want aan zodanige offerande heeft God een welbehagen.

(6) Ja, dat nog meer is, de gelovige en ware Christenen, als het om de goede belijdenis van het geloof en de Naam Jezus te doen is, offeren door de genade huns Gods en Zaligmaker dan ook gewillig hun lichaam, bloed en leven aan de Heere op, zoals de Apostel Paulus zo van zichzelf getuigt, 2 Tim. 4: 6, *want ik worde nu tot een drankoffer geofferd en de tijd mijner ontbinding is aanstaande.*

Eindelijk en ten laatste, de priesters van het Oude Testament moesten ook voor het volk bidden en dit volgens Gods bevel met oplegging der handen zegenen. Maar ook hierin zijn alle ware en gelovige Christenen ook weer heilige en geestelijke priesters. Het is hun geenszins genoeg, geleden en smekingen te doen voor zichzelf en voor hun eigen noden, maar zij bidden ook steeds en zijn het gehouden te doen voor het volk en wel

(1) Voor hun medechristenen en gelovigen, zoals Paulus die van Eféze vermaant, Ef. 6: 18, *dat zij tot het gebed zullen waken, met alle gedurigheid en smeking voor al de heiligen.*

(2) Zij moeten steeds bidden voor hun overheden en allen, die in hoogheid over hun gesteld zijn, Ook zonder onderscheid voor alle mensen.

Hoort! Hoe ernstig dezelfde Apostel hiertoe het volk Gods vermaant, 1 Tim. 2: 1 en 2, *ik vermaan dan voor alle dingen, dat gedaan worden smekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle mensen, voor koningen en allen, die in hoogheid zijn, opdat wij een stil en gerust leven leiden mogen, in alle Godzaligheid en eerbaarheid.*

(3) Ja, de gelovigen moeten hier als geestelijke priesters ook steeds bidden voor hun vijanden en vervolgers, want zo luidt daartoe het bevel van hun Heere en Zaligmaker, Matth. 5: 44, *Maar Ik zegge u, hebt uw vijanden lief, zegent ze die u vervloeken, doet wel degenen die u haten en bid voor degenen die u geweld doen en u vervolgen!*

(4) Ten laatste, Gods kinderen, de gelovigen, moeten hier als geestelijke priesters ook steeds en zonder ophouden elk en een ieder zegenen, door Gods zegen en genade allen toe te wensen, die voor hun te begeren en daardoor te betonen hun liefde voor ieders zaligheid, geestelijk en tijdelijk welzijn. Zoals Salomo zo van Gods volk getuigt, Spr. 11: 25, *de zegenende ziel zal vet gemaakt worden en die bevochtigt zal ook zelf een vroege regen worden.*

En hiertoe worden Gods kinderen in de Heilige Schrift zo nadrukkelijk en ernstig vermaand, als Rom. X2: 14, *zegent ze die u vervolgen! Zegent en vervloekt niet en 1 Petrus 3: 9 en vergeldt geen kwaad voor kwaad, of schelden voor schelden. Maar zegent daarentegen, wetende dat gij daartoe geroepen zijt, opdat gij zegeningen zoudt beërven.* Paulus getuigt zo van zichzelf, 1 Cor. 4: 12, *wij worden gescholden en wij zegenen.*

Ziedaar, mijn toehoorders, meer hebben wij, hier over deze zaak nu niet te zeggen. Daar ziet gij en Ach, of gij het allen bij van de Heere licht mocht zien! Hoe alle ware en gelovige Christen een heilige priesterlijke bediening op zich hebben en allen samen geestelijke priesters van de Allerhoogste Gods zijn en wat er al tot die priesterlijke bediening behoort.

Wij hebben het alles van stuk tot stuk uit Gods Woord gehaald en niets gezegd, dat wij daaruit niet met nadruk hebben bewezen. Zodat hier tegen niets valt in te brengen, of wij moeten ons met opzet tegen God en Zijn heilig Woord en eeuwige waarheid willen aankanten en zo iemand dit komt te doen, zo verzegelt hij daardoor zijn verderf en zijn verdoemenis is rechtvaardig.

Nu, dat alles, wat wij daar gepredikt hebben, behoort al weer tot een waar en gelovig Christen, zowel als al hetgeen wij in onze vorige Predicatie hebben verhandeld en samen gebracht. Zo deze dingen niet zo waarlijk, wezenlijk en gronde lijk in iemand gevonden worden, zo kan hij geen Christen zijn; hoezeer hij ook een Christen genoemd wordt en op die blote naam ijdelijk zijn roem en vertrouwen stelt. Want gelijk Paulus eens van de Joden zeide, Rom. 4:28 en 29, dat moeten wij mede van de Christenen zeggen: die is geen Christen, die het in het openbaar is. Dat is, die daarvan openlijk de naam draagt en van allen voor gehouden wordt, maar die is een Christen, die het in het verborgen is. Dat is, die de kracht en waarheid van het Christendom inwendig in zijn hart heeft, wiens lof niet is uit de mensen, maar uit God.

Maar wat ons tegenwoordig verhandelde in het bijzonder aangaat, gijl., mijn toehoorders, wilt allen samen Christenen zijn en daarvoor gehouden en erkend worden. En gij kunt niet verdragen, dat men u uit Gods Woord en uit uw staat, wandel en gedrag aantoon, dat gij nog in waarheid geen Christenen voor God zijt, maar dat gij nog eerst door geloof en bekering Christenen moet worden, of dat gij anders eeuwig moet verloren gaan.

Maar, kom aan! Wij willen u zeer graag voor Christenen houden en erkennen; alleen dat maar in u dan ook waarlijk plaats hebbe en met der daad gevonden worde al datgene, dat wij tevoren en ook nu, in deze onze predicatie weer uit de Woorden Gods bewezen en aangetoond hebben, dat tot een waar Christen noodzakelijk behoort. Gij moet immers zulke Christenen zijn, als ons in de Bijbel afgemaald en beschreven worden en zo gij zodanigen niet zijt en u in alles, zoveel de grond en de wortel der zaak aangaat, als zodanigen niet met der daad en waarheid betoont, zo zijt gij immers maar Christenen in de naam en geenszins in der daad. En wat kan u dat nu al helpen, zo gij al de naam hebt, dat gij leeft en gij zijt ondertussen nog ten enenmale dood. Zoals de Heere Jezus zeide tot de gemeente van Sardis, Openb. 3.

Nu, zeg mij dan weer eens en leg voor Gods alziende ogen open en geeft hier allen samen verantwoording en rekenschap van de hoop die in u is, zijt gijl., die Christenen wilt genoemd worden, nu metterdaad en in der waarheid allen samen zodanige heilige en geestelijke priesters, als w,j u uit de Woorden Gods nu zo overvloedig en zo klaar hebben aangetoond, dat alle ware Christenen moeten zijn, in navolging van Christus, hun Hoofd en grote Hogepriester, naar Wien zij Christenen genoemd worden.

Zijn al die dingen, die wij van het geestelijke priesterschap heden gepredikt hebben, nu zo metterdaad in ulieden waar?

Kan men u, uit uw woord en wandel, waarlijk voor zulke heilige en geestelijke priesters van de Heere kennen en zo ook mede in waarheid tot ulieden zeggen, wat Petrus zeide tot de Christenen van zijn tijd, gijlieden zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap.

Mag men hier nu op u allen ook deze heerlijke en zalige belofte Gods toepassen: Maar gij zult priesters des. Heeren heten, men zal u dienaars van onze Gods noemen.

(1) Zijt gij allen nu zo geheel heilig en volmaakt in Christus Jezus, door een ware vereniging van het geloof met Hem? Zijt gij zo in Christus waarlijk geheel nieuwe schepsels, die wedergeboren zijt uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig blijvende Woord Gods? Heerst er nu geen zonde, of enige ongerechtigheid meer over u, maar zijt gij nu allen in Christus, door Zijn genade, der zonde afgestorven, om Gode te leven en blijkt dat nu uit uw hele gedrag, woord en wandel?

(2) Zijt gij als heilige en geestelijke priesters, nu zo waarlijk genaderd tot God; hebt gij die allerhoogste en eeuwig levende Jehova nu in Christus, zijn Beeld, leren kennen, beminnen, dienen en verheerlijke?

Leeft u nu met Jehovah God als met uw God, door Christus, in een zeer nauwe vriendschap en heilige en geestelijke vereniging? Hebt gij Hem nu verkozen en omhelsd tot uw deel in eeuwigheid? Onderhoudt gij nu zo steeds gemeenschap met de Heere door het geloof en kunt gij hier nu mede zeggen met Asaf, dat het u goed is, nabij God te zijn? En integendeel, dat het uw grootste smart en droefheid is, in vervreemding van God en van de Heere Jezus te leven?

(3) is al uw lust, vreugde en vermaak nu ook alleen in de dienst van de Drie-enige God? is die dienst u nu boven alles ten hoogste beminnelijk en dierbaar? Vindt gij al uw zaligheid nu alleen in God te verheerlijke en Zijn geboden allen samen te gehoorzamen en u daartoe gedurig van de Heilige Geest in Christus Jezus te laten bewerken en bekwaam maken? Haat gij nu van hart allen dienst van de wereld en der zonde en wenst gij maar meer en meer aan alles verloochend te worden om Gode alleen te leven?

(4) Zijt gij als geestelijke priesters ook dagelijks in al die heilige offeranden bezig? Offert gij uzelf zo steeds door genade de Heere met ziel en lichaam op? Offert gij Hem gedurig een gebroken hart en een verslagen geest? is dat uw lust en leven, als gij Hem gedurig voor al Zijn weldaden en genadelof en dank moogt opofferen, benevens hartelijke gebeden, vurige smekingen, heilige aalmoeien en werken van liefde? Ja, Zou uu ten hoogste gelukkig achten, als gij ook zelfs uw eigen leven de Heere mocht opofferen en uw bloed voor Hem en zijn heiligen Naam vergieten

(5) Eindelijk, zijt gij als geestelijke priesters ook steeds en zonder ophouden voor andere bidt; stort gij hier gedurig uw gebeden en smekingen uit voor het volk Gods, voor mij, uw leraar en voor mijnen heiligen dienst; voor het onbekeerde volk hier:en in alle plaatsen; voor uw Overheden, voor land en Kerk. Ja, ook voos uw vijanden en degenen, die u haten en vervolgen? Vloekt of scheldt gij hier niemand, maar is uw hart en mond steeds met zegeningen, voor een leder vervuld? En zoekt gij in alles de zaligheid en het welzijn van uw medemensen?

Nu, wat zegt gij, geliefden, op dit alles? Antwoordt hierop voor de Heere! Zijn al deze dingen niet zo met der daad en waarheid in u en geworteld in uw harten, dan zijt gij ook geenszins heilige en geestelijke priesters, noch dienaars van de Heere en vandaar ook geen ware Christenen.

Gij moogt die naam dragen en er uw roem en vertrouwen op stellen en u dwaselijk inbeelden, dat u goede Christenen zijt en wel zult zalig worden, maar gij zult gewis op

het einde bedrogen uitkomen.

Noch de naam van Christen, noch uw stijve inbeelding dat gij goede Christenen zijt, zal u iets in 't minste kunnen helpen, want dit zijn maar ijdele vijgenbladeren en gebroken rietstaven, waarvan gij ten dage uwer benauwdheid niet het minste voordeel, noch bescherming te wachten hebt.

Ach, of het de Heere mocht behagen, deze mijn prediking de mensen met kracht op het hart te drukken en er hun eens door recht aan zichzelf te ontdekken, opdat zij hun rampzalig bedrog nog intijds mochten gewaar worden en met allen ernst uitzien om nog eens ware Christenen te worden!

Maar wat u aangaat, ware gelovigen, mocht gij door de genade van Jezus verworven Geest toch daar naar staan:

(1) Om uw geestelijke staat en ambt als priesters van de Heere recht te leren kennen!
Want

(a) Dit is geheel noodzakelijk. Het is toch niet genoeg, in het al algemeen slechts te geloven, dat men een Christen is. Maar men moet die zaligen staat recht verstaan en wat er al in opgesloten ligt.

(b) De onkunde hiervan is ten hoogste schadelijk. Daar werkt de satan toe, om er Gods volk maar blind in te houden, om hun steeds te doen twijfelen aan hun genade en hun zo tot hun plichten van geestelijke priesters geheel onbekwaam te maken. Ach, zoekt dan toch eens rechte kennis van dit uw heilig ambt te bekomen, leest daartoe veel Gods Woord met een stil en geestelijke aandacht en bidt veel om het licht van 's Heeren Geest.

(2) Staat naar een rechte en grondige kennis van uw diepe ellendigheid voor de Heere, hoe geheel weinig gij tot hiertoe als geestelijke priesters gewoon zijt te verkeren en Hem in zijn heiligen tempel te dienen; hoe weinig gij nog hebt geleerd te voldoen aan de plichten van dit uw geestelijk ambt; hoe weinig gij er met ernst op toelegt en er dagelijks om werkt.

O, rust toch niet, voordat gij daarvan zodanig overtuigd zijt, dat gij in heilige schaamte en ware zielsboetvaardigheid u daarover moogt vernederen voor de Heere uw God; Hem uw zonden en diepe ellendigheid moogt belijden en veel gebruik moogt maken van Zijn dierbare genade in Christus, tot verzoening en heiligmaking uwer zielen.

(3) Werkt ook, om tot een rechte kennis te komen, hoe gij alleen priesters van de Heere zijt door de vereniging van het geloof met de Heere Jezus en door de zalving van Zijn Heilige Geest.

O, dit zal u leren, dat gij hier niets zijt, noch kunt van uzelf, maar alles alleen in Christus, uw Hoofd en Zaligmaker. Want zo zegt Hij: *zonder Mij kunt gij niets doen.*

(a) Leert Hem toch in de geest erkennen voor uw grote Hogepriester, die Zijn dierbaar bloed voor u gestort heeft en door de hemelen is doorgegaan, om u steeds tot geestelijke priesters te zalven, enz.

(b) Leert Hem toch hiertoe aanhangen door het geloof en dagelijks van Zijn genade gebruik maken.

Hiertoe geve de Heere Zijn volk genade en een hart om veel voor het onheilige en zorgeloze naam-Christendom onder ons te bidden, teneinde zij de bekering van de levens van Hem mogen verwerven! Amen.

**LEERREDE OVER HET KONINKLIJK AMBT DER CHRISTENEN,
ZIJNDE EEN VERVOLG VAN DEN 12e ZONDAG.**

Tekst: OPENBARING 1: 6a.

Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters, Gode en Zijn Vader.

Het is een zeer opmerkelijke zaak, die wij aangetekend vinden Openb. 4:10, waar getuigd wordt van de vierentwintig Ouderlingen, dat zij in de hemel hun kronen wierpen voor de troon.

Wie ook deze vierentwintig Ouderlingen zijn, het is zeker, dat men er uitverkorene gelovigen door verstaan moet, die hier op aarde heilige voorgangers voor het volk Gods geweest zijn en nu in de hemel volmaakt zijn verheerlijkt tot in alle eeuwigheid. Van deze gelukzalige en heilige zielen vinden wij hier nu getuigd, dat zij hunne, kronen wierpen voor de troon.

Deze troon verbeeldt God, met Zijn oneindige hoogheid en heerlijkheid, waardoor Hij als de Opperste Koning van hemel en aarde heerst en regeert. Voor deze troon, voor die hoge en heiligen God nu wierpen de vierentwintig Ouderlingen hun kronen. Kronen, weten wij, zijn tekenen van de koninklijke majesteit en heerlijkheid, want zij worden alleen van de koningen en vorsten van deze aarde op hun hoofden gedragen. En dus geven deze kronen hier dan te kennen. De koninklijke majesteit, macht, luister en heerlijkheid, waarmee de vierentwintig Ouderlingen in de hemel begaafd zijn, waar zij met God als koningen heersen tot in alle eeuwigheid.

Deze hun kronen of koninklijke macht en heerlijkheid nu wierpen zij voor de troon, dat is, zij legden die geheel en met de uiterste gewilligheid voor Jehovah God neder, als zijnde Zijn macht en heerlijkheid, die zij geheel en alleen van Hem ontvangen hadden en die zij dus graag aan Hem weer teruggaven, erkennende daarmee, dat zij in zichzelf niets hadden en niets bezaten noch vermochten, maar dat het alles Gods heerlijkheid, eer en kracht was.

Ondertussen, merkt hieruit, geliefden, dat gelijk de vierentwintig Ouderlingen in de hemel kronen dragen op hun hoofden tot een teken van hun koninklijke majesteit, macht en heerlijkheid, die zij van God ontvangen hebben, zo ook alle gelovigen hier op aarde, ook zelfs de aller-geringste, mede van God tot deze hoge en luisterrijken erestaat verwaardigd en geroepen worden, om als heilige en geestelijke koningen, kronen van een Goddelijke en eeuwige heerlijkheid te dragen op hun hoofden en die kronen ook, zoals de vierentwintig ouderlingen, reeds hier op aarde te werpen voor Gods troon, zoals wij deze zeer heerlijke en dierbare waarheid uw aandacht in dit namiddaguur, met Gods hulp en genade, wat nader wensen te verhandelen en open te leggen.

Gij weet toehoorders, dat wij reeds meermalen achtereen hebben gepredikt over de kostelijke naam van Christen, die wij allen dragen en waarmee wij ons, naar de Heiland Christus Jezus, laten benoemen.

Wij volgen in onze verhandeling de Catechismus en daarin het antwoord van de Onderwijzer, op de 32ste vraag, waarin ons twee zaken voorkomen, die beide tot een waar en gelovig Christen behoren.

(1) een inwendige vereniging, door het geloof met de Heere Jezus en met Zijn Geestelijke zalving.

En dan

(2) De bediening of bekleding van deze drie heilige en heerlijke ambten, van geestelijke profeten, priesters en koningen, waartoe alle ware en gelovige Christenen

zo met de Heere Christus en met Zijn heilige zalving, door het geloof verenigd worden.

Nu, in onze eerste Predicatie verhandelde wij deze geestelijke en ware vereniging der gelovigen met Christus en met Zijn zalving.

In onze tweede Predicatie verhandelde wij het profetisch ambt. En in onze derde het priesterlijk ambt aller ware Christenen en gelovigen; hierop blijft nu voor ons nog over in deze onze vierde Predicatie voor uw aandacht ook open te leggen en te verhandelen *der gelovigen koninklijk ambt*, of die luisterrijke, heilige en heerlijke bediening van geestelijke koningen, waartoe alle gelovigen en ware Christenen ook mede van God in Christus hun Hoofd geroepen en aangesteld worden.

Och, dat de Heere mij verwaardige en genade geve, om er alzo van te spreken voor mijn toehoorders, dat zij er geheel door uitgelokt en bewogen mogen worden, om met allen ernst, naar een zo zalige en heerlijke bediening te staan en daartoe zich te wenden tot de grote Koning Jezus om deze Koninklijke hoed en krone uit Zijn genadige hand te ontvangen!

Wij zullen hier:

(1) Weer gaan aantonen, met klare en duidelijke plaatsen uit de Heilige Schrift, dat alle ware Christenen en gelovigen ons daar als geestelijke koningen worden voorgesteld.

(2) Zullen wij dit hun luisterrijke koninklijke ambt wat nader van nabij gaan beschouwen en open leggen en dat alles weer geheel uit het Woord Gods.

A. Wat het eerste aangaat, dat Gods volk, de gelovigen, ons in de Heilige Schrift worden afgemaakt en voorgesteld als geestelijke koningen, kunnen wij zien in deze onderscheidene plaatsen. Eerst Openb. 1: 6, waar de gelovigen de Heiland Jezus zo met elkaar prijzen, groot maken en verheerlijken: en die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en zijn Vader.

Hetzelfde vinden wij, Openb. 5: 10, waar de gelovigen de Heere Jezus mede zo prijzen: *en Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesteren en wij zullen als koningen heersen op de aarde*. Leest verder Psalm X4: 10, waarvan de Heere Jezus dierbare heerlijkheid en van die van Zijn gelovig volk zo getuigd wordt: Dochters van koningen zijn onder uw kostelijke staatsdochters. De Koningin staat aan uw rechterhand, in het fijnste goud van Ofir.

Ziet, daar komt ons elk gelovige voor als een geestelijke koningin, die staat aan de rechterhand van de grote Koning Jezus.

Hoort ook het heerlijke getuigenis van de profeet Jesaja, hfd. 61: 3 daar richt hij zijn rede zo tot het volk Gods, alle ware gelovigen: en gij zult een sierlijke krone zijn in de hand van de Heere en een koninklijke hoed in de hand uws Gods. En van Petrus, 1 Petrus. 2: 9, waar hij tot van de Heere volk zegt: maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk Priesterdom. Ziedaar, mijn toehoorders, uit al deze plaatsen van Gods Woord blijkt nu immers klaar, dat Gods volk, de ware Christenen en gelovigen, geestelijke koningen zijn en een heilige koninklijke bediening en waardigheid op zich hebben, waardoor zij van de andere mensen van deze wereld geheel onderscheiden worden.

Is dat niet wat bijzonders geliefden? Hebben de meesten uwer dat tevoren wel zo in acht genomen en aangemerkt, dat wij tegenwoordig nog overal koningen en koningin onder ons hebben. En dat die slechte en geringe mensen, die bij de wereld zo zeer veracht zijn, nochtans, indien zij God vrezen en Hem in waarheid dienen, veel hoger, doorluchtiger en heerlijker personen zijn, door Gods genade, dan de grootste potentaten en machtigste vorsten en koningen van de wereld.

En nochtans is dit evenwel waarheid volgens Gods Woord. Zo dikwijls gij het geluk geniet van een kind Gods, een waar Christen te zien of aan te spreken, (hoe een slecht, arm, gering of eenvoudig mens het ook naar de wereld zijn moge) Zo bevindt gij u bij een vorst of koning van de gehele aarde, wien ook zelfs de grootste koningen en monarchen van de wereld moeten dienen, zoals de Heere Zijn volk en kinderen belooft, Jes. 9: 10 *en de vreemden zullen uw muren bouwen en hun koningen zullen u dienen.*

Gewis, de meesten uwer hebben het volk Gods totnogtoe niet recht gekend, anders zou er u reeds lang voor neergebogen hebben en de heerlijkheid van de Heeren, die op hun ligt, hebben aangebeden.

U zou ieder van hun met de grootste liefde en achting, in de Naam Jezus in uw huizen ontvangen hebben en tot hun gezegd hebben, zoals Laban zeide tot de knecht Abrahams, Gen. XXIV: 31, komt in, gij gezegende van de Heeren, waarom zoudt buiten staan? Want ik heb het huis bereid.

B. Maar laat ons, deze aanmerkingen daar latende, nu eens deze luisterrijke koninklijke heerlijkheid aller ware gelovigen wat nader van nabij gaan beschouwen en overwegen.

Niemand onzer verbeelde zich hier, alsof Gods volk, het ware Christendom, hier eigenlijk genoemde koningen waren, zoals de vorsten en koningen van deze aarde. Nee, n, geenszins! Het is hier met hun eveneens gelegen als met de grote Koning Christus, hun Hoofd, die van Zichzelf zeide, Joh. X8:36, Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld. Zo is het koninkrijk van alle ware Christenen en gelovigen ook mede niet van deze wereld.

O nee! indien hun koninkrijk van deze wereld ware en indien zij zodanige koningen waren, als de koningen van deze aarde, O, dan waren zij, met al hun grootheid en heerlijkheid, zo ten hoogste ellendig en rampzalig, als zij nu ten hoogste zalig en voor eeuwig gezegend en gelukkig zijn!

Nee, het koninklijke ambt der ware gelovigen overtreft dat van de koningen van deze aarde oneindig ver in waardij en heerlijkheid, omdat het geheel geestelijk, hemels en eeuwigdurend

is. De gelovigen Zijn heilige en geestelijke koningen, op dezelfde wijze als wij tevoren gezien hebben, dat zij profeten en priesters zijn, omdat zij namelijk door hun inwendige genadestaat en ware vereniging met God in Christus, door de Heilige Geest een geestelijke conditie of bediening en waardigheid ontvangen, volgens die niet alleen een grote gelijkheid en overeenkomst is tussen hun en de koningen der aarde, maar ook tussen hun en hun grote Koning en Hoofd Jezus, zoals wij dat uw aandacht nu wat nader uit de Woorden Gods zullen openleggen.

1. De koningen van deze aarde zijn gewoonlijk van een zeer hoge afkomst en geboorte. Het mag zijn, dat men soms koningen vindt van een zeer lage en algemene geboorte, zoals Saul, David en andere, maar dit is wat ongemeens. Gewoonlijk zijn de koningen, van een doorluchtig en vorstelijk geslacht, waardoor zij ver boven andere mensen uitmunten.

Maar o, wat zijn de gelovigen hierin niet oneindig voortreffelijker dan de grootste koningen en monarchen van deze wereld. Want zij allen, zonder onderscheid, zijn van zo hoge, Goddelijke en hemelse geboorte, dat zij zelfs de uitmuntende heerlijkheid van haar geboorte op het duizendste gedeelte na niet recht weten, noch verstaan. De Heilige Schrift getuigt en spreekt er zo van, dat de gelovigen niet uit de bloede, noch

uit de wil van de vlees, noch uit de wil van de mans, maar uit God geboren zijn, Joh. 1: 13.

De grootste koning van de wereld is maar van een ellendige aardworm, van een nietig stof en as geboren. Maar Gods kinderen, de ware Christenen en gelovigen, hebben hun oorsprong en afkomst geheel uit de aanbiddelijke Drie-enige God, uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn. Zij zijn geboren en voortgebracht, o eeuwige, onbegrijpelijke heerlijkheid! uit het hart en de boezem van Jehovah God, de Vader, door de werking van de Heilige Geest, in de Heere Jezus Christus; uit kracht van deze hun hoge, Goddelijke geboorte en heilige, hemelse afkomst, hebben de gelovigen Jehovah God, de Schepper en Koning van hemel en aarde, tot hun Vader en zeggen tot Hem, door de Geest der aanneming tot kinderen, die in hun woont en met hun geest getuigt, dat zij kinderen Gods zijn: *Abba Vader*, Rom. 8: 15.

En gelijk de gelovigen God, de Opperste Koning van hemel en aarde, zo erkennen voor hun Vader, zo erkent God hun ook voor Zijn kinderen, voor Zijn zonen en dochteren en zegt van hen, Jeremia XXXI: 20, is niet Efraïm Mij een dierbare Zoon, is hij niet Mijn troetelkind?

Ja, hoort eens, wat heerlijke benamingen, uit hoofde van deze Goddelijke en hemelse geboorte, al aan Gods kinderen, de gelovigen, in de Heilige Schrift gegeven worden. Zij worden genoemd van de konings dochter, Psalm X4: 14; een Prinsendochter, hoog! 7: 1. Door deze hun heilige en hemelse geboorte uit God, zijn de gelovigen op het allernauwste vermaagschap aan de eniggeboren Zoon van God, de Heere Jezus Christus, die op Zijn kleed en dij de naam draagt van Koning der Koningen en Heere der heren. Deze schaamt zich niet, hun allen samen broeders te noemen en zo te worden de eerstgeborene uit veel broeders en hun te erkennen voor Zijn zuster, zijn bruid, zijn vrouw, zijn beminde, zijn vrienden, zoals wij dat alles met menigvuldige plaatsen uit de Heilige Schrift zouden kunnen aantonen en bevestigen.

Verder zijn Gods kinderen, de gelovigen, door deze hun geestelijke geboorte uit God, ook op het nauwste vermaagschap aan al de heilige Koningen en Koningin, die in de hemel voor Gods troon zijn. De heilige Engelen, de vier dieren, de vierentwintig ouderlingen en al de geesten der volmaakt rechtvaardigen, het is alles van hun geslachte en geestelijke namaagschap; het zijn allen hun ware broeders en zusters, naar de geest.

Want, hoort eens, hoe klaar en nadrukkelijk de Apostel Paulus ons dit leert, Hebr. 12: 22, daar hij het volk Gods, de gelovigen, hun heerlijkheid en aller-dierbaarste geluk zo voorstelt: maar gij zijt gekomen

(te weten door een heilige en geestelijke vereniging) tot de berg Sion en de stad van de levende Gods, tot het hemelse Jeruzalem en de veel duizenden der engelen.

Ziedaar, zo zijn alle gelovigen en ware Christenen dan nu als heilige en geestelijke koningen, van een aller-doorluchtigste familie en van een allerhoogste, Goddelijke en hemelse geboorte.

2. De koningen van deze aarde zijn niet alleen doorgaans van een hoge en doorluchtige geboorte, maar ook van een hoge en verheven aard en inborst. Rechte koningen moeten door hun aard zowel boven het algemene volk verheven zijn, als door hun hoge geboorte. Zij moeten boven hun medemensen uitblinken als de zo'n onder de sterren, in allerlei koninklijke deugden van edelmoedigheid, Godzaligheid, wijsheid, goedheid, rechtvaardigheid, weldadigheid, enz.

Het land is te beklagen, daar het anders met de Koningen gesteld is. Wee u, land! Zegt daarom de wijze Salomo, Pred. X: 16 en 17, welks koning een kind is. Maar welgelukzalig zijt gij land, welks koning een zoon der edelen is. Dat is, die bij zijn

hoge geboorte ook in alle edele koninklijke deugden uitblinkt en van wien het land en de onderdanen daarom niets anders dan alles goed te wachten hebben.

Maar brengen wij dit nu weer over op het volk Gods, de ware gelovigen. O, hoe rechtmatig past dit alles niet weer op hun! Zij zijn die dierbare begunstigden van de Heeren, die wegens hun heilige en hoge koninklijke geboorte uit God, ook in alle ware deugd en heiligheid als koningen in de wereld uitmunten.

Zouden wij ons hier gaan onderwinden, om al de heilige deugden en hoedanigheden van Gods volk een voor een te beschouwen, zoals de Heilige Schrift daarvan spreekt en handelt, gewis, mijne toehoorders, wij zouden hier in geen uur gedaan hebben; hierom zal ik er nu maar alleen dit kort van zeggen, dat van de Heere volk, de ware gelovigen, der Goddelijke nature deelachtig zijn, 2 Petrus 1: 4 en diensvolgens inwendig, in de grond huns harten, met alle ware hemelse deugd en geestelijke heiligheid geheel verenigd zijn, waaruit voortkomt, dat zij als edelmoedige koningen, door hun liefde tot de deugd, boven al het aardse en wereldse geheel verheven zijn en met verachting van alle ondeugd en lage ijdelheid reeds hier op aarde een Hemelse wandel leiden, zoals Paulus zo van de gelovigen getuigt, Filipp. 3: 20, dat hun wandel is in de hemelen, waaruit zij hun Zaligmaker verwachten.

De hele weg eens gelovigen is toch niet anders en kan niet anders zijn, dan een gedurige voortgang en toeneming van deugd tot deugd en van kracht tot kracht.

De reden daarvan is, omdat God hun geroepen heeft tot heerlijkheid en tot deugd, 2 Petrus 1: 3. En daarom kan het niet anders wezen, of Gods volk, de gelovigen, moeten, terwijl de gehele wereld zich hoe langer hoe dieper dompelt in de ondeugd, integendeel zichzelf, door de werking van de Heilige Geest, meer en meer in alle Goddelijke, koninklijke en hemelse deugd oefenen, waardoor zij, die geheiligd zijn, hier nog steeds geheiligd worden, bedenkende steeds al datgene, waarin enige deugd en enige lof is, Filipp. 4: 8.

En hierom, om deze koninklijke edelmoedigheid en heilige deugdzaamheid, om deze Goddelijke, geestelijke en voortreffelijke aard der gelovigen, waarin zij zo ver van de wereld onderscheiden zijn als het licht van de duisternis, worden zij van de Heere Jezus rechtmatig vergeleken bij de voortreffelijke, edelmoedige en vorstelijke paarden in Farao's wagen, Hoogl. 1: 9.

Ja, nog heerlijker worden ons de gelovigen daardoor afgemaald, zach, 10: 3, daar worden zij ons voorgesteld als het paard van de Konings Majesteit in de strijd. Dat is, als het parade of praalpaard van de Majesteit en heerlijkheid Gods, van de grote Konings.

O, wat zijn dit heerlijke dingen! Wat sterfelijk oog kan ze aanschouwen? wat tong dezelve uitspreken! Maar dit is het nog niet al. Wij zullen nog al wat meer horen.

3. Om tot de verdere bijzonderheden van der gelovigen koninklijke waardigheid en bediening over te gaan. De koningen van deze aarde zijn, bij hun hoge geboorte en vorstelijke aard ook geheel met hoogheid, luister, majesteit en heerlijkheid bekleed. Daar is immers onder de aardse dingen geen groter heerlijkheid, noch luister, dan die der Koningen. Zij verbeelden immers God de Oppersten Koning, met zijn luister en heerlijkheid hier op aarde, onder de mensen en zijn door hun hoogheid en heerlijkheid van alle andere mensen grotelijks onderscheiden, zoals wij hierom ook zo overvloedig van der koningen heerlijkheid in de Heilige Schrift vinden gewag gemaakt.

Neemt eens Openb. XXI: 24, waar van de koningen der aarde getuigd wordt, *dat zij hun heerlijkheid en hun eer in de stad Gods, het nieuwe Jeruzalem inbrengen.*

Van de grote koning Salomo vinden wij getuigd, Matth. 6: 29, dat hij in al zijn heerlijkheid niet is bekleed geweest, als een der leliën van de velds, enz.

Maar brengen wij dit eens weer over tot het volk Gods, de ware gelovigen, o, dan moeten wij er van getuigen, dat alle luister, glans, majesteit en heerlijkheid van de aardse vorsten en koningen, als wij die bij de hunne neerleggen, waarlijk niet meer is dan stof en as en schade en drek.

Zouden wij ons hier gaan begeven om de heerlijkheid van Gods kinderen, de gelovigen van nabij te overwegen en te beschouwen. O, als de Heere ons hier genoeg licht gave, zo was er voor ons geen einde te vinden, maar wij zouden onszelf in die heerlijkheid der gelovigen, geheel als in een grondeloze en onmeetbare oceaen verliezen! De Heilige Schrift is hier overal zo overvloedig vol van deze heerlijkheid der gelovigen, dat wij niet weten, waar wij eerst zouden beginnen en laatst eindigen, om er maar iets van te zeggen, hierom zullen wij ons hier in geen bijzonderheden uitlaten wegens de korthed van de tijds, maar er slechts in het algemeen iets met een woord van voortbrengen wat God de Heere er zelf van getuigt, Ezech. XVI: 14, waar Hij zijn gelovig volk zo aanspreekt: *daartoe ging van u een naam uit onder de heidenen, om uw schoonheid. Want die was volmaakt, door Mijn heerlijkheid, die Ik op u gelegd had, spreekt de Heere Heere.*

Nu, wat is dit voor een heerlijkheid voor Gods volk, het ware Christendom!

O toehoorders, het is een nieuwe naam, die niemand kent, dan die hem ontvangt, Openb. 2: 17. Het is een heerlijkheid, waarvan wij niets zien kunnen, dan bij het licht der blinkende Morgenster en van de Zon der gerechtigheid. En daarom is dezelve voor de hele wereld verborgen en Gods volk, van de Heere Jezus' Zuster en Bruid, is hier een besloten hof, een besloten wel en een verzegelde fontein, hooglied 1V: 12.

Van buiten naar de wereld vertonen Gods kinderen met hun woord en wandel wel enige heldere stralen van deze heerlijkheid, waarmee van de Konings dochter geheel verheerlijkt is inwendig, Psalm X4: 14, maar de wereld, omdat zij geheel blind en onheilig is, ziet noch kent daarvan niets, maar stelt Gods volk op een zeer lage prijs en houdt het in grote haat en verachting, zoals de Heilige Schrift zegt, Job 12: 4 en 5, de rechtvaardige en oprechte is een spot; hij is een verachte fakkel, naar de mening desgenen, die gerust is.

En hierin zijn de gelovigen gelijk aan de Heere Jezus, hun Heiland en Hoofd, van Wien geschreven staat, Jes. 53:2 en 3, *Hij had geen gedaante, noch heerlijkheid. Als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben; Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen.*

Nochtans, hoezeer die Steen ook van de bouwlieden werd veracht en verworpen, was dezelve echter bij God uitverkoren en dierbaar. En de Heere had een welbehagen in Hem. En zo is het ook met alle ware gelovigen.

Wilt gij horen, hoe heerlijk zij in Gods ogen zijn en wat prijs God op hun stelt; leest Psalm 16:3, daar noemt Hij hun de heiligen, die op aarde zijn en heerlijke in wie al Gods lust is. Bij Daniël, hfd. 7: 18 worden zij ons beschreven als de Heiligen der hoge plaatsen. En Salomo beschrijft ons van de Heere volk, de rechtvaardigen, Spr. 12: 26, dat zij voortreffelijker zijn, dan hun naaste.

4. De koningen van deze aarde zijn zeer rijk en vermogend en gaan daarin hun onderdanen zeer ver te boven. Zij bezitten wijd uitgestrekte landen, grote goederen, schatten, kleinodiën, paleizen, luthoven, enz., zoals wij Salomo zo in zijn Prediker, van zijn koninklijken rijkdom en groot vermogen horen gewagen.

Maar ook hierin zijn alle gelovigen en ware Christenen weer met recht en in vollen nadruk geestelijke koningen, want hun rijkdom en koninklijk vermogen in de Heere hun God is zo groot, dat alle rijkdom en vermogen der aardse koningen daarbij in waarheid niet meer is dan een stofje aan de weegschaal en een druppel aan de emmer.

Maar ook hier al weer kunnen wij rat niet diep intreden, omdat wij deze stof, als de Heere er ons recht inleidde, in geen geheel uur zouden kunnen verhandelen, maar met een woord zeggen wij er nu slechts van, dat de gelovigen de gehele Drie-enige God bezitten en dat voor eeuwig, met al Zijn oneindige algenoegzaamheid, volheid en heerlijkheid, tot hun schat, deel en hoogste goed, volgens Psalm 91: 25, 26.

Zij hebben een aller-volkomenst recht van eigendom op de Heere Jezus en op zijn onnaspeurlijke rijkdom, volheid en onuitputbare zaligheid en genade. En o, wat is de Heere Jezus niet oneindig rijk en onbeschrijfelijk machtig! Wat is Hij niet eeuwig vol en algenoegzaam voor al de Zijnen! Hij is immers de enkele Heere en Erfgenaam van alles!

Hoort, wat Hij van zichzelf zegt en hoe Hij zichzelf. Zijn gelovigen voorstelt, Spr. 8: 18, Rijkdom en eer is bij Mij, duurzaam goed en gerechtigheid.

Nu, deze allerrijkste Heere Jezus bezitten de gelovigen, voor eeuwig in volle vrije eigendom, omdat zij Zijn zuster, vrouw en bruid zijn.

Hij is dat beste deel, dat zij met Maria hebben uitverkoren en dat in eeuwigheid van hun niet zal worden weggenomen. En hiervandaan, omdat de gelovigen God in Christus zo tot hun deel hebben en tot hun hoogste goed, zo zijn zij nu onbeschrijfelijk rijk en machtig in God en in Christus hun Zaligmaker. Want zij worden daardoor gesteld tot erfgenamen. Gods en tot mede-erfgenamen Christus, Rom. 8: 17 en hieruit worden zij nu ware eigenaars en bezitters in God, van alles wat boven in de hemel en beneden op de aarde is, niets uitgezonderd.

Hoort het Paulus getuigen, 1 Cor. 3:21, 22, daar hij tot de gelovigen zegt: *niemand dan roeme op mensen. Want alles is uwe, hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn alle uwe.* Dit zijn die schatten, die Gods kinderen zich vergaderen in de hemel, daar de mot noch roest verderft en daar de dieven niet doorgraven, noch stelen, Matth. 6: 20.

Hiervan schrijft de Apostel Jacobus, hfd. 5, *hoort mijn geliefde broeders! En heeft God niet uitverkoren de armen van deze wereld, om rijk te zijn in het geloof en erfgenamen van de Koninkrijks, wat Hij belooft degenen, die Hem liefhebben.* Dit is het goud, beproefd komende uit het vuur, wat de Heere Jezus een ieder raad van Hem te kopen, om rijk te worden, Openb. 3: 18.

5. De koningen van deze aarde voeren strijd met hun vijanden en kanten zich met al hun macht tegen dezelve aan en betonen zich, zo zij heldhaftige koningen zijn, alleszins dapper, standvastig, onbevreesd in de strijd, niet rustende voordat zij hun vijanden allen tezamen hebben overwonnen en ten onder gebracht.

Maar ook hierin zijn alle ware en gelovige Christenen weer allen samen geestelijke koningen. Want zo leert ons de Onderwijzer, *dat de gelovigen als ware Christenen met een goede en vrije consciëntie tegen de zonde en de duivel strijden.*

En o, wat zou hierover weer niet veel van ons te zeggen vallen! Gods kinderen, de gelovigen, zijn hier, zolang zij in dit leven zijn, door een grote menigte van machtige en onverzoenlijke vijanden omringd, waarmee zij nooit enig akkoord of vrede kunnen maken, maar waarmee zij tot hun laatste adem toe zwaarlijk en onophoudelijk te strijden hebben. Hun gehele leven moeten zij in deze strijd doorbrengen en dat geheel door de kracht van Christus, onder en door Wien zij al hun strijd voeren en die hun vingers gedurig leert ten strijde en hun gedurig de wapenen van de Geest aandoet en in de hand geeft. Deze grote Veldheer voert hun als zijn soldaten hier gedurig zelf aan ten strijde en roept hun toe: *Strijdt om in te gaan door de enge poort, Luc. X3: 24 en strijdt de goede strijd van het geloof! grijpt naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook*

geroepen zijt, 1 Tim. 6: 12.

En deze strijd hebben Gods kinderen, de gelovigen, niet slechts alleen tegen vlees en bloed, maar tegen de Overheden, tegen de Machten, tegen de geweldhebbers van de wereld, der duisternis van deze eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht, Ef. 6: 12.

Het zijn de zonde en de duivel daar zij, volgens de Onderwijzer, in dit leven altijd tegen te strijden hebben.

De zonde is hun dodelijke en onverzoenlijke vijand, die ligt bij hen, die woont in hun, die kleeft hun aan en laat hun dag of nacht geen rust, maar zoekt als een wrede tiran geheel over hun te heersen. En omdat zij der zonden zijn afgestorven door de dood van Christus, zo kunnen zij de zonde nu geenszins meer laten heersen in hun sterfelijk lichaam, om haar te gehoorzamen, in de begeerlijkheid deszelfs lichaams, Rom. VI: 12, maar zij moeten noodzakelijk altijd in oorlog zijn met de zonde en voeren een harde strijd daarmee, totdat de zonde geheel in hun ten onder gebracht en gedood worde.

Wat nu de duivel aangaat, deze is en blijft ook tot in alle eeuwigheid der gelovigen dodelijke en onverzoenlijke vijand, omdat hij Gods vijand is en zijn koninkrijk en macht tegen Gods Koninkrijk en macht eveneens is aangekant als de duisternis tegen het licht. Hierom genieten de gelovigen nooit rust van deze vijand, maar hij woelt en werkt zonder ophouden, op allerlei wijze tot hun verderf en ondergang, als hun tegenpartijder, die in alles tegen hun is en steeds rondom gaat als een briesende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden, 1 Petrus 5: 8.

Tegen deze wrede vijand en onverzoenlijke tegenpartijder, wiens gedachten de gelovigen niet onbekend zijn, 2 Cor. 2: 11, hebben zij hier in dit leven nu ook als koningen onophoudelijk te oorlogen en te strijden en tegen hem en zijn vurige pijlen gedurig te gebruiken het schild van het geloof, de gehele wapenrusting Gods, Ef. VI. En hoewel zij dikwijls al wat veel van het hun in deze strijd verliezen. O, dat moet Gods volk maar van de te dapperder maken tegen hun vijanden en te sterker in de Heere en in de sterkte van Zijn macht. Want van hun is het, dat geschreven staat, Zach. 10: 5 *en zij zullen zijn als de helden, die in het slijk der straten treden in de strijd en zij zullen strijden, want de Heere zal met hun wezen.* Dit strijden, dit oorlogen tegen de vijanden moet zolang duren, totdat Gods kinderen daar komen, daar Paulus was, toen hij uitriep, 2 Tim. 4: 7, *Ik heb de goede strijd gestreden. Ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden.*

6. En eindelijk en ten laatste (want meer overeenkomsten op te halen, laat onze verlopen tijd niet toe) De koningen van deze aarde oorlogen en strijden niet alleen zo tegen hun vijanden, maar zij overwinnen dezelve ook en triomferen dan over hun met grote blijdschap en heersen dan over hun en over hun gehele koninkrijk, maar ook hierin zijn Gods kinderen, de ware en gelovige Christenen, ook al weer geestelijke koningen, die volgens de Onderwijzer *hierna met Christus over alle creaturen zullen regeren.*

Al strijdende niet de geestelijke wapenen in de hand, overwinnen hier de gelovigen als geestelijke koningen hun vijanden en behalen door de genade van de Heere al steeds meer en meer voordelen op hen.

Zij overwinnen in en door de kracht van de Heere hoe langer en meer de zonde niet haar begeerlijkheid en doden hun leden die op aarde zijn en die krijg voeren tegen de ziel, Col. 12: 5.

Zij overwinnen tegelijk met de zonde ook hoe langer hoe meer de wereld die in het boze ligt. Want zo schrijft de Apostel Johannes, 1 Joh. 5: 4, al wat uit God geboren is

overwint de wereld en dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof.

Zij overwinnen tegelijk met de zonde en de wereld ook meer en meer hun grote en voornamen hoofdvijand, de satan. Want zo wordt getuigd, Openb. X2: 10 en 11, dat zij door het bloed van de Lams de verklager der broederen, namelijk de satan, hebben overwonnen.

En voor zo ver de gelovigen zo hun vijanden in de Heere overwinnen, zo ver heersen zij nu ook reeds als koningen over hen. Want zij worden hier al van God gesteld, of gezet tot vorsten over de hele aarde, Ps. 45: 17. De Heere doet hun hier al triomferen in Christus, 2 Cor. 11: 14. Zij heersen hier nu reeds in dit leven over hun vijanden.

Hoort het de Apostel getuigen, Rom. 5 17, *want indien door de misdaad van enen, de dood geheerst heeft door die enen, veel meer zullen degenen, die de overvloed der genade en der gave der rechtvaardigheid ontvangen, in het leven heersen door die enen, namelijk door Jezus Christus.* Hierom horen wij Gods volk zelf getuigen, Openb. 5: 10 en wij zullen als koningen heersen op de aarde.

Maar van de Heere volk hebben nog een veel grotere heerlijkheid en zaligheid te wachten na dit leven. Want zij hebben allen deze belofte, dat de God van de vredes de satan haast geheel onder hun voeten verpletteren zal, Rom. XVI:20 en dat zij zo volkomen hem en al hun vijanden zullen overwinnen en zo meer dan overwinnaars zullen zijn, in de Heere en ten volle uitroepen met de Apostel, 1 Cor. 15: 54, *de dood is verslonden tot overwinning. Dood waar is uw prikkel? hel waar is uw overwinning? maar Gode zij dank! Die ons de overwinning geeft, door onze Heere Jezus Christus.*

Hierop zullen de gelovigen dan, volgens de Onderwijzer, *volkomen met Christus over alle creaturen regeren.* Want dat belooft Christus, Openb. 3: 21, *die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijnen troon, als Ik overwonnen heb en ben gezeten met Mijnen Vader in Zijn troon.*

En dit zitten op Christus troon en regeren der gelovigen niet Hem over alle creaturen zal nu zo, volgens de Onderwijzer, in eeuwigheid duren. Want zo getuigt er de Heilige Schrift van, Openb. X12:5, waar zij van de gelovigen zegt: en zij zullen als koningen heersen, in alle eeuwigheid.

Ziedaar geliefden, dit was het, dat wij u ook mede van het koninklijke ambt der gelovigen te zeggen hadden. Maar daar bekoren nog al veel andere dingen toe, die wij nu, om de korthed van de tijds, geheel niet stilzwijgen moeten voorbijgaan.

Al datgene, dat wij daar nu zo gepredikt hebben, moet weer zo met der daad in ons gevonden worden en in ons waar zijn, indien wij ware en oprechte Christenen zullen kunnen zijn. Want niet de blote naam en een ijdele stijve inbeelding, maar alleen de kracht en waarheid van deze voorgestelde zaken maakt een Christen uit.

Zo wij dan dit alles missen, is het een klaar bewijs dat wij geen Christenen zijn, hoezeer wij met die naam ook hebben gepraald van onze jeugd af aan. En hoezeer wij op denzelve ook onze roem en vertrouwen verkeerdelijk mochten hebben gesteld.

Een Christen moet vier dingen noodzakelijk bezitten, of hij kan geen Christen zijn.

(1) Hij moet door het geloof een lidmaat Christus en zo van Zijn heilige en geestelijke zalving deelachtig zijn.

(2) Hij moet wezen een waar geestelijk profeet.

(3) Hij moet zijn een waar geestelijk priester.

(4) En eindelijk, hij moet zijn een waar geestelijk koning.

En deze vier dingen hebben wij nu, door van de Heere genadige ondersteuning, in vier onderscheiden prediciën of redevoeringen uw aandacht uit den Woorde Gods

breedvoerig verklaard en verhandeld.

Nu, wil iemand nochtans al dit krachtig onderwijs uit Gods Woord moedwillig verachten en lopen daar zo heen pronken met de bloten naam van een Christen en met de uiterlijke voorrechten van het Christendom en stellen zijn roem en vertrouwen zo geheel in het vlees, zo zal hij gewis daardoor naar zijn verderf lopen en ten laatste zijn rampzalig bedrog voor eeuwig te laat gewaar worden.

En daarom, we wensen, dat het Gode nog moge behagen, door dit ons gepredikte woord bedrogene zondaars de ogen te openen en hen tot Zich te bekeren, opdat zij mogen van Hem verkrijgen die witte keursteen. En op de keursteen geschreven een nieuwe naam, die niemand kent, dan die hem ontvangt. En zij zo bewogen worden, niet alleen met Agrippa bijna, maar geheel en volkomen Christenen te worden.

Amen, het zij zo, door de ontfermende genade van onze Gods en Zaligmaker Christus Jezus, wien met de Vader en de Heilige Geest toekomt de eer, de lof en aanbidding tot in alle eeuwigheid.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 13.
VRAAG 33, 34.**

Tekst: Johannes 1: 50.

33. Vraag. Waarom is Hij Gods eniggeboren Zoon genoemd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn?

Antwoord. *Daarom, dat Christus alleen de eeuwige, natuurlijke Zoon van God is, maar wij zijn, om Zijnentwil, uit genade, tot kinderen Gods aangenomen.*

34. Vraag. Waarom noemt gij Hem onze Heere? Antwoord. *Omdat Hij ons met lichaam en ziel van alle onze zonden, niet met goud, of met zilver, maar met Zijn dierbare bloede gekocht en van alle geweld van de duivels verlost en ons zo Hem tot een eigendom gemaakt heeft.*

Wanneer de Heiland Christus Jezus het Joodse volk van hun zware verstoktheid en ongelovigheid jegens Hem zocht te overtuigen, zo zeide Hij onder meer andere dingen ook dit tot hen, Matth. X2: 42, *de koningin van het zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslachte en dit veroordelen. Want zij is gekomen van de einden der aarde, om te horen de wijsheid van Salomo; en ziet meer dan Salomo is hier.*

De Heiland leert hier van zichzelf, dat Hij meer dan Salomo was, dat is groter, waardiger, machtiger, heerlijker, enz.

Wij weten, dat Salomo de grootste, heerlijkste en gezegendste van al de koningen Israëls geweest is, nochtans was de Heere Jezus, met al zijn nederigheid en geringheid hier op aarde, meer, ja, oneindig meer dan Salomo met al zijn uitwendige heerlijkheid. Het onderscheid tussen deze twee, van die de een de andere afbeeldde, was onbeschrijfelijk groot! Laten wij het slechts in twee zaken zien.

(1) Salomo was slechts een gering mensenkind. De zoon eens konings, die van achter de kudde genomen, en op de troon Israëls verheven was geworden. De Heere Jezus echter was de ware en eniggeboren Zoon van de eeuwig levende en Allerhoogste God, die van eeuwigheid was geweest in de schoot van de Vader en op het aller-nauwste en aller-wezenlijkste met Hem verenigd, zodat Hij en de Vader één was, Joh. 10: 30.

(2) Salomo was slechts een gering aardse koning, die slechts voor een korte tijd over het volk Israëls regeerde. Maar de Heere Jezus is het, die op Zijn dij en kleed heeft geschreven *de naam van Koning der koningen en Heere der heren*, Openb. XIX: 16. Hij is die grote Heere en Koning van Zijn volk, die in eeuwigheid in genade en kracht over hun regeert. Wien al de gelovigen eeuwig aanbidden als hun grote God. En Zaligmaker. En voor Wien, als voor hen oppersten Heere, zij zich met alle gewilligheid en onderdanigheid geheel neerbuigen en zichzelf met lichaam en ziel geheel en voor eeuwig aan Hem overgeven.

Over het een en ander is het, dat wij in dit namiddaguur met Gods genadige bijstand, voor uw aandacht wat nader zullen moeten handelen. Want nadat de Onderwijzer in de verklaring der Apostolische Geloofsbelijdenis, ons eerst gehandeld heeft van God, de Vader en onze schepping, zo is hij nu vervolgens ook gaan handelen van God, de Zoon en van der gelovigen verlossing in en door Hem.

In de twee vorige Zondagen heeft hij ons van de Heiland dierbare namen, die van Jezus en van Christus verklaard, Ook die van Christen, waarmee de gelovigen van de Heere Jezus naar Hem, hun Hoofd en Koning, genoemd worden. Daarop gaat hij nu hier in deze Zondag over, om ons de Heiland Jezus in Zijn dierbare heerlijkheid, uit en

volgens de Geloofsbelijdenis, nog nader voor te dragen als Gods eniggeboren Zoon en onzen, te weten aller gelovigen, Heere, hoofd en Koning.

Het een en ander wenschen wij, door de genade van de Heeren, die nader van nabij, met geestelijk licht te beschouwen.

O, dat de dierbare Heere Jezus zichzelf daartoe aan onze harten mocht komen openbaren, teneinde onze ogen die allerbeminlijkste Koning, en enige Fontein van de levens, in Zijn schoonheid mochten aanschouwen en wij door Hem mochten versterkt worden naar de inwendige mens! Amen.

Wij zullen hier dan

(1) Moeten overwegen, hoe de Heere Jezus Gods eniggeboren Zoon is. En hoe Hij daarbij ook is onze, of aller gelovigen Heere. Want zo komt Hij ons voor, in de algemene belijdenis van het geloof. En dan

(2) Zullen wij moeten overwegen wat het is, in de Heere Jezus, als de eniggeboren Zoon van God en onze Heere, te geloven.

A. Wat het eerste aangaat. Hier zullen wij

(1) Handelen van de Heere Jezus, als Gods eniggeboren Zoon. En dan

(2) Van Hem, als van onze Heere.

§ Naar het eerste doet de Onderwijzer zo onderzoek, Vraag 33: *Waarom is Hij Gods eniggeboren Zoon genoemd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn?* En hij geeft daarvan deze reden: *daarom, dat Christus alleen, de eeuwige, natuurlijke Zoon van God is, maar wij zijn, om Zijnentwil, uitgenade, tot kinderen Gods aangenomen.*

Dat de Heere Jezus Christus overal in de Heilige Schrift onder de benaming van de Zoon van God voorkomt en als zodanig aan ons geopenbaard wordt, is in de letter een zeer bekende waarheid, die van niemand wordt tegengesproken.

Wij hebben hier het klare en duidelijke getuigenis van God de Vader zelf, dat ons van deze waarheid ten volle verzekert. Hoort dit uit Psalm 2: 7, waar de Vader ons zo tot de Zoon sprekende voorkomt: *Gij zijt Mijn Zoon! Heden heb Ik U gegenereerd.* En Matth. 12: 17, waar bij de doop van de Heiland in de Jordaan deze stem van de hoogwaardige Heerlijkheid uit de hemel werd gehoord: *Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in dewelke Ik Mijn welbehagen heb.*

En zo spreekt de Heilige Schrift overal van de Heere Jezus, als van de Zoon van God. Maar niet alleen komt de Heiland zo in Gods Woord uiterlijk voor als Gods Zoon, maar in het bijzonder en met nadere bepaling, als Gods eigen en eniggeboren Zoon. Hij wordt Gods eigen Zoon genoemd, Rom. 8: 32, waar Paulus aan de gelovigen schrijft, dat God ook zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgegeven heeft. Hij wordt ook Gods eniggeboren Zoon genoemd, Joh. 3: 16, waar de Apostel zegt: *alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft.*

De reden nu, waarom Christus zo Gods Zoon en wel Gods eigen eniggeboren Zoon genoemd wordt, is volgens de Onderwijzer deze, omdat Hij de eeuwige natuurlijke Zoon van God is. Die grote en aller-heerlijkste waarheid wij, door de genade Gods en van de Heilige Geest verlichting, uw aandacht nu enigszins nader wenschen te verklaren en open te leggen en dat met alle mogelijke korthed en eenvoudigheid.

Vooraf moeten wij uw aandacht voorhouden dat dit stuk, waarvan wij nu handelen, een allerhoogste en allerheiligste verborgenheid van het geloof is, waarvan wij nergens, dan alleen in

Gods Woord, enige openbaring vinden en waarvan niemand de allerminste, ware en

rechte kennis kan hebben, dan alleen door van de Heilige Geest krachtdadige verlichting en onderwijzing. Hier moeten wij ons ongeheiligd, vleeselijk en natuurlijk verstand, ten enenmale verzaken. En zetten ons als slechten, blinden en onwijzen, met een gedurige aanhoudendheid aan de voeten van de grote profeet en leraar Jezus, opdat Hij zichzelf aan ons openbare en bekend make. Want hoewel de Heere Jezus zichzelf aan ons wel klaar openbaart in Zijn heilig Woord, zo kunnen wij Hem nochtans, door die blote openbaring alleen, geenszins recht en geestelijk kennen, zoals Hij van ons tot zaligheid moet gekend worden.

De reden hiervan is, omdat wij in onszelf geheel blind zijn naar de ziel en wij daarom geen geestelijke dingen recht kunnen verstaan dan door de bewerking en verlichtende genade van de Heilige Geest, door die de Heere Jezus zichzelf aan ons moet openbaren en geven ons zo Zijn heerlijkheid geestelijk te aanschouwen, gelijkerwijs Hij dit aan al zijn gelovigen, die Hem beminnen, beloofd heeft, Joh. 14: 21, waar Hij zegt: *die Mij lief heeft, zal van Mijnen Vader geliefd worden en Ik zal hem lief hebben en Ik zal Mijzelve aan hem openbaren.*

Zie, zullen wij dan van de Heere Jezus en van zijn eeuwige generatie of bestaan uit en met de Vader, iets, het allermiste, recht en geestelijk kunnen verstaan, kennen of weten, zo moet het alleen zijn door die krachtdadige en verborgene openbaring, die de Heere Jezus van zichzelf aan onze zielen moet doen, beide door Zijn Woord en Heilige Geest

Ach, dat de mensen dit eens recht mochten geloven! Want de Heere Jezus leert het ons zo duidelijk, dat het met geen woorden klaarder en duidelijker geleerd kan worden, Luk. 10: 22, waar Hij zegt: *niemand weet wie de Zoon is dan de Vader. En wie de Vader is, dan de Zoon en die het de Zoon zal willen openbaren.*

Ziet gij wel, geliefden, niemand, (hij mag zo wijs, schrander, ervaren en geleerd zijn als hij wil), weet wie de Zoon is, noch wie de Vader is, dan die het de Zoon heeft believen te openbaren.

Wat zullen wij hier dan spreken van de Zoon en van Zijn eeuwige geboorte of generatie uit de Vader? zo wij niet tevoren als blinden en dwazen aan Zijn voeten hebben neer gezeten en het van Hem zelf geleerd hebben en door gemeenzame omgang en verkering met Hem, door het geloof, iets van Hem en van Zijn heerlijkheid hebben leren kennen en verstaan.

Nu, dit is iets dat de wijzen, verstandigen en geleerden van deze wereld niet verstaan, omdat God het door Zijn verborgen oordeel voor hun verborgene gehouden en het de kinderen geopenbaard heeft. Zij!enen dat zij wijs zijn en altijd wijs geweest zijn. En daarom is die weg, om als een dwaze van de Heere Jezus geleerd te worden en wijs gemaakt te worden en dus geestelijk wijs te zijn, voor onze uitleggers, Schriftgeleerden en wijzen een boek. Dat met zeven zegelen voor hun gesloten is.

En hieruit ontstaat het nu, dat men vroeg en laat over de eeuwige generatie of geboorte van de Zoon van God zulke verkeerde en ijdele gevoelens onder de mensen heeft gevonden. Want zij, die zich uitgaven wijs te zijn in de wereld en die van de mensen voor wijs gehouden werden, waren dwaas en hebben in hun ongeheiligde dwaasheid en vleeselijke wijsheid van deze allerhoogste Goddelijke verborgenheid gesproken. En wat zij er van gesproken hebben is anders niet, dan een samenknoping van leugen en van ongerechtigheid.

Wij zullen, omdat de zaak van zeer groot gewicht is, er korts iets van aanroeren, hoewel wij anders geenszins houden van allerlei dwalingen over de zaken der religie op de predikstoel te brengen en daar dan, zoals hedendaags de mode schijnt geworden te zijn, luidruchtig over te disputeren en de toehoorders het hoofd met wind te vullen. De Heere gelieve onze zogenoemde Gereformeerde Kerk van deze en andere

menigvuldige gebreken nog eens genadig zelf te reformeren!

Weet dan, geliefden, dat zij, die hieromtrent het Goddelijke Zoonschap van de Heere Jezus verkeerdelijk gevoelen en door het verstand des vleses geheel van de rechten weg afdwalen, bijzonder zijn de oude Arianen, de Socinianen en de Roëlisten, of de aanhangers van de gewezen Professor Roëll. Allen belijden zij te geloven, dat de Heere Jezus de Zoon van God genoemd wordt, omdat Hij van God de Vader gegenereerd is. Doch, wanneer zij nu deze Goddelijke en Hoogwaardige generatie zullen gaan verklaren, dan volgen zij daarin geenszins het onderwijs van Gods Woord en de Heilige Geest, maar alleen hun duister, ongeheiligd en vleselijk begrip, waardoor zij van deze Goddelijke verborgenheid, waarvoor zij beven moesten, dan nu geheel verkeerde dingen spreken. Zodat ook in hun vervuld is geworden, hetgeen Paulus schrijft van de heidenen, Rom. 1: 21, omdat zij, God kennende, hem als God niet hebben verheerlijkt of gedankt, maar zijn verijdeld geworden in hun overleggingen en hun onverstandig hart is verduisterd.

Laat ons kort horen, wat deze blinde leidslieden der blinden hier andere geleerd hebben, en nog tegenwoordig leren, door hun aanhangers.

(1) De beroemde en schadelijke ketter Arius en zijn navolgers, de Arianen, leerden, dat de Heere Jezus de Zoon van God en wel Gods eerst, of eniggeboren Zoon is en genoemd wordt, omdat de Vader Hem, als Zijn eerste en voornaamste schepsel, voor alle andere schepsels, in den beginne heeft voortgebracht en geschapen, zodat zij de Zoon van God dan slechts hielden voor een bloot creatuur of schepsel. Maar voor de eerstgeborene, of gelijk zij het verdraaien, voor de eerstgeschapene van alle creaturen, Coll. 1:15.

(2) De Socinianen handelen hierin nog verkeerder en goddelozer dan de Arianen. Zij leren, dat de Heere Jezus niet geweest is voor Zijn lichamelijke geboorte uit Maria, of voor Zijn heilige ontvanging in haar en dat Hij ook niet meer is dan een bloot creatuur of schepsel. Maar dat Hij de Zoon van God genoemd wordt om verscheidene redenen, als:

(a) Om deze Zijn wonderbare ontvanging in en geboorte uit Maria;

(b) Omdat God Hem op een luisterrijke wijze in de wereld gezonden heeft tot een groot profeet, om de mensen een nieuwe wet voor te schrijven en hen, door Zijn Woord en wandel, de rechten weg der zaligheid te leren;

(c) Omdat God Hem ook tegelijk heeft aangesteld tot onze Hogepriester hier op aarde. En

(d) Omdat God Hem uit de doden weer heeft opgewekt, in de hemel opgenomen en Hem daar heeft doen zitten aan Zijn rechterhand. Zie, deze dingen verstaan de Socinianen door de generatie van de Zoon van God. En daarom leren zij, dat Hij de Zoon van God genoemd wordt.

(3) Wat nu eindelijk de Professor Roëll aangaat, wiens verkeerd gevoelen over het Goddelijk Zoonschap van de Heere Jezus veel gerucht en opschudding in onze kerk heeft gemaakt. Deze man heeft tegen de Godheid van de Heere Jezus wel niets geleerd, noch daaromtrent in het allermiste met de Arianen of met de Socinianen ingestemd, zoals sommigen hem verkeerd beschuldigen, maar zijn dwaling betreft alleen de wijze of manier van de Heiland eeuwig en Goddelijk Zoonschap. Hiervan gevoelde en leerde hij eerst alzo, dat de Heere Jezus daarom de Zoon van God alleen is en genoemd wordt, omdat Hij eenswezig is met de Vader, dat is, omdat Hij met

Hem hetzelfde eeuwige Goddelijke Wezen bezit, zodat Hij geheel in dat opzicht een is met de Vader.

Doch, toen hem naderhand getoond werd, dat deze eenwezigheid van de Zoons met de Vader geen genoegzame reden van Zijn Goddelijk Zoonschap kon zijn en Hem als de Zoon van de Vader niet kon onderscheiden, omdat de Heilige Geest, die evenals de Zoon, mede met de Vader eenwezig is, dan om dezelfde reden ook de Zoon van de Vader zou moeten zijn en genoemd worden, zo heeft hij er naderhand nog enkele redenen bijgevoegd, waarom de Heere Jezus de Zoon van de Vader zou zijn en genoemd worden, te weten, omdat Hij van God de Vader in de eeuwige raad van de vredes is aangesteld en verordineerd tot der uitverkorenen Middelaar en Verlosser. En in de volheid van de tijd als zodanig in het vlees is geopenbaard en van de Vader gezonden en naderhand uit de doden opgewekt en verhoogd is, in de hemel.

Dit en de eenwezigheid van de Zoons met de Vader, verstond die man door de Goddelijke eeuwige generatie van de Zoons. En op die wijze meende hij, dat de Godheid van Christus te beter kon begrepen en staande gehouden worden tegen de Arianen en Socinianen, dan wanneer men vaststelde, dat Hij door een eigenlijk genoemde generatie of Goddelijke geboorte Zijn oorsprong geheel had uit de Vader; omdat daaruit, naar 's mans mening, noodzakelijk moest voorkomen, dat de Vader, die de Zoon zo genereerde, zoals men in onze kerk leert, dan noodzakelijk meerder, ouder en volmaakter moest zijn dan de Zoon, die zo van Hem gegenereerd werd, wat dan geheel de Godheid van de Heere Jezus moest ondermijnen en omver werpen.

Zie, deze zijn de verkeerde gevoelens over het hoogwaardig Goddelijk Zoonschap van de Heere Jezus. Om die nu opzettelijk hier te gaan wederleggen en dat ieder in het bijzonder, is geenszins onze mening. En de korthed van onze tijd zou het ons ook niet toelaten.

Alleen zeggen wij er slechts in het algemeen en met een woord van, dat het Goddelijk Zoonschap van de Heere Jezus en Zijn eeuwige generatie of bestaan uit de Vader, wat allerwezenlijkst is, door deze voorgestelde verkeerde lering geheel en al wordt omvergeworpen; omdat de Heere Jezus volgens dezelve niet meer blijft de ware, de eigen, de natuurlijke en de wezenlijke Zoon van God, zoals Hij ons in de Heilige Schrift wordt voorgesteld, maar alleen de Zoon van God, in de blote benaming, zonder eigenlijke waarheid en wezenlijke kracht, zoals we dit uw aandacht in het brede zouden kunnen aantonen en u doen zien, dat al de redenen, die wij tot verklaring van de Heiland Goddelijke Zoonschap hebben horen bijbrengen, hem niet in het allerminste de waren en wezenlijken Zoon van de levende God kunnen maken, omdat daartoe, volgens de Heilige Schrift, geheel wat anders vereist wordt, te weten, een ware, Goddelijke generatie, of een waar en wezenlijk voortkomen en bestaan van de Zoon uit de Vader, wat vanwege haar Goddelijke heerlijkheid en allerhoogste volmaaktheid voor ons eindig verstand geheel ontoegankelijk en onbegrijpelijk is. Zodat wij zodanigen leeftijd en zodanige uitgangen vanouds en van de dagen der eeuwigheid, geenszins kunnen bevatten of begrijpen.

Wij zullen daarom al deze ijdele verkeerde leringen van mensen aan een zijde laten liggen en nog kort, met Gods hulp en genade, trachten de waarheid van deze zaak uw aandacht uit de Woorde Gods voor te stellen, zo ver het ons gegeven is, daar te mogen inzien.

Om dan nu nog kort open te leggen, wat er is van het hoge, heilige en Goddelijk Zoonschap van de Heere Jezus en wat God ons daarvan in Zijn Woord geopenbaard heeft, zo weet, toehoorders en de Heere leer het u zelve! Dat de Heere Jezus de ware, eigenlijke, natuurlijke, wezenlijke Zoon van de levendigen Gods is; eenwezig met de

Vader en de Heilige Geest. En dat daarom, omdat Hij Zijn oorsprong, voortkoming en bestaan van eeuwigheid gehad heeft en nog onophoudelijk heeft tot in eeuwigheid, uit en van de Vader, wien de Zoon zo houdt en erkent voor de eeuwige Bron, Boezem en Fontein van Zijn Goddelijk leven, zoals wij dit van Hemzelve horen, Joh. 5: 26, waar Hij zegt: *want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelf, zo heeft Hij ook de Zoon gegeven, het leven te hebben in Zichzelf.*

En zo horen wij de Heere Jezus doorgaans in het Woord getuigen, *dat Hij is en komt, alles doet en werkt, in, uit, van, door en tot de Vader*, zoals wij dat met veel plaatsen zouden kunnen bewijzen; wat alles samen genomen, ons dan klaar leert en te kennen geeft dat de Heere Jezus des Vaders Zoon is en Zijn bestaan geheel heeft in de Vader en van, uit en door Hem.

Doch, opdat wij, nietige schepsels, met ons zwak en eindig verstand hiervan iets meer zouden kunnen begrijpen, zo komt God ons hierin nu uit oneindige goedertierenheid en genade gelijk als tegemoet en handelt met ons op een lage menselijke wijze, ons deze allerhoogste verborgenheid Zijns Goddelijken Wezens nader openleggende en verklarende door menselijke uitdrukkingen en vertoningen van menselijke zaken, waarvan wij goed begrip en bevatting kunnen hebben. Hij stelt ons dit wezenlijk bestaan van de Zoons in, van, uit en door de Vader voor onder de gelijkenis van een menselijke geboorte of generatie, ons daarmee lerende dat de Zoon op een Goddelijke wijze, zo Zijn leven en zelfstandig bestaan uit, door en van de Vader heeft, zoals een zoon bij ons, mensen, door de geboorte of generatie, op een menselijke wijze zijn leven en bestaan heeft uit, van en door zijn vader, die hem gegenereerd heeft.

Hoort deze waarheid uit de Heilige Schrift! Psalm 2:7 komt ons God de Vader zo sprekende tot de Zoon voor: *Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd.* En Spr. 8: 22 en 24, horen wij de Zoon deze Zijn eeuwige, Goddelijke geboorte, uit en van de Vader zo beschrijven: *de Heere bezat Mij in het beginsel Zijns wegs, voor Zijn werken van doe aan. Ik was geboren, als de afgronden nog niet waren, als nog geen fonteinen waren, zwaar van water; al eer de bergen ingeest waren; voor de heuvelen was Ik geboren.*

Hierom wordt de Heere Jezus ook genoemd de eerstgeborene en de eniggeborene Zoon van God, zoals wij reeds gezien hebben.

Al wat nu daartoe dient, om ons te leren dat Christus Jezus de ware, natuurlijke, eigen en wezenlijke Zoon van God is en Zijn Goddelijk bestaan van eeuwigheid en tot eeuwigheid, van, uit en door de Vader heeft. Zodat deze Goddelijke geboorte of generatie van de Zoons dan geheel behoort tot het Wezen Gods en daarvan niet in het minste kan afgescheiden worden. Waarom het een geheel verkeerd begrip is van deze aanbiddelijke en hoge Goddelijke generatie, wanneer men meent, dat zij is een voorbijgaande en ophoudende daad in God, evenals God de Zoon van eeuwigheid gegenereerd had en Hem nu niet meer genereerde.

Nee, geenszins geliefden, deze hoogwaardige, Goddelijke generatie, is een inblijvende daad in God, die behoort tot het Wezen Gods, door die de Zoon Zijn Goddelijk leven en bestaan onophoudelijk en tot in alle eeuwigheid heeft in de Vader en uit en van en door Hem. Zodat de Vader hier dan de Zoon onophoudelijk genereert en Hem het leven in zichzelf geeft en de Zoon hier onophoudelijk van de Vader gegenereerd wordt en het leven in zichzelf van Hem ontvangt.

Ziedaar zo en op die wijze is nu de Heere Jezus hier de eniggeboren Zoon van God, omdat Hij zo van de Vader gegenereerd is en onophoudelijk van Hem gegenereerd wordt. En dit is nu die allerhoogste, allerheiligste en aller-heerlijkste verborgenheid van het oneindig en aller-volmaaktste Wezen Gods, waarvan Gods kinderen hier op aarde slechts een klein stukje en niet dan een gering uiterst eindje begrijpen.

De aller-verlichtsten onder hun moeten hier het eeuwig onbegrijpelijke van Gods oneindige heerlijkheid met vrezen en beven aanbidden en uitroepen met de man Gods Agur, Spr. XXX: 4, *hoe is Zijn Naam? en hoe is de Naam van Zijn Zoon? zo gij het weet*. En met Jesaja, hfd. 53: 8, wie zal Zijn leeftijd uitspreken?

De enige weg, om hier van deze grote en allerheiligste verborgenheid iets recht te leren kennen, is een geestelijke wandeling met God, een gewinnen aan de Heere en een gedurige omgang met Hem, in Christus, door het geloof. Want daardoor openbaart God Zichzelf aan de zielen van Zijn gunstgenoten en doet hun als in een spiegel, met ongedekten aangezicht, zijn Goddelijke heerlijkheid aanschouwen. Maar hier stelt God Cherubim tegen het Oosten dezes Paradijs en een vlamig lemmer eens zwaards dat zich omkeert, om te bewaren de weg van deze boom van de levens, tegen al de wijzen van deze wereld en tegen alle vleselijke en onheilige mensen.

Hebbende hiermee nu genoeg opengelegd wat er is van de Heere Jezus Goddelijk Zoonschap en van Zijn eeuwige onbegrijpelijke generatie uit zijn Vader en waarom Hij de Zoon van God en wel Gods eigen en eniggeboren Zoon genoemd wordt, onder die benaming Hij hier in de Apostolische Geloofsbelijdenis nu ook voorkomt. Zo moeten wij nu nog met een woord overwegen de aanmerking, die de Onderwijzer hierop maakt. Hij vraagt waarom is Hij Gods eniggeboren Zoon genoemd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn? en antwoordt, daarom, dat Christus alleen de eeuwige, natuurlijke Zoon van God is, (gelijk deze waarheid nu genoeg van ons is aangetoond en verhandeld) Maar wij zijn om Zijnentwil uit genade tot kinderen Gods aangenomen.

Dat de gelovigen en wel zij allen, zonder onderscheid, kinderen Gods zijn en zonen en dochters van de Allerhoogste en dat God hun aller geestelijke Vader is, vinden wij overal in de Heilige Schrift als een waarheid geleerd. Hoort uit zeer veel slechts deze weinige plaatsen, Jerem. 31:20, waar God de Heere zo vraagt, van Zijn gelovig en uitverkoren volk: *is niet Efraïm Mij een dierbare Zoon, is hij niet Mijn troetelkind?* Joh. 1: 12, waar wij van al de gelovigen getuigd vinden: want zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in zijn Naam geloven en Joh. XX: 17, waar de Heere Jezus zo tot Zijn gelovig volk spreekt: *Ik vare op tot Mijnen Vader en uw Vader, tot Mijnen God en uw God*.

Maar hoewel al de gelovigen, dus ook Gods kinderen, zonen en dochteren zijn en zij God, de Vader van de Heere Jezus Christus, mede tot hun Vader hebben, zo is toch hier tussen hun en de Hesere Jezus een zeer groot en wezenlijk onderscheid. Want Hij is, zoals wij gezien hebben, volgens de Onderwijzer, de eeuwige, natuurlijke, of eigen en zo de eniggeboren Zoon van God. Maar de gelovigen zijn slechts alleen om Zijnentwil uit genade tot kinderen van God aangenomen en door de Heilige Geest in Christus daartoe vernieuwd en wedergeboren. Zoals wij van deze genadige aanneming der gelovigen tot kinderen en van deze hun geboorte of wedergeboorte uit God, overal in de Heilige Schrift overvloedig kunnen lezen. Maar deze waarheid wordt ons op andere plaatsen van de Catechismus met opzet verhandeld, waarom wij daarvan dan tegenwoordig niet breder zullen spreken.

Zie, zo is en blijft de Heere Jezus dan nu in waarheid de eniggeboren Zoon van de levendigen God, niettegenstaande alle ware gelovigen ook mede Gods kinderen zijn door genadige aanneming, om Christus wil en door geestelijke wedergeboorte uit God in Hem. En zo is deze grote en gewichtige waarheid van het geloof hiermee dan nu genoeg van ons verhandeld.

Waarom wij overgaan, om ook mede nog kort te handelen van de andere

geloofswaarheid, die hier in de Geloofsbelijdenis en in de Catechismus volgt, namelijk, *dat de Heere Jezus niet alleen slechts de eniggeboren Zoon van God, maar ook onze of aller gelovigen Heere is*. Want zo belijden wij te geloven in Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onzen Heere.

Dat de Heere Jezus aller gelovigen Heere is en van hun daarvoor aangenomen, gehouden en erkend wordt, kunnen wij overal in de Heilige Schrift vinden.

Hoort slechts deze weinige plaatsen, Joh. 13: 13, daar zegt de Heiland tot Zijn Apostelen en gelovigen, gij heet Mij Meester en Heere en gij zegt wel, want Ik ben het. Hand. 2: 36 leert de Apostel Petrus het Joodse volk aangaande Jezus, die zij gekruisigd hadden, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft. Zo ook in Filipp. 2: 11 getuigt en leert Paulus, dat God de Heere Jezus uitermate zeer verhoogd heeft, opdat alle tong zou belijden, dat Hij de Heere zij, tot heerlijkheid Gods van de Vader.

Dit is dan een waarheid, die in de letter van niemand zal worden tegengesproken; iedereen zegt hier tot de Heiland: Heere, Heere. Maar het zijn alleen de ware bekeerden en gelovigen, die dit oprecht doen; alle andere doen het maar geveinsd en alleen uiterlijk met de lippen, want zij zijn vleselijke en natuurlijke mensen, de Geest niet hebbende. En niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest, 1 Cor. 12: 3. *Waarom de Heere Jezus hier dan tot velen zegt: Wat noemt Gij Mij Heere, Heere en doet niet hetgeen dat Ik zeg?* Luk. 6:46.

Nu is het wel zo, geliefden, dat de Heere Jezus de natuurlijke Heere is, naast de Vader en de Heilige Geest, van hemel aarde en dus zonder onderscheid van alle mensen en schepsels, waarom Hij dan ook op Zijn kleed en op Zijn dij deze naam geschreven heeft: *Koning der Koningen en Heere der Heeren*, Openb. XIX: 16.

Maar op een bijzondere wijze is de Heere Jezus de Heere van Zijn uitverkoren volk en gelovigen en dat daarom, volgens de Onderwijzer, omdat Hij hun met lichaam en ziel van al hun zonden, niet met goud of met zilver, maar met zijn dierbare bloede gekocht en van alle geweld van de duivels verlost en ons zo Hem tot een eigendom gemaakt.

Drie dingen leert ons de Onderwijzer hier, die de Heere Jezus doet aan al Zijn gelovigen en waardoor Hij hun aller Heere wordt.

- (1) Hij verlost of koopt hun vrij van al hun zonden;
- (2) Hij verlost of koopt hun uit alle geweld van de duivels, en
- (3) Hij maakt hun zo tot Zijn eigendom.

Wij zullen deze dingen maar eens kort overwegen.

1. De Heere Jezus koopt Zijn uitverkorenen en gelovigen vrij van al hun zonden en doet dit niet met zilver of goud, maar met Zijn dierbaar bloed. Deze waarheid wordt ons het gehele Woord Gods door zeer overvloedig geleerd, als 1 Petrus 1: 18 en 19, waar de Apostel tot de gelovigen zegt: wetende dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw ijdele wandeling, maar door het dierbaar bloed Christus. Hand. XX: 28, waar Paulus ons leert dat Christus de gemeente Gods heeft verkregen door Zijn eigen bloed. Openb. 5: 9, waar de gelovigen hun dierbare Zaligmaker zo over Zijn genade verheerlijkt: *Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed*.

Hierom worden Gods kinderen, de gelovigen, ook genoemd de vrijgekochten van de Heeren, Jes. 35: 10. En Paulus houdt het hun zo voor ogen, 1 Cor. VI: 20, *maar gij zijt duur gekocht. Zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, die Godes zijn*. Dit kopen van de Heere Jezus is niet anders dan dat Hij Zijn gelovigen geheel verlost en hun van al hun zonden zalig maakt door Zijn dierbaar bloed, wat wij breedvoerig

beschouwend en verhandeld hebben, toen wij de dierbare naam Jezus in de XIden Zondag verklaarden, waarom wij daarvan dan nu niet weer zullen spreken.

2. Het tweede, dat de Heere Jezus hier volgens de Onderwijzer aan al Zijn gelovigen doet, is, *dat Hij hun ook mede van alle geweld van de duivels verlost.*

Door de zonde zijn de gelovigen van nature in het rijk van de satan en liggen geheel gevangen in zijn macht en onder zijn geweld, zonder zichzelf daarvan in alle eeuwigheid te kunnen verlossen, of iets tot die verlossing te kunnen toebrengen.

De reden daarvan is, omdat zij oorspronkelijk uit de vader de duivel zijn en de begeerte van deze hun vader willen doen, Joh. 8: 44. Maar hier komt nu de Heiland Jezus, de Zoon van God, die daartoe geopenbaard is, opdat Hij de werken van de duivels verbreken. Zou, 1 Joh. 3: 8 en komt Zijn uitverkoren volk op Zijn tijd van alle geweld van de duivels verlossen, doende door Zijn dood te niet dengene, die het geweld van de dood heeft, dat is de duivel, Hebr. 2: 14.

Deze verlossing doet de Heere Jezus aan Zijn uitverkorenen en gelovigen

(1) bij aanvang, zodra Hij hun door het geloof met zich en zijn genade verenigt en hun van hun zonden verlost en bekeert. Dan vervalt van des duivels geweld, want dan verlaten de gelovigen zijn koninkrijk der duisternis, verzaken al zijn heerschappij en worden overgezet in het koninkrijk van de Zoons van Gods liefde, Coll. 1: 13.

(2) De Heere Jezus verlost Zijn gelovigen ook uit alle geweld van de duivels bij voortgang, als Hij hun hoe langer hoe meer heiligt, van de zonden verlost en Zijn en van Zijn Vader Beeld in hun overbrengt, waardoor van de duivels werken dan gedurig meer en meer verbroken worden.

(3) Eindelijk verlost de Heere Jezus de zijn van alle geweld van de duivels volkomen, door de heerlijkmaking van ziel en lichaam, wanneer de God van de vredes de satan geheel onder hun voeten verplettert, Rom. 16:20.

En op die wijze, door Zijn gelovigen zo te kopen door Zijn bloed, hun verlossende van al hun zonden en uit alle geweld van de duivels, maakt de Heere Jezus hun nu, volgens de Onderwijzer tot Zijn eigendom. Hij onderwerpt hun geheel aan Zich, met lichaam en ziel en richt Zijn genade-koninkrijk in hun harten op en voert door Zijn Woord en Geest zo heerschappij over hen. Zodat de gelovigen hier dan Christus' eigen zijn en Hem toebehoren, 1 Cor. 11: 23. Want Christus heeft zichzelf voor hun gegeven, opdat Hij hun zonde verlossen van alle ongerechtigheid en zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken, Tit. 2: 14. En zo is de Heere Jezus dan nu de Heere en Koning van Zijn volk en gelovigen en deze noemen Hem met recht hun Heere.

Ziedaar, aandachtigen, zo zijn beide deze grote waarheden hier dan van ons, door van de Heere genadige ondersteuning, voor u allen opengelegd en verhandeld. Daarop volgt nu,

B. Tot een besluit, de werkzaamheid van het geloof, omtrent die verhandelde waarheden en omtrent de persoon, of het onderwerp van dezelve, want in het geloofsartikel doen wij deze geestelijke belijdenis, dat wij in de Heere Jezus, als de eniggeboren Zoon van God en onze Heere geloven.

Ach, mocht deze belijdenis van ons allen slechts waar zijn! Want dezelve behelst zodanige dingen in zich, die bij de wereld of de onbekeerden niet gevonden worden, hoewel zij dezelve belijden en voorgeven te bezitten.

Dit geloven is niet anders dan een waar erkennen, aannemen en omhelzen van. De Heere Jezus voor de eniggeboren Zoon van God en een volkomen opdragen en overgeven van onszelf, niet lichaam en ziel aan Hem, als de zodanige, waartoe deze

vier dingen behoren:

(1) Dat de Heere Jezus zichzelf door Zijn Woord en Heilige Geest aan onze zielen moet hebben geopenbaard als de enig geboren Zoon van de levendigen God. En als die grote Koning, Heere en Heiland, aan Wien de Vader alle macht gegeven heeft om ons te zaligen en voor eeuwig van de zonden te verlossen.

(2) Dat wij door dit licht van de Heere Jezus inwendig bestraald, hem nu ook waarlijk erkennen en houden voor Gods eniggeboren Zoon, die zijn bestaan heeft in, uit, van en door de Vader. En voor die grote Heere en Koning, die ten volle machtig, algenoegzaam en gewillig is, om ons door Zijn dierbaar bloed vrij te kopen van alle onze zonden en ons te verlossen uit alle geweld van de duivels.

(3) Dat wij daarop dan nu ook onze harten geheel voor de Heere Jezus in een waar geloof ontsluiten en openen en Hem als de eniggeboren Zoon van God en de grote Heere en Koning, die machtig en gewillig is ons te verlossen, tot ons laten inkomen en onszelf, ter eeuwige behoud, zaligheid en verlossing, geheel en gewillig, met lichaam en ziel aan Hem overgeven en in Zijn hand stellen; verzakende hier dan zo geheel onszelf en alle andere sterkte en nemende door het geloof onze toevlucht geheel en alleen tot de Heere Jezus, de eniggeboren Zoon van God.

(4) Behoort er ook tot dit geloof, dat wij de Heere Jezus als Gods eniggeboren Zoon en onze Heere, nu ook in dierbare hoogachting houden, hem oprecht en teder beminnen, ons geheel aan Hem onderwerpen, hem standvastig volgen en aankleven en op Hem als onze Koning en Heere al ons vertrouwen stellen, wachtende steeds op Hem in alles, door het geloof.

Ziedaar! Dit is het, in de Heere Jezus, als Gods eniggeboren Zoon en onze Heere te geloven.

Nu is mijn wens en bede tot God de Vader van onze Heere Jezus Christus, dat Hij al Zijn uitverkorenen zo gedurig wil trekken tot zijn eniggeboren Zoon, opdat in de Naam van Jezus zich mogen buigen alle knie dergenen, die in de hemel en op de aarde en onder de aarde zijn en alle tongen moge belijden dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders! Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 14.
VRAAG 35 EN 36.**

Tekst: GALATEN 4: 4.

35 Vraag. Wat is dat gezegd: die ontvangen is van den Heilige Geest en geboren uit de Maagd Maria?

Antwoord. *Dat de eeuwige Zoon van God, die waar en eeuwig God is en blijft, ware menselijke natuur, uit het vlees en bloed der Maagd Maria, door de werking van de Heilige Geest aangenomen heeft, opdat Hij ook dat ware zaad Davids zij, zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde.*

36 Vraag. Wat nuttigheid bekomt gij door de Heilige ontvangenis en geboorte van Christus?

Antwoord. *Dat Hij onze Middelaar is en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid, mijn zonden, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt.*

Onder de schaduwen en voorbeelden van het Oude Testament, door die God Zijn volk en uitverkoren leidde tot het geloof in de Messias, was de Tabernakel de allervoornaamste, welkers gedaante ons beschreven wordt Exod. XXVI.

In deze tabernakel, die in alles naar Gods bevel en voorschrift gebouwd was, was bijzonder merkwaardig haar tweeërlei gestalte, uitwendig en inwendig. Uitwendig was dezelve zo gering en eenvoudig voor het oog, dat men die in het minste niet zou hebben aangezien voor de tent of woning van de grote God van de hemels en der aarde, want hij was geheel bedekt met een gering en onaanzienlijk deksel van geitenhaar en van rood geverfde ramsvellen en dassenvellen. Maar van binnen was deze tent weer van de te schoner en heerlijker. Want daar blonk alles van kostelijk goud, zilver, hemelsblauw, purper, scharlaken en van fijn getweerd linnen en daar woonde Gods heerlijkheid en vervulde het heiligdom.

Deze Tabernakel nu was in de eerste en voornaamste plaats een levendig voorbeeld van de Heere Jezus Christus, van Wien wij daarom voorzeggd vinden, dat Hij onder het Nieuwe Testament zijn gelovigen zou zijn tot een heiligdom, Jes. 8: 14. En van Wie de Evangelist Johannes getuigt, hfd. 1: 14, *dat Hij is vlees geworden en dat Hij onder ons heeft gewoond*, of volgens de Griekse grondtekst, *getabernakeld*.

Laat ons kort de overeenkomsten tussen die beiden eens zien!

(1) Gelijk de Tabernakel van buiten een zeer gering, eenvoudig en onaanzienlijk gebouw was, zonder enige kostelijkheid of heerlijkheid, zo is en was ook de Heere Jezus van buiten, naar Zijn lage mensheid een slecht, gering en onaanzienlijk persoon. Want Hij had geen gedaante noch heerlijkheid. *Als wij Hem aanzagen, was er geen gestalte waarom wij Hem zouden begeerd hebben; Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen*, Jes. 53:2 en 3.

(2) Gelijk nochtans de Tabernakel van binnen zeer luisterrijk en heerlijk was en God daarin zelf met Zijn heerlijkheid woonde, zo was het ook mede met de Heere Jezus: van binnen woonde in Hem al de volheid der Godheid lichamelijk, Coloss. 2: 9 en zo was Hij dan geheel met de heerlijkheid Gods vervuld, zoals Johannes van Hem getuigt, die binnen in die Tabernakel ingezien had, hfd. 1: 14: *en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd; een heerlijkheid, als van de Eniggeborenen van de Vader,*

vol van genade en waarheid.

(3) Gelijk het buitenste en binnenste van de Tabernakel zo nauw samengevoegd waren, dat zij niet meer dan een enig stuk of gebouw samen uitmaakten. Zo is het hier ook weer met de Heere Jezus. Zijn uitwendige lage mensheid en Zijn inwendige, hoge en luisterrijke Godheid, zijn mede zo nauw met elkander verenigd, dat zij in Hem niet meer dan een enig Persoon of Middelaar Gods en van de mensen uitmaken.

(4) Eindelijk, zoals nu God oudtijds, door middel van de Tabernakel, die Hij midden onder de kinderen Israëls het op richten, met dat volk een zeer nauwe gemeenschap hield en Zijn genade en heerlijkheid aan hen meedeelde, zo houdt God nu ook, door de waren Tabernakel Christus, die niet met handen gemaakt is, een zeer nauwe gemeenschap en vereniging met alle rechte Israëlieten, de gelovigen; richtende deze ware Tabernakel onder hun op, toen Hij Zijn Zoon Christus in het vlees deed geboren worden en schenkende hun alle genade, gerechtigheid, zaligheid en heerlijkheid in en door Hem, zoals wij die heerlijke en dierbare waarheid, met de hulp en de genade Gods, uw aandacht in dit namiddaguur wat nader zullen moeten verklaren en openleggen.

De vorige reis beschouwden wij de Heere Jezus Christus, de waren en tegenbeeldige Tabernakel van binnen, in haar hoogwaardige, Goddelijke luister en heerlijkheid, als zijnde de eniggeboren Zoon van God en onzer of aller gelovigen Heere; nu zouden wij Hem heden ook van buiten beschouwen in Zijn lage en geringe mensheid, die Hij tot van Zijn gelovigen zaligheid en verlossing in der tijd heeft aangenomen, als zijnde ontvangen van de Heilige Geest en geboren uit de Maagd Maria, zoals Hij ons nu verder als zodanig in de Apostolische Geloofsbelijdenis wordt voorgesteld.

Om hier dan nu met orde te werk te gaan, zo zullen wij onze Onderwijzer geheel volgen en

(1) Overwegen, hoe de Heere Jezus is ontvangen van de Heilige Geest en geboren uit de Maagd Maria, Vraag 35.

(2) Hoe het geloof van Gods kinderen omtrent deze aller-dierbaarste waarheden werkzaam is en die zalige nuttigheid zij door hun geloof daaruit verkrijgen, Vraag 36.

A. Wat het eerste aangaat, hierin komen ons twee stukken ter nadere beschouwing en overweging voor:

(1) van de Heiland ontvangenis van de Heilige Geest. En dan

(2) Zijn geboorte uit de Maagd Maria.

Beide deze stukken voegt de Onderwijzer hier, Vraag 35, bij elkander en verklaart dezelve zo tegelijk, lerende ons kort, dat zij dit betekenen: *dat de eeuwige Zoon van God, die waar en eeuwig God is en blijft, de ware menselijke natuur, uit het vlees en bloed der Maagd Maria, door de werking van de Heilige Geest aangenomen heeft.*

Dit is een zo bondige, nette, zakelijke en geestelijke verklaring van deze twee grote, Goddelijke waarheden, aandachtigen, dat er de diepe geestelijke wijsheid van onze Onderwijzer alleszins klaar en krachtig in doorstraalt.

Ach, dat wij nog tegenwoordig veel zulke dierbare Godgeleerden in onze kerk mochten hebben, als de opstellers van de Catechismus geweest zijn. En dat wij die oude, eenvoudige en geestelijke dagen onzer Vaderen eens weer mochten beleven!

Maar het schijnt, dat door Gods verborgen en onnaspeurlijk oordeel, de duisternis van een nieuwerwetse vleselijke schijngeleerdheid nu de aarde moet bedekken en

donkerheid de volkeren. En wat nog het einde daarvan wezen zal, is de Heere bekend. Wat ons betreft, geliefden, wij hebben het bevel Gods gehoord en horen het nog dagelijks uit Jerem. 6: 16, zo zegt de Heere, staat op de wegen en ziet toe en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij en wandelt daarin, zo zult gij rust vinden voor uw zielen.

Wij gaan hier dan nu weer gewillig naar die oude paden toe en naar die goede weg, die ons uit en volgens Gods Woord nergens zuiverder en beter geleerd wordt dan in onze dierbare Heidelbergse Catechismus.

Deze verklarende ons van de Heiland heilige ontvangenis en geboorte, leert daarvan twee dingen:

- (1) Dat de eeuwige Zoon van God, die waar God was en bleef, de ware menselijke natuur, door de werking van de Heilige Geest, uit het vlees en bloed van de Maagd Maria heeft aangenomen;
- (2) Het einde, waartoe Hij dat gedaan heeft, namelijk, opdat Hij daardoor het ware zaad Davids zou worden, zijn broederen of gelovigen, in alles gelijk, uitgenomen de zonde.

§ Wat de eerste van deze twee zaken betreft, daarin komen ons vier onderscheiden dingen voor:

- (1) De Persoon van wien gesproken en gehandeld wordt, te weten: de eeuwige Zoon van God, die waar en eeuwig God is en blijft;
- (2) Het werk dat Hij verricht heeft, hierin bestaande, dat Hij de ware menselijke natuur heeft aangenomen;
- (3) Het voorwerp waaruit Hij dezelve heeft genomen, uit het vlees en bloed, namelijk van de maagd Maria. En dan
- (4) Het middel, waardoor Hij dat gedaan heeft, namelijk door de werking van de Heilige Geest.

Van ieder van deze zaken zullen wij, met alle kortheid en eenvoudigheid, door de genadige hulp Gods, met uw aandacht handelen.

1. De Persoon van wien gehandeld wordt, is hier dan de Heere Jezus, de eeuwige Zoon van God, die waar en eeuwig God is en blijft. Dat de Heere Jezus de eeuwige Zoon van God is, is van ons de vorige reis breedvoerig genoeg voor uw aandacht verhandeld, waarom wij daarvan dan nu niet verder zullen spreken, maar deze waarheid als voldoende afgehandeld en bewezen daar zullen terneer stellen.

Verder getuigt de Onderwijzer hier nog van de Heere Jezus, dat Hij niet alleen de eeuwige Zoon van God, maar ook tevens de eeuwige en ware God zelf is. Ook deze waarheid heeft hier geen verder bewijs of verhandeling nodig, omdat wij dezelve almede tevoren reeds breedvoerig verhandeld en bewezen hebben, te weten Zondag 8, Vraag 25, waar ons geleerd wordt, dat Vader, zoon en Heilige Geest samen de enige ware en eeuwige God zijn. Zodat wij dit stuk dan nu almede als een reeds bewezen en verhandelde waarheid terneer stellen.

Alleen zeggen en leren wij hier nu slechts met Gods Woord en onze Onderwijzer, dat de Heere Jezus reeds voor Zijn ontvangenis en geboorte uit Maria, de eeuwige Zoon van God en de ware en eeuwige God zelf geweest is. En dat Hij dus als God in de wereld gekomen is en zich met ons, mensen, door aanneming van onze lage menselijke natuur, op het nauwste verenigd heeft, zoals de Heilige Schrift zegt, 1 Tim. 1: 16, *de verborgenheid der Godzaligheid is groot, God is geopenbaard in het vlees*. En Filip. 2:6 en 7, *waar van de Heere Jezus getuigd wordt, dat Hij in de gestaltenis Gods zijnde, hetgeen roof behoefde te achten, Gode even gelijk te zijn. En dat Hij als*

zodanig zichzelf heeft vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende.

Verder valt hier ook aan te merken, hoe de Onderwijzer hier getuigt, dat de Heere Jezus voor Zijn menswording niet alleen de ware en eeuwige God is, maar ook blijft, te weten, in en na Zijn menswording. Zodat Hij met en door Zijn menswording Zijn hoge Goddelijke natuur geenszins heeft afgelegd, maar die heeft behouden en op het aller-nauwste met Zijn mensheid heeft verenigd, zodat Hij daardoor is geworden God en mens, in enigheid van de persoons; hoedanige Middelaar en Verlosser wij voor ons nodig hebben, om door Hem behouden te worden, volgens hetgeen er krachtig bewezen en geleerd is, zondag 5 en 6.

Dit nu genoeg van de Persoon; laat ons nu verder gaan zien,

(2) Wat van Hem hier getuigd wordt. De Onderwijzer leert ons, dat Hij de ware menselijke natuur heeft aangenomen. Door de menselijke natuur moeten wij niet anders verstaan dan die twee delen, die eigenlijk een mens uitmaken, te weten: een redelijke menselijke ziel met verstand en wil begaafd. En een stoffelijk menselijk lichaam, samen op het aller-nauwst met elkaar verenigd.

Zie, dit is een menselijke natuur, waarmee alle mensen, zonder onderscheid, van God begaafd zijn door hun geboorte. Nu, zulk een menselijke natuur heeft de Heere Jezus, de eeuwige Zoon van God, mede ook aangenomen en dat wel in waarheid, want dit leert de Onderwijzer hier met nadruk, dat Hij een ware menselijke natuur aangenomen heeft en geenszins maar een bloot menselijke gedaante, waardoor Hij een waar mens scheen te zijn, Maar dit in de daad niet was, zoals sommige oude ketteren de wereld hebben willen wijs maken.

Nee, dit is een ten hoogste goddeloze en he3oze leer, waarmee men de gehele grond der zaligheid ten enenmale overhoop werpt. Want indien de Heere Jezus geen ware menselijke natuur aangenomen heeft, zo kan Hij geen Zaligmaker of Verlosser van zondaren zijn en niemand kan dan door Hem behouden worden. Want de Middelaar tussen God en ons, zondaren, moet noodzakelijk mede een waar en rechtvaardig mens zijn, zoals in Zondag 6 overvloedig aangetoond en bewezen is. Hierom leert de Onderwijzer hier dan terecht, dat de Heere Jezus een ware menselijke natuur heeft aangenomen, zoals de Heilige Schrift daarom ook aller-duidelijkst zegt, Hebr. 2: 17, *dat de Heere Jezus zijn broederen, de gelovigen, in alles moest gelijk worden.*

Van deze ware menselijke natuur nu getuigt en leert de Onderwijzer hier, dat de Heiland Jezus, die heeft aangenomen.

De Onderwijzer spreekt hier met de taal van de Heilige Geest, in het Woord. Daar wordt ons ook geleerd, dat de Heere Jezus de menselijke natuur aangenomen heeft. Zo zegt Paulus van Hem, Filipp. 2: 7, *dat Hij de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen heeft.* Wat ons dan twee dingen leert:

(1) Dat de Heere Jezus tevoren maar alleen God geweest is, met de Vader en de Heilige Geest. Maar dat Hij naderhand, bij deze Zijn hoge Goddelijke natuur, ook de lage menselijke natuur heeft aangenomen en die daarmee heeft verenigd, zodat Hij nu daardoor God en mens geworden is, in enigheid van de Persoons en dus de ware Immanuël, God met ons.

(2) Geeft dit aannemen ook te kennen, aan de een kant van de Heere Jezus Goddelijke almacht, waardoor Hijzelve de mensheid heeft aangenomen en verenigd met Zijn Godheid, zodat de menswording Christus dan niet alleen van de Vader en van de Heilige Geest, maar ook Zijn eigen werk is, waarin Hijzelve mede gewrocht heeft. Aan de andere kant van de Heere Jezus grote bereidwilligheid, om zichzelf zo laag te

vernederen, tot verheerlijking van God, zijn Vader en tot zaligheid en verlossing aller van Zijn uitverkorenen, die Hem van eeuwigheid van de Vader gegeven waren.

3. Maar welk of hoedanig voorwerp verkoos de Heere Jezus hier nu, om uit dit Zijn menselijke natuur aan te nemen. De Onderwijzer leert ons, volgens Gods Woord en de Apostolische Geloofsbelijdenis, *dat Hij Zijn menselijke natuur heeft aangenomen uit het vlees en bloed van de maagd Maria.*

Zou de Heere Jezus een ware menselijke natuur aannemen, het moest, noch kon niet anders geschieden, dan door middel van een ware menselijke geboorte, opdat, zoals de kinderen des vleses en van de bloeds deelachtig zijn, hij ook desgelijks, dat is, op even dezelfde wijze, haar deelachtig werd, Hebr. 2: 14.

Nu, de kinderen zijn des vleses en van de bloeds deelachtig door een ware menselijke geboorte. Zo moest de eeuwige Zoon van God en de eeuwig levende God, o, allerhoogste en aanbidswaardige verborgenheid! Hier dan nu, om ons vlees en bloed deelachtig te worden, ook een ware menselijke geboorte ondergaan, opdat Hij zo werd eens mensen Zoon, onder die aller-dierbaarste benaming Hij zichzelf daarom ook gewoonlijk in Zijn Woord aan ons voorstelt. En hiertoe moest er dan nu ook noodzakelijk een vrouw zijn, uit die de grote en eeuwige Zoon van God, de Heere Jezus zo geboren werd en de ware menselijke natuur aannam. Want Hij moest wezen het zaad der vrouwe, zoals Hij als zodanig al vroeg in het Paradijs aan onze eerste voorouders werd bekend gemaakt, Gen. 12: 15.

En Paulus getuigt daarom ook zo nadrukkelijk van Hem, dat Hij geworden is uit een vrouwe. En die vrouw nu was de gelukzalige en gezegende Moedermaagd Maria. Zij was het, die van eeuwigheid door Gods genade uit alle vrouwen van de wereld hiertoe uitverkoren was, om uit haar vlees en bloed de grote Zaligmaker en aller uitverkorenen Heiland en Verlosser voort te brengen. Niet, dat in deze vrouw enige meerdere heiligheid, waardigheid of verdienste was boven andere vrouwen, o nee, maar het was alleen Gods eeuwige, vrije en Soevereine genade die haar tot zo grote gelukzaligheid riep en verwaardigde, zoals zij, in haar heilige lofzang, haar beminden God en Zaligmaker daarvan dan ook maar alleen de eer geeft en Hem groot maakt, omdat Hij de nederigheid van Zijn dienstmaagd had aangezien, Luk. 1: 48.

Deze Maria nu was, volgens de Onderwijzer en volgens onze Geloofsbelijdenis een maagd. Dit leert en getuigt zij onszelf, Luk. 1: 34, daar zij tot de Engel, die haar de geboorte van de Heiland had komen boodschappen zegt, hoe zal dat wezen omdat ik genen man bekenne? En voorts blijkt het ook klaar uit het gedrag, dat haar ondertrouwde man Jozef omtrent haar hield en uit van de Engels verschijning aan hem in de droom, zoals ons in het Evangelie verhaald wordt. En zulk een maagd moest Maria zijn, want van haar was voorzeggd, door de profeet Jesaja, hfd. 7: 14, *ziet een maagd zal zwanger worden en zal een zoon baren.*

Dit had God zo wijselijk tevoren verordineerd, opdat Hij in de geboorte Zijns geliefden Zoons een groot en heerlijk wonder zou doen, hoedanig van den beginne van de wereld niet geschied was, noch nooit weer geschieden zou, waarvan wij zo lezen, Jerem. XX11: 32, de Heere heeft wat nieuws op de aarde geschapen, de vrouw zal de man omvangen.

Wat is er nu van deze maagd Maria?

De Onderwijzer getuigt, dat de Zoon van God de ware menselijke natuur uit haar vlees en bloed heeft aangenomen. Dat is, uit de stoffelijke substantie van haar vlees en bloed. Die weet hoe de kinderen in 's moeders lichaam ontvangen en vervolgens daarin gedragen en opgevoed worden tot aan de tijd der geboorte, begrijpt en verstaat

gemakkelijk, dat zij haar substantie, na de eerste ontvangenis geheel hebben uit het vlees en bloed van hun moeder, zonder dat wij dit hier nader behoeven te verklaren. Nu, zo is het ook toegegaan met de Heere Jezus, ontvangen zijnde in het lichaam van de maagd Maria, door de krachtadige werking van de Heilige Geest, verkreeg Hij nu alleen zijn wasdom en volkomen lichamelijke substantie of zelfstandigheid uit de stoffelijke substantie van Maria's vlees en bloed en werd daardoor nu een waar mens en een waar kind of zoon van de maagd Maria, ons, mensenkinderen, in alles volkomen gelijk, uitgenomen alleen de zonde. En op die wijze nam de Zoon van God, de Heere Jezus, dan nu onze lage menselijke natuur aan en vernederde zich zo laag, dat Hij met ons in een menselijke maatschappij kwam.

O, eeuwig, onbegrijpelijk en aanbiddelijk wonder van Gods gadeloze grootheid en heerlijkheid!

Zo werd Hij nu dat zaad Abrahams, in wien alle geslachten der aarde zouden gezegend worden, Gen. X12: 18. Zo werd Hij nu uit den zede Davids, naar het vlees, Rom. 1: 3, omdat Maria, de vrucht van welkers buik Hij was, volgens Luk. 1: 42, uit de zede Davids was. En dus vervulde God hier nu Zijn belofte, die Hij aan David gezworen had, dat Hij de Christus, zoveel het vlees aangaat, uit de vrucht van Zijn lendenen zou verwekken, Hand. 3: 30.

Maar het is nodig, dat wij deze grote verborgenheid der Godzaligheid hier nog een weinig nader gaan beschouwen in haar oorsprong, wat het vierde stuk is, dat ons hier voorkomt.

4. Beschouwend hebbende hoe de eeuwige Zoon van God de ware menselijke natuur uit het vlees en bloed van de Maagd Maria heeft aangenomen, zo moeten wij de oorspronkelijke wijze, hoe Hij dat gedaan heeft, nu mede kort inzien.

De Onderwijzer zegt, dat Hij dat gedaan heeft door de werking van de Heilige Geest, In de Geloofsbelijdenis wordt de Heiland gezegd, ontvangen te zijn uit de Heilige Geest. Zo leert ons de Heilige Schrift ook, Matth. 1: 20; waar de Engel in de droom tot Jozef zeide: want hetgeen in haar, te weten in Maria, ontvangen is, dat is uit de Heilige Geest. De korte zin daarvan is, dat de Heere Jezus, naar Zijn menselijke natuur, in de maagd Maria eerst ontvangen is geworden, niet door de werking van de mans, zoals anders alle menselijke geboorte en voortteling is, maar door de heilige, Goddelijke en almachtige werking van de Heilige Geest. Want zo werd het aan de maagd Maria bekend gemaakt, dat zij van de Heere Jezus heilige mensheid bezwangerd zou worden, Luc. 1: 35. *De Heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen.*

Wij lezen, toehoorders, Hand. XVII:21, van die van Athene, dat zij hun tijd niet anders besteedden dan om wat nieuws te zeggen en te horen. Maar zulke mensen zijn er ook nog tegenwoordig genoeg onder ons, die, afwijkende van de eenvoudigheid die in Christus is, volgens 2 Cor. 11: 3, in hun predicates en schriften het altijd daarop toelleggen, om over de waarheden van Gods Woord wat nieuws te zeggen en de mensen wat nieuws te doen horen, waardoor zij dan bij de wereld een naam van grote wijsheid en geleerdheid zoeken. En dit kan hun ook niet missen, omdat de wereld blind is en graag gedurig wat nieuws hoort. Want het is hier zoals met de klederen, er moet altijd wat nieuws zijn, of het is niet aangenaam.

Dus heeft men hier, in deze ontvangenis van de Heere Jezus van of uit de Heilige Geest, de wereld nu ook beginnen te leren en wijs te maken, dat men hier door de Heilige Geest, van en uit wien de Zoon van God ontvangen is geworden, niet moet verstaan, zoals tot nog toe algemeen geschied is, de derde Persoon in de Heilige Drie-eenheid, de Heilige Geest, maar de Goddelijke natuur van de Heere Jezus zelf, die wij

eenmaal in de Heilige Schrift vinden genoemd *de Geest der heiligmaking*.

Dit vreemde gevoelen weet men door verscheidene schoonschijnende redeneringen zodanig op te sieren en voor te dragen, dat het gemakkelijk bij de onervaren leerlingen, die toch maar geheel bij de woorden van hun meester zweren, ingang vindt. En deze komen naderhand dan daarmee als met een grote geheimenis voor de dag en vervullen er overal de predikstoelen mede; hetgeen dan de rechte weg is, om allerlei verkeerde gevoelens en begrippen in de wereld te brengen.

Maar wat ons betreft, wij verwerpen dit gevoelen geheel, als verkeerd en strijdende tegen Gods Woord, wat door de eenvoudige benaming van Heilige Geest altijd de Derde Persoon in de Goddelijke Drie-eenheid verstaat en nooit anders. Die hiervan nu afwijkt, die wijkt af van het Heilig Woord Gods en is zo wijs boven hetgeen geschreven is.

Meer zal ik nu tot wederlegging van dit ongerijmde en verkeerde gevoelen niet zeggen, omdat de kortheid van de tijd het niet toelaat, hoewel wij het anders in haar gehele samenstel van stuk tot stuk zeer gemakkelijk uit Gods Woord zouden kunnen weer leggen. Het is dan de Derde Persoon in de Goddelijke Drie-eenheid, de Heilige Geest, uit en van wien de eeuwige Zoon van God, de Heere Jezus Christus, is ontvangen geworden in de Moedermaagd Maria. De reden van zodanige heilige, Goddelijke en aller-heerlijkste ontvangenis was, omdat de Zaligmaker geheel heilig en zonder enige zonde of zondige verdorvenheid moest geboren worden. Want Hij moest niet alleen een waar, maar ook een rechtvaardig mens zijn, zoals in de VIde Zondag klaar getoond is.

Zodanig nu zou de Heere Jezus niet hebben kunnen zijn, indien Hij door de werking van de mans Zijn ontvangenis had verkregen in Maria. Want dan zou Hij zijn ontvangenis hebben gehad uit een zondig, verdorven en onheilig zaad, waardoor Hij dan ook noodzakelijk, zoals wij allen, die uit de bloede, uit de wil des vleses en uit de wil van de mans geboren zijn, in zijn aard en natuur geheel zondig, verdorven en onheilig zou geweest zijn. Want hetgeen uit vlees geboren is, dat is ook zelf vlees, Joh. 3: 6.

Hierom vraagt Job hier zo algemeen, hfd. 14: 4, *wie zal een reine geven uit de onreine. En hij antwoordt zelf, niet een.*

David, omdat hij ontvangen was uit een menselijk zaad en door de werking van de mans, belijdt daarom en erkent van zichzelf, dat hij in ongerechtigheid was geboren en dat zijn moeder hem in zonde had ontvangen, Ps. 2: 7.

Hierom was het dan nu volstrekt noodzakelijk, dat de Heere Jezus niet uit de wil van de vleses, noch uit de wil van de mans, maar uit God, door de almachtige werking van de Heilige Geest, uit de Maagd Maria geboren werd en de mensheid zo aannam op een geheel heilige wijze.

Hier nu verder deze zaak te onderzoeken en over de almachtige en verborgene werking van de Heilige Geest in het lichaam van de Maagd Maria, tot verwekking van de Heiland menselijke natuur, breedvoerig te redeneren, oordelen wij beide geheel onnodig en onbetamelijk. Dit zijn dingen, waarvoor Godzalige zielen beven!

Alleen zeggen wij er slechts in het algemeen met een woord van, dat God de Heilige Geest, de kracht van de Allerhoogste, op een bijzondere wijze is gekomen over de Maagd Maria en haar heeft overschaduwd en over haar gezweefd heeft, zoals Hij in de schepping zweefde op de wateren, Gen. 1: 2. En dat Hij dus door Zijn Goddelijke en almachtige werking de Maagd Maria op een heilige wijze heeft bezwangerd en het eerste beginsel of de grondvorm van de Heiland menselijke natuur in haar ingewanden heeft verwekt, doende die grondvorm of dat beginsel voorts uit haar vlees en bloed op

een heilige wijze toenemen en tot Zijn volkomenheid aanwassen, totdat de Heilige Geest eindelijk Maria's buik op zijn tijd ontsloot en zo de Zaligmaker uit haar op een geheel heilige en onbesmette wijze deed geboren worden, zoals Hij daarom ook met nadruk dat Heilige, dat van Maria zou geboren worden, genoemd werd, Luk. 1: 35.

Dus is de geboorte van de Zaligmaker uit de Maagd Maria dan geheel een werk geweest van God de Heilige Geest. En zo leert de Onderwijzer hier dan terecht, dat de eeuwige Zoon van God de ware menselijke natuur uit haar vlees en bloed heeft aangenomen door de werking van de Heilige Geest.

En door dusdanig aannemen van de ware menselijke natuur uit de maagd Maria, is de Heere Jezus nu zodanige bekwame Middelaar geworden, als wij, zondaars, nodig hebben om ons van onze zonden te verlossen en ons met God te verzoenen en voor eeuwig te verenigen. Want Hij is daardoor geworden God en mens in enigheid van de persoons. En wij, zovelen als er van de Heere verwaardigd worden deze allerhoogste verborgenheid der Godzaligheid met een geestelijk oog van het geloof enigszins van nabij te beschouwen, moeten er in de aller-diepste verwondering over wegzinken en dezelve met de Heiligen Apostel zo aanbidden: *en buiten allen twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot, God is geopenbaard in het vlees*, 1 Tim. 3:16.

Zulk heilig en geestelijk aanbidden, zulk wegzinken in de grondeloze diepte van Gods onnaspeurlijke wijsheid, almacht, genade, enz., als het ons gegeven wordt, is vrij wat beter, zaliger en heilzamer voor onze zielen, dan hier met de oude dwalende sterren Nestorius en Eutyches breed te twisten of te disputeren over de ware wijze van de aanbiddelijke vereniging der twee naturen!n Christus, want noch de een, noch de ander heeft dezelve recht verstaan. Zij waren beide al te wijs, om iets van God en van de Zaligmaker Christus te kennen.

En daarom, als de een leerde dat Christus twee verenigde naturen ook twee bijzondere en onderscheidene personen in Christus uitmaakten. En de andere echter dat de twee naturen van Christus zo samen waren verenigd en in elkaar gesmolten, dat zij door die vereniging tot een enige gemengde, enkelvoudige natuur werden, zo zijn die beiden van de waarheid afgeweken en hebben ons ijdelheid, leugen en bedrog geleerd. Want de eenvoudige waarheid is, dat Christus, door Zijn menswording of geboorte uit de maagd Maria, God en mens in enigheid van de persoons is geworden en zo in een Persoon de Goddelijke en menselijke natuur samen heeft verenigd, om door die vereniging van Zijn twee naturen God en de mensen, die door de zonde geheel en voor eeuwig van een gescheiden waren, ook weer geheel en voor eeuwig samen te verenigen. Dit zo geestelijk te beschouwen en eenvoudig met het hart te geloven, is genoeg tot zaligheid.

Maar laat ons nu nog met een woord overwegen het einde of oogmerk, waartoe de Heere Jezus, de eeuwige Zoon van God, op zodanige wijze als wij nu gezien hebben, de ware menselijke natuur heeft aangenomen.

Dit geschiedde volgens de Onderwijzer *opdat Hij daardoor het ware zaad Davids zou worden, zijn broederen of gelovigen in alles gelijk, uitgenomen de zonde.*

Hoe de Heere Jezus door Zijn geboorte uit de maagd Maria het ware zaad Davids is geworden, volgens de beloftenis Gods, hebben wij reeds in onze verhandeling kort laten invloeden. Nu voegen wij er dit nog slechts bij, dat de Heere Jezus, wegens Zijn geboorte uit Maria, in de Schriften van het N. Testament doorgaans als Davids ware zaad naar het vlees wordt voorgesteld.

Zo leert Paulus van Hem, Rom. 1: 3, *dat Hij uit den zaden Davids is, naar het vlees*. En hij vermaant Zijn Zoon Timotheüs ernstig, om dit altijd in gedachtenis te houden, 2

Tim. 2: 8. Hierom werd de Heere Jezus ook de Zoon Davids genoemd. Zo aanbaden Hem de blinden, Gij Zoon Davids, ontferm U onzer! Matth. 9 : 27 en David werd daarom ook Zijn vader genoemd. Want zo voorzegde de Engel aan Maria, Luk. 1: 32, dat God aan Hem de troon zou geven van Zijn Vader David.

Ziet, zo nam de Heere Jezus dan nu de ware menselijke natuur uit de maagd Maria aan, opdat Hij zo volgens de belofte Gods, het ware zaad Davids zou worden. Daarbij geschiedde dit ook van Hem, opdat Hij zijn broederen of gelovigen in alles zou gelijk worden, uitgenomen de zonde.

Dit moest in de Heere Jezus, als de Middelaar en Verlosser van Zijn gelovigen plaats hebben, volgens het betoogde in de 6^e Zondag, dat Hij tegelijk een waar en een rechtvaardig mens moest zijn. Als een waar mens moest Hij zijn gelovigen in alles even gelijk zijn, volgens Hebr. 11: 17. Als een rechtvaardig mens moest Hij nochtans geheel heilig en zonder enige zonde of zondige verdorvenheid zijn. En zo moest Hij dan in dit opzicht van Zijn broederen, de gelovigen, geheel verschillen. Zijnde hun dus in het een geheel gelijk, Maar in het andere geheel ongelijk, zodat het zo met Hem was, als Paulus leert, Hebr. 4: 15, *want wij hebben geen Hoge priester die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden. Maar die in alle dingen, als wij, is verzocht, maar zonder zonde.*

Nu, opdat de Heere Jezus, als der uitverkorenen en gelovigen Middelaar, dit zo beide zou zijn, heeft Hij nu zo de ware menselijke natuur uit het vlees en bloed van de Maagd Maria, door de werking van de Heilige Geest aangenomen. Zodat dit stuk, of deze grote en dierbare waarheid hiermee dan nu genoeg verhandeld is.

B. Maar wat zou de verstandige overweging en beschouwing van dit leerstuk van de Heiland menswording in de letter ons nu al kunnen helpen, indien wij ons dit niet geestelijk, door een waar en oprecht geloof komen toe te eigenen, slechts niet een verstandelijke beschouwing in de letterlijke waarheid blijven hangen en verkeren? Zeker blijven onze zielen dan van alle zaligmakend voordeel en nuttigheid van deze dierbare en zielsheilgende waarheid geheel en al verstoken. En daarom gaat de Onderwijzer hier nu Vraag 36 over, om deze verhandelde waarheid nader in haar inwendige kracht en beoefening te brengen op het hart van alle ware gelovigen, vragende: wat nuttigheid verkrijgt gij door de heilige ontvangenis en geboorte van Christus?

En antwoordende, *dat Hij onze Middelaar is en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt.*

Het oprecht en waar geloof, wat de Heilige Geest in der uitverkorenen harten werkt en gedurig in hen, door nieuwe invloed van genade onderhoudt en versterkt, heeft een aannemende, omhelzende en toeëigenende kracht, waardoor het zich alle Goddelijke waarheden ten nutte maakt en zich van dezelve laat innemen, bewerken en beheersen tot zaligheid. Zodanig handelt hier het geloof ook omtrent de zalige en dierbare menswording van de Heere Jezus. Dat stemt die waarheid geestelijk toe en neemt dezelve met alle oprechte en innige toegenegenheid van de gemoeds aan. En gelooft zo in de Heere Jezus Christus, als die ontvangen is van de Heilige Geest en geboren uit de maagd Maria. En dat wel op deze wijze:

(1) Een gelovig Christen beschouwt hier zichzelf, door de verlichtende genade van de Heere Geest, als een zodanige, die volgens de Onderwijzer in zonden ontvangen en geboren is en die door deze zijn zonden en onheiligheid geheel van God vervreemd is en geheel ligt onder Gods eeuwige toorn, vloek en verdoemenis, zonder enige de

allerminste gerechtigheid of sterkte voor God in zichzelf te vinden.

Hierdoor beschouwt een gelovig Christen zich dan geheel onheilig, goddeloos, doemwaardig en onmachtig voor God en ten enenmale verloren in zichzelf, wat hem dan geheel uit zichzelf drijft en maakt dat hij geheel zichzelf verzaakt en verloochent.

(2) Ziet een gelovig Christen hier dan nu, door de verlichtende genade van de Heilige Geest, zo geheel van zichzelf af en aanschouwt met een oog van het geloof de Heere Jezus Christus, als die geheel heilig en onschuldig, door de werking van de Heilige Geest, uit de maagd Maria is geboren geworden.

Deze Heere Jezus Christus, met Zijn onbevleete ontvangenis en heilige geboorte, omhelst een gelovig Christen hier nu voor zich door het geloof. En neemt Hem, op Zijn eigen voorstelling en aanbieding in het Evangelie, volkomen aan. Want de Heilige Geest brengt die aanbieding van de Heere Jezus aan zijn hart. En dus eigent hij zich dan nu de Heere Jezus geheel toe en is volkomen tevreden dat de Heere Jezus, volgens de Onderwijzer, met Zijn onschuld en volkomen heiligheid Zijn zonden, waarin Hij ontvangen en geboren is, voor Gods aangezicht bedekt. Daar gaat zijn hart nu geheel naar uit. Daar verenigt hij zich ten volle mede; Hij wil door geen andere, dan door deze weg, eeuwig behouden worden. En zo geeft hij zichzelf hier dan nu geheel aan de Heere Jezus over en houdt het,

(3) Volgens de Onderwijzer, daar voor, dat Hij zijn Middelaar is, zijn Verlosser en Zaligmaker, zijn Hoofd en Koning, in wie alleen al zijn gerechtigheden en sterkten zijn, die hij aangrijpt en op Wien hij door het geloof dan nu gedurig al zijn vertrouwen stelt; klevende Hem aan, volgende Hem overal na en wachtende steeds in alles en om alles op Hem, totdat hij Zijn volkomen zaligheid door Christus ontvangen heeft.

Ziedaar, toehoorders, zo haalt het ware zaligmakende geloof hier dan nu uit de Heere Jezus en uit Zijn heilige ontvangenis en menswording, alle zielzaligende kracht en nuttigheid. En het hart wordt er inwendig gedurig door geheiligd, versterkt en levendig gemaakt, zoals wij deze dierbare geestelijke praktijk en heerlijke nuttigheid van de Heiland menswording, uw aandacht in een volgende verhandeling, als het de Heere behaagt, nog wat nader wensen voor te dragen en als een grote verborgenheid der Godzaligheid op onze gemoederen aan te dringen.

De Heere wil er uit genade Zijn Goddelijke zegen overgeven, in Christus Jezus! Amen.

LEERREDE OVER 1 Timotheüs 3: 16.

Een uitleg op zondag 14 handelende van Jezus' menswording.

En buiten allen twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot; God is geopenbaard in het vlees.

Wij lezen van de Hogepriester Aäron, Exod. 16: 10, dat toen hij tot de vergadering der kinderen Israëls, die tegen de Heere gemurmureerd hadden, sprak, de heerlijkheid van de Heere verscheen in de wolk.

Deze heerlijkheid van de Heere was God zelf en in het bijzonder Christus, de Zoon van God, die de heerlijkheid van de Heere is, omdat God de Vader Zijn heerlijkheid door Hem aan de wereld vertoont, zoals Paulus daarom spreekt van de heerlijkheid Christus, die het Beeld Gods is, 2 Cor. 4: 4.

Deze heerlijkheid van de Heere nu, verscheen, of openbaarde zich aan het volk Israëls, in de wolk, die wolk een afbeelding was van de menselijke natuur van de Zoons Gods, die Hij tot zaligheid en verlossing van Zijn volk, in de volheid van de tijd zou aannemen. En in die wolk of mensheid Hij dan zou verschijnen en zich aan het ware Israël openbaren, zodat zij Zijn heerlijkheid in die wolk zouden zien; een heerlijkheid als van de Eniggeborenen van de Vader, Joh. 1: 14.

Paulus, die hoog verlichte Apostel, drukt het zo uit: dat in Christus al de volheid der Godheid lichamelijk woont, Coll. 11: 9. En Johannes, als hij getuigt Openb. 10: 1, *dat hij een andere sterken Engel zag, afkomende van de hemel, bekleed met een wolk*, heeft op deze menswording Christus het oog.

En om uw aandacht hier met geen breder voorrede op te houden, ook ditzelfde leert ons de Apostel in onze tekst, waarin hij van de heerlijke en aanbiddelijke menswording Christus zo getuigt: en buiten allen twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot; God is geopenbaard in het vlees.

Op de voorleden dag van de Heere hebben wij uw aandacht uit de Catechismus deze grote en aller-heerlijkste verborgenheid van de menswording Christus verklaard; hoe Hij, om Zijn volk zalig te maken en van hun zonden te verlossen, de ware menselijke natuur uit het vlees en bloed van de maagd Maria heeft aangenomen en zo God en mens geworden is in enigheid van de Persoon.

Dit is nu een waarheid geliefden, van grote kracht en nuttigheid voor allen, die met het hart in de Heere Jezus geloven. En ook zeer dienstig en geschikt om de mensen door de genade Gods tot het geloof in de Heere Jezus aan te zetten en te bewegen. Waarom wij deze waarheid in haar praktikale kracht en nuttigheid dan nu nog een weinig nader willen inzien en overwegen.

De Heere leide er ons in door zijn Heilige Geest, brenge Zijn waarheid aan onze harten en heilige ons in de waarheid, om Zijns Naams wil! Amen.

Wij zullen eerst onze afgelezen tekst kort verklaren en haar zakelijke inhoud met weinige woorden uw aandacht openleggen. Twee zaken komen er ons in voor:

(1) De menswording van de Heere Jezus, voorgesteld met deze woorden, dat God in het vlees geopenbaard is.

(2) Het getuigenis dat de Apostel hier van die openbaring Gods in het vlees geeft, namelijk: dat dezelve buiten allen twijfel een grote verborgenheid der Godzaligheid is.

A. Wat het eerste betreft, de Apostel getuigt en leert ons, *dat God is geopenbaard in*

het vlees. Hij spreekt van Christus Jezus, de Zoon van God, die met de Vader en de Heilige Geest de ware en eeuwige God is en Zijn. Goddelijk leven en bestaan van eeuwigheid en tot eeuwigheid van, in en door de Vader heeft. Wel is waar, dat er zijn onder de kinderen des nachts en der duisternis, wier zinnen zodanig door de satan verblind worden, dat zij openlijk, door de kracht der leugen die in hun werkt, zich tegen de ware en eeuwige Godheid van de Heere Jezus, de Zoon van God, durven aankanten en leren, dat Hij geen God is, slechts een bloot schepsel. Maar deze mensen zullen gewis de loon van hun ongerechtigheid dragen, indien zij zich van deze hun goddeloosheid niet bekeren.

Wij worden in de Heilige Schrift zo duidelijk van de Godheid van de Heere Jezus onderwezen en geleerd, dat de wijsheid hier van alle haar kinderen volkomen wordt gerechtvaardigd en aangebeden.

Hoort vooral slechts dit een getuigenis van de Apostel Johannes, 1 Joh. 5: 20: *Maar wij weten, dat de Zoon van God gekomen is en heeft ons het verstand gegeven, dat wij de ware kennen. En wij zijn in de Waarachtige, namelijk, in Zijn Zoon Jezus Christus. Deze is de ware God en het eeuwige leven.*

Hierom wordt de Heere Jezus ook genoemd het beeld van de onzienlijken Gods, Coll. 1: 15, omdat God de heerlijkheid van Zijn oneindig wezen door Hem aan ons, die in de waarheid geheiligd zijn, openbaart en bekend maakt. Zodat hier dan geen kennis van God bestaat, dan in en door Christus, die het Aangezicht Gods is, waaruit God gekend wordt, zoals onze Apostel zo leert, dat God in der gelovigen harten schijnt, om hun te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods, in het aangezicht van Jezus Christus, 2 Cor. 4: 6.

Nu, hij die Gods beeld en Gods aangezicht is, die is God zelf, omdat God allereenvoudigst is en niet dan door zichzelf kan gekend worden. Meer of verder zullen wij hier nu niet van spreken, maar overgaan tot hetgeen Paulus hier van de Heere Jezus, de waarachtigen en eeuwige God, getuigt, namelijk: dat Hij geopenbaard is in het vlees.

Door het vlees moeten wij hier eenvoudig verstaan de lage en geringe menselijke natuur, die Christus, de Zoon van God heeft aangenomen en met Zijn hoge Goddelijke natuur heeft verenigd, zoals wij laatst in het brede deze waarheid hebben beschouwend en verhandeld. Deze mensheid van de Heere Jezus wordt meermalen in de Heilige Schrift onder de benaming van vlees aan ons voorgesteld. Zoals Rom. 1: 3, waar Paulus leert, dat Christus, de Zoon van God, geworden is uit de zaden Davids, naar den vleser. Dat is, naar Zijn mensheid die Hij aangenomen heeft. En Joh. 1: 14 het Woord, te weten Christus, het zelfstandige Woord Gods, is vlees geworden. Van dit vlees nu leert Paulus hier, dat God daarin geopenbaard is.

Wij zullen van deze aanbiddelijke verborgenheid zelf, hoe God in het vlees geopenbaard is, niet breed handelen. De waarheid zelf is tevoren verklaard. Nu zeggen wij alleen, dat Paulus met die spreekwijze, dat God in het vlees geopenbaard is, wel voornamelijk deze twee dingen wil te kennen geven.

(1) De gezegende menswording van onze Heeren Jezus Christus, hoe Hij, die de ware en eeuwige God is, eenswezens met de Vader en de Heilige Geest, in het vlees of de mensheid gekomen is, door een ware menselijke natuur uit de maagd Maria door de werking van de Heilige Geest aan te nemen en die met Zijn allerhoogste Godheid op het aller-nauwste te verenigen tot één Persoon. Zodat wij hier de Allerhoogste God vinden in het vlees of in onze menselijke natuur, hebbende daarin Zijn verblijf en woning tot in alle eeuwigheid.

(2) Dat de gezegende Majesteit Gods door de Tweede Persoon niet maar alleen in het

vlees gekomen is, maar dat dezelve daarin ook geopenbaard is. Dat is, voor ons mensen kenbaar en zienlijk geworden, door de verlichting van de Woords en van de Heilige Geest, evenals iemand die zich tevoren bedekt en verborgen hield, maar zichzelf nu gaat openbaren, daardoor zichzelf nu kenbaar en zienlijk maakt voor andere.

Wij, arme zondige mensen, hebben in Adam alle ware kennels Gods geheel verloren en niet meer dan een klein schemerlichtje van het kennelijke Gods, door de natuurlijke rede in onze zielen overgehouden, Maar waardoor wij nooit met God gemeenschap konden krijgen, noch Hem als God dienen en vrezen, zoals duidelijk gebleken is in de heidenen. Het is met het gehele mensdom, als Paulus zegt Ef. 4: 18, *verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid die in hun is, door de verharding van hun harten.*

Maar ziet, hier komt de allerhoogste God, naar Zijn oneindige barmhartigheid, zich nu weer aan ons, arme zondige mensen, in het vlees openbaren. Dat is, hij komt zich in en door de menswording van Zijn Zoon Jezus Christus nu weer aan ons bekend maken met al Zijn Goddelijke heerlijkheid. En hoedanig een groot en heerlijk God Hij is. Welk een onbeschrijfelijk gewicht van aller-heerlijkste deugden en volmaaktheden, van gelukzaligheid en algenoegzaamheid Hij bezit. Waarvan wij, arme mensen, niet meer dan een klein straaltje machtig zijn te begrijpen.

Hier openbaart God Zich in het vlees, of in Christus' mensheid.

(1) Als een alwijs God, die zulk een wonderweg van zaligheid voor ons, verloren zondaren, heeft uitgevonden, van Zijn elgen Zoon, de deelgenoot Zijns hoogwaardig Goddelijk Wezen, in het vlees uit te zenden ter onzer verlossing. O hierin, in de Heere Jezus Christus, als de Immanuël, God met ons, liggen al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen, Col. 11:3.

(2) Als een almachtig God, voor Wien niets te groot noch te wonderlijk is. Wiens macht en sterkte niet is te doorgronden. Want tot het scheppen der hele wereld uit niets behoort zoveel kracht en sterkte van God niet, dan er behoort tot het verenigen van de Goddelijke en de menselijke natuur, in de één Persoon Christus en in het verenigen van dode zondaren door de geest van het geloof met Christus. Want door de schepping heeft

God wel alle schepsels en ook het redelijke schepsel, de mens, voortgebracht, maar heeft die allen nochtans in een oneindige afstand van zichzelf geplaatst. Maar door de menswording van Christus verenigt de allerhoogste God Zich met het lage schepsel, de mens, op het aller-nauwste tot de enigheid van de persoons en wordt zo een Godmens, dat is: een God en mens samen; een Schepper en schepsel samen; Geest en vlees samen. O, wonderlijke en onbegrijpelijke almacht Gods!

Wel terecht zegt de Engel tot de Moedermaagd Maria, dat om dit grote werk van de menswording Christus in haar te volbrengen, de kracht van de Allerhoogste haar zou overschaduwen, Luk. 1:35 en dat geen ding bij God onmogelijk zou zijn, vs. 37. Maria zelf vervuld zijnde met de Heilige Geest, riep daarom uit in haar lofzang, ter verheffing van deze oneindige almacht Gods, vs. 49, want grote dingen heeft aan mij gedaan Hij, die machtig is en heilig is Zijn naam.

(3) God openbaart Zich hier in het vlees als een waar God, die de waarheid zelf is. Niet alleen, omdat al de voorzeggingen Gods, van den beginne van de wereld af en al de ceremoniën der wet, waardoor deze grote verborgenheid van de menswording Christus tevoren aan de Kerk verkondigd werd, nu allen samen inderdaad door

dezelve zijn bewaarheid, vervuld en bevestigd geworden, maar ook, omdat alle beloften van Gods genade en goedertierenheid, van den beginne van de wereld af haar grond en waarheid in die heerlijke menswording van de Zoon hebben.

O, daarin betoont God de waarheid van alles wat Hij ons, arme zondaren, immer in Zijn Woord verkondigd of beloofd heeft, uit Zijn grondeloze genade. Was de Zoon van God in de volheid van de tijd niet in het vlees verschenen, er zou, met eerbied gesproken, geen druppel waarheid of trouw in God geweest zijn. Maar nu schijnt Gods waarheid in de vleeswording van de Zoons aller-heerlijkst en aller-klaarst, daarom zegt ook onze Zaligmaker: maar die Mij gezonden heeft is waar, Joh. 8:26.

En daarom predikte Johannes de Doper, dat de genade en de waarheid door Jezus Christus is geworden, Joh. 1: 17, dat is, door Zijn komst in de wereld. Zonder die er geen de minste genade of waarheid in God kon geweest zijn. Maar nu in Christus is Hij vol van genade en van waarheid, Joh. 1: 14.

(4) Ook openbaart God Zich hier in het vlees als een God van oneindige heiligheid en rechtvaardigheid, die veel liever dit aller-grootste en verbazende werk van de menswording van Zijn Zoon heeft willen uitvoeren (een werk veel heerlijker dan zelfs de schepping van hemel en aarde) Dan dat Hij ons een enige zonde, zonder genoegdoening aan Zijn gerechtigheid door Christus in het vlees, immermeer zou kwijt schelden of vergeven.

O, al had God in zijn toorn het gehele mensdom om de zonde voor eeuwig in de hel geworpen, zo hadden wij, in zulk een gestrenge oefening van Zijn rechtvaardigheid, nog in genen dele zulk een gezicht en openbaring van Zijn heilige rechtvaardigheid kunnen hebben, dan wij nu ontvangen uit de menswording Zijns eniggeboren Zoons, die daartoe onze natuur aanneemt om een vervloekt slachtoffer van Gods heiligen en gestrenge toorn te worden voor onze zonden.

O, dit is de spiegel, waarin wij blij het licht van de Heilige Geest eerst recht de onbevleete heiligheid en oneindige rechtvaardigheid van God leren aanschouwen; waarom de Apostel Paulus dit ons zo duidelijk leert, Rom. 1: 17, dat ons in het Evangelie Christus de rechtvaardigheid Gods geopenbaard wordt; omdat die anders, die straffen God ook anders al had mogen oefenen over de zonde, ons nochtans buiten het Evangelie in haar rechte kracht en luister geheel verborgen zou gebleven zijn. En Rom. 3: 25, waar Hij leert dat God Christus aan ons in het Evangelie voorstelt tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door ons de zonden op geen andere wijze dan door Zijn bloed en dood te vergeven.

(5) Eindelijk openbaart God Zich hier ook in het vlees in Zijn oneindige liefde, barmhartigheid en genade voor de zondige en verdoemelijke wereld, voor die Hij hier zulk een wonderweg van zaligheid en verlossing uitvindt, dat Hij zijn eigen en eeuwige Goddelijke Zoon voor die wereld de mensheid doet aannemen, teneinde Hij voor haar gehoorzaam worde tot de dood, ja, tot de dood des kruises.

O, wie kan dit in het licht van de Heilige Geest aanschouwen, die niet in heilige verbaasdheid over die grondeloze liefde Gods, in het zenden en geven van Zijn Zoon ter behoud van de wereld, moet wegzinken en uitroepen uit Joh. 3: 16, *alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft!* God wilde liever in Christus zelf mens worden en de lage mensheid in zijn oneindige Godheid opnemen en van de Godheid en de mensheid maar een enige Persoon maken, liever dan de uitverkorene en gelovige wereld, die door haar goddeloosheid in de macht van de duivels verzonken en ten eeuwige dood veroordeeld was, te laten verloren gaan. Zulk een zee en oneindige oceaan van liefde en barmhartigheid is de Heere onze God en als

zodanig zou de blinde wereld Hem nooit gekend hebben, indien Hij zichzelf in ons vlees zo niet geopenbaard had. Wel terecht zegt daarom de heilige Johannes, 1 Joh. 4: 9, *hierin is de liefde Gods tegen ons geopenbaard, dat God zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat wij zouden leven door Hem.*

Ziedaar! Zo blijkt dan nu uit dit weinige, hoe God waarlijk in het vlees geopenbaard is en wat onze Apostel met die spreekwijze wil te kennen geven.

Over deze openbaring Gods in het vlees, of de menswording van de Heere Jezus Christus, zouden wij nu nog zeer veel kunnen zeggen tot nadere verklaring. als wij er van de Heere Geest zelf recht ingeleid werden. Maar dat is nu ons oogmerk niet, omdat wij andere dingen in het oog hebben, die meer praktikaal zijn voor ons. Alleen willen wij nog maar kort overwegen, wat de Apostel ons daarvan hier getuigt.

B. De Apostel leert ons, dat deze openbaring Gods in het vlees, of menswording van de Zoon van God, buiten allen twijfel een verborgenheid der Godzaligheid is, die groot is. Paulus stelt die hier voor,

Als een grote verborgenheid. Dat is, als een zeer diepe, Goddelijke, heilige en geestelijke waarheid, waarvan men niets recht kan begrijpen noch verstaan, dan door de inwendige verlichting en openbaring van de Heilige Geest, die ons duister, vleselijk en ongeheiligd verstand hier krachtadig moet komen aandoen en bewerken en leiden ons in deze ontoegankelijke en diep verzegelde waarheid in, om er iets recht tot zaligheid van te verstaan. Het is zeker, dat al de waarheden Gods in haar geest en kracht diepe en ontoegankelijke verborgenheden zijn voor vlees en bloed, die de natuurlijke mens niet begrijpt of verstaan kan, 1 Cor. 11: 14. *Maar dat de verborgenheid van de Heere hier is voor degenen, die Hem vrezen en Zijn verbond om hun die bekend te maken,* Psalm 25: 14.

Nochtans is de menswording van de Heere Jezus, of de openbaring Gods in het vlees een verborgenheid onder de Goddelijke verborgenheden, die buiten allen twijfel groot is, omdat deze waarheid alleen het innige en geheim kabinet is van al de verborgenheden Gods. Dit is het boek niet zeven zegelen gesloten, wat niemand anders dan de Leeuw, die uit de stam van Juda is, kan openen, In dit boek van de menswording van Jezus Christus staan al de geheimen Gods opgeschreven. En al de verborgenheden Gods hebben hier hun begin en hun einde.

Ja, geliefden, hier, in de menswording van de Heere Jezus, is de bronader te vinden van alle ware wijsheid en kennis Gods, want let wel wat het is: God openbaart zich hier in het vlees! Dat is in en door het vlees, of de menswording van Jezus Christus maakt God Zichzelf aan ons bekend en openbaart zich met Zijn heerlijkheid aan ons.

Niemand heeft ooit God gezien, noch zou in eeuwigheid iets van Hem gekend of geweten hebben, omdat Gods beeld door de zonde in alle mensen verloren is. Maar de Heere Jezus, de Zoon van God en de ware God, onze menselijke natuur voor zijn eigen natuur aannemende en de Godheid met de mensheid samen in een Persoon verenigde, zo heeft God Zich op die wijze in en door het vlees geopenbaard, dat is, zichzelf met Zijn Goddelijke deugden aan de wereld bekend gemaakt en de uitverkorenen en gelovigen het verstand gegeven om de ware te kennen, 1 Joh. 5: 20. Zodat de menswording van Jezus Christus en Zijn verschijning in het vlees hier dan de verborgen mijn of bronader is, waaruit alle ware kennis van God en al de geheimen van zijn oneindig gelukzalig en heerlijk Wezen geheel en al voortkomen en daaruit als gehaald worden. Hier is dan de verborgenheid aller verborgenheden; hier is de verzegelde schatkamer van alle ware wijsheid; hier woont het eeuwige Licht, dat ontoegankelijk is en dat niemand kan zien en leven.

De aarde is geheel woest en ledig en er is duisternis op de afgrond van al de zielen die leven, maar in de menswording van Jezus zegt God: *daar zij licht!* En daar is licht. Want God, het eeuwige Licht, in wat geen duisternis is, openbaart zich hier in het vlees en zo is dit dan buiten allen twijfel een grote verborgenheid. Ja, de afgrond der verborgenheid zelf.

Toehoorders! ik heb hier meer mogen zien, door de barmhartigheid en de genade Gods, dan ik u hier met woorden kan zeggen of uitdrukken en nochtans heb ik er slechts een stipje van gezien en nauwelijks zoveel dat ik kan belijden, dat de menswording van Jezus Christus een zo hoge, Goddelijke en ontoegankelijke verborgenheid is en een zo oneindige keten of schakel van geestelijke verborgenheden, dat niemand, dan het eeuwige Licht zelf, er u iets, het allerminste, van kan doen zien en dan nog door een weg van eeuwige en oneindige ontferming.

Ach, vernedert u dan toch voor de adem van de Almachtige. En laat u van denzelve hier verlichten en levendig maken, opdat gij ook met Paulus moogt uitroepen: buiten allen twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot, God is geopenbaard in het vlees! God openbaart zich hier in en door de menswording van Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, aan de wereld, in Zijn oneindige grootheid en heerlijkheid. Hij doet hier het eeuwige licht schijnen van Zijn Goddelijke heiligheid, rechtvaardigheid, wijsheid, almacht, goedheid, liefde, barmhartigheid, genade; in een woord: God is geopenbaard in het vlees.

Maar o, dit alles is verborgenheid, ware, wezenlijke, eeuwige verborgenheid.

(1) Verborgenheid voor alle natuurlijke, onheilige en onwedergeboren mensen, aan die God Zichzelf in het vlees nog niet geopenbaard heeft. Deze wandelen hier geheel in de ijdelheid huns gemoeds, zijnde verduisterd in hun verstand en vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid die in hun is, Ef. 1V: 18.

(2) Het is verborgenheid, ja, grote en volstreckte verborgenheid voor de wijzen en geleerden van deze wereld, hoeveel zij er ook van spreken, van schrijven, prediken en leren; het is en blijft verborgenheid voor hen een verborgen Manna en een nieuwe naam, die zij niet kennen, wat zij ook van hun wetenschap mogen voorgeven aan de blinde wereld. Gods zonen, die de dochteren van de mensen niet aanzien, roepen hieromtrent over hun uit: *Vader! Heere des hemels en der aarde, wij danken U, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt die Uw kinderen geopenbaard*, Matth. 11: 25.

(3) Verborgenheid is het, ja, grote en oneindige verborgenheid voor Gods volk, de ware gelovigen, die Jehovah's grootheid en eer reeds met enige klaarheid in het heiligdom hebben aanschouwd en dezelve eeuwig volmaakt zullen aanschouwen, wanneer de gordijnen van vlees en bloed geheel zullen worden weggeschoven. O, deze erkennen de verborgenheid Gods. Zij bidden dezelve aan en roepen uit met onze Apostel: *en buiten allen twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot*.

(4) Verborgenheid is het voor de verheerlijkte geesten in de hemel en voor al de heilige Engelen. Want zij zijn begerig in deze dingen in te zien: en zij hebben met dat al er slechts een eindige en bepaalde kennis van.

(5) Eindelijk het is verborgenheid voor al wat is en leeft, God alleen uitgenomen, omdat Hij een Licht is en in Hem geheel geen duisternis is, 1 Joh. 1:5. Zo dan terecht roept Paulus hier uit en belijdt, dat de openbaring van God in het vlees buiten allen twijfel een grote verborgenheid is.

Paulus ons geleerd hebbende van de openbaring Gods in het vlees dat zij een grote verborgenheid is, beschrijft ons die verborgenheid nu nog nader als een verborgenheid

der Godzaligheid, wat in de grond der zaak niets anders betekent dan dat de verborgenheid van de Heere Jezus menswording en openbaring in het vlees, de enige bron en fontein is van alle ware deugd, heiligheid en Godzaligheid, die daaruit geheel en alleen moet voortkomen door middel van het geloof, wat ons deze grote verborgenheid geestelijk doet kennen en tot zaligheid omhelzen.

En zo wordt ons hier dan klaar geleerd:

(1) Dat er geen ware heiligheid of Godzaligheid zijn kan, dan die wij door de werking van de Heilige Geest inwendig in onze zielen ontvangen uit de geheiligde kennis van de verborgenheid der menswording van Jezus Christus en uit het gelovig omhelzen van die verborgenheid en het toe-eigenen van dezelve aan onze zielen. Al wat Godzaligheid van de mensen geheten wordt, moet hier aan deze toetssteen beproefd worden. Heeft iemand geen geheiligde en geestelijke kennis van deze grote verborgenheid en is hij in geen waar geloof door de Heilige Geest daaromtrent werkzaam, zo bezit hij ook niet de minste aas of droppel ware Godzaligheid in zijn gehele ziel, hoe uiterlijk deugdzaam, nauwgezet, ijverig en godsdienstig hij ook moge zijn. En hoe oprecht hij ook alle godsdienstplichten mag waarnemen, het is alles niet meer dan een blote gedaante van Godzaligheid, waarvan hij de kracht geheel verloochent, 2 Tim. 3: 5. Hij is en blijft ten enenmale onheilig voor God en zal, indien hij zich niet bekeert, gewis in zijn zonden sterven.

(2) Hier worden wij ook geleerd, dat de verborgenheid van de menswording van Jezus Christus ons waarlijk Godzalig maakt, omdat het een verborgenheid der Godzaligheid is; bijgevolg zal niemand dezelve recht kunnen kennen, belijden en omhelzen, of hij moet ook noodzakelijk heilig en Godzalig leven. Laat iemand dan van Christus spreken en van Zijn openbaring in het vlees, laat hij openlijk belijden, dat hij die verborgenheid met een waar hart aanneemt en gelooft, zoveel hij wil, maar zo hij niet daarbij waarlijk Godzalig voor de Heere leeft en indien dit niet alleszins aan hem kan bemerkt worden, zo zal men hem in zijn belijdenis geenszins geloven, maar hem houden voor een huichelaar, leugenaar en geveinsd mondbelijder. Want het is volstrekt onmogelijk, dat iemand deze Goddelijke en hoogwaardige verborgenheid kan kennen en met een waar hart aannemen en geloven, zonder dat hem deze verborgenheid waarlijk heiligt, van de zonden verlost en vrijmaakt en hem geheel Godzalig doet leven in deze tegenwoordige wereld.

(3) Eindelijk onderwijst en leert de Apostel ons hier ook, dat het ware middel voor Gods kinderen, om hoe langer hoe meer te vorderen en toe te nemen in Godzaligheid en heiligheid van de levens, is, dat zij door de genade van de Heilige Geest deze grote verborgenheid van de menswording van Jezus Christus met haar gevolgen, hoe langer hoe meer leren kennen, door het geloof omhelzen en zichzelf toeëigenen. Want het is een verborgenheid der Godzaligheid, dewelke, hoe meer zij gekend en geloofd wordt, hoe heiliger en Godzaliger zij de mens maakt.

Die dus ware lust heeft tot oprechte Godzaligheid en om in dezelve meer en meer op te wassen en toe te nemen, dat hij in afhangende van de Heere toch daarnaar sta om door de genade Gods meer onderwezen te worden van de verborgenheid der menswording van Jezus Christus en van haar gevolgen. En dat hij die zichzelf hoe langer hoe meer in het geloof leer toeëigenen en er geheel mede verenigen, zo kan hij zich verzekerd houden, dat hij in ware heiligheid van de levens steeds grotelijks zal toenemen en dat hem deze waarheid meer en meer zal vrijmaken en inwendig geheel vernieuwen en veranderen.

Zo dan, terecht getuigt en leert ons de Apostel hier, dat de menswording van Jezus Christus en Zijn openbaring in het vlees een verborgenheid der Godzaligheid is en geenszins een ijdele, onvruchtbare en krachteloze bespiegeling, die de mens laat blijven gelijk hij is.

O nee! De onheilige wereld mag het daarvoor houden, maar zij die van God geleerd en in deze grote verborgenheid van het geloof onderwezen worden, ondervinden het anders en worden gewaar, dat er kracht van die verborgenheid uitgaat, telkens als zij ook slechts de zoom van Christus kleed waarlijk aanraken.

Hiermee is deze onze tekst dan nu genoeg opengelegd en verhandeld. Wat nu onszelf betreft, ach, mochten wij genade van de Heere ontvangen, om nog kort het verhandelde ons ten nutte te maken.

1. Slaan wij hier het oog op alle natuurlijke, onbekeerde, onweder geborene mensen. Wij vinden hun van alle ware Godzaligheid en oprechte heiligheid geheel ontbloot. Wij vinden hun geheel leven in de zonden en buiten de gemeenschap van God en de Heere Jezus; hoewel bij de meesten nog meer of min een gedaante is van Godzaligheid, Maar zonder geest en kracht. De reden hiervan is, omdat de onbekeerde wereld deze grote verborgenheid van de openbaring Gods in het vlees niet kent, noch met een waarachtig hart aanneemt en gelooft en zo nog geheel vervreemd is van de waren Springader van de levendigen waters. Want

(1) Zeer velen onder onze uiterlijke mondbelijders en naamchristenen zijn geheel onkundig en diep onwetend in de heilige waarheden van het geloof en verstaan die ook zelfs niet eens in de uiterlijke letter, niettegenstaande alle middelen van onderwijzing, die de Heere zo onophoudelijk aan hen ten koste legt.

Zij weten en hebben gehoord, dat er een God is en dat er een Zaligmaker Christus Jezus is, die in de wereld is gekomen om de zondaren zalig te maken. Maar dat is ook alles, wat zij weten te zeggen. Wil men hun over deze dingen verder ondervragen, dan moeten zij verstommen, want het overige is hun ook, zelfs in de letter der waarheid, ten enenmale verborgen.

(2) Andere zijn er, die meer of min in het letterlijke van de Goddelijke waarheden en dus ook van deze waarheid van de Heere Jezus wording onderwezen zijn en daarin goed verstand hebben. Zij beschouwen deze waarheid, zij overwegen dezelve, zij spreken er van, ja, zij omhelzen en nemen haar aan als een ware waarheid op een historische wijze en vinden in hun gemoed ten aanzien derzelve geen de minste twijfelingen. En nochtans is en blijft de dierbare menswording van de Heere Jezus met haar gevolgen, zaligheid en kracht voor de zodanigen een diep verzegelde verborgenheid, daar zij geestelijk niet het allerminste van verstaan, noch geloven met het hart tot zaligheid.

Alles wat zij daarvan weten door onderzoek, naarstigheid en onderwijzing, is anders niet dan een blote natuurlijke en ongeheiligde letterkennis, die maar alleen het hoofd of de hersenen vervult en niet geestelijk doordringt tot diep in het hart, omdat te bewerken tot een ware en wezenlijke geloofsomhelzing van de Heere Jezus en Zijn openbaring in het vlees, waardoor het dan komt, dat deze verborgenheid op hun harten zelfs niet de allerminste kracht doet om hun te heiligen, Godzalig te maken, geheel te vernieuwen en te veranderen. Maar zij blijven met de kennis van deze waarheid nog geheel in zichzelf en in de zonden leven; wat dan nu immers het klaarste en krachtigste bewijs is, dat zij de waarheid niet recht en geestelijk verstaan en die niet waarlijk tot zaligheid, door het geloof omhelzen en er geheel mee verenigen.

(3) Ja, ik zal u nog meer zeggen, mijn toehoorders, ach, dat het door de genade Gods slechts geloofd mocht worden! Daar zijn nog andere, die in deze tijd, in die de waarheden Gods zo overvloedig worden geleerd, hiertoe zelfs komen, dat zij op een natuurlijke wijze, door de gemene gaven en verlichting van de Heilige Geest, een zeer klare en opgehelderde kennis van de letterlijke waarheid van de Heere Jezus menswording verkrijgen en van haar gevolgen, einde en oogmerk, zodat zij met de openbaring dier waarheid in hun verstand zeer aangedaan en verheugd worden, dezelve zeer dierbaar achten en er ook waarlijk enige kracht en algemene invloed van in hun hart ontvangen, waardoor zij, voor enige tijd de besmetting van de wereld ontvlieden en schijnen Godzalig en heilig te willen leven; nochtans hebben zij niet meer dan een algemeen tijdgeloof, want zij hebben de waarheid van de Heere Jezus menswording nooit recht geestelijk gekend. En zijn daarom ook door dezelve niet waarlijk vrijgemaakt geworden en geheel uit zich zelf geleid en als geheel armen, blinden, naakten, verlorenen en onmachtigen, tot de Heere Jezus gebracht en met Hem in een waar geloof verenigd. Maar zij leven nog geheel in zichzelf en kunnen zich nog met hun eigen natuurlijk verstand, sterkte en gerechtigheid behelpen en weten dus nog niet de Heere Jezus en Zijn zalige menswording recht te gebruiken door het geloof, tot hun wezenlijke rechtvaardiging en heiliging. O nee! Dit is en blijft nog geheel een verborgenheid voor hen, die groot is.

Ziet geliefden, zo is het met alle onbekeerde naamchristenen en uiterlijke mondbelijders gelegen. Sommigen hebben van de verborgenheid der menswording van Jezus Christus in het geheel geen of zeer weinige kennis. Andere verstaan die slechts alleen in de letter en geloven deze verborgenheid historischer wijze. Andere hebben er op een natuurlijke wijze soms ongemene klare begrippen en opgehelderde bevattings van. Worden er soms zeer door bewrocht en hartstochtelijk van aangedaan, zodat zij al een goede vertoning van Godzaligheid maken voor zichzelf en voor de wereld. En nochtans de een zowel als de andere blijft van de ware, heilige en geestelijke kennis van deze grote verborgenheid geheel verstoken en neemt de menswording van Jezus Christus niet met een waar geloof aan, eigent zich dezelve niet toe tot zaligheid en geeft zich niet waarlijk ter rechtvaardiging en heiliging aan de Heere Jezus over. En haalt zo, uit deze grote en zalige verborgenheid niet de allermiste kracht van inwendige Godzaligheid en geestelijke heiligheid, maar blijft in de zonden en gaat zo met de belijdenis van de, Christelijke waarheid voor eeuwig verloren.

O, wat zijn alle zodanige mensen niet ten allerhoogste ongelukkig als zij er nog geen ware, geestelijke kennis van hebben en door een oprecht geloof niet met die waarheid zijn verenigd en in dezelve geheiligd.

O, mochten zij door de ontfermende genade Gods nog eens tot een recht gezicht van hun gemis en jammerlijke rampzaligheid gebracht worden! Mochten hun duistere en blinde ogen hier nog eens van de Heere zelf geopend worden en mochten zij hun zonden en ellende nog eens als een zware last op het hart krijgen en daaronder zo geheel verbroken en verslagen worden, dat zij naar wezenlijke en ware vereniging met de Heere Jezus mochten uitzien en geheel hun zaligheid door het geloof in het grote heil van Zijn menswording mochten zoeken!

2. En wat het volk Gods, de ware gelovigen betreft. O, mochten de verhandelde waarheden door de genade Gods daartoe dienen, om hun te versterken en op te bouwen in hun geloof. Voor hen is bijzonderlijk de grote verborgenheid van de menswording en openbaring van Jezus Christus in het vlees, omdat zij dezelve van

God geestelijk en bevindelijk hebben leren kennen en in die waarheid reeds aanvankelijk geheiligd en door het geloof met de Heere Jezus verenigd zijn. Hun is daarom die verborgenheid der Godzaligheid ten hoogste dierbaar naar de inwendige mens.

O, mocht dezelve hun nog veel dierbaarder zijn en mochten zij daarin meer van de Heere zelf onderwezen worden en er meer geestelijk, oprecht en wezenlijk gebruik van maken in een praktikaal en levendig geloof! Het zou grotelijks dienen tot bevordering en opbouw van hun zaligheid in Christus Jezus hun Heere, met Wien zij door het geloof verenigd zijn.

Want deze verborgenheid van de menswording van Jezus Christus en de openbaring Gods in het vlees, is de ware fontein en bronader van al hun geestelijke wijsheid. Het is de spiegel, waarin zij zichzelf in hun zonden, ellende en doemwaardige onmacht hoe langer hoe meer moeten leren kennen en waardoor zich God met Zijn heerlijkheid aan hun meer en meer moet openbaren. En daarom bestaat al de zaligheid van de Heere volk hierin, dat zij door de genade van de Heilige Geest nog steeds mogen opwassen en toenemen in de ware kennis van deze grote en allerheiligste verborgenheid der Godzaligheid.

Deze verborgenheid is ook de ware bron en fontein van het geloof van de Heere volk. Al hun ongelovigheid, waarmee de meesten van hun nog zo grotelijks bezet zijn, al hun vrees en twijfelmoedigheid komt daaruit alleen voort, dat zij te weinig rechte en geestelijke kennis hebben van de menswording van Jezus Christus en van Zijn openbaring in het vlees. Waren zij meer van de Heilige Geest in deze grote verborgenheid der Godzaligheid onderwezen, zij zouden meer door het geloof aan de Heere Jezus Christus kleven en op Hem rusten en vertrouwen en zich met al hun noden en ellenden meer aan Hem overgeven en meer wezenlijk gebruik in en tot alles van Hem maken, als van die bereidwillige Heiland en Zaligmaker, die volgens de raad van Gods genade in het vlees geopenbaard is tot hun zaligheid en om hun te rechtvaardigen, te heiligen en te verlossen van de zonden.

Deze verborgenheid van de menswording van Jezus Christus is ook de rechte fontein en bronader van het geestelijke leven van de Heere volk. Want hoe meer zij deze verborgenheid geestelijk komen te kennen, hoe meer zij tot God geleid worden om Hem over Zijn genade te prijzen en te verheerlijken, hoe meer zij worden bemoedigd en opgewekt om vrijmoedig in Christus tot Hem te naderen en om ook met hun dierbare Zaligmaker vrijmoedig en gemeenzaam om te gaan en nauwe en innige gemeenschap met Hem te hebben, ziende Zijn grote vernedering, liefde en bereidwilligheid, hoe Hij, mens geworden zijnde, tot hun gekomen is en zich met hun verenigd heeft, opdat zij vrijmoedigheid zouden hebben om ook mede van hun kant door het geloof te komen tot Hem en op het nauwste weer met Hem te verenigen. Waardoor zij dan met God, in Christus, zo steeds gemeenschap oefenen en in hun geestelijk leven hoe langer hoe meer worden versterkt.

Deze verborgenheid is ook de ware fontein en bron van alle troost en blijdschap voor van de Heere volk. Want hier zien zij door het geloof gedurig op de genade Gods in Christus Jezus over hun en omhelzen die tot hun bijzondere ondersteuning en vertroosting in de geest. Hier leren zij in al hun zwarigheden en noden van ziel en lichaam gedurig zien op de Heere Jezus als een waar mens, die medelijden kan hebben met al hun zwakheden, omdat Hij in alle dingen, als zij, is verzocht geworden, Maar zonder zonde.

Ja, deze verborgenheid der openbaring van Jezus Christus in het vlees is voor Gods kinderen de fontein en Springader van al hun sterkte, hoop, vertrouwen, enz. Want, hoe meer zij in de geestelijke kennis en gelovige omhelzing dier verborgenheid

toenemen, hoe meer zij hun zaligheid op God in Christus, door vrije genade vastmaken. Het ga dan met hun zo het wil. Deze verborgenheid leert hun, dat hun zaligheid onwrikbaar vast gegrond is in Gods hart en in de menswording van de Heere Jezus, die daartoe geschied is, om hun van de zonden te verlossen en voor eeuwig met God te verenige. En zo worden Gods kinderen dan hierdoor meer uit, dat is buiten zichzelf geleid, om niet meer zozeer te zien en te vertrouwen op iets dat in hun is, maar alleen op de Heere hun God en op de raad van Zijn vrije genade in Christus, waarin zij dan al hun sterkte vinden.

Eindelijk, de verborgenheid van de Heere Jezus dierbare menswording is ook, zoals wij in onze verhandeling gezien hebben, de rechte fontein en springbron van de heiligmaking van Gods kinderen en van alle ware Godzaligheid in hen.

Hoe meer zij toenemen in de kennis en in het geloof van deze grote verborgenheid door de genade van de Heilige Geest, hoe nader zij met God in Christus en met Zijn genade verenigd worden. En hoe daardoor hun harten meer van de zonden gereinigd en zij tot de dienst van God bekwaam gemaakt worden. Hierin ligt hun wortel, waaruit zij al hun kracht trekken om heilig te zijn en te leven, dat God is geopenbaard in het vlees om hun te heiligen en te verlossen van alle ongerechtigheid.

O, moge dit zo steeds van Gods kinderen geloofd worden! Moge zij hierop al hun vertrouwen stellen en al hun heil en zaligheid hiervan alleen verwachten; gewis, dit zal hun dan in ware Godzaligheid zeer doen toenemen en zij zullen ondervinden, dat het is een verborgenheid der Godzaligheid.

Uit al dit voorgestelde blijkt dan nu, dat er, niet anders voor Gods kinderen nodig is, dan van de Heere zelf slechts gedurig meer en meer van deze grote verborgenheid der Godzaligheid, dat God geopenbaard is in het vlees, geleerd en onderwezen te worden en in het geloof van deze waarheid bevestigd en versterkt te worden.

Daartoe verlene de Heere zijn zegen en Zijn genade over hun allen en vermenigvuldige die om Zijns heiligen Naams wil! Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 15.
VRAAG 37, 38 EN 39.**

Tekst: PHILIPPENZEN 2: 8.

37 Vraag. Wat verstaat gij, bij dat wordeke, geleden?

Antwoord. *Dat Hij aan lichaam en ziel, de ganse tijd Zijns levens, op der aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht gedragen heeft. Opdat Hij met Zijn lijden, als met de enige zoenoffer, ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlost en ons Gods genade, gerechtigheid en dat eeuwige leven verwierven.*

38 Vraag. Waarom heeft Hij onder de rechter Pontius Pilatus geleden?

Antwoord. *Opdat Hij onschuldig, onder de wereldlijken rechter veroordeeld zijnde, ons daarmee van de strenge oordelen Gods, dat over ons gaan zou, bevrijde.*

39 Vraag. Heeft dat iets meer in, dat Hij gekruist is geweest, dan of Hij met een andere dood gestorven ware?

Antwoord. *Ja, het, want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Hem geladen heeft, want de dood des kruises van God vervloekt was.*

Het was een in het bijzondere en merkwaardige plechtigheid, die onder het. Oude Testament moest waargenomen worden in de reiniging der melaatsen volgens de wet Gods, die wij vinden Levit. XIV: 2, enz. Die van hun melaatsheid zouden gereinigt worden, moesten komen tot de Priester en met zich brengen twee levendige vogelen, met cederen hout, scharlaken en hysop. Dan moest de priester de een vogel doden over een vat met levendig water. Dopen de andere levendige vogel, met het cederenhout, scharlaken en hysop in van de gedoden vogels bloed, en besprengende daarmee dengene, die van de melaatsheid te reinigen was, zeven malen, waarna hij de levendigen vogel weer vrij moest laten vliegen in het open veld. Deze waren dingen, toehoorders, die een andere en geestelijke betekenis hadden.

(1) Die van hun melaatsheid gereinigt werden, betekenden de uitverkoren gelovigen, die van nature allen samen door de zonde geestelijk melaats zijn. En zodra zij door Gods Woord en Geest aan zichzelf ontdekt worden, moeten uitroepen uit Jes. 64: 6, wlj, allen zijn als een onreine.

(2) De priester, tot wien zij gebracht moesten worden om van hem gereinigt te worden, betekende de Heere Jezus Christus, de grote en ware Hogepriester, tot Wien alle melaatsen, maar uitverkoren zondaars, gebracht moeten worden door middel van het geloof, om van Hem gereinigt te worden.

(3) De twee vogelen, die tot de Priester gebracht moesten worden en die tot de reiniging nodig waren, betekenden beide ook de Heere Jezus, Maar op verschillende wijze. De levende vogel, die in van de gedode vogels bloed moest gedoopt worden en dan weer losgelaten om vrij weg te vliegen in het open veld, betekende de Heere Jezus in de staat van Zijn luisterrijke verhoging, zoals Hij weer opstond van de dood en gelijk als een vogel vrij en onverhinderd heen vloog in het open veld, varende op ten hemel en wordende daar verhoogd aan des Vaders rechterhand.

De andere vogel daarentegen, die gedood werd, betekende de Heiland Jezus in de staat van Zijn vernedering. Zijn heilig lijden en sterven tot verlossing en reiniging van Zijn melaatse uitverkorenen, voor wie Hij geslacht en gedood werd. En die allen samen,

om rein te worden, van hun zondige melaatsheid met Zijn dierbaar bloed worden besprengd. Het is onnodig deze laatste waarheid hier breder te verklaren, want van dezelve is het, dat wij tegenwoordig met uw aandacht, door Gods bijstand en genade zullen moeten handelen.

In de Apostolische Geloofsbelijdenis volgt, op van de Heiland onbevleete ontvangenis en heilige geboorte uit de Maagd Maria, aanstonds Zijn gezegend lijden, onder Pontius Pilatus en Zijn kruisdood, waarmee Hij Zijn lijden, dat Hij voor Zijn uitverkorenen en gelovigen geleden heeft, heeft besloten.

Dit volgt onze Onderwijzer na en verklaart ons deze zaken nader in deze Zondag. Zoals wij nu, met van de Heere hulp, wat nader willen gaan inzien en overwegen.

Om in deze met goede orde te werk te gaan, zo zullen wij hier

(1) Weer de waarheden van de Heiland aller-dierbaarst lijden en kruisdood uw aandacht openleggen en verhandelen. En dan

(2) Aantonen hoe het geloof eens Christens daaromtrent geestelijk werkzaam is.

A. Wat de waarheden en haar verhandeling aangaat,

daaromtrent willen wij ons geheel houden aan de Catechismus, want die verklaart ons dezelve weer op de allernetste, bondigste, eenvoudigste en geestelijkste wijze. Zodat ik mij hier al weer niet genoeg over een zo dierbare en zakelijke verklaring, als ons hier in de Catechismus voorkomt, kan verwonderen.

De Onderwijzer houdt deze zeer goede en eenvoudige orde, die wij ook zullen volgen.

(1) Handelt hij in het al algemeen over van de Zaligmaker lijden. En verklaart ons dat Vraag 37.

(2) Handelt hij over van de Heiland lijden in het bijzonder met opzicht tot de rechter Pontius Pilatus, onder wien Hij geleden heeft, Vraag 38. En dan

(3) Handelt hij van de Heiland kruisdood en van haar geestelijke kracht en verborgenheid voor alle ware gelovigen, Vraag 39.

Wat het eerste aangaat, in de Geloofsbelijdenis wordt ons geleerd, dat de Heere Jezus geleden heeft. Dit is volgens de Heilige Schrift, waarin wij overal van het lijden van de Heere Jezus ter verlossing van Zijn volk en gelovigen vinden gewag gemaakt. Zo vinden wij aangetekend van de Apostel Paulus, dat hij te Theszalonica de Joden in de Synagoge de Schriften opende en hun voor ogen stelde, dat de Christus moest lijden en opstaan uit de doden, Hand. XVII: 3. En Petrus schrijft, 1 Petrus 3 18, dat Christus ook eenmaal voor de zonden heeft geleden; Hij, Rechtvaardig, voor de onrechtvaardigen.

Nu, dit lijden van de Heere Jezus gaat de Onderwijzer ons hier nader verklaren en openleggen, lerende dat dit hierin bestaat, dat Hij aan lichaam en ziel de ganse tijd Zijns levens op der aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht gedragen heeft.

Vier bijzondere zaken komen ons hier in deze verklaring van de Onderwijzer voor.

(1) De Persoon, die geleden heeft en de wijze op die Hij heeft geleden, namelijk de Heere Jezus Christus, die geleden heeft aan lichaam en ziel.

(2) Zijn lijden zelf, dat Hij geleden heeft, zijnde de toorn Gods tegen de zonde van de ganse menselijk geslacht.

(3) De tijd en plaats, waar en wanneer en hoe lang Hij die toorn Gods geleden heeft, te weten de ganse tijd Zijns levens, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens.

(4) En dan eindelijk het grote einde en oogmerk van

dit Zijn allerheiligst en dierbaarst lijden, opdat Hij ons, namelijk die met waren hart in

Hem en aan Zijn lijden geloven, met Zijn lijden, als met de enige zoenoffer, ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlost en ons Gods genade, gerechtigheid en dat eeuwige leven verwerven.

Aangaande de Persoon en de wijze Zijns lijdens, het is de Heere Jezus Christus, de grote Heiland, Verlosser en Zaligmaker van al Zijn uitverkoren en gelovig volk, die wij in onze vorige verhandelingen in beide Zijn naturen hebben beschouwd, als God en mens, in enigheid van de persoons en dus als de waren en enige Middelaar Gods en van de mensen. Deze grote Middelaar nu, deze dierbare Heere Jezus Christus, heeft geleden, niet naar beide zijn naturen, zijn Goddelijke en menselijke natuur, zoals oudtijds van sommigen zeer verkeerdelijk geleerd werd, maar alleen naar zijn menselijke natuur. Want de Godheid, als zijnde aller-volmaaktst en aller-gelukzaligst, kan generhande lijden ondergaan; omdat iets te lijden in zichzelf een onvolmaaktheid is, die daarom in het aller-volmaaktste Goddelijke Wezen geenszins kan vallen. De Heere Jezus heeft dan als Borg van Zijn uitverkorenen maar alleen naar zijn mensheid geleden, zoals de Onderwijzer ons hier wel uitdrukkelijk leert, dat Hij aan lichaam en ziel Gods toorn heeft geleden. Uit lichaam en ziel bestaat de menselijke natuur van de Heere Jezus, evenals het ook met ons gelegen is. En aan of in die beide delen van Zijn menselijke natuur heeft Hij, Rechtvaardige, nu voor de zonden der onrechtvaardigen geleden.

Dat Hij aan of in Zijn lichaam heeft geleden, getuigt Petrus, 1 Petrus 1V:1, waar hij zegt: *omdat dan Christus voor ons in het vlees geleden heeft*. Dat Hij ook mede aan en in Zijn ziel geleden heeft, leert Hij onszelf Matth. XXVI:38, waar Hij tot de zijn spreekt, in de hof Gethsémané: *Mijn ziel is geheel bedroefd, tot der dood toe*. De reden hiervan was, omdat de uitverkorenen beide met lichaam en ziel tegen God gezondigd hadden en geheel onheilig waren. En daarom moest de Heere Jezus, als hun Borg, Middelaar en Verlosser, nu ook in die beiden voor hen de toorn Gods lijden.

Doch, hoewel de Heere Jezus maar alleen in of naar Zijn mensheid voor de zonden heeft geleden, zo moeten wij daarom niet menen, dat Zijn Godheid in of omtrent dit Zijn lijden niets heeft gedaan, maar daaromtrent geheel stil en leeg geweest is.

Nee, geenszins! De Godheid heeft hieromtrent dit lijden voornamelijk twee dingen gedaan, zonder die de mensheid van de Heere Jezus niet geheel en volmaakt, zou hebben kunnen lijden.

(1) De Godheid heeft de mensheid in het lijden ondersteund en haar daartoe de nodige kracht en sterkte aangebracht. Want zodanig beschouwden wij Zondag VI, Vraag 17, dat de Middelaar, die ons zonde verlossen van onze ellendigheid, noodzakelijk moest zijn niet alleen een waar en rechtvaardig mens, maar ook waar God. Opdat Hij uit kracht van deze Zijn Godheid de last van de eeuwige toorns Gods tegen de zonde van de ganse menselijk geslacht dragen zou. Gods toorn tegen de zonde was al zo groot en oneindig zwaar, dat dezelve van geen blote menselijke natuur, die maar eindig is en maar eindige krachten heeft, kon gedragen worden. En daarom heeft nu de Heere Jezus hier met Zijn oneindige Godheid Zijn eindige mensheid in haar lijden alszins moeten versterken en ondersteunen. Hiertoe was Hij nu de sterke God, Jes. 9 : 6, die zichzelf, door de eeuwige Geest, dat is, door Zijn eeuwige Godheid, Gode onstraffelijk heeft opgeofferd, Hebr. 9: 14.

(2) Ten andere heeft de Godheid van de Heere Jezus, hier het lijden van Zijn mensheid, door de nauwe vereniging van Zijn beide naturen in een persoon, gemaakt van een oneindige waardij, kracht, verdienste en heerlijkheid. Want dit weten wij, naarmate de Persoon die iets doet of lijdt, groter en heerlijker is, naar die mate is ook zijn werk of lijden heerlijker en waardiger.

Het lijden van een Koning wordt immers veel hoger geacht en in waarde gehouden, dan dat van een slechten en armen bedelaar?

Maar zo is hier het Borglijden van de Heere Jezus nu ook van een oneindige waardigheid, verdienste en kracht, omdat Hij, die het geleden en ondergaan heeft, de ware, eeuwiglevende God zelf was, door Wiens lijden daarom al de uitverkorenen kunnen verlost en behouden worden. Was de Heere Jezus niet God zelf geweest, zo had Hij eeuwig voor de zonden moeten lijden. Maar nu is Zijn lijden zo krachtig, waardig en onbeschrijfelijk heerlijk, dat het een eeuwig bloot menselijk lijden oneindig ver overtreft.

Hierom worden wij in de Heilige Schrift, om de waardigheid en heerlijkheid van het lijden en sterven van Jezus Christus recht te kennen, meermalen met nadruk gewezen en geleid tot Zijn hoge Godheid. Zo leert Paulus Hand. XX: 28, dat de Heere Jezus als God Zijn gemeente met Zijn bloed, dat is met Zijn lijden en sterven, verkregen heeft. En willende ons de oneindige kracht en waardigheid van de Heere Jezus aller-diepste vernedering, lijden en kruisdood voor ogen stellen, getuigt hij er dus van, Filipp. 2: 6, enz. *Dat de Heere Jezus Christus, die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roef geacht heeft Gode evengelijk te zijn, zichzelf heeft vernietigd, de gestaltenis eens dienst-knechts aangenomen hebbende en is de mensen gelijk geworden* en 1 Cor. 2: 8 getuigt hij van de Joden, dat zij de Heere der heerlijkheid gekruist hebben.

Hieruit zien wij dan nu, wie de Persoon, is die voor de zonden van de wereld geleden heeft, namelijk de Heere Jezus Christus, die God en mens was in enigheid van de persoons. Maar hoe Hij maar alleen naar Zijn mensheid heeft geleden. En wat eigenlijk Zijn Godheid in, aan en tot dit lijden heeft gedaan.

Hierop moeten wij nu overgaan tot Zijn waardig en dierbaar lijden zelve. De Onderwijzer leert, dat de Heere Jezus heeft geleden de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht. Van de toorn Gods hebben wij met de Onderwijzer gehandeld Zondag IV en gezien hoe God Zich verschrikkelijk vertoornt, beide over de aangeboren en werkelijke zonden.

Toen beschouwden wij, dat Gods toorn niet anders was dan die allerheiligste en allervolmaaktste haat Gods tegen de zonde, waardoor Hij zichzelf met al Zijn oneindige kracht en sterkte tegen de zonde en de zondaar geheel moet aankanten en de zondaar naar lichaam en ziel eeuwig verderven. Waarom wij hier dan nu van deze verschrikkelijkste en heiligen toorn Gods niet verder zullen handelen. Alleen merken wij er hier maar over aan, dat de Onderwijzer ons hier Gods toorn beschrijft, als die is tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht. En dat de Heere Jezus die aan lichaam en ziel heeft geleden.

In de eerste opslag schijnt het als leerde de Onderwijzer hier met de Remonstranten, dat de Heere Jezus voor het hele mensdom, voor alle mensen, hoofd voor hoofd, de toorn Gods heeft geleden, want hij zegt dat Christus geleden heeft de toorn Gods tegen de zonde van de ganse menselijk geslacht. Maar wij moeten hier de Onderwijzer wel verstaan. Hij geeft ons hier een beschrijving van de heilige toorn Gods, als die daar is tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht, om ons daarmee te leren, dat God Zich algemeen vertoornt over de zonde en dus over het hele zondige mensdom, wat wegens de zonde nu algemeen onder Gods toorn ligt.

Deze zware en algemene toorn Gods, die zo tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht, uit kracht van de oneindige heiligheid Gods ontstoken is, heeft de Heere Jezus aan Zijn lichaam en ziel geleden en gedragen. Maar voor wie? Voor het hele mensdom, tegen welkers zonden die toorn Gods ontstoken was?

Nee, geenszins. Maar alleen voor Zijn uitverkoren volk en gelovigen, wier zaligheid en verlossing Hij van eeuwigheid op zich genomen had. Want als de Heere Jezus Gods toorn voor het hele mensdom had geleden, zo zou ook het hele mensdom dan nu noodzakelijk, om dit Zijn lijden, van de toorn Gods en van de zonden moeten zijn verlost, zoals Paulus getuigt van het volk Gods, de gelovigen, 1 Thess. 1: 10, dat Jezus hun verlost van de toekomstige toorn. Of zo dit niet geschied ware, dan zou van de Heere Jezus dierbaar lijden voor de meeste mensen, dat niet zalig worden, geheel krachteloos en tevergeefs geweest zij wat Paulus als een volstreckte onmogelijkheid en hoogste ongerijmdheid neer stelt, Gal. 2: 21.

Hieruit blijkt dan nu klaar, dat de Heere Jezus de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht maar alleen gedragen en geleden heeft voor Zijn uitverkorenen en gelovigen, die door Hem van de toorn Gods metterdaad verlost en eeuwig behouden worden.

Deze Zijn uitverkorenen waren allen samen door de zonde, evenals de andere die verloren gaan, van nature kinderen van de toorns, Ef. 2: 2. En zolang zij in hun ongehoorzaamheid en ongeloof volhardden, bleef de toorn Gods op hen, Joh. 3: 36. Maar de Heere Jezus, zijnde van eeuwigheid hun Borg, Middelaar en Verlosser geworden, nam al hun zonden, met haar straf, vloek en toorn geheel op zich en leed en droeg die zware toorn, straf en vloek Gods voor hen en in hun plaats, waardoor vervuld werd wat geschreven staat, Jes. 53:4 en 5, *waarlijk, hij heeft onze krankheden op zich genomen en onze smarten heeft Hij gedragen. Hij is om onze overtredingen verwond. Om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld. De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem en door Zijn striemen is ons genezing geworden.* De tijd laat ons niet toe, hier verder in te treden.

Zie, zo heeft de Heere Jezus hier dan nu de toorn Gods, tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht, voor al Zijn uitverkorenen en gelovigen geleden. De Vader stortte zijn oneindige toorn en grimmige verbolgenheid, waarmee Hij tegen de zonde aller uitverkorenen hevig ontstoken was, geheel op Hem uit en wreekte zich aan Hem, vervolgde Hem, strafte Hem en deed Hem al dat lijden en al die smarten aan lichaam en ziel ondergaan, die de uitverkorenen en gelovigen door hun zonden verdiend hadden en die zij anders allen samen tot in eeuwigheid zouden hebben moeten uitstaan en dragen met lichaam en ziel.

O, oneindig zwaar en verschrikkelijk lijden van de Heere Jezus. Wij moeten enige rechte kennis van God, van Zijn oneindige almacht, heiligheid en rechtvaardigheid hebben, als wij in waarheid daarvan iets zullen kunnen begrijpen.

Ondertussen moeten wij deze zaak uit en volgens de Onderwijzer nog wat nader gaan overwegen.

Hebbende tot dusver beschouwd wat er is van het dierbare Borglijden van de Heere Jezus, moeten wij nu nog verder kort overwegen de tijd en plaats, waar, wanneer en hoe lang de Heere Jezus zo geleden heeft en tevens het einde en oogmerk van dit lijden.

Aangaande het eerste leert ons de Onderwijzer, *dat Hij de toorn Gods geleden heeft de ganse tijd Zijns levens op der aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens.*

(1) De plaats waar de Heere Jezus zo geleden heeft, was hier op aarde, omdat Hij uit de hemel gekomen was om onder ons te lijden.

Op de aarde was de zonde bedreven en daarom wilde God die ook op de aarde in Zijn Zoon Jezus straffen en Hem daar, als de Borg aller uitverkorenen, door lijden heiligen. Hierom sprak de Heere Jezus, Joh. XVII:4, *Vader! Ik heb U verheerlijkt op de aarde. Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen.* Hier op aarde dan

heeft de Heiland de toorn Gods geleden en dat wel

(2) Volgens de Onderwijzer, *de ganse tijd Zijns levens*. Dat het gehele leven van de Heere Jezus, als de Borg van Zijn uitverkorenen hier op aarde, met lijden is vervuld, zouden wij zeer gemakkelijk in het brede kunnen aantonen uit de Heilige Schrift, als de tijd het ons toeliet. Hij was toch een man van smarten en verzocht in krankheid, volgens Jes. 31: 3. Hij kwam toch tot geen ander einde hier op de wereld dan om te lijden voor de zonden van Zijn uitverkorenen en God voor hun volmaakt heilig te dienen en te gehoorzamen. En daarom al aanstonds, van den beginne van Zijn menswording, heeft Hij de toorn Gods tegen de zonde geleden, waarvan klare blijken waren, zijn slechte en armoedige geboorte, zijn besnijdenis, de vervolging van Koning Herodes tegen Hem en Zijn vlucht met Zijn ouders naar Egypte, enz.

Maar inzonderheid heeft de Heere Jezus de toorn Gods tegen de zonde geleden op het einde Zijns levens, beginnende met zijn uitgang uit Jeruzalem, na het houden van Zijn laatste Avondmaal tot aan Zijn dood toe, toen Hij uitriep: *het is volbracht!* En hangende aan het kruis de geest gaf. Zoals wij dit lijden van de Heiland breedvoerig, met al haar omstandigheden, door de vier Evangelisten beschreven vinden.

Toen was het dat de Heere Jezus aan lichaam en ziel leed de zware en oneindige last van de toorns Gods, om de zonden van Zijn uitverkorenen, die Hij als Borg op zich geladen had om er hun voor eeuwig van te verlossen. Toen dronk Hij de bittere kelk van Zijn Vader verbolgen toorn en gramschap, zonder dat Hij van iemand, dan alleen van zijn eeuwige en Goddelijke Geest ondersteund werd. En die drinkbeker viel Hem zo zwaar, dat Hij niet alleen genoodzaakt werd te bidden aan Zijn Hemelse Vader, dat, indien het mogelijk ware, dezelve toch van Hem mocht voorbijgaan, maar dat Hij onder het drinken van dezelve ook voor allen moest uitroepen aan het hout van de kruises: *Mijn God! Mijn God! Waarom hebt Gij Mij verlaten?*

O toehoorders, de gehele wereld en alle schepsels samen waren niet in staat een zo zwaar lijden te ondergaan als de Heere Jezus toen alleen leed, want de hele last van de eeuwige en oneindige toorn Gods lag toen op Hem. En die daar maar iets van verstaat, moet er geheel voor sidderen en beven en uitroepen uit Ps. XC: 11, *wie kent de sterkte van Gods toorn en Zijn verbolgenheid naar dat Hij te vrezen is?*

Meer zullen wij er nu niet van zeggen, omdat de zaak oneindig ver boven onze bevattings is.

Doch, waartoe heeft de Heere Jezus nu zo geleden?

Dit leert ons de Onderwijzer hier, zeggende, *dat Hij daarom zo geleden heeft, opdat Hij met Zijn lijden, als met de enige zoenoffer, ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlost en ons Gods genade, gerechtigheid en dat eeuwige leven verwierf.*

De Onderwijzer spreekt hier, uit de mond aller ware gelovigen, die zich de Heere Jezus met zijn dierbaar lijden oprecht, door het geloof toe-eigenen als de enige grond of fundament van hun zaligheid.

Van deze zegt Hij, dat de Heere Jezus tot hun verlossing en zaligheid zo geleden heeft. En waarlijk, de Heere Jezus behoefde voor zichzelf niet te lijden, nog enige de minste ongenade of toorn Gods te ondergaan, omdat Hij geheel heilig en zonder zonden was. Maar Hij heeft alleen alles geleden voor Zijn uitverkorenen en gelovigen, die Hij voor eeuwig wilde verlossen en zalig maken van al hun zonden.

Deze verlossing der uitverkorenen en gelovigen nu kon niet geschieden, zonder dat er zo voor hun zonden geofferd en Gods toorn geleden werd. Want God, als zijnde oneindig heilig en rechtvaardig, moest de zonde, die tegen Zijn allerhoogste

Goddelijke Majesteit begaan werd, ook met de hoogste, dat is, met de eeuwige straf aan lichaam en ziel straffen, volgens hetgeen ons de Onderwijzer geleerd heeft Zondag 4, Vraag 11.

Nu, opdat deze zware en eeuwige straf Gods niet mocht komen op de uitverkorenen en gelovigen, die dezelve verdiend hadden, zo moest de Heere Jezus nu, als Borg van hun en in hun plaats die straf en zware toorn Gods dragen en ondergaan, opdat Hij met dit zijn lijden, als met de enige zoenoffer, ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlost en ons Gods genade, gerechtigheid en dat eeuwige leven verwierf.

Dit moest het noodzakelijk gevolg zijn van het lijden van de Heere Jezus. Daardoor moest Hij hun van de toorn Gods en van de eeuwige verdoemenis verlossen en geheel bevrijden en verwerven voor hun Gods gunst, genade, gerechtigheid en dat eeuwige leven. Want God kon der uitverkorenen zonden niet meer dan. Eenmaal straffen. En omdat Hij dat nu deed in Zijn Zoon Jezus Christus, zo moest Hij dan nu de uitverkorenen en gelovigen in Hem van alle straf en vervolging van hun zonden geheel en voor eeuwig bevrijden, vergeven hun al hun zonden, nemen hun zo weer in genade aan, heiligen hun en verenigen hun met Hem voor eeuwig in dit leven, zodat alle uitverkorenen en gelovigen hier dan nu noodzakelijk in Christus moeten hebben de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden, naar de rijkdom van Zijn genade, Ef. 1: 7.

En zo hebben wij hiermee dan nu dit dierbaar lijden van de Heere Jezus genoeg verhandeld en gaan daarom nu vervolgens met de Onderwijzer over om mede nog korts te overwegen de wereldlijken rechter, onder wien de Heere Jezus zo geleden heeft.

In de Geloofsbelijdenis wordt ons geleerd, *dat Hij geleden heeft onder Pontius Pilatus*. Wie deze geweest is en hoe de Heere Jezus onder Hem geleden heeft, is een zaak en gebeurtenis, waarvan wij genoegzaam bericht kunnen vinden bij de vier Evangelisten, waarom wij daar dan nu in het bijzonder niet over zullen handelen. Alleen zullen wij hier maar met weinige woorden overwegen de verborgen kracht van het lijden van de Heere Jezus onder Pontius Pilatus.

Dit verklaart en leert ons de Onderwijzer Vraag 38, waar hij zegt, *dat de Heere Jezus daarom onder Pontius Pilatus geleden heeft, opdat Hij, onschuldig onder de wereldlijken rechter veroordeeld zijnde, ons daarmee van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijdde*.

Hier in deze verklaring van de Onderwijzers vinden wij twee dingen

- (1) van de Heere Jezus onschuldig lijden onder de wereldlijken rechter Pontius Pilatus.
- (2) En dan de kracht en nuttigheid daarvan voor Zijn uitverkorenen en gelovigen.

Wat het eerste aangaat, merkt daarin ook twee dingen aan:

- (1) Hoe de Heere Jezus van de wereldlijken rechter is veroordeeld in het openbaar.
- (2) Hoe Hij zo onschuldig is veroordeeld geworden.

(1) De Heiland dan is niet op een stil en geheime wijze van kant geholpen.

Hij werd niet hier of daarin een hoek gedood, maar dat wel moet worden opgemerkt, hij werd veroordeeld van de wereldlijken rechter Pontius Pilatus, die als Overheid vanwege de Romeinse Keizer, die nu Landheer over Juda was, het rechtsgebied daar oefende. Voor dezen, als voor zijn wettigen en competente rechter, in het burgerlijke, werd de Heere Jezus gesteld. En deze heeft een ordelijke gerechtsoefening over de

Heiland gehouden en Hem gerechtelijk veroordeeld, opdat vervuld zou worden hetgeen van Hem geschreven staat, Jes. 53: 8, hij is uit de angst en uit het gerichte weggenomen. Maar

(2) De Heere Jezus werd niet alleen zo gerechtelijk, volgens de wijze der burgerlijke rechtspleging, maar ook onschuldig zo veroordeeld.

Dit is iets bijzonders en dat wel degelijk van ons moet aangemerkt en overwogen worden. De burgerlijke rechtspleging is onder ons daartoe, om schuldigen te veroordelen en te straffen, over hetgeen zij tegen de wetten misdaan hebben. Maar in en omtrent de Heere Jezus moest de burgerlijke rechtspleging dienen, om Hem geheel onschuldig te veroordelen. En dat wel openlijk, zodat Zijn onschuld voor allen ten klaarste moest blijken, zoals dit dan ook geschied is, want Pilatus, als rechter over de Heiland zittende, heeft in zijn ganse gerichtshandel klaar voor al de wereld getoond, dat hij Hem als een onpartijdig rechter, ten enenmale onschuldig hield aan de misdaad, waarover hij Hem veroordeelde. Dit heeft hij niet alleen meer dan eens openbaar betuigd, want hoort hem zelf spreken tot de Joden en hun Oversten, Luk. 23: 14 en 15, gij hebt, zegt hij, deze mens tot mij gebracht als enen, die het volk afkerig maakt. *En ziet, ik heb Hem in uw tegenwoordigheid ondervraagd en heb in deze mens geen schuld gevonden, van hetgeen daarmee gij Hem beschuldigt. Ja, ook Herodes niet, want ik heb ulieden tot hem gezonden en ziet, daar is van Hem niet gedaan, dat van de dood waardig is.*

Maar Pilatus heeft nog daarenboven, toen hij zag dat hij bij het Joodse volk niets vorderde, maar dat zij Jezus dood begeerden, tevoren hij Hem veroordeelde, water genomen en zijn handen daarin gewassen voor de schare, zeggende: ik ben onschuldig van het bloed dezes Rechvaardigen, gijlieden moogt toezien, Matth. XXVII: 24.

Pilatus was echter niet de enige getuige voor de onschuld van de Heere Jezus. Maar het heeft God behaagd, tot vastigheid van de ware gelovigen, een hele wolk van doorluchtige getuigen voor deze zaak daar te stellen.

Als zijnde ten tweede de Grote Raad, die Hem eerst veroordeeld geeft, op Zijn ware belijdenis, zonder enige schuld.

(3) De verrader Judas.

(4) Pilatus huisvrouw.

(5) Een der moordenaars, die met hem gekruist werden.

(6) De Joodse vrouwen, die Hem in zijn uitgang beweenden.

(7) De hoofdman over honderd, bij Zijn kruis.

(8) De hemel, die, toen Hij gekruist werd, drie uren lang verduisterd werd.

(9) De aarde, die zich bewoog.

(10) De graven, die geopend werden.

(11) De doden, die opstonden.

(12) De tempel, waarin het voorhangsel scheurde.

(13) De profeten van het Oude en

(14) De Apostelen van het Nieuwe Testament.

Zie, zo klaar blijkt dan nu deze waarheid, dat de Heere Jezus, volgens de Onderwijzer onschuldig onder de wereldlijken Rechter veroordeeld is geworden.

De reden hiervan nu was, volgens de Onderwijzer, *opdat de Heere Jezus hierdoor ons, te weten al zijn gelovigen, van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijde.*

Wegens de zonde en overtreding van Gods heilige Wet zijn alle mensen ten hoogste schuldenaars en misdadigers voor God. En er zal een tijd komen, waarin God de

gehele wereld rechtvaardig zal oordelen; alle vlees zal voor Zijn heilige en strenge rechterstoel moeten verschijnen en wegdragen naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed of kwaad. Van dit algemene, heilige en rechtvaardige oordeel Gods wordt overal in de Heilige Schrift zeer krachtig en nadrukkelijk gesproken en ach, mocht het eens recht van de mensen geloofd worden! Wat zou het niet een krachtige werking doen op de harten en gemoederen der verstokte zondaren, die zeggen: waar is de God van de oordeels?

Nu voor dit strenge, rechtvaardige, heilige en vreselijke oordeel van de Allerhoogste Gods moeten al de uitverkorenen ook mede verschijnen. En omdat zij tegen God gezondigd hebben en in hun natuur geheel onheilige en goddeloze zondaars zijn, zo kunnen zij in dat heilig en streng oordeel Gods geenszins bestaan, maar moeten daarin van God allen samen veroordeeld en tot de eeuwige helse straffen rechtvaardig veroordeeld worden. Dit is de staat en toestand van al de uitverkorenen en gelovigen, in zichzelf aangemerkt en daarom zijn zij kinderen van de toorns, zoals de andere. Maar om hen, schuldigen, nu van dit strenge en rechtvaardige oordeel Gods voor eeuwig te bevrijden en hun bij God in genade te brengen, heeft de Heere Jezus nu als Borg in hun plaats moeten gesteld worden voor de wereldse rechter Pontius Pilatus en daarin het gericht van hem onschuldig moeten veroordeeld worden, zodat deze onrechtvaardige veroordeling van de Heere Jezus dan nu geheel daartoe dient, om Zijn gelovigen van het rechtvaardig strafoordeel Gods, dat wegens de zonden over hun komen moest, voor eeuwig te bevrijden.

En dit is nu de reden, waarom wij het lijden Christus, onder Pontius Pilatus, zo ernstig in aanmerking moeten nemen en met waren hart geloven, omdat er een zo grote kracht van versterking en vertroosting voor ons in gelegen is, zoals de Apostel Paulus er zich dan ook zo ernstig op beroept, 1 Tim. 6: 13, waar hij aan Timotheüs schrijft: *ik beveel u voor God, die alle dingen levendig maakt en voor Christus Jezus, die onder Pontius Pilatus de goede belijdenis betuigd heeft.*

Hiermee gaan wij nu tot het derde of laatste stuk, dat ons hier voorkomt over, om daarmee nog met een woord iets van te zeggen, zijnde des Heilands kruisdood, die hier ook in de Geloofsbelijdenis wordt ingevoerd en van ons als een Goddelijke waarheid wordt aangenomen en beleden.

Dit is weer een stuk of zaak van gebeurtenis, waarvan wij het duidelijke en omstandige verhaal in de Heilige Schrift vinden. Waarom wij dan over deze waarheid in de letter al weer niet zullen handelen, maar alleen haar kracht en dierbare nuttigheid kort overwegen.

Deze toont de Onderwijzer ons hier met weinige woorden aan, *lerende dat het meerder kracht in zich heeft dat Christus gekruist is geweest, dan of. Hij met een andere dood gestorven ware*, omdat wij, die met een waar hart in Hem geloven, daardoor zeker zijn dat *Hij de vervloeking, die op ons lag, op Hem geladen heeft, want de dood des kruises van God vervloekt was.*

De kracht en geestelijke verborgenheid van deze zaak ligt kort hierin. God had onder het Oude Testament verklaard, dat als iemand een misdaad bedreven had die van de dood waardig was en de kinderen Israëls hem aan het hout opgehangen hadden, dat een dusdanig dood lichaam aan het hout niet mocht overnachten, maar dat het zeker nog ten zelfde dage moest begraven worden, omdat een opgehangene Gode een vloek was, zoals wij dat lezen kunnen Deut. X11:23.

Nu, dit had zijn verborgen betekenis en zag op Christus, die tot verlossing van Zijn volk in de tijd ook aan het hout van de kruises zou opgehangen en gedood worden en zo'n vervloekte dood zou sterven. De reden van een zo schandelijke en vervloekte

dood was hierin gelegen. De Heere Jezus moest, om Zijn volk te verlossen, als Borg in hun plaats al dat gene lijden, dat zij door hun zonden en goddeloosheid verdiend en voor eeuwig op zich geladen hadden. Nu, de uitverkorenen hadden allen samen de vloek en wel de eeuwige vloek Gods verdiend, omdat zij de heilige wet Gods geheel hadden geschonden en die hadden overtreden van de buik af aan. Want God heeft Zijn heilige wet met deze strenge bedreiging aan alle mensen gegeven, dat zij, die overtredende in enig ding, geheel vervloekt en ter eeuwige helse straf en verdoemenis veroordeeld zouden worden. Hoort het Paulus klaar leren en bevestigen, Gal. 3: 10, want zo velen als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder de vloek, want daar is geschreven, vervloekt is een iegelijk, die niet en blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, omdat te doen.

Die vloek der wet rust nu, zonder onderscheid, op alle mensen, die onder de wet zijn en dezelve hebben overtreden. En van die rampzalige vloek worden de uitverkorenen en gelovigen nu niet anders verlost, dan in en door de Heere Jezus Christus, hun Borg en Heiland. Die neemt de vervloeking, die op hun ligt, van hun af en laadt dezelve geheel op zich, volgens de Onderwijzer en zo wordt de Heere Jezus hier dan nu, in van Zijn gelovigen plaats, van God vervloekt en heeft daarom nu ook als hun Borg aan een hout moeten opgehangen en gekruist worden en zo een schandelijke en vervloekte dood sterven, opdat Hij Zijn uitverkorenen en gelovigen van de vervloeking Gods, die wegens de zonden op hun lag, voor eeuwig zou bevrijden en verlossen. Zoals Paulus ons zo verder leert, Gal. III: 13, *Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Want daar is geschreven, vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt.*

Zie, zo blijkt dan nu, wat grote verborgenheid en heerlijke kracht er in van de Heere Jezus kruisdood steekt voor allen, die dezelve in een waar geloof beschouwen, omhelzen en hun vertrouwen daarop stellen, zonder dat wij, wegens de verlopen tijd, daarover breder behoeven te handelen.

B. Hiermee hebben wij alle drie de waarheden, die ons in deze Zondag voorkomen, uw aandacht met en door van de Heere genadige hulp nu genoeg verklaard. Er blijft niets overig, dan hier bij te voegen de werkzaamheid van het ware geloof, jegens en omtrent die waarheden. Het geloof eens Christens blijft hier geenszins hangen in de blote beschouwing van deze waarheden van Christus dierbaar lijden onder Pontius Pilatus en van zijn vervloekte en smadelijke kruisdood.

O nee! Daardoor krijgt de ziel, als het niet verder komt, geen kracht, noch troost, noch leven. Maar het geloof doet hier nog wat anders. Dat neemt, door de genade van de Heilige Geest, de Heere Jezus, met Zijn dierbaar lijden en kruisdood, als de enige Rotssteen van de heils aan. En eigent zich Hem, met Zijn verdiensten, oprecht toe. Werpt zich geheel als een arm, verloren, onmachtig zondaar op Hem en op Zijn lijden en kruisdood neder, als op de enige grond of fundament van Zijn zaligheid; verzaakt zichzelf geheel met alles, wat buiten Christus is; verdwijnt daarop dan verder zo met Christus en met Zijn heilig lijden en kruisdood voor God; stelt Hem datzelve voor ogen. En bidt en smeekt en houdt aan, dat God hem toch, in de Naam van Zijn Zoon en om Zijn dood en lijden, al zijn zonden uit genade wil vergeven; hem van alle straffen, veroordeling, verdoemenis en vloek, die hij rechtvaardig verdiend heeft, voor eeuwig wil bevrijden en hem alle genade, zaligheid en dat eeuwige leven wil schenken.

En hierop blijft hij nu verder wachten door het geloof; vertrouwend op de Heere Jezus en op Zijn verdiensten, vast voornemende, in van de Heere kracht, die niet los te laten, maar daaraan eeuwig te kleven en onveranderlijk vast te houden, totdat hij Zijn

volkomen zaligheid door Christus verkregen heeft.

Ziedaar! Dit is het te geloven in de Heere Jezus, als geleden onder Pontius Pilatus, enz., waarbij wij nu niet anders te voegen hebben, dan deze wens en bede tot God, dat Hij dit dierbaar geloof in al Zijn uitverkorenen verwekke en meer en meer opbouwe en versterke! Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 16.
VRAAG 40, 41, 42, 43 en 44.**

Tekst: 1 CORINTHE 15: 3 en 4.

40 Vraag. Waarom heeft Christus Hem tot in de dood moeten vernederen?

Antwoord. *Daarom, dat vanwege de gerechtigheid en waarheid Gods, niet anders voor onze zonden kon betaald worden, dan door de dood van de Zoons Gods.*

41 Vraag. Waarom is Hij begraven geworden.

Antwoord. *Om daarmee te betuigen, dat Hij waarachtelijk gestorven zij.*

42 Vraag. Zo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het, dat wij ook moeten sterven?

Antwoord. *Onze dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving der zonden en een doorgang tot het eeuwige leven.*

43 Vraag. Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en de dood Christus aan het kruis?

Antwoord. *Dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruist, gedood en begraven werd, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.*

44 Vraag. Waarom volgt daar, nedergedaald ter hel?

Antwoord. *Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij geheel vertrooste, dat mijn Heere Christus, door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikkingen en helse kwalen, in die Hij, in Zijn hele lijden, maar inzonderheid aan het kruis gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijnen verlost heeft.*

De stof die wij heden in dit namiddaguur uw aandacht met de genadige hulp en bijstand van de Heere zullen moeten verhandelen, is van zo brede omslag en wijde uitgestrektheid, dat het nodig is, dat wij onze verhandeling, zonder enig voorgesprek, maar aanstonds aanvangen.

In de vorige Zondag is er gehandeld van de Heere Jezus lijden en kruisdood; nu volgen hier, naar de draad der Apostolische Geloofsbelijdenis, zijn sterven zelf, zijn begrafenis en Zijn nederdaling ter hel. Die drie waarheden wij uw aandacht dan nu

(1) Wat nader zullen openleggen. En dan

(2) Overwegen de werkzaamheid van het ware zaligmakende geloof omtrent dezelve.

A. Wat de waarheden zelf aangaat, die zullen wij zo achtereen in die orde verklaren, als ons dezelve hier in de Catechismus voorkomen en zo ontmoeten wij hier dan nu:

van de Heiland dood of sterven, ter zaligheid aller van Zijn uitverkorenen en gelovigen. Wat deze waarheid letterlijk op zichzelf aangaat, dat de Heere Jezus, de grote Borg, heiland, zaligmaker en Verlosser van Zijn volk, voor de zonden van Zijn gelovigen niet alleen gekruist, maar ook aan het hout van de kruises waarlijk de dood gestorven is, door een ware separatie of scheiding van ziel en lichaam, zoals wij mensen sterven, is uit de Heilige Schrift ten overvloede kenbaar.

Al de vier Evangelisten verhalen ons, dat de Heiland aan het kruishout hangende, uitriep: *Vader, in uw handen beveel ik Mijn geest en dat Hij, dit gezegd hebbende, de geest gaf.* En de Apostelen bevestigen deze waarheid in hun Zendbrieven en spreken overal van deze dood van de Heere Jezus als van de enige grond onzer zaligheid en

hebben denzelven ook overal, van de Joden en heidenen, verkondigd, zonder dat deze waarheid ooit blij iemand enige tegenspraak ontmoet heeft.

Wat de aard of de natuur van des Heilands sterven aangaat, hij is wel een geweldige dood gestorven, Maar op een menselijke wijze, door een ware scheiding van ziel en lichaam en door een stilstand van de spiritus animales, of levensgeesten in het lichaam, zodat allen, die Hem aanschouwden, zagen dat Hij waarlijk gestorven was, om die reden de krijgsknechten Hem de benen ook niet braken aan het kruis, zoals zij aan beide de moordenaars, die met Hem gekruist werden, deden omdat deze nog leefden.

Daar blijft dan niet de minste twijfelingen aangaande van de Heiland dood en sterven overig. Maar wij mogen door de genade van de Heilige Geest hier gerust geloven met de Apostel Petrus, 1 Petrus 3: 18, *dat de Heere Jezus wel is gedood in het vlees, maar levendig gemaakt door de Geest.*

Omtrent deze dood en het sterven van de Heere Jezus doet de Onderwijzer hier nu onderzoek naar de reden en noodzakelijkheid van die dood, vragende: waarom heeft Christus Hem tot in de dood moeten vernederen?

De Onderwijzer noemt van de Heiland sterven hier een vernedering; *tot in de dood*, in navolging van de Heilige Schrift, uit welkers woorden de Onderwijzer zijn Catechismus meest en zoveel mogelijk heeft samengesteld. Want Paulus spreekt van de Heiland sterven ook zo, Filipp, 11: 8, daar hij leert en getuigt van de Heere Jezus, dat Hij in de gedaante eens mensen gevonden zijnde, zichzelf heeft vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood.

Naar de reden en oorzaak van zo grote vernedering van de Heiland tot in de dood doet de Onderwijzer onderzoek, overmits de Heere Jezus toch door dit alles niets tevergeefs gedaan noch geleden heeft, maar alles als de Borg en Middelaar van Zijn volk, zo moest doen en lijden. Deze reden van de Heiland sterven wijst ons de Onderwijzer nu zo bondig en zakelijk aan, zeggende, *dat Christus daarom gestorven is, omdat vanwege de gerechtigheid en de waarheid Gods, niet anders, voor onze zonden kon betaald worden, dan door de dood van de Zoons Gods.*

De Onderwijzer leidt de noodzakelijkheid van de Heere Jezus dood en sterven af van Gods rechtvaardigheid en waarheid, die van Hem, als de Borg en Verlosser aller van Zijn gelovigen, de dood vorderde tot een betaling en een offerande der verzoening voor hun zonden.

Deze waarheid heeft de Onderwijzer ons tevoren al aangetoond, zondag 5 Vraag 12, daar hij handelende over de wijze van de verlossing van de zondaar uit zijn ellendigheid en leert, *dat die verlossing niet anders kan geschieden dan op een heilige wijze en door gerechtigheid, zo God wil, dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiede en dat wij zondaars, die van onze zonden verlost en met God verzoend willen worden, daarom nu ook noodzakelijk aan die heilige gerechtigheid Gods, óf door onszelf, of door een andere volkomen moeten betalen*, door namelijk alles te lijden en te doen, wat wij Gode volgens Zijn rechtvaardigheid schuldig zijn. Dit is de grond, waarop wij, zondaars, met de allerhoogste en heiligen God weer voor eeuwig kunnen verzoenen en verenige. En uit kracht van die grond der verzoening moeten nu van onze kant al die straffen, vloek en toorne Gods, volkomen ondergaan en geleden worden, die wij door onze zonden en snode ongehoorzaamheid tegen God rechtvaardigheid verdiend en op ons geladen hebben.

Nu, wij zondaars, hebben door onze zonden de dood verdiend, lichamelijk en geestelijk, tijdelijk en eeuwig. Want zo bedreigde God aan Adam, dat, ten dage dat hij Zijn gebod overtrad, hij de dood zou sterven. Adam, daarop het gebod Gods over-

tredende, viel toen ook aanstonds in die bedreigden dood, tegelijk met al zijn nakomelingen, die met hem zondigden. Want zo leert ons de Apostel, Rom. 5: 12, daarom, zoals door een mens de zonde in de wereld ingekomen is en door de zonde de dood en zo de dood tot alle mensen doorgedaan is, in die allen gezondigd hebben. Hierdoor is het gehele mensdom, dat tegen God gezondigd heeft, dan nu geheel gekomen in en onder de macht van de dood en de satan heeft het geweld van de dood nu gekregen, tegen alle mensen, Hebr. 2: 14. Zodat alle ziel hier dan nu van nature in de macht van de satan en onder de heerschappij van de dood is.

(1) van de geestelijke doods, die bestaat in een aller-volkomenste scheiding van God en van Zijn zalige gemeenschap, met al haar rampzalige, verschrikkelijke gevolgen en in een aller-volstrekste machteloosheid om zich immermeer van onder die geestelijke dood in het allermiste te kunnen verlossen, of weer uit zichzelf met God te verenigen. Deze rampzalige geestelijke dood zijn nu alle mensen en dus ook de uitverkorenen, van nature reeds bij aanvang gestorven door de zonde, want de bezoldiging der zonde is de dood, Rom. 6: 23 waarom ons, in de Heilige Schrift dan nu ook alle mensen van nature doorgaans worden voorgesteld als dood door de misdaden en de zonden, zoals wij dat met zeer veel plaatsen zouden kunnen bevestigen. En dewijl geen zondaar hier zichzelf kan heiligen noch levendig, maken, zo zijn alle mensen hier dan nu onder de macht en het geweld van de eeuwige doods, omdat zij van zichzelf door de zonde eeuwig van God gescheiden moeten blijven en God hun om de zonde, die zij nooit kunnen nalaten te doen, ook eeuwig moet straffen. Want de zonde eeuwig bedreven wordende van de zondaar, baart de zondaar dan ook eeuwig de dood en doet hem eeuwig geheel vervreemd zijn en blijven van het leven Gods, door de onwetendheid die in hem is en door de verharding zijns harten, Ef. 4: 18. En op die wijze zijn alle mensen en dus ook mede de uitverkorenen en gelovigen, van nature hier door de zonde en door de onmacht des vleses dan nu geheel onder de macht en het geweld van de geestelijke en eeuwige doods. En dat niet alleen, maar zij zijn hier,

(2) Ook door de zonde onder de macht en het geweld van de tijdelijke of lichamelijke dood, die bestaat in al die kwaden, smarten, ellenden en ongemakken van de lichaams, die de zondaar, om der zonden wil, door Gods rechtvaardig oordeel overkomen en door die het zondig lichaam al van tijd tot tijd verzwakt en verbroken wordt en eindelijk door de dood van de ziel gescheiden en van haar leven geheel beroofd wordt. Deze lichamelijke dood is al mede door de zonde in de wereld gekomen en alle mensen hebben dien, als een rechtvaardige straf van God, door de zonde verdiend, omdat zij ook met het lichaam tegen God zondigen.

Uit dit betoogde blijkt dan nu, dat alle vlees door de zonde is gekomen onder de macht van de dood. En de lichamelijke, geestelijke en eeuwige dood als een rechtvaardige straf der zonde van God heeft verdiend.

Van deze straf van de dood, lichamenlijk en geestelijk, tijdelijk en eeuwig, kan God de zondaar, die gezondigd heeft, geenszins zonder volkomen genoegdoening aan Zijn heilige rechtvaardigheid bevrijden of ontslaan. Nee, Zijn gerechtigheid en waarheid vorderen volstrekt dat de zondaar deze dood moet sterven en zo voor eeuwig gestraft worden. Want zo zegt God, Ezech. 28: 20, de ziel die zondicht, die zal sterven. En die bedreiging of sententie Gods is zo waar en onveranderlijk, als God die het gesproken heeft zelve. Hierom getuigt Paulus Rom. 1: 32, dat dit, het recht Gods is, dat die zulke dingen doen, des doods waardig zijn.

Ach, dat deze waarheid van de mensen recht geloofd werd! Wat zouden zij daardoor

niet diep in hun gemoed verslagen worden, als zij zichzelf als veroordeelde misdadigers mochten beschouwen en zien, dat door de mond Gods de sententie of het vonnis van de tijdelijke en eeuwige doods vanwege hun zonden over hun uitgesproken en gevelde werd.

Maar dit gelooft de wereld niet en neemt het niet in acht. Maar terwijl God vloekt, zegenen de zondaars zichzelf en laten zich van de duivel verleiden, die tot hun zegt, als eertijds in het Paradijs tot de vrouw, gijlieden zult de dood niet sterven, Gen. 3: 4. Nochtans is en blijft de zaak en het recht Gods daarom echter in zijn volle kracht en God zal zich van de zondaren en goddeloze niet altijd laten bespotten. Ondertussen moeten wij hier uit dit betoogde en verhandelde nu afleiden de noodzakelijkheid van de Heere Jezus dood en sterven, tot zaligheid en verlossing Zijner gelovigen. Want zijnde hun Borg en Middelaar geworden, om hun uit hun ellendigheid weer te verlossen en voor eeuwig te behouden. Zo heeft Hij al hun zonden op zich genomen, tegelijk met haar vloek en straffe; uit dien hoofde moest Hij, om voor de zonden van Zijn gelovigen te betalen, dan nu ook in hun plaats de dood sterven, die zij allen samen, zoals wij gezien hebben, lichamelijk en geestelijk, tijdelijk en eeuwig verdiend hadden. Dit eist Gods gerechtigheid en waarheid. En zonder dat kon de Heere Jezus Zijn gelovigen niet zalig maken, noch van de zonden verlossen.

Hij moest voor hen

(1) De geestelijke dood sterven en dragen de toorn en verberging van Zijn Vader, zoals Hij ook gedaan heeft, zoals wij laatst gezien hebben, toen wij van zijn lijden handelden.

(2) Daarbij moest Hij ook voor Zijn gelovigen de lichamelijke dood sterven, als een straf voor hun zonden; Hij moest uit het land der levende worden uitgeroeid en voor Gods aangezicht gelijk als verbroken worden; Hij moest Zijn ziel voor Zijn gelovigen in de dood uitstorten en zichzelf zo voor hen opofferen tot een offerande der verzoening. Zonder dit kon er aan Gods gerechtigheid en waarheid niet voldaan worden, omdat God de zondaar de dood bedreigd had, zoals wij gezien hebben.

Dus was des Heeren Jezus dood en sterven dan volstrekt noodzakelijk tot zaligheid en verlossing aller van Zijn gelovigen. Met die dood moest God voldaan en tevreden gesteld worden en door middel van dezelve moeten de gelovigen van hun zonden en van de macht van de dood, die de bezoldiging der zonde is, voor eeuwig verlost worden. Ja, door die dood moet de duivel het geweld van de dood, dat hij heeft over de gelovigen, weer van en door de Heere Jezus ontnomen en hij zelf als verbroken en vernietigd worden, zoals Paulus ons leert, Hebr. 2: 14, daar hij zegt, dat Christus, zoals de kinderen, van de vlees en van de bloeds is deelachtig geworden, opdat Hij door de dood te niet zou doen dengene, die het geweld van de dood had, dat is de duivel.

Zie, zo is des Heeren Jezus dood en sterven dan de enige weg om Zijn volk en gelovigen van de dood te verlossen en voor eeuwig in het leven te behouden. Zoals ons die dood dan ook overal in de Heilige Schrift wordt voorgesteld als de enige grond of fundament van de eeuwige zaligheid aller uitverkorenen en gelovigen. Opdat zij daar ook steeds al hun vertrouwen alleen op zouden stellen en niet roemen dan alleen in het kruis en in de Heere Jezus Christus, die gestorven is voor onze zonden, naar de Schriften, 1 Cor. 15: 3 en zo is deze waarheid hiermee dan nu genoeg verhandeld.

Daarop volgt nu, in de Geloofsbelijdenis en bij de Onderwijzer, een tweede waarheid, zijnde die van de Heiland begrafenis en van haar kracht en nuttigheid, daar wij, omdat

het een klare zaak is, maar met weinige woorden van zullen handelen.

De begrafenis van de Heere Jezus is een stuk van gebeurtenis, daar wij in de Heilige Schrift bij alle vier de Evangelisten een omstandig en breedvoerig verhaal van vinden, waarom deze waarheid hier dan, op zich zelf aangemerkt, geen verder bewijs nodig heeft. De Apostelen hebben dezelve als een bekende en ontwijfelbare waarheid, zo van de Joden en heidenen verkondigd.

Zo getuigt Paulus, 1 Cor. 15: 3 en 4, dat hij aan de Corinthiërs ten eerste had overgegeven hetgeen hij ook ontvangen had, dat Christus namelijk gestorven is voor der gelovigen zonden, naar de Schriften en dat Hij is begraven.

Naar de reden van deze begrafenis van de Heiland doet de Onderwijzer hier nu onderzoek en leert ons, dat Hij is begraven om daarmee te betuigen, dat Hij waarlijk gestorven zij.

Hier zien wij een groot onderscheid tussen de begrafenis van de Heere Jezus en tussen die van ons, mensen. Wij worden begraven, opdat wij in het stof der aarde, naar het lichaam, geheel zouden verderven en door verrotting verteerd worden en dan eens weer van nieuws zouden opstaan. Maar de Heere Jezus kon tot zodanig einde niet begraven worden. Want Zijn hemelse Vader zou zijn ziel in de hel niet verlaten, noch toelaten dat Zijn Heilige de verderving zag, Psalm 16: 10.

Nee, van 's Heiland begraafing geschiedde alleen, volgens de Onderwijzer, tot getuigenis en bevestiging van de waarheid Zijns doods, want men begraaft geen levendigen, maar doden, die, omdat zij onder en tot de levendigen niet meer behoren, uit het gezicht der levendigen worden weggenomen en als een onnut, schadelijk en verderfelijik ding in en onder de aarde begraven, waarom dan ook de stadhouder Pilatus van de Heiland gekruist lichaam niet eerder aan de raadsheer Joseph van Arimathéa ter begraafing wilde overgeven, voordat hij uit de mond van de hoofd mans, die de Heiland gekruist had, van de waarheid Zijns doods was verzekerd geworden, volgens Marcus 15: 44 en 45. En op die wijze blijkt de waarheid van de Heiland dood en sterven, daar de gelovigen een zo aller-grootst belang in hebben, omdat het de enige en gehele grond van hun zaligheid is, zoals wij gezien hebben, dan nu allerklaarst uit Zijn begrafenis, die even daarom ook geschied is, zoals de Onderwijzer leert.

Maar behalve deze reden van de Onderwijzer, zijn er ook nog andere redenen van de Heiland begrafenis. Dezelve is ook geschied

(1) Opdat de voorzeggingen der profeten, dienaangaande gedaan en de schaduwen van het Oude Testament, die van de Messias begrafenis tevoren hebben aangeduid, Maar die wij om de kortheid van de tijd nu niet zullen aanhalen, met ter daad zouden vervuld en bewaarheid worden.

(2) De Heere Jezus is ook begraven, opdat Hij het aller-diepst zou vernederd worden als de Borg en Middelaar van Zijn gelovigen, tot hun allerhoogste en eeuwige verhoging. Want wij kunnen tot geen lager staat vernederd worden, dan dat wij geheel van onder de mensen worden weggenomen en onder de aarde worden bedolven en begraven. Waarom wij de uiterste vernedering van een land of volk daarom onder de afbeelding van een begrafenis vinden voorgesteld, Ezech. X16: 20.

(3) De Heere Jezus moest begraven worden, opdat Hij de zonden en de vloek van Zijn gelovigen geheel van de aarde zou wegnemen en die met Hem voor eeuwig, als onder de aarde bedolven en begraven zouden worden. Want om dit te betekenen, moesten degenen, die onder het Oude Testament aan. Een hout opgehangen en Gode een vloek waren, voor de avond van het hout afgenomen en begraven worden, opdat de vloek in het midden van Israël niet bleve vernachten, maar tegelijk met de misdadigers gelijk

als begraven werd, Deut. XXI:23.

(4) Eindelijk, de Heere Jezus is ook daarom begraven geworden, opdat Hij daardoor de dood tot in zijn aller-verborgenste schuilhoeken zou vervolgen en voor Zijn gelovigen de schrik en de vloek van de grafs zou wegnemen en reinigen en heiligen zo hun graven, opdat die voor hun gestorvene lichamen zachte rustplaatsen en aangename legersteden werden, zoals er zo van Gods volk, de rechtvaardigen, getuigd wordt, Jes. 57:2, dat zij ingaan zullen in de vrede en rusten op hun slaapsteden, een iegelijk die in Zijn oprechtheid gewandeld heeft. Zodat een gelovig kind Gods dan nu met vrede en blijdschap mag ten grave gaan, omdat de Heere Jezus, door Zijn begrafenis, alle schrik en vloek van de grafs voor hun geheel heeft weggenomen.

En zo zien wij hier dan nu de dierbare kracht en verborgenheid van de Heere Jezus begrafenis, na Zijn dood of sterven en welk een groten troost Zijn gelovigen daaruit scheppen. Hierop gaat de Onderwijzer nu verder voort met ons nog enige dingen van de Heiland dood en begrafenis voor ogen te stellen, die zeer nodig zijn om ons die dierbare waarheden door het geloof ten nutte te maken.

Hetgeen de Onderwijzer hier nu verder laat volgen, is eerst een tegenwerping der Socinianen tegen de dood van Jezus Christus, *waarmee zij willen beweren, dat die dood geen zoenofferande is voor de zonden der gelovigen en geen grond of middel van hun zaligheid en verlossing*. Want gij moet weten, aandachtigen, de Socinianen, die geheel vijanden der waarheid en kinderen der duisternis zijn, verloochenen geheel de kracht van de Heeren. Jezus' dood en verdiensten voor Zijn gelovigen en leren, dat Christus niet anders dan als een uitstekend martelaar of een groot leraar gestorven is, om de waarheid van Zijn leer met Zijn dood te bevestigen en geenszins om Zijn gelovigen daardoor van de zonden en van de eeuwige dood te verlossen. En uit deze grond van dwalingen werpen zij ons nu tegen, dat als de Heere Jezus waarlijk gestorven was als de Borg van Zijn gelovigen, voor hun en in hun plaats, om hun van de zonden en de dood te verlossen, dat de gelovigen, voor wie Christus zo gestorven is, dan zelf niet zouden kunnen of moeten sterven, maar gelijk Henoch en Elias levendig ten hemel moeten worden opgenomen. Maar omdat dat niet geschiedt, dat Christus daarom ook voor de zonden van Zijn gelovigen niet is gestorven.

Maar hoort, wat de Onderwijzer daarop antwoordt, Vraag 42, onze, te weten der gelovigen, *dood, zegt hij, is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving der zonden en een doorgang tot het eeuwige leven*.

Die wel onderscheidt, (zeggen de Latijnen) Die onderwijst of leert wel. Een en dezelfde zaak komt dikwijls voor in verscheiden opzichten en spruit voort uit verscheiden gronden en geschiedt tot verschillende einden. En dat maakt dan in de natuur der zaak zelf een grote verandering, die niet wel opgemerkt wordende, de zaak grotelijks verduistert en veel dwalingen en misverstand in de wereld brengt.

Zo is het hier met de dood der gelovigen en met hun sterven ook gelegen. Enerlei wedervaart hier, volgens Salomo's getuigenis, Pred. 9 : 2, de rechtvaardigen en de goddelozen. De goede en de reinen als de onreinen; beide komen zij uiterlijk op enerlei wijze om en sterven; nochtans is en blijft er, in de natuur van de zaak, een zeer groot onderscheid tussen der goddeloze en der vromen en rechtvaardigen dood. De goddeloze en alle ongelovigen, voor wie de Heere Jezus niet gestorven is, sterven de dood als een straf of bezoldiging van hun zonden. Maar zo is het met der gelovigen en rechtvaardigen dood niet.

O nee! De Heere Jezus is, als hun Borg, voor hun en in hun plaats de dood, als een bezoldiging der zonde gestorven; Hij heeft de straf van de dood voor hun ondergaan

en gedragen en hun zo geheel en voor eeuwig van alle straf van de dood verlost. Wanneer de gelovigen nu nochtans echter ook mede de lichamelijke dood sterven, zo geschiedt dat niet, volgens de Onderwijzer, om enige betaling voor hun zonden te doen, of enige straffen voor dezelve te lijden. Want zij zijn door van de Heere Jezus dood van alle straf van de dood geheel en voor eeuwig verlost.

Maar hun dood is alleen, volgens de Onderwijzer, *een afsterving der zonden en een doorgang tot het eeuwige leven*. Zolang de gelovigen hier op aarde leven, zolang leeft de zonde ook nog in hun en kleeft hun onafscheidelijk aan; volgt hun overal na en verontreinigt ook hun allerbeste, heiligste en geestelijke daden, waardoor zij dan hier op aarde nog altijd met een zondig vlees omhangen en met een lichaam van de dood geheel bezet blijven en zo hier nog geen volkomen zaligheid kunnen genieten. Maar met de dood van dat zondige lichaam, leggen zij de zonden geheel en voor eeuwig af en gaan in de volkomen genieting der zaligheid en van de eeuwige levens over. Want die gestorven is, is gerechtvaardigd van de zonde, Rom. 6: 7. Hierom wordt van hen gezegd, *zalig zijn de doden, die in de Heere sterven*, Openb. 16: 13.

Zie, dus is der rechtvaardigen en gelovigen dood dan geenszins voor hun een kwaad, straf, betaling of bezoldiging van hun zonden, maar alleen een aller-dierbaarst en aller-heerlijkst middel van hun volkomen zaligheid en verlossing, waarnaar zij somwijlen hartelijk verlangen. En zo is de dood der rechtvaardigen en gelovigen dan eigenlijk, indien dezelve wel aangemerkt wordt, geen dood, maar volgens de Onderwijzer, een doorgang tot het eeuwige leven. Al is dan nu de Heere Jezus de dood voor hun gestorven, zo moeten zij nochtans ook mede sterven, om van de zonde geheel gerechtvaardigd en tot volkomen zaligheid voor eeuwig gebracht te worden.

Deze tegenwerping zo opgelost en uit de weg geruimd hebbende, zo gaat de Onderwijzer hierop nu voorts handelen, Vraag 43, van de kracht en nuttigheid, die er nog al verder door het geloof uit van de Heere Jezus dood verkregen wordt en uit Zijn aller-dierbaarste offerande aan het kruis, ook uit Zijn begrafenis. *Daaruit verkrijgen alle ware gelovigen nu nog verder dit zalig voordeel, dat door Christus kracht hun ouden mens met Hem gekruist, gedood en begraven werd, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.*

Dit is een zeer dierbare stof, aandachtigen, van zeer groot gewicht en aangelegenheid, die wel verdient recht en van nabij door de genade van de Heilige Geest gekend en overwogen te worden. Want van alles, wat wij tot nog toe gesproken en verhandeld hebben, is dit als de kracht en het wezen der zaak.

Totnogtoe zijn wij, om zo te spreken, maar alleen geweest in de voorhof van het heiligdom van de lijden en sterven van Jezus Christus, maar hier leidt de Onderwijzer ons nu binnen in dat heiligdom, ons lerende de kracht van het lijden en sterven van de grote Heilands in de harten aller van Zijn gelovigen, die geestelijk met Hem door het geloof verenigd zijn. *Opdat wij, door de genade van de Heilige Geest, hem mochten kennen en de kracht van Zijn opstanding en de gemeenschap Zijns lijdens, zijn dood gelijkvormig wordende, of wij enigszins mochten komen tot de wederopstanding der doden*, Filipp. 3: 10 en 11.

Van al het verhandelde totnogtoe, kunnen wij nogal een goede, verstandige bevatting maken door middel van de algemene onderwijzing van de Woords, wat ons al deze waarheden naakt en klaar voor ogen stelt, maar hier wordt alles nu weer verborgenheid, kracht, geest en leven.

Ons voornemen is, toehoorders, van deze geestelijke en heilige waarheden hier nu verder, om de verlopen tijd, niet te handelen, maar in een volgende redevoering, als

het de Heere behaagt, dat afzonderlijk te doen en uw aandacht dan, volgens de Onderwijzer, met Gods hulp wat nader open te leggen van welk een uitnemende grote kracht en heerlijke nuttigheid de dood van Christus is voor alle ware gelovigen; hoe die maakt, dat hun oude zondemens in hun ook gekruist wordt, enz.

Dus dit stuk hierbij dan nu latende rusten, gaan wij eindelijk over tot de derde waarheid van het geloof, die de Onderwijzer ons hier uit de Apostolische Geloofsbelijdenis voor ogen stelt, *zijnde van de Heiland nederdaling ter hel*, waarvan wij uw aandacht de zakelijke zin nog kort zullen openleggen.

Vooraf moeten wij uw aandacht onderrichten, dat dit leerstuk van de Heiland nederdaling ter hel geen Schriftuurlijk leerstuk is, hoewel de waarheden, die men er door verstaat, Schriftuurlijke waarheden zijn.

Nergens vinden wij in Gods Woord geleerd, dat Christus ter hel nedergedaald is. Wij lezen daar wel, *dat de Heiland is nedergedaald in de nederste delen der aarde*, Ef. 4: 9 en dat Zijn ziel in de hel niet is verlaten, Hand. 2: 31. Maar die spreekwijzen betekenen 's Heilands begrafenis. Maar hier, in de Apostolische Geloofsbelijdenis, wordt Christus nederdaling ter hel uitdrukkelijk onderscheiden van Zijn begrafenis, als een geheel andere en bijzondere zaak.

Om u de waarheid te zeggen, aandachtigen, omdat wij nergens in de Heilige Schrift buiten de begrafenis van Jezus Christus, van Zijn nederdaling ter hel vinden gewag gemaakt, zo was het beter geweest, dat er ook in de Geloofsbelijdenis niets van was gemeld, noch gesproken geworden, zoals men er dan voor de vijfde eeuw ook niets met al van in de Geloofsbelijdenis heeft gevonden, want na die tijd is dit stuk er eerst ingevoegd. Maar zo men al zo iets in de Geloofsbelijdenis had willen stellen, zo had men tenminste zijn mening klaarder behoren uit te drukken, opdat een ieder recht mocht weten, wat hij door de nederdaling ter hel van de Heere Jezus te verstaan had, volgens de Heilige Schrift. Maar nu dit niet geschied is, nu heeft dit leerstuk van de Heiland nederdaling ter hel oorzaak gegeven, niet alleen tot verscheidene dwalingen, maar ook tot verschillende gevoelens in onze kerk zelve.

(1) Aangaande de dwalingen, die daardoor veroorzaakt zijn. Deze zijn voornamelijk die der Papisten en der Lutheranen. De Papisten verstaan door van de Heiland nederdaling ter hel, dat Christus na Zijn dood gegaan of nedergedaald is in het voorburg der hel, waar de gelovigen van het Oude Testament tot nog toe in bewaard en opgesloten waren en dat Hij hun uit dat voorburg der hel toen heeft verlost en in de hemel overgebracht. Maar deze goddeloze leugenleer wordt aanstonds door de Apostel Paulus geheel weerlegd, Hebr. 2: 10, waar hij duidelijk leert, dat God reeds voor Christus dood veel kinderen in de heerlijkheid heeft ingeleid.

De Lutheranen verstaan de nederdaling ter hel van Christus alzo, dat Christus na Zijn dood in de hel Zelf is nedergedaald, om zich daar aan de duivelen en verdoemden te vertonen als een zegepralend Held en overwinnaar van al Zijn vijanden. Maar dit is ook een zeer ijdel en ongerijmd gevoelen, want nergens lezen wij in de Heilige Schrift, dat de Heere Jezus een zodanige zegepraal in de hel gehouden heeft. Maar wel, dat Hij aan het hout van de kruises over al zijn overwonnen vijanden heeft getriomfeerd, Col. 2: 14 en 15; behalve dat het artikel van de Heiland nederdaling ter hel dan zou behoren tot de staat van Zijn verhoging, daar dezelve hier in de Geloofsbelijdenis wordt gebracht tot de staat van Zijn vernedering.

(2) Zelfs onder ons zijn de meningen en gedachten over dit stuk verschillend. Want sommigen verstaan door 's Heilands nederdaling ter hel, dat Hij gestorven zijnde en

begraven, daarop vervolgens is gekomen of nedergedaald in de hel, dat is, volgens het Griekse grondwoord, in de staat der doden, daar de zielen en lichamen zijn vaneen gescheiden en dat Hij zo een tijd van drie dagen in de macht en slavernij van de dood en onder haar smartelijk geweld is gevangen, zoals Petrus zo van de Heere Jezus getuigt, Hand. 2: 24, *dat God hem opgewekt heeft, de smarten van de dood ontbonden hebbende, zo het niet mogelijk was, dat Hij van denzelven dood gehouden zou worden.*

Op die wijze zou van de Heiland nederdaling ter hel dan niet anders betekenen dan de uiterste vernedering van de Heiland, daar Hij, als de Borg van Zijn uitverkorenen en gelovigen, om hunnentw3e in gekomen is, zijnde Hij gedurende drie dagen lang, dat Zijn lichaam in het graf rustte, onder de slavernij, het geweld en de smarten van de dood gehouden geweest en daarvan eerst met Zijn opstanding vrijgemaakt en ontbonden.

En om de waarheid te zeggen, deze uitleg komt het best overeen, zo met de orde der waarheden in de Geloofsbelijdenis, als met de eigenlijke kracht van de Griekse grondwoorden. Nochtans zijn er andere, die met onze Onderwijzer. Het zo verstaan, dat Christus nederdaling ter hel niet anders is, dan dat Hij voor en in Zijn dood, voor Zijn gelovigen de straf van hun zonden, bestaande in helse angsten en benauwdheden, die Hem de verschrikkelijke toorn Gods veroorzaakten, inwendig aan Zijn ziel en ook aan Zijn lichaam heeft geleden. Zodat Hij voor hun gelijk als ter hel nederdaalde, dat is, helse angsten en benauwdheden voor hun leed. En dat komt dan ook met de spreekmanier der Heilige Schrift overeen, die ons het lijden en ondergaan van zware angsten en benauwdheden meermalen als een nederdaling ter hel voorstelt, zoals in 1 Sam. 2: 6, waar Hanna van God de Heere zegt: *de Heere doodt en maakt levendig; Hij doet ter hel nederdalen, en. Hij doet weer opkomen.*

Zie, daar wordt dezelfde spreekmanier gebruikt voor het ondergaan van allerhoogste angsten en benauwdheden en Psalm 18: 6, daar David van zijn grote benauwdheid zo getuigt: *banden der hel omringden mij, strikken van de dood bejegenden mij.*

En op die wijze zou dan de mening der Geloofsbelijdenis zijn, dat Christus niet alleen is gekruist, gestorven en begraven, maar dat Hij ook ter hel nedergedaald is, dat is, voor Zijn gelovigen helse angsten en benauwdheden geleden heeft om hun daarvan voor eeuwig te verlossen en te bevrijden. En dan zou door Gods genade deze waarheid van zeer grote troost zijn, volgens de Onderwijzer, voor alle ware gelovigen, die daaruit in hun hoogste aanvechtingen, bestrijdingen en benauwdheden, die God hun soms om wijze en aanbiddelijke redenen belieft toe te zenden, bijzonder in het uur van de dood, zouden kunnen verzekerd zijn en hun geheel vertroosten, dat hun Heere Christus, door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikkingen en helse kwalen, in wie Hij, in Zijn hele lijden, maar inzonderheid aan het kruis gezonken was, hun van de helse benauwdheid en pijnen verlost heeft.

Maar die dingen wij, om de verlopen tijd, nu niet breder kunnen verklaren, hoe heerlijk en dierbaar die waarheden ook zijn.

Hier ziet gij dan nu, mijn toehoorders, wel twee geheel verschillende, maar echter beide goede en rechtzinnige gevoelens en verklaringen van de nederdaling Christus ter hel.

De beste weg voor ons zal zijn, dat wij die beiden als waarheden op zichzelf met een waar hart aannemen en dat wij onszelf, door de genade van de Heilige Geest, in een waar geloof toeëigenen en ons geheel ten nutte maken en dat wij voor het overleg er met niemand over disputeren, want van alle hevige disputen komt doorgaans voor onze zielen veel meer schade dan nuttigheid.

Hiermee hebben wij uw aandacht alle drie deze dierbare waarheden van de Heiland dood, begrafenis en nederdaling ter hel dan nu wat nader opengelegd.

De blote verstandige bespiegeling of beschouwing van dezelve zal ons zeer weinig, ja, volstrekt geen ware en wezenlijke nuttigheid voor onze zielen kunnen aanbrengen, maar

B. Dit doet het ware geloof hier alleen, dat omhelst die verhandelde waarheden oprecht en eigent zich dezelve, door de kracht en genade van de Heilige Geest, met een bijzondere toepassing toe. Want een waar oprecht Christen houdt het daarvoor, dat Christus zo voor hem gestorven, begraven en ter hel nedergedaald is, om hem daarmee van de eeuwige dood, van de vloek van de grafs, van de smarten van de dood en van alle helse angsten en benauwdheden, die hij door de zonde verdiend heeft, volkomen en voor eeuwig te verlossen en zo voor eeuwig te behouden en uit genade zalig te maken.

Hierop stelt een waar gelovig Christen dan nu alleen al zijn vertrouwen en werpt zich met al zijn zonden en ellenden op de Heere Jezus Christus en op Zijn dood, begrafenis en neer daling ter hel, als op de enige grond en rotssteen van de heils en der zaligheid neder, houdende met zijn ziel daaraan vast en wachtende daarop, uit enkele vrije genade.

Ziedaar! Dit is het: te geloven in de Heere Jezus Christus, als gestorven voor onze zonden, naar de Schriften.

De Heere en Zijn Geest werken dit geloof nog gedurig en versterken dit in de harten aller uitverkorenen, tot prijs van Zijn genade in Christus Jezus. Amen.

LEERREDE OF VERVOLG VAN DE 16e ZONDAG, VRAAG 43.

Tekst: ROMEINEN 6: 6.

Dit wetende, dat onze oude mensen met Hem gekruist is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan. worde, opdat wij niet meer de zonde dienen.

Wij lezen een merkwaardige geschiedenis van de profeet Elisa, 2 Kon. 13:20 en 21, die wij, omdat dezelve in korte woorden vervat is, uw aandacht uit de Heilige Schrift zullen voorlezen.

Daarna, zo verhaalt de heilige historieschrijver, stierf Elisa en zij begroeven hem. De benden nu der Moabieten kwamen in het land, met het ingaan van de jaars. En het geschiedde, als zij een man begroeven, dat zij, ziet, een bende zagen, zo wierpen zij de man in het graf van Elisa en toen de man daarin kwam en het gebeente van Elisa aanroerde, werd hij levendig en rees op zijn voeten.

Merkt hier drie dingen aan, toehoorders, in dit verhaal:

- (1) Hoe de profeet Elisa stierf;
 - (2) Hoe hij dood zijnde werd begraven;
 - (3) Hoe een zeker dood mens, door middel van de vijandelijke vervolging der Moabieten, in van de profeten graf geworpen zijnde, door het aanroeren of aanraken van haar dood gebeente, weer levendig gemaakt en van de doden opgewekt werd.
- Elisa was een luisterrijk voorbeeld van de Heere Jezus Christus en schaduwde Hem ook af in dit geval. Want

- (1) De Heere Jezus stierf ook, werd gedood aan het hout van de kruisen voor de zonden van Zijn gelovigen;
- (2) De Heere Jezus werd ook mede na Zijn dood, zoals de profeet Elisa, begraven;
- (3) De Heere Jezus maakt, zoals Elisa, ook mede in en door Zijn dood andere levendig, te weten al Zijn uitverkorenen en gelovigen, die dood van nature door hun misdaden en geheel vervreemd zijn van het leven Gods. Deze worden door de vijandelijke vervolging van hun zonden en van de helse Moabieten, ook tot Hem in Zijn dood en graf gebracht en zo nauw met Hem door middel van het geloof verenigd, dat zij als het was Zijn dood gebeente komen aan te roeren en in Zijn dood met Hem begraven worden; wat niet zodra geschiedt, of er gaat een geestelijke kracht van de Heere Jezus dood gebeente uit, waardoor zij uit de dood worden opgewekt en levendig gemaakt, wordende hun oude zondemens door de kracht van de Heere Jezus en van Zijn dood mede gekruist, gedood en begraven, opdat zij Gode nu in de Geest zouden leven en met Christus hun Hoofd eeuwig in het leven zouden heersen.

En deze waarheid is het, die de Apostel Paulus ons hier voor ogen stelt in de woorden van onze tekst, daar hij leert hoe de Heere Jezus Christus, voor Zijn gelovigen gekruist en gestorven zijnde, daardoor ook hun oude zondemens met Hem gekruist en teniet gedaan wordt en zij zo geestelijk van Hem opgewekt en levendig gemaakt worden, om niet meer de zonden te dienen, maar in nieuwigheid van de levens te wandelen.

Uw aandacht weet, hoe wij op verleden dag van de Heere uit de Catechismus verhandelde de dood en de begrafenis van de Heere Jezus en Zijn nederdaling ter hel, die Hij geleden en ondergaan heeft als de Borg en Verlosser aller van Zijn gelovigen. Toen hoorden wij de Onderwijzer handelen over de kracht en nuttigheid, die een gelovig Christen door zijn geloof uit de dood van de Heere Jezus ontvangt, waarvan hij dus leert, Vraag 43, *dat door Zijn kracht der gelovigen oude mens met Hem ge-*

kruist, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.

Wegens de uitgebreidheid der stof, was er toenmaals voor ons geen tijd noch gelegenheid, om deze dierbare waarheden nader in te zien en te overwegen. En evenwel is het ten hoogste noodzakelijk, dat wij een rechte kennis bekomen van de inwendige Goddelijke kracht en nuttigheid van Christus dood aan de zielen van alle ware gelovigen. Er zijn duizenden in de Kerk, die mensen en vast stellen, dat Christus voor hun gestorven is, maar Zijn dood heeft nog geen de minste kracht en nuttigheid aan hun gemoed gedaan om de zonden en alle boze lusten in hun te doden en hun in een waar heilig en Godzalig leven te doen overgaan. Daarom moeten wij van deze zaak wel onderricht worden. Want zo wij in waarheid zullen geloven, dat Christus voor ons gestorven en begraven is, dan moet ons zondig vlees, onze boze en bedorven natuur, met al de kwade lusten en begeerlijkheden, tegelijk met Christus, door Zijn genade, kracht en Geest, ook in ons gedood en begraven worden, dan moeten wij die gehele last der zonden in waarheid afleggen. Met alle macht door Gods genade daartegen strijd voeren, totdat wij, op zijn tijd, de volkomen overwinning eens zullen bekomen.

Hiervan willen wij dan nu met 's Heeren zegen wat nader handelen, hopende dat de Heere ons met Zijn Geest en genade zal ondersteunen en ons woord aan der toehoorders harten zegenen, om Zijns grote Naams wil! Amen.

Wat onze tekst aangaat, geliefden, die hebben wij alleen slechts genomen tot een grond of fundament van onze verhandeling, waarom gij daarvan dan geen bijzondere verklaring moet verwachten. Maar wij zullen u openleggen en verklaren de 43e Vraag van de Onderwijzer met haar antwoord, die geheel rust op onze tekst en daaruit, zoals iedereen lichtelijk zien kan, geheel genomen is, zodat wij, die Vraag verklarende, dan ook mede onze tekst en haar inhoud uw aandacht openleggen.

Wij ontmoeten hier dan twee zaken:

- (1) Het onderwerp waar van de Onderwijzer handelt, zijnde de offerande en de dood van Christus aan het kruis. En dan
- (2) De heerlijke kracht en nuttigheid, die alle ware gelovigen daarvan verkrijgen.

§ Belangende het onderwerp, de Onderwijzer noemt dat *Christus' offerande en dood aan het kruis*.

Dat de Heere Jezus zichzelf aan het hout van de kruises in de dood voor Zijn gelovigen heeft opgeofferd tot een Gode welbehaaglijk slachtoffer of zoenofferande voor al hun zonden en om hun daardoor te heiligen en met God voor eeuwig te verzoenen, wordt ons in de Heilige Schrift overvloedig geleerd.

Zo schrijft Paulus en vermaant Gods volk, de gelovigen, Ef. 5: 2 *en wandelt in de liefde, gelijkerwijs ook Christus ons lief gehad heeft en zichzelf voor ons heeft overgegeven tot een offerande en een slachtoffer, Gode tot een welriekende reuk*. En Hebr. 10: 14 getuigt hij van de Heere Jezus, *dat Hij met een offerande in eeuwigheid volmaakt heeft degenen, die geheiligd worden*.

Deze is die grote en heerlijke offerande van de lichaams en van de bloeds van Jezus Christus, die door al de schaduwachtige offeranden van het Oude Testament zeer klaar en levendig aan de gelovigen is verkondigd en afgebeeld geworden.

Hierom zijn reeds van den beginne van de wereld de offeranden in gebruik geweest, zoals blijkt uit de offeranden van Kaïn en Abel. Omdat de gelovigen van den beginne van de wereld reeds door het geloof moesten zien op deze grote offerande van de Heere Jezus aan het kruis, om door dezelve alleen geheiligd en behouden te worden.

Van deze offerande van de Heere Jezus dood en sterven aan het kruis hier nu breder te handelen, is ons voornemen niet, aandachtigen!

Wij hebben die op verleden dag van de Heere genoeg verklaard, toen wij zagen en verhandeldden uit de Catechismus, hoe wij allen door onze zonden en ongehoorzaamheid tegen God, de lichamelijke, geestelijke, tijdelijke en eeuwige dood rechtvaardig verdiend en op ons geladen hebben, als een bezoldiging onzer zonden, waarvan wij op geen andere wijze voor eeuwig kunnen verlost en ontslagen worden, dan door de dood van de Heere Jezus. *Daarom, dat vanwege de gerechtigheid en de waarheid Gods niet anders voor onze zonden kan betaald worden, dan door de dood van de Zoons Gods*, zoals de Onderwijzer leert. Zodat de Heere Jezus dan nu noodzakelijk voor ons, zondaars, de dood moest sterven, lichamenlijk en geestelijk. En wij allen door het geloof waarlijk deel en gemeenschap aan deze Zijn dood moeten hebben, zo wij van onze zonden en van de dood zullen kunnen verlost, met God verzoend en voor eeuwig behouden worden.

Deze waarheid is tevoren genoeg verhandeld en daarom zullen wij van dezelve nu niet verder spreken, maar

Tot het andere, of tweede stuk van onze verhandeling overgaan, te weten tot de heerlijke kracht en nuttigheid, die alle ware gelovigen, uit deze offerande en dood van Christus aan het kruis verkrijgen, die volgens de Onderwijzer hierin bestaat, *dat door Christus kracht hun ouden mens met Hem gekruist, gedood en begraven wordt, opdat de hun lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.*

Hier vinden wij

(1) Weer het onderwerp, waar van de Onderwijzer handelt, zijnde onze, of der gelovigen ouden mens. En dan

(2) hetgeen hij daarvan getuigt, dat die namelijk door de kracht van Christus, in Zijn dood, met Hem gekruist is.

Door der gelovigen oude mens moeten wij niet anders verstaan, dan hun natuurstaat, zoals zij van nature buiten de genade Gods bestaan en leven op zichzelf. En zoals zij van hun ouders zijn voortgekomen door de lichamelijke geboorte, zijnde geheel verduisterd in hun verstand, vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid die in hun is en door de verharding van hun harten, Ef. 4: 18.

In zulke staat zijn alle mensen van nature en dus ook mede de uitverkorenen en gelovigen, want zij zijn ook uit een zondig en bedorven vlees geboren en daarom zijn zij nu ook vlees, Joh. 3: 6.

De Schrift zegt van het hele mensdom: *allen zijn zij afgeweken, samen zijn zij stinkende geworden. Daar is niemand, die goed doet, ook niet een*, Psalm 14: 3. Door de zonden zijn ze nu allen geheel Gods vijanden geworden en hebben Zijn beeld ten enenmale uit hun zielen verloren en weggeworpen, derven nu Gods heerlijkheid en kanten zich met al hun vermogens nu geheel en onveranderlijk tegen God en Zijn heilige Wet aan, niet willende zich aan Hem onderwerpen, noch Hem de minste oprechte gehoorzaamheid bewijzen, want het bedenken des vleses is toch geheel vijandschap tegen God; het onderwerpt zich der wet Gods niet, het kan ook niet, Rom. 8:7.

Deze natuurstaat van zonde, onheiligheid en vijandschap tegen God wordt nu gewoonlijk in Gods Woord der gelovigen ouden mens genoemd, als Ef. 4: 22, daar Paulus de gelovigen vermaant, *dat zij zouden afleggen, aangaande de vorige wandeling, de ouden mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding.*

Het wordt

(1) een *mens* genoemd, omdat deze natuurlijke, bedorven en onheilige staat zich uitbreidt over de gehele mens en hem naar ziel en lichaam geheel verontreinigt en hem geheel in vijandschap tegen God doet uitgaan. De gehele mens is van nature, door de lichamelijke geboorte, ten enenmale bedorven, onheilig, boos en goddeloos; het verstand, oordeel, de consciëntie, wil, genegenheden, hartstochten, zinnen en al de leden van de lichaams, zij zijn allen geheel en al door de zonde zodanig besmet en bedorven, dat er aan de gehele mens geen het minste waar geestelijk goed gevonden wordt, zoals Paulus dit zo van zich zelf bevestigt, wanneer hij dus spreekt van zijn natuurstaat, Rom. 7: 18, want ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont. Want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet.

Zodra worden ook de uitverkorenen niet door Gods Geest recht aan zichzelf ontdekt, of aanstonds krijgen zij een waarachtig mishagen aan zichzelf en aan hun ganse staat en Persoon en roepen uit: het hele hoofd is krank en het hele hart is mat, van de voetzool af, Jes. 1:5 en 6.

Ziet, daarom wordt der gelovigen natuurlijke en bedorven staat nu in de Heilige Schrift een mens genoemd.

(2) Wordt het in de gelovigen hun *ouden* mens genoemd,

(a) Om deze staat van hun natuurlijke onheiligheid en bedorvenheid daardoor te onderscheiden van hun geestelijke genadestaat, die in hun door de bekering en wedergeboorte door God vernieuwd wordt en die daarom hun nieuwe mens geheten wordt.

(b) Omdat deze natuurstaat van bedorvenheid en onheiligheid in zichzelf zeer oud is, als zijnde reeds terstond door en bij de eerste mens in de wereld gekomen, hebbende van die tijd af geheerst over alle mensen, Rom. 5: 12.

(c) Omdat deze natuurlijke verdorvenheid en onheiligheid ook in het bijzonder, in ieder mens het eerste en het oudste is, omdat wij er al aanstonds geheel in ontvangen en geboren worden en het gedichtsel onzer harten dus al boos is van der jeugd af aan, Gen. VI:5.

(d) Deze staat van zondige verdorvenheid en onheiligheid wordt ook een oude mens genoemd om haar walgelijke lelijkheid in Gods heilige ogen. Want hoe ouder wij en alle dingen worden, hoe lelijker zij worden, zodat wij onszelf over de walgelijkheid en lelijkheid van onze ouden mens voor God moeten schamen en geheel verfoeien, Jerem. XXII: 19.

(e) Eindelijk deze onze natuurlijke verdorvenheid en onheilige zondestaat wordt een oude mens genoemd, omdat zij in de gelovigen nabij haar ondergang, verdwijning en dood is. Want hij is reeds bij aanvang, door de bekering en wedergeboorte, in de gelovigen gestorven en sterft, door de toenemende kracht van het geloof en der heiligmaking, meer en meer in hun en staat eindelijk met der gelovigen dood, geheel in hun af te sterven en voor altijd verbroken en vernietigd te worden.

Zie, om al deze redenen wordt onze natuurstaat of aangeboren verdorvenheid nu in de Heilige Schrift, onze ouden mens geheten. En zo is die oude mens dan anders niet, dan wijzelf, zoals wij zijn en bestaan van nature, voor onze bekering en wedergeboorte, uit water en Geest.

Van deze ouden mens nu getuigt en leert de Onderwijzer hier, *dat die door de kracht Christus, met Hem gekruist, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der*

dankbaarheid opofferen.

Door dit kruisigen, doden en begraven van der gelovigen ouden mens moeten wij niet anders verstaan dan haar afsterving, verbreking en vernietiging in de gelovigen, bij aanvang, bij gedurige voortgang en eindelijk bij volkomenheid in het uur van de dood. Van nature en voordat de gelovigen met de Heere Jezus door het geloof verenigd en in Hem door de Heilige Geest vernieuwd en bekeerd worden, leeft en regeert de oude mens der zonde geheel in hun. Maar zodra de gelovigen tot de Heere Jezus gebracht en met Hem door het geloof verenigd worden en zo gemeenschap aan Zijn heilig lijden en sterven verkrijgen, wordt door de levendigmakende kracht en Geest, die dan van de Heere Jezus uitgaat en die de heiligende en zaligmakende genade Gods van Christus in hun harten brengt, een zeer grote en heerlijke verandering in en aan hun naar ziel en lichaam veroorzaakt. Want hun oude zondemens wordt dan door de kracht en de genade van de Heere Jezus in hun aanvankelijk tenonder gebracht en gelijk als met Hem gekruist, gedood en begraven. En een nieuwe, heilige en geestelijke mens staat door de wedergeboorte en door die grote en heerlijke verandering in hun op.

Dit ondervinden alle gelovigen, die waarlijk bekeerd en met de Heere Jezus in de Geest verenigd worden. En die dit zo niet ondervindt, die blijft nog geheel buiten Christus leven in de zonden en hij zal deze grote, zalige verandering nog voor Zijn dood moeten ondervinden, of hij zal ongetwijfeld voor eeuwig moeten verloren gaan en sterven zo in zijn zonden. En opdat wij deze kruisiging, doding en begraving van de ouden mens in de gelovigen, door de kracht van Christus en van Zijn dood, wat nader met Gods genade zouden mogen verstaan en begrijpen, zo weet toehoorders, dat dit in de gelovigen geschiedt op tweeërhande wijze: door de rechtvaardigmaking namelijk en door de heiligmaking. De een doodt de ouden mens in haar schuld voor God. De andere doodt Hem in haar aanklevende smet en onreinheid; in beide bestaat de levenskracht van de ouden mens in de gelovigen en door beide oefent hij zijn geweld over hun en heerst van nature geheel over hun naar ziel en lichaam. Zal dan nu die oude zondenmens waarlijk kunnen vervallen en door de kracht van Christus en van Zijn dood verbroken worden en zo waarlijk sterven, zo moet hij, beide in zijn schuld en in zijn smet gedood worden en Christus moet die beiden door Zijn dood vernietigen. En dat geschiedt hier nu ook. Laten wij het beide eens kort voorstellen, hoe het eigenlijk toegaat.

Om dan deze grote Goddelijke verborgenheid van de kruisiging en doding van de ouden mens door de kracht van Christus dood, wat nader in te zien, zo moeten wij eerst overwegen hoe die oude mens gekruist wordt, enz., in haar heersende zonde schuld, door middel van de genadige rechtvaardigmaking Gods.

Het is zeker, geliefden, dat door de zonde de gehele wereld voor God verdoemelijk is, Rom. 3: 19. Wij liggen allen van nature als zondaars onder Gods verderfelijke vloek en toorn en zijn schuldig aan alle tijdelijke en eeuwige straffen, die God over de zonden bedreigd heeft, wij zijn van nature allen kinderen van de toorns, Ef. 2: 3. Deze rampzalige schuld hangt onze oude mens, of onszelf aan. Daar liggen wij van nature onder. Daar leven en handelen wij onder en daar blijven alle goddelozen, onbekeerden en verworpenen voor eeuwig onder, zonder enige hoop van zaligheid of verlossing. Maar ziet zodra wij door de genade van de Heilige Geest met waren hart tot de Heere Jezus gebracht worden, oprecht in Hem geloven en met een volkomen verzaking van onszelf Zijn sterkte en algenoegzame gerechtigheid aangrijpen, zo wordt onze oude mens of verdorven natuur, aanstonds door de volle vrije genade Gods in Christus gekruist, gedood en begraven in haar heersende zondes Schuld, verdoemelijkheid, dood en strafwaardigheid. Want niet zodra worden onze harten in een waar geloof met de

Heere Jezus verenigd en Hem door de werking van de Heilige Geest ingelijfd, of ziet, wij ontvangen aanstonds een betrekkelijke gemeenschap, door de Geest van het geloof, aan Christus Persoon en aan al zijn genade en verdiensten; aanstonds wordt Zijn volmaakte heiligheid en gerechtigheid ons, als ons eigen, uit genade door middel van ons geloof, aan en toegerekend; aanstonds wordt onze ziel met de mantel van Zijn gerechtigheid van God omhangen en bekleed, Jes. L11: 10. Zijn dood, zijn lijden, begrafenis, enz., het wordt ons alles van God uit genade, door het geloof, als ons eigen toegerekend en geschonken; evenals hadden wij zelf in eigen Persoon voor al onze zonden geleden en betaald en als hadden wij zelf alle gerechtigheid der wet volkomen volbracht.

God ziet ons dan nu niet meer aan als zondaars in onszelf, o nee, maar Hij vindt ons nu geheel in Christus Zijn Zoon en schouwt ons aan als zijnde een Geest met Hem door het geloof, 1 Cor. 6: 17. En als zijnde met Christus ons Hoofd voor onze zonden gestorven en begraven door de doop in Zijn dood, Rom. VI: 4. Zo rechtvaardigt God ons dan nu in Christus volkomen en schenkt ons om Zijntw3e uit genade de vergeving van al onze zonden en verzoent zich voor eeuwig met ons en neemt ons tot zijn kinderen aan en stelt ons tot erfgenamen van de eeuwige levens. En Hij neemt zijn toorn, vloek en straf van ons af en spreekt nu niet anders dan van vrede en zaligheid tot onze zielen.

En o, hoe proeven en smaken wij dan niet, dat de Heere goed is en dat Zijn goedertierenheid is tot in der eeuwigheid! Gelukkigen, die het zo aan hun harten ondervinden!

Op die wijze wordt dan nu der gelovigen ouden zondenmens, in opzicht van haar schuld, in de Heere Jezus en door Zijn dood en offerande aan het kruis geheel met Hem gekruist, gedood en begraven. En het is de Heilige Geest, die de blijde tijding en verzegeling daarvan uit Gods en Christus' Naam brengt in hun harten en hun doet uitroepen met Paulus, Iom. 5: 1, wij dan, gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus.

2. Maar niet alleen wordt der gelovigen oude mens zo door de kracht Christus en Zijns doods in opzicht van haar schuld met Hem gekruist, gedood en begraven, in en door middel van de rechtvaardigmaking. Maar dezelve wordt daarenboven nu ook gedood door de dood van de Heere Jezus, in haar smet en heersende kracht, die hij heeft over der gelovigen zielen en lichamen. En dat door middel van de heiligmaking van de Geest, die zij allen zonder onderscheid ontvangen, die met waren hart in de Heere Jezus geloven, want tussen de rechtvaardigmaking en de heiligmaking is een noodzakelijk en onverbrekkelijk verband, zodat waar de een gevonden wordt, wordt ook altijd de andere mede gevonden, als tweelingen die samen ter wereld komen en altijd samen op het nauwst verenigd blijven. Hierom worden dezelve in de Heilige Schrift ook gewoonlijk samen gevoegd.

Zo schrijft Paulus aan de gelovigen, 1 Cor. 6: 11, *maar gij zijt afgewassen. Maar gij zijt geheiligd. Maar gij zijt gerechtvaardigd, in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest van onze Gods*; 1 Cor. 1: 30, maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van Gode en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing.

Zij ondervinden en worden gewaar, dat er van de Heere Jezus en van Zijn genade en dood, waarmee zij nu door een waar geloof verenigd zijn, een zielheiligende, wederbarende, levendig makende en hartveranderende kracht uitgaat en tot hun inkomt en tot in hun binnenste doordringt; een kracht, die hun op de zoetste en liefelijkste wijze geheel inneemt en hun harten zacht beweegt en beroert. En die hun met een ongeveinsde liefde voor God en zijn zaligen dienst en gemeenschap vervult.

Want het verstand der gelovigen wordt hier nu met een heilig en Goddelijk licht bestraald, waarbij zich de Drie-enige God nu in Zijn luisterrijke schoonheid en heerlijkheid aan hun zielen ontdekt. Zij zien nu zoveel dierbaarheid, oneindige schoonheid en beminnelijkheid in God en in zijn dienst en tevens zoveel lelijkheid, gruwelijkheid, schandelijkheid en verschrikkelijkheid in de zonde en in de dienst van de wereld en van de satan, dat zij nu met hun hele hart op de dienst Gods verlieven en met een aller-innigste en oprechtste haat tegen de zonde worden ingenomen; hun hart wordt dan nu krachtig bewogen en geneigd om God in Christus recht te kennen, te beminnen, te dienen en te verheerlijken, met een gewillige afstand en verzaking van zichzelf en van het hele schepsel en met een hartelijke geneigdheid om zich geheel en alleen in de Drie-enige, eeuwig levende God te verlustigen en in nieuwigheid van de levens, in ware ootmoedigheid eeuwig te wandelen voor Zijn aangezicht.

En deze Goddelijke kracht, die zo van de Heere Jezus en van Zijn genade en dood uitgaat in de gelovigen en die zij gevoelen in hun binnenste door te dringen, is nu God, de Heilige Geest, die tot hun uitgaat van de Vader en van de Zoon; het is de adem van de Almachtige en zijn eeuwige Geest, die nu over hun geblazen wordt en die zij nu in zich ontvangen tot hun heiliging, vernieuwing en tot doding van hun aangeboren verdorvenheid en ouden zondenmens, volgens hetgeen wij vinden aangetekend van de Heere Jezus en Zijn gelovige discipelen, Joh. XX: 22 en als Hij dit gezegd had blies Hij op hun en zeide tot hen: ontvangt de Heilige Geest.

Deze Heilige Geest ontvangen de gelovigen hier nu ook van God en van hun Zaligmaker Christus Jezus. En die Goddelijke Adem van de Almachtige komt hun hier nu uit de dood der zonden opwekken en met Christus levendig maken, opdat in hun vervuld worde hetgeen er geschreven staat Job 33: 4, de Geest Gods heeft mij gemaakt en de adem van de Almachtige heeft mij levendig gemaakt. En opdat zij zouden ondervinden en deelachtig worden hetgeen Paulus van de gelovigen zegt, Rom. VI: 4, wij zijn dan met Hem begraven, door de doop, in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is, tot de heerlijkheid van de Vader, wij ook zo in nieuwigheid van de levens wandelen zouden.

En o, wat ondergaan en ondervinden de gelovigen hierdoor dan nu niet een aller-dierbaarste, aller-zaligste en aller-heerlijkste verandering in ziel en lichaam, waar van de onbekeerde wereld niets met al kent, verstaat, noch ondervindt, want zij worden hier nu van de Heilige Geest inwendig geheel vernieuwd, wedergeboren, herschapen, bekeerd en geheiligd. Zij ondervinden hier nu in zich die zalige en geestelijke wedergeboorte, daar de onheilige vleselijke mensen zo oneerbiedig en zo verkeerd met hun blote verstand van spreken.

Door die wedergeboorte uit water en Geest worden zij nu niet in schijn, in blote verbeelding, maar waarlijk en wezenlijk geheel vernieuwd en den beelde Gods gelijkvormig gemaakt. Want zij ontvangen en verkrijgen daardoor een nieuw geestelijk verstand en oordeel; een nieuwe wil, nieuwe genegenheden, nieuwe hartstochten en gemoedsbewegingen, nieuwe zinnen, nieuwe ledematen, die alle samen tot de dienst Gods overgebogen en aanvankelijk geheiligd zijn. Ja, een gehele nieuwe hemel en nieuwe aarde, waarin de gerechtigheid woont.

In één woord, zij worden hier nu in Christus Jezus, met Wien zij door het geloof verenigd zijn, geheel nieuwe schepsels, zoals de Schrift zegt, 2 Cor. 5: 17, *zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden.*

En door die geestelijke wedergeboorte, vernieuwing en heiliging der gelovigen in Christus Jezus, door het geloof, wordt nu hun ouden mens en aangeboren zondigen aard en verdorvenheid in hun gekruist, gedood en begraven met Christus en er wordt

een nieuwe mens, die geheel heilig en Gode levende is in de Geest, in hun opgewekt, waardoor zij dan nu met de Heere Jezus niet alleen een plant worden in de gelijkmaking Zijns doods, maar ook een plant met Hem in de gelijkmaking van Zijn opstanding, Rom. 6: 5.

En daarvan is dan nu dit het gevolg, volgens de Onderwijzer, *dat de boze lusten des vleses in hun niet meer regeren.*

Door de boze lusten des vleses verstaat de Onderwijzer niet anders dan de kwade bewegingen en begeerlijkheden van de ouden mens, of van het lichaam der zonde, die zich geheel tegen God en Zijn heilige wet aankanten en zo niet anders dan rebelle, ongehoorzaamheid en vijandschap tegen God zijn.

Door deze boze lusten en vijandelijke bewegingen tegen God oefent de oude mens zijn levenskracht en heerst daardoor van nature over ons naar ziel en lichaam. Maar zodra wordt die oude mens niet zo in de gelovigen ten onder gebracht en met Christus gekruist, gedood en begraven, zoals wij gezien hebben, of aanstonds houden haar boze lusten en begeerlijkheden op langer in de gelovigen te regeren.

Niet, dat de oude mens geen boze lusten en kwade vijandelijke begeerlijkheden tegen God meer in hun verwekt. Nee, dit doet hij en blijft hij doen, omdat hij slechts bij aanvang en nog niet geheel en volkomen in de gelovigen gedood en ten onder gebracht is. Maar de boze lusten, die hij nog in hun verwekt, hoe sterk, krachtig en geweldig dezelve soms ook nog mogen zijn en hoezeer zij hun ook nog soms mogen onderdrukken en een geruime tijd als de overhand over hun schijnen te hebben, regeren en heersen zij nochtans nooit weer volkomen in de gelovigen. Dit deden zij tevoren wel, eer hun ouden mens gekruist en gedood was en zij wedergeboren en met Christus door het geloof verenigd waren; toen, in die tijd, waren zij geheel vervreemd van God en van het leven Gods en wandelden met de andere heidenen in de ijdelheid huns gemoeds en waren in het midden van het Christendom geheel dood door de misdaden en de zonden en dienden degenen, die van nature geen goden waren en bogen zich gewillig voor de afgoden neer en eerden en aanbaden dezelve. En zo heerste toen de oude mens met zijn boze lusten en kwade begeerlijkheden geheel over hun en de satan hield hun naar ziel en lichaam geheel gevangen in zijn strik, voerde en sleepte hun achter zich als een roof om. Maar nu uit de strik van de duivels ontwaakt en met de Heere Jezus verenigd zijnde en hun ouden mens in hem, door wedergeboorte en bekering aanvankelijk gedood zijnde, zo regeren deze boze lusten en onheilige vijandelijke bewegingen en begeerlijkheden nu niet meer in en over de gelovigen, maar daar is nu een nieuwe mens in hun opgestaan, die door 's hemels krachtdadige, heilige en genadige invloed in hun steeds bewaard, onderhouden en meer en meer versterkt wordt.

Die nieuwe mens, als zijnde uit God geboren en hebbende zijn beginsel, kracht, leven en wasdom uit de Heilige Geest, is nu een volstrekt en dodelijk vijand van de ouden mens der zonde en kant zich tegen denzelve en tegen zijn boze lusten onophoudelijk aan en dit veroorzaakt nu in de gelovigen een altijddurende strijd tegen de zonde en tegen de boze lusten van de vleses, die nu gedurig een zware tegenstand ontmoeten en zo steeds onderdrukt, vervolgd en gedood worden, dat zij onmogelijk langer over Gods kinderen kunnen heersen. Want zij doden nu hun leden, die op aarde zijn en die krijg voeren tegen de ziel en brengen zo door Gods genade de boze lusten en begeerlijkheden huns vleses hoe langer hoe meer ten onder, strijden de goede strijd van het geloof en grijpen naar het eeuwige leven. En op die wijze wordt de oude mens in hun hoe langer hoe meer door de kracht van Christus en Zijn genade, door die Gods kinderen alle dingen vermogen, in hun gedood en het lichaam der zonde in hun teniet

gedaan. En zij offeren zichzelf hoe langer hoe meer, volgens de Onderwijzer, aan God, in Christus op, tot een offerande der dankbaarheid, door hoe langer hoe meer met God in Christus, in gemeenschap te komen en zichzelf met ziel en lichaam hoe langer hoe meer aan Hem, tot Zijn heiligen dienst en eer over te geven; stervende zo meer en meer der zonden af, om Gode te leven, ieder naarmate hij genade en heiligheid van de Heere ontvangt en dit neemt nu zo hoe langer hoe meer toe en Gods kinderen, de gelovigen, worden hier meer en meer in Christus geheiligd en vernieuwd en leggen zo nog steeds de ouden mens af, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding, teneinde hoe langer hoe meer met Christus in het leven te heersen, totdat eindelijk in het uur van de dood hun ouden mens geheel en voor eeuwig in hun gekruist, gedood en begraven wordt en zij geheel tot God gaan, ter volkomen genieting van het eeuwige leven der zaligheid en heerlijkheid, waartoe zij van Christus gegrepen zijn.

Ziedaar, geliefden, gelijk wij u daar breedvoerig hebben voorgesteld, wordt onze of der gelovigen ouden mens, volgens de Onderwijzer, door de kracht Christus en Zijns doods, met hem gekruist, gedood en begraven, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.

En dit is nu de heerlijke en zalige nuttigheid, die alle ware gelovigen uit van de Heere Jezus dood en offerande aan het kruis verkrijgen, het is alles geheel de vrucht en kracht van deze dierbare dood en kruisofferande van de Heiland. Want om dit tot een besluit van zaken nog eens kort aan te tonen:

(1) De Heere Jezus heeft door Zijn dood en offerande aan het kruis de zonde voor Zijn gelovigen geheel vernietigd en krachteloos gemaakt, door de zonde van haar kracht en ziel te beroven. Nu, die is de ziel en de kracht der zonde? Paulus zegt: de kracht der zonde is de wet, 1 Cor. 15: 56. Want de wet beschuldigt de zondaar en klaagt hem aan voor God en eist wraak en toorn. De wet openbaart de zonde en maakt ze levendig in de zondaar. Want zonder de wet is de zonde dood. Maar als het gebod komt wordt de zonde weer levendig, zoals Paulus leert, Rom. 7:8 en 9.

Ja, de wet doet de zonde in de zondaar krachtiger werken en doorbreken en maakt dus de schuld der zonde hoe langer hoe overvloediger; niet omdat de wet op zichzelf onheilig is, nee, geenszins! Het gebod is alleen goed en heilig. Maar eensdeels, omdat de zondaar door zijn verdorvenheid een verkeerd gebruik van de wet maakt en die vleselijk wil gehoorzamen en onderhouden, waardoor het dan geschiedt, zoals Paulus leert, Rom. 7: 7, dat de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, alle begeerlijkheid in de zondaar werkt; anderdeels, omdat de zondaar door zijn onheilige en verdorven aard altijd genegen is zich tegen de wet en bijzonder tegen haar geestelijkheid aan te kanten, omdat hij geen tegenstand tegen zijn boze en onheilige lusten wil lijden, maar dezelve haat. Zodat de wet dan nog bovendien ingekomen is, opdat de misdaad te meerder zonde worden, Rom. 5: 20 en zo is dan nu de wet waarlijk de kracht der zonde.

Deze wet, deze kracht der zonde heeft de Heere Jezus nu door Zijn dood en offerande aan het kruis voor Zijn gelovigen in zover geheel krachteloos gemaakt, dat Hij aan haar heiligen eis lijdelijk en dadelijk heeft voldaan en die voor hun geheel heeft vervuld, waardoor het nu geschiedt, dat als de gelovigen met de Heere Jezus door het geloof verenigd worden, zij dan geheel in Christus van de wet worden verlost en vrijgemaakt en zo naar Paulus getuigenis, Rom. VII 4, *der wet gedood worden door het lichaam Christus*. Waar dan nu geen wet meer is, daar sterft de zonde in de gelovigen en kan in eeuwigheid niet meer over hun heersen, zoals dezelfde Apostel

van de gelovigen leert, Rom. VI: 14, want de zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade.

Ziehier dan nu de grote kracht en nuttigheid van de offerande en de dood Christus aan het kruis, tot doding en vernietiging van het lichaam der zonde in alle ware gelovigen. Want daardoor verlost Christus hun allen geheel en voor eeuwig van de wet en brengt hun onder het zachte juk van Zijn vrije genade. Zodat de rechtvaardigen de wet niet meer gezet is, maar alleen de ongerechten en de goddelozen, 1 Tim. 1: 9. En daar geen wet meer is, daar is ook geen overtreding meer, maar daar sterft de zonde en daar mag men leven zo men wil, te weten, geheel heilig en volmaakt voor God in Christus, door de Heilige Geest. Want zodanig en niet anders wil een begenadigde leven.

(2) Nog eens, dat het kruisigen en doden van de ouden zondemens in de gelovigen een ware vrucht en nuttigheid is van de Heere Jezus dood en offerande aan het kruis, blijkt ook klaar hieruit, omdat de Heere Jezus door Zijn dood de verlossing en heiligmaking der zonde en de Geest van de levens voor al zijn gelovigen verdiend en verworven heeft en daartoe voor hun gestorven is. Want zo leert Paulus, Titus 2: 14, *dat Christus zichzelf, (voor Zijn gelovigen), gegeven heeft, opdat Hij hun zonde verlossen van alle ongerechtigheid en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken.*

Als dan nu de gelovigen niet waarlijk de Heilige Geest ontvingen en door denzelve, zoals wij gezien hebben, van de zonden verlost en geheiligd werden, dan zou de Heere Jezus voor hun tevergeefs gestorven zijn en missen het einde of doelwit van Zijn sterven en zo zou Zijn dood dan geheel krachteloos zijn. Maar omdat dit niet zijn kan, zo moet noodzakelijk volgen, dat de gelovigen zo zeker van de zonde geheel moeten verlost en voor eeuwig geheiligd worden, als het zeker is, dat Christus eenmaal voor hun zonden gestorven is, hij rechtvaardige, voor hen, onrechtvaardigen.

(3) Daarbij, de offerande en de dood Christus aan het kruis is ook het ware en rechte beweegmiddel, waardoor de gelovigen, tot het doden en kruisigen van hun ouden zondenmens, door de Heilige Geest gedurig op het krachtigste worden opgewekt en aangespoord. Want ziende, door de verlichting van de Heilige Geest, met het oog van het geloof van de Heere Jezus eeuwige en onbegrijpelijke liefde voor hun en hoe Hij zichzelf voor hun heeft vernederd tot de dood, ja, tot de dood van de kruisen. En hoe alleen hun oude boze zondenmens Hem die schandelijken en smartelijke kruisdood heeft aangedaan, zo worden zij daardoor nu met een krachtige en innige haat tegen deze hun ouden mens ingenomen, bewogen en aangezet, om wraak aan hem te oefenen en hem door de genade van de Heilige Geest ook weer te doden en geheel tenonder te brengen, met al zijn boze en vleselijke lusten en hem geen de minste genade te bewijzen, maar mannelijk te bestrijden tot de einde toe.

Zie, dat doen de gelovigen door de kracht van Christus dood en offerande aan het kruis, zoals Petrus hun zo ernstig leert en vermaant, 1 Petrus 4: 1, omdat dan Christus voor ons in het vlees geleden heeft, zo wapent gij u ook daarmee gedachte, namelijk, dat wie in het vlees geleden heeft, (te weten, door de kruisiging en doding van zijn vlees, of ouden mens), die heeft opgehouden van de zonde, opdat wij

(4) thans niet spreken en aantonen, hoe de dood en offerande Christus aan het kruis ook de gelovigen alleszins dient tot een voorbeeld, naar het die hun ouden mens ook steeds van hun moet gedood en gekruist worden, teneinde zij Christus dood gelijkvormig wordende, ook mogen komen tot de wederopstanding der doden, Filipp. 111: 10 en 11.

Uit dit alles blijkt dan nu: om het besluit op te maken van al ons verhandelde, dat wij, die met een waar hart in de Heere Jezus geloven, volgens de Onderwijzer, deze nuttigheid verkrijgen uit de offerande van de dood Christus aan het kruis, dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruist, gedood en begraven wordt.

Zo is deze gewichtige stof hiermee dan nu, door de genadige ondersteuning van de Heeren, zo verhandeld. En ik moet er van zeggen met de Zaligmaker, Joh. V1: 63, de woorden, die ik tot u spreke, of in dit namiddaguur tot u gesproken heb, Zijn Geest en leven. En niemand van de wijzen van deze wereld heeft er ooit iets van geweten, hoewel zij ook op de stoel van Mozes zitten om te leren, maar de slechten en de dwazen en de onwijzen, de kinderkens en de verachte mensen van deze wereld weten ze en verstaan ze, omdat zij die van de Heere door ware en geestelijke bevinding geleerd hebben en nog dagelijks daarin onderwezen worden. En dat is zo het welbehagen van de Vader voor Hem.

Tot besluit wens ik en wil ik God bidden, met de heiligen Paulus, Ef. 1: 17, dat Hij u, (zo velen Hij er toe verordineerd heeft, om de beelde van Zijn Zoon gelijkvormig te zijn), *geve de Geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis, namelijk verlichte ogen uws verstands. Opdat gij moogt weten, die zij de hoop van Zijn roeping en die zij de rijkdom der heerlijkheid van Zijn erfenis in de heiligen! Amen.*

CATECHISMUSPREDICATIE.
ZONDAG 17. VRAAG 45.

Tekst: 2 Timotheüs 2: 8.

45 Vraag. Wat nut ons de opstanding van Christus?

Antwoord. Ten eerste heeft Hij, door Zijn opstanding, de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken; ten andere worden wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven; ten derde is ons de opstanding Christus een zeker pand onzer zalige opstanding.

Het is een merkwaardige en bekende geschiedenis van de profeet Daniël, die wij vinden aangetekend in zijn boek of profetie, hfd. VI: 17, enz. omdat hij volstandig bleef in de Heere zijn God aan te bidden en te dienen, zo werd hij, door toedoen van Zijn vijanden, door de Koning Darius geworpen in de kuil der leeuwen en opdat niemand hem daaruit zou halen, zo werd de opening of de deur van de kuils met een zware steen toegesloten en met de ring van de Konings verzegeld. Maar God bewaarde Daniël in de kuil, houdende de muil der leeuwen toe, dat zij hem niet in het minste beschadigden, waarna Hij hem uit de leeuwenkuil weer verlost en tot honger staat en eer dan tevoren, verhief.

Wij mogen de profeet Daniël in deze zijn ontmoeting billijk houden voor een afbeelding van de Heere Jezus Christus, de grote Heiland en Zaligmaker der uitverkorene en gelovige wereld, want gelijk Daniël door toedoen van Zijn vijanden werd geworpen in de kuil der leeuwen en die kuil met een zware steen zeer vast werd gesloten en met van de konings ring verzegeld, opdat hij daar door niemand mocht uitgehaald, maar van de leeuwen verslonden worden, zo werd de Heere Jezus, gedood zijnde, ook gelegd en geworpen in de kuil van de grafs, welks deur of opening ook met een zware steen werd gesloten en door toedoen van Zijn vijanden verzegeld, wordende daarbij ook gezet een sterke wacht van krijgsknechten, opdat Zijn discipelen niet mochten komen en halen Hem uit het graf.

Doch, zoals Daniël door God zelf uit de leeuwenkuil verlost werd en daar levendig en onbeschadigd weer uitkwam, om tot een groter erestaat verhoogd te worden, zo werd de Heere Jezus ook door God zelf, na weinig tijds, uit de kuil van de grafs weer verlost, zonder dat de dood hem enigszins beschadigd had en Hij ging vrij en ongehinderd uit het graf en stond weer uit de doden op, om tot een groter erestaat van God verhoogd te worden, zoals wij, met de genadige hulp Gods, uw aandacht deze waarheid in dit namiddaguur wat nader zullen moeten openleggen en verhandelen. Want, nadat wij in de vorige zondagen hebben beschouwd de staat van de Heiland vernedering, zo gaan wij, volgens de Onderwijzer en volgens de draad der Apostolische Geloofsbelijdenis, nu verder over, om ook te beschouwen de staat van zijn luisterrijke verhoging, waarvan Zijn opstanding uit de doden de eerste trap is geweest.

Wij zullen dan deze dierbare waarheid

- (1) uw aandacht wat nader openleggen en verklaren en dan
- (2) beschouwen, hoe een Christen omtrent dezelve met zijn geloof werkzaam is.

A. Wat de waarheid van de Heiland opstanding uit de doden aangaat, die willen wij, door de genade Gods

- (1) Wat nader beschouwen op zichzelf en dan
- (2) Willen wij overwegen, uit de Onderwijzer, de dierbare voordelen en troostrijke nuttigheden, die een gelovig Christen van dezelve ontvangt.

In de waarheid op zichzelf ontmoeten wij drie bijzondere zaken,

- (1) van de Heere Jezus opstanding uit de doden zelve;
- (2) De oorzaak of werkmeester van dezelve en
- (3) Dan eindelijk, de tijdsomstandigheid, wanneer die geschied is,

De Persoon dan, van wiens dierbare en zalige opstanding uit de doden wij hier nu handelen, is de Heere Jezus Christus, de grote Zaligmaker en Verlosser van Zijn volk, wien wij in de vorige zondagen hebben beschouwd als geboren voor Zijn gelovigen, geleden onder Pontius Pilatus, enz.

Deze nu is het, die, gestorven zijnde voor Zijn volk en gelovigen en gedood in het vlees, weer is levendig gemaakt in de Geest en ten derden dage voor hun is opgestaan van de doden. Om die opstanding nu wat nader in te zien, zo merkt aan, toehoorders, de staat van de gestorven Heilands voor hen.

Voor Zijn opstanding was Hij in de staat der doden. Zijn ziel en lichaam waren vaneen gescheiden. Zijn ziel was in de hand Gods, in de Hemel en werd daarvan de Vader als een dierbaar en kostelijk pand bewaard. Zijn lichaam lag dood en zielloos in het graf.

Ziet, in deze staat was de Heere Jezus na Zijn dood en voor zijn opstanding.

Als wij nu hier willen begrijpen, op hoedanige wijze Hij uit de doden is opgestaan, zo moeten wij drie dingen in aanmerking nemen:

- (1) Het weer levendig worden van de Heiland gedode lichaam.
- (2) Het weer verenigen van Zijn ziel met zijn levendig geworden lichaam. En dan
- (3) Zijn uitgang uit het graf.

1. Wat het eerste aangaat, van de Heere Jezus lichaam lag dood en zielloos in het graf, want Hij was waarlijk gestorven, zoals wij in onze vorige verhandeling gezien hebben. Zijn lichaam lag daar, geheel stijf en koud, evenals ons lichaam, wanneer wij dood zijn. Maar als de Heere Jezus nu wilde opstaan van de doden, zo werd door de almachtige kracht en werking Gods in Zijn lichaam eerst weer gebracht een geest van de levens.

Hierdoor werden de stilstaande, verstorven en samen getrokken sappen en levensgeesten van de lichaams weer opnieuw als ontdooid, geroerd en vloeibaar gemaakt, zodat zij zich weer met het bloed vermengden en zo door de buizen en aderen van de lichaams weer stroomden en vloeiden van en naar het harte, waardoor er dan weer een natuurlijke warmte kwam in van de Heiland koude lichaam en in al haar verstorvene delen. En de uiterlijke zintuigen van de lichaams ook weer zo aangedaan en bewogen werden, dat zij hun vorige kracht en gebruik weer ontvingen. En op die wijze werd het dode en verstorven lichaam van de Heiland dan nu weer levendig en hersteld in haar vorige werking, die door de dood had opgehouden.

2. Dit zo geschiedende, of geschied zijnde, zo daalde terstond van de Heiland onsterfelijke ziel, die door de dood van het lichaam gescheiden was geweest, uit de hemel en uit de hand van de Vader neer, kwam weer in Zijn levendig geworden lichaam en werd met dit weer verenigd, zodat ziel en lichaam nu weer onderling gelijk tevoren, op elkaar werkten en van elkaar wederzijds bewrocht werden. Hiermee werd de Heere Jezus nu weer opgewekt en van de smarten van de dood ontbonden, omdat het onmogelijk was, dat Hij van denzelfden dood gehouden zonde worden, Hand. u: 24.

3. Zijnde zo opgewekt en van de doden levendig ge worden, zo kon de Heiland nu zijn verblijf niet langer houden in het graf, daar Hij, dood zijnde, was ingelegd geworden. Nee, geenszins! Want de graven zijn geen woningen voor levendigen, maar alleen voor doden. De Heere Jezus dan nu weer levendig geworden zijnde, moest terstond het graf, waarin Hij, dood zijnde, gelegen had, verlaten en daar uitgaan, om Zijn verblijf, omgang en woning nu weer te houden onder de levendigen, zoals dit ook terstond van. Hem gedaan werd. Want het graf werd door een engel uit de hemel voor Hem geopend en geopend zijnde, ging Hij daar uit. Toen Zijn discipelen en discipelinnen Hem daar kwamen zoeken, vroeg op de eerste dag der weke, werd Hij van hun daar niet gevonden, maar zij zagen het graf geopend en leeg, zoals men dit alles omstandig aangetekend vindt bij de heilige Evangelisten.

Zie, mijn toehoorders, op zodanige wijze, als wij u daar nu voorgesteld hebben, is de Heere Jezus opgestaan van de doden en mocht Hij met deze zijn opstanding nu roemen en vrolijk in de geest juichen, zoals Hij doet, Openb. 1: 18: Ik ben dood geweest en zie Ik ben levendig in alle eeuwigheid. En Ik heb de sleutels der hel en van de dood. En hetgeen hier van ons wel moet worden opgemerkt, de Heere Jezus is zo van de doden opgestaan met Zijn eigen lichaam, dat Hij, door de werking van de Heilige Geest, uit de maagd Maria had aangenomen, waarin Hij had geleden en waarmee Hij was gestorven aan het hout van de kruisen voor Zijn gelovigen, wat onder andere ook hieruit klaar blijkt, omdat Hij na Zijn opstanding de lidtekenen van Zijn kruisiging en van Zijn doorstoken zijde nog in Zijn lichaam had en dezelve door zijn ongelovigen discipel Thomas van nabij deed voelen en betasten, zoals wij lezen kunnen Joh. XX: 25, enz. Hierom wordt Hij ook gezegd van de doden opgestaan te zijn, betekende het Griekse woord opstanding zoveel als een wederopstanding of herstelling van een ding, dat verbroken of vervallen was geweest en dat nu tot zijn vorige staat weer gebracht en hersteld werd.

Dit was ten enenmale noodzakelijk, dat de Heere Jezus met Zijn eigen lichaam weer opstond. Want, als Hij met een nieuw en ander lichaam dan waarin hij gestorven was, opgestaan ware, zo zou Hij de dood niet waarlijk hebben overwonnen, maar Zijn gestorven lichaam zou dan in de slavernij, onder de macht en het geweld van de dood gebleven zijn en dus zou Hij dan Zijn gelovigen niet voor eeuwig van de dood hebben kunnen verlossen. En daarom is Hij nu met datzelfde lichaam weer opgestaan en met datzelfde vlees, dat Hij aangenomen had en waarin Hij aan het kruis gedood was.

Maar het was nu met Zijn lichaam, na Zijn opstanding, geheel anders gelegen dan voor Zijn dood. Want het was nu begaafd met verscheidene heerlijke hoedanigheden, die het tevoren niet bezat, als

(1) tevoren was het een natuurlijk lichaam, dat, evenals onze lichamen, door de natuurlijke bewegingen en door natuurlijke werking van eten, drinken, slapen, enz. moest bewaard, gesterkt en onderhouden worden. Maar nu, na de opstanding, was het een geestelijk lichaam geworden, dat zijn bestaan alleen had uit een inwendige beweging en geestelijke werking, van de natuurlijke geheel verschillende, zoals Paulus dit ons zo mede leert van de opstanding van der gelovigen lichamen ten jongsten dage, 1 Cor. 15: 44, waar hij zegt: *een natuurlijk lichaam wordt er gezaaid; een geestelijk lichaam wordt er opgewekt. Daar is een natuurlijk lichaam en daar is een geestelijk lichaam.*

(2) Tevoren, voor van de Heere Jezus dood, was Zijn lichaam, evenals onze lichamen,

zwak en vol oneer; het was al die zwakheden, kwalen en ongemakken onderworpen, die onze lichamen onderworpen zijn, als: honger, dorst, koude, naaktheid, ziekte, enz., want de Heiland was ons in alles gelijk en is in alle dingen, als wij, verzocht geworden, Maar zonder zonde.

Maar nu stond Hij van de doden op met een verheerlijkt en onverderfelijk lichaam, dat van alle zwakheden en ongemakken geheel en voor eeuwig bevrijd en voor dezelve ten enenmale onvatbaar was. Zoals Paulus zo weer leert van de opstanding der gelovigen, 1 Cor. 15: 43, dat het lichaam wordt gezaaid in oneer en in zwakheid. Maar dat het wordt opgewekt in heerlijkheid en in kracht.

(3) Eindelijk voor Zijn dood droeg de Heere Jezus een sterfelijk lichaam om. Maar opstaande uit de doden, deed Zijn lichaam onsterfelijkheid aan, zoals Paulus dat weer van der gelovigen opstanding getuigt, 1 Cor. 15: 42, *dat het lichaam in verderfelijkheid wordt gezaaid, maar in onverderfelijkheid wordt opgewekt.*

Dus had de Heere Jezus dan nu, na Zijn opstanding, een onsterfelijk lichaam gekregen, daar de dood in alle eeuwigheid niet weer over kon heersen. Als de Borg en Verlosser van Zijn gelovigen, was het Hem gezet eenmaal voor hun te sterven. Maar uit die dood weer opstaande, zo werd Hij nu levendig in alle eeuwigheid. Zoals wij zo-even van Hem hoorden, Openb. 1: 18. Dit bevestigt de heilige Apostel Paulus met klare en krachtige woorden, Rom. 6: 9: wetende dat Christus opgewekt zijnde uit de doden, niet meer sterft. De dood heerst niet meer over Hem. En Hand. 13: 34 horen wij diezelfde Apostel zo prediken, *dat God Christus uit de doden opgewekt heeft, zo dat Hij niet meer zal tot verderving keren.*

En deze onsterfelijkheid en onverderfelijkheid van de Heere Jezus na Zijn opstanding uit de doden, is van een zeer grote troost en nuttigheid voor Zijn gelovigen. Want daaruit weten zij, dat zij ook eeuwig zullen leven met Christus, hun Heiland en Zaligmaker en dat in Hem zijnde de kracht van de onvergankelijke levens, Hij nu een priester in eeuwigheid is, naar de ordening Melchizédek, Hebr. 7: 16 en 17 en dat Hij nu eeuwig leeft, om voor hun te bidden, Hebr. 7: 25.

Ziedaar geliefden, dit hadden wij u te zeggen, tot enig klaarder verstand van de waarheid van de Heere Jezus opstanding uit de doden.

Nu moeten wij ook nog kort iets zeggen van de oorzaak of werkmeester dier opstanding.

In de Geloofsbelijdenis wordt ons maar alleen geleerd dat de Heere Jezus van de doden is opgestaan. Maar daar wordt niet gemeld door wiens kracht en werking Hij dat gedaan heeft.

Maar de Heilige Schrift leert ons daarvan, dat Christus uit de doden opgestaan of opgewekt is door de werking en almachtige kracht van de Drie-enige Gods. En dat alle drie de hoogwaardige en aanbiddelijke Goddelijke Personen daartoe medegewerkt hebben.

(1) Wordt ons de opstanding van de Heere Jezus voorgesteld als een werk van God de Vader, die doorgaans voorkomt in de Heilige Schrift als die Christus Zijn Zoon uit de doden opgewekt heeft.

Zo spreekt en handelt de Apostel Paulus, Ef. 1: 17 en 20, van de uitnemende grote kracht van de God van onze Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, die Hij gewrocht heeft, als Hij Hem, (te weten Christus) uit de doden opgewekt heeft. En Petrus leerde de Joden te Jeruzalem, Hand. 2: 24, dat God Christus opgewekt heeft, de smarten van de dood ontbonden hebbende.

Dit verdient wel aangemerkt te worden. Want hieruit blijkt de volkomen en volmaakte

genoegdoening van de Heere Jezus aan de heilige gerechtigheid van Zijn Vader, als de Borg en Middelaar van Zijn gelovigen en dat hij het geëiste rantsoen tot betaling van al hun schulden volkomen aan de Vader had opgebracht. Want, zo de Heere Jezus enigszins in gebreke ware gebleven, alles voor Zijn gelovigen te voldoen en te betalen aan de Goddelijke gerechtigheid en waarheid, zo zou de Vader Hem nooit hebben kunnen opwekken en van de smarten van de dood ontbinden, maar Hij zou Hem, als Zijnen schuldenaar, in de nacht en onder de slavernij van de dood hebben moeten gevangen houden zolang, totdat Hij ook, de laatste penning betaald had.

Maar nu de Heere Jezus, als de Borg en Verlosser van Zijn gelovigen, alles voor hun geleden en volkomen voor hun voldaan had aan de heilige gerechtigheid Gods van de Vader, nu moest de Vader, als een rechtvaardig Rechter, hem ook openlijk rechtvaardigen en verklaren dat Hij op Hem, als de Borg aller van Zijn uitverkorenen en gelovigen, niets meer te eisen had. Maar dat Hij door Hem, vanwege al de schulden der gelovigen volkomen voldaan was. En hierom wekte de Vader Zijn Zoon nu zelf uit de doden op en maakte Hem tot een Heere en Christus, Hand. 2: 36 en rechtvaardigde Hem zo voor zijn vrienden en vijanden. Zoals Paulus van de Heere Jezus getuigt 1 Tim. 3: 16, dat Hij in de geest is gerechtvaardigd geworden. Zodat deze opwekking van de Vader, van onze Borg en Hoofd Christus Jezus, dan nu als het was diende tot een kwitantie van Zijn volkomen voldoening aan de Goddelijke gerechtigheid, voor al de zonden en schulden van Zijn gelovigen.

(2) Maar niet alleen is deze opstanding van de Heilands uit de doden zo het werk van de Vader, maar het is mede ook zijn eigen werk. Hij heeft zichzelf ook mede uit de doden opgewekt. Want zo getuigt hij van zichzelf, Joh. 10: 18, Ik heb macht Mijn leven af te leggen en Ik heb macht dit weer te nemen. En Joh. 2: 19 horen wij Hem zeggen tot de Joden, breek deze tempel en in drie dagen zal Ik denzelven oprichten. En Johannes voegt er bij vs. 21, maar Hij zeide dit van de tempel zijns lichaams.

Hierom wordt de Heiland ook doorgaans gezegd uit de doden opgestaan te zijn; te weten, door Zijn eigen kracht en vermogen. Waaruit wij dan niet alleen weer kunnen afnemen Zijn volkomen genoegdoening aan de Goddelijke gerechtigheid voor de zonden van Zijn gelovigen, omdat Hij zonder dezelve zo geenszins zou hebben kunnen opstaan, of zichzelf van de banden van de dood verlossen. Maar ook Zijn Goddelijke almacht en oneindig vermogen, waardoor Hij in het vlees, dat is, naar Zijn mensheid gedood zijnde, weer levendig gemaakt is geworden in de geest. Dat is, door Zijn Goddelijke natuur, 1 Petrus 3: 8.

Uit dit voorgestelde blijkt dan nu, dat van de Heere Jezus opstanding een werk is èn van de Vader, èn van Hem zelve, als de waren en eeuwig levende God. Maar omdat de Vader en de Zoon in hun werking naar buiten nu gewoonlijk werken door de derde Persoon, de Heilige Geest, die daarom in de Heilige Schrift als de kracht Gods aan ons voorkomt. Zo is

(3) uit dien hoofde, God de Heilige Geest dan nu ook mede de werkende oorzaak geweest van de Heiland opstanding.

Dit bevestigt Paulus Rom. 8: 11, waar hij aan de gelovigen schrijft: *indien de Geest Desgenen, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levendig maken door Zijn Geest, die in u woont.*

Hier leert Paulus bij een wettig gevolg, dat God Christus uit de doden opgewekt heeft door Zijn Geest. En op die wijze blijkt dan nu, dat de werkende oorzaak van de Heere Jezus opstanding uit de doden de Drie-enige God geweest is, wat de tweede zaak was,

die wij hier hadden te overwegen. Eer wij nu overgaan om uit de Catechismus de heerlijke kracht en nuttigheid te beschouwen van de Heiland zalige opstanding, zo moeten wij nog eerst kort overwegen de tijdsomstandigheid, op die deze zijn opstanding is voorgevallen.

In de Geloofsbelijdenis wordt ons geleerd, dat de Heere is opgestaan ten derden dage. Zo spreekt er de Heilige Schrift ook van. Paulus getuigt, 1 Cor. 15: 4, *dat Hij ten eerste aan de Corinthiërs had overgegeven, dat Christus is begraven en dat Hij is opgewekt ten derden dage naar de Schriften.*

En dat is ook zo geschied, want Hij werd begraven tegen de Vrijdagavond en Hij stond uit de doden op, vroeg op de eerste dag der weke, zodat Hij bijgevolg ten derden dage na zijn begrafenis weer opgestaan is. Wel is waar, dat de Heiland in het geheel niet langer dan omtrent 33, 34 of 35 uren in het graf gelegen heeft; nochtans wordt die tijd voor drie dagen en drie nachten gehouden, naar de wijze van rekenen onder de Joden, die in hun rekening de gebroken dagen voor gehele dagen hielden.

De reden nu, waarom de Heiland juist ten derden dage is opgestaan van de doden en niet vroeger, noch later, is deze:

(1) Hij heeft niet vroeger of eerder willen opstaan dan ten derden dage, teneinde de waarheid Zijns doods daardoor aan de gehele wereld te bevestigen. Want die tot op de derden dag in het graf onder de aarde blijft liggen, moet waarlijk voor dood gehouden worden.

(2) Ook heeft Hij niet later dan op de derden dag willen opstaan, eensdeels om het geloof van Zijn discipelen niet verder te verzwakken, daar deze op de derden dag reeds grotelijks aan Zijn opstanding begonnen te twijfelen, zoals wij zien in de twee discipelen, die naar Emmaüs gingen, Luk. X14: 31; anderdeels, opdat zijn lichaam door langer in het graf en in de macht van de dood te blijven, niet mocht beginnen te verderven, zo Hij in het geheel geen verderving moest zien, Ps. 16: 10. Behalve dat Zijn verblijf van drie dagen in het graf, of in het hart der aarde, reeds tevoren afgebeeld was in de profeet Jona, die ook zolang geweest was in het hart der zee, volgens Matth. 12: 40.

Ziet, om deze redenen is de Heere Jezus bepaald, ten derden dage opgestaan van de doden en zo hebben wij daarmee de waarheid van Zijn opstanding in het al algemeen dan nu genoeg verhandeld.

Wij gaan daarom nu over tot de zalige, dierbare en troostrijke nuttigheid, die in die opstanding voor alle ware gelovigen ligt opgesloten.

Hierover doet de Onderwijzer onderzoek, vragende: *wat nut ons de opstanding van Christus?* en stelt daarop drie aller kostelijkste en troostrijkste voordelen voor, die wij door het geloof, dat is, als wij met waren en oprechten hart in de Heere Jezus geloven, van en door Zijn zalige opstanding ontvangen.

Het eerste zeer kostelijke en dierbare voordeel is, dat de Heere Jezus door Zijn opstanding de dood heeft overwonnen, opdat hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood verworven had, kon deelachtig maken. Deze waarheid, dat de Heere Jezus door Zijn opstanding voor Zijn gelovigen de dood heeft overwonnen, leert ons Paulus klaar als hij getuigt, Hebr. 2: 14, *dat Christus door Zijn dood te niet gedaan heeft dengene, die het geweld van de dood had, dat is de duivel.* De duivel gebruikte al zijn macht en geweld, om de Heere Jezus, gestorven zijnde, in de banden en strikken van de dood te houden. Want als hij dat had kunnen doen, zo had hij het gehele werk van der uitverkorenen zaligheid en verlossing door Christus ten enenmale kunnen krachteloos maken, omdat de Heere Jezus, in de dood blijvende, de zalige vruchten

Zijns doods zijn gelovigen niet zou hebben kunnen toepassen, noch hun uit de dood der zonden levendig maken. Want Hij Zichzelf niet van de macht van de dood hebbende kunnen verlossen, zou Hij voor andere geenszins de opstanding en het leven hebben kunnen zijn. Maar het zou alles met Hem dan voor eeuwig in de dood gebleven zijn. Maar de satan heeft dit zijn vervloekt oogmerk aan de Heere Jezus niet kunnen volvoeren. Maar deze, als de sterke God, heeft beide, de satan en zijn geweld van de dood, geheel verbroken en vernietigd en is van de doden weer opgestaan, heeft Zijn leven, dat Hij afgelegd had door de dood, weer genomen, omdat voor eeuwig te behouden. Zodat Hij nu leeft in alle eeuwigheid en de sleutels der hel en van de dood heeft, Openb. 1: 18.

Het gevolg van deze dierbare overwinning van de Heiland is, dat Hij nu daardoor die levende Goël en die Vorst van de Levens geworden is, om allen zijn gelovigen, volgens de Onderwijzer, de gerechtigheid die Hij door Zijn dood voor hun verworven had, deelachtig te maken.

Dit zou Hij geenszins hebben kunnen doen, als Hij in de macht van de dood gebleven ware, dan was Zijn gerechtigheid en al Zijn verdiensten geheel tevergeefs geweest en Zijn gelovigen hadden dan gezamenlijk moeten blijven in de zonden en onder de macht van de eeuwige dood, waarvan niemand in hemel noch op aarde, hun ooit had kunnen verlossen. Hierom leert Paulus zo nadrukkelijk, 1 Cor. 15: 14 *en indien Christus niet opgewekt is, zo is dan onze prediking ijdel en ijdel is ook uw geloof*. Maar nu door Zijn opstanding de dood waarlijk overwonnen hebbende, zo is de Heere Jezus overgeleverd om van Zijn gelovigen zonden en opgewekt om hun rechtvaardigmaking, Rom. 4: 25. Hij heeft door Zijn opstanding nu voor hun het leven en de onsterfelijkheid aan de dag gebracht en is hun geworden een fontein van de levens, om hun allen samen met zich te verenigen door het geloof en hun met zich op te wekken en levendig te maken en hun Zijn gerechtigheid, die Hij door Zijn dood voor hun verworven heeft, met der daad deelachtig te maken. Waardoor zijn gelovigen dan nu van God om niet gerechtvaardigd en uit vrije genade tot erfgenamen van de eeuwige levens aangenomen worden.

Dit verklaart ons de Onderwijzer nader in een tweede aller dierbaarste nuttigheid, *die hij voor de gelovigen vindt in van de Heere Jezus opstanding van de doden, hierin bestaande, dat ook zijzelfen door Zijn kracht worden opgewekt tot een nieuw leven*.

Van nature zijn de gelovigen allen samen geestelijk dood door de zonde en de misdaden en geheel vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid die in hun is, door de verharding huns harten, Ef. 4: 18. Want gelijk Paulus leert, Rom. 5: 12, is door een mens de zonde in de wereld ingekomen en door de zonde de dood en de dood is zo tot alle mensen doorgestaan, in wie allen gezondigd hebben, zoals wij de vorige reis breedvoerig beschouwd hebben. Maar op dezelfde wijze als de gelovigen in en door de eerste mens Adam gestorven zijn, worden zij nu ook weer in en door de tweeden mens Christus Jezus van de doden opgewekt en levendig gemaakt, zoals de Apostel Paulus ons deze verborgenheid duidelijk leert 1 Cor. 15: 21, 22, *want omdat de dood door een mens is, zo is ook de opstanding der doden door een mens. Want gelijk zij allen in Adam sterven, zo zullen zij ook in Christus allen levendig gemaakt worden*.

Want Christus van de doden opgewekt zijnde, is hun geworden tot een levendigmakende Geest, 1 Cor. 15: 45, die hun in de tijd zo met Zijn kracht komt aandoen, bevoelen en beademen, dat zij ook met Hem van de dood der zonden worden opgewekt tot een nieuw leven, volgens de Onderwijzer, wat in hun gebracht en vernieuwd wordt door de geestelijke en inwendige vereniging van het geloof met

de Heere Jezus en met Zijn genade, in Wien zij niet zodra door het geloof worden ingelijfd, of zij worden aanstonds nieuwe schepsels in Hem. Door Gods grote barmhartigheid wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding Jezus Christus uit de doden, 1 Petrus 1: 3.

En wilt gij zien aandachtigen, hoe door de kracht van de Heere Jezus en van zijn opstanding, de gelovigen worden opgewekt tot een nieuw leven, zo geeft slechts acht op deze vier zaken!

(1) Van des Heere Jezus opstanding van de doden wordt zijn gelovigen van God als hun eigen aan en toegerekend. Want de Heere Jezus heeft alles voor Zijn gelovigen gedaan en is dus ook voor hun niet alleen gestorven en begraven, maar ook uit de doden opgestaan.

Wanneer zij nu door het geloof met de Heere Jezus, hun Hoofd, verenigd worden, dan krijgen en ontvangen zij een waar deel aan Zijn opstanding en worden zij bij God gerekend als in en met Christus gestorven en van de doden weer opgestaan te zijn. Dan wordt het leven van de Heere Jezus, dat Hij door Zijn opstanding uit de doden weer voor eeuwig aangenomen heeft, ook door genadige toerekening van het geloof het leven van Zijn gelovigen, die dus met Christus een plant worden niet alleen in de gelijkmaking zijns doods, maar ook in de gelijkmaking van Zijn opstanding, Rom. VI: 5.

(2) De opstanding van de Heere Jezus is ook de krachtdadige en werkende oorzaak van de opwekking der gelovigen, uit de dood der zonden en van hun overgang in het nieuwe leven der zaligheid en der genade.

Want de Heere Jezus, zijnde door Zijn opstanding van de doden zijn gelovigen geworden tot een levendigmakende Geest, zoals wij gezien hebben, komt hun nu ook zelf, in de tijd der minne, door Zijn Goddelijke genade en kracht geestelijk opwekken en levendig maken uit de dood der zonde en hun met Zich door het geloof verenige, waardoor Hij dan hun opstanding en hun leven wordt en Zijn Goddelijk leven in hun zielen overbrengt en dat in hun sterfelijk vlees openbaart, 2 Cor. 4: 11. Want de Heere Jezus, zich door middel van het geloof met Zijn uitverkorenen geestelijk verenigende, komt hun nu inwendig, als hun levendig Hoofd, opwekken, heiligen, verlichten, vernieuwen, wederbaren en het beeld Gods, dat zij door de zonde verloren hadden, bij aanvang en bij voortgang in hun zielen herstellen, brengende zo het grondbeginsel van een nieuw en geestelijk leven in hun harten. En hun inwendig, door Zijn genade, hoe langer hoe meer leidende uit hun zelf en hun bewerkende tot een heilige en geestelijke kennis, liefde, omhelzing en gehoorzaamheid Gods in Hem, waardoor dan de dood in hun wordt verslonden tot overwinning en zij van de geestelijke en eeuwige levens in Christus, hun beminde Hoofd en Heiland, hoe langer hoe meer deelachtig worden, zodat zij komen te belijden met Paulus, Gal. 2: 20, *Ik leef, maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij.*

En dit is dan nu de zalige en dierbare kracht en werking van de Heere Jezus opstanding, waardoor Hij met Zijn Geest en genade leeft in de harten van Zijn gelovigen, opdat zij ook zelf met en door en in Hem zouden leven, volgens hetgeen Hij hun allen beloofd heeft, zeggende, *Ik leef en gij zult leven*, Joh. 14: 19.

(3) Des Heeren Jezus opstanding van de doden is ook het krachtige beweegmiddel, tot aanwas en gedurige versterking van het inwendige geestelijke leven der gelovigen.

Want beschouwde met het geestelijke en vernieuwde oog huns geloofs de heerlijke opstanding Christus voor hun van de doden, zo gaat er een zielheilgende en

versterkende kracht uit van die opstanding, die nederdaalt in de harten der gelovigen en hun geheel leidt uit hun zelf en hun brengt tot de Heere Jezus, de fontein huns levens, om Hem te omhelzen en geheel van Hem af te hangen en tot zijn dienst en eer te leven en de zonden hoe langer hoe meer af te sterven, zoals Paulus ons deze heilzame kracht en nuttigheid van de Heiland opstanding zo klaar voor ogen stelt, Rom. 6:9, enz.

(4) Eindelijk, de opstanding van de Heere Jezus is ook het ware voorbeeld, naar wat Zijn gelovigen mede opstaan van de dood der zonden en naar het die zij hun vernieuwd, geestelijk leven, door genade, alleszins moeten richten en steeds meer en meer opwekken, teneinde de Heere Jezus, hun Hoofd, zo in Zijn opstanding hoe langer hoe meer gelijkvormig te worden.

Dit leert ons de Apostel Paulus al weer klaar en krachtig, Rom. 6: 4, waar hij tot de gelovigen zegt, *wij zijn dan met hem, (namelijk met Christus) begraven, door de doop, in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, zo ook wij in nieuwigheid van de levens wandelen zouden.*

Zie, op zodanige wijze worden de gelovigen dan nu volgens de Onderwijzer, door de kracht van de Heere Jezus en van Zijn opstanding, opgewekt tot een nieuw leven.

Hierop laat de Onderwijzer nu nog een derde, zeer dierbare en troostrijke nuttigheid volgen van de Heere Jezus opstanding, hierin bestaande, *dat die opstanding een zeker pand is van Zijn gelovigen hun zalige opstanding.*

Het is zeker, dat alle mensen, zowel gelovigen, als ongelovigen, ten jongsten dage van de doden weer zullen opstaan, maar niet op dezelfde wijze. Maar de gelovigen zullen opstaan ten eeuwige leven. De ongelovigen en de goddeloze echter, tot versmaadheid en tot eeuwig afgrijzen, Dan. 12:2.

De reden van zo verschillende opstanding is, omdat de ongelovigen hier op aarde aan de opstanding Christus, die de eerste opstanding genoemd wordt, Openb. XX:6, geen deel noch gemeenschap heeft gehad. Maar buiten Christus, in de dood der zonden zijn blijven liggen. Maar de gelovigen hebben hier op aarde aan de eerste opstanding Christus deel gehad en zijn van Hem uit de dood der zonden opgewekt en levendig gemaakt, zoals wij gezien hebben en dus heeft dan nu de tweede, of de eeuwige dood en verdoemenis, over hun geen macht.

Nee, geenszins! maar de opstanding Christus is hun volgens de Onderwijzer, *een zeker pand van hun zalige opstanding*, dat is te zeggen, dat zij door de opstanding van de Heere Jezus geheel vertroost en verzekerd zijn, niet alleen dat zij mede eens, na hun dood ten jongsten dage weer van de doden zullen opstaan, maar ook, dat zij ten eeuwige leven zullen opstaan. En dat hun opstanding zo, volgens de Onderwijzer, een zalige opstanding zal zijn.

Hiervan zijn de gelovigen op het aller-krachtigste verzekerd door de opstanding van hun Hoofd en Koning Jezus. Want

(1) De Heere Jezus is van de doden opgestaan als de Eersteling dergenen, die ontslapen zijn, 1 Cor. 15: 20. Bijgevolg is Christus hier de eersteling in Zijn opstanding van al de gelovigen, die ontslapen zijn. Zo moet dan nu noodzakelijk op deze eersteling ook eens de gehele massa of oogst der gelovigen volgen en zij moeten allen samen, tot een toe, in navolging van Hem, hun Hoofd en Eersteling, ook mede van de doden opstaan, teneinde dat Christus zo in allen de eerste zij en de gelovigen Hem, hun Hoofd, in alles gelijkvormig worden.

(2) De Heere Jezus is van de doden opgestaan; niet alleen voor zichzelf, maar ook en wel voornamelijk voor zijn gelovigen, want Hij is voor hun gestorven en opgewekt, 2 Cor. 5: 15 en heeft zo de dood, zoals wij gezien hebben, voor hun overwonnen en hem, die het geweld van de dood had, voor hun te niet gedaan.

Daarom kunnen de gelovigen, wanneer zij gestorven zijn, nu onmogelijk voor altijd in de dood blijven, want dan zou Christus opstanding en overwinning voor hen, niettegenstaande al het vertrouwen dat zij daarop gesteld hadden, nochtans geheel ijdel en krachteloos zijn. Maar zij moeten, gestorven zijnde, noodzakelijk op zijn tijd van de macht van de dood eens weer vrijgemaakt en ontslagen worden en zo met Christus ook mede de dood voor eeuwig overwinnen. Want dood en leven is hunne, omdat zij Christus zijn. En zo moeten zij hier dan nu uitroepen met Paulus: *Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?*

(3) De Heere Jezus is ook mede van de doden opgestaan als het levendige Hoofd van Zijn gelovigen, die Zijn Geestelijk lichaam zijn en leden in het bijzonder.

Nu, hiervan moet al weer de zalige opstanding der gelovigen ten jongsten dage gewis voortkomen en uit volgen. Want de gelovigen moeten als leden hun Hoofd Christus in alles gelijkvormig zijn en dus ook in leven, zaligheid en heerlijkheid. Of anders zou Christus een levendig Hoofd zijn van de dode leden, wat niet zijn kan.

Hierom moet Hij Zijn gelovigen nu noodzakelijk ten jongsten dage uit de doden voor eeuwig opwekken *en hun vernederde lichamen veranderen en Zijn verheerlijkt lichaam gelijkvormig maken*, Filipp. 3: 21.

(4) Eindelijk, de Heere Jezus is ook van de doden opgestaan als de Heere en Koning aller van Zijn gelovigen, om eeuwig over hun naar ziel en lichaam te heersen; want zo leert ons de Apostel Paulus, Rom. XVI: 9, *dat Christus daartoe ook is gestorven en opgestaan en weer levendig geworden, opdat Hij beide over doden en levende heersen zou.*

Nu, als de gelovigen niet weer van de doden opstonden en opgewekt werden, hoe zou Christus dan over hun dode lichamen kunnen heersen? Hoe zouden zij Hem met hun lichamen tot in eeuwigheid als hun Koning en Verlosser kunnen prijzen, dienen en verheerlijke?

Want immers in het graf is van Hem geen gedachtenis. Wie zou Hem loven in het stof? Het zijn immers alleen de levendigen, de levendigen, die de Heere zullen loven.

Zo dan, Christus moet Zijn gelovigen noodzakelijk eens weer van de doden opwekken, om over hun naar ziel en lichaam eeuwig te heersen.

En zo blijkt dan nu uit dit betoogde, hoe alle ware gelovigen in de opstanding Jezus Christus het aller-zekerste onderpand hebben van hun zalige opstanding ten jongsten dage. Zodat zij dan nu met volkomen vrede, blijdschap en vertrouwen in de dood mogen overgaan en zeggen met Job, hfd. 19: 25 en 26: *ik weet, mijn Verlosser leeft en Hij zal de laatste over het stof opstaan en als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen.*

Ziedaar, mijn toehoorders, hier hebt gij dan nu de heerlijke kracht en nuttigheid van de Heere Jezus zalige en dierbare opstanding.

Wat dunkt u, mocht de Apostel Paulus niet wel zo grotelijks begeren: Hem te kennen en de kracht van Zijn opstanding? Filipp. 3: 10.

B. Gewis, dit is de begeerte van elk waar gelovige, die in deze opstanding van de Heere Jezus oprecht gelooft en dezelve met waren harte, door de genade van de Heilige Geest, aanneemt en omhelst; eigenende zich die zalige opstanding van de

Heere Jezus op dezelfde wijze als wij tevoren van Zijn lijden en sterven gezien hebben, geheel toe en op dezelve een waar vertrouwen stellende, om er al deze voorgestelde kracht en nuttigheid zo dadelijk en wezenlijk van te ontvangen. Want dit is de vrucht en de werking van het ware geloof, zoals wij, als er tijd toe was, nader zouden kunnen aantonen.

Maar nu besluiten wij onze verhandeling met dat kostelijk en dierbaar woord van de Heere Jezus, Joh. 11: 25 en 26: *Ik ben de Opstanding en het Leven. Die in Mij gelooft zal leven, al was hij ook gestorven. En een iegelijk die leeft, en in Mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid.* Amen! De Heere geve het ons te geloven!
Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 18.
VRAAG 46, 47, 48, 49.**

Tekst: Eféze 4: 10.

46 Vraag. Wat verstaat gij daarmee: opgevaren ten hemel?

Antwoord. *Dat Christus voor de ogen. Van Zijn jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levende en de doden.*

47 Vraag. Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde van de wereld, zo Hij ons beloofd heeft?

Antwoord. *Christus is waar mens en waar God; naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op aarde, maar naar Zijn Godheid, Majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons,*

48 Vraag. Maar zo de mensheid niet overal is daar de Godheid is, worden dan die twee naturen in Christus niet van elkaar gescheiden?

Antwoord. *Geheel niet: want mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overalteenwoordig is, zo moet volgen, dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is en nochtans persoonlijk met haar verenigd blijft.*

49 Vraag. Wat nut ons de hemelvaart Christus?

Antwoord. *Ten eerste, dat Hij in de hemel voordat aangezicht van Zijn Vader, onze Voorspreker is. Ten andere, dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben en dat Hij, als dat Hoofd, ons, zijn ledematen, ook tot Hem zal nemen. Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een Tegenpand zendt, door welkers kracht wij zoeken dat daarboven is, daar Christus is, zittende ter rechterhand Gods en niet dat op der aarde is.*

Wij lezen. Van de staf Aärons, Num. XVII, dat die, naast de staven van de andere stammen Israëls, op Gods bevel weggelegd moest worden in de tent der samenkomst, daar hij van niemand kon gezien worden. Maar dat hij van de andere daags vandaar weer gehaald en aan al het volk vertoond werd, zijnde bloeiende en dragende bloesem en amandelen, waarna de Heere beval dat men die staf zou wegleggen in het Heilige der Heiligen en dezelve daar tot getuigenis in de ark van de Verbonds zou bewaard worden ter eeuwiger gedachtenis dat de Heere Aaron en zijn huis tot het priesterdom had geroepen.

Deze staf Aärons verbeeldde de grote en enige Hogepriester Christus Jezus, zoals blijkt uit de volgende overeenkomsten, die tussen beiden zijn:

1. Aärons staf was. Een dorre stok of roede, zijnde in alles gelijk aan de staven der andere stammen Israëls, maar zo was ook de Heere Jezus een verachte en dorre staf, een roede, scheut of spruit, die naar zijn lage en geringe mensheid als een rijske voor Gods aangezicht is opgeschoten en als een wortel uit een dorre aarde, Jes. 53: 2. Als zodanig was Hij de andere staven, te weten zijn broederen en gelovigen, in alles gelijk, uitgenomen alleen de zonde; bijzonder was de Heere Jezus een zodanige staf in Zijn dood.

2. Werd de dorre staf Aärons weggelegd in de tent der samenkomst, daar dezelve van niemand kon gezien worden. De Heere Jezus werd na Zijn dood ook van voor een

ieders oog weggenomen en gelegd met Zijn dode en dorre lichaam in het graf en met Zijn ziel in de hemel, in de handen van Zijn Vader .

3. Werd de staf Aärons van de andere daags weer levendig en bloeiende te voorschijn gebracht en aan al het volk vertoond, dragende bloesem en amandelen. De Heere Jezus werd ook zo op de derden dag, nadat Hij als een dorre staf was weggelegd in het graf, ook weer als een levende en groene boom te voorschijn gebracht door Zijn opstanding uit de doden. Dragende bloesem en amandelen van een eeuwige gerechtigheid en zaligheid voor al Zijn gelovigen, die Hem ingelijfd en zo een plant met Hem zouden worden.

4. Eindelijk werd de vruchtdragende en bloeiende staf Aärons, nadat hij zo aan het volk vertoond was, nu op Gods bevel weggebracht in het Heilige der Heiligen en daar gelegd voor het getuigenis, ter bevestiging van het priesterdom van Aaron en zijn huis. De Heere Jezus, zijnde door Zijn zalige opstanding uit de doden een boom des Levens en een vruchtdragende en bloeiende staf geworden voor al zijn gelovigen, werd, nadat Hij zich nog veertig dagen lang hier op aarde aan de Zijnen vertoond had, nu ten laatste ook overgebracht en weggelegd in het ware Heiligdom, de hemel en daar gesteld voor het aan gezicht van Zijn Vader, teneinde daar het priesterdom eeuwig te bedienen voor al Zijn gelovigen en hen, die Zijn Geestelijk huis zijn, mede te maken tot heilige en geestelijke priesters, Gode zijn Vader.

En van deze waarheid van de Heere Jezus' overbrenging en weglegging in de hemel, het ware en tegenbeeldige heiligdom, na Zijn opstanding uit de doden, wilden wij, volgens de draad der Apostolische Geloofsbelijdenis en van onze Catechismus, heden in dit namiddaguur met de hulp en genade Gods wat nader handelen en leggen uw aandacht deze tweede trap van de Heiland luisterrijke verhoging ook mede in het bijzonder open, de Heere biddende, dat Hij onze verhandeling genadig believe te zegenen tot ontdekking en bekering van zondaren, die nog van Hem vervreemd zijn en tot troost en versterking van Zijn ware gelovigen. Amen.

Wij willen uw aandacht

- (1) De waarheid, of het leerstuk zelf verklaren en
- (2) Dan beschouwen hoe een waar Christen daaromtrent niet zijn geloof, door de genade van de Heilige Geest werkzaam is.

A. Wat de waarheid op zichzelf aangaat, daarin zullen wij de Onderwijzer geheel volgen en verklaren. De Onderwijzer nu houdt in zijn verhandeling deze orde:

- (1) Legt hij ons de waarheid van de Heiland hemelvaart met weinig woorden open, Vraag 46.
- (2) Dan verklaart en verdedigt hij die waarheid nader, tegen de dwaling der Lutheranen, van de overalteenwoordigheid van Christus lichaam na Zijn hemelvaart, vraag 47 en 48.
- (3) Legt hij ons open de dierbare kracht en zalige nuttigheid van deze hemelvaart van de Heiland voor alle ware gelovigen, vraag 49.

§ Het eerste dat ons hier dan te overwegen staat, is de waarheid van de hemelvaart Jezus Christus, van de Zoons Gods, op zichzelf, waarvan wij met alle mogelijke korthed zullen handelen en tot die einde deze vier stukken wat nader inzien.

- (1) Zullen wij beschouwen de Persoon, van wien gehandeld wordt.
- (2) Zijn doorluchtige opvaring ten hemel.
- (3) De juiste tijdsomstandigheid ervan en dan

(4) Haar Auteur of werkende oorzaak.

1. De Persoon van wien wij handelen is de grote Zoon van God, de Heere Jezus Christus, de beminde Heiland en Zaligmaker van Zijn uitverkoren volk en gelovigen, die wij in onze vorige verhandelingen hebben beschouwd in Zijn Namen, in Zijn Goddelijke geboorte, in Zijn menswording, in Zijn lijden en sterven, in Zijn begrafenis, in Zijn nederdaling ter hel en in Zijn wederopstanding uit de doden; alles voor en tot zaligheid en verlossing van Zijn gelovigen.

Deze beminde Heiland en Zaligmaker komt ons hier nu voor als die, na Zijn opstanding uit de doden, deze aarde eindelijk verlaten en weer ten hemel opgevaren is. Maar omdat Hij de Godmens was, of God en mens in enigheid van de Persoon, zo komt hier nu eerst in aanmerking naar die natuur Hij zo ten hemel gevaren is: naar Zijn Goddelijke, óf naar Zijn menselijke natuur.

Waarop wij antwoorden, dat de Heiland eigenlijk alleen naar Zijn mensheid of menselijke natuur ten hemel gevaren is. Want de Godheid, die met Zijn mensheid verenigd is, een oneindig geestelijk wezen zijnde, is overal tegenwoordig en kan dus, in een eigenlijke en eenvoudige zin, niet gezegd worden van plaats te veranderen, of op te varen, of neer te dalen.

Nochtans evenwel komt ons de Heere Jezus in de Heilige Schrift voor als die, naar zijn Godheid, wanneer Hij de mensheid aannam, hier op aarde is nedergedaald en naderhand ook weer ten hemel opgevaren, zoals Paulus van Hem getuigt, Ef. 4: 10, *die nedergedaald is, is dezelfde ook, die opgevaren is, ver boven al de hemelen*. En Psalm XLV11: 6, *God vaart op met gejuich. De Heere met het geklank der bazuin*. Maar dit moet van ons zo verstaan worden, dat hier gezien wordt op de eigenlijke en wezenlijke vereniging van Christus Godheid en mensheid, in een Persoon, uit kracht van die vereniging de Godheid van Christus met Zijn menswording zich op een bijzondere wijze hier op aarde heeft komen aan ons te vertonen in haar heerlijkheid, wat na Zijn hemelvaart weer ophield, omdat de Godheid zich van toen aan in de mensheid bijzonderlijk ging vertonen in de hemel, derwaarts die mensheid heenvoer, om daar nu bestendig haar woning en verblijf te houden, tot aan de tijd der wederoprichting aller dingen.

In dat opzicht alleen wordt de Heere Jezus in de Heilige Schrift naar Zijn Godheid gezegd, ten hemel gevaren te zijn, nadat Hij eerst hier op aarde nedergedaald was, zoals dit reeds tevoren in een klaar en levendig gezicht vertoond werd aan de profeet Ezechiël, hfd. 10: 4 en 18. Maar anders, in een eigenlijke en volstreckte zin genomen, is de Heere Jezus maar alleen naar Zijn mensheid ten hemel gevaren, terwijl Hij met Zijn Godheid hier op aarde gebleven is en eeuwig blijft, zoals wij nog in het vervolg zien zullen.

2. Van de Persoon gaan wij nu over tot hetgeen er van Hem getuigd wordt; wat hierin bestaat, *dat Hij ten hemel opgevaren is*.

Er is, zoals wij weten, een drieërlei hemel: een luchthemel, een sterrenhemel en een oppersten hemel, die de hemel der hemelen genoemd wordt. Nu, als wij hier getuigd vinden dat de Heere Jezus ten hemel gevaren is, dan moeten wij dat bijzonderlijk en bepaald verstaan van de oppersten of bovensten hemel, waar God op een bijzondere wijze de troon van Zijn heerlijkheid heeft en waar de heilige engelen en de verheerlijkte geesten der volmaakt rechtvaardigen en ook sommiger lichamen, die al in heerlijkheid opgenomen zijn, hun verblijf hebben. Want dat de Heere Jezus in de bovenste hemel opgevaren is, blijkt uit het einde of oogmerk van Zijn hemelvaart, wat was om te gaan zitten aan de rechterhand van Zijn Vader en met en met Hem over

alles te heersen en alle dingen te vervullen. Hierom voegt de Evangelist Markus des Heilands hemelvaart en Zijn zitten ter rechterhand Gods samen, getuigende van Hem, Markus XVI: 19, *de Heere is opgenomen in de hemel en is gezeten aan Gods rechterhand*.

Nu, Gods rechterhand is niet in de lucht noch sterrenhemel, maar in de bovensten hemel, of in de hoogste hemelen, zoals de Apostel ons leert, Hebr. 1: 3, daar hij zegt van de Heere Jezus, dat Hij is gezeten aan de rechterhand der Majesteit Gods, in de hoogste hemelen.

Bijgevolg blijkt hieruit dan nu klaar, dat de Heiland in de hoogste hemelen, of in de derden hemel opgevaren is, waarom er dan ook van Hem getuigd wordt, dat Hij opgevaren is, ver boven al de hemelen, Ef. 4: 10 en dat Hij door de hemelen is doorgegaan, Hebr. 4: 14; te weten door de twee benedenste hemelen, om in de derden of bovensten hemel te komen. Ook dat Hij hoger is geworden dan de hemelen, Hebr. 7: 26.

Naar deze opperste of bovenste hemel wordt de Heiland nu gezegd opgevaren te zijn. Want zo staat er in de Geloofsbelijdenis: *opgevaren ten hemel*.

Deze spreekmanier is genomen uit de Heilige Schrift, want zo hoorden wij de Apostel Paulus daar zo-even zeggen, dat Christus opgevaren is boven al de hemelen. En de Zaligmaker spreekt ook zo van zichzelf, Joh. XX: 17, *Ik vare op tot Mijn Vader en tot uw Vader*. Anders draagt deze opvaring van de Heiland ten hemel in de Heilige Schrift ook de naam van Zijn heengaan tot de Vader, zijn verlating van deze wereld, zijn opneming in de hemel, enz. Alle die spreekwijzen anders niet betekenen of te kennen geven, dan hetgeen de Onderwijzer ons hier leert, dat Christus namelijk voor de ogen van Zijn jongeren van der aarde ten hemel is opgeheven.

De Heiland was totnogtoe lichamelijk hier op de wereld geweest en had zich bij en onder de mensen opgehouden. Maar nu ten hemel opvarende, zo werd Hij, in de tegenwoordigheid en voor de ogen van Zijn jongeren of discipelen, van deze aarde lichamelijk opgeheven, of opgenomen in de hemel, zoals Lukas ons dit zo duidelijk verhaalt en aantekent, Hand. 1: 9, daar hij zegt van de Heiland: *en als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij (te weten de Apostelen en discipelen) het zagen en een wolk nam Hem weg van hun ogen*.

Wij zullen van de letter van deze geschiedenis nu niet breder handelen, omdat dit van ons geschiedt bij een andere gelegenheid, die jaarlijks voorkomt.

Alleen zeggen wij nu maar, dat de Heere Jezus zo ten hemel varende, waarlijk naar het lichaam deze aarde heeft verlaten en Zijn verblijf heeft gaan nemen in de derde of bovenste hemel, zonder hier beneden op de aarde nu op enigerhande wijze meer lichamelijk tegenwoordig te zijn. Immers dit leert Hij onszelf geheel klaar en duidelijk, Joh. 16: 28, waar Hij zegt tot Zijn discipelen: *Ik ben van de Vader uitgegaan en in de wereld gekomen. Wederom verlaat Ik de wereld en ga heen tot de Vader*.

Dit zeide Hij niet van Zijn Goddelijke, maar alleen van Zijn lichamelijke tegenwoordigheid op de wereld. Want naar Zijn Godheid heeft Hij de wereld niet verlaten, maar is en blijft eeuwig op dezelve, zoals wij nog zien zullen.

Hierom wordt de Heiland, ten opzichte van Zijn mensheid of lichamelijke tegenwoordigheid, gezegd op de aarde of in de wereld niet meer te zijn, Joh. X7: 11. En dat niet zonder reden. Want de Apostel Paulus leert ons, Hebr. 8: 4, dat, indien Christus nu nog op aarde ware, hij dan zelfs geen priester zou zijn, omdat Hij Zijn priesterambt lichamelijk voor Zijn gelovigen niet anders dan hier boven in de hemel kan bedienen.

Behalve dat al de omstandigheden van de gebeurtenissen van de Heiland hemelvaart ons klaar en duidelijk een plaatselijke verandering van Zijn lichaam loeren en dat Hij

daarmee de aarde geheel verlaten en in de opperste hemel, Zijn verblijf genomen heeft. Maar genoeg hiervan. Laat ons voortgaan om met een woord ook iets te zeggen,

3. Van de tijdsomstandigheid van 's Heilands hemelvaart. Hij is niet zo terstond, na Zijn opstanding ten hemel gevaren, maar eerst op de veertigste dag na dezelfde, zoals wij aangetekend vinden, Hand. 1: 3. De Heere Jezus is na Zijn opstanding nog volle veertig dagen hier op aarde gebleven en heeft die tijd doorgebracht onder en met Zijn discipelen, hun lerende en met hun sprekende van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan, zoals Lukas ons verhaalt.

De voornaamste reden, waarom Hij nog zolang tijd hier op aarde bleef, was eensdeels om de zijn zo temeer te overtuigen van de waarheid van Zijn opstanding, aan die hun zo grotelijks gelegen was, als zijnde het hele fundament van hun zaligheid, zoals wij de vorige reis gezien hebben. Anderdeels om hen, zoals daar zo-even gezegd is, nog mondeling te leren en met hun te spreken van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan. Even gelijk Mozes oudtijds van God zelf veertig dagen lang op de berg onderwezen werd aangaande de dingen die het Koninkrijk Gods onder het oude Testament aangingen, zo werden de Apostelen en de discipelen hier ook mede van de Zoon van God en van God zelf, veertig dagen lang onderwezen van de dingen, die Gods Koninkrijk onder het Nieuwe Testament aangingen. Opdat wij hier geen verdere aanmerkingen over maken.

Maar als die veertig dagen verlopen waren, zo hield de Heiland op, de zijn langer mondeling te onderwijzen en verliet naar het lichaam deze aarde en voer op ten hemel.

4. Maar gelijk daar nu weer geen uitwerking of gewrocht kan zijn zonder oorzaak, zo heeft deze hemelvaart van de Heiland ook zeker haar oorzaak en werkmeester gehad, door wiens almogende kracht en werking die geschied is. Want zonder een almachtige kracht kan geen lichaam van deze aarde ten hemel opklimmen, In de Heilige Schrift worden wij geleerd, dat de Heere Jezus èn door Zijn eigen èn door van Zijn Vader Goddelijke kracht ten hemel gevaren is.

(1) Door van Zijn Vader kracht en werking is Hij ten hemel gevaren. Want zo leert de Heilige Schrift van Hem, in een lijdende zin, dat Hij in de hemel opgenomen werd, Hand. 1: 9, wat Paulus bevestigt, 1 Tim. I2: 16, daar hij getuigt van de Heere Jezus, dat Hij is opgenomen in heerlijkheid. En Petrus zal ons duidelijk zeggen, dat Hij door de rechterhand Gods is verhoogd geworden, Hand. 2: 33. Uit al die plaatsen klaar blijkt, dat de Heere Jezus door de kracht en werking van zijn Hemelse Vader van deze aarde in de hemel is opgenomen. De Vader nam Hem weer als het ware tot Zich in Zijn heerlijkheid, nadat Hij Hem kort tevoren van zich had uitgezonden hier op aarde, om het werk van der uitverkorenen zaligheid en verlossing daar voor hun te volbrengen en uit voeren. Waarin de Vader dan nu, evenals tevoren in Zijn opstanding uit de doden, weer handelde als een rechtvaardig Rechter, die Zijn Zoon, als de Borg en het Hoofd van Zijn uitverkorenen, met deze Zijn opneming in de hemel nu voor geheel de wereld rechtvaardigde en van Hem verklaarde, dat Hij voor Zijn uitverkorenen en gelovigen alles had geleden en volbracht en voor hun aan Zijn heilige gerechtigheid zo volkomen had voldaan, zonder dat de Vader iets meer of langer deze aangaande vair Hem te eisen had; bijgevolg dat Zijn Zoon, de Heere Jezus, dan nu een volkomen Borg en Zaligmaker was van al zijn uitverkorenen, die Hij nu met Zijn bloed tot Zijn eigendom had verkregen en nu volkomen Heere over hun was geworden en macht had verkregen om hun allen samen met zich door het geloof te verenigen, om hun voor eeuwig te behouden en zalig te maken.

Gelijk Petrus zo getuigt van de Heere Jezus, Hand. 11: 36, *dat God Hem, zo door Zijn*

opwekking uit de doden als door Zijn opneming in de hemel, heeft gemaakt tot een Heere en Christus.

(2) Maar aan de andere kant wordt deze hemelvaart van de Heiland ook aan Hemzelf toegeschreven, als een daad of werk dat Hij mede verricht heeft door Zijn eigen Goddelijke kracht en vermogen. Hierom getuigt Hij Joh. XX: 17, *Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader en tot Mijn God en uw God.* En Joh. 14: 2, *Ik ga heen om u plaats te bereiden.* En Joh. 16:28, *wederom verlaat Ik de wereld en Ik ga heen tot de Vader.* En zo leert ons dit dan nu weer niet alleen de volkomen uitvoering en volbrenging van Zijn Borg en Middelaarsambt voor Zijn gelovigen hier op aarde, zonder die Hij noch zelf ten hemel had kunnen opvaren, noch van Zijn Vader ten hemel had opgenomen kunnen worden. Maar het leert ons bovendien ook van de Heibands Goddelijke kracht en heerlijkheid, waardoor Hij oneindig groter was dan Henoeh en Elias, die voor Hem ten hemel opgevaren waren, om Zijn luisterrijke hemelvaart tevoren af te beelden. Want deze heilige mannen werden maar alleen door Gods kracht, buiten hun toedoen in de hemel opgenomen. Maar de Heere Jezus is mede door Zijn eigen Goddelijke kracht ten hemel opgevaren, zoals daarom reeds in het profetische woord, van Hem gezegd wordt: *God vaart op met gejuich. De Heere met geklank der bazuin*, Psalm XLVII: 6.

B. Ziedaar geliefden, op zodanige wijze, als wij u daar nu voorgesteld hebben, is de Heere Jezus voor de ogen van Zijn jongeren van der aarde ten hemel opgeheven en is daar nu zijn gelovigen, volgens de Onderwijzer, ten goede, zoals wij aanstonds nader hopen te zien. En dat, *totdat Hij weer komen zal*, enz. Zoals ons in de volgende Zondag zal geleerd worden.

Hebbende zo de hemelvaart van de Heiland en Zaligmaker Jezus, als een waarheid op zichzelf beschouwd, zo moeten wij die met de Onderwijzer nog kort wat nader bevestigen, tegen het verkeerde gevoelen dat onze broederen en geloofsgenoten, de Lutheranen, daarvan hebben.

Wij weten, dat de grote man Gods, Luther, omdat hij een feilbaar mens was en dus evenals alle andere de dwaling was onderworpen, een verkeerd begrip heeft gehad van de leer van de Heiligen Avondmaats en geloofd heeft dat Christus in dat sacrament lichamelijk tegenwoordig is, hoewel geheel onzichtbaar en ontastbaar. Om nu dit zijn verkeerd gevoelen staande te kunnen houden, zo is hij genoodzaakt de hemelvaart van Christus op een geheel bijzondere en vreemde wijze uit te leggen. Want als hij eenvoudig met de Heilige Schrift van die hemelvaart had geloofd, zoals wij, als dat de Heiland met Zijn lichaam deze aarde verlaten en Zijn verblijf in de bovensten hemel genomen had, om daar te blijven tot aan de dag van de oordeels, zo was zijn gevoelen van de lichamelijke tegenwoordigheid Christus in het Avondmaal daardoor aanstonds vanzelf geheel vervallen.

Hierom, om dit zijn gevoelen van het Avondmaal, dat hij door menselijke drift en hoogheid van z'n geest niet wilde laten varen, nadat hij het eenmaal had begonnen te leren, nu met alle kracht te beschermen, zo heeft hij ons de hemelvaart van Christus zo verkeerd en ongerijmd uitgelegd, dat Christus daardoor deze aarde niet lichamelijk heeft verlaten, maar dat Hij met Zijn lichaam overalteenwoordig is geworden in en door het gehele geschapendom, zodat er nu nergens een plaats is, in die de Heere Jezus niet waarlijk op een lichamelijke wijze tegenwoordig is, Maar geheel onzichtbaar en ontastbaar.

Hoe geheel ongerijmd en verkeerd dit gevoelen van deze grote en Godzalige man ook was, zo is het nochtans van al zijn navolgers eenparig aangenomen en omhelsd en

wordt nog tegenwoordig van hun met de grootste drift en ijver beschermd. Onze tijd laat niet toe, dit verkeerde gevoelen hier in het brede te gaan Wederleggen, zoals zowel uit de rede als uit de Heilige Schrift zeer gemakkelijk zou kunnen geschieden en overvloedig van onze godgeleerden geschied is. Maar totnogtoe met weinig vrucht, zo het de Heere om wijze en aanbiddelijke redenen nog niet behaagd heeft onze broederen, de Lutheranen, in deze de ogen huns verstands te openen, dat zeker nog eens geschieden zal, als de tijd daartoe zal gekomen zijn.

Hierom zeggen wij daar nu maar alleen dit weinige van, dat zodanige verklaring der Lutheranen van Christus hemelvaart geheel aanloopt tegen de eenvoudige waarheid van de Heilige Schrift, die ons duidelijk leert, dat de Heiland met Zijn hemelvaart deze aarde of wereld verlaten heeft. *Dat Hij vandaar heen gegaan is tot de Vader. Dat Hij in de Hemel opgenomen en opgevaren is*, enz., zoals de Heilige Schrift daar overal klaar en eenvoudig van spreekt, om ons te leren, dat wij Christus na Zijn hemelvaart niet meer lichamelijk hier op aarde, maar alleen daar boven in de hemel moeten zoeken. Zoals dan ook de Heere Jezus hierom zo nadrukkelijk sprak tot Zijn discipelen: *Mij en hebt gij niet altijd met u*, Matth. 26: 11, te weten naar Zijn mensheid. Want naar Zijn Godheid is Hij altijd bij Zijn gelovigen en wijkt Hij nooit van hen. En Petrus leert van Christus, dat der hemel Hem ontvangen moet tot de tijden der wederoprichting aller dingen, Hand. 12: 21, dat is te zeggen, dat Hij tot de oordeelsdag toe met Zijn lichaam in de hemel moet blijven en dan eerst weer met dit hier op aarde komen.

Maar wilt gij ook eens kort horen, aandachtigen, wat onze geloofsbroederen, de Lutheranen, hier al tot bewijs van hun gevoelen inbrengen?

Onder andere werpen zij ons hier tegen, volgens de Onderwijzer, Vraag 47, is *dan Christus niet bij ons tot aan het einde van de wereld, zo Hij ons beloofd heeft?*

Waarop wij eenvoudig en kort antwoorden: ja, Christus is bij ons en bij al Zijn gelovigen en zal bij ons en bij hun blijven tot aan het einde van de wereld, want zo luidt Zijn Woord en Zijn beloften, Matth. XX8: 20, *ziet, Ik ben met u al de dagen, tot aan de voleinding van de wereld*. En Matth. X8: 20, *waar twee of drie vergaderd zijn in Mijnen Naam, daar ben Ik in het midden van hen*.

Maar deze tegenwoordigheid Christus bij Zijn volk en gelovigen moet wel verstaan worden, zoals de Onderwijzer ons hier leert, zeggende, *Christus is waar mens en waar God; naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op aarde, maar naar Zijn Godheid, Majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons*.

Het verschil tussen ons en de Lutheranen is niet zozeer, of Christus nu nog hier op aarde bij Zijn gemeente en gelovigen tegenwoordig is, want dat stellen wij vast met hen, maar het verschil is hier bijzonder en bepaald, of Christus nu nog lichamelijk hier onder ons op aarde tegenwoordig is. Dat leren zij en dat ontkennen wij en zeggen dat Christus nu op geen andere, dan op een geestelijke wijze bij Zijn gemeente tegenwoordig is door Zijn Goddelijke genade, Geest en kracht, in de harten van Zijn gelovigen en door Zijn Goddelijke Voorzienigheid, die over alles gaat. Want zulk een tegenwoordigheid Christus ondervinden steeds al Zijn gelovigen. De een meer, de andere min, naarmate zij genade van de Heere ontvangen.

Als dan onze broeders, de Lutheranen, hun gevoelen willen bewijzen, dan moeten zij ons zodanige plaatsen aantonen uit de Heilige Schrift, waarin de Heere Jezus heeft beloofd, dat Hij lichamelijk na Zijn hemelvaart bij ons zal tegenwoordig zijn. Want dat is eigenlijk de zaak daar wij over verschillen. Maar er is geen een zodanige plaats in de ganse Bijbel, zodat deze tegenwerping van de blote tegenwoordigheid van de Heiland bij en in het midden van Zijn volk en gelovigen, hier dan niets metal bewijst

van hetgeen daardoor bewezen moest worden.

Maar de Onderwijzer laat hier, Vraag 48, nog een andere tegenwerping en bewijs der Lutheranen volgen, zeggende, *maar zo de mensheid niet overal is waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkaar gescheiden?*

De kracht van dit bewijs der Lutheranen voor hun gevoelen van de lichamelijke overalteenwoordigheid Christus ligt hierin: Christus is naar Zijn Godheid overal, in het hele geschapendom tegenwoordig, dit is een zaak die niemand hun zal betwisten. Christus mensheid is op het nauwst met Zijn Godheid, in enigheid van de persoons verenigd, zo redeneren zij verder. Maar ook dat staan wij volkomen toe. Hieruit nu trekken zij dit gevolg: derhalve moet dan noodzakelijk de mensheid Christus ook overal tegenwoordig zijn, waar de Godheid tegenwoordig is. Omdat, als de Godheid elders was, daar de mensheid niet mede was, zo zou zij dan daar met de mensheid niet kunnen verenigd zijn, hetgeen ten hoogste ongerijmd is, omdat de Godheid in Christus overal met de mensheid verenigd is.

Maar deze gevolgtrekking ontkennen wij geheel en antwoorden met de Onderwijzer, dat, al is Christus Godheid overal en Zijn mensheid niet overal tegenwoordig, daaruit geenszins een scheiding volgt van Zijn twee naturen van elkaar. Want mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overal tegenwoordig is, zo moet volgen dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is en nochtans evenwel ook in dezelve is en persoonlijk met haar verenigd blijft.

De Lutheranen hebben een geheel verkeerd denkbeeld of begrip van de vereniging der twee naturen in de Heere Jezus, alsof namelijk die vereniging bestond in de onderlinge mededeling van de wederzijdse eigenschappen van deze twee naturen aan elkaar. Zodat door die vereniging de Godheid heeft ontvangen de eigenschappen van de mensheid en weer de mensheid de eigenschappen van de Godheid. Maar dit is geenszins zo. Want Christus twee naturen zijn wel samen tot een Persoon verenigd, maar nochtans blijft iedere natuur haar bijzondere eigenschappen in die vereniging in en voor zichzelf behouden, evenals het is in de vereniging van onze zielen en lichamen. De ziel behoudt haar en het lichaam behoudt zijn bijzondere eigenschappen zonder dat zij wederzijds hun eigenschappen aan elkaar medelen, hoewel zij nochtans op het aller-nauwste samen verenigd zijn. Want zodanige mededeling van wederzijdse eigenschappen is een onmogelijke zaak, omdat ieder wezen zijn bijzondere eigenschappen heeft, door die het van andere wezens onderscheiden wordt. Want zo twee onderscheiden wezens dezelfde eigenschappen ontvingen, door wederzijdse communicatie of mededeling, zo zouden het niet meer twee onderscheidene wezens kunnen blijven, omdat de wezens der zaken niet anders dan door hun bijzondere eigenschappen die zij hebben en behouden, van elkaar kunnen onderscheiden worden.

Hieruit blijkt nu klaar, dat hoewel de Heere Jezus naar Zijn Godheid overalteenwoordig is, hij daarom geenszins ook mede naar Zijn mensheid overalteenwoordig moet zijn. Want de overalteenwoordigheid is een eigenschap van Zijn Godheid, die aan Zijn mensheid geenszins kan toegeëigend worden, omdat Zijn mensheid tot haar eigenschap heeft, volgens de kracht en aard van haar natuur, dat zij lichamen maar een plaats tegelijk vervult; bijgevolg kan de Godheid van de Heere Jezus, door haar onbegrijpelijkheid en overalteenwoordigheid dan nu, volgens de Onderwijzer, *wel werken buiten haar aangenomen mensheid, dat is, daar de mensheid niet mede tegenwoordig is, blijvende nochtans altijd persoonlijk daarmee verenigd in de hemel, waar de mensheid haar verblijf heeft.*

En zo vervalt hiermee dan nu ook deze ingebrachte tegenwerping en het blijkt dat de

Heere Jezus nu, na Zijn hemelvaart, niet meer lichamelijk hier op aarde, maar alleen zodanig hierboven in de hemel tegenwoordig is. Wij hebben hier zo der Lutheranen gevoelen aangaande Christus hemelvaart moeten weer leggen en tegengaan, omdat de Onderwijzer ons daarin met opzet voorgaat, hoewel wij er buiten dat nauwelijks eens van zouden gesproken hebben, omdat wij geheel tegen het disputeren op de predikstoel zijn en niets met meer tegenzin doen.

Maar de Onderwijzer had zijn redenen, waarom hij zich hier zozeer tegen dit gevoelen heeft aangekant, omdat dit in de tijd toen de catechismus geschreven werd, grote beroerte in de protestantse kerk veroorzaakt heeft.

Nu gaan wij met de Onderwijzer over, om nog kort, tot een besluit, te handelen van een stuk dat vrij wat nuttiger en noodzakelijker is, dan het dispuut met de Lutheranen, zijnde de dierbare en troostrijke nuttigheid, die alle ware gelovigen uit van de Heere Jezus hemelvaart door het geloof verkrijgen, die volgens de Onderwijzer, Vraag 49, drieërlei is.

(1) Ten eerste, *dat Christus nu in de hemel voor het aan gezichte Gods van Zijn Vader, onze Voorspreker is.*

Dat was het grote einde en oogmerk van de Heiland hemelvaart, opdat Hij daar bij de Vader, de Patroon, Advocaat of Voorspreker zou zijn voor al zijn gelovigen, om daar als Hogepriester al hun zaken voor hun bij God te verrichten, verzorgende hun steeds, op hun gebed en geloof, een genadige vergeving van al hun zonden en alle andere genade en zaligheid, die zij gedurig nodig hebben.

Zonder zodanige Voorspreker of Hogepriester zouden de gelovigen, omdat zij zondaars zijn, met God, die oneindig heilig en rechtvaardig is, niet kunnen handelen, noch de allerminste genade van Hem kunnen verkrijgen.

Maar hier verkrijgen zij nu steeds alles wat zij in waren geloof begeren en wat zij nodig hebben, door Christus van de Vader. Want die handelt daar al hun zaken bij de Vader af en zit aan Zijn rechterhand en leeft daar eeuwig om voor hun te bidden, Hebr. VII: 25, zodat het hier dan nu met Gods volk, de gelovigen, is, zoals de Apostel Johannes leert, 1 Joh. 11: 1, *geliefden, indien wij gezondigd hebben, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige.*

O, aller-dierbaarst heil en gelukzaligheid voor alle ware gelovigen! Wie zal dezelve naar waarde kunnen begrijpen af afmalen? Wat kan nu Gods kinderen ooit ontbreken? Want zij hebben een zo grote en machtige Voorspraak in de hemel, tot Wien zij vrij en zo dikwerf als zij maar willen, met al hun noden, zwarigheden en gebreken van ziel en lichaam mogen komen en geven die Hem te kennen en verwachten van Hem altijd en in alles een zekere en gereede hulp. Want aan de zijde van de Heere Jezus hebben zij nooit de allerminste weigering te lijden.

O nee! Hij staat daarin de hemel altijd vaardig en gereed, om alle armen, ellendigen en noodduftigen te helpen. Hij wil niemand uitwerpen, die tot Hem komt; Hij wordt het helpen en het ontfermen nimmer moede. Maar Zijn hart blijft de armen en ellendigen zondaren even zeer genegen en verandert niet het minste ooit omtrent hen. Want Hij zit daar alleen om hun steeds te horen en te helpen. En daarom, omdat niemand daaraan enigs zins zou twijfelen, zo heeft Hij allen en ieder van Zijn gelovigen, voordat Hij van hun gegaan is naar de hemel, eens vooral van Zijn genegen en genadige hulp verzekerd, Joh. 14: 13 *en zo wat gij begeren zult in Mijn Naam, dat zal Ik doen, opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt worde.* En terstond daarna nogmaals bij herhaling vers 14, *zo gij iets begeren zult in Mijn Naam, Ik zal het doen.*

Even zo weinig grond van twijfelingen is hier ook voor de gelovigen aan de zijde van de Vader. Want de Heere Jezus heeft ons verzekerd, dat de Vader Hem altijd hoort en

Hem nimmer iets afslaat of weigert, Joh. 11:47.

De reden daarvan is, omdat Hij een oneindige en volmaakte verdienste heeft bij de Vader, als Middelaar van Zijn gelovigen en daarom alles voor hun bij de Vader kan doen en van Hem eisen wat Hij wil, zodat de Vader hier alles wil doen, wat de Zoon van Hem begeert, omdat Zij geheel een zijn. En daarom heeft de Heere Jezus hier Zijn gelovigen weer eens vooral verzekerd, dat alles wat zij van de Vader zullen begeren in Zijn Naam, hij dat zal doen en hun zal geven, Joh. 15: 16.

Wat dunkt u, geliefden, is het voor Gods kinderen, de gelovigen, nu niet alleszins nuttig en voordelig, dat Christus ten hemel gevaren is. En ontbreekt er nu wel iets, het allerminste aan hun zaligheid in Hem? Mogen zij nu elkaar niet steeds zo aansporen en opwekken met de Apostel, Hebr. 4: 16, *laat ons dan nu met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd.*

(2) Maar de Onderwijzer gaat voort en voegt hier nog een tweede aller-heerlijkste en dierbaarste nuttigheid van 's Heilands hemelvaart voor al Zijn gelovigen bij, hierin bestaande, *dat zij Hem, hun vlees, daarin de hemel tot een zeker pand hebben en dat Hij, als dat Hoofd, ons, zijn ledematen, ook tot Hem zal nemen.*

Dit is de zekere en onfeilbare verwachting van alle ware gelovigen en daarin zijn zij van alle goddeloze en ongelovigen grotelijks onderscheiden, dat Christus hun Hoofd en Koning, hen, zijn ledematen, eens te van Zijn tijd tot zich in de hemel in heerlijkheid zal opnemen en dat zij dan eeuwig en onveranderlijk met ziel en lichaam allen samen bij Hem zullen zijn.

Want, dit heeft de Heere Jezus, eer Hij van hun wegging, aan hun allen vast beloofd, zeggende Joh. 14: 3, *wanneer Ik zal heengegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kome Ik weder en zal u tot Mij nemen. Opdat ook gij moogt zijn daar Ik ben.*

Deze is de zalige en reinigmakende hoop, die Gods kinderen daarop hebben en waarmee zij zich hier in dit leven zeer vertroosten en versterken en aan welkers vervulling zij met lijdzaamheid in het geloof zeer verlangen. En in die hoop worden zij nu door van de Heiland hemelvaart wonderlijk bevestigd. Want zo hebben zij Hem nu daarin de hemel, volgens de Onderwijzer, tot een zeker Pand, wat hun van de hemels bezitting na dit leven volkomen verzekert. Zodat God hun nu op die wijze dan mede gezet heeft in de hemel, met Christus Jezus, Ef. 2: 6.

De Heere Jezus is hun daarheen slechts vooruitgegaan om hun plaatsen daar te bereiden. En heeft zo door Zijn hemelvaart de weg naar de hemel voor al Zijn gelovigen gebaad en wijd open gezet. De Heere Jezus daarin de hemel, is zijn gelovigen een zeker pand van hun deelgenootschap aan de hemel en dat zij daarin eens mede tot Hem voor eeuwig opgenomen zullen worden. Want Hij is geheel hun vlees en hun Hoofd. Omdat zij, door het geloof op het aller-nauwste met de Heere Jezus verenigd zijn.

Hoort het Paulus getuigen, Ef. 5: 30, want wij, zegt hij, sprekende van de zeer nauwe geestelijke vereniging der gelovigen met Christus, zijn leden Zijns lichaams, van Zijn vlees en van Zijn benen. Nu, de Heere Jezus kan immers van Zijn eigen vlees, benen en leden niet gescheiden zijn? Maar waar Hij voor eeuwig is, daar moeten zij voor eeuwig mede zijn bijgevolg moeten dan nu immers al de gelovigen zeker eens tot Christus, hun Hoofd, hun vlees, daar boven in den. Hemel gebracht en vergaderd worden, om daar voor eeuwig op het aller-nauwste met Hem verenigd te zijn.

(3) Hierop laat de Onderwijzer nu nog een derde nuttigheid volgen van de Heiland hemelvaart voor al zijn gelovigen, hierin bestaande, *dat Christus hun nu van uit de*

hemel Zijn Geest tot een Tegenpand zendt door welkers kracht zij zoeken dat daar boven is, enz. De Heere Jezus heeft moeten van hier gaan naar de hemel en Zijn gelovigen met het lichaam verlaten, teneinde Hij hun Zijn Geest mocht geven en die in hun harten uitzenden, om hun daardoor op het nauwst met Hem te verenigen. Dit heeft Hij hun zelf geleerd, zeggende Joh. XVI: 7, Maar Ik zeg u de waarheid, het is u nut dat Ik weg ga. Want indien Ik niet weg ga, zo zal de Trooster, de Heilige Geest, tot u niet komen, maar indien Ik heen ga, zo zal Ik Hem tot u zenden.

En dat doet de Heere Jezus nu ook. Als de Amen, de Getrouw en ware Getuige, vervult Hij deze Zijn belofte aan al Zijn uitverkorenen en gelovigen en zendt hun van boven uit de hemel zijn Heilige Geest als een Tegenpand, waardoor zij, als een brief Christus, van Hem inwendig verzegeld worden en geheel aangeslagen, tot de toekomende eeuwige, hemelse erfenis, zoals Paulus zo de gelovigen leert, Ef. 1: 13 en 14, in Wie, te weten Christus, *gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte, die het onderpand is van onze erfenis, tot de verkregen verlossing, tot prijs van Zijn heerlijkheid.*

Zie, zo ontvangen alle ware gelovigen, niet een uitgezonderd, dan nu de Heilige Geest, in van de Heere Jezus plaats en als een Tegenpand van Hem. Die Geest verenigt hun met de Heere Jezus en blijft in zijn naam tot in der eeuwigheid bij hen, Joh. XIV: 16. Hij zet het merk van de Heere Jezus op der gelovigen zielen, vernieuwt en verandert hun hoe langer hoe meer naar Zijn beeld en doet zo de Heere Jezus door het geloof in hun harten wonen, Ef. 2: 17.

Ja, door de kracht van die Geest van de Heere Jezus is het, volgens de Onderwijzer, dat de gelovigen zoeken dat daar boven is, daar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op der aarde is. Want de Heilige Geest verlicht Gods kinderen hier hoe langer hoe meer en leert hun en leidt hun in de waarheid, verenigt hun met God in Christus en doet hun in Zijn zalige kennis en gemeenschap steeds toenemen, waardoor de harten der gelovigen dan hoe langer hoe meer van de ijdelheid en goddeloosheid worden losgemaakt en zij hemelwaarts geleid worden, om te zoeken de dingen die daar boven zijn. En zo hun wandel hoe langer hoe meer in de hemelen te houden, Filipp. 3: 20 en van heerlijkheid tot heerlijkheid veranderd en Christus Jezus hun hemels Hoofd gelijkvormig te worden, zoals wij met Gods hulp uw aandacht al deze dingen uit de Heilige Schrift, als er tijd was, nader en breder zouden kunnen open leggen.

Ziedaar, geliefden, al deze kostelijke, zalige, heerlijke en dierbare nuttigheden verkrijgen Gods kinderen uit de hemelvaart van hun beminde Hoofd en Heiland Jezus Christus en dat geheel,

B. Door middel van het geloof, waardoor zij in de kracht en genade van de Heilige Geest deze waarheid met alle toegenegenheid huns gemoeds omhelzen en aannemen en zich die geheel toeëigenen, gelovende dat de Heere Jezus zo voor hun ten hemel gevaren is en voor hun daarin de hemel is als hun Middelaar, Verlosser, hoofd en Koning, op Wien zij geheel en alleen al hun vertrouwen stellen en van Wien zij steeds, door het geloof, al hun zaligheid verwachten.

Zie, op zodanige wijze is van de Heere volk, het ware Christendom, hier door de genade van de Heilige Geest, met hun geloof gedurig werkzaam omtrent de heilrijke hemelvaart van hun Hoofd en Heiland Jezus.

Welk dierbaar geloof de Heere hoe langer hoe meer in Zijn volk wil doen aanwassen en versterken, tot prijs der heerlijkheid van Zijn genade, in Christus Jezus Zijn Zoon! Amen.

CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 19
VRAAG 50, 51 en 52.

Tekst PSALM 110: 1.

50 Vraag. Waarom wordt daartoe gezet: zittende ter rechterhand Gods.

Antwoord. *Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Hemzelve daar bewijze, als dat Hoofd van Zijn Christelijke kerk, door wat de Vader alle dingen regeert.*

51 Vraag. Wat nuttigheid brengt ons nu deze heerlijkheid, van onze Hoofds Christus?

Antwoord. *Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest, in ons, zijn ledematen, de hemelse gaven uitgiet. Daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.*

52 Vraag. Wat troost u de wederkomst Christus, om te oordelen de levende en de doden?

Antwoord. *Dat ik in alle droefenis en vervolging, met opgerichten hoofde, even denzelve, die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gerichte gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel verwachte, die al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij, met alle uitverkorenen, tot Hem in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal.*

Het eerste recht of vonnis van de wijze koning Salomo, nadat hij op de troon van Zijn Vader David geklommen was, is een van de merkwaardigste voorvallen in de geschiedenissen van de koningen Israëls.

Mijn toehoorders mogen dat, als zij thuis gekomen zijn, met opmerking nalezen 1 Kon. 3: 16, enz.

De zaak bestond kort hierin er kwamen twee vrouwen tot de koning Salomo, die beide hoeren waren, ieder van haar had een onecht kind gekregen; het kind der een was gestorven. En omdat zij tezamen in een huis woonden, zo had de ene, welkers kind gestorven was, het levend kind der andere tot zich genomen en haar dode kind in haar plaats gelegd. Hier was de moeder van het levende kind achter gekomen, die haar kind weer terug eiste. Maar omdat de andere het weigerde weer te geven, zo rees hieruit onder of tussen die beiden een groot geschil, wat tot de koning Salomo gebracht zijnde, zo het deze de beide kinderen, het levende en het dode tot zich brengen en oordeelde in deze duistere zaak met een verbazende wijsheid en schranderheid, wijzende aan iedere moeder haar eigen kind toe.

Salomo was een heerlijk voorbeeld van Christus, de Zoon van God, die meer was dan Salomo. En beeldde Hem hierin ook zeer levendig af. Want

(1) beklom Salomo de troon van Zijn Vader David en zat hij op denzelven als koning te heersen. De Heere Jezus heeft Salomo hierin nagevolgd, want God heeft Hem ook de troon van Zijn Vader David gegeven, Luk. 1: 32. Hij is, na Zijn opstanding uit de doden, opgevaren ten hemel en overwonnen hebbende, is Hij gaan zitten met zijn Vader, in zijn troon en aan Zijn rechterhand, om met Hem eeuwig over Zijn volk en over alle creaturen te heersen.

(2) Salomo zat op de troon van Zijn Vader, niet alleen als koning om te regeren, maar ook als rechter, om te oordelen en vonnissen te geven over twistzaken, die voor Hem

gebracht werden. Maar hiertoe is Christus ook gezeten op de troon en aan de rechterhand van Zijn Vader, om over allen als Rechter te oordelen, zoals Hij daartoe ten jongsten dage een algemeen gerichte hier op de wereld zal komen houden over alle vlees.

(3) Eindelijk velde Salomo hier als Rechter een sententie of oordeel over twee bijzondere kinderen; een dat levend en een dat dood was.

Het oordeel van de grote en ontzagelijke Rechter, de Heere Jezus, zal ook zo ten jongsten dage over tweeërhande mensenkinderen gaan, te weten over levende en doden, die beiden van Hem geoordeeld zullen worden. Waartoe dit breder uitgehaald? Want van deze zaken of waarheden is het, dat wij heden in dit namiddaguur met uw aandacht volgens de Onderwijzer zullen moeten handelen.

De Onderwijzer volgt de draad der Apostolische Geloofsbelijdenis en daarom, nadat hij ons in de twee vorige Zondagen de twee eerste trappen van de Zaligmaker luisterrijke verhoging had opengelegd, zijnde Zijn opstanding uit de doden en Zijn opvaring ten hemel, zo laat hij de derde en vierde trap dier luisterrijke verhoging hier in deze Zondag nu volgen, om dezelve mede wat nader te overwegen, te weten, het zitten van de Heiland Jezus aan de rechterhand en op de troon van Zijn Vader in de hemel en Zijn wederkomst van daar ten jongsten dage, om te oordelen de levende en de doden.

Om die twee zeer dierbare, kostelijke en troostrijke waarheden nu mede wat nader met elkaar te beschouwen, wil de Heere ons verwaardigen met de genade van Zijn Heilige Geest en leide ons daardoor in die waarheden in en heilige zo dezelve aan onze zielen! Amen.

Wij willen hier

(1) Weer de beide waarheden, of leerstukken van het geloof uw aandacht wat nader openleggen en verklaren. En dan

(2) De werkzaamheid van het geloof eens Christens omtrent dezelve beschouwen.

A. Wat de waarheden op zichzelf aangaat, daarin zullen wij de Onderwijzer volgen, die ons

(1) Verklaart het zitten van de Heiland Jezus aan Gods rechterhand, Vraag 50 en 51 en dan

(2) zijn wederkomst van daar ten oordeel, Vraag 52.

§ Om het zitten van de Heere Jezus aan de rechterhand Gods wat nader te overwegen, zo zullen wij

(1) Die dierbare waarheid met de Onderwijzer verhandelen op zich zelve. En dan

(2) Haar zalige en heerlijke nuttigheid aantonen, die alle ware gelovigen daarvan verkrijgen.

In de waarheid op zichzelf ontmoeten wij

(1) De Persoon van Wien gesproken en gehandeld wordt. En dan

(2) hetgeen er van Hem getuigd wordt, dat Hij namelijk zit of gezeten is ter rechterhand Gods.

1. Wat de Persoon aangaat, deze is de grote Heiland en dierbare Zaligmaker Christus Jezus, wien alle ware gelovigen omhelzen voor hun enig Hoofd en Koning; in Wiens handen zij zichzelf, met hun zaligheid, geheel en voor eeuwig gesteld en overgegeven hebben, om niet anders dan in en door Hem verlost en behouden te worden. Die

daarom ook voor hen in der tijd is geboren en geleden heeft onder Pontius Pilatus en die voor hun gekruist is, gestorven, begraven en nedergedaald ter helle. Die ten derden dage weer opgestaan is van de doden en opgevaren is in de hemel. Zoals wij al deze dierbare waarheden nu tevoren uw aandacht in het brede verklaard en verhandeld hebben. Deze beminde Heiland zo, als de Koning en het Hoofd van Zijn gelovigen, ten hemel opgevaren zijnde, is daar nu vervolgens gaan zitten ter rechterhand Gods, van de Almachtige Vader.

2. Om die waarheid nu wat nader te beschouwen, zo zullen wij uw aandacht deze drie dingen kort openleggen.

- (1) Wie God de almachtige Vader is;
- (2) Wat wij hebben te verstaan door Zijne, rechterhand;
- (3) Hoe de Heere Jezus aan de rechterhand zit, of gezeten is.

God, de almachtige Vader, is hier de eerste Persoon van het Hoogwaardige en Drie-enige Goddelijke Wezen, die de eeuwige aanbiddelijke fontein en springbron van de Godheid is; uit en door en tot Wien alle dingen zijn. Deze komt hier en in de Heilige Schrift altijd voor onder de benaming van Vader; niet alleen, omdat Hij de God en Vader is van de Heere Jezus Christus, die Hij van eeuwigheid en tot eeuwigheid genereert, maar ook, daar hier wel meest op gezien wordt, omdat Hij mede aller gelovigen Vader is, die hen, èn door genadige aanneming, èn door een heilige en geestelijke geboorte, tot Zijn kinderen en erfgenamen van de eeuwige levens gemaakt heeft. Zoals deze waarheid ons op andere plaatsen van de Catechismus genoeg verklaard en verhandeld wordt.

Hierom zegt God zo tot Zijn volk: *Ben Ik een Vader, waar is Mijn eer?* Mal. 1: 6. En Hij wil van hun in hun gebeden ook zo benoemd worden: onze Vader, enz., teneinde daardoor niet alleen een kinderlijke vrees en toevoorzicht voor en op Hem, in de harten van Zijn volk te verwekken, maar om hun ook daardoor van Zijn toegenegenheid en ontferming over hun krachtig te verzekeren en hun te overtuigen, dat gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, hij zich ook zo ontfermt over degenen, die Hem vrezen, Ps. 103: 13.

Nog nader wordt Hij ons in de Geloofsbelijdenis voorgesteld als de almachtige Vader, wiens vermogen groot en oneindig is en zich gewoonlijk uitstrekt over alles, zodat Hij alles doen kan wat Hem behaagt, in hemel en op aarde en daarom niet alleen Zijn kinderen volkomen tegen alle geweld en macht van hun vijanden eeuwig kan beschermen, maar ook al hun gebrek geheel en voor eeuwig kan vervullen. Zodat hun dan nu zeker alles ten goede moet medewerken en zij zichzelf veilig en gerust, met al hun noden en ellenden aan hun Almachtige, hemelse Vader mogen toevertrouwen, wat voorwaar een onbegrijpelijk heerlijke troost en sterkte is voor het volk Gods, de ware gelovigen.

Aan deze God en Almachtige Vader wordt hier nu een rechterhand toegeschreven, die Zijn rechterhand genoemd wordt. Het moest aan ons allen bekend zijn, dat Jehovah God een zuivere, eeuwige, oneindige en aller-volmaaktste Geest zijnde, niets uitgebreids of lichamelijks bezit; nochtans is er niets gemener, dan dat Hem overal in de Heilige Schrift menselijke en lichamelijke ledematen worden toegeschreven, waardoor God ons, zwakke mensenkinderen, uit oneindige goedheid en genade als tegemoet komt, opdat wij Zijn Goddelijke heerlijkheid en luisterrijke deugden en volmaakheden zo des te klaarder zouden mogen enigszins verstaan en begrijpen tot onze zaligheid. Maar in alle zo danige spreekmanieren moet slechts dit een wel in acht genomen worden, dat zij menselijker wijze van God gesproken, maar op een Gode

betamelijke wijze van Hem moeten verstaan en opgevat worden.

Om dan nu te weten, wat ons in de Heilige Schrift door Gods hand en wel door Zijn rechterhand te verstaan gegeven wordt, zo moeten wij maar letten en acht geven op het gebruik, wat de rechterhand heeft bij ons mensen.

Dit gebruik is tweeerhande; aan de een kant, dat wij in onze rechterhand onze meeste en voornaamste kracht en sterkte hebben en daar meest alle dingen mede doen, zijnde de linkerhand als het was de rechterhand slechts tot een behulp in alles; aan de andere kant, dat onze rechterhand hierom ook meer geëerd en waardiger is dan onze linkerhand. Zoals het dan ten allen tijde onder beschaafde volkeren een gewoonte was, hen, die men eer wilde aandoen, aan de rechterhand te plaatsen.

Op dit tweërlei gebruik van de rechterhand onder ons acht gevende, zo zal zich daardoor nu aan ons openbaren, wat eigenlijk door Gods rechterhand in de Heilige Schrift betekend wordt.

(1) Voor zover wij door onze rechterhand onze grootste en voornaamste kracht oefenen, zo is dezelve een afbeelding van Gods oneindige kracht, sterkte, almacht, enz., die Hij betoont in al zijn werken en dus van Gods heerschappij en oppermogendheid, waardoor Hij al het geschapene steeds onderhoudt en regeert. Zo komt het ons voor Psalm 17: 7, daar gesproken wordt van dezulken, die tegen Gods rechterhand opstaan, dat is, die zich tegen Gods macht, heerschappij, enz. aankanten.

(2) Als men het oog heeft op de eer en waardigheid van de rechter boven de linkerhand, zo betekent ons Gods rechterhand ook, zijn hoge Majesteit en luisterrijke heerlijkheid, waardoor Hij boven alle schepsels oneindig ver verheven en alleen alle eer waardig is. Zo stelt ons Paulus de rechterhand Gods voor, Hebr. 1:3, daar hij spreekt van de rechterhand der Majesteit Gods, in de hoogste hemelen. Ziet zo blijkt dan nu, dat Gods rechterhand hier tweezins moet genomen worden; èn voor zijn Goddelijke macht en heerschappij over alles; èn voor Zijn Goddelijke Majesteit en heerlijkheid.

Van deze rechterhand Gods nu wordt hier getuigd *dat Christus aan dezelve zit*. Want zo zegt de Geloofsbelijdenis, zittende ter rechterhand Gods, om welk zitten van de Heilands nu wat nader te beschouwen, zo willen wij

(1) Overwegen, wat het eenvoudig is, aan Gods rechterhand te zijn;

(1) Wat het bijzonderlijk is, aan dezelve te zitten;

(2) en die de werkende oorzaak geweest is van deze zijn verhoging.

Wat het eerste aangaat, zonder ons hierin enigszins op te houden met de verkeerde uitlegen van andere en bijzonder van de Socinianen, die ons de Goddelijke heerlijkheid van de Heere Jezus te bestrijden, zijn, of Zijn zitten aan Gods rechterhand zozeer door hun leugenen verdonkeren en verdraaien, dat zij de zaken van haar kracht en betekenis geheel beroven. Zonder ons, zeg ik, met dusdanige ijdele en verkeerde uitlegen enigszins te willen ophouden, zo willen wij uw aandacht de waarheid zelf maar met alle korthed en eenvoudigheid openleggen.

Weet dan, geliefden, dat de spreekmanier van Christus zijn of zitten aan de rechterhand Gods in de hemel geheel ontleend is van de gewoonte der oude Oosterse Koningen. Deze hadden, zoals men nog tegenwoordig in de landen van het Oosten ziet, wijde en brede tronen, daar zij, wanneer zij zich in hun macht en heerlijkheid aan het volk vertoonden, op zaten en daarop met hen, ook nog andere konden zitten.

Wanneer het nu geschiedde, dat de koning iemand een zeer grote, ja, de hoogste eer, die hij kon en wilde aandoen en bewijzen, zoals aan zijn oudsten zoon, of aan iemand

van zijn koninklijk. geslacht, enz., zo deed hij zo iemand op zijn troon klimmen en daar met hem aan zijn rechterhand neerzitten, terwijl de koning zelf, als de hoogste persoon, in het midden van de troon neer zat.

Hierdoor nu werd te kennen gegeven, dat degene, die zo aan de rechterhand van de konings op zijn troon gezeten was, met de vorst of koning, de hoogste, machtigste, aanzienlijkste Persoon van het Rijk was, aan wien, naast de koning, alle eer en gehoorzaamheid van het volk moest bewezen worden. Op die wijze lezen wij, dat de koning Salomo met zijn moeder Bathséba handelde, 1 Kon. 2: 19; Hij stond op, ging zijn moeder tegemoet, boog zich voor haar, daarna ging hij weer eerst op zijn troon zitten en deed een stoel voor zijn moeder zetten, waarop zij zat, aan zijn rechterhand. Op die wijze deed Salomo zijn moeder de aller-grootste eer aan, die in zijn vermogen was.

Maar niet alleen deden de koningen oudtijds iemand zo met zich op hun troon aan hun rechterhand zitten, om denzelve daardoor de hoogste eer aan te doen, maar dit geschiedde soms ook wel, om daarmee te betekenen dat zij iemand met zich aannamen tot een deelgenoot van hun koninklijke macht en heerschappij, om met en met hun het Rijk te regeren. Hierop ziet de moeder van de kinderen van Zebedeüs, als zij de Zaligmaker op een vleselijke wijze verzocht, Matth. XX: 21, dat haar beide zonen in Zijn koninkrijk aan Zijn rechter en linkerhand mochten zitten, om namelijk, met en met Hem te heersen en te regeren. Want dat dit haar oogmerk was blijkt uit het antwoord dat de Zaligmaker haar gaf.

Hiervandaan is het dat de spreekwijs van aan iemands rechterhand te zitten, zoveel betekent als met en naast iemand te heersen en te regeren, Maar wat wij nu niet nader willen aantonen, om niet te breed in de letter uit te wijden.

Van gewoonte der oude koningen is nu de spreekwijs van des Heilands zitten aan Gods rechterhand, enz., ontleend geworden en zo betekent dezelve hier dan nu eigenlijk niet anders dan deze twee dingen:

(1) Dat Hij hier op aarde het werk van Zijn uitverkorenen en gelovigen verlossing volbracht en als hun Hoofd en Koning ten hemel opgevaren zijnde, daar nu op het luisterrijkste van Zijn Vader is verhoogd geworden en met Hem, in de allerhoogste Goddelijke heerlijkheid is gezet geworden aan Zijn rechterhand, om met en met de Vader van allen aangebeden, groot gemaakt en verheerlijkt te worden, als de eeuwig levende God, de Koning van hemel en aarde. En tegelijk als de dierbare Heiland, Verlosser en Koning van Zijn volk.

Immers zo leert ons Paulus duidelijk, Filipp. 2:9, enz. Daar hij van Christus zegt: daarom heeft Hem God ook uitermate zeer verhoogd en heeft Hem een Naam gegeven, die boven allen Naam is. Opdat in de Naam Jezus zich zouden buigen alle knieën dergenen, die in de hemel en die op der aarde en die onder de aarde zijn en alle tongen zouden belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders.

De Heere Jezus werd hier dan zo van de Vader verhoogd, opdat zij allen Hem zouden eren gelijk zij de Vader eren. Want die Hem, de Zoon, niet eert, die eert ook de Vader niet, Joh. 5: 23. En dit was zo tevoren in het profetische Woord voorzeggd. Als Jes. 3: 13, daar God de Vader zo van de Zoon getuigt: *ziet Mijn knecht zal verstandiglijk handelen; Hij zal verhoogd en verheven, ja, zeer hoog worden.*

En dit geschiedde hier nu en werd vervuld als Hij zo in de hemel aan de rechterhand Gods, van de Almachtige Vaders, is gaan zitten. Zijnde dit een eer en Goddelijke heerlijkheid, die aan geen schepsel, hoe hoog en uitmuntend het ook van God gemaakt is, ooit geschied is, of geschieden kan.

(2) Maar niet alleen wordt door dit zitten van de Heere Jezus aan de rechterhand Gods die allerhoogste Goddelijke eer en heerlijkheid verstaan, die Hij na Zijn opvaring ten hemel voor eeuwig is deelachtig geworden. Maar gelijk door het zitten aan de rechterhand der koningen ook werd betekend met hun met de koninklijke macht, heerschappij en regering begaafd te zijn, zoals wij gezien hebben, zo betekent dit zitten van de Heiland aan de rechterhand Gods nu verder ook, dat Hij, met de Vader, alle macht, alle kracht en alle heerlijkheid ontvangen heeft in hemel en op aarde en bijzonder over Zijn uitverkoren volk en gelovigen, om daar met de Vader, door de Heilige Geest, eeuwig als Koning over te heersen. Zodat Hij door dit zitten aan Gods rechterhand dan nu verhoogd is geworden tot een Koning der Koningen en een Heere der Heeren, Openb XIX: 16.

Hierom verklaart de Apostel Paulus de woorden uit Psalm CX: 1, zit tot Mijn rechterhand, door als koning te heersen, zeggende van Christus, 1 Cor. 15: 25, *want Hij moet als Koning heersen, tot Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben*. En de Heere zelf verklaart het ons mede zo Psalm CX: 1, 2 en 3, daar de Vader tot de Zoon gezegd hebbende, zit tot Mijn rechterhand, enz., daarop aanstonds deze nadere uitbreiding laat volgen: *De Heere zal de scepter uwer sterkte zenden uit Sion. Zeggende: heerst in het midden uwer vijanden*. Waarvan dan aanstonds het gevolg zou zijn, dat Zijn volk om Hem te gehoorzamen zeer gewillig zou zijn op de dag van Zijn heirkracht.

Op die wijze is der gelovigen Hoofd en Heiland Jezus hier dan nu op Zijn wederkomst in de hemel, van God zijn Vader tot een Heere en Koning over alles, met Hem aangesteld en verhoogd. En zo heeft de Vader Hem dan nu bij zichzelf weer verheerlijkt met die heerlijkheid die Hij bij de Vader had, eer de wereld was, Joh. 17: 5 en heeft Hem gemaakt tot een Heere en Christus, Hand. 2: 36 *en heeft Hem gezet tot Zijn rechterhand in de hemel, ver boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en alle Naam die genoemd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomst: en heeft alle dingen zijn voeten onderworpen en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen, die Zijn lichaam is en de vervulling desgenen, die alles in allen vervult*, Ef. 1: 20-23.

Zo heeft de Heiland Jezus, die het ware Hoofd is van al Zijn gelovigen, dan nu overwonnen en is gezeten met zijn Vader in zijn troon, Openb. 3:21.

Die troon van Goddelijke eer, macht en heerschappij hoort daarom dan nu Vader en Zoon beide toe en zij zitten daar eeuwig als Koning te heersen, waarom dezelve dan nu ook bijzonderlijk de troon Gods en van de Lams genoemd wordt, Openb. 22: 1.

Ziedaar toehoorders! Dit wil het eigenlijk zeggen dat Christus is, zit of gezeten is aan de rechterhand Gods. Maar wij moeten dit zitten zelf nu ook mede nog kort in haar kracht uw aandacht wat nader openleggen.

Gezien hebbende in het algemeen, hoe de Heere Jezus aan de rechterhand Gods des Vaders is in de hemel, moeten wij nu mede ook nog kort overwegen, hoe Hij in het bijzonder aan die rechterhand gezeten is en wat dat zitten nu ook eigenlijk in het bijzonder betekent.

Dat de Zaligmaker aan Gods rechterhand gezeten is of zit, wordt ons in de Heilige Schrift overal duidelijk geleerd, zoals in onze tekst: zit tot Mijn rechterhand en Hebr. 1: 3, daar Paulus van Hem getuigt, dat Hij gezeten is aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen.

Dit zitten nu betekent vier bijzondere dingen.

(1) in de Heere Jezus geeft het te kennen Zijn zalige rust in de hemel, het huis van

Zijn Vader, na het volbrachte werk van der uitverkorenen verlossing hier op aarde. Want zo wordt zitten in de Heilige Schrift meermalen genomen voor elders veilig, gerust en welgezegend in voorspoed te wonen, als Micha 4: 4, waar van de heidenen voorzegd wordt, dat zij zouden zitten onder hun wijnstok en vijgenboom. Zo is de Heere Jezus, nadat Hij om Zijn volk te verlossen, de zware arbeid van Zijn ziel hier op aarde verricht had, in de hemel weer als het was gaan rusten en gaan zitten aan de rechterhand van Zijn Vader, wat die zalige en heerlijke rust is van de wortel Isai, waarvan wij lezen, Jes. XI: 10. Een ruste, die de Heere Jezus daarin de hemel geniet als het Hoofd van Zijn gelovigen en die Hij hier al ook bij aanvang aan al Zijn gelovigen mededeelt, volgens Zijn belofte, Matth. 11:28, Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven. En die zij hierna met Hem volkomen en voor eeuwig zullen genieten in de hemel, nadat zij zo hier op aarde reeds aanvankelijk met Christus in Zijn rust zijn ingegaan en van hun werken gerust hebben, zoals ook God van de Zijne, Hebr. 4: 10.

(2) Dit zitten van de Heere Jezus aan de rechterhand Gods in de hemel geeft ook te kennen Zijn hoge koninklijke waardigheid, die Hij daar met de Vader geniet, want het zitten is een afbeelding van de Koninklijke Majesteit en heerlijkheid. De koningen zijn neergezeten op hun tronen, terwijl hun dienaren en hovelingen voor hun staan, tot een teken van hun dienstbaarheid, zoals wij zo lezen van de dienaren van de Koning Salomo, dat zij gedurig voor zijn aangezicht stonden, 1 Kon. 10: 8. Hierom wordt er van God gezegd, Psalm XXIX: 10, de Heere heeft gezeten over de watervloed, ja, de Heere zit, Koning in eeuwigheid.

Nu, de Heere Jezus, toen Hij hier op aarde was om het werk van Zijn uitverkorenen zaligheid uit te voeren, moest toen voor zijn Vader staan als zijn dienstknecht. Maar dit Zijn dienstwerk verricht hebbende en nu weer weggegaan zijnde naar de hemel, zo heeft Hij de gestalte van een dienstknecht ook weer afgelegd en is als Koning en Heere van hemel en aarde aan de rechterhand van Zijn Vader neergezeten, waar duizendmaal duizenden heilige Engelen Hem dienen en tienduizendmaal tienduizenden voor Hem staan, gereed om Hem te gehoorzamen, dan. 7: 10, waardoor nu vervuld is hetgeen van de Heiland geprofeteerd wordt, Zach. VI: 13 en Hij zal de sieraad dragen en Hij zal zitten en heersen op zijn troon.

(3) Dat de Heere Jezus zit of gezeten is in de hemel aan de rechterhand Gods, geeft ook te kennen Zijn allerhoogste Rechterambt, dat Hij in de hemel bedient en op de luisterrijkste wijze hier op aarde ten jongsten dage bedienen zal. Want er is niets gemener, dan dat van de Rechters gezegd wordt, dat zij zitten om te richten en te oordelen. Zo vinden wij van Mozes aangetekend, dat hij zat om het volk te richten, Exod. X8: 13. Zo zaten de Rechters oudtijds in de poorten, waarop de Zaligmaker het oog heeft, als Hij tot Zijn Apostelen en gelovigen zegt, Matth. XIX: 28, *dat als de Zoon van de mensen gezeten zou zijn op de troon van Zijn heerlijkheid, zij dan ook zouden zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls*. Hierop wordt door David gezinspeeld, Psalm 9: 5, *Gij hebt mijn recht en mijn rechtszaak afgedaan; Gij hebt gezeten op de troon, o Rechter der gerechtigheid!* En daar de Heere zelf zegt, Joël 11: 12, maar daar zal Ik zitten om te richten alle heidenen van rondom.

Zo zit de Heiland Jezus hier dan nu ook in de hemel aan de rechterhand van Zijn Vader als Rechter, om Zijn volk te richten met gerechtigheid, om de ellendigen van de volk te richten, om de kinderen der noodduftigen te verlossen en om de verdrukker te verbrijzelen, Psalm 9X1I: 2, enz. En hiervoor erkennen Hem Zijn gelovigen, die weten dat de Vader al het oordeel aan de Zoon overgegeven heeft en roepen van Hem

uit: *de Heere is onze Rechter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning, hij zal ons behouden.*

(4) Eindelijk het zitten van de Heere Jezus aan Gods rechterhand in de hemel geeft ook te kennen de duurzaamheid en bestendigheid van dit Zijn opperste Rechters ambt en koninklijke heerschappij in de hemel, want het is al weer zeer gemeen, dat zitten in de Heilige Schrift wordt genomen voor elders een vast en bestendig verblijf te houden. Zo wordt er aangetekend van Simeï, 1 Kon. 2: 38, en Simeï woonde, eigenlijk staat er in de grondtekst, Simeï zat te Jeruzalem veel dagen. Met zinspeling hierop zegt de Psalmist, Psalm 9 :8, maar de Heere zal in eeuwigheid zitten. En Klaaglied. 5: 19, *Gij, o Heere, zit in eeuwigheid; Uw troon is van geslacht tot geslacht.* Zo zit de Heere Jezus hier nu ook aan Gods rechterhand en heeft Zijn bestendig verblijf in de hemel en heerst daar voor altijd als Rechter, wetgever en Koning. Want Zijn troon is daar eeuwig en altijd, Psalm 14: 7 en aan de grootheid van Zijn heerschappij zal geen einde zijn, Jes. 9: 6 en hoezeer Zijn vijanden ook tegen Hem woeden, zo zal Zijn Rijk toch in der eeuwigheid niet verstoord worden, dan. 2: 44

Ziet, geliefden, dit alles ligt vervat en opgesloten in het zitten van de Heere Jezus aan Gods rechterhand.

Maar is Hij zo aan de rechterhand Gods gezeten, hoe heeft Stefanus dan kunnen getuigen, dat Hij Jezus zag, staande aan Gods rechterhand, Hand. 7: 55. Maar dit is gemakkelijk overeen te brengen omdat het maar oneigenlijke en figuurlijke spreekwijzen zijn. Dat Stefanus de Heiland zag, staande aan Gods rechterhand, gaf zijn vaardigheid en gereedheid te kennen, om de ziel van deze vromen bloedgetuige tot zich in heerlijkheid op te nemen; maar anders, om Zijn eeuwigdurende koninklijke heerschappij met de Vader af te beelden, wordt Hij gezegd te zitten aan Zijn rechterhand.

Maar, aandachtigen, hoe komt de Heere Jezus aan zo grote en oneindige heerlijkheid, van zo aan des Vaders rechterhand te zitten? Die heerlijkheid heeft Hij eensdeels van de Vader en anderdeels van zichzelf.

(1) Hij heeft die van de Vader, die Hem tot Zijn rechterhand gezet heeft, Ef. 1: 20, nadat Hij Hem, als wij tevoren gezien hebben, eerst uit de doden heeft opgewekt en vervolgens in de hemel opgenomen had. Waarmee de Vader dan niet alleen aan het eeuwig verbond der verlossing, of de Raad van de vredes, opgericht tussen Hem en de Man, wiens naam Spruit was, voldaan heeft. Want daarin beloofde Hij de Zoon, dat Hij Hem zo zou verheerlijken, als Hij Zijne, ziel voor het uitverkoren zaad zou hebben gesteld tot een schuldoffer.

Maar de Vader heeft hiermee de Zoon ook weer openlijk voor allen gerechtvaardigd en Hem aangaande Zijn volkomen voldoening en volbrenging van Zijn Borgambt voor Zijn uitverkorenen en gelovigen, een openbaar aller-heerlijkst getuigenis gegeven, tot grote troost en blijdschap aller ware gelovigen, die zo hun Hoofd en Heiland, van de Vader met eer en heerlijkheid gekroond en tot een Heere en Christus gemaakt zien.

(2) Maar aan de andere kant, de Heere Jezus heeft deze heerlijkheid ook mede van zichzelf. Want gelijk Hij zichzelf opgewekt heeft uit de doden en ten hemel opgevaren is, zoals wij tevoren gezien hebben, zo heeft Hij zichzelf die hoge eer nu ook toegeëigend, van te gaan zitten aan Gods rechterhand, zoals Paulus zo van Hem getuigt, Hebr. 1: 3, waaruit dan en de volkomen uitvoering van Zijn Borgambt hier op aarde, volgens de eeuwige raad van de vredes, en Zijn hoge aanbiddelijke Godheid weer ten klaarste kunnen gekend worden, zoals wij, als er tijd was, breder zouden

kunnen aantonen.

Ziedaar, aandachtigen, dit hadden wij u van de dierbare en stofrijke waarheid van Christus zitten aan Gods rechterhand te zeggen. Daarom nu is Hij ten hemel gevaren, opdat Hij van deze aanbiddelijke hoogheid en heerlijkheid zou gaan bezit nemen, zoals de Onderwijzer ons hier leert, zeggende dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij hemzelve daar bewijze als dat Hoofd van Zijn Christelijke kerke, door wat de Vader alle dingen regeert.

Maar die zaken nu al genoeg van ons verhandeld zijn en daarom geen nadere verklaring behoeven.

Het wordt tijd dat wij overgaan tot de dierbare en heerlijke nuttigheid, die alle ware gelovigen door de kracht en werking huns geloofs uit deze luisterrijke verhoging van hun beminde Koning en Heiland ontvangen, die volgens de Onderwijzer, Vraag 51, in deze twee troostrijke weldaden bestaat,

(1) *Dat Hij door zijn Heilige Geest in ons, zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet.*

Van de Heilige Geest zal de Onderwijzer in de volgende Zondag bijzonderlijk handelen. En in de voorgaande Zondag heeft hij ons geleerd, hoe Christus, ten hemel gevaren zijnde, zijn Heilige Geest tot een Tegenpand in Zijn plaats aan Zijn gelovigen zendt.

Dat ook de gelovigen waarlijk ledematen Christus zijn, heeft de Onderwijzer mede bijzonderlijk geleerd, zondag XII, Vraag 32, daar hij aantoonst, dat Gods kinderen daarom Christenen genoemd worden, omdat zij door het geloof lidmaten Christus zijn. Zodat hier nu voor onze beschouwing niets anders overblijft, dan alleen dat de Heiland, nu Hij ter rechterhand Gods zit, door zijn Heilige Geest in de gelovigen, zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet. Door de hemelse gaven die Christus zo in Zijn gelovigen uitgiet, verstaat de Onderwijzer al die geestelijke. Zegeningen en weldaden, die de gelovigen hier op aarde van Christus, hun Hoofd, gedurig ontvangen en door die zij hoe langer hoe meer verlicht, gerechtvaardigd en geheiligd worden en zo bekwaam gemaakt om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht.

Deze nu zijn allen hemelse gaven of weldaden; niet alleen, omdat zij van de hemel afkomen, maar ook de hemel in zich bevatten en de gelovigen, die dezelve ontvangen, meer en meer hemelsgezind maken en zij opwekken om te zoeken de dingen, die boven in de hemel zijn en niet die op de aarde zijn, zodat het hier dan met van de Heere volk is, zoals Paulus schrijft, Ef.: 3, gezegend zij de God en de Vader van onze Heeren Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus.

Nu, al deze hemelse gaven en genaden stort de Heere Jezus, volgens de Onderwijzer, als het Hoofd in Zijn ledematen, de gelovigen, door zijn Heilige Geest, niet anders als in het natuurlijke het hoofd, de zenuwen en fijnste levensgeesten steeds aan het lichaam en aan al de leden van dit mededeelt en in beweging houdt, zodat de gelovigen, als leden van het lichaam Christus, hier dan nu hun geestelijk leven onophoudelijk van Hem, hun Hoofd en Levensfontein ontvangen, halende uit Zijn volheid door het geloof gedurig genade voor genade, Joh. 1: 16. Want zij hebben hier geen het minste licht, leven noch kracht in zichzelf, maar alle hemelse gaven van de levens moeten hun van Christus, hun levendig Hoofd, uit de hemel ogenblikkelijk worden medegedeeld en toegediend.

En dit is de vrucht en zalige nuttigheid van de Heiland zitten aan Gods rechterhand. Want daar zit Hij als Koning en Hoofd van Zijn gelovigen, om hun door zijn Heilige Geest geheel te regeren, van al het nodige naar ziel en lichaam gedurig te verzorgen en zijn wijngaard alle ogenblikken met Zijn hemelse genade en Geest te bevochtigen,

evenals een koning van zijn troon gedurig zorgt en waakt voor het heil en de welvaart van Zijn beminde onderdanen.

Dit was reeds van de Messias voorzeggd onder het Oude Testament, als Ps. 98: 19, daar zo van Hem, na Zijn verhoging in de hemel, in de geest gezongen wordt: *Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen. Ja, ook de wederhorigen, om bij U te wonen, o Heere God!*

En Jes. 44: 3 doet de Messias zelf, na Zijn luisterrijke verhoging in de hemel, aan Zijn beminde volk en gelovigen deze dierbare belofte: *Ik zal water gieten op de dorstige en stromen op het droge. Ik zal Mijnen Geest op uw zaad gieten en Mijnen zegen op uw nakomelingen.*

Zodat hier nu niets aan der gelovigen volkomen zaligheid ontbreekt, omdat zij steeds met lijdzaamheid in het geloof al hun licht, gerechtigheid, sterkte en zaligheid van hun verheerlijkt Hoofd en Heiland Christus mogen verwachten en zo in geen ding behoeven bezorgd te zijn, latende alleen slechts hun begeerten in alles door bidden en smeken, met dankzegging bij Hem gedurig bekend worden, Filipp. 4: 6, waartoe hun nu ook verder dient

(2) De andere nuttigheid, die de Onderwijzer hier verder haalt uit van de Heiland zitten aan Gods rechterhand, enz., die hierin bestaat, dat Hij hun met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart!

De Heere Jezus in de hemel, aan de rechterhand Gods, van de Almachtige Vaders zittende, heeft daar nu, als in onze verklaring genoeg getoond is, alle macht in de hemel en op de aarde, Matth. XXVIII: 18. Hij heerst en regeert daar nu met de Vader niet alleen over Zijn verlost volk en gelovigen als hun Hoofd, Heere en Koning. Maar ook in het al algemeen over hemel en aarde en alle schepsels, die daarin zijn. En dus heerst Hij dan nu ook met een oneindige macht en gezag over al Zijn en van Zijn volk vijanden. Als daar zijn de duivel, de wereld, de zonde, enz. Deze heeft Hij alle samen zo in Zijn hand en geweld en regeert hun zo geheel, dat zij zich zonder Zijn Goddelijke kracht en wil niet het minste roeren noch bewegen kunnen. Want zodra sprak de Vader niet tot Hem: zit tot Mijn rechterhand! of Hij deed er aanstonds deze belofte bij, dat Hij Zijn vijanden zou zetten tot een voetbank van Zijn voeten en dat Hij Hem de scepter van Zijn sterkte zou zenden uit Sion, zeggende: heerst in het midden Uwer vijanden, Ps. CX: 1 en 2.

Ziet, zulk een oneindig grote en almachtige Koning hebben de gelovigen daar boven in de hemel zitten, aan de rechterhand van de Vader, zonder Wien niemand zijn hand of voet kan, of durft opheffen in het hele Egypteland van deze wereld, of buiten hetzelfde. En met die hoge en machtigen Vorst of Koning zijn nu alle ware gelovigen op het aller-nauwst voor eeuwig verenigd als leden van hun Hoofd. Waaruit voortkomt, dat Hij deze zijn Goddelijke macht en heerschappij geheel aanlegt, volgens de Onderwijzer, om hun tegen alle vijanden te beschutten en te bewaren.

Evenals een Koning al zijn macht en vermogen gebruikt om zijn Rijk en onderdanen te beschermen tegen alle vijanden van binnen en van buiten, zo bewaart, beschut en beschermt de Heere Jezus, die opperste Koning der koningen en Heere der Heeren, nu zijn Rijk en beminde onderdanen hier op aarde ook tegen al hun vijanden, zo geestelijke als lichamelijke, zo die van binnen als die van buiten zijn. Zodat alle ware gelovigen, die Zijn onderdanen zijn, hier dan nu niets met al hebben te vrezen, maar op hun Hemelse Koning en Hoofd Jezus een volkomen vertrouwen mogen stellen en zichzelf met ziel en lichaam geheel aan Hem overgeven, houdende het geheel daarvoor, dat Zijn oog altijd op hun ten goede is en dat Hij steeds aan hun rechterhand is en dat het Hem nimmer aan macht, noch aan gewilligheid om hun te helpen

ontbreekt, wat tegenheden of zwaarigheden hun naar ziel en lichaam ook mogen ontmoeten, aangezien aan hun behoud en verlossing Christus eer en geluk zoveel hangt, als dat van hun zelve, omdat Hij zich op het nauwst en onscheidbaar met hun door de Geest van het geloof verenigd heeft. Zodat hier van de Heere volk, de gelovigen, omdat Christus aan de rechterhand Gods gezeten is, dan nu van Hem allen samen in de kracht Gods bewaard worden door het geloof, tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd, in wie zij zich dan nu ook steeds mogen verheugen, 1 Petrus 1:5 en 6.

Zoals de Onderwijzer deze troostrijke waarheid tevoren nader verhandeld heeft in Zondag 1, daar hij leert, dat Christus Zijn gelovigen zo bewaart, dat zonder de wil huns Hemelse Vaders geen haar van hun hoofd vallen kan, ja, ook, dat hun alle ding tot hun zaligheid dienen moet. En Zondag XII, Vraag 31, daar hij ons leert, dat Christus als Koning Zijn volk en gelovigen bij de verworvene verlossing beschut en behoedt.

Zodat wij van deze dingen dan nu niet breder behoeven te handelen; alleen voegen wij er dit nog slechts bij, dat het gehele Woord Gods vervuld is met de dierbaarste en troostrijkste beloften van de Heere Jezus aan Zijn volk, waarin Hij hun verzekert, dat Hij hun steeds van de hemel in alles zal helpen, bewaren en tegen hun vijanden beschutten en beschermen. Zodat zij in eeuwigheid niet zullen verloren gaan, noch uit Zijn hand gerukt worden en dat de poorten der hel hun niet zullen overweldigen, Matth. XVI: 18. En aan de onfeilbare vervulling en waarmaking van al deze Zijn beloften is niet de minste reden van twijfelingen.

Ziet, zulke grote, zalige en dierbare nuttigheid ontvangen Gods kinderen, de gelovigen, nu weer van het zitten van de Heere Jezus aan Gods rechterhand. En daarmee is deze waarheid dan nu geheel verhandeld.

Daarop volgt nu bij de Onderwijzer, naar de draad der Apostolische Geloofsbelijdenis, een andere, niet minder noodzakelijke, kostelijke en dierbare waarheid, zijnde van de Heiland wederkomst ten jongsten dage hier op de wereld, als de opperste Rechter, om te oordelen de levende en de doden.

Maar omdat dit een leerstuk van grote wijduitgestrektheid is en onze tijd al geheel is verlopen, zo zijn wij genoodzaakt deze Zondag in tweeën te splitsen en dit grote leerstuk van de wederkomst van Christus ten oordeel in een volgende verhandeling, als het de Heere behaagt, uw aandacht open te leggen.

B. Daar blijft dan nu niets anders overig, dan uw aandacht nog met een woord aan te bonen de werkzaamheid van het ware geloof omtrent van de Heiland zitten aan Gods rechterhand en daar dan onze rede mede te besluiten.

Het geloof handelt hier omtrent deze waarheid weer eveneens als tevoren omtrent de andere waarheden, die wij verhandeld hebben; het neemt niet alleen dit zitten van de Heere Jezus aan Gods rechterhand historischer wijze als een waarheid aan en houdt zich in de blote beschouwing en overweging dier waarheid enkel met het verstand op, maar omdat een Christen hier van de Heere zelf door Zijn Geest geleerd wordt, zo omhelst hij die dierbare waarheid nu ook op een geestelijke wijze en met een bijzondere toepassing op zichzelf, vertrouwend van de Heere Jezus, door de Geest van het geloof, dat Hij daarin de hemel voor hem ter rechterhand Gods gezeten is als zijn Verlosser, hoofd en Koning en wendende zich daar steeds tot Hem met al zijn gebrek, schuld en ellende en gevende zich geheel op vrije genade, met ziel en lichaam aan Hem over, volgende Hem en klevende aan Hem en wachtende al zijn zaligheid uit genade van en door Hem en wordende zo als Koning van Hem beheerst en geregeerd.

Ziedaar, dit is het, te geloven in de Heere Jezus, als die gezeten is aan Gods rechterhand en al wie dit geloof heeft, die overwint door dit de wereld en al zijn vijanden en heeft deze belofte van de Heere Jezus op hem, die wij vinden, Openb. 3: 21 en daar wij mede besluiten: *die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, als Ik overwonnen heb en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon. Amen!*

De Heere doe Zijn volk veel, met lijdzaamheid, in een levendig geloof op deze Zijn belofte wachten! Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 19.
VRAAG 52.**

Tekst: 1Timotheüs 4: 1.

Het is een bekende geschiedenis, die wij aangetekend vinden in Gen. XL, van de overste schenker en de overste bakker van de Egyptische koning Farao, die beiden, tegen de koning hun heer misdaan hebbende, daarom ook beiden van hem in de gevangenis geworpen werden.

Nu gebeurde het, achtereenvolgens hetgeen Jozef hun in de gevangenis voorzegde, dat Farao op zijn geboortedag hun beiden uit de gevangenis deed gaan, Maar op een geheel verschillende wijze. Want de schenker het hij in het leven, verhief zijn hoofd onder de hovelingen, hem in zijn vorige waardigheid en luister weer herstellende. Maar de bakker, of de overste der bakkers, uit de gevangenis gehaald zijnde, het hij aan een galg ophangen en strafte hem dus met een schandelijken dood.

Het komt ons zo voor, geliefden, dat deze geschiedenis ons op een levendige wijze kan verbeelden de algemene gerichts handeling, die op het einde van de wereld op deze aarde zal gehouden worden en die bij ons bekend is onder de benaming van het laatste oordeel.

De koning Farao verbeeldt ons God, de Heere, of de Heere Jezus, de aanbiddelijke Koning en Rechter van hemel en aarde. De overste schenker en de overste der bakkers verbeelden ons alle mensen, over die Gods oordeel gaan zal, beide gelovigen en ongelovigen, vromen en goddelozen.

Want

(1) evenals de schenker en de bakker van Farao tegen hun heer en koning gezondigd en misdaan hadden, zo hebben ook alle mensen tegen God gezondigd en zijn daarom van de dood waardig.

(2) Gelijk de schenker en de bakker hierover door Farao in de gevangenis werden geworpen, zo zijn ook alle mensen door God om van hun zonden wil geworpen in de gevangenis van de dood, want de dood, die alle mensen ondergaan moeten, de vromen zowel als de goddelozen, is een bezoldiging der zonde. Maar met dit onderscheid, dat de goddeloze die moeten ondergaan als een straf, maar de vromen slechts als een gevolg van de zonde, uitgezonderd diegenen, die in de laatste oordeelsdag levendig zullen overblijven.

(3) Werden de schenker en de bakker van Farao, op een dag tegelijk uit de gevangenis door van de konings bevel uitgelaten; het zal ten jongsten dage ook zo gaan met alle mensen, die gestorven zijn. Beide, vromen en goddelozen, zullen door het bevel van de grote Koning Jezus dan mede uit de gevangenis van de dood uitgaan, want zij zullen dan allen samen uit de doden opstaan en uitgaan uit hun graven, waar zij totnogtoe in gevangen en besloten zijn geweest.

(4) Eindelijk, bleef de schenker van Farao door van de konings goedheid en genade in het leven en werd hij tot de grootste luister en waardigheid weer verheven, maar werd de bakker integendeel om zijn misdaad gedood en dat wel op een zeer schandelijke wijze, wordende hij aan de galg opgehangen; het kan ons ook afbeelden, dat het in de algemene oordeelsdag ook op een diergelijke wijze zal toegaan met alle mensen.

De vromen en gelovigen zullen dan met de schenker van Farao, uit enkel genade en goedheid, van God, de grote Koning van hemel en aarde, niet alleen van de dood voor

eeuwig bevrijd, maar ook in de aller-grootste heerlijkheid; luister en aanzien gesteld worden in het hof van de hemels, om daar God eeuwig te dienen.

De goddeloze daarentegen zullen met de bakker van Farao dan met de eeuwige dood gestraft en tot het verschrikkelijkste en schandelijkste oordeel verwezen worden, volgens hetgeen Daniël daarvan tevoren reeds geprofeteerd had, hfd. 12: 2: en velen van die, die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken, deze ten eeuwige leven en genen tot versmaadheid en tot eeuwig afgrijzen.

En van dat doorluchtig oordeel Gods ten jongsten dage is het, dat wij heden met uw aandacht zullen moeten handelen.

Gij weet, aandachtigen, dat wij met de verklaring van onze Catechismus gekomen zijn tot aan de 19^e Zondag, waarin benevens het zitten Christus aan Gods rechterhand, ook gehandeld wordt van Zijn glorierijke wederkomst ten oordeel ten jongsten dage.

Deze stof konden wij, toen wij het laatst de Catechismus predikten, bij gebrek van tijd niet mede verhandelen en nochtans is die stof van de wederkomst van Christus ten oordeel van het hoogste gewicht en aangelegenheid, om van ons allen recht gekend, gelovig op onze harten gelegd en daarop steeds gedragen te worden.

Gods kinderen, die daarmee recht gelovig werkzaam zijn, vinden daarin aan de een kant een onuitsprekelijke troost en aan de andere kant een sterke aansporing en opwekking tot Godzaligheid en om met een heilige vrees en beven voor de Heere te wandelen.

Daarentegen de onbekeerden kunnen met Gods genade allerbest door de leer van het laatste oordeel uit hun vleselijke gerustheid en zorgeloze zondenslaap ontwaakt worden en tot een ernstig zoeken van Christus en de zaligheid opgewekt worden, wanneer het gewicht van dat vreselijk oordeel Gods hun maar eens terdege op het hart komt.

Hierom is ons voornemen, die stof heden eens wat omstandig te verhandelen en er deze gehele rustdag over te prediken.

O, mocht de Heere er in Zijn ondoorgrondelijke genade en barmhartigheid zijn heiligen zegen over gelieven te geven, dat dit woord nog aan sommige zielen en ook aan ons gemoed, wezenlijke vrucht mocht doen!

Wij zullen hier weer onze gewone orde moeten volgen en uw aandacht

(1) Het leerstuk van de Heiland komst of verschijning ten oordeel geheel verhandelen en openleggen. En dan

(2) Aantonen hoe het ware zaligmakende geloof eens Christens daaromtrent werkzaam is en wat troostrijke nuttigheid hij uit dat leerstuk tot versterking zijns geloofs ontvangt.

Wat het leerstuk zelf aangaat, daarin hebben wij te overwegen deze drie stukken:

(1) De Rechter, die dit laatste algemene oordeel zal uitvoeren en Zijn doorluchtige komst of verschijning tot hetzelve.

(2) De personen of gedaagden, die voor deze Rechter, om geoordeeld te worden, zullen moeten verschijnen en over wie dit oordeel zal gaan.

(3) Het oordeel of de gezichtshandel zelf, met al de omstandigheden, die daartoe behoren en daarmee vergezeld zullen gaan, volgens de Heilige Schrift.

Wat dan het eerste aangaat, dat op het einde van de wereld, wanneer de tijd, die God van eeuwigheid aan de menselijke samenleving hier op aarde gesteld heeft, zal geëindigd zijn, er zeker een algemene gerichtsoefening zal gehouden worden en een

oordeel over alle mensen, die ooit hier op deze wereld geleefd hebben, is een waarheid, die ons overal in Gods Woord klaar geleerd wordt en die ook zelfs enigermate uit het schemerlicht der natuurlijke rede kan opgemaakt worden.

In het vervolg van onze verhandeling zal dit nader op zijn plaats van ons aangetoond worden.

Nu willen wij tot bewijs slechts twee plaatsen uit de Heilige Schrift bijbrengen.

De een is die van Paulus, die wij tot onze tekst hebben afgelezen, daar hij schrijft aan zijn zoon Timotheüs: *ik betuig dan voor God en de Heere Jezus Christus, die de levende en doden oordelen zal in Zijn verschijning en in Zijn Koninkrijk.*

De andere is die van diezelfde Apostel, Hand. X7: 31, daar hij getuigt, *dat God een dag gesteld heeft, op wie Hij de aarde rechtvaardig zal oordelen door een Man, die Hij daartoe verordineerd heeft.*

Dit laatste oordeel kunnen wij bekwaamelijk zo omschrijven: dat het zal zijn een heilige, algemene gerichtsoefening, die gehouden zal worden op het einde van de wereld, in die de Zoon van God als Rechter zal verschijnen met grote luister en heerlijkheid op de wolken van de hemels en alle mensen, met en benevens de duivelen of kwade engelen voor zich zal doen verschijnen, om al hun daden en handelingen, die zij in dit leven gedaan hebben, nauwkeurig te onderzoeken en daar een gerechtelijk oordeel van eeuwige vrijspraak of van eeuwige verdoemenis naar waarheid over te vellen.

1, In dit doorluchtig oordeel ontmoeten wij dan nu vooreerst de Rechter, die. Dit grote oordeel zal uitvoeren en die daartoe hier beneden op de aarde verschijnen zal.

Deze Rechter is volgens de Heilige Schrift God, de Heere en Schepper. Van hemel en van aarde en wel in het al algemeen de Drie-enige God, alle drie de Goddelijke Personen, omdat zij alle drie van dezelfde hoogheid en waardigheid zijn en hetzelfde gezag en vermogen over de schepsels hebben.

Hierom wordt God genoemd, de Rechter der hele aarde, Gen. 18: 25.

Paulus noemt Hem de Rechter over allen, Hebr. X2: 23. En terecht, want God heeft alle mensen hier op de aarde geschapen en hun Zijn heilige Wet gegeven, om al hun daden en handelingen daarnaar te richten als afhankelijke schepsels en onderdanen van Hem.

Bijgevolg komt het God, als de OpperHeere, Schepper en Wetgever dan nu ook toe, over alle mensen en over al hun daden en handelingen te oordelen. Waarom dit oordeel dan ook rechtvaardig het oordeel Gods genoemd wordt, Rom. 2: 5.

Maar in het bijzonder zal dit algemene oordeel ten jongsten dage gehouden en uitgevoerd worden door *Christus Jezus, de Zoon van God.*

Dit wordt op verscheidene plaatsen van Gods Woord zo geleerd, als Joh. 5: 22, daar de Heiland zegt: de Vader oordeelt niemand, maar Hij heeft al het oordeel aan de Zoon gegeven. En vers 27 en heeft Hem macht gegeven, om gerichte te houden, omdat Hij van de mensen Zoon is. Hierom schrijft ook Paulus, 2 Cor. 5: 10, dat wij allen moeten geopenbaard worden voor de Rechterstoel van Christus.

En dit is ook tevoren zo in het profetische woord aangewezen geweest. Jes. 33:22 wordt de Messias van Zijn gelovigen erkend als hun Rechter, wetgever en Koning. En Ps. 72: 1 wordt hierop ook gezien, daar de gelovige Kerk zo God de Vader bidt, dat Hij dit Rechterlijke ambt aan Zijn Zoon Christus wilde overgeven. Opdat zij van Hem mochten geoordeeld worden, zeggende: *O God! geef de Koning uw rechten! En uw gerechtigheid de Zoon van de Konings!*

De reden, waarom deze algemene gerichtsoefening niet door de Vader, noch de

Heilige Geest, maar door de Zoon zal gehouden worden, is onder andere, omdat het nodig is en het Gode behaagt, dat de wereld door een zichtbaren Rechter zal geoordeeld worden, die van alle vlees zal kunnen gezien en aanschouwd worden. Zo tot troost der gelovigen, als tot schrik en vrees der goddelozen.

Nu kan dit van geen ander uit de drie Goddelijke Personen zo op een zichtbare wijze geschieden, dan van Christus, de Zoon, omdat die, God en mens in een Persoon zijnde, daarom ook op een zichtbare wijze de wereld kan oordelen.

Dit wordt ons van Paulus duidelijk geleerd in die reeds aangehaalde plaats, Hand. 17:31, daar hij getuigt dat God een dag gesteld heeft, op wie Hij de aarde rechtvaardig zal oordelen door een Man, die Hij daartoe verordineerd heeft.

Deze Man nu is de Zoon van God, de Heere Jezus, die zo genoemd wordt naar Zijn menselijke natuur, omdat Hij de Zoon van de mensen is.

Behalve dat het ook aan de Heere Jezus, als Zaligmaker, Koning en Hoofd van Zijn volk toekomt hun de zaligheid, die Hij voor hun verworven heeft, ten jongsten dage gerechtelijk toe te wijzen en de ongelovigen en goddeloze daar voor eeuwig van uit te sluiten.

Hierom eigent de Geloofsbelijdenis dit oordeel hier dan ook aan Christus toe, lerende dat Hij van de rechterhand Gods zal komen om te oordelen de levende en de doden.

Maar de Heere Jezus, zo de wereld oordelende, zal dat niet doen voor zichzelf, noch uit zijn naam alleen, maar Hij zal dat doen uit naam en vanwege de Drie-enige God, als van God hiertoe verkoren en aangesteld, zodat hier dan van Zijn sententie of oordeel geen appèl zal vallen, omdat Zijn oordeel zal zijn het oordeel van de Drie-enige God, dat alle vlees zal moeten onderworpen zijn.

Het is waar, wij lezen 1 Cor. VI: 2, dat ook de heiligen, dat zijn de heilige engelen en de gelovigen, de wereld oordelen zullen. Maar dit moet, niet anders verstaan worden, dan van een oordeel van approbatie of goedkeuring, waardoor zij, als hebbende de zin van Christus en hetzelfde gevoelen dat in Hem is, doordien zij geestelijk met Hem verenigd zijn, het oordeel van Christus zullen prijzen en goedkeuren en Zijn rechtvaardigheid roemen en verheerlijken.

Alzo is dan de grote Rechter, voor Wiens rechterstoel wij allen samen met al de inwoners der aarde zullen moeten verschijnen, de Zoon van God, de Heere Jezus, de Zaligmaker en Koning van Zijn volk. Deze zal komen van de rechterhand Gods, om te oordelen de levende en de doden.

Volgens de Heilige Schrift zal de Heere Jezus op het einde van de wereld opstaan van de rechterhand van Zijn Vader en lichamelijk hier beneden op de wereld komen, om alle vlees, goede en kwaden, te oordelen.

Van deze Zijn lichamelijke komst of verschijning wordt op veel plaatsen van Gods Woord gewag gemaakt. Paulus spreekt dikwijls in zijn brieven aan de gelovigen van de toekomst en verschijning van de Heere Jezus. De engelen, die bij van de Heiland hemelvaart tegenwoordig waren, voorzegden die zo aan de discipelen, Hand. 1:11, deze Jezus, die van u opgenomen is in de hemel, zal zo wederkomen, zoals gij Hem naar de hemel hebt zien heenvaren.

En Petrus, sprekende van Christus verblijf in de hemel, tot aan de dag van de oordeels, getuigt, Hand. 3: 21, dat de hemel Hem moet ontvangen tot aan de tijden van de wederoprichting aller dingen.

Maar op wat wijze zal Christus nu zo ten oordeel komen? Zal Hij hier op aarde verschijnen met die nederigheid, als toen Hij mens werd en hier beneden omwandelde?

Nee, de Heilige Schrift leert ons overal, dat de Heiland ten oordeel verschijnen zal op

een geheel doorluchtige wijze, met een onbeschrijfelijke, hemelse luister, majesteit en heerlijkheid. Hoort! Hoe Hij zelf daarvan gesproken heeft, Luk. 9: 26, daar Hij getuigt dat de Zoon van de mensen komen zal in Zijn heerlijkheid en in de heerlijkheid van de Vader en der heilige Engelen.

Deze heerlijkheid van de Zoon van de mensen zal bestaan

(1) in Zijn uitwendige, heerlijke en luisterrijke gedaante, met die Hij op de wolken van de hemels verschijnen zal. Want als de Heere Jezus zich eens in Zijn heerlijkheid aan Zijn discipelen vertoonde op de berg, zo werd Hij voor hun veranderd van gedaante en Zijn aangezicht blonk gelijk de zo'n en Zijn klederen werden wit gelijk het licht, Matth. 17:2.

Maar denk eens, met welk een onuitsprekelijke heerlijkheid en ontzagelijke luister de Heiland in deze Zijn doorluchtige verschijning zal bekleed zijn. Want dan zal Hij al Zijn Goddelijke heerlijkheid als het was tegelijk aan de wereld vertonen. Dan zal Zijn lichaam in glans en luister het licht van de zo'n zelf verdoven.

(2) van de Heiland heerlijkheid zal dan ook bestaan in zijn doorluchtige troon, die Hij op de wolken zal zetten en waarop Hij om te oordelen zal neerzitten. Daniël heeft eens iets in eelt gezicht van die troon van de Heere aanschouwd en geeft er ons deze ontzaglijke beschrijving van Zijn troon was vuurvonken; haar raderen een brandend vuur; een vurige rivier vloeiende en ging van voor Hem uit. Duizendmaal duizenden dienden Hem en tienduizendmaal tienduizenden stonden voor Hem, het gerichte zette zich en de boeken werden geopend, dan. 7:9, 10.

En de Heiland zelf getuigt, dat Hij dan zal zitten op de troon van Zijn heerlijkheid, Matth. X15: 31. wat niet moet verstaan worden op een vleselijke wijze van een eigenlijken of zichtbaren troon, die Christus op de wolken zal oprichten en daar Hij op zal neerzitten. Nee, Christus troon moet hier oneigenlijk verstaan worden voor een troon van Goddelijke macht, hoogheid, heerlijkheid, genade, gerechtigheid, enz., waarmee Hij ten jongsten dage, wanneer Hij komen zal om de wereld te oordelen, zal bekleed zijn en voor wie troon alle schepsels, hetzij gewillig of onwillig, dan zullen moeten verschijnen en zich geheel neerbuigen.

(3) Deze heerlijkheid van de Heiland zal dan ook nog verder bestaan in een talloze menigte van heilige Engelen, met die deze Zijn doorluchtige komst zal vergezeld zijn. Die dan naar alle waarschijnlijkheid in zichtbare lichamen hier op de wereld zullen verschijnen, om de mensen bijeen te vergaderen, van elkaar te scheiden en de gelovigen in de hemel te voeren.

Want zo profeteerde reeds Henoch, Judas Vers 14 en 15, ziet de Heere is gekomen, met Zijn veel duizend heiligen, om gerichte te houden tegen allen en te straffen alle goddeloze onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddeloos gedaan hebben en vanwege al de harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben. En de Zaligmaker zelf getuigt Matth. 25: 31, dat de Zoon van de mensen komen zal in Zijn heerlijkheid en alle heilige Engelen met Hem.

(4) Eindelijk, deze luister en ontzaglijke heerlijkheid van de Heere Jezus zal nog vermeerderd worden door het grote geluid van de laatste bazuin. Want zo voorzegt Paulus, 1 Thess. 4: 16 en de Heere zelf zal met een geroep, met de stem van de Archangels en met de bazuin Gods nederdalen van de hemel.

Wat wij door deze dingen eigenlijk te verstaan hebben is zeer duister en onzeker, omdat de Heilige Schrift daarvan geen nadere verklaring geeft. Maar in het al

algemeen kunnen wij zeggen, dat het zullen zijn zeer doorluchtige en heerlijke tekenen van de toekomst Christus ten oordeel, om door dezelve de goddeloze te verschrikken en de vromen te vertroosten en te verheugen.

Ziet geliefden, op een zo onbeschrijfelijke, luisterrijke en heerlijke wijze zal de Heere Jezus van de hemel hier op de aarde neerkomen en ten oordeel verschijnen.

01 dat het maar eens recht van ons allen geloofd werd!

Zo hebben wij dan nu het eerste stuk beschouwd, zijnde de Rechter Christus Jezus en Zijn doorluchtige verschijning of toekomst ten oordeel.

(2) Daarop volgt nu het tweede stuk, zijnde *de personen, die hier voor deze hoge en geduchte Rechter zullen moeten verschijnen, om van Hem geoordeeld te worden.*

Deze zullen hier zijn

(1) De duivelen, of de kwade en afgefallen engelen. Want van deze schrijft de Apostel Petrus duidelijk, 2 Petrus 2: 4, dat God hen, in de hel geworpen hebbende, overgegeven heeft aan de ketenen der duisternis om tot het oordeel bewaard te worden. Over deze kwade engelen zal dan door Christus het vonnis van verdoemenis geveld worden, waarbij zij allen samen zullen veroordeeld worden, doordien zij God geheel verlaten en zich geheel tegen Hem aangekant hebben, om voor eeuwig van Gods aller-zaligste gemeenschap verbannen en in de hel geworpen te worden en daar de oneindige last van de toorns Gods en zijn verschrikkelijkste vloek te dragen tot in alle eeuwigheid, zonder immermeer verlost te worden.

(2) Zullen hier voor dit geduchte oordeel van Christus moeten verschijnen alle mensen zonder onderscheid, die geleefd hebben van het begin tot aan het einde van de wereld; jong en oud, arm en rijk, vromen en goddelozen, niemand uitgezonderd. Deze worden in de Geloofsbelijdenis voorgesteld onder de benaming van levende en doden, in overeenkomst met Gods heilig Woord. Want zo schrijft Paulus in onze tekst: ik betuig dan voor God en de Heere Jezus Christus, die levende en doden oordelen zal in Zijn verschijning en in Zijn Koninkrijk.

Er zijn er die hier door deze levende en doden verstaan gelovigen en ongelovigen, van wie de eerste geestelijk levendig en de laatste geestelijk dood zijn. Maar wij menen dat Paulus de spreekwijs van levende en doden eigenlijk neemt. En dat hij door de doden verstaat alle inwoners van de wereld, die voor de dag van de oordeels geleefd en de lichamelijke dood gestorven zijn. Die nu, om voor dit oordeel Gods te verschijnen, uit de doden weer zullen levendig gemaakt worden. En door de levende, die mensen of inwoners der aarde, die op het einde van de wereld levendig zullen overblijven. Die het beleven zullen, dat deze grote en heerlijke dag van de oordeels komt, die niet, zoals de andere mensen, zullen sterven, maar die in een punt of ogenblik van de tijd zullen veranderd en onsterfelijk gemaakt worden, volgens hetgeen ons Paulus daarvan leert, 1 Cor. 15:51, 52.

Dus dan, alle mensen, zowel levende als doden, zullen hier ten jongsten dage voor dit algemene gerichte van Christus moeten verschijnen, om van Hem geoordeeld te worden. Wij allen, zegt Paulus, 2 Cor. 5: 10, zullen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad.

Alzo dan nu gezien hebbende beide de Rechter en de gedaagden, of degenen, die geoordeeld zullen worden, moeten wij dat oordeel zelf, als zijnde het derde stuk onzer verhandeling, nu mede wat nader overwegen.

3. Om dan nu nog wat nader te beschouwen, hoe en op wat wijze het laatste algemene

oordeel hier op de wereld door Christus zal gehouden worden, zo weet, geliefden, dat, als de Heiland daar nu met een zo onbeschrijfelijke luister en heerlijkheid als Rechter op de wolken van de hemels zal verschenen zijn, hij dan alle inwoners van de wereld, zo levende als doden, die een onbeschrijfelijke menigte van mensen zullen uitmaken, voor Hem zal doen verschijnen, hun door de bazuin Gods en de stem van de Archangels dagvaardende, om voor Zijn Rechterstoel te komen en roepende overal over de gehele aarde: staat op, gij doden en komt ten oordeel.

Daarop zullen dan aanstonds alle doden weer levendig worden en uit hun graven opstaan. En wel eerst de gelovigen. Want zo leert ons Paulus duidelijk, 1 Thess. 4: 16, dat die in Christus gestorven zijn eerst zullen opstaan. Daarna zullen dan nu ook de ongelovigen en goddeloze worden opgewekt. En dus zullen hier dan nu twee hopen van mensen zijn, namelijk vromen en goddelozen, gelovigen en ongelovigen. Deze twee hopen zal de Heere Jezus nu van elkaar scheiden, zettende de gelovigen of de schapen aan Zijn rechter, maar de bokken of de ongelovigen aan Zijn linkerhand, volgens Matth. 25: 32 en 33. Maar of die scheiding zal geschieden voor, onder of na het oordeel, is niet wel met zekerheid te bepalen, want de Heilige Schrift ontdekt het ons niet.

Doch, wat er ook van zij, dit is zeker, dat alle mensen van de wereld, niemand uitgezonderd, hier voor Christus, als Rechter zittende op de wolken van de hemels, zullen moeten verschijnen; niemand zal zich hier kunnen onttrekken, noch zich verbergen; niemand zal vergeten, of over het hoofd gezien worden.

Nee, de Alwetende en Almachtige Heiland zal hun allen voor zich doen komen. De engelen zullen de mensen hier van alle kanten voor de troon en rechterstoel bijeen vergaderen. Daarop zal dan hier nu eerst geschieden een zeer ordelijke examinatie of onderzoek omtrent ieders daden, op alles hetgeen door het lichaam is geschied, hetzij goed, hetzij kwaad, 2 Cor. 5: 10.

Hier zullen door Christus, als een Alwetend Rechter, alle zonden, die ieder mens hier in dit leven gedaan heeft, ordelijk geopenbaard en in het licht gebracht worden. Want dit oordeel zal gaan

(1) Over alle gedachten, die een ieder ooit gedacht zal hebben. Over alle verborgen raadslagen van de harten en over de innigste gestalten van de ziel, die aan niemand, dan aan God de Heere en de mens zelf zijn bekend geweest.

Immers, dit wordt ons in Gods Woord duidelijk geleerd. Paulus getuigt, Rom. 2: 16, dat God in die dag de verborgene dingen van de mensen zal oordelen, door Jezus Christus, naar zijn Evangelie. En 1 Cor. 4: 5 schrijft hij dat God zal komen en ook in het licht brengen hetgeen in de duisternis verborgen is en openbaren de raadslagen van de harten.

(2) Zal dit geducht onderzoek en oordeel van Christus ook gaan over alle woorden, die de mens hier op de wereld gesproken heeft, want zo leert ons de Heilige Schrift al weer duidelijk; hoort het uit de mond van de Zaligmaker zelf, Matth. 12: 36 en 37, daar Hij tot de Joden zegt: *Maar Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, wat de mensen zullen gesproken hebben, zij van dit zullen rekenschap geven in de dag van de oordeels. Want uit uw woorden zult gij gerechtvaardigd en uit uw woorden zult gij veroordeeld worden.*

En Henoch heeft geprofeteerd, volgens Jud. Vers 15, dat God gekomen is, om gerichte te houden tegen allen en te straffen alle goddeloze onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddeloos gedaan hebben en vanwege alle woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben.

(3) Dit onderzoek en oordeel van Christus zal ook gaan over alle daden, werken en

handelingen van de mensen. Zo die zij gedaan hebben in het openbaar, als in het heimelijke, alleen of met andere. Over alle daden en besturingen van het lichaam. En hoe zij ieder lid van dit gebruikt en besteed hebben. Wat zij hebben gedaan met de ogen, oren, mond, tong, handen, voeten, enz. Hoe zij aan hun goederen gekomen zijn; hoe zij die gebruikt hebben; hoe zij gegeten, gedronken en zich gekleed hebben; hoe zij hun tijdelijk beroep hebben waargenomen; hoe zij de genademiddelen gebruikt, iedere Predicatie en catechisatie gehoord, elk gebed gedaan en het Woord in hun huizen gelezen hebben.

Kortom, dit oordeel van Christus zal gaan over alles wat de mens met ziel en lichaam hier op de wereld gedaan heeft, zijn hele leven door, van zijn vroege jeugd af tot aan zijn ouderdom en het uur zijns doods toe.

Iedere daad in het bijzonder zal hier nauwkeurig onderzocht en geoordeeld worden volgens het getuigenis van Salomo, Pred. X2: 14, want God zal ieder werk in het gerichte brengen, met al dat verborgen is, hetzij goed, hetzij kwaad.

O, hoe moet een onbekeerde hier niet schrikken en beven, als hij dit hoort, dat al zijn zondige daden, de allerheimelijkste die hij hier op de wereld met zoveel zorgvuldigheid voor de mensen heeft zoeken te verbergen, dan van de Heere Jezus zullen geopenbaard worden voor engelen en mensen.

Vraagt iemand, hoe dit zal kunnen geschieden, dat het oordeel van Christus zo zal kunnen gaan over ieders gedachten, woorden en werken? Zo weet, toehoorders, dat daartoe de gerichtsboeken, waarin alles aangetekend staat, zullen geopend worden, volgens hetgeen Johannes getuigt, Openb. XX: 12 en ik zag de doden, klein en groot, staande voor God en de boeken werden geopend. En een ander boek werd geopend, dat van de levens is en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was naar hun werken.

Deze boeken zullen eigenlijk vier in getal zijn.

(1) Het boek van Gods alwetendheid, waarin al wat een mens gedacht, gesproken of gedaan heeft, op het aller-nauwkeurigst staat op en aangetekend.

Dit is dat gedenkbok, dat voor Gods aangezicht geschreven is, waarvan wij lezen Mal. 3: 16.

(2) Het tweede boek, dat hier in het oordeel zal geopend worden, is dat der natuur, of van de mensen consciëntie, waaruit een ieder alles wat hij hier op de wereld gedaan heeft, zo goed als kwaad, ten klaarste zelf zal kunnen lezen.

(3) Het derde boek, dat er geopend zal worden, is het boek van Gods besluit, of het boek van de levens, waarin te lezen zal zijn wie van eeuwigheid ter zaligheid uitverkoren en wie verworpen zullen zijn.

(4) Eindelijk zal hier ook nog een vierde boek geopend worden, zijnde dat van de Evangelies of der Heilige Schrift, waarin God beide Zijn wet en Zijn voornemen van genade en zaligheid in Christus aan de mensen heeft geopenbaard en bekend gemaakt. Naar dit Woord of Evangelie zal God oordelen, volgens Rom. 2: 16, volgens de wet, in Zijn Woord geopenbaard, zal Hij alle van de mensen gedachten, woorden en werken nauwkeurig onderzoeken en onderscheiden, die goed en die kwaad geweest zijn.

Maar met dit onderscheid, dat volgens de leer van Paulus, Rom. 2: 12, zovelen als er zonder de Wet, te weten die beschreven is in het Woord, gezondigd hebben, ook zonder de Wet zullen verloren gaan. En zovelen als er onder de Wet gezondigd hebben, ook door de Wet zullen geoordeeld worden.

Zodat dan alle naamchristenen en dezulken, die onder de bediening van het Evangelie geleefd hebben, ook het zwaarste oordeel zullen moeten ondergaan. Want het zal

Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag van de oordeels, dan hunlieden, Matth. 12: 22.

Zie, op deze wijze kunnen wij begrijpen, hoe het oordeel van Christus hier ordelijk zal kunnen gaan over alle van de mensen daden en handelingen, zo uit als inwendige. Want deze vier geopende boeken zullen aanstonds klaar en duidelijk alles wat er geschied is van de mens hier op de wereld, ontdekken en openbaren, zodat er niets, het allerminste voor de Heere verborgen zal kunnen blijven.

Hier verbergt men duizend dingen voor de mensen, die niemand dan wij en God alleen weten; hoererij, overspel, ontucht, dieverij en andere boze stukken, worden hier in het heimelijke bedreven en men draagt wel zorg, dat zij tot niemands kennis komen, maar O, in die grote dag van de oordeels zal alles naakt en geopenbaard zijn voor de ogen Desgenen, waarmee wij te doen hebben. Dan zal alles wat de mens gedaan heeft, voor de dag komen en gewogen moeten worden in de weegschaal van Gods heiligdom.

Ach mijn toehoorders, dat wij het maar eens allen recht en met indruk geloven konden! Wat zou er niet al kommer en verlegenheid over in elks ziel ontstaan!

Maar hier komt ons een bedenking voor, of namelijk ook de zonden der gelovigen in het oordeel van God zullen onderzocht en geopenbaard worden.

Alle Christenen gevoelen hieromtrent niet het zelfde. Sommigen menen van ja, andere van nee. Ons betreffende, wij zouden het met de eerste houden en geloven, dat ook allen der gelovigen zonden in de oordeelsdag zullen geopenbaard worden. Want wij menen, dat ons dit niet duister in het Woord van God zodanig geleerd wordt. Paulus schrijft aan de gelovigen, Rom. XIV: 12, zo dan een iegelijk van ons zal voor zich zelf Gode rekenschap geven. Salomo leert duidelijk zonder onderscheid te maken tussen de zonden van gelovigen en ongelovigen, Pred. 12: 14, dat God ieders werk in het gerichte zal brengen, met al dat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad. Behalve veel andere redenen, die wij tot staving van dit gevoelen zouden kunnen bijbrengen, maar dat wij thans om de verlopen tijd niet zullen doen.

Doch, hier moeten wij wel aanmerken, dat er een groot onderscheid zal zijn tussen het onderzoek en de openbaring van der gelovigen zonden en van die der ongelovigen. Want de zonden zullen in het laatste oordeel door Christus zijn gelovigen niet worden voorgehouden als nog onverzoend en tot hun veroordeling en verdoemenis, maar als reeds verzoend, uitgewist en vergeven in het bloed van de Middelaars, van hun in het geloof aangenomen. Ook zullen hun de zonden niet worden voorgehouden tot hun beschaming en droefenis, maar tot een bewijs en levendig vertoog van Gods vrije genade en van Christus algenoegzaamheid. Want de gelovigen zullen in de dag van de oordeels nog wel willen weten, erkennen en belijden, dat zij zulke verdoemelijke zondaars geweest zijn en zoveel miljoenen van zonden bedreven hebben; omdat dit zal kunnen dienen tot verheerlijking van Gods barmhartigheid en rechtvaardigheid en van Christus voldoening voor hen.

Zodat zij ook alsdan nog als goddelozen, uit vrije genade, om Christus wil de zaligheid en de eeuwige heerlijkheid zullen begeren te ontvangen.

Maar niet alleen zullen hier de kwade en zondige, maar ook de goede en heilige daden der gelovigen, die zij door de genade van de Heilige Geest hier op deze wereld gedaan hebben, ten jongsten dage in het licht gebracht worden, zoals dat blijkt uit Matth. 25: 35 en 36, daar Christus Zijn gelovigen in het oordeel tegemoet voert: *Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven. Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij te drinken gegeven. Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij geherbergd. Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed. Ik ben krank geweest en gij hebt Mij bezocht. Ik was in de*

gevangenis en gij zijt tot Mij gekomen.

Maar dit zal niet geschieden, opdat de gelovigen vanwege de waardigheid van deze hun goede daden zouden vrijgesproken worden, als hadden zij daarmee iets verdiend. Maar hun goede daden zullen hier alleen in het licht gesteld worden als klare en levendige blijken van hun genadestaat in Christus. En om aan geheel de wereld te doen zien, dat bij hun de rechtvaardigmaking en heiligmaking zijn samen gepaard geweest. En dat hun harten, door het geloof gereinigd geweest zijnde, zij ook in dit leven vruchten van geloof en bekering hebben voortgebracht. Waarom ook de werken gezegd worden met hun (die zalig in de Heere sterven), te volgen, Openb. XIV: 13.

Zie, zo zal dan in de algemenen oordeelsdag het gerechtelijk onderzoek gaan zowel over de gelovigen als de ongelovigen en van hun beide werken geopenbaard en in het licht gebracht worden, Maar met een groot onderscheid in de wijze, zoals wij gezien hebben.

Tot zover, geliefden, hebben wij deze stof uw aandacht heden verhandeld.

Nu blijven er nog enige dingen dienaangaande over, die wij mede dienen te overwegen, voornamelijk de dierbare en troostrijke nuttigheid, die alle ware gelovigen door de kracht en werking huns geloofs, uit deze toekomst van Christus ten oordeel, hier in dit leven volgens de Onderwijzer ontvangen. Maar omdat onze tijd nu al reeds zo ver verlopen is, zo willen wij het alles voor een volgende verhandeling, als het de Heere behaagt, overlaten, als wanneer wij de zaken ook nader ter praktijk hopen aan te dringen.

Nu willen wij tot besluit nog maar weinige dingen zeggen en daarmee dan besluiten.

Er is geen waarheid, mijn toehoorders, die ons klaarder en duidelijker in Gods Woord geleerd wordt, dan deze van de toekomst van Christus ten oordeel ten jongsten dage en dat de gehele wereld dan door Hem rechtvaardig zal geoordeeld worden en een ieder voor zichzelf Gode rekenschap zal moeten geven. En nochtans is er geen waarheid, die van de mensen in de praktijk minder geloofd en in acht genomen wordt, als deze waarheid.

De dagelijkse ondervinding leert ons, dat de grote dag van de laatste algemenen oordeels de meeste mensen geheel niet op het hart ligt, maar dat zij allen leven, alsof er geen opstanding der doden, noch laatste oordeel, noch eeuwige zaligheid, noch verdoemenis zijn zal.

Want

(1) Wie is er hier onder ons, die van deze grote zaak altijd een levendige gedachtenis in zijn binnenste heeft en gewoon is, onder diepe indrukken van dezelve, dagelijks te wandelen?

Gaat maar eens in uw consciëntie, gij mensen van de wereld, zo anders uw consciëntie door langdurig zondigen tegen God niet reeds geheel toegeschroeid is en onderzoekt uzelf deze aangaande door Gods bijstand en genade eens met ernst.

Gaan er bij u niet dagen, weken, maanden, ja, jaren voorbij, dat gij niet eens met rechte aandoening van de harten aan de laatste oordeelsdag gedenkt?

(2) Omdat er zo geheel weinig, ja, bij de meesten, genoegzaam nooit met rechten ernst aan de toekomst Christus ten oordeel gedacht wordt en dezelve de mensen niet op het hart weegt, daarom wordt er van deze grote, vreselijke en heerlijke dag van de Heere en van Zijn algemeen oordeel ook zo weinig onder de mensen gesproken.

Want waar hoort men toch de mensen elkander ten allen tijde en bij alle gelegenheid vermanen, toch wel bedacht te zijn op dood en eeuwigheid en op de grote oordeelsdag.

Zeker! Er wordt onder de mensen van deze wereld zelden of ooit van met waren ernst gesproken. Maar al hun gesprekken, in al hun bijeenkomsten, komen uit de ijdelheid en aardsgezindheid.

Laat hier elk maar in zijn geweten inkeren en zijn snoodheid zal zich aan hem moeten openbaren, zo hij niet geheel blind is en van rondom wandelt in de duisternis.

(3) Nu, dat er aan de grote oordeelsdag zo bijzonder weinig onder de mensen met ernst gedacht en daarvan gesproken wordt, dat komt geheel voort uit ongelovigheid, omdat de mensen in hun harten niet waarlijk geloven dat er een zodanige oordeelsdag komen zal over de gehele wereld en dat er een zo heilig en gestreng gerichte over alle vlees zal gehouden worden.

O, dat geloven de mensen niet en nemen het niet aan met een waar hart. Maar zij stellen deze boze dag ver van zich en bannen die, zoveel zij kunnen, uit hun gedachten en wissen hun denkbeelden die zij daarvan hebben, door hun voortdurend verstokt zondigen gelijk als uit. Zodat zij door geen vrees voor Gods toekomend oordeel meer worden aangedaan, maar dagelijks in hun harten zeggen waar is de God van de oordeels? Want, als de grote toekomst van Christus ten oordeel waarlijk en met ernst geloofd werd. Als wij allen recht overtuigd waren, dat wij eens voor de rechterstoel van Christus zullen moeten geopenbaard worden,

(a) Zou u, onwetende mensen, die niet de minste lust hebt aan de kennis van Gods wegen, dan wel zo hardnekkig in uw onwetendheid kunnen of durven voortgaan en weigeren in de weg der zaligheid onderwezen en geleerd te worden, verzuimen zoveel prediciën en Catechisiën en slaan zoveel ernstige vermaningen van uw leraar in de wind, daar nochtans dit oordeel over u bedreigd wordt, dat God met vlammen vuur zal wraak doen over al degenen die Hem niet kennen.

(b) Zou u, zorgeloze mensen, dan wel langer in uw diepe zondenslaap kunnen blijven liggen, zonder te ontwaken en met ernst in uw gemoed bevreesd en verslagen te worden?

(c) Zou u, o verstokte en verharde zondaars, dan wel langer zo ongevoelig in uw zonden blijven leven? Zou u dan niet veeleer moeten beginnen te sidderen en te beven voor het vreselijk oordeel, dat u genakende is, zo gij u niet bekeert?

(d) Zou u, wereldse en aardsgezinde mensen, dan wel langer de wereld kunnen dienen, zoals gij nu doet. Zou u niet veeleer met allen ernst door Gods genade trachten het verderf dat in de wereld is, door de begeerlijkheid te ontvliden en u geheel van de wereld af te scheiden?

(e) Ja, als de toekomst van Christus ten oordeel waarlijk en niet ernst geloofd werd, zoudt gij, die nu uzelf zo verslaaft aan de zonde en al uw vermaak vindt in buiten God te leven en dagelijks uw zondige lusten en begeerlijkheden na te jagen, dan wel langer op een zo gevaarlijken weg kunnen voortgaan, zonder u tot God in waarheid en oprechtheid te bekeren?

(f) Bijzonder gij, die van God boven andere tevoren zijt verlicht en van uw zonden overtuigd geworden en die reeds begonnen hebt de hand aan de ploeg te slaan en de besmetting van deze wereld hebt beginnen te ontvliden, Zou u dan nu wel. Verder zo geheel in de wereld kunnen terugkeren en voegen u bij de wereldse mensen en bij

allerlei zondaars en scheiden u van de vromen af en plegen dagelijks duizenden van zonden tegen uw licht en geweten en gaan daarin onverzettelijk voort?

Zou u niet veeleer voor God sidderen en beven en erkennen en belijden uw uiterste rampzaligheid en goddeloosheid en dat er niemand zwaarder oordeel en verdoemenis dan gij te verwachten hebt, zo gij niet wederkeert en u met God laat verzoenen?

(g) En gij bedrogen zondaars, die aan uw valsheid en bedrog onverzettelijk vasthoudt en uw verkeerde begrippen van de weg der zaligheid en blinde vooroordelen niet wilt laten varen, wat men u in deze ook steeds tot lering en vermaning mag voorhouden.

O, als gij de toekomstige dag van de oordeels waarlijk en met indruk op uw harten geloofde, zoudt gij dan uw bedrog en uw verkeerdheid wel zo gerust kunnen vasthouden?

Zou u niet veel eer tot een ernstig nadenken komen en trachten op uw weg nauw onderzoek te doen, of het wel de ware en de rechte weg is?

Gewis, gij zoudt van de Heere volk meer gehoor geven en kanten u niet zo onbezonnen tegen hun aan.

(h) En wat zal ik van u zeggen, die wel niet geheel gerust en evenwel ook niet geheel ongerust en bekommerd zijt over uw eeuwige zaligheid, maar die daar zo tussen beiden nog heen leeft en nog blijft hinken op twee gedachten, niet wetende wat gij doen zult, of God, óf de Mammon verkiezen en aanhangen. O, als de toekomstige dag van de oordeels u op het hart woog, daar zou weldra meer ijver, meer ernst, meer kommer en verlegenheid bij u bespeurd worden en gij zoudt meer aandrang vinden, om u toch met God in Christus te laten verzoenen en dat niet langer van tijd tot tijd uit te stellen.

(1) En in het algemeen, alle onbekeerden en ongelovigen, die nog niet met God in Christus verenigd zijt; geloofde u recht de toekomst Christus ten oordeel, dan zou u niet langer gerust in uw zonden en onbekeerlijkheid kunnen voortgaan, maar u zou ernstig naar een waar geloof en bekering uitzien, opdat u die grote en vreselijke dag van de Heere niet onvoorziens overkwam.

(k) Ja, ook gij, kinderen van God! Ware gelovigen! Leefde u steeds onder levendige indrukken van Christus komst ten oordeel, o, u zou ijveriger, tederder, nauwgezetter, bedachtzamer, voorzichtiger en Godzaliger zijn in geheel uw wandel, gij zoudt, door Gods genade, meer uw hart zetten op al uw wegen en de tijd meer uitkopen en u nauwer met God en uw Zaligmaker Christus in de geest verenige. U zou meer waken en uw kaars brandende houden en uws Heeren toekomst verwachten.

Ach, dat de Heere dit ons woord nog zegene! En drukke het met Zijn Goddelijke kracht op ons gemoed, opdat een ieder intijds lere, op Zijn wegen acht te geven en zichzelf nauw te onderzoeken en te doorzoeken, want de toekomst van de Heere genaakt! Amen.

**2e VERHANDELING OVER HET LAATSTE OORDEEL,
NAAR AANLEIDING VAN
VRAAG 52, VAN DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS.**

Tekst: Hand. 17: 31.

Wij dan, wetende de schrik van de Heeren, bewegen de mensen tot het geloof, is de opmerkbare taal van Paulus, 2 Cor. 5: 11.

In het vorige 10e vers had hij gesproken van die grote en ontzaglijke gerichtsoefening die op het einde van de wereld zal gehouden worden door de grote Rechter Christus, waarin alle mensen voor Zijn rechterstoel zullen moeten verschijnen, om weg te dragen hetgeen zij gedaan hebben, hetzij goed, hetzij kwaad.

Nu wist Paulus hoe verschrikkelijk deze gerichtsoefening zou zijn voor alle goddelozen en ongelovigen, die hier op de wereld door geloof en bekering niet van hun zonden waren verlost; hoe deze allen dan voor eeuwig van de zalige gemeenschap Gods zouden verstoten en in de hel geworpen worden. En daarom, dit wetende, zocht hij hier nu getrouw en oprecht te handelen met alle mensen en zoveel in hem was een ieder aan te zetten, te vermanen en te bewegen tot het geloof in Christus als het enige middel omdat vreselijk oordeel Gods te ontgaan en voor eeuwig behouden te worden.

Helaas, deze schrik van de Heere is een zeer krachtig middel om de zondaars tot oprechte boete, geloof en bekering te bewegen, wanneer de Heere het belooft te zegenen. Daarom is er niets, daar de duivel meer tegen werkt, om het voor de zondige mensen te verbergen, dan deze schrik van de Heeren.

Ach, hoezeer weet hij hier door zijn listen het gewaande Christenvolk steeds te misleiden, of gelijk men wel zegt, een rad voor de ogen te draaien, opdat zij het verschrikkelijke van de toorn Gods en van zijn vreselijk gericht ten jongsten dage niet zouden bemerken en daardoor bewogen worden, uit zijn strik te ontwaken.

(1) Hij vleit hun met een ingebeeld Christendom, met een ingebeelde deugdzaamheid. Met een ingebeeld geloof en bekering, met een ingebeelde hemel en zaligheid.

(2) Met een inbeelding van de grote genade Gods en met een vals begrip van Zijn barmhertigheid.

(3) Met allerlei schadelijke vooroordelen tegen de leer en dienst van Christus Evangeliegezanten, enz.

(4) Met de hoop van een lang leven en van nog tijds genoeg te hebben tot bekering en tot ernstige gedachten over de zaligheid.

(5) Met van de mensen harten te vervullen met aardse en wereldse gezindheid.

Hierdoor houdt hij het gewaande Christenvolk diep gerust en zorgeloos. En maakt dat de mensen, midden in het Christendom, veel verstokter zijn en blijven dan zelfs de heidenen, die God niet kennen. Van een heidense Felix lezen wij, Hand. XXIV: 25, dat als hij van de Apostel Paulus hoorde handelen van de rechtvaardigheid, matigheid en van het toekomstig oordeel, hij zeer bevreesd werd, zodat hij Paulus niet langer kon horen.

Helaas, zijn niet de harten onzer toehoorders veel harder en verstokter? Wij mogen ons tegenwoordig van deze woorden van de Apostels voor onszelf ook bedienen. Hebbende uit Gods Heilig Woord openbaring ontvangen van het vreselijke oordeel, dat er eens ten jongsten dage door Christus hier op de wereld zal gehouden worden, waarvoor wij met al de inwoners der aarde zullen moeten verschijnen, zo trachten wij uit dat beginsel ook mede de mensen, onder van de Heere genadige zegen, tot het

geloof te bewegen en hun haar noodzakelijkheid tot behoud voor ogen te stellen. En omdat het ons voorkwam, dat een breedvoerige en klare verhandeling van het laatste en algemene oordeel daartoe, wanneer het de Heere behaagde, een gezegend middel zou kunnen zijn, zo hebben wij met die verhandeling de gehele dag willen doorbrengen.

In het morgenuur hebben wij reeds een groot en voornaam gedeelte van deze merkwaardige stof beschouwd.

(1) Hoe de Heere Christus ten jongsten dage als Rechter met een onbeschrijfelijke luister, Majesteit en heerlijkheid op de wereld ten oordeel zal verschijnen.

(2) Hoe voor zijn ontzaglijke Rechterstoel alle vlees, alle mensenkinderen, zo levende als doden, zullen moeten verschijnen en geoordeeld worden.

(3) Hoe hiervan Christus als Rechter een ordelijk en aller-nauwkeurigst onderzoek zal gedaan worden over alles wat ieder mens hier in dit leven, goed of kwaad gedaan. Heeft, teneinde daar een rechtvaardig oordeel of vonnis, over uit te spreken. Tot zo ver kwamen wij in het morgenuur.

Nu zouden wij voortgaan en deze merkwaardige stof verder volgen. Want er zijn nog veel dingen aangaande het laatste algemene oordeel te overwegen, die ons meer of min klaar in het Woord geleerd worden.

Ach, dat het de Heere liefde, ons maar een rechten indruk van al deze dingen te geven en dezelve door Zijn Geest op onze harten vast te maken, teneinde wij er ieder naar zijn toestand zegen van mochten ontvangen! Amen.

Wij lieten het deze morgen dan hierbij, dat in het laatste oordeel door Christus, als Rechter, een zeer nauwkeurig onderzoek zal geschieden naar alles wat de mens hier in dit leven gedaan heeft, met gedachten, woorden en werken, zo goed als kwaad en hoe dat alles dan in het licht gebracht en geopenbaard zal worden. Dit nauwkeurig onderzoek omtrent ieder mens in het bijzonder nu geschied zijnde, zal daarop nu door Christus het vonnis of oordeel gerechtelijk en in het openbaar worden uitgesproken, evenals in onze wereldse rechtbanken, waar het onderzoek van iemands bedrijven geschied zijnde, aanstonds een gerechtelijk vonnis of sententie in de vierschare wordt gewezen, waarin de persoon, wiens daden van de rechter onderzocht zijn, vrijgesproken of veroordeeld wordt.

Zo zal hier dan ook door Christus als Rechter over elk mens in het bijzonder een rechtvaardig vonnis worden uitgesproken. Welk vonnis tweeërlei zal zijn: of van vrijspraak óf van veroordeling. Het vonnis van vrijspraak zal gaan over al de vromen en gelovigen, die hier op de wereld de aangebodene genade en gerechtigheid van Christus door het geloof hebben aangenomen en zich in Zijn bloed van hun zonden hebben laten wassen en reinigen. Deze zullen allen samen openlijk voor Engelen en mensen door Christus als Rechter worden vrijgesproken en verklaard tot erfgenamen van de eeuwige zaligheid en dat alleen om Zijn gerechtigheid en verdiensten, die zij, toen zij leefden, als de enige hoorn huns heils hebben aangegrepen, in en door een waar geloof.

De Heere Jezus zal hun gezamenlijk zetten aan Zijn rechterhand en hun op de allervriendelijkste en liefelijkste wijze deze troostrijke taal uit de wolken toespreken: *komt, gij gezegende Mijns Vaders! beërfte dat koninkrijk, wat u bereid is van de grondlegging van de wereld*, Matth. X15: 34.

En o, wat zullen Gods kinderen, de gelovigen, op het horen van deze liefelijke taal van de Heere Jezus dan niet met een onbegrijpelijke en onuitsprekelijke vreugde in hun zielen bevangen worden!

Hoe zullen zij niet van blijdschap opspringen onder elkaar en aanstonds aanvangen te zingen en de Heere Jezus toe te juichen: Hem, die op de troon zit en het Lam, zij dankzegging en de eer en de heerlijkheid en de kracht, in alle eeuwigheid! Openb. 5: 13.

Zodra dit geschied zal zijn, zal nu ook aanstonds het andere vonnis, zijnde dat der verdoemenis of veroordeling, volgen, wat de Heere Jezus zal uitspreken over alle zondaars, goddeloze en ongelovigen, wier werken nu reeds van Hem in het licht gebracht zijn.

Tot deze zal Hij zich wenden in zijn grimmige toorn en verbolgenheid en hen, vanwege al hun zonden, begaan tegen het licht der natuur, of tegen Gods geopenbaarde wet en tegen het Evangelie, waarin Christus werd voorgedragen en aangeboden en de zondaar op het vriendelijkst genodigd om tot Hem te komen, verwijzen en veroordelen om voor eeuwig gebannen te zijn van Zijn zalige gemeenschap, onder het gewicht van Gods oneindige vloek en toorn te blijven liggen en overgegeven te worden aan het vreselijk oordeel der hel en der eindeloze verdoemenis, zonder ooit in alle eeuwigheid daaruit gered of verlost te worden.

En wilt gij het vonnis zelf horen, geliefden, dat over alle zondaars, goddeloze en ongelovigen zal worden uitgesproken? De Heilige Schrift geeft het ons woordelijk op, Matth. X15: 41, waar de Heiland zelf leert, *dat de Zoon van de mensen zo tot degenen, die aan Zijn linkerhand zijn, zal zeggen: gaat weg van Mij, gij vervloekte! in het eeuwige vuur, wat de duivel en zijn engelen bereid is.*

O, treurig en rampzalig vonnis! O, ijselijke veroordeling! als verdoemden en vervloekte te moeten weggaan van het aangezicht en de liefelijke tegenwoordigheid van Christus, naar het helse vuur, bij de duivel en zijn engelen, om daar tot in eeuwigheid de onbeschrijfelijkste pijnen te lijden en te ondergaan.

O, wat zal dat te zeggen zijn, mensen! Kon het eens geloofd worden! Het hart van de zondaar zou hier als was moeten smelten van verschrikking. Zijn haar zou er over ten berge rijzen.

Ach, mochten zoveel gerusten te Sion hier door deze schrik des Heeren nog eens ontwaken uit hun vaste slaap van zonden en zorgeloosheid en zich nog eens tegen een zo zwaar en verschrikkelijk oordeel intijds zoeken te bergen in de Rotssteen van de heils!

De sententie of het vonnis, dat door Christus als Rechter over alle mensen zal gevelde worden, zo beschouwd hebbende, moeten wij nu nog met een woord haar uitvoering overwegen. Want zo gaat het in onze wereldse vierschaar, als het vonnis van de Rechter uitgesproken is, dan volgt daarop aanstonds de gerechtelijke uitvoering of executie.

Maar zo zal het hier in dit ontzaglijk gericht ten jongsten dage ook geschieden; het vonnis zal hier door Christus als Rechter niet zodra over de wereld zijn uitgesproken, of het zal ook aanstonds metterdaad uitgevoerd en bewerkstelligd worden, zoals dit ons in de Heilige Schrift van de Zaligmaker zelf zo geleerd wordt, Matth. 25: 46, daar Hij zegt en deze (te weten, de goddeloze en ongelovigen) *zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in dat eeuwige leven.*

Welk een groot en oneindig verschil, toehoorders, de vrijgesproken gelovigen en rechtvaardigen zullen aanstonds van deze aarde, tot Christus, hun Hoofd en Koning, in heerlijkheid worden opgenomen en door Zijn Engelen geleid worden in de oppersten hemel, het paradijs Gods en de plaats der zalige heerlijkheid, om daar dan te genieten *verzadiging van vreugde voor Gods aangezicht en liefelikheden aan Zijn rechterhand, eeuwig*, Psalm 16: 11.

Want zo leert ons dit de Apostel duidelijk, 1 Thess. 4: 17, daar hij aan de gelovigen schrijft: *daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen samen met hun opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet, in de lucht en zo zullen wij altijd met de Heere wezen.*

Dit zal niet zodra geschied zijn, of de verdoemde zondaars en ongelovigen, nadat zij de gelovigen dus met hun ogen van deze aarde hebben zien met Christus en Zijn Engelen ten hemel varen, zullen aanstonds door de duivel en zijn helse dienaren worden aangegrepen en gesleept naar de afgrond, naar de poel, die brandt van vuur en sulfer en naar de plaats der eeuwige pijniging.

O, wat zullen zij dan een vreselijk gehuil, gekrijt en gekerm allen samen aanheffen; hoe zal de lucht dan met een ijselijk getier en geweën van al die verdoemden vervuld en de aarde met hun klamme zweet en zilte tranen doorvochtigd worden!

Maar helaas, het zal alles dan voor eeuwig tevergeefs zijn! Want het vonnis van verdoemenis, door Christus uitgesproken, zal een onveranderlijk en onherroepelijk vonnis zijn, daar geen appèl van zal kunnen geschieden. Dat door geen bidden, noch kermen, noch door iets anders, in het allerminste zal kunnen verzacht worden. Hoezeer hier dan ook alle geslachten der aarde rouw bedrijven, volgens Openb. 1: 7 en welk misbaar zij ook maken, het zal alles niets kunnen helpen. Want terwijl de duivelen hen, vastgebonden aan ketenen van eeuwige duisternis, naar het helse vuur slepen, zal Christus tegelijk met Zijn Engelen en gelovigen, zonder eens naar de verdoemden om te zien, in glorievolle heerlijkheid, al zingende en juichende naar boven varen en deze lage wereld uit het gezicht verliezen.

Ziedaar toehoorders! Hier hebt gij nu een zakelijke beschrijving van de wijze, op die het laatste algemene oordeel ten jongsten dage door Christus hier op de wereld zal gehouden worden.

Wij hebben hier nu nog enige bijzonderheden, rakende haar omstandigheid, te overwegen.

1. De eerste bijzonderheid is, aangaande de tijd, wanneer deze algemene gerichtsoefening op de aarde zal gehouden worden; hoe kort, of hoe lang het nog wel zal aanlopen, eer die grote en doorluchtige dag van de Heere komt.

Reeds in oude tijden is er een overlevering geweest onder de Joden, dat de wereld juist zestig eeuwen, of zesduizend jaren staan zal, te weten, twee duizend jaren voor, twee duizend jaren onder en twee duizend jaren na de wet. En volgens die berekening zou het laatste, algemene oordeel dan nu, over omtrent drie honderd jaren reeds moeten komen.

Maar geliefden, wij hebben hier niet te werk te gaan met menselijke overleveringen, maar alleen met de Heilige Schrift. En die heeft ons van de juiste tijd van de laatste oordeels nergens enig bericht gedaan, maar die voor ons, mensen, met opzet verborgen gehouden.

De Zaligmaker leert ons duidelijk, Markus 13: 32, *dat van die dag en uur niemand weet; noch de Engelen, die in de hemel zijn, noch Hij als de Zoon van de mensen hier op aarde, maar alleen de Vader.*

In het algemeen wordt ons in Gods Woord geleerd, dat de dag van de algemenen oordeels zal komen op het einde van de wereld, als al de uitverkorenen, zoveel er van eeuwigheid in het boek van de levens aangetekend zijn, zullen zijn geboren. En God de Heere alles, wat Hij nog besloten heeft te doen, in Zijn Kerk en in de wereld, zal hebben uitgevoerd en schoon gemaakt op zijn tijd.

Maar hoewel de Heere voor ons, mensenkinderen, dus de juiste tijd van het laatste oordeel heeft believen om wijze redenen verborgen te houden, zo heeft Hij ons

nochtans verscheiden tekenen in Zijn Woord gegeven, die de komst van Christus ten oordeel noodzakelijk moeten voorafgaan, van wie een gedeelte reeds vervuld is en het andere gedeelte nog na deze zal moeten vervuld worden.

De dingen die volgens de Heilige Schrift nog voor van de Heiland komst ten oordeel moeten geschieden, bestaan voornamelijk hierin,

- dat nog eerst de Antichrist moet vallen, zijn rijk geheel verbroken
- en de stad Rome, de troon van het beest verwoest moet worden.
- ***Dat nog eerst geheel het Joodse volk tot Christus moet bekeerd worden en de volheid der heidenen ingaan.***
- ***Dat zulks, geschied zijnde, er nog een verheerlijkten staat der Kerk moet komen, waarin de gelovigen met Christus als Koning een tijd van duizend jaren hier op aarde zullen heersen, gedurende die duizend jaren de duivel in de hel zal gesloten worden. Zodat hij in die de volkeren niet meer zal verleiden, volgens Openbaring 20.***
- Dat er dan, na die duizend jaren, nog weer een zeer zware vervolging over de Kerk moet komen, verwekt door Gog en Magog, die de legerplaats der Heiligen zullen omringen en de kerk van Christus ten uiterste zullen benauwen; na die zware vervolging, die echter maar een korte tijd zal duren, deze Gog en Magog door vuur dat uit de hemel komen zal, zullen verslonden worden en dan als deze grote en doorluchtige dingen geschied zullen zijn, is het waarschijnlijk dat het einde van de wereld nabij zal zijn en dat Christus eerlang ten oordeel zal komen.

Ziet geliefden, zo blijkt in dit alles dan nu dat de dag van de oordeels, volgens God Woord nog zo nabij niet is, maar dat het nog meer dan duizend jaar zal moeten lijden. Maar bij dit uitstel vinden wij, die tegenwoordig leven, geen het minste voordeel omdat een ieders dag om te sterven nadert en zoals de dood de mens laat, zo zal de dag van de oordeels hem vinden.

Het moet ons genoeg zijn te weten, hetzij vroeg of laat, dat een zo algemeen oordeel zeker eens over alle mensen zal komen gelijk wij nu beschouwd hebben en dan, als het komt zal het volgens de Heilige Schrift niet langzaam maar zeer schielijk en onverwacht komen; het zal de inwoners van de wereld, die in die tijd leven zullen, zeer schielijk en onverwacht overvallen, want de Heere Jezus heeft ons geopenbaard, Luk. 12:34, 35, dat men zich wel degelijk voor zorgeloosheid te wachten heeft, de wijl die dag zal komen als een strik over alle degenen, die op de ganse aarde gezeten zijn. Paulus, 1 Thess. 5: 2 en Petrus, 2 Petrus 3: 10, hebben beiden voorzegd, dat de dag van de oordeels over de aarde zeer onverwacht zal komen als een dief in de nacht.

Dit is het al toehoorders, dat wij u dezen aangaande uit het Woord Gods te berichten hebben. Wij moeten hier met sommige darteleden verstanden niet te nieuwsgierig, noch te vermetel zijn, om in deze grote verborgenheid verder in te dringen, maar gedenken aan hetgeen de Zaligmaker tot Zijn discipelen gezegd heeft, Hand. 1: 7, het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft.

2. Een andere bijzonderheid omtrent dit doorluchtige oordeel aan te merken, is de plaats daar het zal gehouden worden. Deze plaats zal niet zijn het dal van fat, zoals sommigen menen te bewijzen uit Joël 3: 2, die plaats geenszins van het laatste oordeel handelt. Maar de plaats waar dit oordeel zal gehouden worden, zal zijn volgens de Heilige Schrift, op aarde en in de lucht, op de wolken. Christus zal als Rechter zitten op de wolken van de hemels en de mensen zullen allen samen staan hier beneden op

de aarde. Meer of anders kan hiervan, volgens Gods Woord, niet gezegd worden.

3. Wat aangaat de tijd, hoelang of hoe kort dit grote en doorluchtige oordeel zal duren, daarvan is Ook niets met zekerheid te bepalen. De Heilige Schrift spreekt doorgaans van een dag. Maar daaruit kan geenszins besloten worden, dat het laatste oordeel maar een enige dag zal duren. Want in Gods Woord wordt een dag meermalen voor een zeer grote en langdurige tijd genomen. Zo betekent de dag van de Nieuwe Testaments, de ganse tijd die de huishouding van de Nieuwe Testaments zal duren. Zo zal het hier met de dag van de oordeels ook gelegen zijn.

Dat het oordeel langer zal duren dan een enige dag, daar behoeft men niet aan te twifelen. Want ieder mens zal hier in het bijzonder voor Christus moeten verschijnen en van, al zijn daden rekenschap moeten geven, waartoe zeker een grote tijd vereist wordt. Maar het zal er niet op aan komen, aandachtigen, al duurde deze grote en doorluchtige dag zelfs duizend en meer jaren; er zal tijd genoeg zijn. De gelovigen zullen er niet bij lijden, want die zullen zich dan ook hier op aarde reeds nabij Christus, hun Hoofd en Koning, in gelukzaligheid en heerlijkheid bevinden.

En de goddeloze en ongelovigen zullen ook dan reeds in zulke ondragelijke benauwdheid angst en vrees zijn, dat zij slechts zullen wensen van Christus tegenwoordigheid te mogen vertrekken, omdat zij Zijn gramschap niet zullen kunnen dragen, maar sidderende en bevende zullen roepen: *bergen valt op ons! Heuvelen bedekt ons!*

Ziedaar, mijn toehoorders, deze dingen waren het, die wij uw aandacht van het algemene laatste oordeel te zeggen hadden. Zoals wij het nu en in het morgenuur beschouwd hebben, zal de Heere Jezus ten jongsten dage of op het einde van de wereld komen, van de rechterhand van Zijn Vader, om te oordelen de levende en de doden.

Dit is nu weer zo het voorwerp van het geloof eens Christens, waarvan hij zegt en belijdt, *ik geloof*.

Het eerste leerstuk van het laatste algemene oordeel breedvoerig verhandeld zijnde, volgt daarop nu weer de werkzaamheid van het geloof eens Christens. Een Christen belijdt dit te omhelzen en van ganser hart aan te nemen:

(1) Als een ware en ontwijfelbare waarheid, daar hij niet het allerminste aan begeert te twifelen, maar daar hij altijd wenst van te behouden een diepe indruk in zijn gemoed. En waarlijk, mijn vrienden! Hoezeer de duivel ook woelt om aangaande dit algemeen oordeel atheïstische gronden van ongeloof in de zielen van de mensen te zaaien, die te voeden en menigvuldige zwarigheden en twijfelingen hierover in het gemoed in te werpen, zo verbreekt Christus hier toch door Zijn Woord en Geest in de harten van Zijn gelovigen al de werken van de duivels. Een gelovige ontmoet hier de ontwijfelbaarste gronden van zekerheid tot versterking zijns geloofs. Want dat er zeker een zodanig algemeen oordeel over de wereld zal gehouden worden, leert hem,

(a) De hele Heilige Schrift, zoals uit onze verhandeling overvloedig gebleken is. Waarom de Apostel Paulus de leer van de opstanding der doden en van het eeuwig oordeel ook stelt onder de fundamentele of grondwaarheden van het Christendom, Hebr. 6:2.

(b) De waarheid van deze leer is ook zeer gemakkelijk af te leiden uit de rechtvaardigheid Gods, want die brengt uit haar eigen aard en natuur. mede, dat Hij het goede moet lonen en het kwade moet straffen.

Het gaat hier op de wereld veeltijds de goddeloze uiterlijk wel en de vromen daarentegen kwalijk; bijgevolg moet er een tijd van rechtvaardige vergelding komen

na dit leven, zoals Paulus leert, 2 Thess. 1: 6 en 7, zo het recht is bij God verdrukkinge te vergelden degenen, die u verdrukken. En u, die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring des Heeren Jezus met de Engelen van Zijn kracht. Dit hebben zelfs de verstandige heidenen, uit het duistere schemerlicht der rede, gemakkelijk gezien en erkend.

(c) Heeft deze waarheid van het laatste algemene oordeel ook een zeer krachtige grond van zekerheid in het geweten van de mensen, wat immers de mens over het kwade dat hij doet beschuldigt en veroordeelt en over het goede bemoedigt en vertroost. Waartoe zodanige beschuldigingen en vervrolijkingen in het geweten van alle mensen indien er niet waarlijk en zeker zulk een oordeel te wachten was?

Dus zijn dan hier voor een gelovig Christen de krachtigste gronden van zekerheid om te geloven en voor ontwijfelbaar waar te houden, dat Christus ten jongsten dage eens zal komen om te oordelen de levende en de doden.

(2) Maar niet alleen gelooft een Christen dit leerstuk als een ware, maar ook als een noodzakelijke grondwaarheid van het Christendom, zonder welkers rechte kennis, gelovige toestemming en Godzalige betrachting er geen heil noch zaligheid te verwachten is. Want zo Christus niet wederkwam om te oordelen, dan zou er ook geen opstanding der doden kunnen zijn. Dan kon een gelovige geen verwachting hebben van het eeuwige leven der heerlijkheid hierna, bijgevolg bleef hij dan zonder hoop van zaligheid en verlossing.

Maar nu hij kan, wil en moet geloven, dat Christus waarlijk op het einde van de wereld eens ten oordeel zal verschijnen, nu ontvangt hij daaruit die zalige en heerlijke nuttigheden, die ons de Onderwijzer opgeeft, Vraag 52, *wat troost u de wederkomst van Christus om te oordelen de levende en de doden?*

Antwoord: ***dat ik in alle droefenis en vervolging met opgerichten hoofde even dezelfde, die zich tevoren om mijnentwil voor Gods gerichte gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel verwachtte, die al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal.***

De leer van het laatste oordeel heeft een tweeërlei uitwerking; een andere op het gemoed der goddeloze en ongelovigen en een andere opdat van Gods kinderen, de gelovigen.

De eerste strekt zij tot vrees, benauwdheid en verschrikking, zoals bleek in de stadhouder Felix, van wien wij vinden aangetekend, dat, als hij Paulus hoorde handelen van het toekomend. oordeel, hij zeer bevreesd werd, zodat hij Paulus, niet langer durfde horen, maar hem van zich wegzond, Hand. XXIV:25.

Maar geheel anders is het met de vromen en gelovigen. Deze is het laatste oordeel van levende en doden een blijde dag van verkoeling en van eeuwige verlossing.

Het is hun een kroningsdag, op wie zij als overwinnaars door Christus met de kroon der eeuwige heerlijkheid gekroond zullen worden.

Hier op de wereld strekt de overdenking van dit doorluchtig oordeel hun tot grote vertroosting in alle droefenissen en vervolgingen, die hun hier worden aangedaan, want toch, veel zijn hier de tegenspoeden van de rechtvaardigen en hun kastijdingen zijn hier soms alle morgen. Maar in het midden van al die tegenspoeden mogen zij met gemoedigheid, met opgerichten hoofde en met een reikhalzend verlangen hun grote Koning en Rechter Christus Jezus uit de hemel ten oordeel verwachten.

Hiertoe moedicht hun de Heere Jezus zelf aan, Luk. 12:28, als nu deze dingen, (namelijk de tekenen van Zijn toekomst ten oordeel) beginnen te geschieden, zo ziet omhoog en heft uw ogen opwaarts, omdat uw verlossing nabij is. En 2 Petrus 3:12, haasten tot de toekomst van de dag Gods.

En geen wonder, want ziet eens welk een grote zaligheid zal dan aan de gelovigen geschieden! *Zij hebben even dezelfde, die zich tevoren om hunnentwil voor Gods gericht gesteld en al de vloek van hun weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel te verwachten.*

Christus zal daar ten oordeel verschijnen, niet als hun vijand of tegenpartijder. Nee, maar als hun geliefde Zaligmaker, Heiland, Voorspraak en Verlosser, die hun hier op de wereld reeds van al hun zonden in Zijn bloed gewassen, uit van de satan macht en heerschappij verlost, met God verzoend en hun zoveel blijken van Zijn liefde en genade bewezen heeft. En die zij ook met de armen van een waar geloof voor hun Heere, hoofd en Verlosser hebben aangenomen en omhelsd. Deze Jezus, wiens verlost volk en eigendom zij hier op de wereld geweest zijn en in wiens zalige gemeenschap zij niet alleen geleefd hebben, maar ook gestorven zijn, hebben zij ten jongsten dage tot een Rechter te verwachten; niet om hun te verdoemen en te veroordelen, maar om hun openlijk voor God, engelen en mensen vrij te spreken van alle schuld en straf der zonde en hun uit vrije genade de eeuwige zaligheid, die Hij voor hun verworven heeft, gerechtelijk toe te wijzen. En dat niet alleen, maar de gelovigen zien daar de Heere Jezus ook tegemoet als Rechter, om al Zijn en hun vijanden in de eeuwige verdoemenis te werpen.

Hier hebben Gods kinderen met veel machtige vijanden gedurig te worstelen, die hun vervloeken, vervolgen, geweld aandoen en op allerlei wijzen onderdrukken. Ja, dat hun nog veel meer ter hart gaat, die ook vijanden zijn van hun Heere en Koning Jezus en zijn Naam, eer, zaak en volk bitter haten, lasteren, tegengaan en onderdrukken.

Maar in die doorluchten oordeelsdag zullen zij met blijdschap de wraak aan deze, hun Christenvijanden, aanschouwen. Christus zal er hun dan volmaakt en eeuwig van verlossen en al Zijn en hun vijanden werpen in de eeuwige verdoemenis.

En hoe zal dit anders dan een uitnemende blijdschap in der gelovigen zielen kunnen veroorzaken! Want hier zal nu de zaak van Christus en van Zijn volk, die op de wereld door de menigte van vijanden zodanig onderdrukt is geworden, openlijk worden gerechtvaardigd; hier zal al de macht van de satan en der duisternis nu voor eeuwig geheel verbroken worden. De dood en de hel zullen geworpen worden in de poel van de vuurs, Openb. XX: 14.

En zo zullen de verlost gelovigen hier in dit oordeel dan nu kunnen zingen, als er staat Ps. 9: 3 en 4: *in U zal ik Mij verblijden en van vreugde opspringen. Ik zal uw Naam Psalmzingen, o Allerhoogste! omdat mijn vijanden achterwaarts gekeerd, gevallen en vergaan zijn van Uw aangezicht.*

En eindelijk leert de Onderwijzer, dat Christus Zijn gelovigen ten jongsten dage tot Zich zal nemen in de hemelse blijdschap en heerlijkheid, zoals wij dat gezien hebben in onze verhandeling en gelijk de Zaligmaker ook al Zijn gelovigen beloofd heeft, Joh. 14: 3 *en zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kome Ik weer en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt, daar Ik ben.*

Zie, al dit zalige heil hebben Gods kinderen ten jongsten dage van Christus, hun Heere, te verwachten.

En daarom, wat wonder, dat terwijl de zondaars en ongelovigen voor de komst van Christus ten oordeel vrezen als voor het grootste kwaad, dat hun kan overkomen, dat

Gods kinderen daar integendeel, bijzonder als zij in droefenis of tegenspoeden zijn, grotelijks naar mogen verlangen en uitroepen: *kom haastig, Heere Jezus!*

En zo zien wij dan nu, dat de leer van Jezus toekomst ten oordeel een troostrijke leer is voor Gods volk, de gelovigen. Daarmee is deze stof dan nu van ons geheel verhandeld.

Laten wij nu trachten, door van de Heere genadige zegen, er nog enig gebruik van te maken voor onszelf. Er is immers niemand hier onder ons, of hij geeft voor en belijdt te geloven, dat Christus zo eens zal komen ten oordeel en dat alle mensen, die ooit geleefd hebben, naar hun werken van Hem zullen geoordeeld worden.

Zo is hier dan niemand, of hij moet volgens deze zijn belijdenis mede geloven, dat hij ook voor dit oordeel van de Zoon van God zal moeten verschijnen, want wij allen zullen voor de rechterstoel van Christus moeten geopenbaard worden. Gijlieden en ik, wij zullen allen naar onze werken moeten geoordeeld worden; alles wat wij gedaan hebben, hetzij goed, hetzij kwaad, zal door Hem in het licht gebracht en voor Engelen en mensen geopenbaard worden. En wij zullen uit de mond van Christus, de oppersten Rechter, daarover ons vonnis, hetzij van vrijspraak, hetzij van verdoemenis en vervloeking, moeten ontvangen.

Wel! oordeelt dan nu eens als redelijke mensen, toehoorders, is het niet een zaak van de aller-uiteerste noodzakelijkheid, dat. Wij met allen ernst en nauwkeurigheid op onszelf onderzoek doen naar de gronden, waarop wij een zo groot, doorluchtig, rechtvaardig en vreselijk oordeel durven afwachten en dat elke dag, ja, elk ogenblik tegemoet zien?

Immers, zo wij niet willens en wetens blind zijn, zo kunnen wij niet ontkennen, of God heeft ons in Zijn Woord geleerd en geopenbaard, dat ver de grootste menigte van mensen in de dag van de oordeels van Christus tot verdoemenis en de helse straf zullen veroordeeld worden en dat er slechts weinigen, die geloofd hebben, zullen behouden worden.

En wie zijn nu deze gelukkigen, die behouden zullen worden?

Leest slechts de hele Heilige Schrift en die zal u overvloedig leren, dat het diegenen zijn, die

- (1) Hun zondige en verdoemelijke natuurstaat recht hebben leren kennen.
- (2) Die daarover waarlijk en van hart bekommerd, bedroefd, beschaamd en verlegen zijn geworden en die niet meer het leven van hun hand hebben kunnen vinden.
- (3) Die tot Jezus, door het geloof, gevloeden zijn, zijn sterkte en gerechtigheid hebben aangegrepen en zich zo, door Hem, met God hebben laten verzoenen. Die alle eigen kracht, sterkte en gerechtigheid verzakende, de mantel van Christus volkomen gerechtigheid aangenomen en omgedaan hebben, om hun schandelijke naaktheid daarmee te bedekken.
- (4) Die door Jezus tot God genaderd zijn en Hem in ootmoed en in geloof ernstig en aanhoudend om genade gesmeekt hebben.
- (5) Eindelijk, die van Christus, de Geest der heiligmaking ontvangen hebben, waardoor zij van de macht van de satan en de heerschappij der zonde verlost, in de geest van hun gemoed waarlijk vernieuwd, veranderd, wedergeboren en bekeerd zijn geworden en dus hier op aarde reeds in nieuwigheid van de levens gewandeld hebben, brengende vruchten voort, der gerechtigheid en der bekering waardig.

Ziedaar! Degene alleen, leert ons het hele Woord van God, dat in de dag van de oordeels door Christus zullen vrijgesproken en in de zalige heerlijkheid opgenomen worden.

Spreekt het dan nu niet vanzelf, toehoorders, dat wij de zodanigen ook moeten zijn; niet in schijn en verbeelding, maar inderdaad en in waarheid voor God, of dat wij anders in het grote oordeel van Christus voor Hem niet zullen kunnen bestaan?

Ach, kon dit maar eens recht gezien en geloofd worden! Ongelukkig en ten uiterste rampzalig zullen in de grote oordeelsdag al deze mensen bevonden worden.

(1) Alle Godvergeten spotters, die het laatste oordeel slechts houden en aanzien voor een bullebak, om de mensen bang en bevreesd te maken, zeggende: waar is de God van de oordeels? Mal. 2: 17.

O, wat zal het akelig voor dezulken wezen, als zij in dit oordeel, waarmee zij hier op de wereld zozeer de spot gedreven hebben, eens zullen moeten verschijnen! Hoe zal Christus dan ook in hun verderf lachen en spotten wanneer hun vrees komt, Spreuk. 1: 26.

(2) Ongelukkig hier ook alle openbare en onbandige goddelozen, die hier op de wereld in allerlei gruwelen geleefd en tegen alle Gods bedreigingen, roepingen en vermaningen hun ogen gesloten en hun harten verhard hebben!

O, hoe jammerlijk zal het met deze aflopen, want zij hebben zich hier op de wereld, door. Het gierig bedrijven van zoveel ongerechtigheden en gruwelen, naar hun hardheid en onbekeerlijk hart, toorn vergaderd als een schat, Rom. 2: 5.

(3) Ongelukkig zijn hier ook alle gerust en zorgeloze zondaars, die de bozen dag ver van zich stellen. Die zich door de schrik van de Heere niet laten wakker maken uit hun vasten zondenslaap en zich laten bewegen tot het geloof, maar die zich verbeelden dat zij vrede zullen hebben, hoewel zij naar het goeddunken van hun hart wandelen. O, over deze zal bewaarheid worden hetgeen Paulus schrijft, 1 Thess. 5: 3: want wanneer zij zullen zeggen, het is vrede en zonder gevaar, dan zal een haastig verderf hen overkomen, zoals de barensnood een bevruchte vrouw. En zij zullen hetgeenszins ontvlieden.

(4) Niet minder ongelukkig zijn hier alle wereldse mensen, die op de wereld in dagelijkse weelde en wellusten geleefd hebben. Die hun deel hebben gehad in dit leven, of die zich aan de dingen van de tijd zozeer hebben verslaafd en overgegeven, dat zij er het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid door hebben verzuimd en verwaarloosd. Die maar alleen hebben gezorgd om hun tijdelijk beroep wel waar te nemen en wat zij dagelijks zouden eten, drinken en waarmee zij zich zouden kleden!

O, hoe ellendig zullen het al die mensen hebben in de dag van de oordeels, wanneer zij zullen zien, dat zij zich alleen met ijdelheid gevoed hebben en hun ogen hebben laten vliegen op hetgeen niets was. En dat zij daardoor een eeuwige zaligheid. Hebben verzuimd.

(5) Ongelukkig zijn hier ook alle verachters en kleinachters van God, van Zijn Woord, van Zijn knechten en kinderen. O, hoe zal Christus deze allen dan ook verachten en wat zullen zij dan niet met eeuwige schande en smaadheid bedekt worden!

(6) Ongelukkig nog eens, zijn hier ook alle geveinsden en huichelaars, die hier op de wereld hun verborgen misdaden met de mantel van schijnheiligheid bedekt hebben. Die slechts een gedaante van Godzaligheid hebben gehad, maar van de ware Godzaligheid vijanden zijn geweest.

O, hoe naakt zullen deze allen hier staan in de dag van de oordeels, als Christus hun

dat masker van schijnheiligheid eens zal afrukken en hun in hun ware gedaante aan de wereld zal vertonen! Dan zal aan hun vervuld worden dat geschreven staat Jes. 33 14: de zondaren te Sion zijn versrokken, beving heeft de huichelaren aangegrepen. Zij zeggen, wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? wie is er onder ons die bij een eeuwige gloed wonen kan?

(7) Eindelijk, ongelukkig zijn hier, in het algemeen, alle on bekeerde mensen, hoe burgerlijk en welgeschikt van wandel zij hier in de wereld ook mochten geleefd hebben; allen, die in hun natuurstaat zijn gebleven en gestorven en niet door wedergeboorte, geloof en bekering, inwendig zijn vernieuwd en veranderd geworden, op die valse droggronden zij ook hebben gezeten, indien zij maar buiten Christus omgezworven hebben en niet waarlijk door het geloof met Hem verenigd zijn geweest, zij zullen gewis in de dag van de oordeels voor eeuwig verloren moeten gaan en voor het gericht van Christus niet kunnen bestaan, zij mogen dan op de wereld, met die van Laodicéa, zich in hun blindheid hebben verbeeld dat zij rijk en verrijkt waren en geens dings gebrek hadden. Maar dan zal het hun helaas, tot hun eeuwige rampzaligheid ontdekt worden, dat zij geheel ellendig zijn, jammerlijk, arm, blind en naakt, Openb. 12: 17.

Ach mensen! Wie gij dan zijn moogt! Zo gij nog onbekeerd en buiten Christus zijt. O, merkt deze dingen toch eens op! neem ze toch eens ter harte, jong en oud! geeft er toch eens acht op! bedenkt, bedenkt toch eens, dat er gewis een zo vreselijke oordeelslag te wachten is en dat gij eens met al de inwoners van de wereld voor Christus Rechterstoel zult moeten verschijnen, om geoordeeld te worden naar hetgeen gij hier in dit leven gedaan hebt.

O, wat zal het te zeggen zijn voor een onbekeerd zondaar! Hoe zal hij daar voor Christus vierschaar staan als een gevangen misdadiger, onbloom van alle vrienden, van alle vertroosting, van alle voorspraak en onderstand!

Nu ziet gij God niet, o mensen! Hij schijnt u ver af te zijn. Maar dan zult gij Christus lichamelijk voor u zien zitten op zijn Rechterstoel en zult voor Hem gesteld, van Hem aangesproken en ondervraagd worden over alles, wat gij in dit leven gedacht, gesproken en gedaan hebt.

O, wat zal u deze geduchte tegenwoordigheid van Christus dan niet verschrikkelijk zijn! Christus zal u vragen, hoe gij op deze wereld geleefd hebt, van uw jeugd tot aan uw ouderdom toe en of gij al zijn geboden onderhouden hebt? Daarop zal het onderzoek naar al uw daden en handelingen dan beginnen met de uiterste nauwkeurigheid.: De boeken zullen geopend worden; het boek van Gods alwetendheid zal al uw zonden, tot een toe, openbaren en in het licht brengen, ook die, die gij hler op de wereld met zoveel zorgvuldigheid voor de mensen hebt verborgen gehouden. Daarop zal ook het boek van uw geweten geopend worden. Dat zal u dan al uw zonden, die gij ooit bedreven hebt, zeer levendig te binnen brengen en vertegenwoordigen. Daar zult gij dan op het klaarste al uw zonden voor ogen krijgen, die gij ooit hier in dit leven gedaan hebt.

Er zijn letters, die op het papier geschreven zijnde met het sap van oranje, niet kunnen gelezen worden, of zij moeten tegen het vuur gehouden worden. Zo kunt gij nu dat bloedige schrift van de aanklacht van uw consciëntie of geweten tegen u niet lezen. Maar als gij ten jongsten dage eens zult staan voor God, als een verterend vuur. O, dan zult gij dat schrift, die letters eerst kunnen lezen!

Wat zal er dan niet een oneindige zware rekening van zonden tegen u voor de dag komen! Miljoenen van zonden, die gij hier op aarde niet hebt kunnen, noch willen

zien en moeten uitroepen: 'Ach ja! Deze zijn mijn zonden, die ik op de wereld bedreven heb! Deze vuile en boze gedachten heb ik in mijn hart gehad. Deze ijdele en zondige woorden heb ik gesproken. Deze leugens heb ik gelogen. Deze dieverij heb ik begaan. Deze ontucht, hoererij of overspel is door mij bedreven. Ik heb buiten Christus geleefd. Ik heb, in mijn blindheid, op mijn eigen werken gerechtigheid vertrouwend. Ik heb niet getracht naar geloof en bekering, maar ik heb zorgeloos geleefd. Mijzelf en de wereld gediend en God niet gekend, noch gevreesd.'

Ziet, zo zullen uw zonden hier dan voor u staan als hemelhoge bergen, daar gij niet tegen zult kunnen opzien. En of gij die dan al voor Christus wilt belijden, bekennen en bidden om genade en vergeving, o mensen! Dat zal u dan niets kunnen helpen. Zo weinig als het hier in de wereldse vierschaar de doodschuldigen misdadiger kan helpen, dat hij huilt, krijt en de rechter om genade bidt. Want Christus zal daar niet zitten op de wolken van de hemels, om onbekeerde zondaars genadig te zijn en te behouden, maar om als een rechtvaardig Rechter alle vlees naar waarheid te oordelen. De wet zal hier moeten gevolgd worden. Zoals die spreekt, zo zal het hier geschieden. Nu, de wet zal van u en van alle ongelovige zondaren zeggen, dat zij, die zulke dingen doen, of gedaan hebben, van de dood waardig zijn. Naar dat getuigenis der wet zal Christus hier nu ook handelen en u ook eeuwig van de dood waardig verklaren. En dat vonnis zal, in alle eeuwigheid, niet het allermindst kunnen verzacht, noch veranderd worden. Daar zal niets van kunnen afgebeden worden, zoals de uitspraak uit Christus mond gegaan is, zo zal het ook geschieden.

Ach, mijn toehoorders, wij bidden u, alsof God door ons bade, ziet toch voor u en geeft geloof aan deze dingen! Laat het u alles toch dienen

(1) Om bekommerd, ongerust en met ernst verlegen te worden en te ontwaken uit de slaap van gerustheid en zorgeloosheid.

(2) Om uw rekening, hoe gij met God staat, toch eens bijtijds en met ernst na te zien, overwegende de menigte en de zwaarheid uwer zonden of schulden; uw onmacht, om zelf daartoe iets te betalen en in uw gemis van Jezus gerechtigheid, die toch slechts alleen voor God geldt en bestaat.

(3) Laat het u bewegen, om uit te zien naar heil bij de Borg en Middelaar Christus. Jezus. Om Hem, door het geloof, in ware boetvaardigheid, tot betaling en voldoening uwer schulden bij God, aan te nemen.

(4) Om alle genademiddelen naarstig te gebruiken, of gij daardoor nog eens, onder Gods zegen, tot geloof en bekering bewrocht mocht worden.

Ziedaar, vrienden! aan deze dingen in waarheid te doen, hangt uw eeuwige zielsbehoud. Blijft gij die verzuimen en nalaten; laat gij u door de duivel, de zonde en uw arglistig hart verder in geruster slaap wiegen, zo weet, zondaars! Dat gij de eeuwige dood zult sterven. Dat gij in die dag, voor Christus, de Oppersten Rechter, onverantwoordelijk zult staan en dat ik wens vrij te zijn van uwer aller bloed en verdoemenis, zovelen, als er uit deze gemeente eeuwig zullen moeten verloren gaan, door hun zorgeloosheid en ongelovigheid.

Nu hebben wij nog een kort woord tot u, kinderen van God, ware begenadigden, die reeds door de verdiensten van Christus in de Goddelijke vierschaar zijt gerechtvaardigd en vrijgesproken van alle uw zonden en voor wie nu in eeuwigheid geen verdoemenis meer is.

(1) Vreest gijlieden voor de toekomst uws Heeren en Zaligmaker ten oordeel, niet! maar integendeel verlangt en reikhalst er naar. Want gij hebt gehoord wat grote en zalige voordelen er dan voor u te wachten zijn. Ziet dan Jezus komst met blijdschap

tegemoet! Hebt dezelve lief en roept dikwijls: kom Heere Jezus! Ja, kom haastig! Daar is hier gewis veel stof van klacht en beschuldiging over het meeste gedeelte van Gods kinderen, dat zij zich over de aanstaande komst van Jezus ten oordeel zo weinig verblijden. Dat zij er zo weinig naar uitzien en werkelijk er naar verlange en er zich ook zo weinig in hun droefenis mede kunnen vertroosten.

Dit heeft veel zijn oorsprong

(a) uit ongelovigheid en dat veel kinderen van God hier zo blijven twijfelen aan hun genadestaat en aan de bereidwilligheid van Christus om hun te zaligen. Zij vrezen zo gedurig, zij mochten zich nog eens bedriegen. Zij mochten nog eens op valse gronden bouwen en het rechte zielszaligende geloof niet hebben, want zij zien zich zo zondig, zo werkeloos, zo geesteloos. En dus blijft er dan bij hun nog gedurig een bevreesdheid voor Christus komst ten oordeel, waardoor zij naar dezelve zo niet kunnen verlangen en er zich zo niet mede kunnen verblijden en vertroosten.

O, hoe wenselijk was het, dat zulke zwakke Christenen eens aan Christus genade, algenoegzaamheid en bereidvaardigheid volkomen mochten geloven en zichzelf en het werk van hun zaligheid, gerust aan Hem mochten toevertrouwen. Zich verzekerende en bouwende op Christus eigen voorstel en aanbod van genade en op hun oprecht, onbepaald en gewillig aangrijpen van dezelve.

(b) Dit kwaad ontstaat ook veel uit zwakheid van het historische geloof. Men gelooft wel in de grond dat Christus waarlijk ten oordeel zal komen. Maar was dit historisch geloof sterker, levendiger en meer opgewekt in velen van Gods kinderen, zij zouden omtrent die grote dag van de oordeels ook werkzamer zijn en zich die levendiger kunnen vertegenwoordigen.

(c) Niet minder ontvangt dit kwaad ook zijn oorsprong uit die al te grote achteloosheid en aardsgezindheid, die nog bij de meesten van Gods kinderen is, waardoor zij zich al te zeer ophouden met en zich overgeven aan de ijdele dingen van de tijd. De zorgvuldigheid van dit aardse leven neemt het hart nog teveel in, verslaaft het aan de wereld en bluscht de levendige overdenkingen en werkzaamheden van de ziel omtrent het toekomstige leven zodanig uit, dat het als vreemde zaken beginnen te worden, daar Gods kinderen op het laatst weinig mede kunnen werken.

Niet tevergeefs heeft de Heiland daarom Zijn gelovigen belast en hun vermaand, dat zij hun harten niet zouden bezwaren met aardse zorgvuldigheid, opdat hun die dag niet onvoorziens overkomen.

Ach, kinderen van God! tracht toch eens van al deze uw zondige gebreken onder Christus vleugelen genezen te worden. Ziet er eens het onbetamelijke van! En leert toch eens na deze wijzer worden!

(2) Zal Christus, uw Heere, ten oordeel komen, Ach, maak dan toch uw rekening bijtijds klaar! Ziet uw schulden over, legt er Christus voldoening bij neer en tracht door het geloof kwitantie op uw rekening te krijgen, geschreven door de Vader met het bloed van Jezus.

(3) Bereidt u toch tegen de doorluchtige komst en verschijning uws Heeren en Zaligmaker! versiert u met de klederen van de heils en laat u de mantel van Zijn gerechtigheid omhangen, teneinde gij met vrijmoedigheid naar Zijn komst moogt verlangen en uw hoofden moogt omhoog heffen.

(4) Wacht gij Christus, uw Koning en Heere als Rechter ten oordeel, wandelt dan ook in vrees de tijd uwer inwoning. Leeft in tedere omzichtigheid nabij de Heere, hebt het oog op alle uw werkzaamheden, zijt arbeidzaam tot en overvloedig in de oefeningen

van al heilige deugden, voorziet, met de wijze maagden, uw lampen met olie, houdt uw lendenen opgeschort en de kaars brandende. Zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig in het werk van de Heeren! Want zalig is die dienstknecht, die zijn Heere komende, zal vinden zo doende.

Ik eindig met de vermaning van Christus, de grote God en Zaligmaker, Luk. 12: 36, *Waakt dan, tot aller tijd, biddende dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen en te staan voor de Zoon van de mensen! Amen.*

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 20.
VRAAG 53.**

Tekst: Johannes 14: 16, 17.

53 Vraag. Wat gelooft gij van de Heilige Geest?

Antwoord. *Eerstelijk, dat Hij samen, met de Vader en de Zoon, waar en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is. Dat Hij mij, door een oprecht geloof, Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, mij trooste en bij mij eeuwig blijve.*

Het was een overdierbaar en heerlijk gezicht van de profeet Jesaja, wat hij ons beschrijft, hfd. 6: 6 en 7, waar hij getuigt, dat wanneer hij in het jaar, toen de Koning Uzzia stierf, de Heere had zien zitten op een hoge en verheven troon, hebbende de Serafims staande boven hem, een van deze Serafims tot hem kwam vliegen, houdende een gloeiende kool in zijn hand, die hij met de tang van het altaar genomen had, waarmee hij zijnen, te weten van de profeten mond aanroerde en tot hem zeide, ziet deze heeft uw lippen aangeroerd, zo is uw misdaad van u geweken en uw zonde is verzoend.

Het is bekend toehoorders, dat God oudtijds de heilige verborgenheden van de raad van Zijn genade en van het werk der verlossing in Zijn Zoon Jezus Christus, veelmalen en op velerlei wijzen de vaders geopenbaard, en daarvan tot hun gesproken heeft door de profeten. Onder andere dat Hij dat ook gedaan heeft door middel van inwendige gezichten en zinnebeeldige vertoningen, die Hij aan hun ogen deed voorkomen en waardoor Hij de geestelijke verborgenheden van Zijn genade hun dan op een levendige wijze afbeeldde en bekend maakte. En van zodanigen aard was dit gezicht van Jesaja, ook. Daardoor werd de inwendige gemeenschap aller ware gelovigen, met God in Christus, door de Heilige Geest, bijzonder onder de dagen van de Nieuwe Testaments, klaar en levendig afgebeeld.

Want

(1) De Heere, die Jesaja, op een hoge en verheven troon zag zitten, verbeeldde de Heere Jezus Christus, de Zoon van God, zittende als de Koning en Verlosser van Zijn volk, verhoogd en verheerlijkt in de hemel, op de troon en aan de rechterhand Van Zijn Vader, nadat Hij het werk van hun verlossing hier op aarde uitgevoerd en volbracht had. Want dat blijkt uit van de Heiland eigen getuigenis, Joh. 12: 40 en 41.

(2) De gloeiende kool, daar een der Serafims van de profeten mond mede aanroerde, beeldde af God de Heilige Geest, die hier onder het zinnebeeld van een gloeiende kool vertoond werd, om aan te duiden Zijn krachtdadige werking in de harten aller van Zijn gelovigen; hoe Hij hun duister verstand bestraalt en verlicht met de kennis en hun harten ontvonkt en verwarmt met de liefde Gods en Christus, hun Zaligmaker.

(3). Dat deze gloeiende kool genomen werd van het altaar, dat beeldde af, dat de Heilige Geest mede zo gelijk als genomen wordt, afkomt en tot de gelovigen uitgaat van het ware zoenaltaar Christus Jezus. Dat altaar, wat alle ware gelovigen hebben, van die geen macht hebben te eten, die de tabernakel dienen, Hebr. 13: 10.

(4) Dat nu met die kool Jesaja's lippen werden aangeroerd en tot hem gezegd, dat zijn misdaad nu van hem geweken en zijn zonde verzoend was, dat betekende dat Gods volk, bijzonder in de tijd van de Nieuwe Testaments, ook zodanig door de Heilige Geest zou worden aangeroerd, als zij Hem, met Zijn genade, kracht en zoete vertroosting inwendig in zich zouden ontvangen. En dat die Geest hun zielen met Christus zou verenigen en hun bekend maken de genadige vergeving van al hun zonden en hun vrede en verzoening met God, door het bloed van Christus.

(5) Eindelijk, dat dit zo aan de profeet geschiedde, nadat hij de Heere had zien zitten op een hoge en verheven troon, dat gaf te kennen, dat deze rijke mededeling van de Heilige Geest en de overvloed van haar inwendige vertroosting en de verzekering van de zaligheid en de vergeving der zonden dan bijzonderlijk en krachtig aan Gods volk, de gelovigen, zouden geschonken worden, als Christus zou verhoogd zijn aan de rechterhand Van Zijn Vader en gezeten zou zijn op de troon van Zijn heerlijkheid, na de dadelijke uitvoering en volbrenging van het werk der verlossing hier op aarde.

Waartoe dit hier verder en breder uitgehaald?

Deze zijn de dierbare, heerlijke en troostrijke waarheden, over die wij heden in dit namiddaguur met uw aandacht zullen moeten handelen. Want in de vorige 19e Zondag van onze

Catechismus hebben wij Christus, de Heere, zien zitten op zijn hoge en verheven troon in de hemel, aan de rechterhand Van Zijn Vader en hoe Hij eens van daar tot ons zal wederkomen om te oordelen de levende en de doden.

Nu volgt daarop aanstonds in deze Zondag de vurige kool van de Heilige Geest, die genomen wordt van Christus, het ware altaar en waarmee de mond en de lippen aller ware gelovigen worden aangeroerd en waardoor zij met Christus inwendig verenigd en van de genadige vergeving aller van hun zonden en verzoening met God tot hun troost en blijdschap verzekerd worden.

Dit is het derde of laatste deel van de Apostolische Geloofsbelijdenis. Want haar eerste deel handelt van God de Vader en van het werk der schepping; het tweede van God de Zoon en van het werk der verlossing en het derde van God de Heiligen. Geest en van het werk der heiligmaking.

Hij nu, die de Geest is en die van de Geest genoeg overig heeft, believe ons door zijn Heilige Geest bekwaam te maken, om heden van die Geest en van zijn kracht en zalige werking in de harten aller ware gelovigen, recht en geestelijk te handelen! Amen.

Om in deze met goede orde te werk te gaan, zullen wij

(1) De waarheid van de Heilige Geest en van Zijn heilig makende werking op zichzelf verhandelen.

En dan

(2) Overwegen hoe een Christen in de Heilige Geest en in Zijn werking en kracht, met waren hart gelooft.

A. Wat het eerste aangaat, hierin willen wij geheel de Onderwijzer volgen, die, vragende wat gelooft gij van de Heilige Geest? zo antwoordt, eerstelijk, dat Hij samen met de Vader en de Zoon waar en eeuwig God is.

Wij zullen hier met de Onderwijzer

(1) Overwegen wat er is van de Persoon van de Heilige Geest. En

(2) Wat er is van Zijn vereniging met en van Zijn zalige werking in alle ware gelovigen.

§ de Persoon van de Heilige Geest betreffende. Dat met deze naam van Heilige Geest bepaald en bijzonder de derde Persoon in de Hoogwaardige, Goddelijke Drie-eenheid aan ons in de Heilige Schrift wordt voorgesteld en bekend gemaakt, is buiten allen twijfel.

Nochtans is deze benaming ook toepasselijk op de Vader en de Zoon, omdat die ook Geesten en Heilige Geesten zijn. Maar deze benaming wordt altijd, in onderscheiding

van Vader en Zoon, aan de Derde Persoon, de Heilige Geest toegeëigend, zoals Matth. XXVIII: 19, waar de Heiland belast, alle volkeren te dopen in de Naam des Vaders, van de Zoons en van de Heilige Geest. En zo is het de hele Heilige Schrift door. Overal, waar wij de eenvoudige benaming van Heilige Geest vinden, moeten wij door dezelve bepaald de Derde Persoon van de Hoogwaardige Godheid verstaan.

Van deze Heilige Geest moeten wij nu wat nader handelen en naar de genade, die ons gegeven is, wat nader openleggen wie en hoedanig Hij is, volgens de Heilige Schrift. Maar weet, toehoorders, dat onze rede hier ten hoogste gebrekkig zal zijn door onze grote duisterheid en onkunde van de zaak, waarvan wij handelen. Want wij weten hier maar alleenlijk. Een stukske der zaak en uiterste einden van Gods wegen. Ja, wij weten minder dan wij u zeggen kunnen. Paulus schrijft, 1 Cor. 2: 14, *de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die van de Geest Gods zijn, want zij zijn hem dwaasheid en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden*. De reden daarvan is, omdat de natuurlijke mens geheel vlees en duisternis is en zo geheel onbekwaam en onvatbaar, om van Geest en licht iets recht te verstaan of te begrijpen, omdat het geheel tegenstrijdige dingen zijn, die in alle eeuwigheid niet samen kunnen verenigd worden. Nochtans, de natuurlijke en vleselijke mens wil over de Geest en over de dingen, die van de Geest Gods Zijn oordelen. De duisternis wil spreken en oordelen over het licht, omdat zij daarvan gewag hoort maken in Gods geopenbaard Woord. En daarvan komen nu al die verkeerde begrippen en vleselijke gevoelens van de mensen aangaande de Heilige Geest en Zijn Geestelijke en Goddelijke werking naar buiten, die zich vroeg en laat onder ons geopenbaard hebben en zich nog dagelijks onder ons openbaren.

Daarvan komen zoveel ijdele en valse leringen van God en zijn Heilige Geest, zoals men vindt bij Arianen, Socinianen, enz. Die de Heilige Geest begrijpen te zijn, of een bloot schepsel Gods, of een deugd, kracht of eigenschap van God, enz.

Ja, daarvan komen zoveel vuile lasteringen en bespottingen van de Heilige Geest en van Zijn werk in de harten van Gods kinderen, zoals men in deze dagen hoort van de menigte der vleselijke, goddeloze en onheilige mensen, die in en onder ons zijn, zo leraren als andere, die niet ophouden, in hun boosheid en verstoktheid te smaden en te lasteren hetgeen zij niet weten en dat de Soevereine God niet heeft gewild, dat tot hun kennis zou komen.

Verwacht niet aandachtigen, dat wij hier met deze gruwel der ongerechtigheid en met deze vleselijke en ijdele wangevoelens van de onheilige mensen van deze wereld ons enigszins zullen ophouden! Het zijn werken der duisternis en daarom willen wij die in de duisternis laten en leggen uw aandacht de eenvoudige waarheid van de Geest, zoals wij die in de Heilige Schrift geopenbaard vinden, kort wat nader open.

Twee dingen leert ons de Heilige Schrift van de Heilige Geest;

(1) Dat Hij een zelfstandig Persoon is in Zijn bestaan en in Zijn orde en wijze van werken, van de Vader en de Zoon onderscheiden;

(2) Dat Hij een Goddelijk Persoon is, eenwezig met de Vader en de Zoon.

De Heilige Geest is een eeuwig en zelfstandig Persoon, hierin van de Vader en de Zoon onderscheiden, dat Hij op een oneindig heerlijke en aller-volmaaktste wijze uitgaat en werkt, beide van de Vader en van de Zoon, zoals wij nader zien zullen.

Dat de Heilige Geest waarlijk een zodanig zelfstandig Persoon is, blijkt

(1) Omdat Hem de beide delen en vermogens, uit die een Persoon bestaat, te weten verstand en wil, uitdrukkelijk in de Heilige Schrift worden toegekend.

Van Zijn verstand spreekt Paulus duidelijk, 1 Cor. u: 10, daar hij zegt, dat Gods Geest

alle dingen onderzoekt en dat niemand dan Hij alleen weet hetgeen Godes is. Nu onderzoeken en weten zijn immers daden van verstand? van Zijn wil spreekt dezelfde Apostel, 1 Cor. X2: 11, daar hij zegt, dat de Geest aan een iegelijk in het bijzonder Zijn gaven meedeelt, zoals Hij wil.

(2) Dat de Heilige Geest een zelfstandig Persoon is, blijkt ook daaruit, omdat Hij, met de Vader en de Zoon, gesteld wordt in dezelfde betrekking en waardigheid, zoals te zien is uit het formulier van de doop, Matth. XX8: 19.

(3) Omdat Hij persoonlijk in de zichtbare gedaante ener duive, bij de doop van de Heiland uit de hemel, hier op aarde is nedergedaald, zoals wij zien kunnen Matth. I2: 16.

(4) Eindelijk, de zelfstandige persoonlijkheid van de Heilige Geest blijkt ook klaar uit Zijn werken, die Hij doet in en voor de gelovigen. Want volgens de Heilige Schrift bidt Hij voor hen met onuitsprekelijke zuchtingen, Rom. 8: 26; Hij troost en leert hen, Joh. 14: 16; Hij leidt hun in alle waarheid, Joh. XVI: 13; hetgeen immers alle samen personele werkingen van de Heilige Geest zijn.

Zodat uit dit alles dan nu klaar blijkt, dat de Heilige Geest, evenals de Vader en de Zoon, een waar, zelfstandig Persoon is.

Het andere, dat ons de Heilige Schrift van de Heilige Geest openbaart, bestaat hierin, dat Hij een Goddelijk Persoon is, eenwezig met de Vader en de Zoon. Dit blijkt, omdat overal in de Schrift aan de Heilige Geest worden toegekend Goddelijke namen; Goddelijke deugden of eigenschappen; Goddelijke werken en Goddelijke eer en heerlijkheid.

(1) Blijkt het uit de Goddelijke namen, die Hij in de Heilige Schrift draagt. Als daar is, Gods hoge en wezenlijke gedenknaam, Jehovah, die aan niemand, dan aan God zelf gegeven wordt, noch gegeven kan worden. Deze naam draagt de Heilige Geest, zoals blijkt uit Ps. 105: 79, daar komt de Jehovah, de Allerhoogste God voor, zich beklagende over het oude volk Israëls in de woestijn, dat zij zo wederspanning tegen Hem geweest waren en hun nakomelingen vermanende, hun voorouders daarin geenszins na te volgen, maar heden Zijn stem te horen en hun harten niet te verharderen. Dat dit nu ziet op de Heilige Geest en dat Hij daar spreekt en vermaant, blijkt eensdeels uit Jes. 93: 10, daarvan het oude Israël in de woestijn gezegd wordt, dat zij weerspanning zijn geworden en dat zij de Heilige Geest smart hebben aangedaan. En anderdeels uit Hebr. 3: 7, 8, waar Paulus, die bestraffing en vermaningrede van Jehovah, in de 95e Psalm, toe-eigent aan de Heilige Geest, getuigende, dat de Heilige Geest zo gezegd of gesproken heeft.

Daarenboven draagt de Heilige Geest ook de naam van God, Hand. 5: 3, 4, waar Petrus de bedrieger Ananias zo aanspreekt: *Ananias! Waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zou; gij hebt de mensen niet gelogen, maar Gode.*

Ja, hij wordt ook de Heere genoemd, die naam in de Schriften van het Nieuwe Testament overal aan God gegeven wordt. Zo zegt Paulus, 2 Cor. 3: 17, *de Heere nu is de Geest en waar de Geest van de Heere is, daar is vrijheid.*

(2) Niet alleen worden aan de Heilige Geest in de Schrift gegeven Goddelijke namen, maar Hem worden ook toegeschreven Goddelijke volmaaktheden, deugden en eigenschappen, door die Hij van alle schepsels wordt onderscheiden.

Hem wordt alwetendheid toegeschreven, 1 Cor. 2: 10, want de Geest onderzoekt alle dingen, zelfs de diepten Gods. En het was de Geest, die tevoren zoveel toekomstige dingen aan de profeten openbaarde en bekend maakte. Hem wordt de eeuwigheid

toegeschreven. Want Mozes, verhalende ons de schepping van hemel en aarde, zegt, dat de Geest Gods toen in den beginne reeds zweefde op de wateren. Ook wordt Hem de overalteenwoordigheid toegeschreven, Ps. 139: 7, daar een gelovig genoot van de Heere zegt, waar zou ik heen gaan voor uw Geest? en waar zou ik heen vlieden voor Uw aangezicht?

Eindelijk, hem wordt Goddelijke macht en sterkte toegeschreven, want Hij wordt genoemd de Geest der sterkte, Jes. 11: 2.

(3) Aan de Heilige Geest worden ook Goddelijke werken toegeëigend.

Als daar is het werk der schepping, want zo wordt er getuigd, Psalm 33: 6: door het woord van de Heere zijn de hemelen gemaakt en door de Geest Zijns monds al hun heir. Ook het werk der onderhouding, want zo lezen wij Psalm CIV: 30, daar de Psalmist, sprekende van Gods onderhouding van al het geschapene zegt: zendt Gij uw Geest uit, zo worden ze geschapen en Gij vernieuwt het gelaat van de aarde.

Ook wordt aan de Heilige Geest toegeschreven het doen van wonderwerken, die niemand dan God alleen doet. Zo wordt van de Zaligmaker getuigd, dat Hij de duivelen uitwierp door de Geest Gods, Matth. 12: 28, Inzonderheid wordt overal in de Heilige Schrift aan de Heilige Geest het genadewerk van der uitverkorenen verlossing, wedergeboorte, vereniging met Christus, heiligmaking, heerlijkmaking, enz. toegeschreven, zoals wij dit met een grote menigte van getuigenis uit het Woord zouden kunnen bevestigen.

(4) Eindelijk, boven dit alles, wordt aan de Heilige Geest in de Schrift ook Goddelijke eer toegeschreven. Zo worden wij in Zijne, zowel als in van de Vader en van de Zoons Naam gedoopt, Matth. XX8: 19. Paulus erkent Hem, met de Vader en de Zoon, als de God van alle genade en zaligheid, hem met en benevens de Vader en de Zoon aanbeddende, 2 Cor. 13 13. hetzelfde doet ook Johannes, Openb. 1: 4. En de gelovigen worden Zijn tempel genoemd, waarin Hij als de God der heerlijkheid woont, 1 Cor. 6: 19. En de zonden of lasteringen, die tegen Hem geschieden, worden onvergeeflijk genoemd, die God niet wil vergeven, noch in deze, noch in de toekomstende eeuw, Matth. 12: 31, 32.

Zie, uit dit alles blijkt dan nu klaar, dat de Heilige Geest niet alleen een zelfstandig Persoon, maar ook een Goddelijk Persoon is, die met de Vader en de Zoon eenwezig en de ware, eeuwige en allerhoogste God is.

Wat aangaat Zijn benaming, waarmee Hij van de Vader en de Zoon onderscheiden is; Hij wordt genoemd de Heilige Geest. Het woord Geest betekent, beide in de Hebreeuwse en in de Griekse taal zoveel als een geblaas of wind. En dus is die benaming van Geest dan zeer toepasselijk op de derden Persoon der Godheid; eensdeels, om zijn Goddelijke aard en natuur uit te drukken. En zijn eeuwige, aanbiddelijk en onbegrijpelijk heerlijke uitgang van de Vader en de Zoon, uit Wier hart en boezem Hij uitgaat en voortkomt, evenals de wind en adem uit de mond van de mensen. Want onder deze zinnebeeldige gelijkenis heeft God ons deze hoge en onnaspeurlijke verborgenheid van de Heilige Geest aanbiddelijke vereniging en bestaan met de Vader en de Zoon in de Heilige Schrift willen voorstellen, om ons zwak en eindig verstand hier enigszins te hulp te komen. Want zo noemt de Schrift de derden Persoon van de Godheid, de Geest van Gods mond, Psalm 33: 6, de adem van de Almachtige, Job 33:4, de adem van Gods lippen, Jes. 11:4.

En om deze grote verborgenheid af te beelden, zo blies de Heiland op Zijn discipelen, wanneer Hij hun zijn Heilige Geest gaf. Want zo lezen wij, Joh. XX: 22 *en als Hij dit*

gezegd had, blies Hij op hun en zeide, ontvangt de Heilige Geest.

En van deze aanbiddelijke verborgenheid van de Heilige Geest uitgang van de Vader en de Zoon, worden alle ware gelovigen nu tegenwoordig nog bevindelijk, in enige trap en mate, van God zelf geleerd en onderwezen. Want de Heilige Geest wordt van Gods mond op een geestelijke wijze, ook nu nog, op de zielen van alle ware gelovigen gelijk als geblazen. En zij ondervinden het allen waarlijk en wezenlijk, hoewel zij het allen niet onderscheidenlijk kunnen opmerken, begrijpen en erkennen.

Want immers, niet zodra komt de ziel te naderen tot God, in Christus en gemeenschap te oefenen door het geloof met de eeuwig levende en Onzienlijke, of er gaat een geestelijke kracht van de Onzienlijke uit, die in het hart inkomt en nederdaalt, verlichtende het duister verstand; verenigende de ziel met God in Christus en doende dezelve in tedere liefde, ootmoedigheid en geloof tot God uitgaan en alle werken des vleses verzaken. Nu die kracht, die dan zo van God in Christus tot de ziel uitgaat en haar op de liefelijkste wijze geheel komt innemen, aandoen en bewerken, is God de Heilige Geest, die hier van de Vader en de Zoon, in de gelovigen uitgezonden en over hun gelijk als geblazen en geademd wordt, om hun geestelijk uit de dood der zonden op te wekken en met Christus levendig te maken. Zodat Gods kinderen hier dan ook mede, met Elihu kunnen zeggen, Job 33: 4, *de Geest Gods heeft mij gemaakt en de adem van de Almachtige heeft mij levendig gemaakt.*

Maar behalve dat, zo draagt de derde Persoon van het Goddelijk Wezen ook de naam van *Geest*. Zoveel betekenende als een geblaas of wind, uit hoofde van Zijn Goddelijke werking in de harten aller uitverkorenen en gelovigen, die zeer veel gelijkheid heeft met de werking van de wind in het natuurlijke, zoals wij uw aandacht in het brede zouden kunnen aantonen. Hierop ziet de Zaligmaker, Joh. 3: 8, daar Hij zegt, *de wind blaast waarheen hij wil en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet van waar hij komt en waar hij heengaat. Zo is een iegelijk, die uit de Geest geboren wordt.*

Maar niet alleen wordt de derde Persoon van het Hoogwaardige Goddelijke Wezen zo uiterlijks de Geest, of Gods Geest genoemd, maar met nadruk de *Heilige Geest*, waarvan wij uw aandacht de reden nu ook nog kort zullen openleggen.

De Geest Gods wordt met nadruk genoemd, de Heilige Geest; niet alleen, omdat Hij in zichzelf oneindig heilig en volmaakt is, maar wel voornamelijk uit hoofde van Zijn heiligmakende werking in en omtrent alle uitverkorenen en ware gelovigen. Want volgens de eeuwige Vrederaad heeft de Vader op zich genomen het werk van der uitverkorenen schepping en onderhouding. De Zoon het werk van hun zaligheid en verlossing. En de Heilige Geest het werk van hun heiligmaking. Alles wat er dan nu vereist wordt om de uitverkorenen te heiligen en hun de zaligheid en verlossing en al de genadegoederen, die Christus hun verworven heeft, dadelijk toe te passen en deelachtig te maken, behoort tot het ambt en werk van de Heilige Geest; het gehele genadewerk, zoals het in der tijd aan de ziel van ieder uitverkorene gewrocht, voortgezet en voleindigd wordt, is een bediening van de Geest. Deze dingen allen werkt een en dezelfde Geest, delende een iegelijk in het bijzonder gelijkerwijs Hij wil, 1 Cor. X2: 11.

En deze is nu de heiligmaking van de Geest, in en tot welkers genieting de gelovigen van God uitverkoren zijn, 1 Petrus 1: 2. En om deze heiligmaking aller ware gelovigen wordt de Derde Persoon nu met nadruk de Heilige Geest genoemd of de Geest der heiligmaking.

Nu moeten wij nog verder, eer wij tot de werking van de Heilige Geest overgaan, met een woord aantonen waarin het persoonlijke onderscheid tussen Hem en de Vader en

de Zoon bestaat.

In het wezen zijn Vader, zoon en Heilige Geest op een aller-volmaaktste wijze een; nochtans zijn zij alle drie Persoonlijk van elkaar onderscheiden. Zodat de Vader een ander is, de Zoon een ander, de Heilige Geest een ander, zoals wij dat nader aangetoond hebben, toen wij het leerstuk van de Heilige Drie-eenheid uw aandacht open legden.

Wat nu de Heilige Geest aangaat, die is in deze drie opzichten van Vader en Zoon onderscheiden:

(1) Dat Hij is de derde Persoon in de orde en wijze van bestaan in het Goddelijk Wezen. Waarom dan, als de drie Goddelijke Personen in de Heilige Schrift eenvoudig samen gevoegd worden, hij altijd de derde of de laatste genoemd wordt.

(2) Dat Hij ook de derde Persoon is in de orde en wijze van werken. Zodat Hij altijd werkt uit en door zichzelf. Maar van de Vader en van de Zoon.

(3) Eindelijk is de Heilige Geest hierin van Vader en Zoon onderscheiden, dat Hij op een oneindig heerlijke en voor ons mensenkinderen onbegrijpelijke blazing of ademing uitgaat van de Vader en van de Zoon. Niet van de Vader alleen, zoals sommigen oudtijds verkeerdelijk gemeend hebben, maar van beiden, van Vader en van Zoon, want dat leert ons de Heilige Schrift duidelijk, die de Heilige Geest meermalen de Geest van Christus of van de Zoons Gods noemt en van de Zoon getuigt, dat Hij zowel als de Vader de Geest zendt en uitstort in de harten van Zijn gelovigen, zoals wij, als er tijd was, met veel plaatsen zouden kunnen bevestigen. Maar deze uitgang van de Heilige Geest van de Vader en van de Zoon is en blijft voor ons een zeer hoge en aanbiddelijke verborgenheid, want wij kunnen niet recht wegens de onvolmaaktheid en eindigheid van onze verstand begrijpen

(1) Waarin dit uitgaan van de Heilige Geest van Vader en Zoon eigenlijk en wezenlijk bestaat;

(2) Waarin onderscheiden is van de eeuwige generatie van de Zoons uit en van de Vader;

(3) Hoe dit uitgaan van de Geest van Vader en Zoon niet het minste wegneemt van Zijn aller-volmaaktste onafhankelijkheid en eeuwige Godheid. Hiermee is nu genoeg gehandeld over de Persoon van de Heilige Geest.

Laat ons nu voorts ook nog kort gaan handelen van Zijn zalige en heerlijke werking in de harten aller ware gelovigen, wat het tweede stuk is dat de Onderwijzer ons hier leert; getuigende van de Heilige Geest: ***dat Hij mij (te weten, alle uitverkorenen en gelovigen) gegeven is. Dat Hij mij door een oprecht geloof Christus en al zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwig blijve.***

Dat de Heilige Geest aan alle uitverkorenen en gelovigen gegeven wordt, wordt ons overal in de Schrift duidelijk geleerd.

Zo beloofde de Zaligmaker zijn discipelen, Joh. 14: 16 en 17, dat Hij de Vader voor hen zou bidden en dat Hij hun een andere Trooster zou geven, namelijk de Geest der waarheid. En de gelovigen worden gezegd, de Geest te ontvangen, die uit God is, 1 Cor. 2: 12.

Om dit te mogen verstaan, aandachtigen, zo weet, dat Gods kinderen, de gelovigen, tevoren geheel natuurlijke mensen zijn, de Geest niet hebbende, Jud. Vs. 12. Allen samen zijn zij van nature geheel dood door de misdaden en de zonden en leven in een gehele en volkomen afscheiding van God en Zijn zalige gemeenschap. Zij zijn en leven dan geheel in zichzelf en zijn verduisterd in hun verstand en vervreemd van het leven Gods, Ef. 4: 18. Zij hebben dan geen het minste recht gezicht van hun zonden en

ellenden, noch enig waar gevoel daarvan. Zij hebben dan ook niet de minste ware kennis van God of van de weg der zaligheid. Maar zij wandelen en leven dan geheel in hun eigen begeerlijkheden en naar de wil des vleses en der gedachten, dienende als heidenen van nature degenen, die geen goden zijn; hun hele uitwendige Godsdienst is dan slechts een vleselijk en natuurlijk werk. En een blote gedaante van Godzaligheid, waarin zij blijven berusten, hatende Gods inwendig licht, genade en Geest.

Maar als nu der uitverkorenen tijd der minne daar is, waarin God voorneemt zich over hun te ontfermen, dan komt Hij hun in Christus, door zijn Heilige Geest, tot Zijn eigendom aanslaan en bewerken. Dan zendt Hij de Geest van Zijn Zoon in hun harten, Gal. 4: 6. Zodat de uitverkorenen dan nu de Heilige Geest dadelijk in zich van God door Christus ontvangen; niet slechts de inwendige kracht, gaven en weldaden van de Geest, maar de Heilige Geest Zelve. Want dit moet wel worden opgemerkt, omdat velen in onze tijd deze waarheid van de Geest niet recht verstaan.

God geeft de Heilige Geest Persoonlijk aan alle ware gelovigen. De Geest komt Persoonlijk in hen, om hun uit de dood der zonden levendig te maken en tot zaligheid te bewerken. Want zo leert ons de Heilige Schrift duidelijk. Paulus getuigt Rom. 5: 5, dat de liefde Gods in der gelovigen harten uitgestort is door de Heilige Geest, die hun is gegeven.

Let wel, Paulus spreekt daarvan de Persoon van de Heilige Geest en zegt, dat die aan de gelovigen is gegeven.

Zie, zo komt hier God de Heilige Geest dan nu Persoonlijk in de gelovigen op een zeer genadige, heerlijke en onbegrijpelijke wijze en neemt bezit van hun en komt uit naam van de Vader en van de Zoons in hen, als in Zijn huis en tempel wonen, volgens Paulus getuigenis, 1 Cor. 3: 16, daar hij tot Gods volk, de ware gelovigen, zegt: *en weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt en de Geest in ulieden woont?* En 1 Cor. 6: 19, *of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is van de Heilige Geest, die in u is, die gij van God hebt?*

Zie, daar spreekt de Apostel niet van de kracht en gaven, maar van de Persoon van de Heilige Geest zelf, die, zoals de Onderwijzer zegt, aan de gelovigen gegeven is.

O, aller-dierbaarst, aller-heerlijkst en aller-zaligst genadegeschenk Gods van de Vader en van de Zoons aan de uitverkorenen! Wat is hun aller geluk uitnemend groot, die een zodanig geschenk van de Heilige Geest mogen ontvangen!

Doch, waartoe wordt de Heilige Geest nu zo aan van de Heere uitverkoren volk gegeven? Dit leert ons de Onderwijzer, zeggende dat Hij hun gegeven wordt tot deze drie einden:

(1) Om hen, door een oprecht geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig te maken.

(2) Om hun te troosten.

(3) Om eeuwig bij hun te blijven.

Wij zullen van ieder stuk nog kort handelen.

1. De Heilige Geest wordt van God in Christus, aan al Zijn uitverkorenen genadig gegeven, opdat Hij hun door een oprecht geloof Christus en al zijn weldaden deelachtig make. Alle der gelovigen zaligheid bestaat in hun deelgenootschap aan Christus en aan al de weldaden van genade en verlossing, die Hij voor hen verworven heeft. Maar dit deelgenootschap aan Christus en al zijn weldaden verkrijgen zij niet, dan alleen door een oprecht geloof, dat hun met Christus en Zijn weldaden inwendig verenigt.

Van dit geloof hebben wij breder opzettelijk gehandeld Zondag 7 en daarom zeggen

wij er nu maar alleen van, dat het geheel een vrucht en weldaad is van de Heilige Geest, die Hij in de harten der uitverkorenen werkt en waardoor Hij hun Christus en al zijn weldaden doet aannemen en ontvangen, waarom Hij dan ook de Geest van het geloof genoemd wordt, 2 Cor. 4: 13.

En dit geloof werkt de Geest nu gewoonlijk in de uitverkorenen op deze wijze: Hij komt, in de tijd der minne, in hun harten nederdalen en hun duister verstand inwendig, op een krachtadige wijze openen en verlichten door middel van de Woords en haar verkondiging. Zodat de uitverkorenen, hun zonden en rampzalige ellende, daar zij van nature in liggen, beginnen te zien, ontwaar wordende de verkeerdheid van hun weg, hun menigvuldige overtredingen tegen God en Zijn heilige wet; hun boosheid, onheiligheid, goddeloosheid en de walgelijke onreinheid van hun harten.

Ook, hoe geheel verdoemelijk, vloekwaardig en strafschuldig zij daardoor voor God zijn. En hoe zij geheel liggen onder Gods toorn. Door zodanige krachtadige overtuiging wekt de Heilige Geest de zorgeloze en gerust uitverkorenen op en maakt hun uit hun diepe zondenslaap wakker. Zodat zij met ernst aangedaan en verlegen worden over het grote zielsgevaar, waarin zij zijn en vrezen eeuwig te zullen omkomen.

Hier beginnen de zodanigen nu met ernst werkzaam te worden en hun zaligheid ter hart te nemen, bidden God om genade en vatten alles wat zij kunnen tot hun behoud met ernst bij de Hand. Maar de Heilige Geest, met Zijn krachtadige werking voortgaande, doet hun verder klaarlijk zien, dat God een heilig en rechtvaardig God is, die met goddeloze zondaren niet de minste gemeenschap kan hebben. Maar die volgens Zijn heilige wet de zonden tijdelijk en eeuwig moet straffen.

Dit maakt de uitverkorenen nu zeer verlegen en inwendig ten hoogste verslagen. Want zij zien en vinden hier nu langer geen weg van uitkomst of verlossing voor hen. Zij dalen nu dieper in hun verloren staat en rampzalige ellende neder. Zij worden gewaar, dat zij geheel ellendig en onmachtig zijn; alles ontvalt en begeeft hen. Waar zij zich wenden of keren, zij vinden geen troost, raad, hulp of enige verlossing meer, door iets in zichzelf, of door iets onder de zon.

Dus worden zij hier nu geheel red- en radeloos in zichzelf en vinden geen hoop, noch uitkomst meer in zich, maar zij roepen uit, dat zij moeten vergaan en dat het alles buiten hoop is.

Daarop komt de Heilige Geest dan nu en ontdekt de verlegen uitverkorenen uit en door middel van het Woord de noodzakelijkheid van een machtige Borg, Heiland, Middelaar en Verlosser voor hen, opdat die hun met God verzoene; voor hun zonden aan de heilige gerechtigheid Gods betale. De wet voor hun vol brenge en zo de zaligheid en het eeuwige leven voor hun verwerve. En Hij vertoont hun onderscheidenlijk, dat God zelf zodanigen Borg en Verlosser voor goddeloze, vloekwaardige, verlorene en onmachtige zondaars heeft aangesteld en Zijn Zoon Jezus Christus voor hun gegeven en in de wereld gezonden heeft.

Deze Middelaar en Verlosser Jezus Christus maakt de Heilige Geest, door middel van het Woord, de uitverkorenen nu nader bekend in Zijn dierbaarheid, beminnelijkheid, algenoegzaamheid, bereidwilligheid, enz.; stelt Hem en schildert Hem voor hun ogen af als de enige Rotssteen van de heils en der volkomen zaligheid, die hun en allen verlegen zondaars toeroept: wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God, en niemand meer.

Die zichzelf met Zijn genade, zaligheid en algenoegzame verlossing hun aanbiedt en om niet schenkt en geeft, met belofte, dat als zij slechts om hun zaligheid en behoud waarlijk tot Hem willen komen, hij hun geenszins zal verstoten noch uitwerpen, maar hun zeker in genade zal aannemen, hun niet God verzoenen, hun verlossen en heiligen

van al hun zonden en maken hun voor eeuwig uit vrije genade zalig.

Hierop en hierdoor komt nu de Heilige Geest de harten der uitverkorenen zodanig aan te roeren, in te nemen en tot Christus en Zijn genade te neigen en over te buigen, dat zij zodanigen algenoegzaam, goedertieren, beminnenswaardige en bereidwillige Heiland en Zaligmaker onmogelijk langer kunnen afwijzen of tegenstaan, maar hun harten worden voor de Heere Jezus, zijn vrije genade en verlossing geopend.

Zij krijgen zin en lust in Jezus en in Zijn dierbare schoonheid; hun harten raken inwendig op Hem en op de weg van Zijn genade verliefd. Zij beminnen die weg en keuren die geheel goed. En met een volkomen verzaken en afzien van alles wenden zij zich tot de Heere Jezus en tot Zijn genade, als tot de enige hoorn en rotssteen huns heils, begerende op het aller-nauwste met Hem en Zijn genade verenigd te worden.

En hoewel er in het eerst nog dikwijls zeer veel duisterheid en tegenstand van vlees en bloed in hun gevonden wordt, waardoor zij nog niet zo zuiver door een gelovig en vast ver trouwen, tot hun troost, met Christus en Zijn genade kunnen werken en op Hem met genoegen leunen en steunen in al hun noden en zwarigheden, zo zijn zij toch in de grond en wortel volkomen met de Heere Jezus en Zijn genade verenigd, hongeren en dorsten naar Hem en willen door geen andere weg, dan door Christus en Zijn genade, geheel om niet behouden worden.

En zo blijven zij dan nu, door de genade van de Heilige Geest, al gedurig naar Christus uitzien, hem voor zich begeren en tot Christus werken, om al hun licht, gerechtigheid en sterkte alleen in Hem te vinden, totdat zij, door van de Geest werking, grondiger, bevindelijker en geestelijker van hun diepe onmacht en ellende overtuigd en van de weg van Gods genade uit het Woord ontdekt wordende, door het geloof zuiverder, vaster en bestendiger niet Christus leren werken en Hem op Zijn eigen voorwaarde en voorstelling in het Woord, aannemen tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing.

Dan worden zij in het geloof meer versterkt en hun vertrouwen op Christus en op de genade Gods door Hem, wordt vaster en eenvoudiger. Zij verlaten zich dan meer in geestelijke eenvoudigheid en sterkte op Christus, om al hun zaligheid en verlossing, met lijdzaamheid, in het geloof van Hem te verwachten. Zoals wij dit, als daartoe meer tijd was, uw aandacht met Gods genade nader zouden kunnen openleggen.

Ziedaar, geliefden, op zodanige wijze werkt de Heilige Geest nu gewoonlijk het geloof in de harten der uitverkorenen en verenigt hun daardoor met Christus. Maakt hun al Zijn weldaden deelachtig, bij aanvang en bij voortgang.

Want, door dit geloof komt Christus nu in de harten van Zijn uitverkorenen wonen, Ef. 3: 17 en door dit hangen zij Christus aan en worden een geest met Hem. Christus krijgt, door dit geloof en door haar gedurige oefening hoe langer hoe meer een gestalte in Zijn gelovigen en zij ontvangen daardoor hoe langer hoe meer Christus zin, gevoelen en beeld in hun en worden zo hoe langer hoe meer met Christus en met al zijn weldaden verenigd. En het is de Heilige Geest, die dit alles, door middel van het geloof zo gedurig in hun werkt. Zodat zij hier dan geheel door de Heilige Geest geleid worden en door Hem leven en wandelen in de zalige gemeenschap van God en van hun Zaligmaker, Christus Jezus, zoals wij dit alles nader en breder met Gods hulp uit de Heilige Schrift zouden kunnen openleggen, als onze tijd niet reeds te ver verlopen was.

En zo zien wij hier dan nu het eerste stuk van de werking van de Heilige Geest, waartoe Hij alle uitverkorenen en gelovigen, van God in Christus, genadig gegeven wordt.

2. Het andere einde waartoe de Heilige Geest de gelovigen gegeven wordt, is, volgens de Onderwijzer, *om hun te troosten*.

Hoewel de gelovigen zo met God en Christus verenigd worden, zoals wij gezien hebben en daardoor de eerstelingen van de eeuwige zaligheid hier in dit leven reeds aanvankelijk genieten, zo zijn zij nochtans naar het vlees, uit hoofde van hun onverloochendheid hier op aarde, zeer veel droefenissen en tegenspoeden naar ziel en lichaam onderworpen, die God hun tot hun bestwil en tot bevordering van hun zaligheid toezendt. Want, om van hun lichamelijke tegenheden, die soms al zeer menigvuldig en zwaar zijn, niet eens te spreken, ontmoeten en omringen Gods kinderen hier op de wereld dagelijks zeer veel tegenspoeden, droefenissen, strijden en ellenden naar de ziel, die aan niemand, dan aan de Alwetende en aan hen, recht bekend zijn.

Wat dragen zij niet een boos en verdorven vlees overal met zich om, daar volstrekt geen goed in woont. Wat hebben zij niet zwaarlijk en onophoudelijk te strijden met de kracht van hun verdorvenheid. Menigvuldige duisterheid, ongelovigheid, twijfelmoedigheid, onverloochendheid en verstoktheid. Met de listen en aanvechtingen van de satan. Met geestelijke verlatingen en ver bergingen van Gods aangezicht. Met de zondige en boze wereld, enz.

O, wie van de Heere kinderen kent en wordt dit niet gewaar bij dagelijkse ondervinding? Nu, tegen al deze tegenspoeden en droefenissen hebben Gods kinderen niet de allermiste kracht van vertroosting in zichzelf, maar het is God de Heilige Geest, die hier steeds op een verborgene wijze in hun werkt en op velerlei wijzen hun gedurig door Zijn liefelijke vertroosting inwendig versterkt en vertroost:

(1) Hetzij door hun te vertonen de kleinheid en geringheid van het kruis dat zij dragen en de grote heerlijkheid daarna volgende, zodat zij met Paulus roemen, Rom. 8: 18, ik houde het daarvoor, dat het lijden dezès tegenwoordige tijds niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden.

(2) Hetzij door hun te doen zien de kortheid van het kruis en de nabijheid van hun eeuwige verlossing en dat hun lichte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat, hun werkt een gans, zeer uitnemend, eeuwig gewicht van heerlijkheid.

(3) Hetzij, door hun voor ogen te stellen de profijtelijkheid of nuttigheid van hun kruis; hoe geheel dienstig en nodig het voor hen is, om zichzelf te doen verzaken, hun in geloof, lijdzaamheid, bevinding en hoop te oefenen; hun van de liefde van de wereld en der zonde af te trekken; hun nader met hun God en Zaligmaker te verenigen; van Hem meer te doen afhangen en aan Hem kleven, op Hem vertrouwen, enz. Zodat Gods kinderen hierdoor dan nu gewillig gemaakt worden, hun kruis gemoedigd en met lijdzaamheid, in gelovig vertrouwen op zich nemen.

(4) Ook vertroost en versterkt de Geest de gelovigen in al hun kruis en tegenspoed, door hun te doen erkennen Gods vrijmachtige, Soevereine en aanbiddelijke wil over hen. Ook Zijn liefde, getrouwheid en de belofte van Zijn genadige hulp en ondersteuning, enz., waardoor Hij hun harten dan tot zelfverloochening, tot onderwerping en eenswillendheid met God, hun Soevereinen en genadige Koning, komt te bewerken.

(5) Eindelijk, de Geest vertroost Gods Volk ook in al hun kruis en tegenspoed, door hun van hun geestelijk kindschap en zalig aandeel aan God in Christus liefelijk te verzekeren. Door Gods liefde meer en meer in hun harten uit te storten en hun geloof en vertrouwen op God in Christus en Zijn genadige beloften te versterken. Zodat zij zichzelf, met al hun wegen, de Heere gelovig aanbevelen en in stil lijdzaamheid op Zijn genade, goedertierenheid en verlossing blijven wachten. Ziedaar! Zo wordt de Heilige Geest de gelovigen dan nu ook gegeven, om hun in dit aardse tranendal, waar

zij nog van de Heere in het vlees uitwonen, steeds te vertroosten. Waarom Hij dan ook als een Trooster tot hun gezonden wordt, Joh. XIV: 16 en als van de Heere volk deze Zijn vertroostingën veel ondervindt, dan worden zij gezegd, in de vertroostingën van de Heilige Geest te wandelen, Hand. 9 : 31.

3. Ten laatste, *wordt de Heilige Geest ook tot dat einde aan alle ware gelovigen gegeven, volgens de Onderwijzer, opdat Hij eeuwiglijk bij hun blijve.*

De heiligmaking van Gods kinderen is een voortdurend werk van de Heilige Geest, dat, hoewel in de wedergeboorte begonnen, nog dagelijks van trap tot trap moet worden voortgezet. Waartoe de Heilige Geest dan nu onophoudelijk met Zijn genade en kracht in van de Heere volk nodig is. Want zij moeten niet alleen geheel door Hem leven, maar ook door Hem wandelen, Gal. 5: 25. En kunnen niets goed zonder Hem doen, ja, zelfs niet bedenken, noch begeren.

Daarbij is de Heilige Geest ook het Onderpand van der gelovigen volkomen zaligheid en eeuwige verlossing, volgens het getuigenis van Paulus, Ef. 1: 13 en 14, nadat gij geloofd hebt, zijt gij verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte, die het onderpand is van onze erfenis, tot de verkregen verlossing.

Hierom kan de Heilige Geest, de gelovigen eens gegeven zijnde en eens in hun gekomen zijnde, hun nu nooit, in alle eeuwigheid weer begeven of verlaten.

O nee! Hij zal en moet bij hun blijven tot in der eeuwigheid, uit kracht van Christus belofte, Joh: 14: 16. En Jes. 59: 21, *dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere, Mijn Geest, die op u is en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond uws zaads, noch van de monde van het zaads uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in der eeuwigheid toe.*

En o, wat blijkt daar niet uit de onbegrijpelijke vastigheid van aller gelovigen eeuwige zaligheid, nadat die zo eenmaal door de Heilige Geest bevestigd en verzegeld is en de Drie-enige God Zich tot een Pand en Waarborg voor van Zijn volk zaligheid verklaard heeft. Gewis, nu kunnen Gods kinderen niet verloren gaan tot in der eeuwigheid. En niemand zal, noch kan hun ooit uit Jezus hand rukken. Maar nu moeten zij allen samen in de kracht Gods bewaard worden, door het geloof, tot de zaligheid die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd, 1 Petrus 1:5.

Ziedaar aandachtigen, zo hebben wij u hier dan nu enige nadere opening trachten te doen van de Heilige Geest en Zijn kracht en werking in alle ware uitverkorenen en gelovigen.

Ach, mocht gij allen de verhandelde waarheid geestelijk kennen!

B, In die God, de Heilige Geest, *doen wij nu openlijk belijdenis, dat wij geloven;* hetwelk, indien het van ons in waarheid en oprechtheid van de harten geschiedt, in deze vier dingen bestaat:

(1) Dat wij de Heilige Geest houden en erkennen voor de hoge en Almachtige God, door Wiens genadige kracht en werking wij uit de dood der zonden levendig gemaakt, met God in Christus verenigd en van alle zonden geheiligd kunnen en moeten worden.

(2) Dat wij die Geest in het Heilig Woord, dat door Zijn ingeving voortgekomen is, geheel geloven en gehoorzamen en Zijn getuigenis als waar en Goddelijk, in onze harten ontvangen en aannemen.

(3) Dat wij ook die Heilige Geest zelf, zoals Hij ons van God in Christus genadig gegeven en aangeboden wordt, met een toegenegen en gewillig hart omhelzen en aannemen en dat wij onszelf, als dode en onmachtige zondaars geheel aan Hem en Zijn genadige werking overgeven, begerende alszins van Hem verlicht, geleid, geregeerd en tot zaligheid bewrocht te worden.

(4) Dat wij die Geest ook houden en erkennen voor de enige Werkmeester van onze zaligheid, benevens de Vader en de Zoon. En Hem als zodanig steeds in onze harten groot maken, prijzen en verheerlijke.

Ziedaar! waar dit zo in waarheid geschiedt, daar gelooft men in de Heilige Geest.

Wat nu eindelijk de praktijk of beoefening van dit verhandelde leerstuk betreft en het gebruik dat wij allen daarvan steeds te maken hebben, dat wensen wij ook te eniger tijd, bij een nadere gelegenheid, als het de Heere behaagt, uw aandacht voor te houden.

Ondertussen eindigen wij nu met het gebed en de smeking van Paulus: de genade van onze Heeren Jezus Christus, de liefde Gods en de gemeenschap van de Heilige Geest zij met u allen! Amen.

LEERREDE OF VERVOLG OP DE 20e ZONDAG, BEHELZENDE DE PRAKTIJK VAN DE LEER VAN DE HEILIGE GEEST.

Tekst: HANDELINGEN 19: 2.

Hebt gij de Heilige Geest ontvangen, als gij geloofd hebt?

Het is een merkwaardig tafereel, dat ons wordt afgebeeld in Ezechiël 37. Daar wordt ons vertoond een vallei vol dorre, dode beenderen, die ongevoelig lagen verspreid op de grond, zonder dat zij enige geest of leven in zich hadden. Maar door Gods kracht-dadige almacht werd de Geest in die beenderen gebracht en daardoor werden dezelve aanstonds levendig.

Het is een zeer zoete afbeelding van der uitverkorenen rampzalige natuurstaat en van hun kracht-dadige bekering en wedergeboorte door Gods Woord en Geest.

Van nature zijn alle mensen en dus ook de uitverkorenen, niet anders dan een vallei vol dorre, dode beenderen. Zij zijn geheel vervreemd van God en van het leven Gods, door de onwetendheid, die in hun is en door de verharding van hun harten, Ef. 4: 18. Zij missen geheel alle leven en geest en zijn zo natuurlijke mensen, de Geest niet hebbende, Jud. Vers 19.

Maar in de tijd der minne, wanneer God Zich over Zijn uitverkorenen krachtig ontfermt, dan ondergaan zij hier een grote en heerlijke verandering. Dan zendt God de Geest van Zijn Zoon uit in hun harten en komt hun door Zijn Geest uit de dood der zonden kracht-dadig opwekken en levendig maken en hun tot zich bekeren en door het geloof met Christus verenigen. Waardoor zij, die eertijds dorre doodsbeenderen waren, nu geheel nieuwe en levendige schepsels worden in Christus Jezus, gaande uit de dood over in het leven.

En hierin moesten wij allen voor onszelf een zeer groot belang nemen, om recht te mogen weten en te bekennen van onszelf, of wij zo Gods levendig makende Geest in ons ontvangen hebben. En door die Geest met Christus mede voor eeuwig opgewekt en levendig gemaakt zijn. En om dit, door Gods genade, te onderzoeken in onszelf, wilden wij heden wat nader met uw aandacht handelen.

Tevoren hebben wij u opgelegd en verklaard uit de Catechismus, wie en hoedanig God de Heilige Geest is; hoe Hij in der tijd alle uitverkorenen gegeven wordt. En wat zalige en heerlijke werking Hij inwendig in hun verricht.

Daarop wilden wij nu, met Gods hulp en genadige bijstand, wat nader in overweging nemen ons aller deelgenootschap aan deze Heilige Geest en aan Zijn levendigmakende werking en genade in ons, tot onze vernieuwing en vereniging met God in Christus, door het geloof, als zijnde een zeer nuttige en nodige zaak, daar wij allen het grootste belang in hebben.

En omdat bekwaamelijk te doen, zo willen wij, tot een grond of fundament, eerst onze afgelezen tekst uw aandacht wat nader openleggen; wat van ons met weinigen zal kunnen geschieden, omdat de zaken klaar en eenvoudig in zichzelf zijn.

Lukas laat in het vorige vers deze aantekening voorafgaan dat, terwijl Apollos te Corinthe was, de Apostel Paulus de bovenste delen van het land doorreisde hebbende, tot Eféze kwam en dat hij enige discipelen, of gelovige Christenen daar vindende, tot hun zei en hen vroeg: *hebt gij de Heilige Geest ontvangen, als gij geloofd hebt?*

Hier ontmoeten wij

(1) Het onderwerp waarvan gehandeld wordt, namelijk de Heilige Geest. En dan

(2) De vraagswijze voorstelling en het onderzoek van de Apostels daaromtrent, of de discipelen te Eféze die Heilige Geest ontvangen hadden als zij geloofd hadden.

A. Wat het onderwerp betreft, Paulus spreekt van de Heilige Geest.

Wij hebben tevoren van de Persoon van de Heilige Geest genoeg gehandeld uit de Catechismus en opengelegd wie Hij is; hoe Hij de gelovigen gegeven wordt op een genadige wijze. En hoedanig Zijn inwendige werking in onze harten is. Waarom wij van deze dingen dan nu niet verder spreken zullen. Alleen merken wij slechts aan, dat wij hier door de Heilige Geest niet zozeer eenvoudig moeten verstaan de Persoon van de Heilige Geest en Zijn algemene werking in de gelovigen, waardoor Hij hun wederbaart, met Christus verenigt en al hun zaligheid in hun werkt, maar in het bijzonder de zichtbare en buitengewone gaven en werkingen van de Heilige Geest, waarop Paulus hier maar alleen het oog heeft, zoals in de kanttekening van de Bijbel kan worden nagelezen.

U moet weten, aandachtigen, in de tijden der Apostelen werd de Heilige Geest over hen, die het Evangelie moesten verkondigen in de wereld, op een bijzondere of buitengewone wijze van God uitgestort. Zodat Hij hun onmiddellijk deed profeteren, vreemde talen spreken, alle kwalen en krankheden genezen, de geesten onderscheiden, enz. Zodanige buitengewone uitstorting van de Heilige Geest was in die tijd noodzakelijk tot voortplanting van het Evangelie en tot oprichting van Christus kerk onder de Joden en heidenen.

Nu, op deze bijzondere uitstorting van de Heilige Geest en haar buitengewone gaven en werkingen in de eerste verkondigers van het Evangelie, heeft de Apostel hier het oog. Want dat blijkt, omdat hij hier te doen heeft met gelovige Christenen en discipelen van de Heere Jezus, die in de Christengemeente te Eféze waren. Die gedoopt waren in de doop Johannes en van die Paulus zelf vast stelt, dat zij geloofden; bijgevolg, als zij waarlijk geloofden in de Heere Jezus en discipelen waren, zo moesten zij immers noodzakelijk ook de Geest van het geloof hebben, of anders konden zij niet met waren hart in de Heere Jezus geloven. Want niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door. De Heilige Geest, 1 Cor. 12: 3.

Dus kon Paulus hun dan ook niet vragen, of zij de Heilige Geest ontvangen hadden. Want dat sprak vanzelf, dat een ieder die gelooft, ook de Heilige Geest ontvangt. Daarbij blijkt het ook uit het antwoord, dat de Apostel van hun ontving. Zij zeiden: dat zij ook zelfs niet gehoord hadden, dat, er een Heilige Geest is; hetgeen eenvoudig van de Heilige Geest en van Zijn algemene zaligmakende werking in alle gelovigen niet kan verstaan worden. Want hoe zouden deze discipelen waarlijk hebben kunnen geloven in de Heere Jezus en discipelen van Hem zijn, zonder eens te weten of immer gehoord te hebben dat er een Heilige Geest is. Dit is geenszins met elkaar overeen te brengen.

Eindelijk, dat hier eenvoudig op de Heilige Geest en op Zijn algemene zaligmakende werking in de gelovigen niet gezien wordt, blijkt ook klaar uit het volgende 6de vers, daar aangetekend staat, dat als deze discipelen, door oplegging van Paulus handen, de Heilige Geest ontvingen, zij aanstonds met vreemde talen spraken en profeteerden; omdat zij de Heilige Geest nu op een bijzondere en buitengewone wijze ontvangen hadden tot verkondiging van het Evangelie.

Uit het een en ander is dan nu lichtelijk af te nemen, dat de Apostel Paulus hier alleen het oog heeft op de buitengewone uitstorting en bedeling van de Heilige Geest en op haar buitengewone gaven en werkingen, zoals die in zijn tijd plaats hadden in. De discipelen, die het Evangelie verkondigden, die toenmaals door het gebed der Apostelen en door de oplegging hunner handen de Heilige Geest ontvingen.

Hieromtrent nu vraagt hij deze discipelen te Eféze:, of zij zo de Heilige Geest

ontvangen hadden, als zij geloofd hadden? Dat is te zeggen, of zij, wanneer zij overgingen tot het Christengeloof en zij zich in de doop der bekering, of in de doop van Johannes lieten dopen, ook de Heilige Geest, met Zijn buitengewone gaven en werklunchen, in zich ontvangen hadden en zo nu bekwaam waren tot de verkondiging van het heilig Evangelie.

Paulus vraagde hun dit, niet zozeer om te vernemen naar de oprechtheid van hun geloof in de Heere Jezus (want daarvan hield hij zich overtuigd, dat zij waarlijk van hart geloofden en wij zien niet, dat hij daaraan enigszins twijfelde), maar hij vraagde hun dit, om onderzoek te doen naar hun ervarenheid in de leer van het Evangelie en naar hun bekwaamheid tot haar bediening en verkondiging, die in die tijd, door de buitengewone gaven en werkingen van de Heilige Geest, verkregen werd. En als hij verstond dat het hun daaraan nog ontbrak, zo legde hij toen, volgens zijn Apostolische macht, die hij van de Heere ontvangen had, de handen op hen, als wanneer zij de buitengewone bedeling van de Heilige Geest mede ontvingen en zo tot de verkondiging van de heiligen Evangelies bekwaam gemaakt werden, naar de eis van die tijd, waarin God op een buitengewone wijze in de Apostelen en discipelen door Zijn Geest wrocht.

Ziedaar! Dit is de korte en zakelijke zin en inhoud van onze tekstwoorden, die wij nu wat nader, tot onze bijzondere nuttigheid, opwekking, lering en vermaning willen overbrengen.

In zodanigen zin, als Paulus deze discipelen ondervroeg naar hun deelgenootschap aan de Heilige Geest en aan haar gaven en werkingen, komt het nu tegenwoordig niet te pas uw aandacht zo mede te ondervragen. Want het behaagt nu God niet meer op zodanige buitengewone wijze zijn Heilige Geest onder ons uit te storten; nochtans ontvangen alle ware gelovigen nu nog diezelfde Geest met Zijn zaligmakende gaven en werking in zich. Maar niet anders, dan op een algemene wijze, door middel van het Evangelie en haar verkondiging. Ook zelfs de leraars ontvangen die Geest nu op geen andere wijze dan al de andere gelovigen. En worden nu zo van de Heere tot hun heilige bediening bekwaam gemaakt.

Wel te verstaan de begenadigde leraars. Want de onbegenadigde zijn en blijven in zichzelf geheel dood en geesteloos, hoezeer zij ook de naam mogen hebben en de gedaante dat zij leven en dat zij geestelijke mensen zijn en dat hun bediening, die zij waarnemen, geestelijk is. Hierom zullen wij, in de overbrenging of toeëigening van onze tekst, dan nu deze noodzakelijke verandering maken, dat daarin die tekst alleen gezien wordt op de buitengewone bedeling en werking van de Heilige Geest. En wij integendeel, in overeenkomst met onze staat of betrekking, slechts alleen zullen zien op de gewone bedeling en werking van de Geest, zoals alle ware gelovigen die nu van de Heere ontvangen.

En op die wijze vragen wij uw aandacht en algemeen allen, die hier vergaderd zijt, nu mede met Paulus in allen goede ernst voor de Heere af: *hebt gijlieden de Heilige Geest ontvangen als gij, naar uw mening, geloofd hebt?*

U allen belijdt openlijk te geloven in de Naam van de Heere Jezus en van de Drie-enige God en hoopt door dat geloof te zullen behouden worden. Gij zijt allen in Gods Naam gedoopt. De meesten uwer gebruiken het Sacrament van de Heiligen Avondmaals en gij allen wilt voor goede en gelovige Christenen aangezien en gehouden worden.

Maar, nu vragen wij u dan ook gelijk naar het zegel uws geloofs en van uw ware Christendom. Dit zegel is de Heilige Geest.

Hebt gij allen die Geest dan nu ook waarlijk van God in u ontvangen en zijt gij door die Geest inwendig vernieuwd; uit de dood der zonden aanvankelijk opgewekt en met God in Christus, door het geloof verenigd?

Wat antwoordt gij allen hier nu op?

Waarmee kunt u volgens Gods Woord aantonen en bewijzen, dat gij geestelijke mensen zijt, die de Geest Gods in u, als gij geloofde, ontvangen hebt en die nu in die Geest God dient?

Gewis, als hier van u allen eens naar waarheid op geantwoord moest worden, zo zou het middagklaar openbaar worden, dat zeer ver de meesten onzer nog geheel vleselijke en natuurlijke mensen zijn, de Geest niet hebbende.

Om dit nader open te leggen, zo willen wij hier eens enige voorname kenmerken en eigenschappen voorstellen van een waar geestelijk mens, die zonder onderscheid moeten gevonden worden in al degenen, die waarlijk de Heilige Geest ontvangen hebben, achtervolgens Gods Woord en de eigen natuur der zaak.

Ach, dat wij er door van de Heere Geest bij staande gehouden en bepaald mochten worden, om er acht op te geven en er onszelf met ernst bij neer te leggen en te onderzoeken! Want, het zou ons zeer nuttig zijn, om door Gods genade en door van de Heilige Geest verlichting, tot rechte kennis van onszelf te komen.

(1) Die waarlijk de Heilige Geest ontvangen hebben, die zijn inwendig en uitwendig door die Geest geheel vernieuwd, veranderd en wedergeboren geworden. Want dit is van de Geest werk, ons, in wie Hij uitgestort en gezonden wordt, naar Gods beeld te vernieuwe en te veranderen zodat wij geheel nieuwe schepsels worden in Christus; in dewelke het oude is voorbijgegaan en alles is nieuw geworden, 2 Cor. 5: 17. Hij brengt een nieuw geestelijk licht in ons verstand; een nieuwe overhe3ng en uitgang in onze w3e; een nieuwe gesteldheid in al onze hartstochten en genegenheden; een gehele omkering en vernieuwing in onze uiterlijke wandel; kortom, wij worden dan, als wij de Heilige Geest ontvangen, als geheel nieuwe mensen, ten enenmale verschillende van hetgeen wij voor deze waren. Wij worden dan weer, of opnieuw geboren uit water en Geest, Joh. 3: 5. Hoort, hoe klaar ons dit van de Apostel Paulus geleerd wordt; Titus 3: 5, daar zegt hij van Gods kinderen, alle ware gelovigen, dat God hun zalig gemaakt heeft, niet naar de werken der rechtvaardigheid, die zij gedaan hadden, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en de vernieuwing van de Heilige Geest.

Nu, die dan zo waarlijk nog niet vernieuwd en wedergeboren is geworden. Die deze grote omkering en verandering nog niet in zich ondervonden heeft, die heeft ook de Heilige Geest nog geenszins ontvangen, maar die mens is geheel dood en leeft in het vlees.

(2) Die de Heilige Geest in waarheid ontvangen hebben, die zijn van Hem door een waar geloof verenigd met de Heere Jezus. Want Hij is de Geest van het geloof, 2 Cor. 4 13, omdat Hij in allen, aan wie Hij gegeven wordt, het geloof werkt. Onderzoekt hier dan nu allen samen uzelf, of gij in het geloof zijt. Of de Geest u heeft komen overtuigen van uw zonden en doemwaardige ellende, Joh. 16:8. Of Hij u waarlijk gebracht heeft tot een heilige wanhoop en radeloosheid, zodat gij noch in uzelf, noch in enig schepsel onder de zon, de minste hulp of troost voor u kon vinden. Of Hij de Heere Jezus aan uw zielen door het Woord heeft geopenbaard in Zijn dierbare genade, volheid, algenoezaamheid, bereidwilligheid, enz. Of Hij uw ziel achter de Heere Jezus heeft uitgeleid, zodat gij waarlijk zin en lust in Hem en in Zijn dierbare schoonheid en genade hebt gekregen. En of gij hartelijk genegen werd uzelf voor

eeuwig met de Heere Jezus te verenigen en u voor eeuwig aan Hem op te dragen en over te geven, met een volkomen en gewillige verzaking van uzelf en van alle andere dingen buiten de Heere Jezus; begerende met Paulus maar geheel en alleen in Hem gevonden te worden, niet hebbende mijn rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof Christus is, namelijk de rechtvaardigheid die uit God is door het geloof, Filipp. 3: 9.

Vindt gij deze dingen niet zo waarlijk in u gewrocht, zo is het een klaar teken en bewijs, dat gij ook de Heilige Geest nog niet ontvangen hebt, maar nog geheel natuurlijke mensen zijt, de Geest niet hebbende.

(3) Die de Heilige Geest in waarheid ontvangen hebben, die zijn ook in de grond geestelijke mensen geworden; alles wat tevoren slechts natuurlijk was in hun, is nu in beginsel vergeestelijkt. En zij hebben nu ware en inwendige lust, om in al hun doen geestelijk te zijn en geestelijk te leven. Zij zijn gezet op een geestelijke omgang en gemeenschap met God in Christus. En het is hun goed veel nabij God te zijn en gemeenzaam met de Heere om te gaan en te verkeren, Psalm 91: 18. Zij zijn gezet op geestelijke meditatieën, zoekingen, einden, enz. Zoals Paulus ons leert, Rom. 8: 5, want die naar het vlees zijn, bedenken dat des vleses is. Maar die naar de Geest zijn, bedenken dat van de Geest is. Zij zijn gezet op geestelijke plichten. De uiterlijke waarneming van de plichten alleen kan hun geenszins voldoen. Nee, het is de geestelijke gezindheid van de harten onder de plichten, die hun alleen genoeg en vermaak geeft; omdat God een zuivere en Heilige Geest is, zo begeren zij Hem ook niet anders aan te bidden en te dienen dan in Geest en in waarheid, Joh. 4: 24. Al het uitwendige achten zij niet; het moet bij hen alles inwendig, hartelijk en geestelijk zijn, indien zij er behagen in kunnen hebben. Hoort het Paulus getuigen, Filipp. III 3, want wij zijn de besnijding, zegt hij, wij, die God in de Geest dienen en in Christus Jezus roemen en niet in het vlees betrouwen. Ja, de zodanigen zijn ook zeer gezet om veel en geestelijk te bidden. Want de Heilige Geest, die zij ontvangen hebben, is een Geest der genade en der gebeden, Zach. 12:10.

Ook zijn ze zeer gezet op geestelijk gezelschap om er mede te verkeren. Op geestelijke gesprekken, overal waar zij zijn. Op geestelijke oefeningen en bijeenkomsten, waardoor zij zich ten enenmale van de mensen van deze wereld, die zondig en aards zijn, onderscheiden.

In wien dit alles nu weer zo niet in waarheid is, die heeft ook de Heilige Geest nog niet ontvangen, maar die is nog geheel goddeloos en vleselijk, zonder leven en Geest.

(4) Die waarlijk de Heilige Geest ontvangen hebben, die zijn ook heilige mensen en leven in beginsel als zodanigen; hebben inwendige lust in alle ware heiligheid en Godzaligheid. Want de Geest, die zij ontvangen hebben, is een Heilige Geest, een Geest der heiligmaking, Rom. 1: 4. Die hun hoe langer hoe meer heiligt en naar Gods beeld vernieuwt; Hij werkt in hun een inwendige afkeer van de zonden, een oprechte haat tegen dezelve en een gedurig strijden en worstelen tegen de zonde. Zodat zij niet anders dan uit zwakheid en met veel strijd en tegenzin de zonde doen. Zoals Paulus van zichzelf getuigt, Rom. 7: 19, het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade dat ik niet wil, dat doe ik.

De Geest werkt in hun steeds een oprechte zin, lust en begeerte tot alle ware heiligheid, waardoor zij geheel een vermaak hebben in de wet Gods, naar de inwendige mens, Rom. VII: 22 en dat ook, met der daad door Gods genade trachten te betonen, in een beoefenende, Godzaligen en voorbeeldige wandel, zonderende zichzelf van de mensen van deze wereld af en zoekende niet naar het vlees te

wandelen, maar naar de Geest, Rom. 8: 1 en o, hoe blijkbaar is dit niet voor zodanigen, die de aard van een geestelijk mens recht kennen.

(5) Eindelijk, die waarlijk de Heiligen Geest ontvangen hebben, hangen en kleven zeer aan Hem. Zij hebben zichzelf in een meerdere of mindere mate leren kennen als geheel onbekwaam en onmachtig tot enig waar geestelijk goed; hoe zij, zonder de Heere, hier niets kunnen doen, maar hoe zij steeds tot al hun bewegingen, beschouwingen, daden en bedrijven, van de Heere voorkomende, medewerkende en achtervolgende genade nodig hebben. En hoe de Heere steeds geestelijk in hun moet werken het willen en het werken naar Zijn welbehagen, Filipp. 2 13.

Dit maakt dat zij dan hier genegen zijn, om steeds te gaan uit zichzelf en zij zichzelf geheel ledig, onmachtig en onbekwaam voor van de Geest gedurige invloed en bewerking neer leggen. Dit doet hun veel in lijdzaamheid en met gelovig zuchten en bidden, op van de Heere Geest wachten en niet eerder hun werk aanvangen, voordat zij genade en invloed van de Geest daartoe dadelijk ontvangen; omdat zij liever ellendig willen blijven liggen en wachten op voorkomende genade, dan zo gedurig in eigenwerkelijke kracht, poging en wijsheid van de Heere Geest vooruit te lopen, omdat zij hebben ondervonden en nog steeds meer en meer ondervinden, dat dit een geheel verkeerde weg en handeling is; althans, zodanig is het gelegen met Christenen, die meer in van de Heere weg gevorderd zijn. En dit maakt dat degenen, die de Heiligen Geest ontvangen hebben, een zeer arm en ellendig volk in zichzelf zijn. Die, om iets te verkrijgen, steeds nodig hebben op de Naam van de Heere te vertrouwen, Ef. 3:12; in tegenstelling van het onbekeerde werelds volk, dat hier in hun ogen altijd rijk en verrijkt is en geens dings gebrek heeft, Openb. 3: 17.

Ziedaar! mijn toehoorders, deze zaken, die wij daar uw aandacht voorgesteld hebben, zijn de ware en wezenlijke kenmerken van een geestelijk mens, die de Heilige Geest van God ontvangen heeft.

O, mochten wij onszelf hier nu eens recht bij neer leggen en met ernst daarbij onderzoeken! Hoe zouden ver de meesten onzer niet aanstonds overreed worden, om te erkennen en te geloven, dat er van dit alles nog in waarheid niets in hun gevonden wordt; bijgevolg, dat zij dan nog ten enenmale ontbloot zijn van de Geest en zo nog geheel dood liggen in de zonde, zonder enige hoop van zaligheid, indien zij zodanig blijven.

Zeker! De meesten onzer hebben wel een geest, waarvan zij geregeerd worden. Maar het is de Heilige Geest niet, die hun kan behouden en zalig maken.

(1) Velen hebben ontvangen een geest van diepe slaap, die God, in Zijn rechtvaardig oordeel, over hun uitgestort heeft, Jes. XXIX: 10, waardoor zij geheel zorgeloos en verhard blijven leven, zonder zich met ernst over hun eeuwige behoud te willen bekommeren.

(2) Velen hebben in zich de geest van de satan en wandelen geheel naar de overste van de lucht en van de geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid, Ef. 11:2.

(3) Velen hebben de geest van de wereld, waarvan Paulus zo schrijft, 1 Cor. 11: 12, wij, te weten van de Heere volk, de gelovigen, hebben niet ontvangen de geest van de wereld, maar de Geest die uit God is. En betonnen in alles, dat zij zijn geheel aardse wereldsgezinde mensen, die hun deel en hoogste goed alleen zoeken in dit ijdele aardse leven.

(4) Velen onder ons weten niet, van hoedanigen geest zij zijn, Luk. 9:55. Zij hebben niet de minste ware en rechte kennis van zichzelf, maar leven daar maar zo

onbekommerd heen, zich niet bekreunende van hoedanigen geest zij in al hun doen geleid, bewrocht en gedreven worden.

(5) Eindelijk, de mensen onder ons leven meest allen naar hun eigen geest. Dat is naar hun eigen zin, lust en begeerlijkheid, doende alleen in alles de wil des vleses en der gedachten, Ef. 2:3; niet wetende, noch ter hart nemende hoe zij, die zo naar het vlees leven en naar hun eigen begeerlijkheid wandelen, gewis eeuwig zullen moeten sterven, indien zij op die weg blijven voortgaan.

O, mijn toehoorders, wie gij ook zijt, die nog onder het getal van deze ongelukkige behoort. Die daar nog geheel geesteloos en onbekeerd in uw zonden leeft, Och, mocht gij hier nog eens een weinig blijven stil staan, om acht te geven op uzelf, wat er van uw staat is.

Kan het wezen, ei, hoort toch eens mensen! naar de vermaningen van de levendigen God, die nog heden aan u tot uw eeuwige behoud gedaan worden, opdat gij eens recht door Gods genade zou ontwaken; gij, die zo vast slaapt en opstaan uit deze rampzalige dood, waarin gij ligt. En dat van de Heere Geest zelf u opwekke en levendig make!

Weet gij wel, hoe onbeschrijfelijk ongelukkig alle mensen zijn, die de Heilige Geest nog niet ontvangen hebben?

Och, of gij dit, op deze uw dag, nog mocht weten!

(1) Die de Heilige Geest nog niet ontvangen hebben, zijn en leven nog geheel zonder God en zonder Christus in de wereld. Wat zij ook dromen en zich verbeelden van een Verlosser of Zaligmaker, het is alles enkel ijdelheid en bedrog, waarmee zij zichzelf voeden en ophouden. Want de Schrift leert ons duidelijk, dat die de Geest van Christus niet heeft, hem ook niet toekomt en dat niemand Jezus de Heere kan noemen, of eigenen zich die Zaligmaker en Verlosser toe, dan door de Heilige Geest.

(2) Die de Heilige Geest nog niet ontvangen hebben, zijn nog geheel dode, vleselijke, goddeloze, onheilige en onweder geboren mensen. Want alleen de Heilige Geest moet hun komen veranderen, vernieuwe, wederbaren en heiligen, zoals wij gezien hebben. Zo liggen zij dan nog geheel verstijfd op de droesem van hun ongerechtigheid. Open en bloot voor Gods verschrikkelijkste toorn, eeuwige vloek en verdoemenis. En Ach, wat is dat niet een onbeschrijfelijk rampzalige staat.

(3) Die de Heilige Geest nog niet ontvangen hebben, zijn nog geheel ongelovige mensen, die Christus met Zijn aangebodene genade en zaligheid smadelijk verwerpen en niet willen door Hem behouden worden. Want de Heilige Geest moet het geloof in ons werken, zoals wij gezien hebben. Nu, zonder geloof kan immers niemand Gode behagen. Maar Gods toorn blijft op allen, die de Zoon ongehoorzaam zijn.

(4) Die de Heilige Geest nog niet ontvangen hebben, zijn nog geheel verduisterd in hun verstand, ja, duisternis zelve; hun zielen liggen nog geklonken aan zwarte ketenen van helse duisternis. Zij zijn nog ten enenmale blind, zonder enige rechte kennis van de waren God, of van de dingen die van de Geest Gods zijn. Want alle zaligmakende kennis en verlichting moet alleen afkomen van de Heilige Geest.

(5) Die de Heilige Geest nog niet ontvangen hebben, leven nog geheel in vijandschap met God, haten God en worden ook weer op het hoogst van God gehaat. Zij zijn Gods kinderen niet en kunnen, noch mogen, noch willen God, hun Vader niet noemen. Want dit kan niet geschieden dan alleen door de Geest der aanneming tot kinderen, die ons doet roepen: Abba, Vader! En immers, de Schrift zegt, dat zo velen als er door de Geest geleid worden, kinderen Gods zijn.

(6) Eindelijk, (want wie zou hier alles onderscheidenlijk kunnen ophalen?) Die de Heilige Geest nog niet ontvangen hebben, missen nog alle gerechtigheid, vrede en blijdschap die alleen zijn door de Heilige Geest. De zodanigen zijn nog geheel slaven

van de duivels en der zonde. Want zij hebben in zich de Geest der vrijheid niet, door die Christus de zijn van deze rampzalige dienstbaarheid verlost en vrijmaakt. Zij zijn geheel onbekwaam om God op enigerhande wijze in waarheid te dienen en te vrezen, want zij hebben niet de Geest der vrees van de Heeren. Zij kunnen nog geen goed gebed tot God doen, maar al hun bidden is hun tot zonde, want zij zijn nog geheel ontbloot van de Geest der genade en der gebeden. Zij kunnen nog geen druppel ware troost in hun harten genieten. Want zij hebben nog in zich de Trooster, de Heilige Geest niet en kunnen daarom in Zijn vertroostingens geenszins wandelen.

In één woord, zij hebben ook niet de minste ware hoop van een eeuwige zaligheid of verlossing na dit leven in hun harten. Want de Schrift leert ons, dat het alleen de Heilige Geest is, door wie Gods kinderen verzegeld worden tot de dag der verlossing. Ziet dan nu, mijne vrienden en och mocht gij maar ogen van de Heere ontvangen om te zien in welk een onuitsprekelijk rampzalige en geheel ellendigen staat alle geesteloze mensen zijn. En wat er noodzakelijk van hun komen zal, indien zij verder gerust en zorgeloos in hun aller-rampzaligste staat blijven leven.

Gewis, zij gaan met spoedig schreden naar het eeuwig verderf, indien zij, hun ellenden niet haastig gewaar wordende, nog tijdig ontwaken en zich tot de Heere in waarheid bekeren.

O, wie gij zijn moogt, geesteloze mensen, hoort toch van de Heere Woord en verhardt daar toch niet langer uw harten tegen.

Kan het gewicht van een eeuwige zaligheid nog iets vermogen bij u?

Is er nog een aasje achting en liefde in u voor uw eeuwige behoud, die in een zo groot gevaar is. O, dan bidden wij u, alsof God door ons bade, zet uw hart toch eens op de dingen die wij tot u spreken in de Naam van de Heeren! Wij zullen u, tot een besluit, nog kort een weg aanwijzen, die gij om zalig te worden en om de Heilige Geest te ontvangen, noodzakelijk moet inslaan.

O, dat het de ontfermende God, naar Zijn grote barmhartigheid, zelf op uw harten drukke!

(1) Laat u toch overreden en overtuigen van uw geesteloze en rampzalige staat, waarin gij nog zijt. En leert die toch met grote ernst ter hart nemen!

O, zolang gij hiertoe niet komen wilt, maar integendeel, uzelf wilt blijven vleien en ophouden met goede gedachten van uw staat en dat gij op uw weg nog wel behouden zult worden, zo is er geen raad voor u. Maar zo moet gij dan in uw goddeloosheid en geesteloosheid voor eeuwig verloren gaan. Maar zo gij u, door de genade Gods, van uw onheiligen, rampzalige geesteloze staat en wandel recht wilt laten overtuigen, zo is er hoop van behoud voor u.

(2) Leert ook recht zien en erkennen de noodzakelijkheid van de Heilige Geest voor u, om behouden te worden. O, leert door Gods genade toch eens recht geloven, dat zolang gij de Heilige Geest niet ontvangt, gij geheel goddeloze, ongelovige en verdoemelijke mensen blijft. En dat er voor u niet anders dan een eeuwig, aller-rampzaligst verderf te wachten is, wat gij geenszins zult kunnen ontvlieden.

(3) Leert ook, door Gods genade, eens zien en bekennen, dat er nog een weg en middel voor u is, om de Heilige Geest te ontvangen en te verkrijgen. Dat de Heere Jezus de volle bron en fontein van de Geest is. Dat Hij de Geest in een overvloedige mate van de Vader ontvangen heeft. Dat Hij ook nog hartelijk gewillig en genegen is, om Zijn Geest aan u te schenken. Dat Hij u dit dierbaar genadegeschenk nog om niet

aanbiedt en u geheel vriendelijk tot zich roept en nodigt en u ernstig raad en vermaant, dat gij toch tot Hem om Zijn Geest wilt komen en kopen en ontvangen die van Hem om niet, zonder geld en zonder prijs.

(4) Ach, besluit toch eens, om van deze goedheid en genade van de Heere Jezus nu gebruik te maken. Gaat toch eens uit uzelf en wendt u naar Hem toe, legt uw lege en geesteloze zielen voor Hem neder; roept Hem ernstig aan en bidt Hem om Zijn Geest, dat Hij die toch uit genade aan u geve!

Maant Hem op Zijn beloften, die Hij beloofd heeft. Zegt tot Hem: grote Heere Jezus! geef mij, arm en ellendig zondaar, uw Heilige Geest! Want Gij raad mij, die ogenzalf bij U te komen halen, om ziende te worden; Gij hebt beloofd, dat uw Hemelse Vader de Heilige Geest zal geven aan degenen, die Hem daarom bidden. En wacht met aanhoudendheid en lijdzaamheid aan Jezus deur, totdat Hij u helpe en u genadig zij.

(5) Begeeft u toch met alle naarstigheid onder de prediking Zijns Woords, gedenkende aan hetgeen er staat, Hand. 10: 44, dat de Heilige Geest viel op allen, die het Woord hoorden. Verzuim dan toch geen een predicatie noch catechisatie, die gij bijwonen kunt! Leest Gods Woord veel en onderzoekt het naarstig in uw huizen, neemt alle middelen van genade wel waar, altijd ziende en wachtende onder dezelve op de Heilige Geest.

(6) Zoekt gezelschap en verkering met geestelijke mensen, begeeft u in hun oefeningen en heilige bijeenkomsten en tracht van hun te horen, hoe zij aan de Heiligen Geest gekomen zijn en laat u van hun in de dingen van de Geest onderwijzen!

(7) Eindelijk, gevoelt gij soms, onder het gehoor van de Woords, of onder enig ander middel, enige goede bewegingen in u, neemt die toch wel in acht, want het kunnen soms beginselen zijn van de Geest werking. Doet er uw voordeel mede en bidt God, dat Hij die goede bewegingen toch verder opwekke, die in u voortzette. En wacht u toch, van die moedwillig tegen te gaan en uit te blussen.

Ziet daar, geliefden, langs deze weg zouden geesteloze zondaars de Heilige Geest kunnen verkrijgen en die in zich ontvangen tot hun eeuwige zaligheid. De Heere make er zelf al de Zijnen bekwaam toe, door zijn Heilige Geest, naar Zijn welbehagen! Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 21.
VRAAG 54, 55, 56.**

Tekst: 1 Johannes 1: 6, 7.

54 Vraag. Wat gelooft gij van de heilige, algemene Christelijke Kerk?

Antwoord. *Dat de Zoon van God, uit het ganse menselijk geslacht, Zich een gemeente ten eeuwigen leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord, in enigheid van het ware geloof, van den beginne van de wereld, tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt. En dat ik van dezelve een levendig lidmaat ben en eeuwig zal blijven.*

55 Vraag. Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?

Antwoord. *Eerstelijk, dat allen en elk gelovige, als lidmaten, aan de Heere Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben; ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, Zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten, gewillig en met vreugde aan te leggen.*

56 Vraag. Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?

Antwoord. *Dat God, om het genoegdoen van Christus wil, al mijn zonden, ook mijn zondelijken aard, waarmee ik mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken. Maar mij, uit genade, de gerechtigheid Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.*

Wij allen zijn, door een Geest, tot een lichaam gedoopt, hetzij Joden, Grieken, vrije of dienstknechten, is de taal van de Apostel Paulus, 1 Cor. 12: 13. De zin van dit getuigenis is, dat allen die de Heilige Geest in hun harten ontvangen hebben en van denzelven tot het eigendom Gods in Christus aangeslagen en bewrocht zijn, door die Geest onderling, onder elkaar, op het nauwste verenigd zijn tot een lichaam, van die Christus het Hoofd is; niettegenstaande zij anders ook van zeer verschil lenden staat naar de wereld zijn. En dat dit waarlijk zo is, zullen wij, met Gods genade, in dit namiddaguur uw aandacht uit de Catechismus wat nader gaan verhandelen en openleggen.

In de vorige Zondag is er gehandeld van God de Heilige Geest, en van zijn zalige werking in de harten van alle ware uitverkorenen en gelovigen; nu zal de Onderwijzer ons leren uit en volgens de Apostolische Geloofsbelijdenis, hoe de uitverkorenen en gelovigen, allen samen, door die Geest onder elkaar tot een lichaam of heilige algemene Kerk vergaderd worden. En hoe zij een zeer nauwe gemeenschap hebben en houden onder elkaar. Ook, hoe hun aller zonden genadig van God, om Christus wil, vergeven worden.

Zodat de Onderwijzer hier dan drie voorname en dierbare waarheden van het geloof in deze een Zondag verhandelt: *die van de heilige algemene, Christelijke Kerk. Die van de gemeenschap der heiligen. En die van de vergeving der zonden.*

Wij zullen dezelve, onder inwachting van de genadige zegen en de hulp van de Heeren, uw aandacht

(1) Met alle mogelijke korthed en eenvoudigheid wat nader open leggen. En dan

(2) Aantonen, op hoedanige wijze het geloof eens Christens omtrent dezelve geestelijk werkzaam is.

A. Wat de waarheden zelf aangaat, die zullen wij uw aandacht openleggen in die orde en volgens die beschrijving als dezelve ons hier in de Catechismus voorkomen. En zo zullen wij dan gaan overwegen, wat er is van de heilige, algemene Christelijke Kerk.

Om die waarheid met orde te verhandelen, zo zullen wij

(1) spreken van de zaak zelf en dan

(2) Van haar drievoudige benaming, onder die zij ons in de Apostolische Geloofsbelijdenis voorkomt.

In de zaak zelf zullen wij, met voorbijgaan van alle letterlijke aanmerkingen over het grondwoord, als anderszins, als weinig noodzakelijk, uw aandacht slechts eenvoudig de zakelijke beschrijving van onze Onderwijzer wat nader openleggen.

Het onderwerp dan, waarvan hier gehandeld wordt, is de Kerk, of de gemeente Christus hier op aarde. Waardoor wij niet anders te verstaan hebben, dan "het heilige en ware geestelijke lichaam van de Heere Jezus, zijnde die maatschappij of menigte van ware bekeerden, gelovigen en wedergeboren mensen, die van God, voor de grondlegging van de wereld, tot de zaligheid zijn uitverkoren en aan Christus als Zijn eigendom ter verlossing uit het rijk van de satan en der zonde, gegeven zijn; voor wie Christus ook gestorven is en die van Hem in der tijd ook krachtdadig geroepen worden tot Zijn zalige gemeenschap door Zijn Woord en Geest.

Zodat zij de zonde en de wereld verlatende en zichzelf verloochenende, zich in een oprecht geloof aan God in Christus opofferen en aan Hem geheel met ziel en lichaam overgeven, voegende zichzelf bij het ware volk Gods en samen met hun de Naam van de Heere en Zijn waarheid openlijk belijdende; tot de prediking van de Goddelijke Woords steeds samen vergaderende. De heilige sacramenten onderling met elkaar, volgens de instelling van Christus gebruikende; verkerende met elkaar in broederlijke liefde en eensgezindheid. En zich aan al de bevelen en tucht van de Heere Jezus gewillig onderwerpende.

Ziedaar, geliefden, deze en geen andere moeten wij, door de ware kerk van Christus hier op aarde verstaan; er behoren tot deze Kerk geen andere dan ware bekeerden en uitverkoren gelovigen, die door Christus bloed en Geest van de zonden gewassen en gereinigd zijn en die met der daad de wereld en de zonden verlaten en zich gewillig in de dienst en in het koninkrijk Gods begeven hebben, om geheel hun zaligheid alleen, door een oprecht geloof, in de Heere Jezus te zoeken en naar alle geboden Gods te leven, waarom die ware kerk dan ook in de Heilige Schrift zulke heerlijke namen draagt als: van de stad Gods; het huis en de tempel Gods, de gemeente van de levendigen Gods; het vrouw en de bruid van de Lams; het lichaam Christus. De algemene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemel opgeschreven zijn; enz. Al die dierbare benamingen op geen andere dan alleen. op de ware uitverkorenen en bekeerde gelovigen toepasselijk zijn.

Hoe naakt en eenvoudig ons deze waarheid ook in Gods Woord geleerd wordt, zo vindt men nochtans leraars in onze kerk, die van deze zaak anders gevoelen. Zij verdelen de kerk van Christus in een zichtbare en onzichtbare kerk. Door de onzichtbare kerk verstaan zij alleen de ware uitverkorenen en gelovigen. Maar door de zichtbare kerk verstaan zij de hele menigte van belijders, zo goede als kwaden. Zo oprechten als geveinsden, die uiterlijk samen vergaderen tot de prediking van de Woords, het gebruik der sacramenten en het oefenen van de Godsdienst, in een kerk of gemeente.

In de grond strijdt zodanig gevoelen wel niet tegen het wezenlijke, of fundamentele van de christelijke waarheid. Want die zo danige zichtbare kerk stellen, belijden dat

zij de kerk dan nemen in een ruime zin en dat men in die zichtbare kerk alleen niet kan zalig worden, maar dat men, om zalig te worden, ook nood, zakelijk moet wezen een lid van de onzichtbare kerk. En dat men dat alleen wordt door een oprecht geloof en ongeveinsde bekering.

Maar, hoe voegzaam en rechtzinnig men dit gevoelen ook al wil verklaren, zo kunnen wij dit toch geenszins goedkeuren, noch met de leer van Gods Heilig Woord overeenbrengen. Daar steken in dat gevoelen al zeer gewichtige zwarigheden. Maar wij zullen die, om de korthed van de tijds, hier niet allen voorstellen.

Een geoeffend toehoorder mag over dit geschil nalezen hetgeen **de zalige man Gods BRAKEL** heeft geschreven over het hoofdstuk van de kerk. Waarin hij de ongerijmdheid en onwaarheid van dit gevoelen klaar aantoot.

Alleen zeggen wij nu maar, dat zo danige zichtbare en onzichtbare kerk te stellen, niets anders is, dan te stellen dat er twee bijzondere Christelijke kerken zijn, in aard en wezen geheel van elkaar onderscheiden. Een, die alleen bestaat uit ware bekeerden en gelovigen. En ene, die bestaat, uit ware bekeerden en uit huichelaars samen ondereen gemengd.

Nu leert ons Gods Woord slechts van een kerk, die de ware kerk van Christus is en welkers leden allen samen ware uitverkorenen en gelovigen zijn en die allen zalig worden. Van geen andere ware kerk wordt in de Heilige Schrift gewag gemaakt.

Onze Gereformeerde leer stelt ook maar een ware Christenkerk, die alleen uit bekeerden en gelovigen bestaat, In de twaalf artikelen van het geloof belijden wij te geloven, dat er is een heilige algemene Christelijke kerk. Onze Catechismus handelt ook slechts van een ware kerk, die alleen bestaat uit ware uitverkorenen en gelovigen, zoals wij vervolgens zien zullen. En in onze Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 27, 28 en 29, wordt onze gereformeerde leer van de ware kerk ook zeer duidelijk zo voorgesteld, dat wij geloven en belijden een enige algemene kerk, die is, een heilige vergadering der ware Christgelovigen, enz.

Zie, dit is ons gereformeerd gevoelen van de kerk van Christus, dat er slechts een enige was is en dat die alleen bestaat uit ware heiligen en gelovigen. Anders moet dan ook bij ons van de kerk niet geleerd worden, of men wijkt af van de zuivere gereformeerde waarheid.

Maar nu zou iemand kunnen vragen, waar men dan alle onbekeerde belijders onder ons, die tot lidmaten onzer kerk aangenomen zijn en tot de heilige Bondzegelen toegelaten worden, voor houden moet?

Maar daarop is gemakkelijk te antwoorden; allen die belijdenis doen van het ware geloof Christus, voegen zichzelf door die belijdenis uiterlijk bij de ware Christelijke Kerk en verklaren, dat zij daarvan oprechte leden zijn, Indien nu hun belijdenis oprecht en hun geloof goed, zuiver en Goddelijk is, zonder enig bedrog of geveinsdheid van de harten, dan zijn zij, door dit hun oprecht geloof, ook leden van de ware kerk Christus en zullen dat eeuwig blijven en ook gewis zalig worden. Maar, indien derzulken uiterlijke belijdenis niet oprecht en hun geloof niet deugdelijk en Goddelijk is, dan zijn zij ook geen ware leden van de Christelijke Kerk, maar dan zijn zij slechts geveinsde leden en blote mondbelijders, naamchristenen en huichelaars. En zo zijn zij dan niet in de ware Kerk van Christus, hoezeer zij dat ook met de mond belijden. Maar zij verleiden zichzelf en andere door een valse belijdenis en moeten in zulken staat, als zij niet bekeerd worden, voor eeuwig verloren gaan.

Daarom moet elk belijder hier zijn gemoed wel ernstig onderzoeken, of zijn belijdenis wel oprecht en zijn geloof wel hartelijk en deugdelijk is en of hij zo wel een waar

lidmaat van de Christelijke kerk is. Want niet de uitwendige belijdenis en Godsdienst, maar een oprechte belijdenis, gepaard met een zuiver en oprecht geloof, maakt ons ware lidmaten van de ware Kerk van Christus.

Deze waarheid wordt ons zeer klaar geleerd, 1 Joh. 11: 19, waar de Apostel zo schrijft, van sommige afva3ge mondbelijders: zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet. Want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn. Maar dit is geschied, opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn.

Zie, deze mensen hadden zich tevoren gevoegd bij de ware Kerk van Christus door uiterlijke belijdenis en Godsdienst, het gebruik der Bondzegelen, enz., nochtans bleek het van achteren, uit hun afval, dat zij slechts blote mondbelijders en geveinsden waren geweest en dat zij nooit als leden tot de ware Kerk van Christus behoord hadden. En zo is het nog hedendaags met alle uiterlijke en geveinsde mondbelijders. Zij voegen zich door belijdenis tot de Kerk. Maar zij zijn niet in de Kerk, noch ware leden derzelve.

Wij hebben het nodig geoordeeld, om meer dan een reden, dit als een zaak van groot gewicht zo eerst vooraf aan te merken. Daarop gaan wij nu tot een nadere verhandeling van de ware Kerk Christus over, waarin wij ons geheel aan de verklaring van de Catechismus zullen houden.

Van deze heilige en ware Kerk nu gelooft en leert de Onderwijzer alzo: *dat de Zoon van God, uit het ganse menselijk geslacht, Zich een gemeente ten eeuwigen leven heeft uitverkoren en door Zijn Geest en Woord, in enigheid van het ware geloof, van den beginne van de wereld, tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt. En dat ik van dezelve een levendig lidmaat ben en eeuwig zal blijven.*

Wij zullen deze leer van de Onderwijzers uw aandacht een weinig nader openleggen. Vier dingen komen er ons in voor:

- (1) Het Hoofd der ware Kerk.
- (2) De Kerk zelve.
- (3) De wijze hoe dezelve door haar Hoofd wordt opgericht, bewaard en beschermd.
- (4) Hoe elk gelovige daarvan een waar lidmaat is.

1. Wat het eerste aangaat, het Hoofd der ware Kerk is, volgens de Onderwijzer, de Zoon van God, de Heere Jezus Christus. Hij is het, wien alle uitverkorenen en gelovigen in volkomen eigendom toebehoren, omdat Hij hun aller Middelaar en Verlosser is, die Zijn gemeente door Zijn eigen bloed verkregen heeft, Hand. XX: 28. God geeft al de uitverkorenen aan Zijn Zoon Christus als Middelaar over en stelt hun geheel in Zijn hand, opdat Hij hun van de macht van de satan verlosse en hun overbrengende en zette in Zijn koninkrijk. Waarom de gelovigen, uit hoofde van deze genadige en krachtdadige verlossing, dan in de Heilige Schrift meermalen aan ons worden voorgesteld als die Christus zijn. En de Heere Jezus getuigt zelf van al Zijn volk en gelovigen, *dat zij Van Zijn Vader waren, maar dat de Vader hun aan Hem gegeven had*, Joh. X7: 6. En het zijn de gelovigen, die door de Geest van het geloof zichzelf ook gewillig tot een eigendom aan Christus overgeven en zich voor eeuwig, met ziel en lichaam, aan Hem opdragen. Zoals wij deze waarheid uw aandacht breder opengelegd en verhandeld hebben, zondag 1 vraag 1, daar geleerd wordt, hoe daarin al de troost van de Heere volk bestaat, dat zij niet meer zichzelf, maar Jezus Christus eigen zijn.

Zodat Christus, de Zoon van God, hier dan met recht voorkomt als de enige Koning, Heere en het Hoofd van Zijn Kerk of gemeente, op Wien, als op de enige Petra,

fondament en rotssteen, die kerk gebouwd wordt, Matth. XVI: 11. En allen, die boven en behalve Christus, nog een ander zichtbaar Hoofd der kerk hier op aarde stellen, zoals geschiedt in het Pausdom, of die anders enige menselijke autoriteit of gezag, benevens Christus, in de kerk invoeren, hoe of onder die schone gedaante het ook zou mogen geschieden, die wijken geheel van de waarheid af en behoren geenszins tot de kerk van Christus. Ziet Ef. 1: 22, 23.

Omdat nu Christus maar alleen het ware Hoofd der Kerk is en daarvoor dan van alle leden oprecht moet aangenomen en erkend worden, zo komt het Hem, als Hoofd en Koning, dan nu ook maar alleen toe, deze Zijn ware kerk te vergaderen en op te bouwen, zoals de Onderwijzer ons hier nu verder gaat leren, aantonende:

2. Dat de Zoon van God, uit het ganse menselijk geslacht, zich een gemeente ten eeuwigen leven heeft uitverkoren en door Zijn Geest en Woord, in enigheid van het ware geloof, van den beginne van de wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt. En dat ik van dezelve een levendig lidmaat ben en eeuwig zal blijven.

De Onderwijzer noemt hier de ware kerk Christus

(1) een gemeente, dat is een verenigde vergadering van mensen, die met waren hart in Christus geloven en Hem, als hun Hoofd en Koning, oprecht aanhangen en dienen; een benaming, die de ware Kerk ook doorgaans draagt in de Heilige Schrift. Zo getuigt Paulus, Hand. XX: 28, dat Christus de gemeente Gods heeft verkregen door Zijn eigen bloed en Ef. 1: 22, daar hij leert, dat God alle dingen aan Christus voeten onderworpen en Hem der Gemeente tot een Hoofd gegeven heeft, boven alle dingen.

(2) Niet alleen noemt de Onderwijzer de ware kerk zo uiterlijk een gemeente, maar verder met nadruk, een gemeente, tot de eeuwige leven uitverkoren.

Van eeuwigheid en voor de grondlegging van de wereld, heeft God Zich uit het zondig en gevallen mensdom een bepaalde hoop en menigte uitverkoren, om hun in Christus, door zijn Heilige Geest te verlossen van de zonden en hun de eeuwige zaligheid te doen beërven, zoals ons deze dierbare waarheid overal in het Woord zeer overvloedig geleerd wordt. *En omdat dit vaste fundament Gods nu staat, hebbende deze zegel, de Heere kent degenen, die de Zijnen zijn*, 2 Tim. 11:19. Zo kan het niet anders zijn, of al deze uitverkoren mensen moeten in der tijd door geloof en bekering tot de ware kerk van Christus vergaderd, en als levendige stenen toegebracht worden, tot opbouw van het geestelijke huis.

Waaruit dan nu blijkt, dat de ware kerk Christus uit geen andere dan uitverkoren mensen bestaat, die van God in Christus ten eeuwigen leven uitverkoren en in het Boek van de levens opgeschreven zijn. En dat allen, die zo van God niet zijn uitverkoren, ook niet behoren tot Christus ware gemeente en daartoe ook nooit zullen kunnen overgebracht worden. Hierom wordt de Kerk Gods genoemd: een algemene vergadering en gemeente van eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, Hebr. 12: 23. Ook een overblijfsel, naar de verkiezing der genade, Rom. 11:5. En overal in de Heilige Schrift worden de leden der ware kerk, uitverkorenen, of uitverkorenen Gods genoemd.

3. Maar hoe wordt die kerk, of gemeente der uitverkorenen, nu van Christus, als het Hoofd, vergaderd en opgebouwd?

Dit leert ons de Onderwijzer hier nu verder, zeggende, *dat de Zoon van God Zich die gemeente vergadert uit het hele menselijke geslacht*.

Hier hebben wij drie dingen in acht te nemen.

(1) De wijze hoe Christus Zijn gemeente en kerk vergadert, namelijk, door Zijn Geest en Woord

- (2) Van waar hij hun zo vergadert, namelijk, uit het hele menselijk geslacht. En dan
 (3) De tijd wanneer Hij dat doet: van den beginne van de wereld tot aan het einde

(a) Wat het eerste aangaat, dat alle uitverkorenen, in de tijd van Christus, op een krachtdadige wijze uit de wereld en de zonden tot Zijn gemeente en Koninkrijk geroepen worden, leert ons Paulus duidelijk Rom. 8: 30, die Hij tevoren verordineerd heeft, te weten tot het eeuwige leven, deze heeft Hij ook geroepen.

Hetgeen Paulus hier noemt een roepen, wordt van onze Onderwijzer een vergaderen genoemd. Zo spreekt de Schrift er ook van. Paulus leert Ef. 1: 10, dat dit Gods verborgen en genadig welbehagen is, om in de bedeling van de volheid der tijden, weer alles tot een te vergaderen in Christus, beide dat in de hemel is en dat op der aarde is. En dit doet Christus nu; Hij brengt in der tijd en vergadert al zijn uitverkorenen, tot zich, in Zijn gemeente en Koninkrijk, door een waar geloof en bekering. Waarom Zijn gemeente dan nu ook een vergadering van eerstgeborenen genoemd wordt, zoals wij gezien hebben. En dit doet Christus nu volgens de Onderwijzer, door Zijn Woord en Geest in enigheid van het ware geloof. Dat is te zeggen, hij komt hun allen, die de Zijnen zijn, in de tijd, door Zijn Woord en Geest, tot een en hetzelfde allerheiligste en aller-dierbaarste geloof bewerken, waardoor zij allen de wereld en de zonde geheel en voor eeuwig verzaken en zich aan Christus, als hun enig Hoofd en Verlosser, gewillig overgeven en met ziel en lichaam toevertrouwen. En zo doen alle uitverkorenen hier dan nu in der tijd een ware overgang in Christus en worden zo in Hem, hun Hoofd, samen tot een lichaam en gemeente vergaderd, dat onderling met elkaar, op een geestelijke wijze in Christus, hun algemeen Hoofd, door het geloof zeer nauw verenigd is en blijft.

En opdat wij dit vergaderen aller uitverkorenen van Christus door Zijn Woord en Geest, nu van de te beter zouden mogen begrijpen, zo moet hier slechts weer in ons geheugen ververst en opgehelderd worden, hetgeen wij op verleden dag van de Heere hebben gepredikt van de werking van de Heilige Geest in alle ware uitverkorenen en gelovigen. Want toen legden wij uw aandacht breedvoerig open, hoe de Heilige Geest de uitverkorenen bij aanvang en bij voortgang bewerkt tot het geloof. En hun door dit Christus en al zijn weldaden deelachtig maakt. En hoe hij dat doet door middel van het Woord en haar verkondiging.

Nu, op die wijze, zoals wij toen gezien hebben, vergadert Christus al de zijn tot Zijn gemeente door Zijn Woord en Geest. Zodat hier dan geen andere, dan ware en oprechte gelovigen, tot de kerk van Christus behoren en daartoe van Hem geroepen en vergaderd worden.

Allen komen zij hier en worden vergaderd door Woord en Geest, tot de enigheid van het geloof en der kennis van de Zoons Gods. En zo zijn zij allen dan nu een lichaam en een Geest, gelijkterwijs zij ook geroepen zijn tot een hoop van hun beroeping; een Heere, een geloof, een doop, Ef. 4: 4, 5 en 13.

(b) Deze roeping en vergadering der uitverkorenen tot de Kerk en gemeente van Christus geschiedt nu, volgens de Onderwijzer, *uit het hele menselijk geslacht*.

God heeft Zijn volk en uitverkorenen overal verspreid op de aarde; bijzonder nu, onder het Nieuwe Testament en daarom moet Christus Zijn gemeente of kerk nu ook uit het hele menselijke geslacht vergaderen en uit alle talen, volken en natiën de zijn roepen. Want zodanig komt ons de kerk van Christus voor als een schare, die niemand tellen kan, uit alle natiën en geslachten en volken en talen, Openb. 7:9,

En hierom laat Christus Zijn Woord of Evangelie nu ook over de ganse aarde verkondigen. Want zo heeft Hij aan Zijn Apostelen bevolen, Markus 16: 15, 16, gaat

heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden. Maar die niet zal geloofd hebben, die zal verdoemd worden. Zodat Christus Zijn kerk en gelovige gemeente dan nu overal heeft verspreid, over de gehele aarde en in en door het hele menselijk geslacht. Daaruit vergadert Hij nu zijn gemeente.

(c) Volgens de Onderwijzer, *van den beginne van de wereld*.

Terstond met de aanvang van de wereld, heeft Christus reeds begonnen Zijn uitverkoren kerk en gemeente, door Zijn Woord en Geest, in enigheid van het ware geloof tot zich te vergaderen. Adam, Eva, Abel, enz., waren de eerste die daartoe vergaderd werden. Vervolgens is de Zoon van God met dit werk zo voortgegaan tot nu toe, door alle tijden en eeuwen van de wereld; altijd had Hij Zijn uitverkorenen, hoewel soms zeer weinigen in getal, die Zijn ware kerk hier op aarde uitmaakten en nog dagelijks vergadert Hij Zijn uitverkorenen toch zich, in Zijn Koninkrijk. Zo menig zondaar, als er waarlijk bekeerd en door het geloof met God in Christus verenigd wordt, zo menig lidmaat wordt er tot de ware kerk en gemeente van Christus toegedaan en vergaderd. En dit zal zo van Christus geschieden, tot aan het einde van de wereld toe, achtereenvolgens Zijn belofte, aan Zijn kerk gedaan, Matth. XXVIII: 20, ziet Ik ben met ulieden al de dagen, tot aan de voleinding van de wereld. Want het getal van al de uitverkorenen moet hier noodzakelijk vervuld worden, zonder dat er een enige aan ontbreekt. Maar niet alleen vergadert Christus zo Zijn kerk of gemeente, maar Hij beschermt en onderhoudt die ook, volgens de Onderwijzer. Zonder dat zou Christus kerk hier op aarde geenszins kunnen bestaan wegens de grote menigte en het geweld van al hun vijanden, zo geestelijke als lichamelijke.

Hierom laat Christus zich nu nergens meer aan gelegen liggen, dan aan de bewaring en bescherming van Zijn kerk, in alle tijden en op alle plaatsen. Hij, de Heere, behoedt deze zijn wijngaard en bevochtigt hem alle ogenblik. En opdat de vijand hem niet bezoeke, bewaart Hij denzelfden nacht en dag, Jes. 27: 3, zodat Christus kerk hier op Hem, haar Hoofd en Koning, een volkomen vertrouwen mag stellen en wel verzekerd zijn, dat de poorten der hel haar niet zullen kunnen overweldigen, Matth. XVI: 18, zoals deze waarheid op andere plaatsen van de Catechismus breder verhandeld wordt.

(4) Op de beschrijving van de ware kerk, of de gemeente van Christus hier op aarde, laat de Onderwijzer nu nog verder deze woorden volgen: *en dat ik haar een levendig lidmaat ben en eeuwig zal blijven*.

Hij spreekt hier in de Persoon van een waar bekeerd gelovige. Nu, ieder gelovige is een waar en levendig lidmaat van de kerk Christus en kan dat weten, door de genade Gods, uit zijn ongeveinsd geloof en oprechte bekering. Waarvan zo iemand ontbloot zijnde, zo is hij nog geheel dood door de zonden e misdaden en dus ook nog geheel buiten de ware kerk en gemeente van Christus, die maar alleen bestaat, zoals wij gezien hebben, uit ware en oprechte gelovigen, die Gode in Christus geestelijk zijn levendig geworden door het geloof en met Christus in een nieuw leven opgewekt zijn. Een ieder nu, die zo een levendig lidmaat der ware kerk is, die is dat niet voor een tijd, maar die blijft dat, volgens de Onderwijzer, *eeuwig* en mag dat, door de genade Gods, gerust van zichzelf geloven en vertrouwen, op grond van Gods onveranderlijkheid en eeuwig voornemen der genade, dat niet weer vernietigd kan worden, zoals wij de Heere Jezus daar vanzelf zo horen getuigen, Joh. 10: 27 en 28, *Mijn schapen horen Mijn stem en Ik ken dezelve en zij volgen Mij. En Ik geef hun het eeuwige leven. En zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid en niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken*.

O, oneindig gelukkige zielen! Die tot zo grote zaligheid en heerlijkheid van God in Christus geroepen worden! Billijk mogen wij hier uitroepen, uit Psalm 65: 5, *welgelukzalig is hij, dien Gij verkiest en doet naderen dat hij wone in Uw voorhoven.*

Nu moeten wij, met een woord, ook nog iets zeggen van de drievoudige benaming, waarmee deze ware kerk van gelovigen in de Apostolische Geloofsbelijdenis benoemd wordt.

(1) Wordt zij de *heilige* kerk genoemd, omdat zij heilig is en alleen uit heilige mensen bestaat en van een heilig Hoofd vergaderd wordt. Wel is waar, dat onheilige, ongelovige en onbekeerde mensen ook mede belijden, ware leden van de kerk van Christus te zijn. Maar zij bedriegen zichzelf en andere. Want Christus kerk is die heilige stad, dat nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel nederdaalt. En waarin niets in komt, dat onrein is. Daarbuiten zijn de honden en de onreinen.

Hierom beschrijft Paulus ons de ware kerk als de gemeente der heiligen, 1 Cor. 14: 33. Ja, als een gemeente, die geen vlek of rimpel heeft, maar die heilig is en onberispelijk, Ef. 5: 27.

(2) Verder wordt deze kerk ook genoemd de *algemene* kerk, om verscheidene redenen:

(a) Omdat zij vergadert en opgericht wordt, gewoonlijk, uit het hele mensdom, zoals wij gezien hebben;

(b) Omdat zij nu onder het N. T. algemeen verspreid is over de ganse aarde;

(c) Omdat de ware kerk in al de grondwaarheden van het geloof algemeen rechtzinnig is en haar leden, hier allen samen, een Heere, een geloof en een doop belijden; in wie zin ook sommige Zendbrieven der Apostelen algemene zendbrieven genoemd worden, omdat zij algemeen, rechtzinnig en zuiver zijn in alle grondwaarheden van het geloof.

(3) Wordt de ware kerk hier ook de *Christelijke* kerk genoemd, naar Christus, haar Hoofd en Koning, wien deze kerk geheel aanhangt door een oprecht geloof. En op Wien zij alleen en geheel gebouwd is. Waarom al haar ledematen hier ook zelf Christenen genoemd worden, om hun zo van alle ongelovigen te onderscheiden.

Nu willen wij ten laatste ook nog iets zeggen van de wijze, hoe men gewoon is die ware kerk van Christus, volgens Gods Woord, aan te merken en te verdelen:

(1) Als zichtbaar en onzichtbaar.

De ware kerk wordt als zichtbaar aangemerkt, voor zoveel alle ware gelovigen wandelen in een openbare belijdenis van Christus naam en waarheid; vergaderende samen tot het gebed, de openbaren Godsdienst, het gebruik der sacramenten en versierende hun belijdenis ook uiterlijk met een heilig en Godzalig leven. Zie, in zover is de kerk Christus zichtbaar hier op aarde. En wordt van ons met ogen aanschouwd en gezien.

Maar in een ander opzicht wordt de kerk onzichtbaar genoemd voor zoveel betreft de inwendige en verborgen mens van de harten, dat daar is in alle ware gelovigen, door de wederbarende genade van de Heilige Geest. Waarna zij met de Drie-enige God zeer nauw verenigd en met Zijn hemels beeld omhangen en bekleed zijn; smakende reeds het eeuwige leven in beginsel en zich in de Heere verlustigende, enz.

Zie, dit alles is Gods inwendige genade in de harten der gelovigen, waarop gezien wordt, Ps. 14: 14, van de Konings dochter is geheel verheerlijkt inwendig.

In dit opzicht wordt de ware kerk van Christus dan gehouden voor onzichtbaar, doordat al die inwendige genade, heiligheid en heerlijkheid van Gods volk niet vallen

onder het aanschouwen van het lichamelijk oog.

(2) Voorts merken wij de kerk van Christus ook nog aan als strijdende en triomferende.

Zij is strijdende, zolang zij hier beneden op de aarde is. Want hier heeft ieder gelovige de goede strijd van het geloof te strijden tot de einde toe, tegen het boze vlees, de satan, de wereld, enz.

Maar hier boven, in de hemel, is de kerk Christus triomferende over al haar vijanden, enz. Hiermee oordelen wij het leerstuk van de ware kerk Christus uw aandacht nu genoeg opengelegd en verhandeld te hebben en gaan daarom nu verder over tot

Het tweede leerstuk dat daarop volgt, zijnde dat van de gemeenschap der heiligen.

Over deze dierbare waarheid zou zeer veel van ons kunnen gezegd worden. Maar zo onze tijd reeds ver verlopen is, zullen wij de voornaamste zaken, die hiertoe behoren, uw aandacht maar eens kort voorhouden. De heiligen, van wier gemeenschap hier gehandeld wordt, zijn alle ware gelovige kinderen van God, leden van de kerk Christus, die ons overal in de Schrift onder deze benaming van heiligen voorkomen.

Neemt slechts die een plaats, Ef. 1: 1, daar Paulus schrijft aan de heiligen, die te Eféze zijn en gelovigen in Christus Jezus.

De reden van deze benaming is, omdat alle ware gelovigen geheel en volmaakt heilig zijn in Christus en vernieuwd naar het evenbeeld van God, die hun voor zichzelf tot een heilig volk gemaakt heeft en hun in Zijn Zoon. Christus van al hun zonden heeft verlost en nog verder, tot de einde toe, verlossen zal.

Hierom getuigt Paulus van alle ware gelovigen, 1 Cor. VI: 11, *dit waart gij sommigen. Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheilgd, maar gij zijt gerechtvaardigd, in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest van onze God.*

Aan deze heiligen en gelovigen wordt hier nu een gemeenschap toegeschreven, die hun alleen eigen is en die daarom ook zo nadrukkelijk der heiligen gemeenschap genoemd wordt. Op verscheidene plaatsen van het Woord wordt van deze gemeenschap der heiligen gewag gemaakt, als, om er maar een enige aan te halen, Gal. 2: 9, daar Paulus getuigt van Jacobus, Cefas en Johannes, dat zij aan hem en Barnabas de rechterhand gaven der gemeenschap. En 1 Joh. 1: 3, hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben. En deze onze gemeenschap ook zij met de Vader en met Zijn Zoon, Jezus Christus.

Laat ons zien, waarin deze onderlinge gemeenschap der heiligen en gelovigen eigenlijk bestaat.

De Onderwijzer geeft er ons een korte, zakelijke beschrijving van, zeggende, dat die bestaat in deze twee dingen, *eerstelijk, dat allen en elk gelovige, als lidmaten, aan de Heere Christus en al zijn schatten en gaven gemeenschap hebben; ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten, gewillig en met vreugde, aan te leggen.*

Wat het eerste aangaat, dit is der gelovigen en der heiligen inwendige en geestelijke gemeenschap, dat zij samen in het al algemeen en een ieder van hun in het bijzonder, als lidmaten, aan de Heere Christus en al zijn schatten en gaven gemeenschap hebben. Dat elk gelovige een waar lidmaat is van Christus en van zijn genade en Geest, door het geloof, hebben wij uw aandacht in het brede aangetoond, zondag XII, Vraag 32, toen wij zagen, dat de gelovigen daarom Christenen genoemd worden, omdat zij door het geloof lidmaten Christus zijn, enz., waarom wij daarvan nu niet verder spreken

zullen; alleen zeggen wij nu slechts, dat het ware geloof in zich heeft een geestelijke en inwendige kracht, waardoor de ziel geheel gaat uit zichzelf en zich geheel aan Christus overgeeft en met Hem, met Zijn genade en zaligheid, waarlijk en wezenlijk verenigd wordt. Zodat Christus met Zijn Geest en genade tot en in de ziel overkomt, om die geheel in te nemen en aan zich en Zijn zalige heerschappij van genade te onderwerpen. En de ziel ook weer overgaat in Christus, om alleen in, uit, door en voor Hem te leven. En hierin, in die wederzijdse geestelijke vereniging van het geloof van de ziel met Christus en van Christus met de ziel, bestaat nu de gemeenschap, die alle ware gelovigen hebben, aan Christus en aan al zijn schatten en gaven.

(1) Eerst dan hebben alle heiligen en gelovigen hier ieder voor zichzelf door het geloof gemeenschap aan Christus persoon. En in en door Hem, ook met de Vader. Want zo getuigt de Heilige Schrift. Johannes schrijft aan de gelovigen, 1 Joh. 1: 3, *hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij U, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben. En deze onze gemeenschap ook zij met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus.*

Uit kracht van deze gemeenschap houden en erkennen alle ware gelovigen de Heere Jezus nu voor hun enig Hoofd, heiland, Verlosser en Zaligmaker. En geven zichzelf onbepaald, geheel en voor eeuwig aan Hem over, om door Hem, uit enkele vrije genade, van al hun zonden gerechtvaardigd, geheiligd en volkomen gezaligd en verlost te worden.

En dit doen zij hier zo allen samen, niet een enige uitgezonderd; allen roemen zij hier zo met een volkomen verzaking van alles, alleen in Christus en in Zijn vrije genade; allen ontvangen zij hier Christus in hun harten, beminnen Hem, achten Hem dierbaar, verheugen zich in Hem en verachten en verzaken alles buiten Hem.

Allen omhelzen zij Christus met al wat aan Hem is en Hem volgt. En willen met Hem lijden en verheerlijkt worden.

Allen hongeren en dorsten zij naar Christus, kleven en hangen Hem aan als hun volle Levensfontein en algenoegzaam Hoofd en Heiland; allen volgen zij Hem, vertrouwen en wachten op Hem. En dus worden zij hier dan nu ook allen in Christus tot een vergaderd en worden tegelijk van Christus, als het levendige Hoofd, in enigheid van het ware geloof, tot zaligheid geregeerd en bewrocht.

(2) Maar niet alleen hebben alle heiligen en gelovigen een dusdanige ware gemeenschap aan Christus dierbare persoon, maar ook, volgens de Onderwijzer, aan al zijn schatten en gaven.

Christus' schatten en gaven bestaan in die volkomen en algenoegzame zaligheid en verlossing, daar Hij als Middelaar en Hoofd mede voorzien is. En die Hij, naar het welbehagen van zijn wil, schenkt en meedeelt aan al Zijn gelovigen, die met Hem, als leden met hun Hoofd, verenigd zijn.

In het bijzonder bestaan Christus schatten en gaven in deze vier dingen: in wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing, waartoe Hij ons van Gode geworden is, 1 Cor. 1:30.

Aan al die schatten en gaven van de Heere Jezus hebben de gelovigen in de grond en wortel der zaak nu al weer een evangelieke gemeenschap met en onder elkaar. Zij ontvangen hier allen, door de gedurige oefening huns geloofs, uit de volheid van Christus genade voor genade, Joh. 1: 16. Zij worden allen samen door Christus verlicht, gerechtvaardigd, geheiligd en verlost.

Christus, met Zijn genade en zaligheid, is onder hun niet verdeeld. En de ene gelovige heeft hier tot Christus en Zijn genade meerder recht dan de andere. Maar Christus is

hun algemeen goed, schat, erfenis, hoofd, Man en Bruidegom. En dus zijn zij dan hier allen samen een lichaam in Christus, Rom. 12: 5. En worden daartoe allen door een Geest gedrenkt, 1 Cor. X2: 13.

O, aller-nauwste, inwendigste en heerlijkste vereniging aller ware gelovigen in Christus Jezus! Daar is zodanige heerlijke, wezenlijke en aller-volmaaktste vereniging niet meer onder de zon, als die der ware gelovigen in Christus, zoals wij, met de genade Gods, als er tijd was, uw aandacht nader en breder zouden kunnen openleggen. Doch, wat wij er ook van zouden mogen zeggen. Wij zouden nochtans geenszins kunnen voldoen aan de geestelijkheid der zaak, zoals die door de ziel gekend en ondervonden wordt, als God haar eens genadig in dit heiligdom zelf inleidt.

Uit het reeds gezegde en verhandelde zal nu het andere stuk van de Onderwijzer vanzelf voortkomen, dat namelijk der heiligen gemeenschap ook hierin bestaat en gelegen is, dat elk van hun zich moet schuldig weten zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden.

Daar de gelovigen allen leden eens lichaams zijn in Christus Jezus, daar volgt vanzelf, dat alles, wat zij door Gods genade ieder in het bijzonder zijn, hebben en vermogen. Zij dat geheel moeten zijn, hebben en vermogen, ten nutte van elkaar, naar ziel en naar lichaam. Dit eist de genade. Dit vordert de liefde en de onderlinge, geestelijke gemeenschap in Christus.

Nu houdt God met Zijn volk, in de wijze en omstandigheden, zo geestelijk als natuurlijk, geenszins een en dezelfde weg. En Zijn gaven aan een ieder zijn ook niet dezelfde. Maar Hij richt en schikt hier alles, in oppermachtige en aanbiddelijke wijsheid, dat al de leden van de lichaams Christus hier elkaar onderling zeer benodigd zijn, om samen, als een lichaam, tot volmaaktheid op te wassen in Hem, die het Hoofd is.

(1) in het geestelijke geeft de Heere hier aan ieder gelovige Zijn bijzondere gaven en genaden. Want aan deze wordt, door de Geest, gegeven het woord der wijsheid; aan genen het woord der kennis; andere het geloof; andere de gaven der gezondmaking, andere de profetie; andere de onderscheiding der geesten; andere menigerlei talen, enz. En dat alles door dezelfde Geest, 1 Cor. 12: 8.

Nu, waartoe handelt de Heere also? Het geschiedt om geen andere reden, dan die de Onderwijzer ons hier voorstelt, opdat een ieder lid namelijk zich zou schuldig weten en verplicht achten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten, gewillig en met vreugde aan te leggen.

Hoort deze aangaande de nadrukkelijke vermaningen der Apostelen! Als die van Paulus, Rom. 12: 6 en 7, hebbende nu verscheidene gaven, naar de genade die ons gegeven is, zo laat ons die gaven besteden! Hetzij profetie, naar de mate van het geloof; hetzij bediening in het bedienen; hetzij die leert, in het leren; hetzij die vermaant, in het vermanen. Die uitdeelt, in eenvoudigheid. Die een voorstander is, in naarstigheid. Die barmhartigheid doet, in blijmoedigheid.

En die van Petrus, 1 Petrus 4: 10, een iegelijk, zoals hij gaven ontvangen heeft, zo bediene hij dezelve aan de andere, als goede uitdelers der menigerlei genade Gods.

(2) in het tijdelijke of lichamelijke zijn Gods gaven aan Zijn kinderen ook mede zeer verscheiden. Zo van aardse goederen, vermogen, bekwaamheden, enz.; teneinde zij, die van dezelve voorzien zijn, de behoeftige leden met al hun, vermogen zouden te hulp komen. En al de leden hier zo voor elkaar gelijke zorg zouden dragen, 1 Cor. 12: 25.

En daarin bestaat nu weer der heiligen onderlinge gemeenschap. En hoe meer die gemeenschap met liefde, geloof, eenvoudigheid en blijdschap, geoefend en betracht wordt, hoe geestelijker van de Heere volk is en hoe meer genade zij bezitten.

Maar de Heere heeft ons doen zien, dat daardoor in ons Christendom hedendaags een zeer groot verval gevonden wordt. En dat het geheel anders gesteld was met het Christendom ten tijde der Apostelen, waarvan wij lezen, Hand. 2: 42, dat zij waren volhardende in de leer der Apostelen en in de gemeenschap en in de breking van brood en in de gebeden.

Wij zouden hiervan meer kunnen en mogen zeggen, maar de verlopen tijd laat het niet toe. Dit hadden wij voor te stellen van de gemeenschap der heiligen.

Nu volgt het derde en laatste leerstuk, zijnde dat van *de vergeving der zonden*.

Ene waarheid, geliefden, van groot gewicht, nuttigheid en noodzakelijkheid, aan welker rechte kennis ons allen ten hoogste gelegen is; nochtans zullen wij er hier niet in het bijzonder van handelen, omdat ons deze zelfde waarheid nog tweemaal zal voorkomen in deze Catechismus; eerst Zondag 23, daar gehandeld wordt over de leer van de genadige rechtvaardigmaking van de zondaar, door het geloof in Christus. En dan nogmaals, zondag LI, in wie ons de vijfde bede: vergeef ons onze schulden, enz., verklaard wordt.

Op beide die plaatsen hopen wij, als het de Heere zal behagen, deze waarheid van de vergeving der zonden, uw aandacht nader open te leggen en te verhandelen.

Nu willen wij die waarheid slechts alleen openen niet de dierbare en eenvoudige woorden van de Onderwijzer, die waardig zijn, dat zij van ons worden opgegeten en dat wij haar inwendige kracht, door Gods genade, steeds levendig in onze harten mogen ondervinden.

Hierin bestaat de vergeving der zonden, *dat God, om het genoegdoen van Christus' wil, al mijn zonden, ook mijnen zondelijken aard, waarmee ik mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken. Maar mij, uit genade, de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.*

Zie, dit is nu Gods aanbiddelijke wonderweg, om goddeloze, vloekwaardige, verloren en machteloze zondaren voor eeuwig te behouden en te zaligen. Dat Christus met Zijn algenoegzame gerechtigheid en genade, alle zondaren in het Evangelie tot verlossing en eeuwige zaligheid aangeboden en van alle uitverkorenen, door een oprecht geloof, wat de Heilige Geest in hun werkt, aangenomen wordt. En dat zij door dat geloof zichzelf geheel verzaken en overgaan in Christus. En dat zij dan in Christus vinden een algenoegzame en volmaakte gerechtigheid, waarmee hun arme, naakte zielen dan geheel omhangen en bekleed worden. En waarmee zij dan zo voor God komen en van Hem, om Christus wil, een genadige vergeving ontvangen van al hun zonden en zondige boosheid en onheiligheid. Zodat hier dan nu uit de werken der wet geen vlees meer gerechtvaardigd wordt, maar zij allen uit genade zalig worden, door het geloof, verkrijgende alleen de verlossing in Christus door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden, naar de rijkdom van Gods genade, Ef. 1:7.

O, eeuwig aanbiddelijke weg! Weg van genade en van zaligheid! *Looft hier de Heere! Want Hij is goed. Want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid! Dat zulks de bevrijden van de Heere zeggen, Psalm CVII: 1, 2.*

B. Hiermee deze drie leerstukken zo van ons verhandeld zijnde, zo volgt hierop nu, tot een besluit, de werkzaamheid van het geloof eens Christens omtrent dezelve.

Een kind van God belijdt hier deze waarheden te geldoven; niet door blote letterkennis en historische toestemming, maar door heilige geestelijke en inwendige

gemoedsoverreding. Een waar gelovig en wedergeboren Christen is hier van de Heere zelf bevindelijk en geestelijk van deze waarheden onderwezen en geleerd geworden; hij heeft dezelve niet alleen buiten zich ontmoet in het Woord, maar hij heeft dezelve ook binnen zich, als Goddelijke waarheden, ontmoet in zijn harte; hij bevindt zich in de ware kerk van Christus en is een levendig lidmaat van dezelve. Hij heeft, oefent en onderhoudt inwendig, door het geloof, gemeenschap met Christus, met al zijn schatten en gaven en met geheel Zijn uitverkoren en gelovig volk. En dit houdt hij voor zijn enige en hoogste zaligheid, waarin hij hoe langer hoe meer wenst op te wassen en bevestigd te worden.

Ja, hij weet ook, bij geestelijke en heilige bevinding, wat het is, zichzelf geheel te verzaken en Christus geheel en alleen aan te doen en zo door Hem tot God te gaan. En een genadige en volkomen vergeving van al zijn zonden van God, om Christus wil te ontvangen en zich daarover te verheugen in de God zijns heils.

En uit deze inwendige en geestelijke bevinding van de harten, spruit nu het oprechte geloof en de toestemming van een Christen, aan alle drie deze verhandelde waarheden van het geloof.

Zo het de Heere behaagt, hopen wij bij een nadere gelegenheid ook de praktijk of beoefening van deze verhandelde waarheden uw aandacht voor te stellen en breken nu af met een wens, dat de Heere ons woord zegene! Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 22.
VRAAG 57 en 58.**

Tekst: Johannes 5: 28, 29.

57 Vraag. Wat troost geeft u de opstanding van de vleses?

Antwoord. *Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonden aan tot Christus haar Hoofd zal opgenomen worden. Maar dat ook dit, mijn vlees, door de kracht Christi opgewekt zijnde, weer met mijn ziel verenigd en de heerlijke lichaam Christus gelijkvormig zal worden.*

58 Vraag. Wat troost scheidt gij uit de artikel van het eeuwige leven?

Antwoord. *Daar ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, noch geen ore gehoord heeft, noch in geens mensen hart gekomen is en dat, om God daarin eeuwig te prijzen.*

Overwegenswaard is het zeggen van Paulus, 1 Cor. 15: 19, *indien wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen.*

De Apostel richt daar zijn rede tot het volk Gods, de ware gelovigen, die door het geloof op Christus en Zijn genade waren hopende en daarvan al hun zaligheden verlossing alleen verwachtten.

Dezen wil hij bevestigen in het geloof van hun zalige opstanding ten jongsten dage en van hun daarop volgende zaligheid en heerlijkheid.

Hiertoe brengt hij dit nu ook mede in als een krachtig argument of bewijs, dat als er geen opstanding der doden, noch toekomstende zaligheid en eeuwige heerlijkheid voor het volk Gods was, indien zij slechts alleen in dit aardse en tijdelijke leven op Christus en Zijn zaligheid waren hopende, dat zij dan waarlijk de ellendigste zouden zijn en de belachelijkste van alle mensen hier op aarde.

(1) Eensdeels, wegens het groot verlies, dat zij dan nood zakelijk zouden moeten lijden van een zo heerlijke en eeuwige zaligheid, als waarop zij hier in dit leven gehoopt hadden en waarnaar zij zo vurig verlangd hadden en waarvan zij de eersteling ook al in het geloof gesmaakt hadden.

(2) Anderdeels, vanwege de zware en menigvuldige tegenspoeden van ziel en lichaam, die zij hier in de wereld dan geheel tevergeefs, om Christus en Zijn zaligheidsw3e zouden geleden hebben.

Beiden zouden hun dan gewis de ellendigste en ongelukkigste van alle mensen maken, indien zij, in hun hoop op de volkomen verlossing van hun lichamen en de volkomen verheerlijking van hun zielen, bedrogen werden na dit leven.

En omdat dit niet kon zijn en deze hoop van Gods kinderen geenszins kon beschaamd worden, zo bleek daaruit dan nu ook klaar de zekere zekerheid van der gelovigen zalige opstanding ten jongsten dage en hun daarop volgende eeuwige heerlijkheid naar ziel en lichaam.

En deze waarheden, van de opstanding der doden of des vleses en van het daarop volgende eeuwige leven, der volkomen zaligheid en heerlijkheid in de hemel, zijn het, van die wij in dit namiddaguur, met uw aandacht, door Gods genade zullen moeten handelen.

Het zijn de twee laatste waarheden van de Apostolische Geloofsbelijdenis, waarmee

dezelve wordt besloten. Wij zullen dezelve

(1) naar gewoonte beiden met alle mogelijke korthed en eenvoudigheid verhandelen. En dan

(2) Zullen wij beschouwen, hoe het geloof eens Christens omtrent dezelve tot zaligheid werkzaam is.

A. Wat de waarheden zelf aangaat,

(1) Zullen wij overwegen de opstanding des vleses en dan

(2) Het eeuwige leven.

Aangaande de eerste waarheid, van de opstanding van de vleses, daaromtrent vraagt de Onderwijzer aan een gelovig Christen, *wat troost geeft u de opstanding van de vleses?*

En doet hem zo antwoorden en die waarheid verklaren, *dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonden aan tot Christus haar Hoofd zal opgenomen worden, maar dat ook dit, mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, weer met mijn ziel verenigd en het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.*

De Onderwijzer veronderstelt hier, dat in het artikel van de opstanding des vleses de waarheid van de onsterfelijkheid van de ziel, na de dood van de lichaams, ligt vervat en opgesloten.

En dit is ook zo. Hadden de eerste Christenen omtrent die waarheid van de zielsonsterfelijkheid enige twijfelingen of valse lering onder hun gevonden, zij zouden die zeker in hun Geloofsbelijdenis ook, zowel als die van de opstanding van de vleses, hebben vastgesteld en beschermd. Maar nu zij daarvan niets gewagen, nu is dit een klaar teken, dat zij allen samen die waarheid van de onsterfelijkheid van de ziel, na de dood van de lichaams, eenvoudig en zonder enige twijfelingen, volgens de Heilige Schrift, hebben geloofd.

Nochtans zijn hier, in vervolg van tijden, omtrent deze waarheid van de onsterfelijkheid van de ziel, in de kerk van Christus, van sommige ijdele mensen verkeerde en ijdele dingen geleerd, die wel voornamelijk uit de vleselijke heidense filosofie of wijsbegeerte hun oorsprong hadden.

Maar wij achten ze, om hun ijdelheid en dwaasheid, niet de moeite waardig om die op te halen en met haar wederlegging onze tijd door te brengen.

Ook willen wij ons hier niet ophouden met de valse leringen der Socinianen en van sommige Mennonieten of Wederdopers en diergelijk soort van natuurlijke en vleselijke mensen en kinderen der duisternis, die door hun verdorven verstand, van de staat van de ziel na de dood van de lichaams geheel ongerijmde dingen versieren, lerende dat de zielen, als zij scheiden van hun lichamen, die als het ware in slaap vallen en in een staat van werkeloosheid en ongevoeligheid komen, waarin zij tot de jongsten dag blijven. Of dat zij geheel als het ware uitgeblust en vernietigd worden en ten jongsten dage van God, door een nieuwe schepping, weer zullen voortgebracht worden.

Deze en diergelijke gevoelens zijn ten hoogste leugenachtig, ijdel en ongerijmd. En ten enenmale strijdende niet alleen met de natuur der zaak, maar ook met de Heilige Schrift. Want die leert ons duidelijk, dat de ziel van de mensen na de dood van de lichaams, zoals zij is, in haar wezen overblijft en nooit vernietigd wordt, noch ophoudt meer te zijn.

Zo vermaant de Zaligmaker ons, Matth. 10: 28, *dat wij niet zullen vrezen voor degenen, die het lichaam doden en de ziel niet kunnen doden*, omdat die namelijk in haar natuur onsterfelijk is. Salomo leert, Pred. 12: 7, dat des mensen lichaam, of de stof, met de dood weer tot aarde keert, zoals het geweest is; en dat de geest weer tot

God keert, die Hem gegeven heeft.

Hierom beloofde de Heiland ook aan de boetvaardigen moordenaar aan het kruis, dat hij heden, dat is op diezelfde dag waarop hij stierf, nog met Hem zou in het Paradijs, dat is in de Hemel, zijn. Luk 23:43.

En in de gelijkenis van Lazarus en de rijke man wordt ons deze waarheid van de onsterfelijkheid van de ziel ook duidelijk geleerd. Want beide worden zij ons vertoond, na hun dood, in een bijzondere plaats gegaan te zijn, Luk. 16:22 en 23. Hoewel dit nu maar een gelijkenis is, zo is toch in alle gelijkenissen altijd een letterlijke of geestelijke waarheid, die ons door dezelve vertoond wordt. En die is hier in deze gelijkenis de onsterfelijkheid van de ziel, zo van vromen als van goddelozen. En van de een gelukzaligheid en van de andere verdoemenis, na dit leven. En op die wijze spreekt de Heilige Schrift overal van de onsterfelijkheid van de ziel, na haar scheiding van het lichaam.

En op die grond rust nu ook de verklaring van onze Onderwijzer, die wij nu wat nader willen overwegen. Zullende ons gaan openleggen, wat troost hij ontvangt, van de opstanding van de vleses, gaat hij

- (1) spreken van de staat van de ziel na de dood van de lichaams. En dan
- (2) Van de lichaams opwekking ten jongsten dage.

Wat de staat van de ziel aangaat, daaromtrent leert en gelooft de Onderwijzer, dat de ziel, te weten van alle ware gelovigen, die de Heere in oprechtheid van de harten gediend en gevreesd hebben, van stonden aan tot Christus haar Hoofd zal opgenomen worden.

Twee dingen komen ons hier ter beschouwing en overweging voor:

- (1) Hoe de ziel van een gelovig kind Gods, in de dood tot Christus haar Hoofd in heerlijkheid opgenomen wordt;
- (2) Hoe dat geschiedt van stonden aan. Zodra zij uit en van het lichaam scheidt.

Het eerste, aangaande deze hoop en zalige verwachting, heeft elk waar gelovige hier op aarde en kan hij zich, naar de genade Gods die hem gegeven is, daarmee min of meer vertroosten, dat na de dood zijns lichaams, zijn ziel tot Christus haar Hoofd in heerlijkheid zal opgenomen worden.

Christus is het Hoofd van al zijn gelovigen. God heeft Hem der gemeente tot een Hoofd gegeven boven alle dingen, Ef. 1: 22. De gelovigen zijn hier op aarde reeds, door het geloof en door de geest van het geloof, op het nauwste met Christus, hun Heiland verenigd en zijn geheel uit zichzelf uit en in Hem overgegaan en leven nu in een heilige en geestelijke gemeenschap met Christus, evenals leden met hun Hoofd; halende al hun licht, gerechtigheid, leven, sterkte, troost, vrede en blijdschap steeds van Hem af, door middel huns geloofs. Zodat hun leven hier dan nu met Christus geheel in Gode verborgen is, Coll. 3:3.

Doch, hoewel de gelovigen hier zo met Christus, als leden met hun Hoofd, op het nauwste verenigd zijn, zo is die vereniging hier in dit leven nochtans niet geheel volkomen, maar zeer gebrekkig ten opzichte van de wijze en de omstandigheden dezes Tevens. Want der gelovigen vereniging met Christus geschiedt hier niet anders dan door het geloof, wat in de meesten nog zeer zwak is en in de besten nog zeer onvolkomen.

Vanwaar het komt, dat Gods kinderen hier op aarde, hoewel zij waarlijk en wezenlijk, in de grond en wortel, met Christus hun Hoofd verenigd zijn en steeds gemeenschap met Hem onderhouden door het geloof, zij echter maar zeer weinig van Christus kennen en zeer weinig van Hem genieten. En dus nog als in een vreemd land, zeer ver

van Hem af zijn; evenals een vrouw, die wel waarlijk door de band van de huwelijks met haar man verenigd is, hem bemint en hem aanleeft, maar die ver van hem is, doordien haar man, ter verrichting zijner zaken, zich wijd van haar, in een vreemd land begeven heeft. Zodat zij hem niet mondeling kan spreken, noch hem in lange tijd zien kan.

Zodanig leven de gelovigen hier ook in een vreemd land, ver van hun Man en Hoofd Christus en hebben anders geen gemeenschap met Hem, dan door het geloof. Zolang zij inwonen in het lichaam, wonen zij uit van de Heere, 2 Cor. 5: 6. Zonder Zijn onmiddellijke tegenwoordigheid alsnog, terwijl zij in het lichaam zijn, te kunnen genieten. Dit valt van de Heere volk soms wel is waar wat smartelijk, uithoofde van hun inwendige zucht en verlangen naar Christus hun Hoofd. Maar het is hier, zoals er staat Jes. 28: 16, wie gelooft zal niet haasten.

Des Heeren volk wordt hier gesterkt in het geloof en het oefent zich, met een heilige lijdzaamheid en onderwerping, op en omtrent de Goddelijke beloften, die hun worden voorgesteld en toegediend in het Woord, dat zij van de Heere hebben, tot hun onderwijzing, vermaning en vertroosting. Daarin wordt hun vastelijk verzekerd en toegezegd, van hun Hoofd en Heiland Christus, dat zij nog maar een korte tijd van Hem in het vlees zullen uitwonen en missen Zijn onmiddellijke gemeenschap en zalige tegenwoordigheid, strijdende de goede strijd van het geloof. Maar dat zij met de dood, tot Hem, hun Hoofd, inden hemel zullen opgenomen, En van hun uitwoning van Hem in het vlees, voor eeuwig zullen verlost worden.

Vele zodanige troostrijke beloften ontmoeten wij in het Woord. Hoort slechts die twee merkwaardige, Joh. 14: 3, waar Christus al Zijn uitverkorenen belooft *en zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kome Ik weer en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt, daar Ik ben*. Die belofte al terstond met de dood, ten opzichte van de ziel, aan de gelovigen vervuld wordt. En Joh. 12: 26, waar Christus belooft, dat daar Hij is, ook Zijn dienaar zal zijn.

Nu, op die beloften Gods maken de gelovigen staat en vertrouwen daarop en ontvangen daardoor verzekering in hun harten, dat wanneer hun ziel uit het lichaam scheidt, zij tot Christus, haar Hoofd, in heerlijkheid zal worden opgenomen, om Hem dan volmaakt en onmiddellijk te genieten en niet meer met Hem te wandelen door geloof, maar door aanschouwen, 2 Cor. 5: 7. En dit is die hoop der heerlijkheid, die alle kinderen van God hebben en waarin zij allen roemen. De een met meerder, de andere met minder vrede en sterkte van het geloof.

Zo vertrouwende en verwachtte de vrome man Gods Asaf, Psalm 91: 24, dat God hem zou leiden door zijn raad en dat Hij hem daarna in heerlijkheid zou opnemen. En Paulus getuigt van Gods volk, 2 Cor. 5: 1, want wij weten, dat zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig, in de hemelen. Door dit huis of gebouw van God, verstaat de Apostel niet anders dan der gelovigen volmaakte, onmiddellijke en eeuwigdurende vereniging met God en met hun Zaligmaker Christus, in Wien zij geheel gaan inwonen, zodra zij geheel van zichzelf gaan uitwonen en hun vlees of lichaam van de dood verlaten.

2. En dat hier wel moet worden aangemerkt en in acht genomen, deze opneming van de zielen der gelovigen tot Christus, hun Hoofd, in heerlijkheid, geschiedt, volgens de Onderwijzer, van stonden aan, dat is, zodra de gelovigen sterven en van hun lichaam scheiden. Zodra dit hun lichaam door de dood verbroken wordt, aanstonds, op datzelfde ogenblik, gaan hun zielen in volmaakte en eeuwige heerlijkheid tot Christus, hun Hoofd, hier boven in de hemel en worden onmiddellijk met Hem op het nauwste

verenigd.

Dit stelt de Onderwijzer hier zo ter neder, om tegen te gaan en te wederleggen der Papisten vuile leugenleer van een vagevuur, of voorburg der hel en wat diergelijke ijdele en zotte versieringen meer zijn, waarmee de duivel de blinde mensen in het Pausdom zo heerlijk bedriegt en misleidt.

Verwacht niet, geliefden, dat wij ons hier breedvoerig tegen deze snode en goddeloze leugenen zullen gaan aankanten, want wij zien daartoe geen bijzondere noodzakelijkheid en achten onze tijd veel te kostelijk, dan om die met de wederlegging van zulke ongerijmde en zotte dingen door te brengen.

Al wat de Papisten leren van een vagevuur, daar de zielen der gelovigen, na de dood van hun lichamen nog een korte of lange tijd in gezuiverd moeten worden, van een voorburg der hel, waar de gelovigen van het Oude Testament, tot op de dood van de Heiland, in zouden zijn opgesloten en van een andere voorburg van ongedoopte paapse kinderen, dat alles achten en weten wij, dat slechts ongelukkige en oudvrouwse fabelen zijn, die Paulus wil, dat men zal verwerpen, zonder er zich enigszins mee op te houden, 1 Tim. 4: 7.

Alleen zeggen wij er nu maar van, dat al deze dingen geen de allerminste wezenlijkste grond of fundament hebben in Gods Woord. En dat die plaatsen, die de papisten hier nog tot bewijs voor hun ijdele leringen, fabelachtige dromen en hersenschimmen bijbrengen, van hun op een snode en leugenachtige wijze verkeerd en verdraaid worden; omdat God hen, naar Zijn oppermachtige wijsheid, in een verkeerde zin heeft overgegeven en onder hun een kracht der dwaling gezonden heeft, zodat zij de leugen geloven, 2 Thess. 2: 11.

Er is geen waarheid, die ons in Gods Woord klaarder en eenvoudiger geleerd wordt, dan die, dat van de Heere kinderen naar de ziel, zodra zij sterven, tot Christus, hun Hoofd, in heerlijkheid opgenomen worden.

Wij hebben dezen aangaande tevoren reeds het getuigenis gehoord van Salomo, hoe met de dood het stof wederkeert tot aarde en de ziel of de geest tot God, die haar gegeven heeft. En die aangaande de bekeerden moordenaar en aangaande Lazarus en de rijken man.

Hoort nu nog deze andere! Paulus, verlangde naar Zijn dood en naar zijn toekomende heerlijkheid, drukt dit zijn verlangen zo uit, dat hij begeerde ontbonden te worden en met Christus te zijn, Filipp. 1: 23. De Apostel voegt, tussen ontbonden te worden en met Christus te zijn, niets anders tussen beiden, zo hij wist, dat deze dingen terstond en onmiddellijk volgen. En 2 Cor. 5: 8 leert hij, *dat de gelovigen goede moed en meer behagen hebben, om uit het lichaam uit te wonen en bij de Heere in te wonen.*

Zodra wonen de gelovigen niet uit hun lichaam, wat zij door de dood afleggen en verlaten, of zij wonen aanstonds in bij de Heere. Hierom wordt van de Heere volk, de gelovigen, getuigd, dat zij stervende ingaan in de vrede en rusten op hun slaapsteden, Jes. L7: 2. Welk ingaan in de vrede niet anders is, dan de opneming van de ziel terstond bij de dood tot Christus, hun Hoofd, in heerlijkheid.

En Openb. XIV: 13 worden alle doden, die in de Heere sterven, zalig gesproken van nu aan. Dat is van stonden aan, zodra zij sterven.

De vrome getuige Stefanus, toen hij van de Joden gestenigd werd, had daarom ook geen andere verwachting, dan dat hij stervende, van stonden aan, tot Christus, zijn Hoofd, in heerlijkheid zou opgenomen worden, waarom hij dan ook op het einde van zijn leven uitriep: *Heere Jezus! ontvang mijnen geest!* Hand. 7:59.

En dit is alsnog de zekere hoop en verwachting, die Gods kinderen veeltijds levendig in hun harten ontvangen, als zij sterven, dat hun zielen, zodra zij scheiden uit hun lichamen, tot Christus, hun bemind Hoofd en Heiland, in heerlijkheid voor eeuwig

opgenomen zullen worden. Hoe menig kind Gods gaat er met die volle verzekerdheid en dat vaste vertrouwen van het geloof in hun zielen, naar de eeuwigheid. Hoewel die genade juist niet zo, op dezelfde wijze, aan allen geschiedt. Zodat deze waarheid dan nu onwrikbaar vast in Gods Woord gegrond is. En er tot bewijs derzelve niets meer behoeft gezegd te worden.

Dit is dan nu van de staat van de ziel, na de dood van de lichaams, in en omtrent Gods volk, de ware gelovigen. Van daar gaat de Onderwijzer nu tot het lichaam over en stelt ons haar toekomende staat ook voor ogen.

Wat het lichaam van Gods kinderen na de dood aangaat, daarvan spreekt de Onderwijzer alzo, *maar dat ook dit mijn vlees door de kracht Christus opgewekt zijnde, weer met mijn ziel verenigd en het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.*

Het is bekend, dat het met onze lichamen hier geheel anders dan met onze zielen gelegen is. De ziel is eeuwiglevende en onsterfelijk, zoals wij gezien hebben. Maar het lichaam, of het vlees, is der sterfelijkheid en der verderfelijkheid onderworpen, uit hoofde van hetgeen God, tot het hele mensdom, in Adam gesproken heeft, Gen. 3: 19, gij zijt stof en gij zult tot stof wederkeren. En enerlei wedervaart hier uiterlijk de rechtvaardige en de goddeloze; beiden komen zij om, sterven naar het vlees en keren weer tot de aarde, waaruit zij genomen zijn. Dit is ons algemeen geval.

Ons lichaam sterft, zodra de inwendige omloop en beweging van bloed en levensgeesten daarin ophoudt en de ziel dat lichaam verlaat. Met het ophouden van deze dierlijke beweging, gaat de inwendige warmte van de levens uit het lichaam, dat daarop dan geheel koud en stijf wordt, zonder enige levendige beweging. In die staat wordt ons lichaam gelegd in de aarde, waar haar overgebleven stilstaande sappen en vochten, door de broeiing en stoving. Der aarde, worden aangestoken en tegelijk, met alle vaste delen van de lichaams, gebracht tot verderving en verrotting, waarna dezelve langzamerhand in de aarde verteren, uitwasemen en verdrogen. En zo eindelijk in een dun droog stof veranderd worden, wat zich met het stof der aarde vermengt.

Zie, op zodanige wijze vervallen onze lichamen en keren weer tot de aarde en tot stof, daar zij uitgenomen en voortgekomen zijn waarom wij dan allen met recht gezegd worden lemen huizen te bewonen, welker grondslag in het stof is, Job 4:19. En dit is nu zo de verbreking van het aardse huis van onze tabernakels, waarvan wij de Apostel Paulus hebben horen gewagen.

Doch, zullen onze lichamen nu altijd en voor eeuwig in die staat van verbreking blijven?

Nee! geenszins, aandachtigen, de Onderwijzer leert ons hier van de lichamen van Gods kinderen twee dingen,

- (1) Dat zij, door de kracht van Christus zullen opgewekt en weer met hun zielen verenigd worden.
- (2) Dat zij dan Christus heilig lichaam gelijkvormig zullen worden.

1. Wat het eerste aangaat, het is zeker, dat zowel de lichamen der goddelozen, als die der gelovigen en rechtvaardigen, ten jongsten dage door de kracht Gods uit de dood zullen opgewekt en met hun zielen verenigd worden. Want dat wordt ons in de Heilige Schrift overal duidelijk geleerd. Hoort slechts alleen wat de man Gods, Daniël, daarvan profeteert, hfd. 12: 2 *en velen van die, die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken; deze ten eeuwig leven en genen tot versmaadheden en tot eeuwig*

afgrijzing. Ook dat nadrukkelijke getuigenis van de Zaligmaker, Joh. 5: 28, 29 en verwondert u daar niet over! Want het uur komt, in die allen, die in de graven zijn, zijn stem zullen horen en zullen uitgaan. Die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens. En die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der veroordelenis.

Maar de Onderwijzer handelt hier maar alleen en in het bijzonder, van der gelovigen of rechtvaardigen opstanding ten jongsten dage en leert, *dat hun vlees door de kracht van Christus opgewekt zijnde, weer met hun ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.*

Deze opwekking van onze lichamen zal geschieden ten jongsten dage, of op het lende van de wereld, wanneer God Christus in Zijn heerlijkheid zal zenden van de hemel hier op aarde, om te oordelen de levende en de doden. Dan zullen de lichamen der gelovigen en rechtvaardigen hier eerst uit het stof der aarde worden opgewekt en levendig gemaakt, voor die der goddeloze en ongelovigen, die eerst daarna zullen opstaan, zoals de Schrift ons leert, 1 Thess. 4: 16 en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan.

Aangaande nu de wijze van der rechtvaardigen opstanding, de Onderwijzer leert, *dat hun vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, weer met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.*

Dit rust op de Heilige Schrift. Want zo getuigt de Zaligmaker Joh. VI: 39, dit is de wil van de Vader, die Mij gezonden heeft, dat alles wat Hij, Mij gegeven heeft, Ik daar uit niet verlieze, maar dit opwekke ten uiterste dage. En Paulus zegt, 2 Cor. 4: 14, *wetende dat Hij, die de Heere Jezus opgewekt heeft, ons ook door Jezus zal opwekken.* En met recht. Want de gelovigen zijn het verlorne eigendom van Christus, naar ziel en lichaam. En Hij moet hen, als Zijn eigendom, volkomen verlossen. En dus moet Hij hun lichamen dan nu ten uiterste dage ook verlossen van de banden van de dood en wekken dezelve op, in het leven, opdat Hem, als Koning en Verlosser, alle eer en heerlijkheid zij tot in der eeuwigheid.

En deze opwekking van der gelovigen vlees of lichamen zal Christus nu verrichten door Zijn kracht, dat is, door zijn Heilige Geest, waardoor Hij Zijn kracht en Goddelijk vermogen tot zaligheid van Zijn volk oefent. Want zo getuigt de Heilige Schrift en leert ons, dat God der gelovigen sterfelijke lichamen zal levendig maken door Zijn Geest, die in hun woont, Rom. 8: 11.

De reden, waarom. Der gelovigen vlees zo door Christus kracht zal worden opgewekt, is, omdat dit werk door geen minder kracht of vermogen kan geschieden. Want alle kracht en sterkte is hier Godes en niet uit ons.

Al de schepsels samen hebben immers niet de minste kracht of vermogen, om een enig lichaam, dat gestorven is, van de doden weer op te wekken; ten ware zij die kracht eerst van God ontvingen en God zo Zijn kracht in en door hun oefende.

Deze dingen zijn klaar voor een geestelijk toehoorder.

Een ding moet hier nochtans van ons wel worden aangemerkt, dit namelijk, dat eigen vlees, die eigen lichamen, die wij hier op aarde gehad en omgedragen hebben, ten jongsten dage, door de kracht van Christus, weer zullen worden opgewekt en geenszins nieuwe of andere lichamen.

De reden is

(1) ten opzichte der goddelozen. Deze moeten, volgens Gods rechtvaardigheid, in die eigen lichamen eeuwig gestraft worden, daar zij hier op aarde in gezondigd hebben.

(2) En ten opzichte der rechtvaardigen en gelovigen, deze moeten ook, volgens dezelfde rechtvaardigheid Gods, in die eigen lichamen eeuwig verheerlijkt worden, daar zij God hier op aarde in gediend hebben. En Christus moet die eigen lichamen weer opwekken, die Hij hier op aarde door Zijn bloed verlost en daar Hij met zijn Heilige Geest in gewoond heeft.

Hierom wordt ons de opstanding van hetzelfde lichaam of vlees ook overal duidelijk geleerd. Job getuigt van zichzelf, *dat hij, nadat de wormen zijn huid doorknaagd hadden, God uit zijn vlees zal aanschouwen en dat zijn ogen Hem zullen zien*, Job XIX: 26 en 27. Leest deze aangaande, als gij na de Godsdienst thuis gekomen zijt, ook hetgeen Paulus leert, 1 Cor. XV. Van dit weer opgewekte lichaam nu, getuigt de Onderwijzer, dat het na haar opstanding met onze ziel ook weer zal verenigd worden, evenals het hier op aarde geweest is, opdat van de Heere kinderen zo, beide naar ziel en lichaam, volkomen zaligheid zouden genieten en God in beiden eeuwig dienen en verheerlijke.

Doch, hoe zullen der gelovigen lichamen, na deze hun opwekking ten jongsten dage uit de doden, nu gesteld zijn?

De Onderwijzer leert, dat zij dan Christus heilig lichaam gelijkvormig zullen worden. Dat is, dat zij dan, naar al hun delen, in zekere mate, dezelfde heiligheid en heerlijkheid zullen bezitten, als Christus lichaam nu reeds in de hemel bezit. Zodat tussen het verheerlijkte lichaam van de Heere Jezus en die van Zijn gelovigen, dan een volkomen gelijkvormigheid in delen zal gevonden worden, maar niet in trappen. Want het lichaam van Christus zal in heerlijkheid onder die der gelovigen altijd blijven uitsteken, evenals de zon in glans en heerlijkheid onder de sterren uitsteekt. En gelijk het hoofd uitsteekt in heerlijkheid boven de andere leden van de lichaams.

Dat nu waarlijk der gelovigen lichamen ten jongsten dage zo Christus lichaam in heiligheid en heerlijkheid gelijkvormig zullen zijn, wordt ons in de Heilige Schrift duidelijk geleerd.

Zo zegt Johannes, 1 Joh. 3: 2, *geliefden, nu zijn wij kinderen Gods. En het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen, maar wij weten, dat als Hij (te weten Christus) Zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen. Want wij zullen Hem zien gelijk Hij is*. En Filipp. 3: 21 getuigt Paulus van Gods volk, de gelovigen, dat Christus hun vernederd lichaam veranderen zal, opdat dit gelijkvormig worde zijn heerlijke lichaam.

Nu, in wie staat Christus verheerlijkt lichaam is na Zijn opstanding uit de doden, hebben wij uw aandacht onlangs opengelegd, toen wij u de opstanding van Christus uit de Catechismus verklaarden. Toen zagen wij, dat 's Heilands lichaam, na Zijn opstanding

(1) een zuiver geestelijk lichaam was geworden, dat niet meer bestond door natuurlijke, maar alleen door inwendige en geestelijke beweging en werking.

(2) Dat het was geworden een geheel sterk en onverderfelijk lichaam, ten enenmale bevrijd van alle natuurlijke zwakheden, gebreken en kwalen, die de lichamen hier op aarde zo menigvuldig onderworpen zijn.

(3) Dat het ook geworden was een onsterfelijk lichaam, dat nimmer door de dood weer kon vervallen of verbroken worden, maar dat eeuwig in het leven heerste.

Nu, in deze drie dingen zullen der gelovigen lichamen ten jongsten dage Christus verheerlijkt lichaam gelijkvormig zijn, zoals de Apostel Paulus u dat nader zal leren, 1

Cor. XV. Behalve dit, zo zullen der gelovigen lichamen dan ook het verheerlijkte lichaam van Christus gelijkvormig zijn in heiligheid. Want zij zullen dan, door de dood en door de kracht van Christus bloed en Geest, geheel gereinigd en gezuiverd zijn van alle zondige bewegingen en kwade begeerlijkheden. Zodat generlei zonde, noch zondige verdorvenheid dan meer in die lichamen wonen zal. Maar dezelve zullen, met al hun leden en vermogens, dan geheel gesteld worden tot wapenen der gerechtigheid en de Heilige Geest zal die lichamen dan geheel bevoelen, bezitten en beheersen. En die voor eeuwig, in volkomen gehoorzaamheid, Gode en de Lamme onderwerpen.

Hiermee oordelen wij dan nu, het artikel van de opstanding des vleses uw aandacht genoeg opgelegd en verklaard te hebben.

Daarop volgt nu de laatste van de twaalf artikelen van het geloof, *zijnde die van het eeuwige leven*.

Een leerstuk geliefden, van zeer grote wijduitgestrektheid. Waarom wij het uw aandacht tevoren eens in vier predicatiën breedvoerig en opzettelijk verklaard hebben. Maar nu zullen wij er, om de verlopen tijd, slechts kort van handelen en houden uw aandacht slechts de voornaamste zaken, daartoe behorende, voor. Door het eeuwige leven, dat ons hier in de Apostolische Geloofsbelijdenis en op veel plaatsen van de Heilige Schrift voorkomt, moeten wij niet anders verstaan, dan die aller zaligste vereniging of gemeenschap van alle ware gelovigen, met de Allerhoogste Drie-enige God, zoals die eerst in de wedergeboorte en zodra Christus door het geloof in het hart komt wonen, Ef. 3: 17, aangevangen of opgericht wordt. Zoals dezelfde zalige vereniging, door de heiligmaking van de Geest en door middel van de wasdom van het geloof, allengskens toeneemt. En zoals dezelve eindelijk, in het uur van de dood is en in de dag der opstanding eens geheel voltrokken en volmaakt staat te worden in alle ware kinderen Gods, door de kracht van de Heilige Geest, die in hun aller harten woont. De natuurstaat van de mensen is, dat zij allen, door Adams zondeval, geheel en al dood liggen in de zonden. En van de zalige gemeenschap Gods zo geheel gescheiden zijn; evenals een dood lichaam gescheiden is van de levendige ziel.

O, daar is van nature, tussen God en een onbekeerd zondaar, een aller-volkomenste scheiding. De zondaar mist God; hij is vervreemd van het leven Gods, Ef. 4: 18; hij leeft en doet alles zonder God; hij kent God noch de Heere Jezus niet, daar nochtans dit het eeuwige leven is, dat wij God kennen en Jezus Christus, die Hij gezonden heeft, Joh. X7: 3. Van de zondaar hart is geheel leeg van de inwoning van de Heilige Geest, die de Geest van de levens is. Hij mag naar buiten enig godsdienstig leven of beweging vertonen; hij mag ook daarom al bij andere de naam hebben, dat hij leeft, maar in de grond zijns harten is hij waarlijk geestelijk dood en geheel gescheiden van de levendigen God.

En in zulk een aller-rampzaligste staat blijven de verworpenen en ongelovigen voor eeuwig.

Zij worden nimmermeer van deze geestelijke dood verlost, omdat zij Christus, die de ware opstanding en het leven is, tot de einde toe, met een verstokt en ongelovig gemoed blijven verwerpen.

Maar anders is het met alle uitverkorenen en gelovigen. Deze komt de Heere God, in de tijd der minne, door zijn Heilige Geest aanslaan, die Hij in hun harten uitzendt. Die Geest werkt dan in hun een oprecht geloof. En verenigt hun daardoor met de Heere Jezus, in de Fontein van de levens. En leidt hun door Christus in de gemeenschap van God de Vader, werkende in hun de vrijmoedigheid van het geloof en die kindsgestalte,

dat zij tot Hem roepen: *Abba Vader!* Rom. 8: 15.

En zo komt dan nu het eeuwige leven in de harten der gelovigen, bij aanvang en in beginsel, bestaande in een ware, geestelijke en altyddurende vereniging niet God in Christus, door de Heilige Geest, waardoor God in hun en zij in God, beginnen te leven, zoals de Apostel zegt, Gal. u: 20, *ik ben niet Christus gekruist en ik leve, Maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij.*

Het is hier evenals in van de mensen natuurlijk leven, dat weten wij, bestaat in de nauwe vereniging van ziel en lichaam en haar inwendige gemeenschapsoefening onderling met elkaar. Maar zo bestaat het geestelijke en eeuwige leven ook in een ware, heilige en inwendige vereniging van de ziel met God in Christus, door de Heilige Geest in een weg van vrije en aanbiddelijke genade, waardoor de ziel geheel wordt losgemaakt en ontbloot van zichzelf en van het hele schepsel, dat onder de zon is en zich geheel, op vrije genade aan God in Christus overgeeft, om Hem tot een eeuwig eigendom te zijn en Hem geheel onderworpen te zijn; Hem alleszins aan te kleven; van Hem af te hangen. En alleen in de Drie-enige God al haar licht, gerechtigheid, sterkte, leven en zaligheid te vinden, zonder buiten Hem iets anders aan te hangen, of te begeren in hemel noch op aarde.

Daar nu de ziel zichzelf zo geheel en al aan de Drie-enige God tot een eeuwig eigendom opdraagt en overgeeft. Daar geeft God Zich ook weer aan de ziel tot haar eeuwig, algenoegzaam deel en eigendom en komt die ziel inwendig geheel innemen en vervullen met Zijn zalig licht, liefde, genade en beeld. Ja, met geheel Zijn Goddelijke volheid en algenoegzaamheid. En dit maakt dan nu zo een wederzijdse, aller-nauwste gemeenschapsoefening en inwendige, heilige en geestelijke vereniging tussen God en de ziel. De ziel gaat hier gedurig, met verzaking van alles, uit tot de Drie-enige God, om Hem te omhelzen, te dienen, te beminnen, te verheerlijken en zich in Hem te verlustigen. En: God daalt hier ook gedurig met Zijn genade en Geest in de ziel en vervult, versterkt, vertroost en heiligt haar en trekt haar zo, hoe langer hoe meer, tot zich, verenigt haar met Hem, brengt en onderhoudt zo gedurig het leven in de ziel, als de God van de levens, in Wien al het leven van de ziel met Christus geheel besloten en verborgen is, Col. 3: 3.

En deze onderlinge vereniging en gemeenschapsoefening tussen de Drie-enige God en tussen de ziel, is nu het ware geestelijk leven aller uitverkorenen en gelovigen, waarvan zo iemand ontbloot zijnde, zo is hij nog geheel dood door de zonden en de misdaden en is verduisterd in zijn verstand, vervreemd van het leven Gods, Ef. 4: 18. En dit leven wordt nu het eeuwige leven genoemd.

Zo zegt de Heiland, Joh. 17:3, *dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waren God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt.* En Joh. 3: 36, *die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven. Maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.*

De reden hiervan is, omdat dit inwendige geestelijke leven, in de gemeenschap en vereniging met de Drie-enige God, daar het eenmaal met het geloof en de wedergeboorte in iemands ziel heeft aangevangen, nooit in alle eeuwigheid weer kan ophouden of eindigen, zoals Christus ons leert, Joh. 11:25 en 26, *Ik ben de opstanding en het leven. Die in Mij gelooft zal leven al ware hij ook gestorven.* En een iegelijk die leeft en in Mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid.

En gewis, God zelf is hier het leven aller gelovigen, die in hun leeft en woont. En daarom kan dat leven nu in alle eeuwigheid niet ophouden. Omdat God de eeuwiglevende is en alleen onsterfelijkheid bezit. Maar naarmate zich die eeuwig levende God nader met de ziel verenigt, wordt de ziel meer opgewekt, levendig gemaakt en van de dood der zonden verlost en sterft aan alles wat buiten God is, om

met God in het leven op te staan en te heersen. En omdat Gods kinderen nu allen deze hoop in zich hebben, dat de Drie-enige God na dit leven eens ten volle en voor eeuwig met hun zal verenige, zo zal in die volle vereniging van de Drie-enige God met hen, dan nu hun eeuwig leven in de hemel bestaan.

En op zodanige wijze verklaart ons de Onderwijzer hier nu het eeuwige leven van Gods kinderen ook, als hij daarvan zo spreekt, in de Persoon eens gelovigen, *dat omdat ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, noch geen oor gehoord heeft, noch in geens mensen hart gekomen is en dat, om God daarin eeuwig te prijzen.*

Door de eeuwige vreugde verstaat de Onderwijzer hier niet anders, dan de inwendige vereniging der gelovigen met God in Christus, door de Heilige Geest, waarvan wij gesproken hebben, waaruit zij al hun troost, blijdschap, sterkte, vrede en zaligheid ontvangen. Want daar is voor Gods kinderen geen andere vreugde, dan die zij vinden in de zalige nabijheid en gemeenschap met de Drie-enige God. Die, omdat zij tot in eeuwigheid duren zal, dan ook hun aller eeuwige vreugde is. Van die zalige, eeuwige vreugde, genieten of gevoelen zij, volgens de Onderwijzer, nu reeds het beginsel in hun harten, omdat zij reeds hier, door het geloof, ware gemeenschap met de Drie-enige God hebben en gedurig onderhouden, zoals wij gezien hebben; een ieder op zijn wijze en naar de mate der genade, die hem van God verleend wordt.

Dit beginsel der eeuwige vreugde noemt Paulus de eerstelingen van de Geest, Rom. 8: 23. Maar dit beginsel van deze eerstelingen, wanneer zij vergeleken worden bij het volle genot der eeuwige zaligheid na dit leven, zijn, hoe uitnemende en onwaardeerbaar heerlijk ook, in zichzelf nochtans slechts lage kleine en geringe dingen; slechts gebrekkige voorsmaakjes van hetgeen daarop zal volgen. Daar blijft nog altijd een lichaam van de dood tussen God en de ziel staan.

En o, wat belet en hindert dat de ziel niet in haar dierbare gemeenschapsoefening met de God van haar heil en leven! En wat doet haar dat lichaam nog niet grotelijks inwonen in het vlees en uitwonen van de Heere!

Maar de tijd zal komen en is al reeds nabij, dat Gods kinderen eens geheel en voor eeuwig van dat lichaam van de dood zullen verlost en ontbonden worden en tot hun Verbonds-God in de hemel zullen worden overgebracht, als wanneer zij, volgens de Onderwijzer, volkomen zaligheid bezitten zullen, die geen oog gezien, noch geen oor gehoord, noch in geens mensen hart gekomen is.

Deze volkomen zaligheid van Gods kinderen zal bestaan in de volkomen, onmiddellijke, eeuwigdurende vereniging met de Drie-enige God en in de volkomen verzaking en aflegging of verlaten van zichzelf, waardoor zij geheel leeg van al het eigen, geheel met God zullen vervuld en met Zijn beeld zullen verzadigd worden.

En zo geheel en voor eeuwig van zichzelf zullen ontkleed en met God, hun eeuwige woonstede, onveranderlijk zullen bekleed worden, om niet anders te doen, volgens de Onderwijzer, *dan God eeuwig te prijzen.* Dat is, hem eeuwig op de aller-volkomenste wijze te kennen, te beminnen en te genieten en in geest en waarheid te dienen en te verheerlijken.

Zie, hierin zal de volkomen zaligheid en het eeuwige leven van Gods kinderen in de hemel bestaan, waarvan wij nu, om de verlopen tijd, niet breder kunnen handelen.

Trouwens, al ware er overvloedig tijd, wat zou ik, duister en zwak ellendeling, er toch veel van kunnen spreken?

Ik wil hier graag voor allen belijden, dat niemand van de Heere volk daartoe minder bekwaam is dan ik. Want ik houd en reken mij zelf in waarheid voor de Heere, dat ik

de minste en de kleinste van allen ben in het koninkrijk der hemelen. En ondertussen, dit is een zaligheid, volgens de Onderwijzer en volgens de taal van de Apostels, 1 Cor. 2:9, die geen oog gezien, noch geen oor gehoord, noch in geens mensen hart opgekloppen is.

De reden van deze waarheid is, omdat wij van God en Zijn zalige genieting en gemeenschap en van de verloochening van onszelf niet meer kunnen recht verstaan, noch bevatten, dan wij daar dadelijk, wezenlijk en geestelijk van in ons ondervinden en genieten. Onze kennis volgt hier ganselijk onze bevinding; naarmate die groot of klein, veel of weinig in ons is, is ook deze groot of klein, veel of weinig.

Nu, alle gelovigen bezitten hier de zaligheid ten dele en bij een klein beginsel. En daarom kennen zij hier dezelve nu ook ten dele en bij een klein beginsel. Maar wat de volkomen genieting, omhelzing en verheerlijking van God aangaat en de volkomen verzaking van zichzelf, die zullen zij eerst bezitten en genieten na dit leven, in de hemelse heerlijkheid. En daarom zullen zij die dan ook eerst recht kennen en met hun ogen zien en met hun oren horen. Waarop zij dan nu steeds met lijdzaamheid in het geloof moeten blijven wachten, zonder te haasten, of de Heere in enig ding vooruit te lopen. Maar verbeiden Hem, met stilheid van de Geest en met lankmoedigheid, in zijn weg en geven zich maar gedurig in van de Heere handen over, om van Hem in Christus, door Zijn Geest hoe langer hoe meer ingenomen, bewrocht en bekwaam gemaakt te worden, om deel te hebben in de erve der heiligen, in het licht, Col.1: 12. Dit ware het, dat wij uw aandacht hadden te zeggen van het eeuwige leven.

B. Hierop volgt nu weer de dadelijke werkzaamheid van het geloof eens Christens omtrent deze twee verhandelde waarheden. Een ieder belijdt met de mond, dezelve te geloven. Maar het zijn alleen van de Heere kinderen, de oprechte, wederge boren en bekeerde gelovigen, wier werk hier in waarheid is. Omdat zij van de Heere inwendig onderwezen en geleerd zijn door Zijn Woord en Geest, van hun zalige opstanding ten jongsten dage en van het daarop volgend eeuwige leven der zaligheid en heerlijkheid, worden zij allen van de Heere zelf meer of min, bij geestelijke bevinding, vergewist en verzekerd door de inwoning van de Geest, in hun harten.

En daarom geloven zij nu, door de genade Gods, deze dierbare waarheden en omhelzen die met een oprecht gemoed en zijn er werkzaam omtrent, met liefde, met vertroosting, met verlangen en vertrouwen. En het is de Heilige Geest, die hun van die zalige waarheden uit en door middel van de Heilige Schrift nog al steeds meer en meer verzekert, zodat hun zielen daardoor geheiligd, van de zonde vrijgemaakt en met God in Christus meer en meer verenigd worden.

Die dierbare genade en zaligheid wij wensen, dat de Heere Zijn volk hoe langer hoe meer, om Christus wil, verlene! terwijl wij onze verhandeling afbreken met Petrus gebed en smeking, 1 Petrus 5: 10, *de God nu aller genade, die ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijds zullen geleden hebben, dezelve volmake, bevestige, versterke en fondere ulieden! Hem zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid! Amen.*

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 23.
VRAAG 59, 60 en 61.**

Tekst: ROMEINEN 5: 1.

59 Vraag. Maar wat baat het u nu, dat gij dit al gelooft?

Antwoord. *Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben en een erfgenaam van de eeuwige levens.*

60 Vraag. Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?

Antwoord. *Alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus, zo dat, al is het, dat mij mijn consciëntie beklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen derzelve gehouden heb en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige mijner verdiensten, uit loutere genade, mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonden gehad, noch gedaan. Ja, als had ik ook al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, zo ver ik zulken weldaad, met geloviger hart aanneem.*

61 Vraag. Waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?

Antwoord. *Niet, dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam zij. Maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus, mijn gerechtigheid voor God is en dat ik dezelve niet anders, dan alleen door het geloof, aannemen en mij toeëigenen kan.*

Er is niets zo dierbaar, zo kostelijk, heerlijk en voordelig voor een arm, verloren zondaar, die in zichzelf geheel gezonken ligt midden in de eeuwige dood en verdoemenis, dan het ware zielzaligende geloof, wat de Heilige Geest in aller uitverkorenen harten werkt door de prediking van het heilig Evangelie. En dat Hij door datzelfde middel ook gedurig meer en meer opbouwt en versterkt.

O, dit geloof is die schone en onwaardeerbare gave Gods, Ef. 2: 8. Die parel van grote waarde, die wij niet zodra in waarheid bezitten in onze harten, of wij gaan aanstonds over in de zalige gemeenschap van de allerhoogste Zoon van God, de Heere Jezus Christus. Wij worden met Hem ondertrouwd in eeuwigheid, Hoséa 2: 18. Die Allerschoonste wordt dan terstond en voor eeuwig onze ware Bruidegom en Man. En wij worden Zijn allerliefste bruid en vrouw. Hij komt aanstonds, door dat geloof, met zijn Hemelse Geest en genade bij ons wonen en neemt Zijn intrek in onze harten, Ef. 3: 17, zodat wij dan niet meer alleen op onszelf leven, maar wij leven nu samen met Christus. Hij leeft in ons, Gal. 2: 20.

Waar wij nu ook zijn in de wereld en in wat staat, oord of hoek wij ook zwerven, o, wij hebben onze beminden Bruidegom Christus altijd en overal bij ons, ja, in ons. Wij zijn nu geen ogenblik meer zonder Hem. Ons leven is nu met Christus geheel verborgen in God, Col. 3: 3.

Maar o, geliefden, hoe zonde dit evenwel kunnen wezen, dat wij, die in der waarheid door Gods genade geloven, een zo nauwe gemeenschap met de allerhoogste Zoon van de levendigen Gods zouden hebben, dat hij onze Man en wij Zijn vrouw zouden zijn? Zijn wij niet van onszelf alleronreinste en helwaardige zondaars? Zijn wij niet, wegens onze zonden, geheel walgelijk, gruwelijk en stinkende voor God geworden en geheel onverdraaglijk in Zijn heilige ogen, die immers te rein zijn, om het kwade te zien, Hab. 1:13?

O ja, dat is wel zo, wij allen zijn als een onreine en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleet, Jes. 94: 6.

Maar o, het zalige geloof, waarmee God, naar Zijn grote barmhartigheid, de zielen van ons, zijn kinderen, beschonken heeft, is van die aller-heerlijkste kracht en nuttigheid, dat door dit onze harten van de zonden gereinigt zijn, Hand. 15: 9. Uit dat aller-dierbaarste geloof wast de kostelijke vrucht onzer genadige rechtvaardigmaking in Christus, waardoor God ons, om de verdiensten van Jezus Christus, Zijn Zoon, al onze zonden en ook onze zondelijken aard of natuur, waarin wij, ellendigen, ontvangen en geboren zijn, Psalm 2: 7, zo geheel uit genade heeft vergeven, dat Hij ons nu houdt en verklaart als die geheel heilig en rechtvaardig zijn in Christus en met al de verdiensten en gerechtigheid van Zijn Zoon volkomen en voor eeuwig bedekt, bekleed en omhangen zijn. O, dat is die wonderlijke genade en weldaad Gods, waaruit onze hele zaligheid, als uit een volle Springader, nu zonder ophouden komt spruiten en die de christelijke Onderwijzer ons in deze Zondag nu gaat verhandelen. Want hebbende eerst breedvoerig gehandeld van het geloof zelf en van de zaken of grondartikelen van het geloof, die een Christen nodig zijn tot zaligheid te geloven, zo gaat hij daarop nu over tot de onmiddellijke vrucht en aller-zaligste nuttigheid van dit allerheiligst geloof, namelijk onze genadige rechtvaardigmaking. Een waarheid, zo dierbaar en heerlijk en zo aller-noodzakelijkst, om van ons recht geestelijk verstaan en gekend te worden, dat wij zonder die kennis niet alleen niets recht verstaan kunnen van de gehele Christelijke leer. Maar dat wij ook niet een aasje ware genade of zaligheid in ons hebben kunnen, wat wij ons schoon ook al mochten verbeelden.

Ach, of de Heere dan nu de verhandeling van deze aller-gewichtigste waarheid mocht believe te zegenen onder ons! Hij leide ons in, bij Zijn eigen licht, in deze Goddelijke en allerheiligste grond waarheid van onze geloofs, teneinde wij die allen samen recht verstaan en tot zaligheid kennen mogen. Amen.

De Onderwijzer verhandelt het grote leerstuk van de gelovigen zondaars rechtvaardigmaking, volgens deze orde:

(1) Vertoont hij ons deze waarheid in het algemeen, Vraag 59.

(2) Dan verklaart hij ons de wijze, hoe de rechtvaardigmaking van de uitverkoren en gelovigen zondaars geschiedt door middel van het geloof, dat de zondaar met Christus verenigt, Vraag 60. En dan

(3) legt hij ons deze waarheid nader uit, aantonende hoe het geloof in deze rechtvaardigmaking moet worden aangemerkt, Vraag 61.

Wij zullen de Onderwijzer volgens deze orde op het spoor volgen. En de zaken met alle mogelijke korthed, klaarheid en eenvoudigheid trachten te verhandelen.

Wat dan het eerste aangaat, te weten, de rechtvaardigmaking van de zondaar in het algemeen, daaromtrent vraagt de Onderwijzer zijnen leerling: *maar wat baat het u nu, dat gij dit al gelooft?*

Hier onderzoekt de Onderwijzer nu naar de zalige vrucht en nuttigheid, die het ware geloof de armen uitverkoren zondaar door Gods genade in Christus aan en toebrengt. Want hierin bestaat het onderscheid tussen een waar geloof en een schijn geloof; het laatste is een ijdel en een dood geloof, dit heeft de mens en hij blijft nochtans een onrechtvaardige en een verdoemelijk zondaar voor God, gaande met dit zijn geloof voort, in de zonden te leven en God dagelijks meer en meer te vertoornen, hoewel omhangen met een uitwendig godsdienstig kleet en een gedaante van Godzaligheid.

Maar hoort, hoe geheel anders het hier gelegen is met het ware geloof! Daarvan leert

ons de Onderwijzer, dat elk en een ieder Christen daardoor in Christus voor God rechtvaardig is en een erfgenaam van de eeuwige levens.

De leerling noemt hier twee bijzondere vruchten of gevolgen van het ware zaligmakende geloof, die alle gelovige zondaars daaruit ontvangen, die, hoewel onderscheiden in hun aard of natuur, nochtans onverbrekkelijk altijd samen gepaard gaan.

(1) Dat zij in Christus voor God rechtvaardig zijn.

(2) Dat zij erfgenamen zijn van de eeuwige levens.

O, wat zijn. Dat geen twee kostelijke en aller-heerlijkste weldaden!

(1) in Christus voor God rechtvaardig te zijn, dat is, bij God te staan, genomen en gehouden te worden, door de vereniging met Christus, als een, die zo geheel heilig, rechtvaardig en volmaakt is, zoals de wet eist en beveelt dat men wezen moet, zonder enige de allermiste zonde of zondige begeerlijkheid; nimmer iets tegen God misdreven te hebben; niets kwaads in zich te hebben; alle heiligheid en gehoorzaamheid te bezitten, evenals de recht geschapen mens voor de val. Ziet dat is het te zeggen, in Christus voor God rechtvaardig te zijn.

(2) De andere weldaad, die hier niet van afgescheiden, maar onverbrekkelijk daarmee verenigd is, is in Christus ook een erfgenaam te zijn van de eeuwige levens, dat is, van God in Christus aangenomen te zijn tot Zijn kind en tot een gewis erfgenaam gesteld te worden van de eeuwige zaligheid en onsterfelijkheid, zodat dezelve ons niet ontgaan kan, maar ons uit Gods genade, om Christus verdiensten, eens zeker zal gegeven worden, terstond bij het eindigen van dit aardse leven en hierna in de dag der zalige opstanding.

Ziedaar, uit zulke twee aller-dierbaarste en aller-heerlijkste weldaden bestaat nu eigenlijk de rechtvaardigmaking van ons, gelovigen. En die twee zalige weldaden vloeien nu en komen tot ons door Gods genade, uit de tweeledige gehoorzaamheid of voldoening van onze Zaligmaker Christus; te weten, zijn lijdende en dadelijke of voldoende gehoorzaamheid.

Door Zijn lijdende gehoorzaamheid heeft de Heere Jezus alles geleden en ondergaan, wat de uitverkoren en gelovige zondaar, door de schuld van Zijn zonden, volgens Gods gestrenge heiligheid en rechtvaardigheid verdiend had. En door zijn dadelijke gehoorzaamheid heeft Hij nog daarenboven, in de plaats van de uitverkoren en gelovigen zondaar, al het recht der Goddelijke wet volmaakt voor hem voldaan.

Hieruit volgt nu dat, omdat alles wat Christus geleden en gedaan heeft, bij God gehouden en gerekend wordt, alsof de uitverkoren en gelovige zondaar dat alles zelf, in eigen Persoon geleden en gedaan had. Daaruit volgt nu, zeg ik, dat God, om de lijdende gehoorzaamheid van Christus, de gelovigen zondaar uit genade rechtvaardigt en geheel ontslaat van alle schuld en Straffe, zo en in dier voege, alsof hij nooit enige de minste zonde gedaan of bedreven had en hem daarbij, om de dadelijke gehoorzaamheid van Christus, het eeuwige leven gerechtelijk toewijst of toe-eigent, niet anders, dan of hij de gehele wet Gods volmaakt zelf voldaan en dus het eeuwige leven verdiend had, volgens de belofte Gods: de mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven.

Uit dit geredeneerde blijkt nu klaar, hoe rechtmatig de Onderwijzer die genadige rechtvaardigmaking van de zondaar brengt tot deze twee stukken of weldaden, van voor God rechtvaardig en een erfgenaam te zijn van de eeuwige levens.

En beide deze weldaden der rechtvaardigmaking stelt hij hier nu neer als vruchten en

gevolgen van het ware zaligmakende geloof, want hij getuigt, dat het geloof hem dezelve toe en aanbrengt.

En terecht, toehoorders, alles hangt hier enkel en alleen af van het ware zaligmakende geloof, dat God, door Zijn Geest en genade, in der uitverkorenen zielen komt te werken. Want door dat geloof neemt de zondaar, met een gewillige verloochening van alle eigen sterkte en gerechtigheid, de Heere Jezus en Zijn volmaakte gerechtigheid als Zijn eigen aan en wordt er op het nauwste mede verenigd en gelijk als omhangen en bekleed en om dezelve wordt hij dan nu van God gerechtvaardigd. Eveneens, als alle mensen in Adam worden gerekend gevallen te zijn, gezondigd te hebben en de verdoemenis voor God onderworpen te zijn, zo worden de uitverkorenen en gelovigen, die door het geloof met Christus zijn verenigd, hier nu ook in Hem weer voor God tot rechtvaardigen en erfgenamen van de eeuwige levens gesteld en gerekend, volgens Rom. 5: 12.

Hieruit blijkt dan nu, dat al degenen, die niet waarlijk door het geloof Christus zijn ingelijfd en met Hem verenigd, ook onmogelijk voor God kunnen gerechtvaardigd worden en erfgenamen van de eeuwige levens worden. Want geen gerechtigheid, om voor God te kunnen bestaan, in zichzelf hebbende en geen gemeenschap door het geloof aan de volmaakte gerechtigheid en gehoorzaamheid van Christus hebbende, zo zijn en blijven zij verdoemelijke zondaars voor God, liggende onder zijn rechtvaardigen vloek en eeuwige toorn. Zij zijn en blijven geheel goddeloze en God kan, als een rechtvaardig Rechter, de goddelozen, op zichzelf aangemerkt, niet rechtvaardigen. Maar die dat doet, is de Heere een gruwel, Spreuken 17: 15.

Dus blijkt dan nu, dat rechtvaardig voor God en een erfgenaam van de eeuwige levens te zijn in Christus, volgens de Onderwijzer twee wezenlijke vruchten of weldaden zijn van het ware zaligmakende en rechtvaardigende geloof. En zo zien wij dan, welk een uitnemend, kostelijk en heerlijk genadegoed dit geloof is; hoe een arm, ellendig, verdoemelijk en goddeloos zondaar daardoor alleen wordt verlost, behouden en gezaligd, volgens Ef. 2: 8, uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof.

Daarom wordt dit geloof in de Heilige Schrift bij kostelijk goud vergeleken, dat beproefd komt uit het vuur, om rijk te worden, Openb. 3: 18. Want een arm, verloren zondaar verkrijgt door middel van dit geloof allen geestelijke rijkdom van God, om de verdiensten van de Heere Jezus. Daarom staat er, *dat God de armen van deze wereld heeft uitgevonden, om rijk te zijn in het geloof en erfgenamen van de koninkrijks, wat Hij belooft dengenen, die Hem lief hebben*, Jac. 2: 5.

Maar dit stuk van de rechtvaardigmaking van de zondaar, uit en door het geloof, gaat de Onderwijzer hier nu vervolgens nader verklaren en openleggen, vragende zijn leerling, Vraag 60, *hoe zijt gij rechtvaardig voor God?*

Wij moeten hier

- (1) Met weinigen spreken van het woord en dan
- (2) van de zaak zelve.

(1) Wat het woord rechtvaardigmaking, of rechtvaardigmaken aangaat, dit is een basterdwoord, dat men al vroeg in de kerk, om dit leerstuk te beschrijven, heeft ingevoerd. Maar het was beter geweest, dat men dit nooit gebruikt had, maar zich had gehouden aan de kracht en betekenis der Hebreeuwse en Griekse woorden, die eenvoudig betekenen, **rechtvaardigen** en rechtvaardiging en niet rechtvaardig maken, of rechtvaardigmaking. Want hierdoor is veroorzaakt, dat de papisten, zich aan de letter van dit woord houdende, de rechtvaardiging, of gelijk men het nu noemt, de rechtvaardigmaking van de zondaar, hebben genomen voor een weldaad van God,

door die Hij de onrechtvaardigen en verdorven zondaar dadelijk rechtvaardig en heilig maakt, hem instortende een kracht of grondbeginsel van heiligheid en rechtheid in de Doop. Door die die gerechtvaardigde zondaar dan nu bekwaam gemaakt en in staat gesteld wordt, om goede werken te kunnen doen en door dezelve dan nu de zaligheid en het eeuwige leven te kunnen verdienen.

Op die wijze vermengen de papisten dan nu de rechtvaardigmaking en de heiligmaking met en door elkaar, daar het nochtans twee bijzondere en onderscheiden weldaden van het genadeverbond zijn.

De rechtvaardigmaking geschiedt eerst en wordt gevolgd of gaat vergezeld met de heiligmaking. God rekent de uitverkoren en gelovigen zondaar de volmaakte gerechtigheid van Christus toe en maakt hem die deelachtig. En spreekt om dezelve de strafschuldigen zondaar vrij en wijst hem het eeuwige leven toe. Dit is de rechtvaardigmaking.

Daarop ontvangt die gerechtvaardigde zondaar de Heilige Geest van Christus, waardoor hij ook dadelijk van de macht en heerschappij der zonden verlost, wedergeboren, veranderd en naar het beeld Gods vernieuwd wordt. En dit is de heiligmaking, die altijd onafscheidelijk met de rechtvaardigmaking vergezeld gaat, zoals geleerd wordt 1 Cor. 6: 11, *maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheilgd. Maar gij zijt gerechtvaardigd, in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest van onze Gods.* Maar op zichzelf zijn het twee bijzondere weldaden van het genadeverbond, in haar aard en natuur van elkaar onderscheiden.

Wanneer wij dan nu van de rechtvaardigmaking van de zondaar handelen, moeten wij die niet met de heiligmaking vermengen, maar dezelve als een bijzondere weldaad op zich zelf beschouwen. De woorden, zo Hebreeuwse als Griekse, die in de Heilige Schrift voorkomen om deze weldaad te beschrijven, betekenen niet anders, dan iemand door een rechterlijk oordeel of sententie van enige schuld of misdaad vrij spreken, iets toewijzen en hem zo rechtvaardig verklaren. En zo zijn deze woorden dan ontleend van de rechtbank en de gerichtshandeling onder de mensen, wanneer de Rechter een beschuldigde of aangeklaagde, na een nauwkeurig onderzoek, van al de stukken der beschuldiging rechtvaardigt en vrijverklaart.

Zo vinden wij het Hebreeuwse woord, Spreuk. 17: 15, *die de goddeloze rechtvaardigt en de rechtvaardige verdoemt, zijn de Heere een gruwel, ja, die beide.* Dat is, die de goddeloze voor vroom en rechtvaardig verklaart! En zo is het ook met het Griekse woord, Rom. 8:33 en 34, God is het die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt? Dat is, God verklaart en spreekt de gelovigen zondaar rechtvaardig. Wie zal hem dan nu kunnen verdoemen of veroordelen? En in die betekenis komen de grondwoorden altijd voor in het Woord, zonder elders een andere zin te hebben.

(2) Van het woord en haar betekenis gaan wij nu over tot de zaak zelf, de rechtvaardigmaking.

Als wij die kort en hoofdzakelijk beschrijven zullen, is zij eigenlijk dat heilig, rechtvaardig en onveranderlijk oordeel Gods, van de Almachtige Rechter van hemel en aarde, waardoor Hij alle uitverkoren en gelovige zondaars, die Hij vindt te staan in een ware gemeenschap en vereniging met Zijn Zoon Christus, door het geloof en in een oprechte boete en hartelijk berouw over hun zonden, aanstonds uit loutere genade, al hun zonden en ook hun zondige aard, geheel en voor eeuwig vergeeft. En hun verklaart voor geheel heilig, rechtvaardig en zonder enige zonde en voor Zijn kinderen en zekere erfgenamen van het eeuwige leven. En dat zonder enige van hun eigen waardigheid of verdienste, alleen om de volmaakte verdiensten en gerechtigheid van Zijn Zoon Christus

Jezus, die Hij hun schenkt door het geloof, in volle en eeuwige eigendom. En die van hun ook door het geloof oprecht wordt omhelsd en aangenomen met een volkomen en gewillige verzaking van alles.

Ziedaar! Dit is eigenlijk de vrije en genadige rechtvaardigmaking Gods, die gaat over alle uitverkoren en gelovige zondaren, zodra de Heilige Geest, door het Evangelie, het geloof in hun harten werkt. En zij daardoor in waarheid met de Heere Jezus verenigd en Hem als leden voor eeuwig ingelijfd worden. Alsdan spreekt de allerhoogste God aanstonds, over hun personen en staat, zo'n waar, genadig en rechtvaardig oordeel uit, dat nooit weer kan vernietigd noch veranderd worden, maar dat eeuwig zo gesproken blijft. En dus moeten de gelovigen dan van die tijd af, volgens dit waar en rechtvaardig oordeel Gods, voor geen andere, dan voor ware heiligen en rechtvaardigen in Christus, erkend en gehouden worden; voor kinderen Gods; voor zekere erfgenamen van het eeuwige leven; voor de bruid en het vrouw van de Lams, wier zonden, allen samen, in het bloed van Christus vergeven zijn. Op wien de satan niet het minste recht of aanspraak meer heeft; tegen wien God geen toorn, of enig ongenoegen meer behoudt, enz.

Ziet, daarvoor zijn zij verklaard door het vonnis; niet van enig mens of Engel, maar van de heiligen en Almachtige God, de opperste Rechter van hemel en aarde, wiens oordeel onherroepelijk en naar waarheid is; al wat leeft in hemel en op aarde, moet hun voor zulken nu altijd erkennen. Ja, zij moeten zichzelf ook altijd daarvoor houden, of zij zouden zich stellen tegen God heilig en rechtvaardig oordeel, dat over hun uitgesproken is niemand kan, noch mag hun nu in eeuwigheid meer verdoemen, of hun in Christus voor zondig en schuldig verklaren, of hij kant zich geweldig aan tegen de opperste vierschaar van de Almachtige God. *Want wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die rechtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt? Christus is het, die gestorven is. Ja, wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt*, Rom. 8:33 en 34.

O, wat is deze rechtvaardigmaking dan niet een allerwezenlijkst⁰ en aller-heerlijkste weldaad Gods.

Maar om dezelve nog een weinig nader in te zien, zo laat ons hier eens kort overwegen

(1) De personen, die ons in dit hoogs Goddelijke gericht van de hemels ontmoeten en voorkomen.

(2) De gerichtshandel zelf, die van God over hun gehouden wordt.

(1) De personen, die ons hier ontmoeten en voorkomen, zijn vierderlei.

- (a) De Rechter;
- (b) De aangeklaagden;
- (c) De aanklagers;
- (d) De Voorspreker.

(a) De Rechter betreffende, deze is geen ander, dan de allerhoogste God, de Rechter der hele aarde. Want God is het, die rechtvaardig maakt, of rechtvaardigt, Rom. 8:33. Tegen God alleen heeft de zondaar gezondigd, volgens Psalm 2: 6, tegen U alleen heb ik gezondigd en gedaan dat kwaad is in uw ogen, opdat gij rechtvaardig zijt in Uw spreken en rein zijt in Uw richten. Bijgevolg moet God hier dan ook alleen als Wetgever en Rechter de zondaar oordelen en hem de schuld der zonden vergeven, gelijk God dit dan ook alleen aan zichzelf toe-eigent, zeggende tot Zijn gelovig volk, Jes. 53: 25, Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg, om Mijnentw^{3e}. Doch, in

het bijzonder komt hier in de rechtvaardiging van de zondaar als Rechter voor God de Vader, die in het werk der zaligheid en genade, volgens de eeuwige Vrederaad, het opperste rechterambt waarneemt. Dit Zijn opperste rechterambt betoont Hij meest, wanneer de zondaar zal gerechtvaardigd worden en verklaard tot een erfgenaam van de eeuwigen levens. Het is dan God de Vader, die wij hier in het genadewerk der rechtvaardiging als opperste Rechter hebben aan te merken. Die Zijn Zoon heeft voorgesteld tot een verzoening, door het geloof in zijn bloede, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, Rom. 3: 25. Zodat God de Vader hier dan op zijn Rechterstoel gezeten is niet alleen om Zijn rechtvaardigheid, maar ook om Zijn genade en barmhartigheid, in Christus Zijnen Zoon, aan zondaren te betonen in de vergeving van alle hun zonden.

(b) Voor deze grote God en Rechter van de hemels en der aarde worden nu alle uitverkorenen en gelovigen gesteld als gedaagden, om van Hem op een rechtvaardige wijze geoordeeld te worden. Zij komen hier voor God, als dezulken, volgens de Onderwijzer, die tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen derzelve gehouden hebben en nog steeds tot alle boosheid geneigd zijn.

De uitverkorenen en gelovigen verschijnen hier dan voor de Heere als zondaren en goddelozen, die Zijn heilige en geduchte Majesteit met ontelbare zonden op het gruwelijkste hebben geschonden en beledigd. Die nooit enig, het allermiste goed hebben gedaan, noch kunnen doen, maar die in zichzelf ten enenmale zondig, verdorven en onrein zijn. Die uit die hoofde de dood en de eeuwige verdoemenis waardig zijn en niets tot hun verontschuldiging voor God kunnen inbrengen. Maar die de hand op de mond moeten leggen, uitroepende, uit Psalm CXXX: 3, *zo Gij, Heere, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere! Wie zal bestaan?* En Psalm 143: 2, *gaat toch niet in het gerichte met uw knecht. Want niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn.*

Zie, als zulke goddeloze, geheel verdoemelijke, strafschuldige en vloekwaardige zondaren. Als zulke boze, verdorven, machteloze en alles verbeurd hebbende hellewichten verschijnen hier de uitverkorenen voor Gods gericht. Want God is een God, die de goddeloze rechtvaardigt, Rom. 4: 5.

Zij komen hier dan allen samen met het vonnis van de dood en der verdoemenis, geschreven op hun voorhoofden en binnen in hun harten, als verstomden, die hun mond niet kunnen open doen, noch hun ogen voor een heilig en rechtvaardig God durven opslaan, wegens de gruwel van hun overtreding en schandelijke naaktheid; kortom, zij zijn in alles gelijk aan de verworpingen, die eeuwig verloren gaan, uitgenomen hierin, dat zij van dezelve zijn onderscheiden,

(1) Dat zij uit vrije genade, om Christus wil, ten eeuwige leven zijn uitverkoren, waarom zij dan ook met nadruk, als uitverkorenen Gods, in de rechtvaardigmaking aangemerkt worden. Lees Rom. 8: 33, *wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het die rechtvaardig maakt. Wie is het die verdoemt? Christus is het, die gestorven is. Ja, wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt.*

(2) Dat zij ook inwendig, in hun harten, krachtadig van God geroepen worden door Zijn Geest, om te verschijnen voor de troon van Zijn rechtvaardigheid en genade in Christus, teneinde van Hem gerechtvaardigd te worden. Om die Rechterlijke uitspraak uit Gods mond zelf te horen: *Zoon, zijt wel gemoed! uw zonden zijn u vergeven.* En gelijk Paulus leert Rom. 8: 30, die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook

gerechtvaardigd.

(3) Zij zijn ook hierin van de verworpenen onderscheiden, dat zij, door de zaligmakende overtuiging van de Heilige Geest, tot ware boetvaardigheid en verootmoediging voor de Heere bewrocht zijn, gevoelende de last van hun zonden. Ziende zichzelf onder de toorn van God, de vloek der wet en onder de dood en de eeuwige verdoemenis, kennende hun diepe machteloosheid, om zichzelf daarvan te verlossen en begerende nochtans vurig en hartelijk, om uit zo rampzalige staat en zo grote dood, zonder langer uitstel gered te worden.

(4) En eindelijk vinden zij ook, door het beginsel van het geloof, wat de Heilige Geest in hun zielen gewerkt heeft, een oprechte honger en dorst naar de volmaakte en algenoegzame gerechtigheid van de Heere Jezus Christus, in Wien zij maar alleen begeren gevonden te worden, niet hebbende hun rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door 't geloof Christus is. Zodat zij zich hier dan dadelijk, als verloren zondaars wenden en begeven tot Christus. En Hem en Zijn sterkte en gerechtigheid, die hun van God, uit genade, in de beloften van het heilig Evangelie aangeboden worden, tot hun zaligheid en behoud, door een waar geloof, aangrijpen en omhelzen. Ziedaar! Zo verschijnen hier alle zondaars, die van God gerechtvaardigd en vrijgesproken zullen worden, voor Hem, in de Goddelijke vierschaar.

(c) Doch, opdat nu de barmhartigheid Gods, die aan zulke aller-verdoemelijkste en schuldigste zondaars geschieden zal, dies te groter indruk en gewicht op hun gemoederen zonde hebben, zo verschijnen hier nu ook voor het Goddelijk gericht al hun aanklagers en beschuldigers, die tegen hem tot veroordeling en verdoemenis opstaan. Deze zijn

(1) De rechtvaardigheid en waarheid Gods van de Rechters. Deze zijn van de zondaar onverzoenlijke vijanden en beschuldigers, die eisen dat de zondaar, die de hoogste Majesteit geschonden heeft, ook aan het hoogste verderf voor eeuwig worde overgegeven.

(2) De tweede aanklager is de zonde en de wet. De zonde maakt de wet geheel krachteloos, zodat de uitverkorenen uit dezelve geenszins kunnen gerechtvaardigd worden. Ja, de zonde eist, dat haar heerschappij en bezoldiging, zijnde de dood, de zondaar rechtvaardig toegewezen mag worden en dat voor eeuwig, want de zonde is toch de prikkel van de dood, 1 Cor. 15: 56. Bij de zonde voegt zich de wet, die de kracht der zonde is. Deze wet verklaagt de uitverkoren zondaar bij God in het gerichte. Zij toont aan, hoe schandelijk zij van die zondaar, in alle haar delen en leden is geschonden en overtreden. En spreekt daarover de vloek rechtvaardig over hem uit; stopt de zondaar de mond toe en veroordeelt hem tot de eeuwige dood en verdoemenis en dat met de hoogste b3ijkheid en rechtvaardigheid, volgens Gods bedreiging: vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet omdat te doen, Gal. I1I: 10. Hier komt

(3) Ook bij de Satan, die zich bij de Goddelijke rechtvaardigheid, de zonde en de wet voegende, zich mede opwerpt tot een aanklager en beschuldiger tegen de uitverkoren zondaar in het gericht, zoekende zijn schuld zoveel mogelijk te verzwaren voor God en de zondaar door de grootheid en gruwelijkheid van Zijn zonden, van alle genade en barmhartigheid Gods terug te houden. Hij toch is de verklager der broederen voor God dag en nacht, Openb. 12: 10. Hij stelt zich hier aan de rechterhand der uitverkorenen, om hun te wederstaan gelijk hij deed aan de Hogepriester Jozua, Zach. 3: 1. En hij doet alle mogelijke pogingen, om de rechtvaardiging der uitverkorenen te verhinderen

en hun schuldig uit Gods gericht te doen uitgaan. Ja, zijn aanklacht en beschuldiging tegen de uitverkorenen, is ook in zich zelf ten hoogste rechtvaardig en billijk. Want hij heeft een onloochenbaar recht van eigendom op hun ontvangen; niet alleen omdat zij zichzelf gewillig door de zonde aan hem overgegeven hebben, maar ook omdat God hem, de satan, zelf heeft aangesteld tot een dienaar van Zijn gerechtigheid, om het oordeel der verdoemenis aan alle zondaren, zonder onderscheid uit te voeren. Hierom wordt de satan, ook met nadruk, een rechtvaardige in het Woord genoemd, Jes. 49: 24, zonde ook een machtige de vang ontnomen worden. Of zouden de gevangenen eens rechtvaardigen ontkomen?

Ziet zoveel machtige, rechtvaardige aanklagers en beschuldigers staan hier tegen de uitverkorenen op in het gerichte. En als waren deze nog niet genoeg, zo verschijnt hier nog

(4) een andere, niet minder zware beschuldiger tegen hen, te weten, hun eigen consciëntie of geweten. Dit stemt al de aanklachten en beschuldigingen van de Goddelijke gerechtigheid, van de zonde, de wet en de satan, als volkomen b3ijk en rechtvaardig toe. Dit geweten draagt een klare kennis van de mensen goddeloosheid, schuldig en verdoemelijke staat. Dat is vol schrik, angst, vrees en benauwdheid. Dat weet niets tot verschoning of verontschuldiging in te brengen.

O nee! Dit geweten zelf, door Gods Geest verlicht, klaagt de arme zondaar voor God aan en veroordeelt hem ten eeuwige dood en verdoemenis. Doet hem in het gericht openlijk uitroepen, uit Ezra 9: 6, *mijn God! ik ben beschaamd en schaamrood, om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God! Want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel.*

Zodat hier dan voor de beschuldigers en aanklagers der uitverkorenen geen andere bewijzen, noch getuigen, in het gerichte nodig zijn, dan het geweten der uitverkorenen, waardoor zij alles voor de grote Rechter aanstonds zelf moeten bekennen en belijden.

(d) O, hoe naar en verschrikkelijk zonde het hier nu in dit Goddelijk gericht niet zijn voor alle uitverkoren zondaren; hoe zouden zij niet met eeuwige schande overdekt, de mond gestopt, schuldig en veroordeeld moeten uitgaan, indien zij hier zichzelf moesten verdedigen en verantwoorden!

O, niet een enige zonde hier het gestreng en rechtvaardig oordeel van een eeuwige verdoemenis kunnen ontgaan. Maar tegen deze gehele hoop van machtige aanklagers en beschuldigers, staat hier nu voor de uitverkorenen in het gerichte een Voorspreker, of een Advocaat voor de troon, te weten, de grote Middelaar Gods en van de mensen, de mens Jezus Christus. Deze is hun Voorspraak volgens 1 Joh. 2: 1, die de macht en het vermogen in handen heeft, om hun tegen al hun aanklagers en stoute beschuldigers te beschermen; haar beschuldigingen en eisen ten enenmale te verijdelen voor al de Zijnen. De genadige vrijspraak van de Vader te verwerven en hun zo te zijn als een schild, om hun voor de Goddelijke gerechtigheid en tegen al de vurige pijlen van hun vijanden te bedekken en het zo voor hen te maken, dat zij ten volle gerechtvaardigd uit de vierschare Gods uitgaan.

Dus hebben wij dan nu beschouwd de vierderlei soort van personen, die in het hoge Goddelijke gerichte voorkomen van de personen, die wij moeten begrijpen hier samen te komen in dit heilig en ontzagelijk gerichte van de hemels, gaan wij nu over tot de gerichtshandel zelf, die wij, om de verlopen tijd, nu slechts kort zullen voordragen.

Het is de Heere God, de opperste Rechter van hemel en aarde, die hier het gericht

houdt in de hemel over de arme, uitverkorene en gelovige zondaren, als Hij hun uit genade in Christus komt rechtvaardigen. Alsdan is Hij als het ware gezeten op Zijn ontzaggenlijken Rechterstoel. Dan wil Hij Zijn oordeel uitspreken naar waarheid en rechtvaardigheid. En nochtans ook in oneindige genade en barmhartigheid.

(1) Hij onderzoekt de staat der arme uitverkoren zondaren, zoals zij zijn in zichzelf! Hij vindt hun voor Hem geheel schuldig, goddeloos, gruwelijk, vijandig, walgelijk, verdoemelijk en ten hoogste strafwaardig; Hij kan er, naar Zijn waarheid en heiligheid, niet anders over oordelen.

(2) Hij vindt ook, dat zij in dat opzicht wettig van de zonde, de satan, de wet en hun eigen geweten, bij Hem aangeklaagd en beschuldigd worden. En dat Hij hen, naar Zijn eigen heiligheid, rechtvaardigheid en waarheid, noodzakelijk voor eeuwig moet verdoemen en straffen en hun onder zijn toorn verpletteren. Maar

(3) Van hier keert de Heere, de rechtvaardige Rechter, als het ware, het blad om en Hij aanschouwt de arme uitverkoren en gelovige zondaars nu ook naar hun rechten staat, zoals zij door een waar geloof zijn verenigd met Zijn Zoon Jezus Christus; hier vindt Hij hun nu geheel in Christus Zijn Zoon, met Wien zij door het geloof een plant, een lichaam en een geest geworden zijn.

Nu verschijnt Christus voor Hem, als Hoofd, Man, Patroon en Voorspraak aller van Zijn gelovigen, die van hun niet in het minste kan noch wil gescheiden zijn. En die brengt nu voor de Vader al Zijn heilige verdiensten; hoe Hij zich gesteld heeft tot hun Borg en Verlosser; hoe Hij eenmaal van des Vaders vloek en toorn voor al hun zonden geleden heeft, de dood voor hen gestorven is. En hoe Hij ook alle gerechtigheid der wet voor hun volbracht heeft en daardoor de vergeving der zonden en het eeuwige leven voor hen heeft verdiend en verworven. Hiermee verijdt en vernietigt Christus nu aanstonds volkomen alle aanklachten en eisen van Gods rechtvaardigheid, de zonde, de wet en de satan en vordert van zijn Hemelse Vader, als een rechtvaardig Rechter der uitverkorenen, vrijspraak en verlossing, zeggende: *verlos hen, dat zij in het verderf niet neerdalen: Ik heb verzoening gevonden*, Job 33:24.

Hierop komt nu de Heere God, als de allerhoogste en opperste Rechter van hemel en aarde en oordeelt hier nu naar waarheid en gerechtigheid, over de staat der arme, gelovige zondaren. Hij spreekt een eeuwig, onherroepelijk genadevonniss over hun uit, in het gerichte van de hemels, in Zijn heilig Woord en ook in het gemoed, of de consciëntie der gelovigen, door de krachtdadige werking van Zijn Geest; in welk allerheiligst en zaligst vonnis of oordeel Gods deze twee dingen samen lopen

(1) De Heere God wijst en rekent de uitverkorenen en gelovigen toe al de heilige verdiensten en de hele voldoening van Christus, Zijn Zoon, als voor hen alleen geschied; Hij verklaart en vonnist, dat de, hele voldoening van Christus der gelovigen voldoening is en eeuwig de hun zal zijn en blijven. En dat zij daarmee eeuwig overtogen, bedekt en bekleed zullen zijn en van Hem nooit anders dan als zodanig zullen aangezien en gehouden worden. En dat zij ook van alle schepsels voor zodanig moeten erkend en altijd geacht worden; even gelijk de Onderwijzer ons ook leert, zeggende, *dat God mij, gelovige, zonder enige mijner verdiensten, uit loutere genade, de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonden gehad, noch gedaan. Ja, als had ik ook al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, zo ver ik zulken weldaad, met geloviger hart aannemen.*

(2) Maar hiermee niet tevreden, zo gaat de Heere God, de opperste Rechter, nu voort met Zijn heilig en genadig oordeel. En verklaart de arme, zondige gelovigen, in Zijn

Zoon Jezus Christus en om Zijn volkomen genoegdoening, die nu geheel en al de hun geworden is, verder volkomen rechtvaardig, heilig en volmaakt, zonder enige de minste zonde, of zondige verdorvenheid; Hij oordeelt over hen, dat zij, in Zijn Zoon Jezus Christus, nu even zodanig zijn, als de wet naar haar aller geestelijkste en heiligste eis van hun vordert, dat zij voor Hem zijn moeten. Ja, hij vonnist en verklaart hen, in Zijn Zoon Christus, zijn geliefde kinderen te zijn en gewisse erfgenamen van de eeuwige levens, die allen zeker voor eeuwig verlost en zalig zullen worden, zoals Christus dat voor hun verdiend en verworven heeft.

Zie, dit is het oordeel van de Almachtige Gods over al de gelovigen. Dit is hetgeen Paulus schrijft, Tit. 12: 7, *opdat wij, gerechtvaardigd zijnde, door Zijn genade erfgenamen zouden worden, naar de hoop des eeuwige levens.*

En zo blijkt ook uit allen deze dan nu klaar, dat in deze rechtvaardiging van de zondaar alle verdienstelijkheid aan van de mensen zijde ten enenmale is en blijft uitgesloten, op wat wijze, of onder die gedaante die ook zonde mogen begrepen worden. En dat de enige grond, op die rechtvaardiging van de zondaar rust, enkel is vanwege God de Vader, zijn vrije genade en barmhartigheid. En vanwege de Zoon, zijn volwichtige Borggehoorzaamheid en gerechtigheid, van de zondaar door het geloof aangenomen en hem van God als zijn eigen toegerekend, zoals dit ons zo duidelijk van Paulus geleerd wordt, Rom. 12: 24, wij worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is.

Zelfs moeten wij ons hier wel wachten, van te denken dat de *daad* van het geloof, zoals die van de zondaar, door de kracht en bewerking van de Heilige Geest, komt te geschieden, de zondaar enige waardigheid of verdienste zonde aanbrengen, om die God hem dan zonde rechtvaardigen, zoals dit van alle Pelagiaansgezinden, als Socinianen, Papisten, Remonstranten en sommige Mennonieten, ieder op hun wijze, volgens hun bijzondere grondstellingen, zo geleerd wordt.

Nee, de Onderwijzer onderricht ons anders, volgens Gods Woord, als hij zijn leerling, vragende,

Vraag 61, waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof gerechtvaardigd zijt, hem zo doet antwoorden: *niet dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam zij. Maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus, mijn gerechtigheid voor God is en dat ik dezelve niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toeëigenen kan.*

Dat de zondaar alleen door het geloof gerechtvaardigd wordt, wordt ons overal in de Heilige Schrift geleerd, ziet Rom. 5: 1 en 3: 28, enz. Doch, wel ver van dat dit geloof, als een daad of gehoorzaamheid van de mensen, hem voor God waardig zou, maken en hem de rechtvaardiging der zonden in het geheel. of ten dele zonde doen verdienen, zo sluit integendeel. Dit geloof alle eigen werkelijkheid en verdienstelijkheid van de mens, door haar aard en natuur, geheel uit en doet de mens zichzelf ten enenmale verloochenen en al zijn, heil en zaligheid buiten zichzelf, geheel alleen in Christus zoeken. Het geloof is hier maar alleen het middel en gelijk als de hand van de ziel, waarmee Christus van de zondaar als een gift aangenomen en Zijn gerechtigheid als een kleed aangetrokken wordt.

Zo weinig nu als het aannemen van, een aalmoes en het aantrekken van een kleed, iets kan toe of teweeg brengen tot haar verdiensten, zo weinig geldt het geloof hier voor God in de rechtvaardigmaking ook. Waarom dit dan ook wel duidelijk, tegen alle verdienende werken van de mens, in de Heilige Schrift wordt overgesteld.

Wij zouden deze waarheid met veel klare en onweersprekelijke bewijzen uit het Woord nader kunnen aantonen en bevestigen. Maar onze korte tijd laat het ons nu niet

toe. Waarom wij dan nu besluiten, dat het vonnis van vrijspraak en rechtvaardiging van de zondaar, zoals dat van God geveld wordt, enig en alleen rust op de vrije genade Gods en op de volmaakte gehoorzaamheid en gerechtigheid van Christus, door de zondaar in het geloof aangenomen en hem als zijn eigen van God de Vader toegerekend.

Wat nu aangaat de tijd, wanneer deze genadige rechtvaardigmaking Gods over de uitverkoren en gelovigen zondaar geschiedt, het is zeker dat dezelve niet eerder kan geschieden, voordat de uitverkoren zondaar dadelijk Christus en Zijn gerechtigheid in het geloof aanneemt en met Hem verenigd wordt. Want voordat dat geschiedt, blijft de uitverkoren zondaar van de gerechtigheid van Christus wezenlijk geheel ontbloot; omdat hem dezelve niet anders, dan op de daad zijns geloofs, kan worden toegerekend en deelachtig gemaakt. Hij is dan nog geheel van Christus vervreemd en zo is hij dan op zichzelf, buiten Christus aangemerkt, nog wezenlijk onder Gods toorn en geheel onrechtvaardig voor God en kan niet eerder dadelijk en persoonlijk van God gerechtvaardigd worden, voordat hij, van zijn strafschuld overtuigd, door een krachtdadige en inwendige roeping, voor Gods genadetroon wordt gedagvaard en daar verschijnende, de Borg en Middelaar Christus en Zijn gerechtigheid door het geloof aanneemt. Dan wordt hij eerst persoonlijk in Christus overgebracht en zo in Hem, door het geloof voor God, zoals wij gezien hebben, gerechtvaardigd.

Waarom de rechtvaardiging van de zondaar dan overal in het Woord aan het geloof wordt toegeëigend en als een noodzakelijke vrucht uit dit afgeleid. Zodra dan de uitverkoren zondaar Christus aanneemt en in Hem gelooft, aanstonds op het eerste beginsel en op de uitgaande daad, zelfs van het allerkleinste en zwakste oprechte geloof, wordt het genadevonnis der rechtvaardiging over hem uitgesproken; aanstonds, als de arme zondaar, door de krachtdadige bewerking van de Heilige Geest, slechts geheel met zijn hart voor Christus neerbuigt en Christus op Zijn eigen aanbieding tot zijn algenoegzame Verlosser aanneemt, zich zonder enig beding of achterhouding geheel op vrije genade aan Hem ter behoudenis overgeeft, aanstonds, opdat eigen ogenblik, spreekt God Zijn rechtvaardig oordeel over die armen gelovigen zondaar uit, in dier voege, als wij nu gehoord hebben.

En als de Heere God dit zalige vonnis of oordeel zo uitspreekt, zo geschiedt dat niet buiten de gelovigen zondaar en geheel zonder zijn kennis.

O nee! Zulk een grote en aller-heerlijkste zaak, die als het fundament is van het hele werk der zaligheid in de armen zondaar en die zulke grote en zalige vruchtgevolgen, heeft in ons, kan onmogelijk geheel blijven buiten onze kennis. De aarden natuur van dit grote werk Gods lijdt dat niet.

Want men moet deze rechtvaardigmaking Gods tweezins aanmerken,

- (1) Als werkelijk, zoals God die doet en werkt. En
- (2) Als lijdelijk, zoals de gelovige zondaar die, door de werking van de Heilige Geest en door het geloof, binnen in zijn hart ontvangt en die gevoelt, smaakt en geniet, met al haar zalige en heerlijke vrucht gevolgen.

Want, (om dit nu maar eens met een woord te zeggen) zodra de Heere God zo de arme, gelovige zondaar rechtvaardigt,

- (a) schenkt Hij hem Christus, met al Zijn verdiensten. En de zondaar neemt Christus met al Zijn verdiensten in een waar geloof, door de kracht van de Heilige Geest aan en eigent die zichzelf toe, vertrouwt en verlaat zich met zijn hart geheel op Christus,
- (b) God neemt ook aanstonds, op hetzelfde ogenblik van de rechtvaardigmaking de

hele zondesschuld van de gelovigen zondaar weg, waaronder hij tot hiertoe gedrukt en verslagen heeft gelegen en kondigt hem de vrede, de verzoening en de vergeving van Zijn zonden om de voldoening van Christus aan, ziet Rom. 5: 1.

(c) God ontdekt zich in Christus aan de armen, gelovigen zondaar, met enig waar, geestelijk en hemels licht, als een oneindig, genadig, barmhartig en verzoend God en Vader in Christus.

Hij zendt de Geest van Zijn Zoon uit in zijn hart, waardoor Hij hem doet roepen: Abba Vader, Rom. 8.

(d) Hij vervult des armen zondaars Kan aanstonds met een zoete, hemelse blijdschap en vertroosting, zodat de zondaar hier moet uitroepen, uit Jes. L11: 10, ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt haar in mijnen God, want Hij heeft mij bekleed met de klederen van de heils. De mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan, zoals een bruidegom zich met priesterlijke sieraad versiert en als een bruid haar versiert met haar gereedschap, al was het ook maar voor weinige ogenblikken.

(e) God heilig. ook aanstonds de gelovigen zondaar en reinigt door het geloof zijn hart van de zonden. Hij wordt een nieuw schepsel in Christus, 2 Cor. 5: 17, God geeft hem aanstonds een nieuw hart en een nieuwe geest in zijn binnenste, Jerem. XXXI.

(f) Ja, God verzegelt en bevestigt ook aanstonds van de gelovigen zondaars hart met zijn Heilige Geest, zoals Paulus leert, Ef. 1: 13 en 14, *nadat gij geloofd hebt zijt gij verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte. Die het onderpand is van onze erfenis, tot de verkregen verlossing, tot prijs van Zijn heerlijkheid.*

Ziet, al die Goddelijke en geestelijke genaden gaan altijd onmiddellijk en onafscheidelijk met de rechtvaardigmaking gepaard. Wel niet in alle gelovigen met evenveel licht, kracht, enz., maar naar de mate van elks geloof.

Nochtans, de minste en zwakste gelovige geniet dit alles waarlijk, in zijn grond en wortel, door de genade van de Heilige Geest, zoveel als er nodig is, om hem te wederbaren, te vernieuwe en tot een kind Gods te maken in Christus Jezus, Indien het geloof en de rechtvaardigmaking Gods, niet waarlijk zodanige vruchtgevolgen in onze zielen voortbracht, dan zonde hetgeen Goddelijk geloof en geen Goddelijke rechtvaardigmaking, maar een dood geloof en een dode rechtvaardigmaking zijn. Want de Schrift eigent aan het ware geloof en rechtvaardigmaking Gods, al deze hemelse genaden toe, in al de gelovigen. Zo moeten zij dan ook zeker en dadelijk in hun gevonden worden, of de Heilige Schrift zonde geen waarheid leren.

Hiertegen strijden niet de menigvuldige duisterheden, vertwijfelingen, vrezen, schuddingen, aanvechtingen, enz., die een waar gelovige naderhand dikwijls over zijn zaligheid heeft. Want die spruiten allen uit ongeloof, dat nog in hem overgebleven is. Maar die verhinderen niet dat hij zo waarlijk, door het geloof, van God gerechtvaardigd is, zoals wij nu gezien hebben. Maar de verlopen tijd laat ons nu niet toe, hier verder van te handelen.

Een ding moeten wij hier nu nog slechts bijvoegen, te weten, dat als deze rechtvaardiging van de gelovigen zondaars eens van God geschied is, dezelve, wat het wezen der zaak aangaat, altijd blijft zonder verandering. Want die eens waarlijk in Christus is overgegaan, voor deze is nooit enige verdoemenis meer; God blijft getrouw en kan zichzelf niet verloochenen. Maar wat de uitspraak, toepassing en bekendmaking van deze rechtvaardiging aan de gelovigen aangaat, deze moet, op vernieuwde geloofs oefeningen, ook gedurig van God weer vernieuwd en herhaald worden. Maar dan is het geen nieuwe rechtvaardiging, maar het is dezelfde, die op de eerste daad van het geloof geschied is. Maar die van God weer opnieuw herhaald en op der gelovigen zielen door Woord en Geest toegepast wordt, zoals wij dit, als het de

Heere behaagt, nader zullen moeten verhandelen in de verklaring van de vijfde bede van het gebed van de Heeren, sprekende van de dagelijkse vergeving van zonden of schulden.

Ziedaar, mijn toehoorders, dit grote en heerlijke leerstuk van het geloof voor uw aandacht opengelegd en verhandeld. Hier ziet gij de wonderweg van zaligheid, langs wie arme, ellendige, vloek en doemwaardige zondaren komen tot behoud.

O, wat is hier niet een onnaspeurlijke hoogte, lengte, diepte en breedte van Goddelijke wijsheid, almacht en goedheid in deze wonderweg van zaligheid!

Onze verlopen tijd laat niet toe, dat wij ons hier verder in uitlaten, noch gelijk wij graag wensten te doen, de verhandelde waarheid in het brede, onder van de Heere zegen, onszelf ten nutte te maken. En daarom, dit weinige zij tot dat einde nu van ons maar gezegd, dat wij allen, zoals er nu getoond is, waarlijk persoonlijk en wezenlijk van God door het geloof gerechtvaardigd moeten worden, of dat wij anders voor eeuwig moeten verloren gaan en blijven in de verdoemenis, hoe burgerlijk eerlijk en uiterlijk godsdienstig wij ook in de wereld mochten geleefd hebben.

Wij moeten allen door Gods Woord en Geest van onze strafschuld en verdoemelijkheid worden overtuigd en door een krachtdadige roeping in onze harten voor Gods troon gedagvaard worden. Daar moeten wij ook als verdoemde zondaars, als goddeloze voor verschijnen, die tot alle goed, vanwege onze boosheid en verdorvenheid ten enenmale onbekwaam zijn. Daar moeten wij, in een ware zelfverloochening, een oprechte en wezenlijke toevlucht nemen, door het geloof tot Christus en Zijn sterkte en gerechtigheid als het enige voorgestelde middel van behoud aangrijpen. En zo moeten wij, die verdoemelijke zondaars zijn in onszelf, hier dan nu in Christus voor God tot rechtvaardigen gesteld en van Hem om niet, uit vrije genade vrijgesproken en tot kinderen aangenomen worden. Of indien het met ons zo niet waarlijk en wezenlijk komt toe te gaan en te geschieden, zo blijven wij vanwege onze zondeschuld liggen onder de toorn van God en de vloek der wet. En wij blijven dan voor tijd en eeuwigheid van alle zaligheid en genade geheel verstoken.

Ach, mijn vrienden! Wie, of hoedanig gij zijn moogt, wij vermanen u, van God en Christus' wege dat gij deze grote dingen toch ter hart neemt. En uzelf daaromtrent met alle nauwgezetheid onderzoekt, want uw aller hoogst en eeuwig heil hangt hieraan; hier is geen middenweg, om tussen beide door te gaan. Nee, gij moet, óf op dit ogenblik reeds in de Goddelijke vierschaar waar en wezenlijk gerechtvaardigd, een kind van God en een erfgenaam van de eeuwige levens zijn, of gij moet nog een goddeloze zijn en liggen in de dood en in de verdoemenis. En daarom, terwijl gij nog in de tijd zijt en nog van God in Zijn Woord voor zijn genadetroon geroepen wordt, om daarin Christus gerechtvaardigd te worden en de vrij spraak van genade en zaligheid te ontvangen.

Mensen! Ziet wel toe, dat gij deze tijd en dag van genade voor u niet verwaarloost door onverschilligheid, onachtzaamheid en vleselijke gerustheid en zorgeloosheid. Want ik zeg en verkondig nu, in de Naam van God, dat er na dezen, in alle eeuwigheid geen tijd meer zijn zal. Maar zijt gij hier op de wereld niet van uw zonden gerechtvaardigd, dat er na deze geen rechtvaardiging voor u zijn zal, maar dat gij gewis voor eeuwig verdoemd zult moeten zijn en voor het gerichte Gods ten jongsten dage niet zult kunnen bestaan.

En gij, gerechtvaardigden en gelovigen! Zijt hier met weinigen van 's Heeren wege vermaand:

- (1) Dat gij de Drie-enige God toch alle eer en dankbaarheid toebrengt voor deze grote en genadige weldaad, aan u bewezen.
 - (2) Dat gij die weldaad houdt voor de enige grond van uw zaligheid en al uw heil daarop bouwt en vastmaakt.
 - (3) Dat gij Christus en Zijn gerechtigheid toch alleszins blijft hoogachten en uzelf daarmee door het geloof hoe langer hoe nauwer tracht te verenigen.
 - (4) Dat gij ook als ware gerechtvaardigden, kinderen Gods en erfgenamen van de eeuwige levens u wilt bevlijtigen te wandelen.
 - (5) Dat gij ook alleszins naar meerder en krachtiger verzekering van uw rechtvaardiging wilt staan.
 - (6) En eindelijk, dat gij toch dagelijks, door vernieuwde geloofsoefeningen, de genade der rechtvaardiging over uw schulden, aan uw zielen tracht herhaald en toegepast te krijgen, tot uw troost, vrede, blijdschap en heiligmaking.
- Daartoe wil de God en Vader van onze Heere Jezus Christus aan u met kracht vervullen al zijn beloften en dezelve in u, door Zijn Zoon maken, ja, en Amen. De Heere doe also. Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 24.
VRAAG 62, 63, 64.**

Tekst: ROMEINEN 3: 27 en 28.

62 Vraag. Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God, of een stuk derzelve zijn?

Antwoord. *Daarom, dat de gerechtigheid, die voor Gods gerichte bestaan kan, geheel volkomen en der wet Gods in alle stukken gelijkmatig zijn moet. En dat ook onze beste werken in dit leven allen onvolkomen en met zonden bevlekt zijn.*

63 Vraag. Hoe, verdienen onze goede werken niet, die God nochtans in dit en in het toekomstend leven wil belonen?

Antwoord. *Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.*

64 Vraag. Maar, maakt deze leer niet zorgeloze en goddeloze mensen?

Antwoord. *Nee, zij, want het is onmogelijk, dat zo wie Christus door een waar geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.*

Onder alle waarheden van de Geest is er gene, die ons eenvoudiger en klaarder in Gods Woord geleerd wordt en die nochtans bezwaarlijker van de mensen aangenomen en zuiver geloofd wordt, dan die van de genadige rechtvaardigmaking van de uitverkoren zondaars, enkel en alleen om de genoegdoening en gerechtigheid van de Heere Jezus, door het geloof van de zondaar omhelsd en hem van God uit genade geschonken en toegerekend.

Wat spreekt de Schrift niet geheel klaar overal van deze waarheid! Wat leert zij niet duidelijk en eenvoudig, dat de uitverkorenen, die zalig worden, geheel ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt in zichzelf zijn; geheel goddeloos, machteloos en verloren. En dat God hier uit eeuwige liefde, grondeloze ontferming en vrije genade, hun Zijn Zoon Christus Jezus schenkt, voorzien met een volkomen en algenoegzame gerechtigheid, om hun naakte zielen daarmee geheel en voor eeuwig, als met een kleed te bedekken. En dat de uitverkorenen hier door een oprecht geloof, wat de Heilige Geest in hun harten werkt, Christus met Zijn algenoegzame gerechtigheid uit de hand Gods aannemen en zo met Christus waarlijk verenigd worden. En dan van God, uit loutere vrije en ontfermende genade, om Christus wil, van al hun zonden en van haar schuld en straf gerechtvaardigd worden en aangenomen tot erfgenamen van de eeuwige levens.

Doch, hoewel ook God deze waarheid en deze weg van der zondaren zaligheid allerklaarst overal in Zijn heilig Woord aan ons openbaart, zo wordt nochtans deze waarheid onuitsprekelijk weinig van de mensen geloofd en tot de zaligheid omhelsd. De duisterheid en de diepe onkunde van de dingen, die van de Geest Gods zijn, is hier algemeen onder de mensen zo groot, dat, indien de Heere hier op een krachtadige wijze komt te openen en te verlichten en ons van onze aangeboren en verkeerde wettische begrippen bij aanvang en bij voortgang komt zuivere, wij in alle eeuwigheid niet vatbaar zijn, om deze waarheid van een genadige rechtvaardigmaking van de zondaar door het geloof in Christus Jezus recht te verstaan, wat en hoe, zuiver volgens het Woord, wij daarvan ook mogen spreken en met; hoeveel ijver wij die waarheid ook tegen haar bestrijders mogen beschermen.

Ik had stof en reden genoeg, om hier slechts alleen te blijven in onze Hervormde kerk en open te leggen, hoe weinig daar deze waarheid van de genadige

rechtvaardigmaking des zondaars voor God, van haar openlijke belijders en voorstanders geloofd wordt. En hoe hier van nature tussen ons en tussen Papisten, Socinianen, Remonstranten, enz. wezenlijk geen ander onderscheid is, dan dat deze mensen hun dwaling openlijk voorstellen, belijden en verdedigen en dat wij de onze verbergen in ons hart en anders met de mond uiterlijk belijden, dan wij inwendig met ons hart geloven. Maar ik word nu geroepen, om tegenwoordig bijzonderlijk Gods waarheid te verdedigen tegen haar openlijke bestrijders buiten onze kerk.

Maar vooraf, wil ik u wel zeggen, geliefden, dat wij hier niet zullen handelen tegen deze mensen alleen, maar ook algemeen tegen al onze onbekeerde gereformeerde naamchristenen en uiterlijke mondbelijders, als zijnde dezen, wat de grond en wortel der zaak aangaat, waarlijk in hun harten in hetzelfde gevoelen met de bestrijders der waarheid buiten onze kerk, hoezeer zij het uiterlijk met de mond ook tegenspreken en ver van zich weren.

De beroemde man Gods LUTHER placht reeds te zeggen in zijn tijd, *dat ieder een paap, binnen in zijn boezem heeft*. En dit is zeker zo. En hij die het niet gelooft, heeft zichzelf nog nimmer recht gekend.

Wij worden niet eerder recht gereformeerd, voordat wij bekeerd en geestelijk herboren worden en voordat wij waarlijk met God in Christus door het geloof verenigd worden. Dan leren wij onze gereformeerde religie eerst verstaan en worden volkomen overtuigd, dat het de enige, ware leer der zaligheid is, ons in Gods Woord geopenbaard.

Wij willen dan nu, met van de Heere genadige hulp en bijstand en onder inwachting van zijn heiligen zegen, de leer van de genadige rechtvaardigmaking van de uitverkoren zondaars, door het geloof in de Heere Jezus, zoals wij die op voorleden dag van de Heere uw aandacht opgelegd hebben, wat nader nog gaan bevestigen tegen haar bestrijders en tegensprekers, (waarin wij, ten nutte onzer eenvoudige toehoorders, meer lerender, dan wel disputerender wijze willen handelen) Ons houdende, zoveel mogelijk, aan de duidelijke woorden van onze Catechismus.

De Onderwijzer houdt deze orde in zijn verhandeling:

- (1) stelt hij kort de waren staat van het verschil voor, tussen ons en de bestrijders der waarheid buiten ons. En bevestigt onze leer nader, Vraag 62 en dan
- (2) Verdedigt hij onze leer tegen der partijen ingebrachte tegenwerpingen, Vraag 63 en 64.

A. De Onderwijzer stelt hier dan eerst de juister staat van het geschil, tussen ons en de vijanden der waarheid ter neder, vragende: maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God, of een stuk derzelve zijn?

De ware staat van het verschil is kort deze, of de uitverkoren zondaar waarlijk en alleen, zonder enige van zijn verdiensten, uit loutere vrije genade, voor God gerechtvaardigd en ter zaligheid aangenomen wordt, om de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van de Heere Jezus, door Hem met een oprecht geloof omhelsd en hem van God als zijn eigen geschonken en toegerekend. Dan of hier van de zondaar eigen werken, in het geheel of ten dele, de verdienende oorzaak zijn van zijn zaligheid en rechtvaardiging voor God.

Het eerste wordt van ons gesteld en beleden: het laatste stellen de vijanden en bestrijders der waarheid, buiten ons. Die men gewoonlijk noemt, hele en halve Pelagianen, naar hun hoofd Pelagius, die schadelijke ketter en verderver van de leer der waarheid die naar de Godzaligheid is, die geleefd heeft op het einde der vierde of in het begin der vijfde eeuw, na des Heilands geboorte. Zij, die men hele Pelagianen

noemt, omdat zij de ketter Pelagius geheel volgen, stellen en leren, dat God de mens alleen rechtvaardigt om zijn eigen verdiensten en goede werken. En dat de mens anders geen gerechtigheid voor God ter zaligheid nodig heeft.

Maar zij, die men halve Pelagianen noemt, omdat zij de ketter Pelagius slechts ten dele of ten halve volgen, leren, dat de mens niet geheel, slechts voor een gedeelte uit zijn eigen werken voor God gerechtvaardigd wordt en dat Christus niet Zijn gerechtigheid hier ook het Zijn bijvoegt.

Op deze tweeërhande dwaling nu heeft de Onderwijzer hier het oog, als hij vraagt: maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God, of een stuk derzelve zijn?

Doch, opdat uw aandacht eens vooral enig nader bericht mocht hebben van de voornaamste dwalingen, die omtrent deze leer der zaligheid in de wereld zijn en gij zo de gronden van alle valse religiën bulten ons te beter zoudt mogen verstaan, zo willen wij u hier daardoor eens een korte en klare opening doen. Zo moogt gij horen, hoe geheel weinig de ware weg der zaligheid ons in het Woord Gods geopenbaard, van de mensen in de wereld recht gekend wordt en welk een grote genade en voorrecht wij genieten, dat ons de ware leer der zaligheid zo zuiver verkondigd wordt en wat dit in ons moest uitwerken.

Onder de hele Pelagianen telt men voornamelijk deze vierderlei soorten van religiën: van de heidenen; van de Mohammedanen of Turken; van de Joden en van de Socinianen.

De heidenen betreffende, zo die er tevoren geweest zijn, als die er nu nog in grote menigte op de wereld zijn. Door deze verstaat men zodanige mensen en volken, die geheel leven zonder enige kennis van Christus, of de ware God en zonder enige verkondiging van het Woord of van Evangelie. Deze rampzalige mensen!

Maar in zeker opzicht nog veel gelukkiger dan duizenden van onze naamchristenen, weten van geen andere gelukzaligheid, dan die zij zichzelf door hun ingebeelde goede werken en deugden moeten verkrijgen. Zij, die onder hun enig belang in een eeuwig welzijn stellen, zoeken datzelve alleen te verkrijgen door zichzelf, door droefheid over hun zonden, door gebeden, wassingen, offeranden, een deugdzaam leven en menigvuldige ceremoniën van uitwendige godsdienst en kwellingen en penitentiën van de lichaams, enz. Een andere weg van zaligheid en behoud als deze kennen zij niet.

De Mohammedanen of Turken, die de snode bedrieger Mahometh en zijn leer volgen, staan hier met de heidenen al in de zelfde grond. Zij weten van geen andere weg van zaligheid, dan die van eigen werken en verdiensten van de vleses, van uitwendige plichten, natuurlijke deugden en eigenwillige godsdienstige ceremoniën, volgens de leer en het voorschrift van hun valse profeet Mahometh, wiens Alcoran bij hun een Goddelijk boek is, zoals bij ons des Heeren Woord.

De Joden, of de nakomelingen van het oude en beminde volk Gods en die tegenwoordig nog, in zeker opzicht, van God bemind worden om der vaderen wil, **zo de Heere hun voor de voleinding van de wereld nog eens tot Hem zal bekeren en brengen het hart der kinderen weer tot het hart der vaderen**, Mal. 4: 6.

Dezen, hoewel zij van God de zuiverste en klaarste ontdekking van de waren weg der zaligheid in het Woord ontvangen hebben. En God aan hun Zijn woorden, inzettingen en rechten heeft bekend gemaakt, boven al de volkeren van de aarde, Psalm CXL7: 19 en 20, zo hebben zij daarvan nochtans geen voordeel voor zichzelf getrokken, maar zijn, door een verborgen oordeel Gods, al vroeg van de leer van hun vaderen afgeweken. En de rechte weg der zaligheid en de dienst van God vergetende, zijn zij geheel vleselijk geworden en hebben hun eigen gerechtigheid voor God opgericht,

zoekende hun zaligheid en rechtvaardiging niet meer zuiver en alleen door het geloof in het vrouwenzaad, de Messias, maar alleen in de uiterlijke onderhouding van de wet en van haar schaduwachtige instellingen, op eigen natuurlijke krachten. Zo deden zij in de tijd der Apostelen. Paulus heeft al zijn zendbrieven meest opzettelijk tegen hen en tot hun overtuiging geschreven. Hij zegt van hen, Rom. 9: 31 en 32, *maar Israël, dat de wet der rechtvaardigheid zocht, is tot dezelve niet gekomen. Waarom? Omdat zij die zochten, niet uit het geloof, maar als uit de werken der wet.* En daarom geeft hij van hun ganse godsdienst dit getuigenis, Rom. 10: 2, dat zij wel een ijver tot God hadden, maar niet met verstand.

En in diezelfde grond van eigen werkelijkheid en verdienstelijkheid der wet, zitten de Joden nu nog, als in een kuil zonder water en houden zich slechts alleen op niet natuurlijke deugden en met de uiterlijke waarneming van de geboden Gods en de verouderde instellingen der wet, zoekende daardoor alleen voor God gerechtvaardigd te worden en hebbende daarbij ook nog een ijdele hoop en verwachting van de komst de Messias in de wereld. Maar die niet anders dan vleeselijk is en dus een enkel bedrog van de duivels, die hun zinnen verblindt.

De Socinianen, hoewel zij hun zaken enigszins anders voorstellen, naar de bedriegelijke vonden van hun verduisterd en arglistig harte, dát geheel ijdelheid is geworden, staan hier toch almede geheel in denzelfde grond als de Joden en andere ongelovigen. Hun gedachten van de weg der zaligheid zijn deze: zij merken God aan als een almachtig, oppermachtig God, die de zonden kan en wil vergeven, zonder enige genoegdoening daarvoor aan Zijn heilige rechtvaardigheid te ontvangen en die de mensen verder het eeuwige leven en de zaligheid schenkt, alleen uit Zijn oppermachtig en vrijmachtig welbehagen, op grond van de mensen natuurlijke deugdzaamheid en eigenwillige gehoorzaamheid aan Gods geboden, die, hoe gebrekkig en onvolkomen ook in zichzelf, nochtans, wanneer zij maar oprecht is, van God voor volmaakt en volkomen aangezien en gehouden wordt. En zo heeft hier een Sociniaan dan Christus voorspraak, noch gerechtigheid ter zaligheid geenszins nodig. Maar hij kan op die wijze, naar zijn mening, zonder enige van Christus verdiensten, bij God gerechtvaardigd en gezaligd worden.

Wat nu aangaat de halve Pelagianen, door deze verstaan wij bijzonder de Remonstranten of Arminianen en al degenen die het in de grond der zaak met hun eens zijn.

Der Remonstranten gevoelen aangaande de rechtvaardigmaking van de zondaar voor God en de weg der zaligheid, bestaat hierin: zij houden de middenweg tussen de hele Pelagianen en de rechtzinnige en geven ieder iets toe. Zij verdelen het werk der zaligheid tussen Christus en tussen de mens, zodat een ieder daar het zijn toe doet. Zijnde Christus de eerste en de mens de tweede oorzaak van de zaligheid.

Van Christus leren zij, dat Hij, door de verdiensten van Zijn dood en sterven, God de Vader bekwaam gemaakt en in staat gesteld heeft, om met alle zondaars, die geloven, weer te kunnen verzoenen en verenigen, hun de zonden te vergeven en de zaligheid te schenken.

Van de mens leren zij, dat hij met God als zodanig nu zelf moet handelen en door zijn eigen geloof en gehoorzaamheid de vergeving der zonden en de zaligheid van Hem moet verkrijgen en verdienen. Zodat Christus dan eigenlijk God slechts alleen verzoenbaar maakt. Maar de mens hier zijn zaak zelf, buiten Christus, moet vervolgen bij God en verzoenen God dadelijk met zich, door zijn geloof en gehoorzaamheid, die van de mensen eigen kracht en wil, zonder van de Heilige Geest krachtdadige werking en invloed, moet voortkomen.

Zie, dit is der Remonstranten leer van de weg der zaligheid. Die wel, voor zover zij

daarin van Christus en van Zijn genade spreken, uiterlijk schoon voorkomt aan van de mensen verdorven en verduisterd verstand, maar in de grond al een mengelmoes is van zielverderfelijke dwalingen, met de vorige leringen.

Wat aangaat de leer der Mennonieten of Wederdopers, daar kunnen wij hier in het bijzonder niets van voorstellen, omdat deze mensen, hoewel alle met denzelfde naam benoemd en in enige stellingen overeenkomende, nochtans in de leer der zaligheid en van de rechtvaardigmaking van de zondaar, grotelijks van en onder elkaar verschillen, terwijl het sommigen in de grond eens zijn met de Socinianen, andere met de Remonstranten en eindelijk andere met onze Gereformeerden,

Maar er zijn nog andere, buiten onze kerk, die hier voorai ook in aanmerking moeten genomen worden, omdat hun valse en gruwelijke leer een zeer groot en voornaam gedeelte van de wereld jammerlijk verleidt en verderft, te weten: de Papisten of Roomsgezinden.

Van deze mensen gevoelen omtrent de weg der zaligheid, of de rechtvaardigmaking van de zondaar is, dat een mens, die zalig wordt, op tweeërlei wijzen van God gerechtvaardigd wordt: eens zonder en eens door, of uit zijn eigen werken en verdiensten.

Zij stellen, dat God alle mensen in en door de uitwendige doop, die aanstonds na de geboorte geschiedt, een inwendige kracht of grondbeginsel van rechtheid en heiligheid instort en de erfzonde geheel afwast. En dit is bij hun de eerste rechtvaardigmaking, door die zij stellen, dat de mens bekwaam gemaakt wordt, om nu, als hij maar wil, Gods wet te gehoorzamen en alle goede werken te doen. Ja, zelfs meer en overvloediger te doen, dan God in Zijn wet van hem eist. En uit die goede werken en gehoorzaamheid leren zij dan, dat God de mens nu verder volkomen rechtvaardicht en hem de zaligheid als een beloning voor zijn werk toe-eigent; wat dan bij hun de tweede rechtvaardigmaking is, waardoor de mens voor eeuwig behouden wordt, als hij tot de einde toe gehoorzaam blijft.

Hier heeft uw aandacht dan nu een kort voorstel of bericht van hetgeen er buiten onze kerk van de weg der zaligheid en van de zondaar rechtvaardigmaking geleerd wordt. Wij hebben u dit zo kort willen voorhouden, opdat gij eens vooral mocht hebben enig nader begrip van al de dwalende religiën en van hun voornaamste gronden, waarop zij gebouwd zijn; (want gij weet, dat wij niet gewoon zijn, ons daar anders veel mee op te houden, zo wij dat niet dienstig of nodig oordelen).

Uit hetgeen gij daar nu gehoord hebt, geliefden, moogt gij afnemen en verstaan, dat alle religiën buiten ons, (alleen de ware oude en rechtzinnige Lutherse religie uitgezonderd, die hier met ons in de waarheid der leer van de genadige rechtvaardigmaking van de zondaar, door het geloof in Christus, is staande gebleven) geheel van de rechte en enige weg der zaligheid afwijken en gezamenlijk in de grond van eigen rechtvaardigheid en van een wettisch werkverbond staan, tot versmading van de Heere Jezus Christus en van Zijn genade, zaligheid en algenoegzame verlossing. Zodat niemand, die sterft in de leer van een van deze voorgestelde valse religiën, immermeer behouden of zalig kan worden, omdat Christus hun allen ijdel geworden is, die daardoor nog, op enigerhande wijze, uit de wet, door hun eigen verdiensten willen gerechtvaardigd worden en zij van de genade vervallen zijn, Gal. 5:4. Dit is zo volkomen waar, dat dezen aangaande bij een geestelijk mens niet de minste grond van twijfel overblijft.

Maar behalve al deze aangehaalde en voorgestelde dwalende gezindheden en religiën, is er nog ene, die minst gekend wordt en die nochtans voor ons de gevaarlijkste en de schadelijkste van allen is. Deze is een gezindheid van mensen, die de ware

Gereformeerde leer der zaligheid zuiver belijden en openlijk voorstaan en verdedigen, maar die, geboren onder een verbroken werkverbond, nu in hun harten nog geen andere weg van zaligheid kennen en omhelzen, dan die van eigen werken of verdiensten, zoekende alleen door dezelve voor God gerechtvaardigd te worden en daaraan zeer onuitdrukkelijk vastklevende, hoewel zij uiterlijk met de mond Christus als de enige Oorzaak en Werkmeester van hun zaligheid belijden en voorwenden, dat zij allen zijn als een onreine en dat al hun eigen gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed, Jes. 94: 6.

Vraagt gij mij, wie en die deze geveinsde en dwalende mensen zijn, dan zeg ik, dat het zonder onderscheid alle onbekeerde en onbegenadigde gereformeerde mondbelijders zijn, uit wie meest al onze gemeenten hier in Nederland, voor zeer ver het grootste gedeelte bestaan, die, hoe rechtzinnig ook in hun belijdenis, nochtans ten enenmale dwalende van geest zijn en niet minder dan de genadige rechtvaardiging van de zondaar voor God, uit en door het geloof, met oprecht hart aannemen en omhelzen. En hoe weinig ik hier ook in mijn zeggen van de meesten geloofd wordt, zo weet ik toch, dat ik de waarheid voor de Heere spreek. En dat de Heere de waarheid ook op zijn tijd zal openbaren.

Het is dan zo bij ons, aandachtigen, en de Heere heeft het ons zo geleerd, dat hier wezenlijk en in de grond, op de wijde wereld, in de leer der zaligheid geen andere waarlijk rechtzinnig zijn en voor eeuwig behouden zullen kunnen worden, dan alleen de ware bekeerden, wedergeborenen en gelovigen in Christus Jezus, die de Heere in deze tijd nog als een overblijfsel naar de verkiezing der genade onder ons gelaten heeft en die bij Hem bekend zijn. Want de Heere kent degenen die de Zijnen zijn, 2 Tim. 2: 19 Buiten dit kleine hoopje van ware wedergeborenen en gelovigen, moeten wij zeggen van de gehele overige wereld en van die onnoemelijke menigte van mensen, die daarop wonen, hetgeen er staat, Jes. 53: 6, dat zij allen dwalen als schapen en dat zij zich keren een iegelijk naar zijn weg.

O, gelukkig volk, dat de Heere hier van deze dwalende menigte heeft afgezonderd en wat Hij uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht.

Hiermee uw aandacht wat nader opening van alle valse religiën en dwalingen in de wereld gegeven hebbende, zo willen wij de ware leer der zaligheid en van de genadige rechtvaardigmaking van de uitverkoren zondaars door het geloof in Christus Jezus, nu nog kort met de Onderwijzer wat nader gaan bevestigen.

De Onderwijzer, willende tot nadere bevestiging van de leer der genadige rechtvaardigmaking van de zondaar, aantonen dat onze eigen werken geenszins onze gerechtigheid voor God, of een stuk derzelve zijn, bewijst dat hiermede: omdat de gerechtigheid, die voor Gods gerichte bestaan kan, geheel volkomen en der wet Gods in alle stukken gelijkmatig moet zijn.

Deze zaak of waarheid is zeer klaar en eenvoudig, geliefden, voor allen, die dezelve met een eenvoudig geestelijk oog beschouwen. God geeft ons en alle mensen hier, om zo te spreken, de keuze, of wij willen voor Hem in het hemels gericht staan alleen met onze eigen gerechtigheid, of alleen met de gerechtigheid van de Heere Jezus.

Zo wij de een verkiezen, moeten wij de andere geheel laten varen en verwerpen. Want met beiden tegelijk kunnen of mogen wij voor God niet komen.

Nee, geenszins! Die hier zijn eigen gerechtigheid ten dele of geheel verkiest, die verzaakt Christus algenoegzame gerechtigheid; en die Christus gerechtigheid verkiest, die verzaakt geheel alle eigen gerechtigheid.

Nu, laat ons stellen, dat wij hier onze eigen gerechtigheid verkiezen, ten dele of in het geheel en dat wij die voor God willen oprichten en brengen die voor Hem in het

gericht, om daarnaar geoordeeld te worden. Wij mogen dat niet doen.

Want wij moeten wel weten en vooraf vaststellen dat, zo wij van God zullen kunnen gerechtvaardigd en ten eeuwige leven aangenomen worden, dat onze gerechtigheid, die wij daartoe in het gericht voor God willen brengen, dan noodzakelijk, volgens de Onderwijzer, geheel volkomen moet zijn en in alle stukken gelijkmatig zijn moet. En dat ook onze beste werken in dit leven allen onvolkomen en met zonden bevlekt zijn.

Dat is te zeggen, dat wij inwendig en uitwendig dan geheel heilig en volmaakt moeten zijn, zonder enige de allerminste zonde of zondige verdorvenheid in ons, want zodanige gehoorzaamheid, heiligheid en gerechtigheid eist Gods wet van ons.

Dit hebben wij tevoren breedvoerig bewezen en aangetoond, zondag 2 Vraag 4, waar wij zagen, *dat de wet van ons eist, dat wij God moeten lief hebben van ganser hart en met geheel onze ziel en met geheel ons verstand en met geheel onze kracht. Dit is het eerste en het groot gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de hele Wet en de profeten.*

En deze volmaakte liefde en heiligheid vordert Gods wet zo streng van ons, dat gelijk zij ons het eeuwige leven vastsluik belooft op onze volkomen en volstandige gehoorzaamheid, zeggende: welk mens dezelve zal doen, die zal door dezelve leven, Lev. 18: 5, zo vervloekt zij ons, aan de andere kant, geheel en veroordeelt ons ter eeuwige verdoemenis, zo wij slechts in het allerminste stuk afwijken, of met ons hart overtreden. Want dit zal ons de Apostel duidelijk leren, Gal. 3: 10, waar hij zegt, want daar is geschreven, vervloekt is een iegelijk, die niet en blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, omdat te doen.

Nu, deze heilige wet Gods kan in alle eeuwigheid niet veranderd worden, omdat zij uit Gods hart als het ware is voortgekomen en een uitdrukkel is van Zijn wezenlijke en onveranderlijke heiligheid.

Waaruit dan nu klaar blijkt, dat zo wij slechts enigszins uit de wet en door onze eigen gerechtigheid voor God willen gerechtvaardigd worden, wij dan noodzakelijk, volgens de wet, ook inwendig en uitwendig, geheel heilig en volmaakt rechtvaardig moeten zijn, even gelijk Adam was voor de val. Want alleen zodanige en geen andere gerechtigheid kan, volgens de Onderwijzer, voor Gods gerichte bestaan. Deze waarheid is in zichzelf zeer klaar en eenvoudig.

Maar, hoe is het hier nu met ons gelegen? Zijn wij ook machtig, zodanige volmaakte en volkomen gerechtigheid, zoals wij gezien hebben, voor God te brengen?

In genen dele. De Onderwijzer zegt en leert, volgens Gods Woord, *dat ook onze beste werken in dit leven allen onvolkomen en met zonden bevlekt zijn.*

Deze waarheid behoeft hier nu niet eens nader van ons opengelegd en bevestigd te worden. Wij hebben dat uitvoerig en opzettelijk gedaan, toen wij handelden, in het eerste deel van de Catechismus, over de natuurlijke ellendestaat van de mensen, door de zonde, bijzonder Vraag 5 en 8, waar wij aantoonde, *dat wij allen nu van nature geneigd zijn, God en onze naasten te haten. En dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.*

Het spreekt dan vanzelf, dat wij nooit, in eeuwigheid, een volkomen eigen gerechtigheid meer voor God in het gericht kunnen brengen, bijgevolg dat ons de weg, om door onze eigen gerechtigheid gerechtvaardigd te worden, hetzij ten dele, hetzij in het geheel, geheel en voor eeuwig is afgesneden. En omdat wij nochtans een volkomen en geheel volmaakte gerechtigheid voor God moeten brengen, indien wij van Hem zullen kunnen gerechtvaardigd en ter zaligheid voor eeuwig aangenomen worden, zo blijft er anders niet voor ons over, indien willen behouden worden, dan

onszelf en al onze eigen gerechtigheid, geheel te verlaten of te verlaten of te verloochenen en ons als doemwaardige, goddeloze en machteloze, door een waar en oprecht geloof, te wenden tot de Heere Jezus, in het Evangelische Verbond van oppermachtige vrije genade en ons geheel en voor eeuwig aan Hem over te geven, zijn sterkte en gerechtigheid aan te grijpen en ons die geheel toe te eigenen, latende ons daarmee alleen omhangen en bekleden, teneinde om zo van God om niet gerechtvaardigd te worden, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is, Rom. 3: 24; wat dan nu de ware en enige weg van de levens en der zaligheid is. Dewelke, wanneer zij door iemand niet zuiver en oprecht door Gods genade wordt ingeslagen en bewandeld, zo kan hij in eeuwigheid niet behouden, noch met God verzoend worden, die wegen hij daartoe ook zoekt en inslaat. De zaligheid is nu alleen in Christus Jezus en in genen andere. Want daar is ook onder de hemel genen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door wie wij moeten zalig worden, Hand. 4:12.

B. Laat ons nu ook nog kort gaan zien, die zwaarigheden de bestrijders der waarheid tegen deze leer van de genadige rechtvaardigmaking van de zondaar, door het geloof in Christus Jezus, inbrengen en hoe de Onderwijzer die oplost. De Onderwijzer stelt er ons hier twee der voornaamste voor. Hij vraagt

Vraag 63, hoe verdienen onze goede werken niet, die God nochtans, in dit en in het toekomend leven wil belonen?

Weet geliefden, dat de Heilige Schrift vervuld is met genadige toezeggingen en beloften van God, waarmee Hij Zijn gelovig volk en kinderen belooft, dat Hij hun liefdedienst en gehoorzaamheid tegenover Hem tijdelijk en eeuwig wil belonen. En hun zegenen, met alle geestelijke zegeningen, in de hemel, in Christus Jezus, Ef. 1: 3.

Neemt eens Matth. 5: 12, waar Christus tot Zijn gelovigen zegt: verblijdt en verheugt u! Want uw loon is groot in de hemelen. En Psalm XIX: 12, waar David zegt, dat in het houden van Gods geboden grote loon is. En menigvuldige andere plaatsen.

Nu, al deze genadige beloften Gods verstaan de bestrijders der waarheid geheel naar hun duister en wettisch begrip en besluiten daaruit, dat God van de mensen goede werken, willende tijdelijk en eeuwig belonen, die dan noodzakelijk als verdiensten houdt en aanmerkt; bijgevolg, dat de mens dan, om zijn eigen gerechtigheid, ten dele, of in het geheel van God gerechtvaardigd wordt.

Gewis, wij moeten ons daarover niet verwonderen, dat deze mensen, uit hun duisteren en wettische grond, zo redeneren, dewijl wij weten, dat zij niet hebben de Geest van onderscheid en zo niet de minste rechte kennis van het Evangelische Genadeverbond en van haar natuur en beloften. Maar zij verstaan Gods Woord geheel vleselijk, dat is, volgens hun duister, wettisch begrip.

Doch, de Onderwijzer zal ons deze zwaarigheid door de Geest van onderscheid weldra verklaren en geheel wegnemen, als hij zegt: *deze beloning geschiedt niet uit verdienste maar uit genade.*

Dit noodzakelijk onderscheid moet hier van ons wel begrepen en in acht genomen worden. Want tussen een beloning uit verdienste en uit genade is een hemelhoog onderscheid.

Tot een beloning uit verdienste behoren deze vier dingen:

- (1) Dat hij, die werkt om zodanige beloning, al zijn werk alleen moet doen door zijn eigen krachten en beweging.
- (2) Dat hij zijn werk geheel vrij moet doen, zonder enige de minste noodzakelijke verplichting of verbintenis.

(3) Dat hij met dit zijn werk enig nut of voordeel moet toebrengen aan dengene, voor wien hij werkt en die hem belooft.

(4) Dat er een gelijkmatige evenredigheid moet zijn tussen het werk dat gedaan en tussen de beloning die daarvoor gegeven wordt. Nu, dat God door zodanige beloning uit verdienste, met ons, die zondaars zijn, nimmer en op generlei wijze kan handelen, blijkt middagklaar. Want

(1) Al ons werk, dat wij verrichten en dat geestelijk goed is, moeten wij alleen doen door Gods genade, Geest en kracht in ons, want het is God, die in ons werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen, Fil. 2: 13.

(2) Alles wat wij zo doen, zijn wij als schepsels en afhankelijke onderdanen Gods, volgens zijn heilige wet, gehouden te doen, zoals de Zaligmaker leert Luk. 17: 10, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt, wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan, hetgeen wij schuldig waren te doen.

(3) Wij kunnen met ons werk Gode, die aller gelukzaligst en aller-volmaaktst in zichzelf is, ook niet het allerminste voordeel aanbrengen. Want toch, wie heeft Gode eerst gegeven, dat hem weer vergolden zou worden? vraagt Paulus in Rom. 11: 35 en Job 13: 2 en 3 wordt gevraagd, zal ook een mens Gode profijtelijk zijn? is het voor de Almachtige nuttigheid, dat gij rechtvaardig zijt. Of gewin, dat gij uw wegen volmaakt?

(4) Eindelijk, hier is tussen ons werk en Gods beloning ook niet de allerminste evenredigheid. Ons werk is weinig en kort en Gods beloning is een eeuwig leven van de hoogste heerlijkheid en gelukzaligheid, zoals Paulus zegt in zeker geval, Rom. 8:18, want ik houde het daarvoor, dat het lijden dezès tegenwoordige tijds niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden.

Uit dit voorgestelde blijkt nu middagklaar voor een ieder, die rechte kennis van zaken heeft, dat God nimmermeer, noch op generlei wijze, met zondige mensen door een beloning uit verdienste kan onderhandelen; bijgevolg, dat alle beloning, die God Zijn volk, op hun liefde en gehoorzaamheid, in de Heilige Schrift belooft, geheel en alleen moet worden toegepast op het Evangelisch genadeverbond, waarin God al de zijn overvloedig voor tijd en eeuwigheid, wil belonen, uit loutere genade, en hen zegenen met alle geestelijke en hemelse zegeningen in Christus Jezus en om Zijn verdiensten en gerechtigheid. Ja, waarin God zodanige beloning uit genade Zijn volk en kinderen overvloedig belooft en voorstelt, om hun door dezelve steeds inwendig op te wekken, te versterken en te vertroosten, teneinde zij zouden zijn standvastig in al hun zwaarigheden, onbewegelijk en altijd overvloedig in het werk van de Heeren, als die weten, dat hun arbeid niet ijdel zal zijn in de Heere, 1 Cor. 15: 58.

Hierom wordt de zaligheid en het eeuwige leven ons wel uitdrukkelijk in de Heilige Schrift voorgesteld als een genadegift Gods, Rom. VI: 23 en wij worden overal gezegd, uit genade zalig te worden en om niet, door Christus verlossing, gerechtvaardigd te worden. Zodat deze tegenwerping hier dan nu vanzelf omver valt.

Hierop volgt nu nog een andere tegenwerping, of liever, een snode beschuldiging en lastering van partijen, tegen de heilige leer der waarheid die naar de Godzaligheid is, die de Onderwijzer zo voorstelt, Vraag 64, *maar maakt deze leer niet zorgeloze en goddeloze mensen?*

Niemand, die de waarheid verstaat, zoals die in Jezus is, moet zich over zodanige tegenwerping veel verwonderen. Want zij valt het verduisterd en wettisch begrip van de mensen aanstonds vanzelf in de hand. En vlees en bloed kan daar niet doorheen

zien. Al onze kinderen moeten hier van de Heere zelf door Zijn Geest geleerd worden, of zij kunnen hier onmogelijk vrede hebben en zich recht verenigen met de waarheid, die uit God is.

Al vroeg hebben de wettischgezinde Joden deze zwaarigheid de Apostel Paulus tegengeworpen, als hij de leer van de genadige rechtvaardiging van de uitverkoren zondaars voor God, alleen door het geloof in Christus, aan hen voorstelde, zoals blijkt uit Rom. 3: 8, zij meenden, als de mens alleen uit genade, door het geloof in Christus, voor God gerechtvaardigd werd, zonder dat hier zijn eigen werken of verdiensten in het minste van God in aanmerking genomen werden, dat dan noodzakelijk hierdoor een wijde deur tot zorgeloosheid en goddeloosheid voor allen geopend werd, omdat God hier toch niet ziet op van de mensen werk, maar alleen op Christus werk. En even zodanig spreken en oordelen de vijanden der waarheid buiten onze kerk nu nog, omdat zij met de Joden al in denzelfde wettische grond staan. En daarop alleen uit zijn of toeleggen, om een verbroken werkverbond weer op te richten.

Ja, toehoorders, als men recht, geestelijk, zuiver en eenvoudig de waarheid leert onder ons, zoals die is in Christus Jezus. Als men leert, dat men in alles en om alles lijdelijk, door het geloof, op de Heere Jezus steeds moet wachten en vertrouwen alleen op Zijn gerechtigheid en hangen af van Zijn vrije genadekracht en Geest en doen also niet anders dan wachten en geloven, het kan zelfs midden in onze kerk niet geschieden, of wij moeten als helden daarheen treden in het slijk der straten, daar wij dan vrij erg bespot worden met die laster dat zodanige leer ook zielverderfelijk is en goddeloze en zorgeloze mensen maakt.

Wat zal ik er van zeggen, toehoorders?

Ik moet belijden, dat onze Gereformeerde leer een boek is, dat verzegeld is met zeven sterke zegelen en dat niemand dan de Leeuw, die uit de stam van Juda is, de Zijnen, voor wie Hij overwonnen heeft, die kan openen.

Wij antwoorden hier de een en de andere, met de Onderwijzer, *dat deze leer van de genadige rechtvaardiging van de zondaar voor God, alleen uit het geloof, geenszins daartoe dient, uit haar eigen aard en natuur, om goddeloze en zorgeloze mensen te maken, omdat het onmogelijk is, dat zo wie Christus door een waar geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.*

Zeer veel was hier over deze dierbare en Goddelijke waarheid te zeggen, maar behalve dat onze verlopen tijd het niet toelaat, daar breedvoerig over te spreken, zo verhandelt de Onderwijzer deze waarheid opzettelijk Zondag 33, waar wij dezelve met Gods hulp nader hopen te overwegen.

Nu zeg ik maar alleen, dat deze lastering en verdenking, alsof de ware leer der zaligheid goddeloze en zorgeloze mensen maakte, nergens anders uit voortspuit dan uit diepe onwetendheid van de kracht en natuur van het ware rechtvaardigmakende geloof en van het lijdelijk wachten en gelovig en geestelijk vertrouwen op de Heere Jezus en op Zijn genade.

Werd deze waarheid geestelijk en bevindelijk in haar kracht gekend, men zou niets minder gevoelen van de leer der genadige rechtvaardiging uit het geloof en van het wachten en vertrouwen in alles op de Heere Jezus en op Zijn gerechtigheid en genade, dan dat zodanige leer de mensen brengt tot goddeloosheid en zorgeloosheid; integendeel, men zou met volle overreding van de gemoeds geloven, dat deze leer, geestelijk beoefend, de enige en ware weg is om ons recht heilig en Godzalig te maken en ons hoe langer hoe meer met God in Christus te verenigen en naar Gods beeld te veranderen en te vernieuwen.

Er staat geschreven Hab. 2: 4, *de rechtvaardige zal door Zijn geloof leven*. Weinigen verstaan dit woord recht. Het wil zeggen, de rechtvaardige zal al zijn leven hebben uit en door het geloof en het geheel verzaken van zichzelf. Hoe meer hij zuiverder en eenvoudiger door het geloof afhangt van de Heere Jezus en alleen op Zijn genade, sterkte en gerechtigheid wacht en vertrouwt, hoe meer hij geestelijk leven, ware heiligheid in zich zal ontvangen. Want de Heere Jezus is het Leven en de Fontein van de levens, het geloof nu lijft ons Christus in en verenigt ons geestelijk en waarlijk met Hem, als met onze stam, wortel en levendig Hoofd.

Het geloof brengt Christus met Zijn dierbare gerechtigheid, met Zijn licht, genade, Geest en beeld in ons en maakt ons zo gedurig levendig met Christus. Wast en reinigt ons van de zonden. Doet ons meer en meer in ware Godzaligheid toenemen en in nieuwigheid van de levens wandelen, volgens de leer van Christus, Joh. 15: 5, *Ik ben de Wijnstok en gij de ranken. Die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht. Want zonder Mij kunt gij niets doen*.

Doch, dit is iets, geliefden, dat de Heere zelf al de zijn moet leren en gedurig meer en meer moet leren, door ware inwendige en geestelijke bevinding en door gelovig gebruik maken van de Heere Jezus.

Waarom wij het hier dan nu bij laten, biddende de Heere, dat Hij zich over de blinde en dwalende wereld, als het wezen kan, nog eens genadig wil ontfermen en bevestigen al de zijn meer en meer in het geloof en heiligen hun in de waarheid!

Amen. Het zij zo, om van de Heere wil!

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 25.
VRAAG 65, 66, 67, 68.**

Tekst: Romeinen 10:17.

65. Vraag. Aangezien dat alleen het geloof ons Christus en al zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulken geloof?

Antwoord. *Van de Heilige Geest, die het geloof in onze harten werkt, door de verkondiging van het heilig Evangelie en sterkt datzelfde, door het gebruik der Sacramenten.*

66. Vraag. Wat zijn de Sacramenten?

Antwoord. *De Sacramenten Zijn heilige, zichtbare waartekenen en zegelen van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruiken derzelve de beloften van de Evangelies van de te beter te verstaan geve en verzegele; namelijk, dat Hij ons vanwege van de enige slachtoffers Christus aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en dat eeuwige leven uit genade schenkt.*

67. Vraag. Zijn dan beide, het Woord en de Sacramenten, daar heen gericht of daartoe verordend, dat zij ons geloof, op de offerande Jezus Christus aan het kruis, als op de enige grond onzer zaligheid wijzen?

Antwoord. *Ja, zij toch, want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomen zaligheid in de enige offerande van Christus bestaat, die voor ons aan het kruis geschied is.*

68. Vraag. Hoeveel Sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingesteld?

Antwoord. *Twee, namelijk de Heiligen Doop en het Heilig Avondmaal.*

Het waren zeer dierbare, troostrijke en opwekkende woorden, die de Apostel Paulus eens schreef aan de gelovige Filippensen, hfd. 1: 6, *vertrouwende ditzelve, dat Hij, die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op de dag Jezus Christus.*

Door dit goede werk in de Filippensen verstaat Paulus niet anders, dan der Filippensen oprecht geloof, of hun gemeenschap aan het Evangelie, zoals hij het noemt in het vorige vers, waardoor zij het dierbaar Evangelie van de Heere Jezus genade en zaligheid, met een waar en oprecht hart hadden omhelsd en aangenomen en zij zichzelf geheel en voor eeuwig in het genadeverbond aan God in Christus ter zaligheid hadden overgegeven, ons nu alleen te leven door het geloof van Christus.

Dit goede werk van het geloof nu had God, volgens van de Apostels getuigenis, in de Filippensen begonnen, zo Hij het was, die hun harten in de kracht van Zijn Heilige Geest had bewrocht tot gehoorzaamheid, tot omhelzing en hartelijke goedkeuring van het Evangelie der zaligheid, in Christus Jezus. Doch, niet alleen had God dit goede werk van het geloof zo in hun begonnen, maar Paulus vertrouwende ook, dat Hij dit ook in hun zou voleindigen tot op de dag Jezus Christus, door namelijk dit goede werk van het geloof in hun hoe langer meer door Zijn Woord en Geest te bevestigen, op te bouwen en te versterken en dit eindelijk eens geheel tot Zijn volkomenheid te brengen, in de dag Jezus Christus.

En waarlijk, God laat nimmer varen de werken van Zijn handen. Maar Hij is, in al Zijn volk en gelovigen, de Alfa en de Omega, het begin en het einde. De Eerste en de Laatste, Openb. 1: 8. Het goede werk van geloof en bekering heeft uit God alleen zijn

begin, zijn voortgang en Zijn volkomen voleindiging en volmaking, zonder dat hier van dit alles enige andere werkmeester kan erkend worden. En deze waarheid is het, die onze Christelijke Onderwijzer in deze Zondag nader gaat openleggen.

In de vorige Zondagen, van de 7de af, heeft hij gehandeld

- (1) van de aard en natuur van het ware zaligmakende geloof,
- (2) Van haar voorwerpen, waaromtrent het werkzaam is, zijnde de geestelijke waarheden van het heilig Evangelie, vervat in de Apostolische Geloofsbelijdenis.
- (3) Van haar heerlijke kracht en zalige nuttigheid, zijnde de genadige rechtvaardigmaking Gods in Christus.
- (4) Hierop gaat hij nu vervolgens ook handelen van de oorsprong van het geloof en van haar bevestiging en versterking door middel van het Woord en van de heilige Sacramenten, zijnde een zeer heerlijke en nuttige stof, waardig van ons allen recht ter zaligheid gekend te worden.

De Heere make ons, tot de prediking en ulieden tot haar gehoor, door zijn Heilige Geest genadig bekwaam en zegene het Woord aan onze zielen! Amen.

De Onderwijzer houdt in zijn verhandeling deze orde:

- (1) legt hij ons open, wie het geloof in de harten der uitverkorenen werkt en versterkt, te weten, God de Heilige Geest en door die middelen Hij dat doet, Vraag 65.
- (2) Gaat hij dan van die middelen nader in het bijzonder handelen, Vraag 66-68.

A. Wat het eerste aangaat. De Onderwijzer vraagt: *Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al zijn weldaden deelachtig maakt, van waar komt zulken geloof?*

Dit is een zeer nuttige en nodige vraag. Een ieder heeft daar groot belang in, om recht te weten, hoe hij het ware geloof in zijn hart kan verkrijgen. En als hij het beginsel daarvan in zich gewaar wordt, hoe hij dat goede werk dan verder in zich, tot zijn zaligheid kan opgebouwd, bevestigd en versterkt krijgen.

De mensen hangen hier doorgaans teveel aan zichzelf. En omdat het geloof Gods gebod en hun plicht is, zo zijn zij, in eigen werkelijke kracht, steeds daarop uit om zichzelf tot het geloof op te wekken en aan te sporen, niet kennende hun gehele geestelijke onmacht in dezen. En hoe het geloof niet anders, dan door genadige Goddelijke kracht uit de hoogte, binnen in hen moet gewrocht worden, waarop zij dan ook alleen moeten wachten, en als ellendigen naar uit zien.

En dit gaat de Onderwijzer hier nu nader openleggen en verklaren, lerende van het geloof, dat de Heilige Geest dit in het hart werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie en sterkt dat zelf door het gebruik der Sacramenten.

Van de Heilige Geest en van Zijn zalige werking in der uitverkorenen harten en bijzonder van de gewone wijze, op die Hij het geloof werkt, bij aanvang en bij voortgang, hebben wij breedvoerig met uw aandacht onlangs gehandeld Zondag XX. Waarom wij deze zaak nu hier niet weer zullen herhalen.

Alleen merken wij hier nu maar aan, dat het geloof ons hier voorkomt als een bijzonder werk van de Heilige Geest. Wij moeten weten, geliefden, dat alle Gods werken naar buiten, zo in de genade als in de natuur, geheel geschieden of voortkomen van de Drie-enige God, of van alle drie de Hoogwaardige, Goddelijke Personen tegelijk. De reden hiervan moet gezocht en gevonden worden in de allervolmaaktste eenheid en eenvoudigheid van het aanbiddelijk Goddelijk Wezen, waardoor de een Goddelijke Persoon niets doet of werkt zonder de andere. omdat nu de genadige weldaad van het geloof ook behoort tot de werken Gods naar buiten, zo moeten wij het geloof hier dan nu ook houden en aanmerken als een werk van de

Drie-enige God, die alles in allen werkt. Hierom wordt dit in de Heilige Schrift dan nu ook gewoonlijk aan alle drie de Goddelijke Personen toegeschreven.

(1) Aan God de Vader. Zo noemt Paulus het geloof een gave Gods, Ef. 2: 8. En van de Vader wordt getuigd dat Hij ons trekken moet, of dat anders niemand tot Christus komen kan, Joh. 6: 44. Welk trekken niet anders is, dan het krachtdadig overbrengen van de ziel tot Christus, door het geloof.

(2) Het geloof wordt ook mede aan de Zoon, als haar Werk meester, toegeschreven. Zo noemt Hem Paulus, Hebr. 12: 5, de oversten Leidsman en Voleinder van het geloof. En de discipelen riepen daarom de Heere Jezus aan en baden Hem, dat Hij hun het geloof wilde vermeerderen, Luk. 17:5.

(3) Maar hoewel het geloof zo aan de Vader en de Zoon wordt toegeschreven, zo is en blijft het toch bijzonder en voornamelijk het werk van de Heilige Geest, als door Wien Vader en Zoon het werk der zaligheid en verlossing in de uitverkorenen uitvoeren. Want volgens de eeuwige Raad des Vredes, is het des Vaders Persoonlijk werk, de zaligheid de uitverkorenen te verordineren en hun daartoe te verkiezen. Van de Zoons Persoonlijk werk is die verordineerde zaligheid voor de uitverkorenen te verwerven en te verdienen. En van de Heilige Geest Zijn Persoonlijk werk, die verordineerde en verworvene zaligheid de uitverkorenen dadelijk toe te passen en hun in haar bezitting en genieting te stellen, bij aanvang, bij voortgang en eindelijk in volmaaktheid en volkomenheid. Al hetgeen er dan nu behoort tot het werk van de toepassing of deelachtigmaking der zaligheid aan de uitverkorenen, is eigenlijk en in het bijzonder, het krachtdadige werk van de Heilige Geest.

Het geloof nu behoort geheel tot de toepassing der zaligheid. Want door middel van dit wordende uitverkorenen met Christus, de Fontein der zaligheid, waarlijk inwendig verenigd en ontvangen zo Hem, met Zijn aangebrachte zaligheid en verworvene weldaden van genade in zich. Bijgevolg behoort het geloof dan nu ook eigenlijk en in het bijzonder tot de bediening, het ambt, of het werk van de Heilige Geest. En daarom wordt het geloof dan nu ook bijzonderlijk in het Woord aan de Heilige Geest toegeëigend, als haar Werkmeester, die dit in de harten der uitverkorenen werkt en versterkt. Zo zegt Paulus, 1 Cor. 12: 6, want een ander wordt het geloof gegeven, door denzelven Geest. En 2 Cor. 4: 13 noemt hij de Heilige Geest uitdrukkelijk de Geest van het geloof. En Gal. 5: 22, stelt hij het geloof onder de vruchten van de Geest.

Ondertussen, merkt hieruit aan geliefden, en laat de Heere u daarvan door Zijn Geest nader onderwijzen, dat om het geloof in onze zielen te werken, of verder te versterken, niet minder dan een Drie-enig God vereist wordt. De reden is, omdat wij van onszelf volstrekt ongeschikt en onvoorbereid tot het geloof zijn. Want wij leven geheel in onszelf en kleven geheel aan onszelf en werken uit en eindigen in onszelf. En anders kunnen wij niet doen, omdat wij geheel vlees en duisternis zijn.

Nu, zullen wij dan kunnen geloven en geheel gaan uit onszelf en wenden ons tot Christus en zoeken al ons licht, leven, troost, vrede en zaligheid alleen bij Hem, zo moet God ons, door Zijn allesverwinnende kracht en genade te machtig worden en ontbloten ons geheel van onszelf en leiden ons uit onszelf en brengen Christus met Zijn genade en algenoegzaamheid aan onze zielen en verenigen ons met Hem, door een krachtdadige overbuiging van onze wil tot Christus en tot Zijn zaligheid en genade, zodat wij niet anders kunnen of willen, dan al ons leven buiten onszelf in Christus zoeken en onszelf met alles wat wij zijn, geheel verloochenen.

Hierom moeten al degenen, die graag het geloof in hun harten gewrocht of versterkt willen hebben, dan nu ook eenvoudig alleen deze weg inslaan, dat zij, overreed van de gehele en volstreckte noodzakelijkheid van het ware geloof ter zaligheid, erkennende hun geheel diepe machteloosheid om zichzelf het geloof te kunnen geven en Gods aloverwinnende almacht en genadige wil, om door Zijn Woord en Geest het geloof in hun te werken of te versterken. En zo moeten zij hier dan hun gedaante slechts oprecht en eenvoudig aan de Heere vertonen en zichzelf zo voor de Heere neerleggen en voor de genadige bewerking van Zijn Geest neer en wachten met onderwerping en met lijdzaamheid, onder een gezet en naarstig gebruik der middelen, op de Heere en op Zijn licht, genade en sterkte, totdat het Hem believe, met vrije ontferming op hun neer te zien en hen te helpen in de dag van Zijn welbehagen.

Zie, dit zou de rechte weg zijn, om het geloof van de Heere in zijn hart gewrocht of versterkt te krijgen, waarbij dan nu ook nog enige andere dingen tot verdere besturing kunnen gevoegd, worden, die de korte tijd ons nu niet toelaat voor te stellen. Maar de Heere zal het een en ander de Zijnen zelf moeten leren en hen tot deze handeling door Zijn Heilige Geest bekwaam maken.

Maar hoe verricht hier nu de Heilige Geest Zijn werk in de harten der uitverkorenen? De Onderwijzer zegt dat Hij het geloof in hun harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie en sterkt dat zelf, door het gebruik der Sacramenten.

Twee zaken stelt de Onderwijzer ons hier voor,

(1) Hoe de Heilige Geest het geloof werkt,

(2) Hoe Hij dit dan weer versterkt.

Aangaande het eerste, de Onderwijzer leert ons, dat de Heilige Geest het geloof in der uitverkorenen hart werkt door de verkondiging van de heiligen Evangelies. Van de Heere Geest werkt het geloof geenszins onmiddellijk door buitengewone, krachtadige invloeden en aanblazingen, zonder het Woord, zoals de geestdrijvers willen.

Nee! Hoewel de Heere hiertoe wel machtig is, zo is dit toch nu Zijn algemene weg niet. Maar de Heere werkt hier middellijk door de voorstelling, of verkondiging van het heilig Evangelie.

Door het Evangelie moeten wij niet anders verstaan dan Gods aanbiddelijke raad en voornemen, van der uitverkorenen zaligheid, in en door de Borg en Middelaar Christus Jezus, zoals die in de Heilige Schrift naakt en klaar van God geopenbaard wordt. Paulus stelt ons de voorname inhoud van dit Evangelie met korte woorden voor, 2 Cor. 5: 18, waar hij zegt, dat God nu in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende is, haar zonden haar niet toerekenende. Dit Evangelie nu was van eeuwigheid alleen in Gods hart besloten, waarom het dan ook genoemd wordt een verborgenheid, die bedekt was, die God tevoren verordeneerd heeft tot onze, te weten, tot aller gelovigen heerlijkheid, eer de wereld was, 1 Cor. 2: 7. En zo God deze zijn aanbiddelijke raad en genadige wil slechts alleen in Zijn hart had willen besloten en verborgen houden, zo had niemand buiten God daar ooit iets van kunnen weten of bedenken.

Maar, zou de Heere Zijn verborgen raad van zaligheid en verlossing aan de zijn kunnen uitvoeren, zo moest Hij hun die raad of dat Evangelie dan noodzakelijk bekend maken en stellen die ter goedkeuring en ter omhelzing aan hen voor. En dat heeft de Heere nu ook genadig believen te doen, reeds aanstonds, van den beginne van de wereld af en heeft dat tot nu toe vervolgd. En zal daarmee voortgaan tot aan de voleinding van de wereld. Hij heeft dit, zijn dierbaar en zalig Evangelie, ons wijd en breed in Zijn heilig Woord opengelegd en verklaard. En Hij geeft ons, zijn dienaars en gezanten, die Hij in het bijzonder roept, aanstelt en bekwaam maakt door Zijn Woord

en Geest, om Zijn Evangelie overal op de wereld onder de mensen te verkondigen en allen daarin te onderwijzen.

Hoort deze aangaande Christus uitdrukkelijk bevel aan Zijn Apostelen en discipelen, Markus 16: 15 en 16, *gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden. Maar die niet zal geloofd hebben, die zal verdoemd worden.*

Op zodanige wijze laat God dan nu in Zijn heilig Woord en door Zijn dienaren en gezanten, zijn heilig Evangelie overal aan de mensen verkondigen en hun bekend maken, dat Hij, zo waar als Hij leeft, geen lust heeft in de dood van goddeloze en van zondaren, maar dat Zijn hartelijke wil, genegenheid en lust is, hen voor eeuwig te behouden en zalig te maken en dat Hij hun daartoe Christus, Zijn Zoon, geeft, tot een bekwame en algenoegzame Borg en Middelaar en die aan hen voorstelt tot wijsheid, tot rechtvaardigheid, tot heiligmaking en tot verlossing van al hun zonden; vermanende allen en een iegelijk, aan wien deze bekendmaking van het Evangelie der zaligheid geschiedt, de Heere Jezus Christus toch voor zodanigen algenoegzame Borg en Middelaar te erkennen. En zichzelf, met een volkomen en gewillige verzaking van alle eigen wijsheid, gerechtigheid en sterkte, tot Hem te wenden en Hem in een waar en oprecht geloof aan te nemen, om van Hem, als profeet, in de weg der zaligheid onderwezen en geleerd. Door Hem als Hoge priester voor God gerechtvaardigd en van Hem als Koning geheiligd en verlost te worden. En dat alles geheel om niet, uit enkele vrije genade, zonder enige van hun eigen waardigheid, verdiensten of sterkte.

Ziedaar! Zodanig een Evangelie of raad van zaligheid en verlossing laat God nu aan de wereld verkondigen. En door middel van deze verkondiging van het heilig Evangelie, werkt nu de Heilige Geest, volgens de Onderwijzer, het geloof in onze, of der uitverkorenen harten.

Dit wordt ons duidelijk geleerd in de Heilige Schrift, als in de woorden van onze tekst, Rom. 10: 14 en 17, *hoe zullen zij in Hem geloven, van Wie zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen, zonder die hun prediken? zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods.* En 1 Cor. 1:21, zegt dezelfde Apostel, dat het Gode behaagd heeft, door de dwaasheid der prediking zalig te maken, die geloven.

En als wij het oog slaan op de oprichting van Christus kerk en gemeente in den beginne, zo zullen wij bevinden, dat de Apostelen en die met hun in de bediening gesteld waren, het Evangelie overal in alle plaatsen verkondigden. En, dat de Heere door hun woord en prediking mede wrocht en veel duizenden in korte tijd, uit Joden en heidenen, tot het geloof van de Evangelies bekeerde, die zalig werden.

Menigvuldige voorbeelden zullen wij daarvan vinden in het Heilig Woord, zoals wij lezen van Cornelius, en des Hoofdmans huisgezin, Hand. 10: 44, dat de Heilige Geest viel op allen, die het Woord hoorden.

Zo ging het met meest allen, die in die tijd bekeerd werden. Zij werden bekeerd en ontvingen het geloof, door middel van de verkondiging van de Woords, of van de Evangelies, die aan hen geschiedde. Hierom vraagde Paulus aan de Galaters, hfd. 3: 2, hebt gij de Geest ontvangen, uit de werken der wet, of uit de prediking van het geloof? dat is uit de prediking van het Evangelie, waardoor de zondaar tot het geloof in Christus vermaand en geroepen wordt, als de enige weg en middel ter behoud. Want het Evangelie stelt God in Christus, de zondaren voor als het enige voorwerp van het geloof. En maakt hun dat voorwerp op het schoonste, dierbaarste en beminlijkste af, teneinde der zondaren harten daardoor in liefde jegens dat voorwerp ontstoken zouden worden en uitgelokt om dit met waren geloof aan te nemen en te omhelzen. Waarom het Evangelie dan ook genoemd wordt, *het Evangelie van*

Christus heerlijkheid, waardoor God in der gelovigen harten schijnt, om hun te geven, verlichting der kennis van Zijn heerlijkheid, in het aangezicht van Jezus Christus, 2 Cor. 4: 4. Uit al wat dan nu deze waarheid genoegzaam blijkt, dat de Heilige Geest het geloof in der uitverkorenen harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie.

De blote uiterlijke voorstelling van het Evangelie op zichzelf, is dan geenszins krachtig genoeg, om het geloof in ons te werken zonder van de Geest krachtdadige invloed, zoals de Pelagianen leren.

O, nee, geliefden, al hoorden wij ook duizend jaren lang het dierbaar Evangelie van Gods genade en zaligheid op de klaarste en krachtigste wijze verkondigen en al hadden wij haar letterlijke voorstelling op een natuurlijke wijze ook nog zo wel gevat en begrepen, wij zullen dat Evangelie nochtans geenszins met waren geloof ter zaligheid omhelzen, zo wij daartoe van de Heilige Geest niet inwendig bewrocht en bekwaam gemaakt worden op een krachtdadige wijze. Wij zullen het Evangelie alleen slechts als een algemene waarheid op zichzelf horen en letterlijk verstaan, maar geenszins met waren hart ter zaligheid geloven. Dit moet alleen God de Heilige Geest in ons werken, want niemand kan de Heere Jezus volgens het Evangelie de Heere noemen, dan door de Heilige Geest, 1 Cor. 12: 3. Hierom schrijft de Apostel 1 Cor, 3: 6, *ik heb geplant, Apollos heeft nat gemaakt, maar God heeft de wasdom gegeven. Zo is dan noch hij die plant iets, noch hij die nat maakt, maar God, die de wasdom geeft.* En Ef. 1: 19 en 20, spreekt hij van *een uitnemende grootheid van Gods kracht die er geschiedt aan hen die geloven, naar de werking der sterkte van Zijn macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt. En heeft Hem gezet tot Zijn rechterhand in de hemel.*

Behalve dat deze waarheid, die ons zo klaar in het Woord voorgesteld wordt, ons ook dagelijks niet minder klaar geleerd wordt door de bevindende werking van de Heere Geest in de harten van alle ware gelovigen, zodat wij hier dan nu deze twee stukken als eeuwige waarheden moeten vaststellen:

(1) Dat het alleen van de Heere Geest is, die het geloof in der uitverkorenen harten werkt. En

(2) Dat de Geest dat geloof gewoonlijk werkt middellijk, door de verkondiging van het heilig Evangelie, waarom het dan de onvermijdelijke en noodzakelijke plicht is van allen, die verlangen om het geloof in hun harten gewrocht te krijgen, dat zij zich naarstig moeten begeven onder de prediking van het Woord en onder alle andere middelen van genade en zien en wachten onder dezelve op de Heere, totdat Hij hun genadig zij.

Tot nog toe bezig geweest zijnde met uw aandacht open te leggen, hoe de Heilige Geest het geloof werkt in der uitverkorenen harten, door middel van de prediking van de heiligen Evangelies, zo hebben wij daar nu nog slechts alleen deze aanmerking bij te voegen, dat het wezen van het geloof, wat de Heilige Geest in de uitverkorenen werkt, in allen hetzelfde is. Maar dat de wijze en omstandigheden van de werking van de Geest zeer verscheiden zijn.

Wezenlijk komt de Heilige Geest al de uitverkorenen overtuigen van zonden, van ellende, doemwaardigheid en machteloosheid; Hij brengt hun tot een heilige wanhoop en radeloosheid in zichzelf. Zodat zij bij en in zichzelf, noch in enig schepsel onder de zon, langer enig leven, noch enige hulp of troost meer kunnen vinden; Hij opent hun het Evangelie van Christus zaligheid, algenoegzame verlossing en vrije genade; brengt Christus aan hun harten; leidt hun geheel uit zichzelf uit en verenigt hun met Christus. Zodat zij naar Hem in waarheid uitgaan, hongeren en dorsten. En Hem, op Zijn eigen

aanbieding, omhelzen en aannemen, met verzaking van alles buiten Hem, begerende niet anders, dan alleen in Christus gevonden en door Hem behouden te worden, geheel om niet, uit enkele vrije genade, naar de inhoud van de Evangelies.

Zie, dit wezenlijke van het geloof werkt de Heilige Geest zo, zonder onderscheid, in al de uitverkorenen.

Maar de wijze, waarop Hij dit werkt, is niet in allen dezelfde, maar zeer verscheiden. Want Hij werkt het geloof in de een vroeger, in de andere later, in de een op een meer wettische en harde, in de andere op een meer Evangelische en zachte wijze. De een houdt Hij langer, de andere korter op in de weg van overtuiging, tevoren Hij de Heere Jezus, met zijn genade, onder het oog en aan het hart brengt. Zodat men hier dan meer moet zien op het einde, dan wel op de bijzondere wijze en omstandigheden van de Geest werking in de uitverkorenen, die geloven.

Van de werking van het geloof door de Heilige Geest, gaan wij nu over tot haar versterking, die mede door denzelfde Geest geschiedt, want zo leert de Onderwijzer verder, *dat Hij het geloof sterkt door het gebruik der Sacramenten.*

Het geloof, als het eerst in de uitverkorenen voortgebracht is, is dan niet aanstonds zo volmaakt in trappen, zoals het volmaakt is in wezen en in delen.

Nee, geenszins! maar gelijk alle dingen doorgaans in hun eerste beginsel ten hoogste gering, zwak en teder zijn en dan al van langzamerhand tot meerder sterkte en volkomenheid gebracht worden. Zo is het met het genadewerk van het geloof ook eveneens gelegen. Het is in den beginne in de nieuw begenadigde nog zeer klein, zwak en teder. O, het is niet uit te drukken, hoe klein de genade gewoonlijk is in haar eerste beginselen. *De Heere Jezus vergelijkt dat eerst beginnend geloof bij een mosterdzaad, wat het kleinste is onder al de zaden; bij een gekrookt riet en een rokende vlaswiek*, enz. Maar door genade, tijd en oefening wast dat klein beginsel van geloof in de uitverkorenen hoe langer hoe meer aan en neemt allengskens toe in sterkte, vastigheid en volkomenheid, evenals een klein kind, dat door gebruik van het nodige voedsel steeds ongevoelig in grootheid en krachten toeneemt en met de jaren opwast.

Hierom lezen wij in de Heilige Schrift van een wassen van het geloof, 2 Thess: 1: 3; van een vermeerderen van het geloof, Luk. XVII:5: van een bevestiging in het geloof, Col! 2:7. En de Heilige Schrift maakt overal onderscheid tussen een zwak en een sterk geloof en leert ons, dat God aan een iegelijk de mate van het geloof gedeeld heeft, Rom. 12: 3.

Maar hier moeten wij wel acht geven en aanmerken, dat daarmee niet de minste verandering gemaakt wordt in het wezen van het geloof. Want dat is altijd en in alle gelovigen het zelfde, maar alleen verscheiden in de trappen van het geloofwerkzaamheid, volgens die sommigen kinderen en zuigelingen, andere jongelingen, andere mannen en vaders zijn in het geloof, volgens de Heilige Schrift. Doch, zoals kinderen, jongelingen, mannen en vaders in het natuurlijke wezenlijk op dezelfde wijze en uit hetzelfde grondbeginsel leven, zo leven alle ware gelovigen, zwakken en sterken, hier ook uit hetzelfde grondbeginsel van een inwendige en geestelijke geloofsvereniging met de Heere Jezus en nemen uit dat grondbeginsel gedurig toe, wassen op in de genade en worden versterkt in het geloof door de Heilige Geest, die altijd meer of min in hun werkt.

Wat nu aangaat de manier of wijze, op die de Heilige Geest het zwakke geloof in Gods kinderen gewoon is te versterken, die is velerlei. Maar de voornaamste is:

(1) Dat de Heilige Geest, werkende door het Woord, Gods kinderen hoe langer hoe

meer inwendig in hun verstand verlicht en hun allengskens, hoe langer hoe meer, geestelijk en bevindelijk leidt in hun ellende, gehele ledigheid en machteloosheid. En in van de Heere Jezus volle algenoezaamheid, bereidwilligheid en Evangelische genade. Zoals Paulus om zodanige verlichting van de Geest bad voor de gelovige Efezers, hfd. 1: 16, enz. Waardoor Gods kinderen dan hoe langer hoe meer uit hun zelf geleid en inwendig met de Heere Jezus verenigd en zo in het geloof versterkt en opgebouwd worden.

(2) Versterkt de Heilige Geest het geloof in Gods kinderen, door hun gemoed allengskens inwendig hoe langer hoe meer te verzekeren van de waarheden Gods, in het Woord geopenbaard. Zodat zij zich daar, in al hun doen, meer op komen te vestigen en er zich op te verlaten en zo meer zuiver de Heere leren geloven, op grond van Zijn heilig Woord, zonder daaraan door ongeloof zo licht en zo gedurig meer te twijfelen; omdat die waarheden hun dieper in het gemoed gedrukt worden. En de Geest nu meerder in hun getuigt, dat de Geest, die spreekt in het Woord, de waarheid is, 1 Joh. 5: 6.

(3) Ook versterkt de Heilige Geest het geloof in Gods kinderen door het inwendige grondbeginsel en hebbelijke leven van het geloof, door gedurige werkzame oefening in hun zielen, allengskens groter, vaster en sterker te maken, zodat het geloof daardoor dan nu met meerder behendigheid en gemakkelijkerheid en met minder tegenstand en schudding door Gods kinderen geoefend wordt. Want naarmate het geloof meer levendig en werkzaam wordt geoefend, naar die mate verkrijgt het allengskens meer gestalte, meer hebbelijkheid en vastigheid in de ziel. En het hebbelijke grondbeginsel van het geloof breidt zich verder in ons uit, En zo worden Gods kinderen hier dan nu hoe langer hoe meer geworteld en opgebouwd in Christus; bevestigd in het geloof en overvloedig in hetzelfde, Coll. 2: 7. Het is hier, zoals er staat Jes. 7:9, *indien gijlieden niet gelooft, zeker, gij zult niet bevestigd worden.*

(4) Eindelijk, de Heilige Geest versterkt het geloof van Gods kinderen ook door hun mede te delen veel levendige invloeden van Gods liefde en genade in hun zielen; veel gemeenschapsoefening met God, in Christus en veel verzekering van hun genadestaat, daaruit voortkomende. De Heilige Geest vervult hun meer met de kennis van Gods heerlijkheid en doet hun de dingen, die daarvan verschillen, meer beproeven; hierdoor leert Hij hun meer aan de Heere te gewinnen en Hem in al hun zwarigheden meer aan te kleven en in zijn weg te volgen met een stil vertrouwen op de Heere en op Zijn waarheid, wijsheid, goedheid, getrouwheid, almacht, enz.

Hierdoor leidt de Geest dan nu van de Heere kinderen meer in een effen land en doet hun met een vaster en effenbaarder tred op de weg van de levens voortgaan en de Heere in alles en om alles steeds volgen met een onderworpen nederigheid en lijdzaamheid in het geloof, bevelende hun weg en de uitkomst van hun zaken, steeds aan de Heere en aan den woorden van Zijn genade, zeggende met de man Gods Hiskia, Jes. XXX8: 15, *Ik zal nu al zoetkens voort treden, al mijn jaren, vanwege de bitterheid mijner ziel.*

En zo geven Gods kinderen zich hier dan nu meer aan van de Heere goedertieren en Vaderlijke leiding over en houden zich gerust en tevreden, hoe Hij het ook met hun make, wetende en hebbende door langdurige bevinding geleerd, dat Hij de alleenwijze God is en dat al Zijn doen Majesteit en Heerlijkheid is.

En dit is dan nu de vaste, veiligste en voordeligste staat van het geloof. Maar waartoe Gods kinderen niet zo aanstonds, in den beginne, maar allengskens, door veel strijd en

oefening van het geloof geraken: want deze is de mannelijke staat eens Christens, daar tegenwoordig weinigen toe geraken.

Zie, zo versterkt dan nu de Heilige Geest het geloof, dat Hij eens gewrocht heeft, verder van trap tot trap en brengt het allengskens tot meerder vastigheid en volkomenheid in van de Heere volk.

En dat doet Hij nu al weer geenszins onmiddellijk, maar op een middellijke wijze

(1) Door het Woord en haar verkondiging, wat ons daarom voorgesteld wordt als een redelijke en onvervalste melk, door die de gelovigen, als nieuw geboren kinderen steeds moeten opwassen en naar die zij dan ook zeer begerig moeten zijn, 1 Petrus II:2.

(2) Het ander middel, waardoor de Heilige Geest het geloof van Gods kinderen versterkt, is volgens de Onderwijzer, het gebruik der heilige Sacramenten.

B. Van deze nu gaat de Onderwijzer hier nader handelen en geeft er ons deze korte en klare beschrijving van: *de Sacramenten Zijn heilige, zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet. Opdat Hij ons, door het gebruiken derzelve, de beloften van de Evangelies van de te beter te verstaan geve en verzegele; namelijk, dat Hij ons, vanwege van de enige slachtoffers Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en dat eeuwige leven uit genade schenkt.*

Er is niets, daar Gods kinderen meer aan gelegen ligt, dan aan het gelovig aannemen en omhelzen van de beloften van Gods genade, in Christus Jezus, die in het Evangelie aan hun gedaan en voorgesteld worden, waardoor God hun, om de zoenofferande van de Heere Jezus, steeds al hun zonden genadig wil vergeven en hun het eeuwige leven en alles wat zij tot zaligheid nodig hebben, om niet in Christus, door het geloof, wil schenken.

Hierin ligt nu al de kracht van hun inwendig geestelijk leven, dat zij deze genadige beloften van de Evangelies met waren hart mogen aannemen en geloven en die zichzelf toeëigenen en dat zij daar een volkomen vertrouwen in mogen stellen tot hun troost en tot versterking huns geloofs en tot aanwas van hun heiligmaking.

Maar omdat deze genaderijke beloften van de Evangelies nu ten enenmale geestelijke en onzichtbare goederen zijn, die niet anders dan door het geloof van ons kunnen gekend, omhelsd en genoten worden en er geen bezwaarlijker ding voor ons is dan het geloof en haar werkzame oefening, uit hoofde van de duisterheid en wettischheid, die Gods kinderen nog zozeer blijft aankleven, zo is het, dat de Heere God de zwakheid van het geloof van Zijn kinderen op een bijzondere wijze heeft willen te hulp komen door uitwendige middelen.

En hiertoe heeft Hij nu de Heilige Sacramenten in Zijn Woord verordineerd en ingesteld, zijnde uiterlijke zichtbare tekenen en zegelen, waardoor Hij Zijn inwendige genade en de verlossing, die in Christus is, aan Zijn kinderen en gelovigen levendig wil voor ogen stellen en door de kracht van de Heilige Geest aan hun harten verzegelen tot hun troost, heiligmaking en versterking huns geloofs.

Zo wordt in het Sacrament van de Doop, door de uiterlijke zichtbare besprenging van water, dat het lichaam van haar vuiligheden wast en reinigt, alle ware gelovigen, door de kracht van de Heilige Geest, inwendig aan hun harten betekend en verzegeld de afwassing van al hun zonden, door Christus bloed en Geest, tot hun zaligheid en eeuwige behoud.

Op dergelijke wijze wordt in het Sacrament van de Avondmaals door het brood, dat uiterlijk gegeten en door de wijn, die uiterlijk gedronken wordt, aan der gelovigen

harten inwendig klaar betekend en verzegeld, dat zij aan Christus en aan Zijn gebroken lichaam en vergoten bloed ware gemeenschap hebben door het geloof tot hun rechtvaardiging, heiliging en verlossing. En dat zij daarmee, als met een geestelijke spijs en drank, ten eeuwige leven gespijsd en gelaafd worden, zo zeker als zij die uiterlijke tekenen voor hun ogen zien en die met hun mond gebruiken.

Ziet, dit zijn eigenlijk de heilige Sacramenten, van wie de Onderwijzer in het vervolg nader zal handelen en door middel van haar geestelijk en gelovig gebruik versterkt nu de Heilige Geest inwendig het geloof van Gods kinderen. Want deze Sacramenten, slechts uiterlijk gebruikt, hebben in zichzelf niet de allerminste kracht om het geloof op te wekken of te versterken.

O nee, maar het is de Heilige Geest, die onder en door het gebruik der Heilige Sacramenten, in de harten van Gods kinderen moet werken; Hij moet hun, door de zichtbare tekenen en zegelen, Christus en de beloften van het Evangelie geestelijk voor ogen stellen en verlichten inwendig hun duister verstand en doen hun gelovig naar Christus en Zijn genade met het hart uitgaan, dezelve omhelzen en genieten en zo moet de Heilige Geest hier dan nu, door een geestelijk en heilig gebruik der Sacramenten, het geloof van Gods kinderen gedurig opwekken en versterken.

Want dat beide, het Woord en de Sacramenten, als bekwame middelen daartoe dienen uit hun aard en natuur, leert de Onderwijzer hier nu nader, Vraag 67, waar hij vragende: *zijn dan beide, dat Woord en de Sacramenten, daar heen gericht of daartoe verordend, dat zij ons geloof, op de offerande Jezus Christus tien het kruis, als op de enige grond onzer zaligheid wijzen?* zo antwoordt hij: *Ja, zij toch. Want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomen zaligheid in de enige offerande van Christus bestaat, die voor ons aan het kruis geschied is.*

De gehele grond, waarop de zaligheid van Gods kinderen vast en onbewegelijk gebouwd staat, is de Heere Jezus en Zijn heilige offerande aan het kruis of Zijn lijdende en dadelijke gehoorzaamheid, waardoor Hij alle strafschould van der gelovigen zonden, als hun Borg, in Zijn vlees heeft geleden en al het recht der wet voor hun voldaan heeft en zo de vergeving der zonden en de zaligheid of het eeuwige leven voor hen verworven heeft.

Waaruit blijkt, dat Gods kinderen hier dan nu gedurig, met volkomen verzaking van alles, tot deze offerande van de Heere Jezus en tot deze Zijn algenoegzame gerechtigheid, al hun toevlucht moeten nemen en zich daar geheel en alleen op moeten neerwerpen, als op de enige grond van hun zaligheid, houdende daar steeds aan vast door een waar geloof en rustende en vertrouwende daarop onbewegelijk, als op de vasten rotssteen huns heils.

Nu, om dit zo steeds te doen, zijn beide, woord en Sacramenten, hun bekwame en gepaste hulpmiddelen. Want beiden leiden zij hun op, door de krachtadige werking van de Heilige Geest en wijzen hun tot deze algenoegzame offerande van Christus aan het kruis en tot deze Zijn volkomen gerechtigheid en sporen hun aan om die steeds door een waar geloof te omhelzen, daaraan vast te houden en daar alleen op te vertrouwen met verzaking van alles wat in hun is en dus zijn beide, het Woord en de Sacramenten, dan nu uit hun aard of natuur, zeer dierbare en bekwame middelen om door de werking van de Heilige Geest het geloof van Gods kinderen gedurig op te wekken en te versterken.

Deze Sacramenten nu zijn, volgens de Onderwijzer, Vraag 68, twee in getal, namelijk, *de Heilige Doop en het Heilige Avondmaal.*

Zijnde het een van de Heere Jezus ingesteld in de plaats van de besnijdenis en het andere in de plaats van het Pascha, die de voorname en gewone Sacramenten van het Genadeverbond waren onder het Oude Testament. Meer of andere Sacramenten, dan die van de Doop en Avondmaal, heeft de Heere Jezus in Zijn Woord niet ingesteld. En er zijn er ook geen meer nodig. Over beiden zal de Onderwijzer nu in het vervolg gaan handelen.

Hiermee hebben wij uw aandacht deze gewichtige stof van de werking en versterking van het ware geloof nu genoeg opengelegd en willen de Heere bidden, dat Zijn Geest nog veel onder ons, tot dit einde, te doen moge hebben en dat Zijn weg voorspoedig moge voortgaan tot verheerlijking van God en tot zaligheid der uitverkorenen in Christus Jezus! Amen.

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 26.
VRAAG 69, 70 en 71.**

Tekst: MATTHEÛS 28: 19.

69 Vraag. Hoe wordt gij, in de Heiligen Doop, vermaand en verzekerd dat de enige offerande Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?

Antwoord. *Alzo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zeker met Zijn bloed en Geest van de onreinheid mijner ziel, dat is, van al mijn zonden gewassen ben, als ik uitwendig met het water, wat de onzuiverheid des vleses pleegt weg te nemen, gewassen ben.*

70 Vraag. Wat is dat, met het bloed en de Geest Christus gewassen te zijn?

Antwoord. *Het is vergeving der zonden, van God uit genade hebben, om van de bloeds Christus wil, wat Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft. Daarna ook, door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligt te zijn. Opdat wij, hoe langer hoe meer der zonden afsterven en in een Godzalig onstraffelijk leven wandelen.*

71 Vraag. Waar heeft ons Christus toegezegd, dat Hij ons zo zeker met Zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het doopwater gewassen worden?

Antwoord, *In de inzetting van de doop, die zo luidt: Gaat heen, onderwijst al de volkeren, dezelve dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. En die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden. Maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. Deze belofte wordt ook verhaald, daar de Schrift de Doop, het bad der Wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt.*

Overwegenswaard is het bevel Gods aan Mozes, Exod. XXX: 17, enz., dat hij moest laten maken een koperen wasvat, met zijn koperen voet. En dat hij het moest stellen in de voorhof van de Tabernakel en houden het steeds vol water en dat de Hogepriester Aaron en zijn zonen en na hun al de priesters, wanneer zij opgingen in de tent der samenkomst, tot van de Heere heiligen dienst, altijd eerst hun handen en voeten in dat wasvat moesten wassen en reinigen, op straf van de dood, als zij dit gebod van de Heere kwamen te overtreden. Deze zaak was vol heilige en geestelijke verborgenheid, die daardoor afgeschaduwd werd.

(1) De Voorhof van de tabernakel, waarin het wasvat moest gesteld worden, betekende de zichtbare kerk Gods hier op aarde, bijzonder die van het Nieuwe Testament, in dewelke, beide gelovigen en ongelovigen, verkeren en er zich ophouden.

(2) Het koperen wasvat betekende de Zaligmaker Christus Jezus, met Zijn reinigmakende genade, volheid en algenoegzaamheid, waardoor Hij is een fontein, geopend voor de huize Davids en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinheid, Zach. 13:1.

(3) Het water in dat wasvat betekende Christus reinigmakende bloed en Geest, tot afwassing van der gelovigen zonden.

(4) Dat nu Aaron, met zijn zonen en al de priesters, als zij opgingen om de Heere te dienen, in de tent der samenkomst, eerst hun handen en voeten in dat water moesten wassen, dat betekende, dat de gelovigen, wanneer zij de Heere in geest en in waarheid

zouden dienen, daartoe gedurig eerst in de fontein Christus, door Zijn bloed en Geest, van hun zonden moesten gewassen en gereinigd worden. En dat zij door deze weg eens en gedurig tot Gods heiligen dienst, nabijheid en gemeenschap moesten worden toegelaten.

Is iemand begerig deze waarheid wat nader van nabij in te zien en te overwegen, die zie uit naar van de Heere voorkomende licht, genade en Geest, om ons in dit uur met een heilige en opgewekte aandacht te mogen volgen, waarin wij handelen zouden van het Sacrament van de Heiligen Doop, wat de Heere verordineerd en ingesteld heeft om daardoor deze geestelijke afwassing der zonden, door Christus bloed en Geest, aan de harten aller ware gelovigen te betekenen en te verzegelen tot hun troost en tot versterking huns geloofs.

Want nadat de Onderwijzer in de vorige Zondag in het al algemeen gehandeld had van de Sacramenten, die heilige middelen, die de Heere verordineerd en ingesteld heeft tot opbouw en versterking van het dierbaar geloof van Zijn kinderen, zo gaat hij nu van beide deze Sacramenten vervolgens afzonderlijk nader handelen en van niet Sacrament van de Doop, wat hij ons in deze Zondag, in haar waren aard en nature, gaat verklaren en in de volgende Zondag nader bevestigen tegen de dwalingen dergenen, die de zuivere leer van de Heilige Doop bestrijden.

Ach, dat het de Heere dan nu mocht believen de aandacht mijner toehoorders hier zelf op te wekken en hun duister verstand door zijn Heilige Geest te verlichten, opdat zij van deze leer van de Heilige Doop enige rechte en goede kennis mochten verkrijgen en zien die grote en heerlijke verplichting dit Sacrament van de Doops, dat zij in hun jeugd ontvangen hebben, op hun brengt en hoe zij dat heilig Sacrament waardiglijk moeten beleven, indien zij zullen kunnen behouden worden.

De Heere wil daartoe deze onze verhandeling genadig zegenen als het Hem behaagt! Amen.

Wij zullen:

(1) De waren aard en natuur van de Heilige Doop met alle mogelijke korthed, klaarheid en eenvoudigheid door Gods genade uw aandacht zoeken open te leggen. En dan

(2) Met weinigen overwegen de uiterlijke plechtigheden met die dit Heilig Sacrament, naar Christus instelling onder ons moet bediend worden.

A. Wat het eerste aangaat, hier willen wij

(1) Met weinigen vooraf handelen van de benaming van dit Sacrament en dan

(2) Van het Sacrament zelve.

Wat het eerste aangaat, het Sacrament draagt de naam van Doop, in het Grieks zoveel betekende als *een indompeling in of onder het water*. Want op die wijze werd de Doop oudtijds reeds bediend aan de heidenen die tot de Joodse Kerk en gemeenschap overgingen, die eerst volgens de wet besneden en daarna ook nog in het bijzonder gedoopt werden door indompeling in of onder het water. En die wijze van dopen heeft Johannes, des Heilands voorloper, gevolgd, dompelende al degenen, die hij doopte, in de Jordaan en zelfs ook de Zaligmaker, die op die wijze door indompeling in de Jordaan van Johannes is gedoopt.

En hier vandaan draagt dit Sacrament van de Doop dan nu in het Grieks de naam van *een indompeling in of onder het water*. Van deze Joodse Doop heeft Christus nu zijn Doop ontleend en die ingesteld en die verordineerd tot een heilig Sacrament of teken

en zegel van Zijn genadeverbond in Zijn Kerk en gemeente, voor al zijn ware gelovigen,

Maar in plaats van de indompeling in of onder het water, geschiedt de Doop nu onder ons, gemakshalve alleen door besprenging met water, Maar wat dezelfde kracht en betekenis heeft als de indompeling, zoals wij vervolgens nog nader zien zullen.

Wij lezen in de Heilige Schrift ook nog van andere dopen, die geschied zijn: als van een bloeddoop; een doop met de Heilige Geest; een doop met vuur. En van een doop voor de doden. Maar van deze bijzondere dopen zullen wij niet spreken, omdat zij tot ons oogmerk niet dienen.

Van de naam gaan wij nu over tot de zaak zelve.

Tot een Sacrament van het Genadeverbond behoren in het algemeen deze drie dingen (1) een uiterlijke stof, of zichtbaar teken en zegel, dat bekwaam en gepast is, om Christus genade en weldaden de gelovigen af te beelden en te verzegelen.

(2) een inwendige, verborgen en geestelijke zaak, die door dat uiterlijk element of stof betekend en verzegeld wordt.

(3) En eindelijk een Goddelijke instelling, in het Heilig Woord vervat of gevonden. Deze drie dingen worden nu ook in het Sacrament van de heilige Doop gevonden, zoals wij uw aandacht nu wat nader zullen moeten gaan openleggen.

Aangaande het eerste, het uiterlijke teken en zegel in de Doop, is het water, waarmee men gedoopt wordt; hetzij door indompeling, zoals oudtijds; hetzij door besprenging, zoals nu geschiedt. Dat de Doop niet anders kan, noch moet verricht worden, dan met gewoon water, zal ons de Heilige Geest klaar genoeg leren.

Wij vinden niet, dat de Apostelen ooit anders dan met zuiver en algemeen water gedoopt hebben. Van Johannes de Doper lezen wij, Joh. 3: 23, dat hij er velen doopte in Enon bij Salim, omdat daar veel wateren waren. Hierom doopte hij het volk gewoonlijk in de Jordaan, wat een grote rivier, vol water was.

Daar werd ook de Zaligmaker gedoopt, van wien wij duidelijk lezen, dat Hij opklom uit het water, Matth. 3: 16. En Johannes predikte zelf, dat hij gezonden was, om te dopen met water, Joh. 1:33. En van de Moorman lezen wij, dat toen hij van de Apostel Filippus wilde gedoopt worden, hij tot hem zeide, als zij reizende over de weg, aan een zeker water kwamen: Ziedaar water! Wat verhindert mij gedoopt te worden? Hand. 8: 36.

Alle samen klare bewijzen, dat de Doop niet anders dan met gewoon en zuiver water bediend moet worden. De reden hiervan is, omdat de inwendige en geestelijke verborgenheid van dit Sacrament opgesloten ligt in de eigenlijke en natuurlijke kracht van het water, wat daartoe is en dient, om de vuiligheid van de lichaams af te wassen en te reinigen. Want dat kan door niets bekwaamers geschieden dan door water. Hierom heeft de Heere Jezus het water en de indompeling of besprenging met hetzelfde, dan nu ingesteld of verordeneerd tot het uitwendige teken en zegel van Zijn genade in de doop. Waarom allen, die met enige andere stoffen dopen, dan met algemeen en zuiver water, zoals de Papisten dan nu geheel van de instelling van Christus en van de gebruikelijke gewoonte der Apostelen afwijken en zo wijs willen zijn boven hetgeen geschreven is.

Van het uitwendige, zichtbare teken en zegel van de Doops gaan wij nu over tot haar heilige en geestelijke verborgenheid, of tot de inwendig betekende en verzegelde zaak. Deze is eenvoudig niet anders, dan de ware inwendige vereniging en gemeenschap aller gelovigen aan de Heere Jezus en aan Zijn genade en weldaden, door middel van

het geloof, tot hun rechtvaardiging, heiliging en verlossing.

Maar de Heilige Geest stelt ons deze verborgenheid van de Doops op tweeërhande wijzen voor: of als een geestelijke begrafenis aller ware gelovigen in Christus dood en een wederopstanding, of levendigmaking met Hem. Of als een geestelijke afwassing en vergeving van hun zonden, door Christus bloed en Geest.

Het eerste vinden wij uitdrukkelijk zo voorgesteld van de Apostel Paulus, Rom. 6: 4, waar Hij van de gelovigen zegt, *dat zij met Christus zijn begraven door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders. Zo ook zij, in nieuwigheid van de levens, zouden wandelen.*

En nog eens, Col. 2: 12, daar hij van de gelovigen zegt: *zijnde met Hem, namelijk met Christus, begraven in de doop, in wie gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, die Hem uit de doden opgewekt heeft.*

Ziet, in beide deze plaatsen leert ons de Apostel, dat de uitwendige waterdoop de gelovigen betekent en verzegelt, dat zij op een geestelijke wijze door het geloof met Christus in Zijn dood zijn begraven en ook met Hem in een nieuw leven zijn opgewekt. Het andere, namelijk de afwassing of de vergeving der zonden, wordt ons ook in de Heilige Schrift als de inwendige geestelijke verborgenheid van het Sacrament van de Doops voorgesteld. Als Hand. XXII: 16, daar Paulus verhaalt, dat Ananias tot hem zeide: staat op! Laat u dopen en uw zonden afwassen! En Hand. 2: 38, horen wij Petrus de Joden, op de Pinksterdag, alzo vermanen: *bekeert u! En een iegelijk van u worde gedoopt in de Naam Jezus Christus, tot vergeving der zonden.*

Ziet, daar wordt ons geleerd dat de doop daartoe is, om alle ware gelovigen de afwassing en vergeving van hun zonden, die geschiedt door Christus bloed en Geest in de rechtvaardigmaking en in de heiligmaking, inwendig aan hun harten te betekenen en te verzegelen.

Uit dit voorgestelde blijkt dan nu, hoe de geestelijke verborgenheid van de Heiligen Doops ons in de Schrift op tweeërhande wijze wordt voorgesteld: èn als een begrafenis der gelovigen met Christus in Zijn dood en wederopstanding met Hem in een nieuw leven; èn als een afwassing of vergeving van der gelovigen zonden, die geschiedt door Christus bloed en Geest.

Maar weet, geliefden, dat, hoewel de zaak zo op tweeërlei wijzen in de Heilige Schrift wordt genoemd en aan ons voorgesteld, het nochtans wezenlijk en in kracht een en dezelfde zaak is. Want door beiden wordt niet anders betekend, of te kennen gegeven, dan der gelovigen ware en inwendige vereniging, door het geloof, met de Heere Jezus en met Zijn genade en weldaden, tot hun rechtvaardiging, heiliging en verlossing van de zonden. omdat nu de Onderwijzer ons de verborgenheid van de Heilige Doop hier voorstelt als een afwassing van de zonden, zo zullen wij de zaak zo dan nu ook begrijpen en leggen u deze langs de Onderwijzer wat nader open.

Hij vraagt Vraag 69, *hoe wordt gij in de heiligen Doop vermaand en verzekerd dat de enige offerande Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?*

En antwoordt: *alzo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zeker met Zijn bloed en Geest van de onreinheid mijner ziel, dat is, van al mijn zonden gewassen ben, als ik uitwendig met het water, wat de onzuiverheid des vleses pleegt weg te nemen, gewassen ben.*

Het is een bekende waarheid, die ons in de Heilige Schrift overvloedig geleerd wordt, dat de uitverkorenen en gelovigen, van nature, zoals alle mensen, door de zonde geheel walgelijk, onrein en doemwaardig voor God zijn, liggende in de bloede van hun onreinheid, geworpen op het vlakke van het veld, zodat zij allen moeten uitroepen, zodra zij door Gods Woord en Geest recht aan zichzelf bekend gemaakt

worden, *wij allen zijn als een onreine en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleet: en wij allen vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons heen weg als een wind*, Jes. 64: 6.

Voor hun bekering en vereniging met de Heere Jezus, zijn zij allen een geslacht, dat rein is in zijn ogen, maar dat van zijn drek niet is gewassen, Spr. 30: 12.

Deze inwendige, geestelijke en natuurlijke onreinheid der gelovigen bestaat in twee bijzondere dingen: in de schuld namelijk en in de smet van hun zonden en goddeloosheid.

(1) Zij zijn geheel walgelijk en onrein voor God, door de schuld van hun zonden, waardoor zij Gods heilige wet op de verfoeilijkste wijze hebben overtreden en zo Gods vloek, toorn en verdoemenis op zich geladen hebben. Deze hun vuile zondesschuld kunnen zij niet recht zien en erkennen, zonder daarover met een heilige schaamte, droefheid en zelfs met een walging overladen te worden en uit te roepen met Ezra, hfd. 9: 6, *mijn God! ik ben beschaamd en schaamrood, om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God! Want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel*.

(2) Hier benevens zijn de uitverkorenen en gelovigen van nature ook geheel walgelijk en onrein in de heilige ogen Gods, door de smet der zonden. Zij zijn ten enenmale onheilig, boos, goddeloos en gekant tegen God en Zijn wet. Zij zijn geheel melaats van het hoofd tot de voeten, van binnen en van buiten. En daar wordt niets goed in hun gevonden.

O, niemand is bekwaam die walgelijke en stinkende zielsonreinheid der uitverkorenen recht in haar ware natuur te begrijpen, of aan andere voor te stellen. De besten kennen er nog slechts weinig van. Maar hetgeen zij er van hebben leren kennen, heeft hun van zichzelf doen walgen en zichzelf doen verfoeien, zoals de Heere Zijn volk belooft, Ezech. 36:31 *en gij zult een walging van uzelf hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen*.

Doch, hoe is het hier nu gelegen met de uitverkorenen en gelovigen? Kunnen zij hier zichzelf van deze hun walgelijke zielsonreinheid op enigerhande wijze verlossen en reinigen zich zelf van de vuile drek van hun zonden en goddeloosheid?

O nee, mijn toehoorders, niet het allerminste.

De uitverkorenen zijn hier geheel dood en onmachtig in zichzelf, om iets het allerminste tot hun geestelijke reinigmaking te doen of teweeg te brengen; het is hier, zoals er geschreven staat, Jeremia 2: 22, *want al waste gij u met salpeter en nam u veel zeep, zo is toch uw ongerechtigheid voor Mijn aangezicht getekend, spreekt de Heere HEERE*.

Ook is hier geen schepsel onder de zon, van die zij enige de minste hulp te wachten hebben.

O nee, alles is hier in zichzelf ten enenmale ijdel en machteloos, om iets te kunnen doen tot wegneming van der uitverkorenen walgelijke en verfoeilijke zielsonreinheid en om hun aangenaam en beminnelijk te maken in de heilige ogen Gods, zodat, indien de uitverkorenen Gods hier aan zichzelf werden overgelaten en de Heere in oneindige en ontfermende genade naar hun niet omzag, zo zouden zij eeuwig in de bloede van hun walgelijke onreinheid moeten blijven liggen en daar was voor hen nimmer enige verlossing.

Maar ziehier nu de weg, waardoor de uitverkorenen en gelovigen van hun walgelijke zielsonreinheid verlost worden.

De Onderwijzer leert, *dat dit geschiedt door Christus bloed en Geest*, zoals wij uw

aandacht nu nog een weinig nader zullen gaan openleggen.

Op tweeërlei wijze worden de uitverkorenen gewassen of verlost van de onreinheid van hun zielen, door Christus' bloed en door Zijn Geest.

(1) Wat het eerste aangaat, door Christus bloed, moeten wij niet anders verstaan, dan Zijn algenoegzame gerechtigheid en gehoorzaamheid, waardoor Hij als Borg in de plaats van Zijn gelovigen alle vloek en strafschuld van hun zonden in Zijn vlees heeft geleden en alle gehoorzaamheid der Goddelijke wet voor hun volkomen heeft volbracht en zo de vergeving der zonden en de zaligheid, of het eeuwige leven, voor hen heeft verdiend en verworven. Dit heilige en kostelijke bloed van de Heere Jezus nu, wast de uitverkorenen en gelovigen geheel van de schuld van hun zonden en geestelijke onreinheid. Want door het geloof, wat de Heilige Geest in hun harten werkt, verloochenen zij zichzelf, met al hun gerechtigheid en wenden zich geheel tot de Heere Jezus en tot Zijn dierbaar bloed en hongeren en dorsten naar hetzelfde, als naar het enige middel van hun behoud en omhelzen dat bloed op Christus genadige voorstelling en aanbieding in het Evangelie en eigenen dat zichzelf toe, werpen hun vuile en goddeloze zielen in dat bloed, als in een volle fontein neder, om daarin van al hun onreinheid uit genade schoon gewassen te worden.

Hierop oefent Christus dierbaar bloed nu ook terstond zijn kracht aan de uitverkorenen en gelovigen, dat als rein water op hun gesprengd wordt van God de Vader, die hun in dat bloed nu van al hun onreinheden door een genadige rechtvaardigmaking volkomen wast en reinigt. Zodat zij hier zo in Christus en in Zijn bloed gevonden wordende, niet de allermiste zonde, of zondige onreinheid meer blijven behouden, maar geheel heilig en volmaakt zijn in Christus, die hun Hoofd is, Coll. u: 10.

En dit is nu die geestelijke reiniging der gelovigen in Christus bloed, waar van de Heilige Schrift zo menigvuldig spreekt. Als, 1 Joh. 1: 7 *en het bloed Jezus Christus van Zijn Zoon reinigt ons van alle onze zonden*. En Openb. 1: 5 wordt van Christus getuigd, dat Hij ons, te weten die met waren hart tot zaligheid in Hem geloven, van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed.

(2) Maar niet alleen worden de gelovigen zo in de rechtvaardigmaking van de schuld van hun zonde en de onreinheid van hun zielen, gewassen door Christus bloed, maar daarbij worden zij hier nu verder in de *heiligmaking*, volgens de Onderwijzer, van de onreinheid van hun zielen en van haar heersende smet gewassen door de Geest van Christus. Des Heeren Jezus bloed en Geest zijn twee weldaden, die altijd samen gepaard gaan en tegelijk in de gelovigen werken. Daar de een is, daar is ook altijd de andere. Het is de Heilige Geest, die in de uitverkorenen het geloof werkt en meer en meer versterkt, zoals wij in de vorige Zondagen gezien hebben. Hierdoor nu verenigt Hij hun met Christus, vernieuwt en wederbaart hun en heiligt hun van de zonden bij aanvang en bij voortgang, zodat zij hier hoe langer hoe meer door gedurige rechtvaardiging in Christus bloed, van de onreinheid en besmetting der zonden worden gewassen en gereinigd en naar Gods en Christus beeld vernieuwd, zoals wij dit met van de Heere hulp, als er tijd was, uw aandacht nader en breder zouden kunnen openleggen.

En dit is nu die geestelijke wassing en reinigmaking van de zonden, door Christus bloed en Geest, waarvan wij zoveel en zo klaar lezen in de Heilige Schrift, als 1 Cor. VI: 11, *maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt gerechtvaardigd, maar gij zijt geheiligd in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest van onze God*. En om die dierbare en heerlijke weldaad bad de man Gods David zo de Heere, Psalm 2: 9, *ontzondig mij met hysop en ik zal rein zijn. Was mij en ik zal witter zijn als sneeuw*.

En deze inwendige reiniging en afwassing der zonden gaat de Onderwijzer hier nu nog nader, op een zeer klare en eenvoudige wijze openleggen, Vraag 70, waar hij vraagt: wat is dat, met de bloede en de Geest Christus gewassen te zijn? En antwoordt, h 't is vergeving der zonden van God uit genade hebben, om van de bloeds Christus wil, wat Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft. Daarna ook, door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn. Opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven en in een Godzalig onstraffelijk leven wandelen.

Een gelovige wordt op tweeërlei wijze van de zonden gereinigd, zoals wij gezien hebben; namelijk van de schuld en van de smet der zonden; het een geschiedt door het bloed, het andere door de Geest van Christus.

(1) De afwassing van de schuld der zonden door Christus bloed is, volgens de Onderwijzer, niet anders, dan dat de gelovigen vergeving der zonden van God uit genade hebben, om des bloeds van Christus wil.

God vergeeft de uitverkorenen en gelovigen al hun zonden, hun zondige boosheid en onheiligheid, uit enkele vrije genade, in de rechtvaardigmaking, zodra zij door een waar geloof tot de Heere Jezus en tot Zijn dierbaar bloed en gerechtigheid, met verzaking van alles, hun enige toevlucht nemen en nu begeren van God, uit enkele vrije genade, alleen omdat bloed van Christus van Zijn Zoon, hun zonden vergeven te hebben en in genade aangenomen te worden tot zaligheid.

Aanstands, op datzelfde ogenblik, als de gelovigen oprecht, geheel en zonder enige achterhouding hiertoe besluiten, strekt zich Gods oneindige barmhartigheid en grondeloze ontferming over hun uit en God vergeeft hun, om van de bloeds Christus wil, wat Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft, al hun zonden, klein en groot, Ook al hun zondige boosheid en verdorvenheid; alsof zij nooit enige zonden gehad, noch gedaan hadden. Maar alsof zij waarlijk alle gehoorzaamheid en gerechtigheid der wet volbracht hadden, die Christus voor hun volbracht heeft. En zo is het dan nu met hen, zoals er staat Psalm XXII: 1, *welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is*. En dit is dan nu gewassen te worden met het bloed van Christus.

(2) Het andere betreffende, te weten, de afwassing der zonden door de Geest Christus, die bestaat volgens de Onderwijzer hierin, *dat wij, die geloven, door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd zijn. Opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven en in een Godzalig onstraffelijk leven wandelen*.

De Heilige Geest verenigt alle ware gelovigen met de Heere Jezus. En doet hun in Christus en Christus in hen, op een verborgen, geestelijke wijze overgaan, zodat zij ware lidmaten van Christus worden. En in Hem naar Zijn beeld vernieuwd en geheiligd worden. *Want die in Christus is, die is een nieuw schepsel, het oude is voorbij gegaan, ziet, het is alles nieuw geworden*, 2 Cor. 5: 17. Waarvan dit het gevolg is, dat de gelovigen, die zo in Christus door geloofsvereniging niet Hem waarlijk bij aanvang vernieuwd, veranderd en geheiligd zijn door de krachtadige werking van de Heiligen Geestes, volgens de Onderwijzer, *hoe langer hoe meer de zonde afsterven en in een Godzalig onstraffelijk leven wandelen*.

De heiligmaking van Gods kinderen, de gelovigen, is niet terstond, zodra zij met Christus verenigd worden, geheel in trappen volmaakt. O nee, integendeel, zij is in den beginne nog bovenmatig gebrekkig. Maar omdat de Heilige Geest, zonder ophouden, in de gelovigen woont en werkt, zo neemt hun geloof en heiligmaking hierdoor nu van dag tot dag toe. En naarmate zij meer door het geloof met God in

Christus verenigd worden, sterven zij meer de zonden en zichzelf af en wandelen meer in een Godzalig en onstraffelijk leven en worden zo hoe langer hoe meer van de heersende smet en aanklevende onreinheid der zonde gewassen en naar Gods en Christus beeld veranderd en vernieuwd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van de Heere Geest, 2 Cor. 3:18. En dit is dan nu met de Geest Christus gewassen te zijn.

Uit al dit voorgestelde blijkt dan nu, dat de afwassing der zonden, door Christus bloed en Geest, eigenlijk en in de grond niet anders is dan der gelovigen genadige rechtvaardigmaking en heiligmaking in Christus Jezus, die twee aller-heerlijkste weldaden van Gods Verbond, in die alle zaligheid en verlossing, tijdelijk en eeuwig bestaat. En zo hebben wij hier dan nu de inwendige en geestelijke verborgenheid van het Sacrament van de Heilige Doop.

Dit betekent en verzegelt de doop aan alle ware gelovigen, dat zij, volgens het zeggen van de Onderwijzer, *Vraag 69, zo zeker met Christus bloed en Geest, van de onreinheid van hun zielen, dat is, van al hun zonden gewassen zijn, als zij uitwendig met het water, wat de onzuiverheid des vleses pleegt weg te nemen, gewassen zijn.*

Want, als wij de zaak van nabij inzien, zo vinden wij hier tussen het uiterlijk teken en zegel in de Doop en tussen de inwendig betekende en verzegelde zaak, de allernauwste overeenkomst; want

(1) Het water in den. Doop is een levendig teken en zegel van Christus dierbaar bloed en Heilige Geest, die gewoonlijk aan ons in de Heilige Schrift onder het zinnebeeld van water worden voorgesteld.

(2) De besprenging met het water geschiedende nu, in plaats van de indompeling oudtijds, betekent en verzegelt de ware inwendige vereniging aller ware gelovigen met Christus en met Zijn dierbaar bloed en Geest door middel van het geloof.

(3) Eindelijk, de uiterlijke reiniging of afwassing van de lichaams, die door de besprenging van de waters geschiedt, of verbeeld wordt te geschieden, betekent en verzegelt de afwassing der zonden door Christus bloed en Geest, in de rechtvaardigmaking en heiligmaking, zoals wij die grote geestelijke verborgenheid nu tevoren verhandeld hebben.

Ziet, welk een aller-dierbaarst en heerlijk Sacrament is dan nu de Heilige Doop! Elk waar gelovige ontvangt daardoor van de Heere Jezus de aller-krachtigste afbeelding en verzekering van zijn ware inwendige vereniging met Hem en met Zijn bloed en Geest door het geloof en van zijn daaruit voortkomende rechtvaardiging en heiliging tot zaligheid en eeuwige behoud.

O, wat moest dit hoogwaardige Sacrament dan nu ook bij geheel van de Heere volk niet ten hoogste dierbaar zijn en van hun in waarde gehouden worden! Wat moesten zij zich, in de kracht van de Heilige Geest, door dit niet gedurig laten opwekken, vertroosten en versterken in hun geloof! Want immers, even daartoe heeft het Christus, onze beminde Heiland, expres ingesteld en verordeneerd voor al zijn ware gelovigen, zoals de Onderwijzer dat nu nader aan ons gaat vertonen en openleggen, *Vraag 71.*

Hij vraagt daar: *waar heeft ons Christus toegezegd, dat Hij ons zo zeker met Zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het doopwater gewassen worden?*

Dit is een Vraag van groot gewicht en aangelegenheid, want de gehele kracht van de Heilige Doop bestaat in Christus uitdrukkelijke instelling en bevel. Was de Doop een menselijke ceremonie of plechtigheid, die alleen op menselijk gezag door ons onderhouden en aan ons bediend werd, wij zouden niet de allermiste troost, kracht noch sterkte daarvan kunnen ontvangen voor onze zielen, noch de minste opwekking en ondersteuning van ons geloof.

Maar nu is het geheel anders met de zaak gelegen; nu heeft de Heere Jezus Christus zelf dit Sacrament verordineerd en ingesteld, zoals de Onderwijzer ons daartoe Christus eigen woorden opgeeft, die wij vinden Matth. 28:19 en Markus XVI:16.

En zo ontvangt dit Sacrament hier dan nu van deze instelling van Christus al zijn kracht om het gemoed der ware gelovigen, in Christus Naam, door de werking van de Heilige Geest inwendig te verzekeren van hun ware gemeenschap en vereniging aan Hem en aan Zijn bloed en Geest. En van hun daaruit voortvloeiende rechtvaardigmaking en heiligmaking tot hun eeuwige zaligheid in Hem. Want Christus zelf, dit Sacrament instellende, verzekert daardoor Zijn gelovigen van deze dierbare en heerlijke weldaden, teneinde zij in hun geloof aan Hem temeer zouden worden versterkt en in al hun zwaarigheden en droefenissen temeer zouden worden vertroost, hebbende een zo dierbaar onderpand en onbedrieglijk waarteken en zegel van Christus genade van Hem ontvangen en wordende daardoor van Hemzelve zeer vast verzekerd en overtuigd van hun deelgenootschap aan Hem en aan Zijn bloed en Geest.

Ziet, dit is het voornaamste oogmerk, waartoe Christus het Sacrament van de Doop heeft ingesteld. Maar dit oogmerk wordt niet bereikt in de gelovigen dan alleen door de werking van de Heilige Geest, die henzelf door de Doop van de genade van Christus inwendig aan hun harten moet komen verzekeren en verzegelen. En dit leert de bevinding van Gods volk, dat zij anders zich met hun Doop weinig of niet kunnen vertroosten en versterken, zo niet de Heilige Geest daaronder krachtadig werkt tot hun opwekking, vertroosting, versterking en nadere vereniging met de Heere Jezus. Doch, als de Heilige Geest dit aan hen doet, dan is de Doop hun een krachtig middel tot versterking van hun geloof om hun meer achter de Heere in te leiden en hun vaster aan Hem en aan Zijn genade te doen kleven.

Hiermee oordelen wij nu genoeg van de ware aard en natuur van het Sacrament van de Heilige Doop gehandeld te hebben.

B. Nu willen wij nog met een woord iets aanmerken van de uiterlijke plechtigheid, waarmee het Sacrament van de Doop onder ons moet worden bediend.

Hier moet door ons niet dan zeer eenvoudig gehandeld worden in overeenkomst met het bevel van Christus of van Zijn instelling, die zeer eenvoudig is en die geen andere uitwendige plechtigheid toelaat dan die noodzakelijk vereist wordt tot voorstelling en afbeelding van de inwendige verborgenheid van de Heilige Doop.

Tot de uitwendige bediening van dit Sacrament worden slechts deze volgende dingen noodzakelijk vereist:

(1) Een wettig leraar der kerk, die dezelve bedient. Want dat geen andere dan de leraars mogen dopen, blijkt, omdat Christus het aan geen andere dan aan Zijn Apostelen en Discipelen bevolen heeft, in welker plaats de leraars nu gekomen zijn.

(2) Hier worden vereist bekwame voorwerpen, aan wie de Heilige Doop moet bediend worden. Deze moeten zijn, of bejaarde mensen, welkers doop in hun jeugd verzuimd is. Deze moeten tevoren, volgens Christus bevel, in de waarheden van de Heiligen Evangelies onderwezen worden, totdat zij hun zonden en ellenden openlijk belijden en bekennen oprecht in de Heere Jezus te geloven en zich door Zijn genade van hun zonden te willen bekeren, begerende daarop de Heilige Doop, volgens Christus' bevel en instelling, als een zegel van de rechtvaardigheid huns geloofs te ontvangen.

Of het moeten zijn kleine kinderen van gelovige ouders, ten minste van uiterlijke leden der Christenkerk, die van het Christelijk geloof openlijk belijdenis doen. Die

kinderen dan van ons voor ware leden van Christus moeten aangezien en gehouden worden, tot zolang zij het tegendeel in het vervolg niet klaar betonen, zoals wij in de volgende Zondag, als het de Heere behaagt, nader hopen te zien.

(3) De Doop zelf moet onder ons verricht worden op een eenvoudige wijze, door besprenging niet water, wat geschiedt in plaats van de indompeling in en onder het water, zoals de Doop oudtijds bediend werd. Maar die besprenging even dezelfde kracht van betekenis heeft als de indompeling en van ons gemakshalve gebruikt wordt in navolging van de Joden oudtijds, die zowel hebben gedoopt door besprenging als door indompeling. En het is ook zeer waarschijnlijk, dat de Apostelen in hun tijd mede zo in sommige gelegenheden door besprenging met water gedoopt hebben, want het is anders niet te begrijpen, hoe zij een menigte van drieduizend Joden op de eerste Christen Pinksterdag hebben. kunnen dopen die reeds half verlopen was. Als ook, hoe zij zieken en kranken, die bedlegerig waren en gehele huisgezinnen in hun huizen hebben kunnen dopen, om hiervan nu niet meerder te zeggen.

(4) De Heilige Doop moet van ons geschieden, volgens Christus ingestelde en bevolen formulier, in de Naam van de Vader, van de Zoons en van de Heilige Geest. Om te kennen te geven, dat men hen, die gedoopt worden, de Drie-enige God tot een eeuwig eigendom in Zijn Genadeverbond overgeeft en plechtig opoffert.

(5) De plaats, waar de Heilige Doop moet bediend worden, is aller-bekwaamst in de Kerk, waar de gemeente van de Heere bijeenvergaderd is tot de prediking van de Woords, opdat een ieder door deze heilige bediening van de Doops moge gesticht worden en de hele gemeente van de bediening van de Doops getuige zij, opdat daardoor geen twijfel bij iemand ontstaat.

Ziedaar, meer behoort er tot de uitwendige bediening van de Doops niet, dan deze vijf dingen. Al wat daarbij meer geschiedt, is slechts een ijdele, onnodige en verkeerde instelling en plechtigheid van mensen, waarin God geen behagen heeft.

Nu blijft er nog overig in het bijzonder ook te handelen van de kracht en noodzakelijkheid van de Heiligen Doops en hoe die ook aan de jonge kinderen der gelovigen moet bediend worden, tot wederlegging van der Papisten en Mennonieten dwalingen, wat de Onderwijzer in de volgende Zondag gaat verrichten.

Ook wensen wij, als het de Heere behaagt, in een bijzondere verhandeling uw aandacht de beoefening van de leer van de Doop nader voor te stellen.

Waarom wij nu afbrekende, u allen samen, benevens onszelf, Gode bevelen en het Woorde van Zijn genade, die machtig is ons op te bouwen en ons een erfdeel te geven onder de geheiligden ten eeuwigen leven! Amen, het zij zo!

**CATECHISMUSPREDICATIE. ZONDAG 27.
VRAAG 72, 73, 74.**

Tekst: 1 PETRI 3: 21.

72. Vraag. Is dan dat uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelve?

Antwoord. *Nee, het. Want alleen dat bloed Jezus Christus, en de Heilige Geest, reinigt ons van alle zonden.*

73. Vraag. Waarom noemt dan de Heilige Geest de doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden?

Antwoord. *God spreekt zo niet zonder grote oorzaak, namelijk, niet alleen om ons daarmee te leren, dat gelijk de onzuiverheid van de lichaams door het water, zo ook onze zonden door dat bloed en de Geest van Jezus Christus weggenomen worden. Maar veel meer, dat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteken wil verzekeren, dat wij zo waarlijk van onze zonden geestelijk gewassen zijn, als wij uitwendig met water gewassen worden.*

74. Vraag. Zal men ook de jonge kinderen dopen?

Antwoord. Ja, want mitsdien zij alzowel als de volwassenen, in het verbond Gods en in Zijn Gemeente begrepen zijn. En dat hun, door Christus bloed, de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die dat geloof werkt, niet weiniger dan de volwassenen, toegezegd wordt. Zo moeten zij ook door de doop, als door dat teken van de Verbonds der Christelijke kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden, zoals in het Oude Verbond of Testament door de besnijdenis geschied is, voor die in het Nieuwe Verbond de Doop ingezet is.

Het is iets in het bijzondere, dat wij aangetekend vinden van de Joden, Nehémia 4:17, dat toen zij wedergekeerd waren uit Babel in hun land en nu bezig waren met de vervallen muren van de stad Jeruzalem weer op te bouwen, zij daarin grote tegenstand leden van hun vijandelijke naburen, waarom de arbeidslieden een ieder met zijn een hand doende waren aan het werk en met de andere hand het geweer hielden, om de vijanden, die op hun aanvielen, af te keren.

Iets dergelijks mogen wij zeggen van de Godzalige opstellers van onze Heidelbergse Catechismus.

Deze, zijnde wedergekeerd uit het geestelijke Babel van het Antichristische pausdom en bezig zijnde de vervallen muren van de leer der waarheid, die naar de Godzaligheid is, in deze Catechismus weer op te bouwen, zijn hier ook genoodzaakt, terwijl zij met de een hand de ware leer opbouwen, die met de andere hand tegen haar vijanden te verdedigen en te beschermen.

Een bewijs daarvan ontmoeten wij hier in de leer van de Heiligen Doops, die zij niet zodra in de vorige Zondag hebben opgebouwd en vastgesteld, of zij worden genoodzaakt dezelve in deze Zondag, als met de andere hand staande te houden en te beschermen tegen de vijandelijke aanvallen van haar dwalende bestrijders en tegensprekers, zoals wij uw aandacht in dit namiddaguur wat nader zullen openleggen. De Heere verlene er ons Zijn genade en Geest toe en zegene het Woord aan onze zielen! Amen.

De Onderwijzer houdt deze orde:

(1) Handelt hij van de kracht van het Sacrament van de Heilige Doop tegen de Papisten en ook voor een gedeelte, tegen onze broederen de Lutheranen, Vraag 72 en

73. En

(2) Dan handelt hij over de noodzakelijkheid van. De Doop der jonge kinderen, tegen de Mennonieten, of Wederdopers, Vraag 74.

A. Het eerste betreffende, namelijk de kracht van de Heiligen Doops, daaromtrent vraagt de Onderwijzer zijn leerling: is dan dat uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelve?

In deze korte woorden ligt de staat van verschil tussen ons en tussen de Papisten en Lutheranen over de Heiligen Doop opgesloten, die wij uw aandacht eerst een weinig nader zullen openleggen.

(1) Wij leren volgens de Heilige Schrift, dat de Heilige Doop niet anders is, dan een uitwendig Sacrament of teken en zegel van het Verbond der Genade, van de Heere Jezus in Zijn Gemeente verordineerd en ingesteld, om door middel van dezelve zijn gelovigen inwendig aan hun harten, door de kracht van Zijn Heilige Geest, te betekenen en te verzegelen, dat zij door het geloof ware gemeenschap hebben met Hem en met Zijn bloed en Geest. En dat zij door Zijn bloed en Geest waarlijk gewassen zijn van hun zonden en van de onreinheid van hun zielen tot hun zaligheid en eeuwige behoud, zoals wij in de vorige Zondag uw aandacht breedvoerig hebben opengelegd. Zodat de uitwendige waterdoop dan geen andere kracht of werking heeft dan dat zij door de genade van de Heilige Geest alle ware gelovigen van hun aandeel aan de Heere Jezus en van hun rechtvaardigmaking en heiligmaking in Hem krachtig vergewist en verzekert tot hun troost, tot versterking van hun geloof en tot opbouw van hun Godzaligheid.

Hiertegen nu leren

(2) De Papisten op een geheel grove, natuurlijke en vleselijke wijze, dat de uitwendige waterdoop, die bediend wordt aan de kinderen der gelovigen, door zichzelf de kracht en het vermogen heeft om de erfzonde, waarin alle mensen geboren worden, dadelijk af te wassen en geheel weg te nemen en aan de gedoopten een inwendige kracht van heiligheid en rechtvaardigheid in te storten, waardoor zij bekwaam worden om nu voortaan heilig te kunnen leven en Gods Wet volmaakt te kunnen gehoorzamen, ja, zelfs meer en overvloediger God te kunnen dienen dan Hij hun in Zijn Wet voorschrijft of van hun eist, zodat zij de uitwendige waterdoop dan voor krachtig houden, dat datzelve de mens niet alleen van al zijn zonden afwast, maar hem ook zo geheel verandert, wederbaart, heiligt en vernieuwt naar het beeld van God, dat hij Adam, voor de val, in heiligheid en volmaaktheid gelijk wordt. Een verschrikkelijke en goddeloze leer voorwaar, waardoor al de gronden van de zaligheid in eens geheel worden omvergeworpen.

Uit deze hun hoofddwaling nu komen, zoals het doorgaans gaat, verscheiden andere vuile dwalingen voort, als: dat alle ongedoopte kinderen in eeuwigheid niet zalig kunnen worden, omdat zij door de doop van hun zonden niet zijn afgewassen, maar dat zij, na hun dood, in een bijzondere plaats gaan, niet ver van de hel, die zij de Kamer of het Voorburg der ongedoopte kinderen noemen. Ook, dat de andere personen dan de leraars en zelfs vrouwspersonen, in geval van noodzakelijkheid het Sacrament van de Doop mogen bedienen om de verdoemenis der kinderen zo voor te komen, enz.

(3) Wat aangaat onze broeders, de Lutheranen, deze hebben hier nog een bijzonder gevoelen en gelijk zij dwalen in de leer van het Sacrament van het Avondmaal, zo

dwalen zij hier ook in de leer van het Sacrament van de Doop door hun vleselijk begrip, dat zij hier hebben van de kracht en natuur der heilige Sacramenten.

Zij stellen wel niet, met de Papisten, dat de Doop door haar eigen kracht algemeen alle mensen vernieuwt en verandert en hun zonden afwast, maar dit stellen zij, dat de uitwendige waterdoop het middel is, waarin de genade van het geloof, der wedergeboorte en der vergeving der zonden, in haar eerste beginsel ligt vervat en opgesloten. En waardoor deze genade zo in haar zaad en grondbeginsel aan de ten eeuwlgén leven uitverkorene dadelijk wordt aangebracht en medegedeeld, zodat alle uitverkorenen, die uiterlijk gedoopt worden, dan nu door middel van de Doop, het zaad der genade Gods al in hun harten ontvangen, wat dan zolang in hun verborgen blijft, totdat het te van Zijn tijd uitspruit en tot een dadelijk geloof en bekering in hun doorbreekt en opwast.

Hier ziet uw aandacht dan nu de juiste staat van de verschil tussen ons en de Papisten en Lutheranen, over het Sacrament van de Heilige Doop en bemerkt, dat de Papisten en Lutheranen, hoewel zij grotelijks van elkaar verschillen, nochtans hierin samen overeenkomen, dat zij aan de uitwendige waterdoop meer toeschrijven dan een blote betekenende en verzegelende kracht, door de genade van de Heilige Geest, aan de harten der ware gelovigen van hun gemeenschap met de Heere Jezus en aan Zijn bloed en Geest, tot hun rechtvaardiging, heiliging en verlossing van de zonden.

Hierop zullen wij nu ons gevoelen wat nader uit de Heilige Schrift gaan bevestigen en dat der andere wederleggen. Maar niet dan zeer kort, volgende zoveel mogelijk de Onderwijzer op het spoor, die de zaken naar zijn gewoonte zeer kort, klaar en eenvoudig verhandelt.

(1) Bevestigt hij onze lere, Vraag 72. En dan

(2) Verdedigt hij dezelve nader tegen der partijen tegenwerpingen, Vraag 73.

Wat het eerste aangaat, hier handelt hij

(1) Ontkennender en dan

(2) bevestigender wijze, zijnde dit een zeer goede en bekwame orde, om de waarheden te verdedigen.

Vooreerst, hij, ontkent, dat de uitwendige waterdoop de afwasseizing der zonden zelf is, zoals de Papisten leren. Of dat die, volgens de Lutheranen, een middel is, waardoor die genade in haar zaad of beginsel de uitverkorenen wordt aangebracht en dadelijk ingestort. En deze ontkenning van de Onderwijzer heeft haar reden en grond in Gods Woord en in de natuur der zaak zelf. Want, om dit slechts eens eenvoudig aan te tonnen, zo het waar is, dat de uitwendige waterdoop de zonden afwast en de mensen heiligt en vernieuwt, of een middel is, waardoor het zaad van die genade de uitverkorenen wordt ingestort, zo moet noodzakelijk volgen, dat er in iemand dan geen geloof, noch wedergeboorte, noch vergeving van zonden zijn kan, voordat hij gedoopt is. Dit gevolg kan, noch zal ook van partijen niet ontkend worden.

Nu, het tegendeel zullen wij uit Gods Woord bewijzen. Dat leert ons, dat bejaarde mensen, wanneer zij gedoopt worden, tevoren moeten geloven in de Heere Jezus en zich van hun zonden moeten bekeren en zo vergeving van hun zonden moeten ontvangen hebben. En dat de Doop hun dan die weldaad van Gods genade moet betekenen en verzegelen, tot hun troost en tot versterking huns geloofs.

Dat dit zo is, bewijzen wij

(1) uit Rom. 4: 11, *daar Paulus getuigt van Abraham, dat hij het teken der besnijdenis ontvangen heeft tot een zegel der rechtvaardigheid van het geloof.*

Zie, Abraham geloofde reeds aan God en was door dat geloof reeds bekeerd en Zijn

zonden waren hem reeds vergeven, eer hij besneden werd. Want de besnijdenis was hem een teken en zegel van zijn rechtvaardigheid voor God, uit het geloof. Nu, met de Doop is het eveneens gelegen, als tevoren met de besnijdenis, zoals wij nog zien zullen.

(2) Bewijzen wij het uit Hand. 2: 38, waar Petrus de Joden vermaant op de Pinksterdag: *bekeert u! En een iegelijk van u worde gedoopt in de Naam Jezus Christus, tot vergeving der zonden.* Zie, daar vermaant Petrus de Joden, dat zij zich eerst moesten bekeren en zich dan laten dopen, opdat de Doop hun mocht zijn tot een teken en zegel van de vergeving van hun zonden.

(3) Bewijzen wij het uit Hand. 8: 37, daar de Apostel Filippus aan de Moorman, toen deze van hem begeerde gedoopt te worden, antwoordde: *indien gij van ganser hart gelooft, dan is het geoorloofd.* Zie, daar blijkt immers klaar, dat de Moorman eerst met waren hart moest geloven in de Heere Jezus en zo bekeerd zijn en vergeving van zonden hebben, tevoren hij het sacrament van de Doops mocht ontvangen.

(4). Eindelijk bewijzen wij deze waarheid ook uit Christus eigen instelling of bevel, Matth. XXVIII: 19, waar Christus Zijn Apostelen en Discipelen belast, eerst alle volkeren te onderwijzen en hun dan te dopen. Waartoe nu moest zodanig onderwijs eerst vooraf geschieden, anders dan om de mensen, door middel van dit onderwijs, eerst gelovige aanhangers en discipelen van de Heere Jezus te maken, zoals de kracht en betekenis van het Griekse grondwoord, door onderwijzen overgezet, mee brengt.

Uit dit voorgestelde blijkt dan nu klaar, dat in de bejaarden, die gedoopt worden, het geloof, de vergeving der zonden en de genade der wedergeboorte of bekering, tevoren voor de Doop moeten gevonden worden en dan hun deze heerlijke weldaden door de Doop moeten worden inwendig betekend en verzegeld, tot hun troost en tot versterking van hun geloof.

Wat de kleine kinderen betreft, van wie het uiterlijk nog niet blijken kan, dat zij die genade bezitten, omdat zij hun geloof met woord en wandel nog niet kunnen bewijzen. Deze moeten van ons, in hun gelovige ouders, voor ware gelovigen en oprechte bondgenoten Gods gehouden worden, totdat zij, in vervolg van tijd, het tegendeel door hun gedrag aan ons komen te betonen, zoals wij nog zien zullen. En zo volgt hieruit dan nu vanzelf, dat de uitwendige waterdoop, door haar kracht, in generlei wijze de zonde afwast en de mens inwendig verandert en bekeert. Ja, ook geen middel is, om het beginsel of het zaad van de genade de uitverkorenen in te storten. Want datgene, wat reeds voor de Doop in iemand zijn moet, kan hem door de Doop geenszins worden aangebracht.

Het is hierom, dat Petrus in onze tekst ook uitdrukkelijk leert, dat de uitwendige waterdoop de uitverkorenen niet kan behouden of zalig maken. Maar dat daartoe een geheel andere doop vereist wordt, die inwendig en geestelijk door Christus bloed en Geest geschiedt aan het harte. Want leest zijn woorden met aandacht na, 1 Petrus 3: 21, hij zegt, dat het tegenbeeld, de doop, de gelovigen nu ook behoudt. Maar die doop? Niet, zegt hij, die een aflegging is der vuiligheid van de lichaams. Dat is, niet de uitwendige waterdoop, die het lichaam wast van haar vuiligheid, maar die de vraag is van een goede consciëntie tot God; dat is de inwendige doop van de ziel, met Christus bloed en Geest.

Zie, daar ontkent de Apostel immers duidelijk, dat de uitwendige waterdoop iets doet tot onze behoud, of tot afwassing onzer zonden. En daarom, terecht wordt dat hier van de Onderwijzer dan nu ook ontkend.

Maar de Onderwijzer gaat nog verder en toont ons de ongerijmdheid van dit gevoelen

nog nader aan, bevestigenderwijze zeggende, *dat alleen dat bloed Jezus Christus en de Heilige Geest, ons reinigt van alle zonden.*

Deze waarheid behoeft hier nu van ons niet nader aangetoond en bewezen te worden, omdat wij die in de vorige Zondag breedvoerig verhandeld hebben, wanneer wij u de inwendige geestelijke verborgenheid van de Heilige Doop openlegden. Alleen zeggen wij er nu maar van, dat omdat de afwassing der zonden, volgens de Heilige Schrift, niet anders geschiedt dan door het dierbaar bloed en de Geest van de Heere Jezus, die alleen deze kracht en vermogen hebben, om ons te rechtvaardigen en te heiligen van de zonden, wat dan op generlei wijze kan geschieden door de uitwendig waterdoop, zoals in de letter der waarheid zeer gemakkelijk door ieder opmerkend behoort kan verstaan en begrepen worden. En zo menen wij, dat de ware leer van de Heiligen Doops hiermee nu genoeg bevestigd is.

Doch de Onderwijzer verdedigt dezelve hier nog nader, Vraag 73, tegen der partijen tegenwerpingen, vragende, *waarom noemt dan de Heilige Geest de doop dat bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden.*

De Papisten en Lutheranen, willende ieder hun gevoelens bewijzen, brengen daartoe voornamelijk bij drie plaatsen uit de Heilige Schrift, in die de uitwendige waterdoop zou genoemd worden het bad der wedergeboorte en de vergeving of afwassing der zonden. Als Titus 3: 5, waar Paulus zegt, dat God de gelovigen heeft zalig gemaakt door het bad der wedergeboorte en vernieuwing van de Heilige Geest. En Hand. u: 38, waar Petrus de Joden vermaant: *bekeert u! En een iegelijk van u worde gedoopt in de Naam Jezus Christus, tot vergeving der zonden.* En Hand. XX2: 16, waar Paulus getuigt, dat Ananias tot hem zeide: *staat op! Laat u dopen en uw zonden afwassen.*

Uit deze drie plaatsen nu, willen de Papisten en Lutheranen elk hun gevoelens van de krachtadige werking van de uiterlijke waterdoop bewijzen. Maar zonder enige grond, want zij leggen die drie plaatsen geheel verkeerdelijk uit.

Wat de

(1) Aangaat, Paulus verstaat in die plaats, aan Titus, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing van de Heilige Geest, door wat God de gelovigen zalig maakt, geenszins de uitwendige waterdoop, maar alleen Christus met Zijn genade, Geest, verdiensten en weldaden, waardoor Hij voor alle ware gelovigen is een bad der wedergeboorte, enz. Even, zoals Hem Zacharias aan ons voorstelt, hfd. 13: 1, als een fontein, die geopend is voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem.

Want dat blijkt klaar, omdat Paulus dit bad der wedergeboorte, enz. stelt tegenover de werken van de mensen eigen rechtvaardigheid, waartegen Christus, met Zijn genade en verdiensten, altijd in de Heilige Schrift wordt gesteld.

(2) Wat de tweede plaats aangaat, daar leert Petrus de Joden geenszins, dat de uitwendige waterdoop hun de vergeving der zonden op enigerhande wijze, als een krachtadig middel of oorzaak zou aanbrengen. Want het tegendeel blijkt, omdat hij hun vermaant, dat zij zich vooraf, eer zij gedoopt werden, oprecht moesten bekeren en dus vergeving van hun zonden van God uit genade, om Christus wil ontvangen en dat zij zich dan ook in Christus Naam moesten laten dopen, tot vergeving der zonden, dat is, tot een heilig teken en zegel daarvan.

(3) Zo is het ook gelegen met de laatste plaats, daar Ananias tot Paulus zegt: laat u dopen en uw zonden afwassen. Daar leert Ananias niet dat de uiterlijke waterdoop Paulus zonden zonde afwassen, want Paulus was reeds tot de Heere Jezus bekeerd en

zijn ogen waren reeds geopend. En dus waren zijn zonden dan reeds afgewassen, voordat hij gedoopt werd, zoals klaar blijkt uit Paulus eigen verhaal, Hand. X12, vergeleken met Hand. IX. Maar Paulus moest na zijn bekering, volgens Christus bevel, nu ook gedoopt worden, tot een teken en zegel van de afwassing van Zijn zonden, die hij van God uit genade ontvangen had voor zijn doop. En dit wil Ananias zeggen.

En op diergelijke wijze verklaart de Onderwijzer, ons hier nu deze plaatsen ook, zeggende: *God spreekt zo niet zonder grote oorzaak, namelijk, niet alleen om ons daarmee te leren, dat gelijk de onzuiverheid van de lichaams door het water, zo ook onze zonden door dat bloed en de Geest van Jezus Christus weggenomen worden. Maar veel meer, dat Hij ons, door dit Goddelijk pand en waarteken wil verzekeren, dat wij zo waarlijk van onze zonden geestelijk gewassen zijn, als wij uitwendig met water gewassen worden.*

Die de waren aard en natuur der heilige Sacramenten wel verstaat, weet dat er een aller-nauwste betrekking en noodzakelijk verband is tussen de uiterlijke tekenen en zegelen en tussen de inwendige, geestelijk betekende en verzegelde zaak; al wie het een ontvangt, in een waar geloof, ontvangt of heeft ook altijd het andere. Hierom voegt God die beiden nu gewoonlijk in Zijn Woord zo samen, alsof het slechts een enige zaak was, tot troost van Zijn gelovigen en om hun zo temeer door de Sacramenten te versterken. Dit geschiedt hier in de Doop nu ook. De vergeving of afwassing der zonden wordt op het nauwst bij de uiterlijke doop gevoegd, alsof het een en dezelfde zaak was, teneinde het gemoed der ware gelovigen zo te krachtlger te overreden, dat zij zo vast, zeker en ontwijfelbaar van God uit genade vergeving van hun zonden hebben, als zij het uitwendige Sacrament van de Doop ontvangen. En dit is het, dat de Onderwijzer hier wil zeggen.

Maar deze heilige en geestelijke verborgenheid nu niet wel opmerkende en verstaande, veroorzaakt dat men de zaken ondereen vermengt en aan het uitwendige teken en zegel toeschrijft, dat slechts alleen eigen is aan de inwendig betekende en verzegelde zaak. En als men zodanige verkeerde begrippen dan van der jeugd af aan heeft ingezogen en diep in het verstand gedrukt, zo kan men die naderhand zeer bezwaarlijk laten varen.

Gelukkig zijn zij, die hier van de Heere zelf geleerd zijn, gelijk de waarheid in Jezus is. Maar wij kunnen, noch mogen ons hier niet verder in uitlaten, omdat er nog een andere grote dwaling is omtrent de Heilige Doop, die wij mede nog moeten wederleggen.

B. Hebbende zo de leer van de Heilige Doop gezuiverd van de dwalingen der Papisten en Lutheranen, moeten wij die nu ook nog op dezelfde wijze met alle mogelijke korthed zuivere van de dwaalleer der Mennonieten of Wederdopers.

Dit is nu een geheel andere dwaling dan de vorige.

De Onderwijzer stelt ons dezelve kort voor, Vraag 74: *zal men ook de jonge kinderen dopen?*

De staat van verschil is eigenlijk deze: de Mennonieten leren, dat men geen andere mag, noch moet dopen, dan bejaarden, die tot jaren van onderscheid gekomen zijn en zo bekwaam zijn, om een goede belijdenis van hun geloof te kunnen doen. En geenszins jonge of kleine kinderen, die hun geloof nog niet kunnen belijden en van die men zo ook niet kan weten, of zij ware gelovigen zijn of niet. Daarentegen leren wij, uit Gods Woord, dat men ook alle kinderen van gelovige ouders, mag en moet dopen. En dat men haar doop dan geenszins mag uitstellen, totdat zij belijdenis van hun

geloof kunnen doen.

Geeft hier wel acht, toehoorders. Wij leren niet, dat men zonder onderscheid alle kinderen mag en moet dopen, ook die van Joden, heidenen, Turken, enz., maar alleen de kinderen van gelovige ouders. Dat is, welker ouders, of een van beide, gelovige bondgenoten van de Heere zijn, hetzij oprecht en in waarheid, hetzij alleen geveinsd en uiterlijk. Want omdat het inwendige onfeilbaar oordeel over iemands staat hier maar alleen aan de alwetende God toekomt, zo moeten wij in deze maar alleen te werk gaan naar Iemands uiterlijk voorkomende belijdenis en wandel. Alle degenen, die uiterlijk het Christengeloof belijden, bekennde hun zonden en verdoemelijke en machteloze staat en betuigende alleen in de Naam Christus te geloven en die onergerlijk wandelen in de Christenkerk, moeten wij in het stuk van de uiterlijke bediening van het Evangelie en in het toedienen der Christelijke ordonnantiën, op hun ultwendige belijdenis, in zo ver voor oprechte Christenen en gelovige bondgenoten van de Heere houden, dat wij in deze het oordeel over hun inwendige staat geheel aan de Heere overlaten en ons wachten van hier niet te treden in het ambt Gods, die zelf het Rechterlijk oordeel over goede en kwaden aan zich behouden heeft en die niet wil, dat iemand in dit opzicht hier met Hem gelijk zal staan. Zo nochtans, dat wij niet in gebreke blijven, alle zodanige uitwendige belijders geheel ernstig tot oprechtheid te vermanen en hun voor ogen te stellen de verschrikkelijkste toorn Gods tegen alle geveinsden en huichelaars.

De reden hiervan is, omdat wij niet alwetend zijn en in ons oordeel feilbaar. En daarom wil de Heere, dat wij hier slechts alleen zullen zien op het uitwendige, waarover wij volgens Zijn Woord oordelen kunnen en laten het verborgene voor Hem. Doch, dit gestelde neemt geenszins weg, dat in een ander opzicht in de bijzondere onderzoeking, behandeling en besturing van de zielen alle ware Christenen, Maar bijzonder de leraars alle naarstigheid moeten aanwenden, om tot kennis van de mensen inwendige staat, door hetgeen zij uiterlijk van hun zien en horen, te komen. En hun daarnaar dan voorzichtig, volgens Gods Woord, te leren, te vermanen en te besturen.

Doch, dit is een andere zaak. Wij moeten in dezen onderscheid maken tussen een bijzondere besturing omtrent van de mensen staat en tussen de kerkelijke dienst van Christus ingestelde ordonnantiën, hoewel in deze ook alle trouw en nauw toevorzicht van de bedienaars der kerk vereist wordt, opdat die ordonnantiën niet ontheiligd worden, zo moet daarin toch geenszins alleen gehandeld worden volgens het bijzonder gemoedelijk oordeel, dat men heeft over iemands staat, naar het licht dat de Heere ons daarin geeft, maar volgens van de mensen uiterlijke belijdenis, Godsdienst en wandel, omdat hier anders een deur voor oneindige zwaarigheden en schadelijke verwarringen zou geopend worden, tot verbreking en omkering van de uiterlijke staat en huishouding der kerk. Zoals wij dat met veel redenen nader zouden kunnen aantonen, enz.

Let dan wel! voor kinderen van gelovige ouders moeten wij alleen de zodanigen houden, welker ouders, of een van beiden, openbare belijdenis doen van het Christengeloof en die onergerlijk in de Christelijke kerk leven, latende hun inwendige staat voor de Heere.

Wat nu zodanige kinderen zelf aangaat, die ons zo om te dopen worden voorgesteld, deze moeten wij in hun gelovige ouders ook voor gelovigen en voor ware bondgenoten Gods houden, wie de belofenis van de Verbonds toekomt, volgens de uitspraak van Gods Woord, Hand. 2: 39; niet, alsof alle kinderen van gelovige ouders, of die men voor de zodanigen houdt, waarlijk gelovige kinderen waren, uitverkoren tot de zaligheid en behorende tot Gods Verbond, op een inwendige en geestelijke

wijze.

Nee, geenszins geliefden, de minste kinderen zijn zodanigen, zoals ons de Heilige Schrift en de dagelijkse ondervinding leert. Maar het is hier met de zaak zo gelegen, wij kunnen van geen enig kind zeker weten, wat er inwendig van dit is, of zal worden. Of de Heere reeds een beginsel van genade daarin heeft gelegd, of in het vervolg zal leggen, dan of het nooit genade zal ontvangen. Dit is alleen aan God de Heere bekend. Daarom moeten wij ons dan ook hier niet ophouden niet de staat der kinderen in zichzelf aangemerkt. Wat zij al dadelijk zijn, of niet zijn, of nog zouden mogen zijn, in opzicht van het genadewerk van Gods Geest in hen.

Nee, wij moeten dit alles als een verborgenheid voor de Heere laten, ten ware de Heere er aan vrome ouders iets naders van belijft te ontdekken. Maar wij moeten hier enkel alleen slechts onze ogen slaan op de genadige beloften Gods, die Hij in het algemeen gedaan heeft; niet alleen aan ons, maar ook aan onze kinderen, dat Hij dezelve, met ons, uit oneindige vrije genade, ook mede in Zijn verbond wil nemen, zelfs van hun jeugd en geboorte af aan, als zij nog geen kwaad, noch goed kennen. Wij moeten met een geestelijk oog daarop zien, op die wijze de Heere God, naar Zijn grote barmhartigheid, zijn verbond met ons, arme zondaars, heeft willen maken; hoe Hij ook onze kleine kinderen daar heeft willen insluiten. En ziende op deze grote barmhartigheid van de Heere van onze Gods en op deze zijn aanbiddelijke weg van vrije genade, moeten wij nu van de Heere dierbare beloften, dat Hij ook Zijn verbond wil uitstrekken tot onze jonge kinderen, even zozeer als tot onszelf, nu door ongelovigheid niet verwerpen.

Nee, maar wij moeten met hartelijke ootmoedigheid en dankbaarheid die gewisse beloften Gods voor onze kleine kinderen aannemen en passen dezelve gelovig op hun en op hun straat toe. Waarna wij hun dan, uit kracht van Gods genadige weg en beloften, nu ook gelovig voor van de Heere ware bondgenoten en aangenomen kinderen, ja, voor heiligen in Christus Jezus, moeten houden en erkennen, steunende enkel en alleen op de beloften van Gods Verbond, dat de Heere ons dat toegezegd en beloofd heeft. En dat het daarom ook gewis waar is.

En ziet opdat fundament moeten wij alle kinderen van gelovige ouders als bondgenoten Gods dopen en houden en erkennen hun er zolang voor, totdat zij, opwassende, aan ons het tegendeel met hun gedrag mochten komen te betonen. Anders dan zodanig, mogen wij hier niet handelen.

Nu, dit is het stuk, daar wij met de Mennonieten verschil over hebben, die leren, dat men de jonge kinderen van gelovige ouders, of die men daarvoor houdt, niet mag, noch moet dopen.

Maar de Onderwijzer toont het tegendeel klaar en krachtig aan met vijf bijzondere bewijsstukken, die wij uw aandacht kort zullen openleggen.

1. Dat men de jonge kinderen van gelovige ouders noodzakelijk moet dopen, bewijst de Onderwijzer hiermede, *omdat zij, zowel als de volwassenen, in het Verbond Gods begrepen zijn.*

Dat God zowel de jonge kinderen als de volwassenen in Zijn genadeverbond tot Zijn bondgenoten heeft aangenomen, om hun in Christus te zaligen en te verlossen, is een klare waarheid. Want anders zou er geen een kind, dat vroeg in zijn jeugd sterft, kunnen zalig worden, omdat buiten Gods Verbond voor niemand enige zaligheid is.

Daarbij leert de Heilige Schrift ons dit ook duidelijk, als Gen. X7: 10, waar God Zijn Verbond van genade opricht met Abraham en met zijn zaad na hem; in welks zaad ook alle kinderen, uit Abrahams lendenen gesproten, gerekend werden, hoe jong zij ook mochten zijn, zoals blijkt, omdat zij, uithoofde van dit Verbond Gods, ten

achtsten dage moesten besneden worden.

Nu, datzelfde Verbond maakt God nog wezenlijk even zo met Zijn volk en gelovigen, nu onder het Nieuwe Testament. Want hetgeen van ons wel ingezien en gekend moet worden, het Verbond, dat God maakte met Abraham, maakte Hij met hem als met de Vader aller gelovigen. Want tot die hoge en heerlijke staat heeft de Heere zijn knecht Abraham verheven. Zodat alle ware gelovigen, vroeg of laat, tot aan het einde van de wereld toe, dan nu Abrahams zaad en geestelijke kinderen zijn, en zij allen, naar Gods weg en bevel, Abraham voor hun geestelijke vader moeten houden, die hun in geloof en gehoorzaamheid aan God, als een getrouw vader is voorgegaan, bijzonder als hij gereed stond om Zijn Zoon Izak te offeren.

Nu maakt God met Abrahams kinderen even datzelfde Verbond onder het Nieuwe Testament, in grond en wezen, wat Hij met onze vader gemaakt heeft. Met deze nu richtte God Zijn Verbond zo op, dat Hij er ook zijn kleine kinderen en geheel zijn zaad mede heeft believe in te sluiten, enz.

Bijgevolg handelt de Heere God nu nog zo met alle gelovige kinderen Abrahams. Waarom Paulus nu dan ook getuigt van de kinderen der gelovigen, *dat zij heilig zijn*, 1 Cor. 7: 14, door die zij al terstond, van hun geboorte af, in Gods Verbond zijn; niet door hun eigen bijzondere toestemming, want daartoe zijn zij in hun vroege jeugd nog niet bekwaam, of God moest hun terstond, van de geboorte af, op een bijzondere wijze tot zijn dienst in beginsel wederbaren en heiligen, Maar wat zeer zelden van Hem geschiedt. Maar de jonge kinderen zijn hier alleen in Gods Verbond door de toestemming van hun ouders voor hen, hetzij de ouders dit in waarheid, of slechts uiterlijk en geveinsd doen, want dit maakt in de staat en zaak der kinderen geen verandering, maar blijft voor rekening van de ouders.

Maar naderhand, *wanneer de kinderen groot worden en God hun krachtadig bekeert, dan stemmen zij zelf persoonlijk in Gods Verbond en bevestigen zo de toestemming van hun ouders, voor hen aan God gedaan.*

En op die wijze zijn de kinderen der gelovigen dan nu aanstonds, als zij geboren worden, in Gods Verbond en zijn zo heilig.

Zijn dan nu de jonge kinderen waarlijk in Gods Verbond, zowel als de volwassenen en worden de uitverkoren kinderen, die vroeg in hun jeugd sterven, alleen uit kracht van dat Verbond zalig, zo spreekt het immers vanzelf, dat hun dan ook, zowel als de volwassenen, de Heilige Doop toekomt, die een teken en zegel is van Gods Verbond.

2. Het tweede bewijs van de Onderwijzer voor de kinderdoop is, *omdat de jonge kinderen der gelovigen, zowel als de volwassenen, ook in de gemeente Gods begrepen zijn.*

God telt ook de kleine kinderen in Zijn gemeente en Koninkrijk. Christus heeft hun daarom de handen opgelegd, gezegend en gezegd, dat voor hen is het Koninkrijk der hemelen, Matth. XIX: 14 en als God Zijn gemeente hier op aarde wilde bijeenvergaderd en geheiligd hebben, zo beval Hij, niet alleen de oudsten te verzamelen, maar ook de kinderen en die nog de borsten zoogden, Joël 2: 16.

Let hier dan ook wel op, geliefden, de Heere onze God is Zichzelf in alles geheel gelijk; Hij is recht en waar in al Zijn wegen. Men zal daarin nooit de minste tegenstrijdigheid vinden. Als God dan nu Zijn Verbond ook met onze kleine kinderen maakte en ons dat in Zijn Woord toezegde en beloofde en Hij nochtans dezelfde kinderen niet aannam in Zijn Gemeente en hun niet waarlijk hield voor leden van het lichaam van Zijn Zoon, zo zou Hij tegenstrijdig in deze zijn tegen zichzelf. Maar nu telt de Heere onze kinderen ook in Zijn gemeente en sluit hun ook in Zijn Koninkrijk, als ware leden van hetzelfde.

Wanneer Hij Zijn volk beveelt: *heiligt de gemeente!* Dan beveelt Hij hun ook, hun jonge kinderen, benevens zichzelf te heiligen en alle middelen tot hun vernieuwing en heiligmaking aan te wenden, opdat zij mede de Heere een heilig volk mochten zijn, enz.

Nu, behoren de jonge kinderen tot Gods gemeente en Koninkrijk en zijn zij daarmee ware leden en onderdanen van, zo komt hun dan nu immers mede, zowel als de volwassenen, het teken en zegel toe van de inlijving in de gemeente, zijnde dit de uitwendige waterdoop, die ons tot de gemeente Gods uiterlijk inlijft.

3. Het derde bewijs van de Onderwijzer voor de kinderdoop is hierin gelegen, *omdat de jonge kinderen, van gelovige ouders, door Christus bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die dat geloof werkt, niet weiniger dan de volwassenen, toegezegd wordt.*

De jonge kinderen der gelovigen, zijnde door toestemming van hun ouders, in Gods Verbond, zoals wij gezien hebben, hebben uit die hoofde dan nu ook recht tot al de zegeningen, beloften en weldaden van dat Verbond, zijnde Christus met Zijn verdiensten, genade en Geest, tot hun rechtvaardiging, heiliging, verlossing en zaligheid. Want van hun is het Koninkrijk der hemelen. En hun komt de belofte van Gods Verbond toe, zoals tevoren getoond is. Dat is te zeggen, zonder onderscheid al de beloften van de Heiligen Evangelies, die God in Zijn Verbond de volwassenen en gelovigen toezegt, waarin Hij hun belooft het geloof, de rechtvaardigmaking, de heiligmaking, het eeuwige leven, door Christus, enz.

Kortom, alle heil en genade, die God de volwassenen gelovigen belooft, belooft Hij ook eveneens aan hun kinderen. En Hij is zowel een getrouw God voor hen, als voor ons.

Niet, dat zij die beloften en weldaden van Gods Verbond reeds dadelijk in uitwerking hebben en bezitten, wanneer zij gedoopt worden. Maar God heeft die aan de uitverkoren kinderen in Zijn Verbond beloofd en toegezegd, dat zij die dadelijk bij aanvang en voortgang zullen bezitten, wanneer zij oprecht geloven en zich bekeren. Derhalve komt hun dan nu uit die hoofde ook weer de Heiligen Doop toe, om hun de toekomstige bezitting van de beloften en weldaden van Gods Verbond te betekenen en te verzegelen.

Zo is aan alle gelovigen een volmaakte staat van zaligheid en heerlijkheid in Christus beloofd van de Heere. En dezelve wordt hun immers door de Sacramenten verzegeld. Nochtans bezitten zij dat goed nog niet dadelijk, maar de Sacramenten verzegelen hun datzelve in de Naam van de Heere, als een toekomend goed.

4. Een vierde bewijsreden van de Onderwijzer voor de kinderdoop bestaat hierin, *dat zij, als verbondelingen Gods, ook moeten door de doop, als door dat teken van de Verbonds, der Christelijke kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden.*

Deze zaak spreekt genoegzaam vanzelf en heeft geen nader bewijs nodig, omdat de jonge kinderen der gelovigen met God in het Verbond zijn, tot Zijn gemeente behoren en recht hebben tot Christus en de belofte van het Verbond, zoals wij dit alles nu reeds bewezen hebben, zij dan ook noodzakelijk, als zodanigen uiterlijk der Christelijke kerk moeten worden ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen op een zichtbare en bijkbare wijze moeten afgezonderd en onderscheiden worden; wat niet anders dan door de Doop, het teken en zegel van het Verbond, kan geschieden. Want God wil niet, dat de kinderen der gelovigen, zelfs in hun uiterlijke staat, zoals zullen staan en vermengd met die der ongelovigen; omdat zij heilige kinderen zijn, uithoofde van Zijn

Verbond en de andere onheilig.

Maar, wat zal hun nu, wanneer zij klein en pasgeboren zijn, toch onderscheiden kunnen van de kinderen der ongelovigen, dan alleen de heilige waterdoop, waardoor de Heere de kinderen der gelovigen uiterlijk verzegelt met het zegel van Zijn Verbond? Alsof Hij met luider stem voor geheel de wereld uitriep: *Ik verklaar en maak openlijk bekend, dat deze kinderen heilig zijn. En dat Ik Mijn Verbond met hun gemaakt heb. Dat Ik hun van hun zonden wil rechtvaardigen, heiligen en verlossen, door het bloed en de Geest Mijns Zoons. Daarom beveel Ik ieder, die het opzicht over hun zal hebben en met, hun verkeert, hun als Mijn kinderen te houden en hun te leren de rechten Mijner gerechtigheid, opdat zij Mij, hun God, vrezen, enz.*

5. Van de Onderwijzers laatste argument of bewijsreden voor de noodzakelijkheid van de kinderdoop, is genomen van de besnijdenis onder het Oude Testament.

Want, zo zegt hij: *gelijk in het Oude Verbond of Testament door de besnijdenis geschied is, voor die in het Nieuwe Verbond de Doop ingezet is.*

Onder het Oude Testament beval God, dat men de jonge kinderen der gelovigen op de achtsten dag na hun geboorte zou besnijden; wat hun een teken en zegel was van hun gemeenschap aan Gods Genadeverbond en haar geestelijke weldaden en beloften.

Nu, dat de doop onder het Nieuwe Testament is ingesteld en verordineerd in plaats van de besnijdenis, leert ons Paulus, Coll. 11: 11 en 12. En zo spreekt het hier dan nu vanzelf, dat de doop, evenals tevoren de besnijdenis, aan de kleine kinderen der gelovigen moet bediend worden tot een teken en zegel van Gods Verbond.

6. Willen wij er nog dit bewijs bijvoegen, dat het alleszins waarschijnlijk is, dat de Apostelen in hun tijd ook kleine kinderen gedoopt hebben, hoewel het niet uitdrukkelijk beschreven is. Want wij lezen nochtans, dat zij gehele huisgezinnen tegelijk gedoopt hebben, als: van de stokbewaarder; van Lydia en van Stefanus.

Uit al dit voorgestelde besluiten wij dan nu, als een vaste en ontwijfelbare waarheid, dat men de Heilige Doop niet alleen vrij mag, maar ook moet bedienen aan de kleine kinderen der gelovigen en dat men hun in de doop en na denzelven moet houden en aanmerken als ware bondgenoten Gods.

Maar hier hebben wij, eer wij eindigen, nog dit volgende tot onderwijzing onzer toehoorders bij te voegen:

1. Aangaande de kracht en werking, die de uitwendige waterdoop op de zielen der gedoopte kinderen heeft. Niemand denke, alsof die uiterlijke doop enige verandering of verbetering maakt in het hart der kinderen. Of hun enigerhande genade aanbrengt, die zij tevoren niet hadden.

Nee, geenszins, geliefden. De doop laat de kinderen zoals zij zijn en heeft niet. anders dan een betekenende en verzegelende kracht. Hij betekent en verzegelt de uitverkoren kinderen de beloften en dierbare weldaden van Gods Verbond, als daar zijn: de wedergeboorte, geloof, bekering, afwassing der zonden, enz.

Welke weldaden van de Verbonds de kleine kinderen, wanneer zij gedoopt worden, of reeds dadelijk op een verborgene wijze in beginsel bezitten, nog in het toekomstige, uit kracht van Gods eeuwige verkiezing en Verbondsbeloften zullen ontvangen.

Want het kan zijn, hoewel het zeer zelden geschiedt en door geen uiterlijke blijken kan getoond worden, dat een kind van gelovige ouders, reeds zodra het gedoopt wordt, waarlijk genade heeft en een beginsel van wedergeboorte, geloof en dadelijke heiliging.

De Heilige Schrift levert ons voorbeelden op van zodanige kinderen, die van hun

geboorte af van de Heere begenadigd en geheiligd waren. Als dit zo is, dan strekt de doop aan zo danige kinderen tot een teken en zegel van de weldaden van Gods Verbond, voor zover zij die reeds dadelijk, in een klein beginsel, naar hun inwendige vatbaarheid bezitten en nog verder in het toekomende zullen ontvangen.

Maar met de meeste uitverkoren kinderen is het geheel anders gelegen, zoals blijkt, wanneer zij opwassen. De meesten zijn, als zij gedoopt worden, nog van alle genade geheel ontbloot en liggen vanwege de zonde onder Gods toorn, vloek en verdoemenis. En bezitten niet anders, dan dat zij, aan Gods zijde, van Hem gekend worden voor Zijn kinderen, die Hij van eeuwigheid tot de zaligheid uitverkoren en aan Christus, Zijn Zoon, ter verlossing gegeven heeft. En die Hij daarom in de tijd ook zeker zal komen roepen, heiligen, wederbaren en door het geloof met Christus verenige.

Aan deze kinderen nu dient het Sacrament van de Doops maar alleen, om hun die toekomende heilgoederen en weldaden van het genadeverbond te betekenen en te verzegelen, die zij in de tijd zeker van God ontvangen zullen.

Zie, zo en op geen andere wijze, moeten wij de doop van de jonge kinderen der gelovigen begrijpen.

2. Wat nu aangaat de kleine kinderen der gelovigen, die gedoopt worden, maar die van God niet ten eeuwige leven uitverkoren, maar verworpen zijn en die daarom altijd in hun zonden blijven leven en Gods Verbond teneinde toe versmaden en verachten, niet willende in de Heere Jezus geloven, noch zich van hun zonden bekeren; aan de zodanigen is het Sacrament van de Doop wel uiterlijk bediend. Maar, omdat zij buiten Gods Verbond waren, heeft de doop zijn betekenende en verzegelende kracht aan hun niet uitgeoefend en is dus voor hen geen Sacrament of Verbondsteken en zegel geweest. Hierom ligt er een ieder ten hoogste aan gelegen, wanneer hij nu tot jaren van onderscheid gekomen is, zichzelf door de genade Gods ernstig te onderzoeken, of hij waarlijk in Gods Verbond is. En of zijn doop hem is een teken en zegel van de Verbonds. Want hieraan hangt van de mensen zaligheid en eeuwige behoud. En ieder kan dit door Gods genade weten uit zijn ongeveinsd geloof en ware bekering!

3. Eindelijk, wat aangaat die vraag, die in het Sacrament van de Doop aan de ouders geschiedt, *of zij niet bekennen, dat onze kinderen in Christus geheiligd zijn en daarom als lidmaten van Zijn gemeente behoren gedoopt te wezen?*

Daaromtrent moet wel worden aangemerkt, dat deze vraag niet gedaan wordt algemeen, omtrent alle kinderen, die uiterlijk gedoopt worden. Ook niet omtrent dat kind, of die kinderen in het bijzonder, die ten doop gepresenteerd, of aangeboden worden. Maar deze vraag geschiedt omtrent onze kinderen, in het algemeen. Dat is, omtrent de kinderen van ons, gelovigen, die in Gods Verbond zijn en die van Hem nog krachtdadig in het toekomende geroepen zullen worden, tot wie de belofte Gods behoort.

Aangaande deze onze kinderen wordt gevraagd, of wij niet geloven en bekennen, dat zij, als ware bondgenoten Gods, in Christus geheiligd zijn en als zodanigen ook het Sacrament van de Heilige Doop moeten ontvangen? Dit nu kan niemand ontkennen, of hij zou Gods Woord en waarheid moeten tegenspreken.

Wat nu aangaat dit ons kind, of kinderen, die wij ten doop presenteren, daarvan kunnen wij in het bijzonder niet zeker weten, of zij waarlijk in Gods Verbond zijn of niet, maar gelovige en godvruchtige ouders moeten dit, volgens de beloften Gods, daar evenwel voor achten en houden, dat deze hun kinderen ware Verbondelingen Gods zijn en als zodanigen moeten zij hun door de doop aan de Heere opofferen en bidden de Heere vurig om Zijn Geest en genade voor hun kinderen. En zij moeten

dezelve ook als ware bondgenoten Gods opvoeden en alle middelen tot hun bekering en geloof aanwenden. Want dit zal de Heere zeker van hun handen eisen. En indien hun kinderen, in hun vroege jeugd, hetzij voor of na de Doop komen te sterven, moeten zij achten dat dezelve zalig zijn, omdat zij in Gods verbond zijn geboren.

Ziedaar, geliefden, deze dingen waren het, die wij tot nadere verklaring en bevestiging van de leer van de Heilige Doop uw aandacht, volgens de Onderwijzer, te zeggen hadden.

Nu zou het wel betamen, een waarheid van zo groot gewicht en aangelegenheid nader ter beoefening op onze gemoederen toe te passen. Maar omdat daartoe nu geen tijd is, wensden wij dit, met Gods hulp en genade, in het bijzonder te doen bij een nadere gelegenheid, terwijl het nodig is, dat wij nu de Heere ootmoedig bidden om Zijn Goddelijke zegen over dit gesproken en verhandelde woord! Amen.

De volgende Catechismuspreken zijn niet digitaal voorradig

